

Jaarstukken 2019

Home

Pagina 1

De gemeente Rotterdam presenteert de Jaarstukken 2019. Met de jaarstukken legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid in 2019. Ook onze inwoners krijgen hiermee inzicht in hoe zorgvuldig het gemeentelijk geld vorig jaar is besteed. De [leeswijzer](#) bevat informatie over hoe de website is opgebouwd. De jaarstukken zijn aangevuld met een [oplegger](#) waarin ingegaan wordt op de beleidsmatig relevante ontwikkelingen, indicatoren en resultaten in 2019.

Onlangs zijn de jaarstukken in de diverse raadscommissies behandeld en heeft het verantwoordingsdebat in de raad plaatsgevonden. Gebleken is dat er in een enkel geval de Jaarstukken aangepast moesten worden. In deze [wethoudersbrief](#) kunt u zien welke aanpassingen zijn doorgevoerd.

Hoofdlijnen

Pagina 2

Hoofdlijnen

Bestuurlijke hoofdlijnen

Collegebeleid

Collegetargets

Financiële hoofdlijnen

Leeswijzer

Raadsbehandeling

Bestuurlijke hoofdlijnen

Pagina 3

Bestuurlijke hoofdlijnen

Samen doorpakken voor en met álle Rotterdammers

Het stadsbestuur van VVD, D66, GroenLinks, PvdA, CDA en CU/SGP legt met de jaarrekening 2019 verantwoording af over de activiteiten en resultaten van het afgelopen jaar. Het college laat onder andere zien welke stappen zijn gezet en welke resultaten zijn geboekt in het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam'.

Bij de jaarrekening leveren we voor de gemeenteraad een [oplegger](#) met daarin de hoofdlijnen van de inhoudelijke en financiële resultaten die zijn behaald. De oplegger is de eerste in zijn soort en biedt in het kort een breder beeld van het jaar 2019.

Rotterdam in vogelvlucht

We verkeren bij het verschijnen van deze jaarrekening in een situatie waarin we wennen aan het 'nieuwe normaal' van de anderhalve meter samenleving en de anderhalve meter economie. Als stadsbestuur onderzoeken we hoe diep de sporen zullen zijn van de coronacrisis die, sinds het begin van 2020, in de wereld woedt. Een ding is zeker: Rotterdam is een veerkrachtige stad met veerkrachtige inwoners en ondernemers. Rotterdam vernieuwt en onderneemt.

In 2019 is onze stad op tal van terreinen gegroeid. Er was sprake van een groeiende economie en de aantrekkingskracht van meer bezoekers en bedrijven, van multinationals tot innovatieve startups, was bijzonder sterk. Mede daardoor groeit onze stad; in 2019 kregen we er 7.000 meer inwoners bij. Rotterdam is en blijft een werkstad. Mede dankzij de groei van de economie konden veel meer Rotterdammers met een bijstandsuitkering afgelopen jaar aan het werk.

Rotterdam bewijst zichzelf ook steeds weer als de stad van de grote ontwikkelingen. De nieuwe inrichting van de Coolasingel tot groene stadsboulevard is halverwege en de renovatie van de monumentale Maastunnel is afgerond. Op 19 augustus 2019, precies volgens de planning, kon al het verkeer weer door de tunnel. De Hoekse Lijn rijdt sinds het najaar en er reizen fors meer reizigers met deze lijn dan verwacht (op weekdays 27.000 in- en uitstappers).

Na het gemeenteraadsbesluit tot ingrijpende renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen sloot het museum kort voor de zomer voor een aantal jaren haar deuren. Delen van de collectie van het museum zijn zichtbaar bij andere musea onder de naam 'Boijmans bij de Buren'.

Er wordt volop gebouwd; van woontorens tot gezinswoningen met tuin. Rotterdam doet dat zo duurzaam mogelijk. Zo wordt bijvoorbeeld oud vastgoed weer bewoonbaar gemaakt. Rotterdam Zuid verdient extra aandacht, daar wordt komende jaren 260 miljoen geïnvesteerd van de regiodeal die is gesloten met het Rijk. Eind 2019 is de veilingverkoop van Eneco afgerond en is met het Japanse consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power als winnende bieder overeenstemming bereikt over de aankoop van de door 44 gemeenten gehouden aandelen. De totale koopsom bedraagt circa € 4,1 miljard, waarvan circa € 1,3 miljard de gemeente Rotterdam toekomt. In 2020 hebben alle 44 gemeenten definitief ingestemd met de verkoop en wordt de verkoop in het eerste kwartaal van 2020 afgerond.

Ook Rotterdam

Nog niet alle Rotterdammers konden profiteren van de groei van de stad. Te veel mensen maakten zich nog zorgen over hun eigen huishoudboekje, de toekomst van hun baan, een volgend huis, over veiligheid in hun wijk. Sommige mensen voelden ongemak en onzekerheid over hoe ze samenleven in straat en wijk of over de toekomst van hun kinderen.

Inmiddels hebben we te maken met de coronacrisis waardoor de onzekerheid is vergroot.

Om te zorgen dat meer Rotterdammers zich zeker voelen, hebben we geïnvesteerd in onderwijs, zodat jongeren met een waardevol diploma de arbeidsmarkt op gaan. We investeerden – samen met bedrijven en het onderwijs – in scholing, om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt weer aan een baan te helpen. We boden hulp aan Rotterdammers die niet waren opgewassen tegen hun schuldenlast. Dankzij de armoede-aanpak 'Uit de Knoop' en de schuldenaanpak 'Reset Rotterdam' zijn er nu ook kansen voor mensen die achterop waren geraakt. Door de bouw van méér huizen voor middeninkomens, konden stijgers op de sociale ladder in hun eigen wijk

blijven wonen.

We hebben aandacht voor de betaalbaarheid van de energietransitie, op korte- en op lange termijn en voor alle Rotterdammers. Politie, Openbaar Ministerie en gemeente werkten samen met de bewoners aan veilige wijken.

Wij werken aan een Rotterdam dat iedereen kansen en een thuis biedt. Dat doen we samen met de stad en voor alle Rotterdammers. Iedereen moet zich hier vrij, veilig en prettig voelen. We gaan respectvol met elkaar om en zorgen dat diversiteit van en in onze stad een kracht kan zijn. 'Relax. Dit is Rotterdam' is daarbij het motto.

Deze jaarrekening biedt u een overzicht van de stappen die wij, samen met onze partners, gedurende 2019 hebben genomen voor Rotterdam en alle Rotterdammers.

Veilig

De veiligheidsindex 2020 (over 2018 en 2019) laat zien dat de college targets voor Veilig op koers liggen. Wel is extra inzet nodig op de 5 laagst scorende wijken, met name in het Oude Westen, Bloemhof en Carnisse. De stevige aanpak van High Impact Crimes zorgde in 2019 voor een afname van het aantal gepleegde woninginbraken, overvallen en straatroven. Ten opzichte van 2018 is de afname aanzienlijk: 10% minder woninginbraken en overvallen en 13% minder straatroven.

Ondermijnende criminaliteit zorgt voor een vermenging van de onderwereld met de bovenwereld. Dat is uiterst risicovol. Daarom was er in 2019 forse inzet op de aanpak van deze vorm van criminaliteit. Er zijn 209 hennepkwekerijen ontmanteld en er zijn 45 drugspanden gesloten. Er is 33.732 kilo cocaïne onderschept in de haven. Om de aanpak van mensenhandel te verstevigen zijn 1.200 professionals en leerlingen getraind.

Digitale veiligheid

De gemeente en haar partners hebben hun informatiepositie en kennis rond cyber vergroot ten bate van crisisbeheersing. Zo is in 2019 in G4-verband de handreiking Cybergevolgbestrijding ontwikkeld en geoefend, en zijn onderzoeken uitgevoerd naar het voorkomen van slachtofferschap. In 2019 zijn diverse pilotprojecten gestart om de digitale weerbaarheid van Rotterdammers te vergroten. Dit betreft onder meer een project over digitale weerbaarheid op vier scholen, twee conferenties over cybersecurity voor ondernemers en digitale weerbaarheidstrainingen voor senioren.

Kansen voor Rotterdammers

2019 was een goed jaar voor de economie en werkgelegenheid. Het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam is in 2019 met 4,6 % gedaald (van 35.292 naar 33.666). Ook het aantal jongeren in de bijstand is in 2019 gedaald van 2251 naar 2037 (9,5%). De daling in Rotterdam is daarmee - net als in 2018 - het grootst van de G4-steden. In onze aanpak staat de Rotterdammer centraal. De problematiek van de groep die nog een uitkering ontvangt is complex. Juist voor deze mensen zijn persoonlijke dienstverlening en maatwerk zeer belangrijk. We streven naar een afname van het aantal klachten over een gebrek aan fatsoenlijke bejegening. In 2019 zien we dat dit opnieuw is gelukt. Het totale aantal klachten over bejegening is ten opzichte van 2018 gedaald met 26%. Het aantal

bijstandsgerechtigde statushouders moet in 2022 naar 1507 gebracht zijn. Eind 2019 waren dat er 1765 en daarmee lagen we op koers. Daarnaast willen we dat 80% van de Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering binnen 6 maanden start met de inburgering. Dit percentage zat in 2019 op 59%. Vanaf juli 2021, helaas een jaar later dan verwacht, krijgen we invloed op de start van de inburgering met de nieuwe inburgeringswet.

Van *integratie* spreken we alleen tijdens de inburgering, daarna over *samenleven*. 'Relax. Dit is Rotterdam' is daarbij het motto. Diversiteit is een feit. Maar onderzoeken zoals *Ervaren discriminatie in Nederland II* van het SCP laten zien dat ruim een kwart van alle Nederlandse inwoners ervaring heeft met discriminatie. Ook in de discriminatiemonitor van RADAR en het Wijkprofiel zien we dat nog steeds te veel Rotterdammers gediscrimineerd worden. Zo liet het wijkprofiel zien dat er een toename is van ervaren discriminatie naar 19% in 2019 – een stijgende lijn sinds 2015 (15%). Ook bleek dat meer dan de helft van de mensen vindt dat Rotterdammers van verschillende etniciteiten niet goed met elkaar omgaan in de eigen buurt. De gemeente startte het actieprogramma 'Relax. Dit is Rotterdam' om via dialogen in onder meer het onderwijs, op de woningmarkt en op de arbeidsmarkt de acceptatie van diversiteit te vergroten.

Met het LeerWerkAkkoord(LWA) willen diverse partners uit onderwijs en bedrijfsleven de mismatch op de arbeidsmarkt doorbreken. Begin 2019 is het overall LWA alsmede het LWA Haven en het LWA MKB gestart en in de loop van 2019 zijn achtereenvolgens het LWA Energietransitie gebouwde omgeving, het LWA Facilitaire Dienstverlening en het LWA Zorg gestart.

Werken aan gezondheid en zorg

Werken aan een gezonde leefstijl en -omgeving voor Rotterdammers is van belang om de druk op en de kosten voor de (curatieve) zorg te verkleinen. Een ongezonde leefstijl (roken, ongezonde voeding, onvoldoende bewegen en alcoholgebruik) is de afgelopen jaren uitgegroeid tot de grootste veroorzaker van ziekte. Roken is hiervan de belangrijkste oorzaak. Samen met partners werken we aan een Rookvrije Generatie. Het gebied rondom het Erasmus MC en Hogeschool Rotterdam is nu een rookvrije zone en ook veel kinderboerderijen en educatieve tuinen verklaarden zichzelf rookvrij.

In aanvulling op het Nationaal Preventieakkoord heeft Rotterdam, samen met ruim 80 partners *Gezond010: het akkoord* gelanceerd. We pakken kansen via digitalisering om zelfzorg vorm te geven. We willen balans in de voedselomgeving door beperkende maatregelen; in het centrum van Rotterdam is het vaak makkelijker om een hamburger te kopen dan een appel. Gezonde voeding moet overal net zo makkelijk te kopen zijn als ongezonde voeding. We werken aan een wijkpreventieketen waarin preventieve zorg en curatieve zorg beter samenwerken. Voor de collectieve zorgverzekering, het Rotterdampakket, was 2019 het eerste jaar van het preventiebudget.

Het gaat niet iedereen altijd voor de wind. Rotterdammers die zorg en ondersteuning nodig hebben, kunnen hier op rekenen. Het aantal Rotterdammers met Wmo zorg is ten opzichte van 2018 gestegen. Er zijn ruim 50.000 Rotterdammers in zorg. De zorg is dichtbij Rotterdammers georganiseerd en toegankelijk voor iedereen. Ten bate

van deze Rotterdammers zijn in 2019 de uitgangspunten voor het nieuwe beleidsplan Zorg, Welzijn en Jeugdhulp vastgelegd waarbij we werken voor Rotterdammers in een kwetsbare situatie, langer thuiswonende ouderen en een Generatie zonder achterstanden.

Het plan van aanpak Kwetsbare Rotterdammers is gepresenteerd, hierin staat maatwerk en zorg voor daklozen en andere kwetsbare Rotterdammers centraal. De eerste nachtopvang Nieuwe Stijl is geopend in de Bredestraat. Hier is meer ruimte en privacy voor dak- en thuislozen. Daarnaast zijn er projecten gestart waar maatwerk voorop staat. Zo is, in navolging van 'Het Rotterdam Project', de eerste groep dak- en thuisloze jongeren gestart met het Project010; jongeren krijgen een woning en hulp om hun leven op de rit te krijgen. Ook zijn er 25 woningen beschikbaar gesteld voor Housing First, deze pilot richt zich op het direct huisvesten en intensieve ondersteuning van langdurig dakloze mensen.

Volop mee kunnen doen en kansen pakken, begint met het beheersen van de Nederlandse taal. In 2019 zijn in totaal 9.872 taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers gestart. Daarvan zijn er per 31 december 4.547 succesvol afgerond. We zetten in op het bereiken van alle mensen die de inburgering nog niet behaald hebben. Ook degenen die wel de inburgering behaald hebben maar nog onvoldoende mee (kunnen) doen bereiken we. Het doel is om alsnog zo snel mogelijk in te burgeren of beter de taal te leren. Hiermee bereikten we bijna 1000 mensen die hun inburgering eerder niet hadden afgerond, 200 mensen waarbij dreigt hetzelfde te gebeuren en diverse groepen Rotterdammers die kwetsbaar zijn als gevolg van hun vluchtelingenherkomst.

Tot 2035 neemt het aantal 65-plussers in Rotterdam met ruim 30.000 toe, van 97.000 naar 129.000. Over vijftien jaar is dus één op de vijf Rotterdammers ouder dan 65 jaar. In juli 2019 is het actieplan 'Rotterdam, Ouder en Wijzer' gepresenteerd met ambities voor ouderen op de thema's Vitaliteit, Ertoe doen, Wonen en woonomgeving en Zorg en ondersteuning. De gemeente trekt hierin op met een groot aantal partijen uit de stad. De eerste 'ouderenhub' is in 2019 geopend in Prinsenland/Het Lage land. Dit is een centrale plek in de wijk, met allerlei voorzieningen voor ouderen. Zorg en welzijn wordt zo slimmer georganiseerd, dit gaat versnippering van zorgbudgetten tegen. Zo kunnen Rotterdammers in hun eigen wijk oud worden, dichtbij hun sociale contacten. Ook was er de lancering van de 'comfortwoning' waarin E-health een belangrijke rol speelt in de zorg en ondersteuning. Het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten startte met 'Sociaal vitaal in kleur' om meer ouderen met een migrantenachtergrond goed te bereiken.

GGD

In september 2019 is de bovenregionale oefening 'Hollandse Griep' met alle relevante partnerorganisaties gehouden om voorbereid te zijn op een grote uitbraak van een infectieziekte. Rampenoefeningen zijn nodig om voorbereid te zijn op bijvoorbeeld een grootschalige griepuitbraak met vele zieken waarbij zorgpersoneel uitvalt. We hadden niet kunnen vermoeden dat het geoefende zo snel al in de praktijk gebracht moest worden, een goede voorbereiding blijkt zeer waardevol.

Rotterdammers die vreesden een soa te hebben, konden terecht bij het centrum seksuele gezondheid (12.721 consulten).

Kansrijk, gezond en veilig opgroeien voor de jeugd

De Staat van de Jeugd 2019 laat zien dat het steeds beter gaat met onze jeugd. Het aantal jongeren dat zonder diploma van school gaat of in de criminaliteit belandt, daalt verder. Baby's zijn gezonder, de schoolprestaties stijgen, het alcohol- en drugsgebruik neemt af en er is minder overgewicht. Tegelijkertijd groeien in Rotterdam nog

te veel kinderen op in armoede en krijgt niet elk kind dezelfde kansen.

In 2019 zien we een daling van het aantal uithuisplaatsingen vanuit Jeugdbescherming. Er wordt ingezet op meer ambulante hulp rondom het gezin in de thuissituatie. Via het subsidiekader Voorkomen en Versterken zijn we in 2019 gestart met gerichte preventie voor gezinnen die risico's lopen op achterstand. In 2019 is nog onverminderd sprake van druk op de specialistische jeugdhulp, op zowel het budget als op de wachttijden.

Op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn er in 2019 twee inspectierapporten verschenen over twee incidenten die eind 2018 plaatsvonden. Uit deze rapporten is gebleken dat er bijvoorbeeld op het gebied van stalking nog veel te verbeteren valt in de gehele keten. In 2019 is hiervoor een intensief verbetertraject gestart.

Er is een eerste belangrijke stap gezet in de realisatie van een Centrum seksueel geweld en kindermishandeling. Er is een multidisciplinair team getraind dat op intensieve wijze aan de slag gaat met complexe casuïstiek waarin structurele onveiligheid centraal staat.

Onderwijs voor talentontwikkeling

Goed onderwijs biedt kansen en stelt alle kinderen, jongeren en (jong)volwassenen in staat hun talenten te ontdekken en te benutten, een plaats te vinden in de samenleving, werk te vinden dat bij hen past en zich verder te ontwikkelen. We willen de onderwijsresultaten verbeteren en de ontwikkelingskansen vergroten van alle kinderen. Het toenemen van de kansengelijkheid in het onderwijs is de kernambitie van het Rotterdamse onderwijsbeleid *Gelijke kansen voor elk talent* dat de gemeenteraad op 31 januari 2019 vaststelde. We streven naar een passend onderwijsniveau voor alle kinderen, meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau.

De stad verandert, de samenleving verandert en het onderwijs verandert. In 2019 is de lange termijn huisvestingsplanning vastgesteld, met als doel evenwichtige spreiding van kwalitatief goed en gevarieerd onderwijs. Ook is een analyse gemaakt op de staat en de capaciteit van de bestaande gymzalen. Op basis hiervan is besloten 12 gymzalen te vervangen of te renoveren.

Weg met armoede en schulden

Centraal in de aanpak van armoede en schulden staat het doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede. De focus ligt hierbij op kinderen en jongeren. In Rotterdam groeien te veel kinderen in armoede op, zij kunnen zich daardoor onvoldoende ontwikkelen. Ook al daalde het aantal kinderen dat in armoede leeft in Rotterdam de afgelopen periode van één op vier naar één op vijf, ieder kind in armoede is er één te veel. Armoede is meer dan het hebben van weinig geld. Het heeft ook negatief effect op de gezondheid, wonen en kansen in het onderwijs. In 2019 ging de nieuwe aanpak van armoede 'Uit de knoop' van start. Op de korte termijn wordt ingezet op het verzachten van de negatieve effecten van armoede. Bijvoorbeeld door te zorgen dat kinderen kunnen sporten en meedoen op school. Verder is er afgelopen jaar met een grote campagne ingezet op het doorbreken van taboe op armoede. Ook is er een speciale gezinsaanpak van start gegaan waarbij gezinnen intensief worden begeleid om

hun financiële en ook andere problemen aan te pakken. Tegelijk werkt het college, samen met partners, aan het doorbreken van vicieuze cirkel van armoede met kansen voor kinderen (onderwijs), werk en betaalbare woningen. Het programma Reset Rotterdam (schuldenaanpak) zorgde er in 2019 voor dat met 3525 Rotterdammers een maatwerkplan werd gemaakt om hun schulden aan te pakken (target 2019: 3000). Dat doen we samen met partners zoals nutsbedrijven, woningcorporaties, ervaringsdeskundigen en welzijnspartijen.

Fijn wonen in een wereldstad

Van de 18.000 nieuwe woningen die het college voor deze collegeperiode ambieerde zijn er eind 2019 7.250 gebouwd. Om te zorgen dat we zowel op korte als lange termijn veel woningen kunnen bouwen, is gestart met de planvorming van grote gebiedsontwikkelingen zoals Merewe4havens en Feyenoord City. Kaders zoals het nieuwe hoogbouwbeleid zijn uitgewerkt. Hiermee bewaken we de kwaliteit van het wonen in een stad die verder verdicht. Vrijwel elke bouwopgave bevindt zich in bestaand stedelijk gebied en raakt bestaande belangen, zoals de gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving. Veel meer mensen - van binnen en buiten de stad - zoeken een huis in Rotterdam. Dat is voor veel woningzoekenden een uitdaging op dit moment. We weten ook dat de Rotterdamse bevolking de komende jaren fors zal groeien en de vraag naar huizen zal toenemen. Bouwen en ontwikkelen, zeker voor de middeninkomens, heeft dan ook onze prioriteit.

Bereikbaar en fietsvriendelijk

Rotterdam gaat voor schone mobiliteit en investeert in fietsen, openbaar- en elektrisch vervoer. Het fietsgebruik van en naar de binnenstad is in afgelopen jaren met 10% gegroeid. Dit gaat soms gepaard met fietsoverlast. Zoals verkeerd of hinderlijk geparkeerde fietsen en fietswrakken. We handhaven hierop om de stad bereikbaar, veilig en toegankelijk te houden. In 2019 zijn 24.663 fietsen verwijderd. In 2019 zijn op diverse locaties in de stad fietspaden verbeterd en aangelegd, en er zijn ca. 3.000 fietsparkeerplaatsen bijgekomen.

Voor onze economische positie is een goede bereikbaarheid een randvoorwaarde. In 2019 is de Hoekse Lijn geopend, dit is een succes. De verlenging tot Hoek van Holland Strand is in 2019 voorbereid. Daarnaast is hard gewerkt aan nieuwe verbindingen zoals de Blankenburgverbinding en de nieuwe Rijksweg tussen de A13 en A16. Samen met het Rijk en de regio zijn we formeel gestart met een onderzoek naar een nieuwe oeververbinding over de Maas. Er is gekozen voor een verbinding tussen Feijenoord en De Esch.

Schone lucht voor de Rotterdammers

Met de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht werkt Rotterdam aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Zo heeft de toename van elektrisch vervoer en laadpalen in de stad positieve effecten op de luchtkwaliteit. Naast de toename van het aantal elektrische personenauto's stimuleert de gemeente zakelijke gebruikers om hun vervuilende bestelauto te vervangen door een elektrische bestelauto en is een deel van de stadsbussen vervangen door elektrische bussen. Ook de voertuigen van de gemeente worden stap voor stap vervangen zodat het gehele wagenpark in 2030 emissieloos is. Daarnaast worden op de korte termijn experimenten uitgevoerd, gericht op verandering in de opbouw van de verkeersstromen.

De nodige bouwambities voor Rotterdam vragen om een bewuste aanpak. Bouwactiviteiten leiden tot veel bouwverkeer. De bouwsector zorgt voor zo'n 30% van de vrachtbewegingen in de stad en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan filevorming en luchtverontreiniging. Rotterdam stimuleert de marktpartijen om het aantal vrachtwagenbewegingen terug te brengen door het logistieke proces anders in te richten en een bouwhub te gebruiken.

Ook de uitstoot en overlast van afgemeerde schepen wordt aangepakt. Naast al bestaande walstroomvoorzieningen voor binnenvaartschepen en bijvoorbeeld Stena Line in Hoek van Holland doen Rotterdam en het Havenbedrijf sinds eind vorig jaar een vijf maanden durende proef met mobiele walstroom om kleine zeeschepen aan de Parkkade te voorzien van elektriciteit. Dankzij de stroomvoorziening hoeven deze schepen geen dieselgeneratoren aan te zetten.

Klimaatbestendig en groen

Om de Maasstad klimaatbestendig te maken werken we met partners aan grootschalige projecten in het 'Rotterdams WeerWoord'. Daarnaast nemen we samen met Rotterdammers kleinschalige maatregelen op straatniveau, op openbaar en privaat terrein. Denk aan subsidieregelingen voor de aanleg van meer groen en het nemen van maatregelen om regenwater op te vangen en te benutten. Waterberging zorgt voor minder wateroverlast op straat en ontlast het riool bij hevige regenbuien. Zo hebben we vier waterpleinen aangelegd: Koningsveldeplein, Staringplein, Spitsenhagen en Platostraat (590 m3 waterberging).

Sport

Rotterdam wil meer Rotterdammers in beweging krijgen. Het Actieprogramma Verenigingen is vastgesteld met oog op een vitaal verenigingsleven. Samen met verenigingen en het Sportbedrijf Rotterdam zorgen we voor voldoende, kwalitatief goede en duurzame accommodaties en velden. In 2019 hebben we onder meer de eerste velden op het nieuwe sportcomplex aan de Noorderbocht door rvv Blijdorp in gebruik genomen en nam Hockeyclub Delfshaven haar intrek aan de Energieweg. Er is gewerkt aan het Integraal Huisvestingsplan Sport: de inzet voor de komende 10 jaar rond renovatie, vervanging en uitbreiding van sportaccommodaties. Met de vaststelling van Lekker Fit in de wijken 2019-2022 is een verbreding ingezet van de Lekker Fit-aanpak naar peuters, kleuters en tieners.

Cultuur máákt de stad, voor bewoners, bezoekers en bedrijven

Cultuureducatie is een van de belangrijkste instrumenten voor de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren. De gemeente streeft naar een structurele verankering van het cultuuronderwijs op basisscholen. In het Rotterdamse Cultuureducatie Model (een meetmodel) zijn targets benoemd. In het coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen dat in 2022 30% van de basisscholen een of meer niveaus gestegen moet zijn in dit model. Het target voor 2019 (15%) is behaald (18%). Via de regeling Combinatiefuncties cultuur, een matchingsregeling met het Rijk, nam het aantal cultuurcoaches toe van 12,9 fte naar 29,5 fte. Uit de Cultuurmonitor 2019 blijkt dat in 2018 ongeveer 85% van de Rotterdamse bevolking ten minste eenmaal een culturele activiteit heeft bezocht. 75% van de Rotterdammers heeft in 2018 deelgenomen aan een door de gemeente gesubsidieerde culturele activiteit. De bibliotheek wordt steeds meer een plek voor ontmoeting en ontwikkeling van de stadsbewoners. Het museumbezoek is in 2019 met ongeveer 250.000 bezoeken toegenomen tot circa 1,5 miljoen. Met het Depot Boijmans Van Beuningen krijgt Rotterdam er een architectonische blikvanger bij die zal bijdragen aan de toeristische aantrekkingskracht van de stad.

Uniek in 2019 was dat Rotterdam de eer kreeg om als stad het Eurovisie Songfestival te organiseren in 2020. Het evenement is door toedoen van de coronacrisis verplaatst naar 2021.

Klimaatakkoord en energietransitie

In een samenwerkingsverband met meer dan 100 bedrijven en maatschappelijke organisaties is in 2019 het Rotterdams Klimaatakkoord tot stand gekomen. Met 49 klimaatdeals wordt concreet invulling gegeven aan de

ambitie om van Rotterdam, in plaats van de meest vervuilende stad van Nederland, de koploper in duurzaamheid te maken. Met de klimaatdeals wordt de Rotterdamse doelstelling gerealiseerd om binnen vier jaar een trendbreuk te realiseren in de CO₂-uitstoot: van een jaarlijkse stijging naar een scherpe daling. Als alle plannen worden gerealiseerd is de CO₂-uitstoot in 2030 met 50% procent teruggebracht t.o.v. 2017. Met de plannen uit het akkoord zorgen we er niet alleen voor dat de CO₂-uitstoot in de komende 10 jaar halveert maar ook dat de energietransitie werkt als vliegwiel voor nieuwe bedrijvigheid en extra banen.

Er is een forse toename in het opwekken van duurzame energie: we zien in 2019 een toename van 43% van het aantal zonnepanelen en een toename van windenergie. Er staan nu 72 windmolens die gezamenlijk een opgesteld vermogen hebben 216 MW. De grootste windmolen ter wereld staat sinds november 2019 in de Rotterdamse haven.

In vijf wijken in de stad is een gebiedsaanpak gestart om van het aardgas af te gaan: in Rozenburg, Prinsenland, Het Lage Land, Pendrecht-Zuid en Bospolder-Tussendijken.

Minder restafval

Het afgelopen jaar is de hoeveelheid huishoudelijk restafval gedaald naar 275 kilo per inwoner over het jaar 2019, in 2018 was dat nog 296 kilo. Dit is vooral het gevolg van nascheiding van plastic afval. Vanaf medio 2019 worden kunststofverpakkingsafval en drankenkartons (PMD) nagescheiden uit het restafval. Per eind 2019 is de (bron) gescheiden inzameling van dit type afval gestopt. Doordat gebruik wordt gemaakt van nascheiding mag dit afval weggegooid worden met het huishoudelijk restafval.

De afgelopen vier jaar is het aantal bewoners dat overlast ervaart van naastplaatsingen gestegen. In 2019 hebben we een nieuwe aanpak gepresenteerd met het programma 'In de bak'. Via voorlichting, beschikbare containers, slim en frequent ophalen en scheiden werken we aan het verminderen van naastplaatsingen. Handhaven is een belangrijk nieuw onderdeel in de aanpak: in 2019 zijn er 10.076 boetes uitgeschreven voor het naastplaatsen van afval.

Werken aan een nieuwe economie

Om ook in de toekomst veerkrachtig te zijn werken we aan een duurzame, digitale en circulaire economie. In 2018 zijn we gestart met de uitvoering van *Rotterdam Next Economy*. In 2019 zijn we doorgegaan met de aanleg van glasvezel in Kralingen, met als doel om in vijf jaar tijd heel Rotterdam van glasvezel te voorzien. Ook zijn we begonnen met de voorbereidingen voor een snel 5G-netwerk in heel de stad.

Samen met de regio stimuleren en faciliteren we de komst en groei van innovatieve bedrijven. Deze ondernemingen zorgen voor duurzame en digitale vernieuwing, investeringen en in de toekomst ook voor arbeidsplaatsen. Met het vaststellen van het programma UP! Rotterdam hebben we extra energie ingezet op de uitstraling van Rotterdam als innovatie-laboratorium met veel plek en ruimte voor start-ups en scale-ups. In september 2019 werden onze inspanningen bekroond met het uitroepen van Rotterdam als runner-up in de iCapital Award-competitie van de Europese Commissie.

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) is de banenmotor van Rotterdam. In 2019 zijn we gestart met een programma om de innovatie van het MKB te versnellen. Hierbij wordt ingezet op digitalisering en verduurzaming. Samen met onze partners, de kennisinstellingen en ondernemers, hebben we aan een maatregelenpakket gewerkt dat MKB-ondernemers helpt hun onderneming klaar te stomen voor de nieuwe economie. In 2019 hebben we hiermee 779 MKB-ondernemers bereikt door middel van o.m. kennislunches, bijeenkomsten en relatieavonden.

Het vormen van ondernemerscollectieven wordt versneld door het oprichten van bedrijfsinvesteringszones(BIZ).

Het aantal BIZ-gebieden is in 2019 flink gestegen naar 29. Rotterdam Centrum is per 1 januari 2019 het grootste BIZ-winkelgebied van Nederland. In 2019 is het uitvoeringsprogramma Werklocaties vastgesteld, met extra aandacht voor de retail en het instellen van een Taskforce Retail.

Samen doorpakken

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) werkt aan een flinke verhoging van het opleidingsniveau, de mate van arbeidsparticipatie en de kwaliteit van wonen. In 2019 is dat gebeurd met onder andere de start van de Children's Zone, waardoor kinderen op Zuid 10 uur extra leertijd wordt geboden. Er zijn Leerwerkakkoorden gesloten met werkgevers, waaronder de AanDeBak-garanties. Hierbij garanderen werkgevers scholieren hun eerste baan na het afronden van een arbeidsmarktrelevante opleiding. Op het gebied van de woonkwaliteit heeft de grondige aanpak van 52 woningen de verbinding tussen Carnisse en Hart van Zuid verbeterd.

Organisatie en dienstverlening

Samenhangend met de groeiende economie in 2019 en de opgave voor de stad is in 2019 is de formatie van de gemeente Rotterdam met 348 fte gestegen. We willen een innovatieve en aantrekkelijke werkgever zijn met volop aandacht voor medewerkers. We zijn blij dat het medewerkers tevredenheidsonderzoek (MTO) een opgaande lijn laat zien, met op geen enkel punt achteruitgang. We zien een daling van het verzuim van 6,8% naar 6,3%. We hebben nog steeds extra aandacht voor het juist begroten van de arbeidskosten. De afwijking op inhuur ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting was 2% lager dan in 2018. In 2019 is de uitvoering van de Digitaliseringsagenda doorgezet: dit geeft een extra impuls aan gebruiksvriendelijke, efficiënte en eigentijdse dienstverlening door de gemeente. In 2019 is tevens het doorontwikkelde huisvestingsconcept vastgesteld. Mede op basis van de resultaten van het MTO worden knelpunten in de huisvesting aangepakt.

Met het vaststellen van het Programma Dienstverlening 2019-2022 zijn principes geformuleerd voor dienstverlening die betrouwbaar, makkelijker en eigentijds is. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van de 'Gemeentepeiler', een digitale tool om klanttevredenheid te meten. Ook is er gestart met verbeteringen qua dienstverlening voor bijzondere bijstand en vroegsignalering van schulden.

Dankzij digitale serviceverlening kunnen Rotterdammers de status van hun aanvraag volgen. Eind 2019 werden met dit systeem (e-Suite) 140 processen ondersteund en 190.000 zaken aangemaakt. Intern is er met deze werkwijze beter inzicht in werkvoorraden en doorlooptijden.

Rotterdammers maken de stad

Het voltallige college van burgemeester en wethouders is de afgelopen (twee) jaar de veertien gebieden van Rotterdam ingetrokken om in gesprek te gaan met bewoners over het wel en wee van de stad. Het college kijkt terug op een mooie reeks met een waardevolle opbrengst aan gesprekken.

Rotterdammers kunnen hun mooie plannen voor hun stad, wijk of straat waarmaken. CityLab010 heeft zich bewezen als hét platform voor co-creatie voor alle Rotterdammers. In 2019 financierde CityLab010 35 initiatieven. Ook zijn er dertien Right 2 Challenges toegekend, dat betekent dat bewoners voorzieningen in eigen hand nemen. Rotterdammers denken mee over verschillende grote transitie en projecten waaronder de Energietransitie, de oeververbinding en het project Feyenoord City/Ontwikkeling Stadionpark. Gelijktijdig met de begroting 2019 zijn ook 48 wijkagenda's vastgesteld. Deze kennen een gerichte aanpak om de wijken de komende jaren verder te

ontwikkelen.

In het najaar ging de Kleine Kernen-aanpak live, een tienjarig programma waarmee we Hoek van Holland, Rozenburg en Pernis van een impuls voorzien. De aanpak voorziet in een lijst met concrete maatregelen om de leefbaarheid en aantrekkingskracht van de kernen te vergroten.

Ambities voor de stad realiseren wij samen met onze partners. Elke dag werken we samen met inwoners, onderwijzers, zorgverleners, ondernemers - groot en klein - én andere overheden aan de doorbraken die onze stad voor alle Rotterdammers verder brengt. Onze ambities zijn groot, de middelen helaas beperkt. Dat vraagt om keuzes maken, zorgvuldig met ons huishoudboekje omgaan en zoeken naar creatieve manieren van financiering en samenwerking. Ondanks een positief rekeningresultaat en een solide financiële positie eind 2019, mogen we ons niet rijk rekenen. Die middelen zijn grotendeels nodig voor verplichtingen die we aan zijn gegaan. Bovendien wordt momenteel steeds duidelijker dat we als stad voor nieuwe opgaven staan. Dit vergt visie en het maken van moeilijke, financiële keuzes. Rotterdam is een stad van veerkracht.

Samen pakken we door om de ambities voor de stad te realiseren. Voor en met alle Rotterdammers.

Collegebeleid

Pagina 4

Collegebeleid: Met nieuwe energie bouwen aan de stad van morgen

Meer Rotterdammers zien hun toekomst in de stad met vertrouwen tegemoet. Rotterdam bruist, leeft, vernieuwt en onderneemt. Rotterdam is de stad waar hét gebeurt en waar je moet zijn. Ondernemers - groot en klein -, scholen, culturele instellingen, de haven, allerlei maatschappelijke organisaties, vorige stadsbesturen maar bovenal de Rotterdammers zelf, hebben dit samen door hard werken voor elkaar gekregen. Met dit gegroeid vertrouwen en met het enthousiasme, de trots, en de energie in de stad willen wij samen met de Rotterdammers, de komende vier jaar de stad verder brengen. Om te zorgen dat zoveel mogelijk Rotterdammers vertrouwen krijgen in de toekomst en Rotterdam in allerlei opzichten kan blijven doorgroeien, zijn op verschillende vraagstukken en uitdagingen in de stad doorbraken nodig. Wij zijn bijzonder trots en gemotiveerd dat wij de komende vier jaar de stad en de Rotterdammers daarbij mogen dienen. Zodat we als Rotterdammers fijn kunnen leven in een wereldstad, iedereen in Rotterdam kansen krijgt en benut en de energietransitie het vliegwiel is voor onze nieuwe economie.

Uitdagingen die vragen om doorbraken

Hoe goed het ook gaat met Rotterdam, het dagelijks leven van nog te veel inwoners wordt beheerst door zorgen en problemen. Rotterdammers die geen passende baan kunnen vinden én houden. Rotterdammers die met schulden kampen en er niet in slagen die zelf aan te pakken. Kinderen die in armoede opgroeien en niet mee kunnen doen met feestjes of het schoolreisje. Mensen zich soms onveilig voelen op straat. Buren die elkaar

letterlijk niet kunnen verstaan, elkaar niet kennen en langs elkaar heen leven. Rotterdammers die, door de woningmarkt en het woningaanbod, steeds moeilijker een (volgend) huis kunnen vinden dat past bij hun wensen en portemonnee.

De metamorfose die de stad -vooral de binnenstad en de Kop van Zuid- de afgelopen jaren heeft ondergaan, is indrukwekkend. Op sociaal gebied willen we, in samenhang met de economische en fysieke ontwikkeling van de stad, de komende jaren een been bijtrekken. Buurten, straten, pleinen en parken kunnen nog schoner, groener en veiliger. Ook daar pakken we de komende vier jaar stevig op door.

De Ver-van-mijn-bed-show gaat niet langer op wanneer we kijken naar wereldwijde ontwikkelingen. Ook Rotterdam staat, zeker als stad met de grootste haven van Europa, voor grote uitdagingen als het gaat om het Klimaatakkoord van Parijs en het verduurzamen van de economie (energietransitie en klimaatadaptatie). Ook de invloed van ICT-ontwikkelingen (robotisering en digitalisering) op de economie en samenleving (zorg, veiligheid) en de Brexit vragen om actie. Als we de uitdagingen en de vraagstukken die voortkomen uit deze ontwikkelingen niet samen oppakken, leggen we een forse hypotheek op de toekomst van Rotterdam en de Rotterdammers. Bovendien bieden deze ontwikkelingen de stad en Rotterdammers enorme kansen. Die kansen samen benutten is de inzet van ons beleid en plannen.

Energietransitie als vliegwiel

De energietransitie zien wij als een belangrijk vliegwiel om de stad verder te brengen. De komende vier jaar willen we fors investeren, ruim 150 miljoen euro, in de energietransitie. In de begroting van 2020, zoals afgesproken in het coalitieakkoord, komen we met een meerjarig financieringsvoorstel en een concrete uitwerking van onze inzet in de energietransitie. De transitie biedt kansen voor nieuwe bedrijvigheid, nieuwe banen, nieuw onderwijs, nieuwe vormen van mobiliteit, nieuwe vormen van bouwen en nieuwe vormen van samenleven. Het benutten van die kansen is goed voor Rotterdam en álle Rotterdammers. Om dit vliegwiel optimaal te laten werken, maken we de komende vier jaar keuzes, samen met de stad. We proberen uit, onderzoeken, durven en investeren, nodigen anderen uit om in kansrijke projecten te investeren. Voor Rotterdam van morgen, overmorgen en ver daarna.

De komende vier jaar is niet alleen een feestje van de kansen. We houden oog voor de onzekerheden die al deze ontwikkelingen voor de Rotterdammers met zich meebrengen. Wat gebeurt er straks met mijn energierekening? Kan ik straks mijn woonlasten nog betalen? Is mijn opleiding straks nog wel relevant? Het zijn vragen en zorgen die we de komende jaren ook gaan beantwoorden zodat het benutten van al die kansen niet voor een (nieuwe) tweedeling in de samenleving zorgt.

Ambities, vertrouwen en draagvlak

De komende vier jaar zetten wij bewust hoog in. Onze ambities op het gebied van bijvoorbeeld de woningbouw en het verminderen van Rotterdammers die afhankelijk zijn van de bijstand zijn fors en betekenen hard en onorthodox werken voor ons en onze partners.

Rotterdammers rekenen op ons en wij rekenen op de Rotterdammers. Dat betekent dat we allemaal de kansen pakken die worden geboden, dat we samen aan de stad bouwen en dat iedereen zich natuurlijk aan de afspraken en de wet houdt. Tegelijk hebben we ook oor voor elkaars zorgen en problemen. De Rotterdamse toon is soms wat bot en altijd direct, maar wel met respect voor de ander.

Het vertrouwen dat ons door de Rotterdammers is gegeven, is kostbaar. De komende vier jaar willen we dat vertrouwen waarmaken. Onze ambities en plannen moeten op draagvlak kunnen rekenen in de stad. Regelmatig gaan wij de stad, de wijken en buurten in, om te kijken en horen wat er speelt, te leren, te luisteren en in gesprek te gaan met bewoners, ondernemers en allerlei organisaties. We willen de Rotterdammers ontmoeten van Hoek van Holland tot Ommoord, van Overschie tot IJsselmonde, van Rozenburg tot Hillegersberg. We zoeken de Rotterdammers op aan keukentafels, wijktafels en bestuurstafels. En natuurlijk in de raadszaal om met de gemeenteraad het gesprek te voeren. **Ons doel is dat Rotterdammers aan het einde van onze collegeperiode, vinden dat ze meer worden betrokken in het meedenken of meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving.**

Er is veel werk aan de winkel en in deze begroting beschrijven we onze eerste stappen. Komende periode werken we samen met onze partners, de stad en de gemeenteraad, deze stappen verder uit. We gaan door met wat goed werkt en stoppen met wat niet werkt. De toekomst van Rotterdam en de Rotterdammers staat daarbij altijd voorop.

Fijn wonen in een wereldstad, nu en in de toekomst

Iedereen die dat wil, moet een huis kunnen vinden dat past bij zijn of haar wensen, levensfase en portemonnee in Rotterdam. Op dit moment is die woning er voor veel mensen nog niet. Tegelijk weten we dat de Rotterdamse bevolking de komende jaren fors zal groeien en dus de vraag naar woningen zal toenemen. Bouwen en ontwikkelen, dát is wat ons de komende jaren te doen staat. Woningen voor middeninkomens hebben daarbij onze prioriteit. **In deze collegeperiode starten we met de bouw van 18.000 woningen**, evenwichtig verspreid over Rotterdam en voor alle Rotterdammers, van sociale huurwoning tot topsegment, van “gewoon rijtjeshuis” tot speciale woning voor ouderen en mensen met een beperking. Nieuwe en bestaande woningen maken we zoveel mogelijk energiezuinig en duurzaam. In samenwerking met het Waterschap en Hoogheemraadschap, ontwikkelen we in 2019 een Deltaplan (grond)water waarmee droge voeten zo veel mogelijk gegarandeerd blijven. **In Rotterdam stijgt het aantal woningen, appartementgebouwen, kantoren, schoolgebouwen en andere panden, die geen (verhoogde kans op) wateroverlast bij hevige regenval hebben, van 88% naar 90%.**

Fijn wonen en leven betekent óók een prettige, groene en veilige wijk met voldoende goede scholen, zorg, winkels, cultuur, een goede bereikbaarheid en ruimte om buiten te spelen en sporten. In de plannen voor een groeiend Rotterdam zorgen we dat deze factoren steeds goed in balans zijn. De nieuwe Omgevingswet benutten we optimaal om plannen samen met de stad te ontwikkelen. We werken aan een groener Rotterdam: **in 2022 hebben we 200.000 vierkante meter meer groen gerealiseerd.**

Steeds meer toeristen uit binnen- en buitenland ontdekken Rotterdam als bruisende stad. Die toename draagt bij aan de ontwikkeling van de hele stad, maar mag de woonbeleving van Rotterdammers en de bereikbaarheid, niet negatief beïnvloeden. Wij nemen het voortouw om hier, samen met de toeristische sector, plannen voor te maken. Evenementen vinden verspreid over de hele stad plaats. Kunst en cultuur is er voor alle Rotterdammers.

Rotterdammers houden zich aan de beginselen van onze rechtstaat

De diversiteit is de kracht van onze stad, maar schuurt ook nog. Een keerzijde van die kracht is namelijk dat spanningen elders in de wereld voelbaar en aanwezig zijn in onze buurten en straten. Veel Rotterdammers maken zich zorgen over allerlei vraagstukken en uitdagingen waar onze open samenleving ons elke dag voor stelt. Onze rechtstaat en grondwet maken ons allemaal gelijk en geven ons de kaders hoe we elke dag met deze vraagstukken om moeten gaan. Zodat we ons allemaal vrij, veilig en thuis voelen in onze stad. Dat begint met je houden aan de wet en daarop als overheid goed toezien. Daarnaast vraagt dat om nieuwsgierigheid naar elkaar, met respect voor elkaars gewoontes.

Een veilige wijk, buurt en straat, zijn randvoorwaarden om fijn te wonen en leven. **Ons doel is dat het veiligheidsniveau in 2022 is gestegen ten opzichte van 2018**; de Veiligheidsindex heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108. Kwetsbare wijken kunnen daarbij rekenen op extra en een gerichte aanpak om overlast en veroorzakers daarvan krachtig aan te pakken. Het uitbreiden van cameratoezicht is van belang voor veilige wijken. Het aanpakken van ondermijnende criminaliteit heeft onze extra aandacht. Rotterdammers hebben een groot hart voor hun stad en voor hun wijk. Afgelopen jaren hebben veel bewoners hun wijk samen mooier, groener, gezelliger en prettiger gemaakt met allerlei geweldige initiatieven. Deze kracht van bewoners koesteren en ondersteunen wij.

Kansen voor iedereen met taal, goed onderwijs, werk en minder armoede

Rotterdam moet kansen bieden voor iedereen. Afkomst, huidskleur en levensovertuiging mogen er niet toe doen, voor de kansen in het leven. We gaan respectvol met elkaar om, in een ontspannen samenleving. Wat ons hetzelfde maakt, is dat we niet hetzelfde zijn. Hoe verschillend we ook zijn, we delen deze stad als ons thuis. En aan 'thuis' draagt iedereen zijn of haar steentje bij en geldt 'afpraak is afspraak'. Dat begint ermee dat iedereen de Nederlandse taal beheerst. **In deze collegeperiode worden minimaal 19.000 taaltrajecten aan laaggeletterde Rotterdammers aangeboden**, te beginnen met bijna 4.000 in 2019. Want elkaar verstaan is de eerste sleutel naar samenleven. Nieuwkomers helpen we aan een goede start: **80% van alle Rotterdamse statushouders is binnen 6 maanden na huisvesting in Rotterdam gestart met een passend inburgeringstraject**. Het verbeteren van de taalbeheersing is de eerste stap naar een betere positie op de arbeidsmarkt, een eerste stap uit de achterstand, helpt de samenleving te begrijpen en daarin zelf de weg te vinden.

Een bijstandsuitkering kan (tijdelijk) nodig zijn. Tegelijkertijd willen we dat iedereen meedoet. Met meer maatwerk en een passende bejegening, ondersteunen we werkzoekenden. Ons doel is dat het aantal Rotterdamse huishoudens in de bijstand substantieel daalt. **In 2021 willen we dat het aantal bijstandsuitkeringen daalt naar 30.000**. In 2019 sluiten we een Leer-Werkakkoord met het bedrijfsleven, het Havenbedrijf, de zorgsector, praktijkonderwijs, voorgezet onderwijs, hbo en mbo. Samen zetten we in op werk voor Rotterdamse schoolverlaters en werkzoekenden en voldoende afgestudeerden die met een vakdiploma de arbeidsmarkt op gaan.

Jonge Rotterdammers moeten een goede start kunnen maken: wij staan voor kansengelijkheid voor alle kinderen en daarvoor is goed onderwijs noodzakelijk. De leerresultaten van Rotterdamse leerlingen zijn de afgelopen jaren flink vooruit gegaan, maar (ook daar) zijn we nog niet waar we willen zijn. Samen met het onderwijsveld nemen we de volgende stap om te zorgen dat **meer kinderen en jongeren een hoger onderwijsniveau bereiken**. Met voorscholen, basisscholen, middelbare scholen en mbo's en natuurlijk de leerlingen zelf, werken we hieraan. Goed onderwijs met voldoende en goede leerkrachten, daar gaan wij voor. Met opgestroopte mouwen pakken we het lerarentekort aan.

In onze stad leeft 1 op de 4 kinderen in armoede. Dat doet pijn en is onacceptabel. Armoede staat de ontwikkeling van talenten van kinderen in de weg. Dat is niet goed voor de kinderen zelf en niet goed voor Rotterdam, want we hebben alle talenten hard nodig. Onze ambitie is dat het aantal kinderen dat in armoede opgroeit daalt in deze college periode, van 1 op 4 naar 1 op 6. Samen met onze partners presenteren wij in 2019 een Deltaplan om Rotterdammers te helpen met hun schulden aan te pakken en te voorkomen. **Voor het einde van deze collegeperiode is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen een individueel ondersteuningsplan opgesteld, gericht op een duurzame aanpak van schulden.**

Jonge en oude Rotterdammers die een steuntje in de rug nodig hebben in de vorm van hulp thuis of professionele begeleiding, krijgen die. Zeker kwetsbare kinderen en jongeren, juist zij verdienen hulp bij een goede start. Zo gewoon mogelijk opgroeien ondanks problemen, bij ouders of verzorger, vrienden, school, buurt en sportclub, helpt daarbij. Als er jeugdhulp nodig is, gebeurt dat zoveel mogelijk in de thuissituatie, in plaats van een instelling. **Ons doel is een daling van 10% jeugdigen in instellingen in 2022, door meer kinderen te helpen in een thuissituatie.**

Rotterdam is een stad voor jong én oud. Het aantal ouderen zal de komende jaren fors toenemen, in 2035 is 1 op de 5 Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Om daar goed op voorbereid te zijn en ouderen een goede oude dag te bieden, met goede zorg, een geschikte woning en een veilige leefomgeving met sociale contacten, ontwikkelen we in 2019 samen met onze partners, specialisten en ouderen zelf een Masterplan 'Ouder en Wijzer'. Afgelopen vier jaar heeft Rotterdam het voortouw genomen in de strijd tegen eenzaamheid en in het bijzonder in de strijd tegen eenzaamheid onder ouderen. **We zetten die strijd deze collegeperiode met dezelfde inzet voort en willen een daling van 3% in het aantal ouderen (65+) in eenzaamheid realiseren.**

Elkaar ontmoeten is belangrijk voor alle Rotterdammers. Verenigingen zijn daarbij onmisbaar als plek om samen te sporten, te spelen en te ontdekken. Deze clubs, die draaien op vrijwilligers, staan echter op dit moment voor uitdagingen op het gebied van financiën, de kwaliteit van hun accommodatie en voorzieningen en soms ook dalende ledenaantallen. Dit maakt het nodig om samen met verenigingen een Actieplan voor Verenigingen te ontwikkelen zodat zij ook in de toekomst een levendige en plezierige 'thuisbasis' voor heel veel Rotterdammers kunnen zijn.

Energietransitie en nieuwe economie hand in hand

Een duurzaam, energiezuinig, klimaatbestendig Rotterdam met schone lucht, een bloeiende economie, kansen voor iedereen en betaalbaar voor iedereen. Dat is wat wij voor ogen hebben. De energietransitie biedt volop kansen om de stad en de haven duurzaam en toekomstbestendig te maken. De komende jaren gaan we met onze

partners onze economie vernieuwen om daarmee een nog aantrekkelijkere vestigingsplaats voor (inter)nationale bedrijven te worden. We trekken hierin nauw op met het Havenbedrijf en onderschrijven de ambitie de meest innovatieve haven te zijn én blijven door een leidende rol te pakken bij het vormgeven van een nieuwe, duurzame economie.

Die vernieuwing van de economie vraagt ook om constante investeringen in ons onderwijs zodat alle Rotterdammers, jong en oud, in deze wereld vol uitdagingen zelf hun toekomst kunnen bepalen. De stad heeft ieders talenten nodig en wij zullen met ons beleid iedereen uitdagen hun talent optimaal tot wasdom te laten komen. Die kansen willen we nu én samen benutten. In 2019 sluiten we wat ons betreft het Rotterdamse Energie- en klimaatakkoord: Bedrijven, corporaties, woningeigenaren, energiebedrijven, het Havenbedrijf, de gemeente en allerlei andere partners maken hierin concrete afspraken hoe we de komende jaren samen aan de duurzame stad van vandaag en morgen werken. Rotterdam gaat volop aan de slag om invulling te geven aan het klimaatakkoord van Parijs. **De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.**

In 2019 presenteren we een slim verkeerscirculatieplan, dat voor het einde van de collegeperiode operationeel moet zijn en zo zorgt voor betere bereikbaarheid en schonere lucht. Ons doel met al deze maatregelen is schone lucht voor alle Rotterdammers. **In 2022 is de gemiddelde luchtkwaliteit in de hele stad verbeterd t.o.v. het niveau van 2017. Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden.**

Met het onderhoud en de ontwikkeling van het gemeentelijk vastgoed zoals kantoren, scholen en sportlocaties verduurzamen we ons vastgoed (waar mogelijk). En alle bijdragen van Rotterdammers doen er toe; afval scheiden, elektrisch rijden of je huis isoleren, we maken het zo gemakkelijk mogelijk met voldoende containers, laadpalen en advies op maat.

Onze lokale economie ontwikkelt zich naar een nieuwe economie. De regionale Roadmap Next Economy is daarbij de leidraad. De komende periode werken we deze uit in een stedelijke agenda. MKB is de grootste banenmotor van Rotterdam. Deze ondernemers stimuleren en ondersteunen we bij hun transformatie naar de nieuwe economie. Samen ontwikkelen we een scan die MKB-ers helpt hun onderneming klaar te maken voor de nieuwe economie. Startups stimuleren en faciliteren we. Daarnaast werken we aan meer mogelijkheden voor ondernemers zich te vestigen in buurten en wijken, onderzoeken we hoe regelgeving minder in de weg kan staan bij het ondernemen en helpen we onderlinge samenwerking te bevorderen.

Een goede gemeentelijke organisatie en duurzame financiën

In de afgelopen jaren is de organisatie flink gekrompen. Hiermee werd een bezuinigingsdoelstelling gehaald. Met de groei van de economie en de komst van nieuwe taken voor de gemeente, onder andere in het sociaal domein, groeit ook de organisatie weer. Het komende jaar maken we een analyse van die groei en maken we afspraken voor het beter voorspellen en beheersen ervan. Meer aandacht voor een goede match tussen mens en taak moet leiden tot minder ziekteverzuim en minder ervaren werkdruk. We benutten de mogelijkheid van nieuwe instroom

voor het vergroten van de inclusiviteit en kwaliteit van onze organisatie. Tevens investeren we in de kwaliteit van onze dienstverlening. Daarbij benutten we nieuwe digitale en technologische mogelijkheden. De stad en de Rotterdammers zijn altijd het vertrekpunt voor het werk van de gemeente.

Onze ambities voor en met de stad, kunnen we alleen realiseren met een duurzame en gezonde financiële huishouding. Daarom zorgen wij voor voldoende weerstandsvermogen om financiële risico's op te vangen en voor een sluitende structurele meerjarenbegroting. We blijven nu én op de lange termijn duurzaam investeren in Rotterdam en zoeken zoveel mogelijk partners die dat ook willen doen om een toekomstbestendige stad voor alle Rotterdammers te realiseren.

Stap voor stap, samen naar doorbraken

Het gaat dus goed met Rotterdam. En tegelijk is er ongelooflijk veel werk aan de winkel om te zorgen dat zo veel mogelijk mensen profiteren van onze bloei. Rotterdam - Zuid krijgt de komende jaren onze volle aandacht met het programma Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Hiermee zetten we in op verdere verbetering van het onderwijs op Zuid, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuur-aanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen. Deze impuls verdient Zuid. We willen alle kansen die de huidige ontwikkelingen ons bieden nu echt pakken. Dat vraagt om investeringen, keuzes en lef. Om samenwerking van het stadsbestuur met allerlei bedrijven, organisaties, zorgverleners, het onderwijsveld, het Havenbedrijf, het Rijk en andere overheden. Alleen door samen op te trekken en constant aan draagvlak te werken, kunnen we de doorbraken realiseren die nodig zijn. Komende maanden gaan we dan ook in gesprek, maken we afspraken en plannen en sluiten we waar dat kan akkoorden met iedereen die Rotterdam verder wil brengen. Om samen, met nieuwe energie, te bouwen aan de stad van morgen.

Collegetargets

Pagina 5

Collegetargets

Collegetargets 2018 – 2022

De targets van dit college zijn:

Energietransitie en economie gaan hand in hand

1. De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990
2. In 2022 is de gemiddelde luchtkwaliteit in de hele stad verbeterd t.o.v. het niveau van 2017. Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden

Kansen voor iedereen met goed onderwijs, werk en taal

3. Minder Rotterdammers in de bijstand: in deze collegeperiode (eind 2021) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000
4. 80% Van alle Rotterdamse statushouders is binnen 6 maanden na huisvesting in Rotterdam gestart met een passend inburgeringstraject. Samen met aanvullende maatregelen gericht op arbeidstoeleiding, zoals beschreven in de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2018-2022, leidt dit tot een daling van het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders van 1950 naar 1540
5. Voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen wordt een individueel ondersteuningsplan opgesteld, gericht op een duurzame aanpak van schulden
6. Meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau
 - Het percentage 3-jarige doelgroep-peuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk (89%)
 - De score op de referentieniveaus in het primair onderwijs stijgt: Het aantal Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau van de referentieniveaus stijgt in 2021 naar het landelijk gemiddelde van 2017; dat wil zeggen:
 - voor taal: stijging van 54,9% naar 56,9%
 - voor lezen: stijging van 60,9% naar 67,4%
 - voor rekenen: stijging van 34,8% naar 37,8%
 - Het percentage leerlingen in het derde leerjaar van het vo dat zit op het niveau van het advies van de basisschool of hoger stijgt van 77% in 2017 naar 80% in 2021
 - Het aandeel Rotterdamse jongeren dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt van 13,5% in 2017 naar 18,0% in 2021.
7. De eenzaamheid onder ouderen (65+) daalt 3% van 53% in 2017 tot 50% in 2021.
8. 19.000 Toegankelijke taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers
9. De jeugdhulp moet zoveel mogelijk gaan aansluiten op de leefsituatie van de jeugdigen. Daarom wordt gewerkt aan een verschuiving van jeugdhulp in instellingen naar jeugdhulp in de thuissituatie. Van 2018 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen, door meer kinderen te helpen in een thuissituatie

Fijn wonen in een wereldstad, nu en in de toekomst

10. Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft van 88% naar 90%.
11. 20 hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018.
12. Binnen 4 jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen.
13. Veiligheid

- Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2022 omhoog gegaan ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108
- De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scoren op de Veiligheidsindex, moet in 2022 zijn verbeterd.
- De 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van 2018 (Tarwewijk, Hillesluis, Bloemhof, Carnisse, Oude Westen) laten in 2022 een stijging van 5 punten op de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel zien.

14. [Rotterdamers vinden dat ze meer worden betrokken in het meedenken of meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving.](#)

Financiële hoofdlijnen

Pagina 6

Financiële hoofdlijnen

Met deze jaarstukken legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid in 2019 en de daarbij behorende financiën.

Het rekeningresultaat komt uit op een positief saldo van € 31,3 mln. Het resultaat is vooral positief beïnvloed door een aantal ontwikkelingen binnen de programma's Stedelijke inrichting en Volksgezondheid en Zorg. Het betreft hier onder meer: winstnemingen grondexploitaties, WABO-leges, opbrengsten Vastgoed en overschotten op WMO-arrangementen.

Een deel van het positieve rekeningresultaat (€ 18 mln) zet het college in 2020 in voor al aangeane verplichtingen én voor taakmutaties uit de september en decembercirculaire van het Rijk voor zover deze een incidenteel karakter hebben en in 2019 niet tot uitgaven hebben geleid. Het restant van het resultaat wordt meegenomen bij de te maken keuzes en afwegingen tijdens het proces van de 1e herziening 2020.

De gemeente is verplicht om over een aantal financiële kengetallen te rapporteren, waaronder de netto schuldquote, het structurele exploitatiesaldo en de solvabiliteitsratio. De provincie Zuid-Holland houdt daar toezicht op. De financiële positie van gemeente Rotterdam is per eind 2019 solide te noemen. De netto schuldquote onderstreept dit. Deze quote geeft het niveau aan van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en komt voor Rotterdam uit op 54,9%. Daarmee zit Rotterdam in de categorie 'minst risicovol'. Structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten (het structurele exploitatiesaldo). Voor het jaar 2019 was dat in Rotterdam het geval. De solvabiliteitsratio geeft het eigen vermogen weer als percentage van het balanstotaal. De solvabiliteitsratio is met 30,7% ruim boven de norm van 20% van de provincie uitgekomen.

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Met een weerstandsvermogen van 1,4 is Rotterdam ruim boven de norm van 1,0 uitgekomen die in het coalitieakkoord is vastgelegd. Hiermee heeft Rotterdam een goede financiële uitgangspositie voor de komende jaren.

Met het aanbieden van deze jaarstukken voldoet het college aan de wettelijk gestelde informatieplicht.

Leeswijzer

Leeswijzer

In de Jaarstukken legt het college verantwoording af over het jaar 2019. De Begroting 2019, inclusief de bijstellingen die hier gedurende het jaar op zijn gedaan, is de basis voor deze verantwoording. Dit betreft bijstellingen in:

- de omissieregeling
- de 1e herziening
- de 2e herziening
- en de 10-maandsrapportage

Opbouw website

De website van de Jaarstukken bevat alle verplichte onderdelen die zijn voorgeschreven vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en daarnaast aanvullende informatie. De website van de Jaarstukken 2019 bestaat uit de volgende onderdelen

Hoofdpijnen

De hoofdpijnen bevatten een samenvatting van de jaarstukken zowel beleidsmatig als financieel. De beleidsmatige samenvatting bevat de vastgestelde college targets die voor deze collegeperiode vastgesteld zijn. In de programma's wordt gerapporteerd over de voortgang.

Programma's

De gemeente Rotterdam kent 13 programma's. Een programma is een geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. De programma's zijn verder onderverdeeld in taakvelden.

Paragrafen

Het onderdeel Paragrafen bevat alle verplichte BBV paragrafen en een aantal aanvullende overkoepelende onderwerpen.

Financiën

Het onderdeel Financiën geeft een overzicht van de financiële situatie van de gemeente Rotterdam.

Wijken

Een beschrijving van alle gebieden en de wijken daarbinnen en verwijzingen naar wijkprofielen en jaarverslagen.

Weergave in 1000-tallen

Het is belangrijk om te weten dat alle bedragen in 1000-tallen worden weergegeven, tenzij expliciet anders is aangegeven. Door de weergave in 1000-tallen kan het zijn dat de totalen een (minimale) afwijking tonen door afrondingsverschillen.

Gebruik hyperlinks

De hyperlinks op de website hebben enkel en alleen ten doel om de transparantie te verhogen door de Jaarstukken te koppelen aan door de raad vastgestelde beleidsnota's. De achterliggende publicaties achter de hyperlinks maken geen integraal onderdeel uit van de Jaarstukken en daarmee ook niet van de accountantscontrole.

Raadsbehandeling

Pagina 8

Raadsbehandeling

Kijk [hier](#) voor meer informatie over de raadsbehandeling van de Jaarstukken 2019.

[RaadsbesluitMoties en amendementen](#)

Raadsbesluit

Het raadsbesluit over de Jaarstukken 2019 is [hier](#) te vinden.

Moties en amendementen

Bij behandeling van de Jaarstukken 2019 zijn de moties '[Naar een diverse en inclusieve gemeenteorganisatie](#)', '[Verantwoording publieke waarde van deelname aan fondsen](#)' en '[Zeker zijn van een diverse gemeente](#)' aangenomen.

Jaarverslag - Programma's

Pagina 9

Jaarverslag - Programma's

Algemene middelen

Beheer van de stad

Bestuur en dienstverlening

Baten: € 2.126.447

Baten: € 239.906

Baten: € 14.098

Lasten: € 11.796

Lasten: € 372.008

Lasten: € 79.835

Treasury	Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman
OZB Woningen		
OZB niet-woningen	Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	Bestuur - College
Belastingen overig	Verkeer en vervoer - Beheer	Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Cultureel erfgoed - Archeologie	Burgerzaken
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	Musea - Stadsarchief
Vennootschapsbelasting (VpB)	Riolering	
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	Afval - Grondstoffen	
	Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer	
	Begraafplaatsen en crematorium	
	Ruimtelijke Ordening - Beheer	

Cultuur, sport en recreatie

Baten: € 4.863

Lasten: € 219.720

[Sportbeleid en activering](#)

[Sportaccommodaties](#)

[Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie](#)

[Musea - Cultuur](#)

[Media](#)

[Openbaar groen en \(openlucht\) recreatie - NME](#)

Economische Zaken

Baten: € 2.869

Lasten: € 29.639

[Economische ontwikkeling](#)

[Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie](#)

[Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten](#)

[Economische promotie](#)

Maatschappelijke Ondersteuning

Baten: € 21.711

Lasten: € 196.141

[Onderwijsbeleid en leerlingzaken -](#)

[Taal volwassenen](#)

[Samenkracht en burgerparticipatie](#)

[Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding](#)

[Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk](#)

[Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening](#)

Onderwijs

Baten: € 59.107

Lasten: € 189.866

[Onderwijshuisvesting](#)

[Onderwijsbeleid en leerlingzaken](#)

Openbare orde en veiligheid

Baten: € 4.675

Lasten: € 139.355

[Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten](#)

[Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht](#)

[Openbare orde en veiligheid – Veiligheid](#)

[Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid](#)

Overhead

Baten: € 9.280

Lasten: € 439.975

[Overhead - Concernondersteuning](#)

[Overhead - Clusterondersteuning](#)

[Overhead - Audit & Control](#)

[Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk](#)

[Overige baten en lasten - Verzekeringen](#)

[Overhead - Activering Overhead](#)

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Baten: € 317.213

Lasten: € 333.991

[Beheer overige gebouwen en gronden](#)

[Cultureel erfgoed - Monumenten](#)

[Openbaar groen en \(openlucht\) recreatie - Landschap](#)

[Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving](#)

[Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling](#)

[Grondexploitatie \(niet-bedrijventerreinen\)](#)

[Wonen en bouwen](#)

Verkeer en Vervoer

Baten: € 165.436

Lasten: € 133.546

[Parkeerbelasting](#)

[Verkeer en vervoer - Ontwikkeling](#)

[Parkeren](#)

[Openbaar vervoer](#)

Volksgezondheid en zorg

Baten: € 31.981

Lasten: € 648.037

[Wijkteams en Wmo-loketten](#)

[Maatwerkvoorziening \(Wmo\)](#)

[Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo](#)

[Maatwerkdienstverlening 18-](#)

[Geëscaleerde zorg 18+](#)

[Geëscaleerde zorg 18-](#)

[Volksgezondheid](#)

Werk en inkomen

Baten: € 554.013

Lasten: € 725.085

[Arbeidsparticipatie - Werk](#)

[Begeleide participatie](#)

[Inkomensregelingen - Inkomen](#)

Algemene middelen

Pagina 10

Algemene middelen

Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën.

TAAKVELD 1

Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente voor de treasury-functie en het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen.

TAAKVELD 2

OZB Woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen.

TAAKVELD 3

OZB niet-woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen.

TAAKVELD 4

Belastingen overig

Dit taakveld bevat de roerend zaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting.

TAAKVELD 5

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Tot het taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds.

TAAKVELD 6

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Binnen het taakveld Overige baten en lasten - Beheer Algemene Middelen geeft de gemeente invulling aan een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief.

TAAKVELD 7

Vennootschapsbelasting (VpB)

Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last.

TAAKVELD 8

Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Omschrijving programma

Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen gaat in op de volgende zaken:

- een sluitende begroting en meerjarenraming;
- een gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen;
- een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, waarbij het weerstandsvermogen is geënt op de financiële risico's;
- een stabiel beleid voor de gemeentelijke woonlasten en algemene belastingen;
- een gedegen treasury-functie en financieringsbeleid;
- zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te kunnen werken aan de toekomst van de stad.

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat er bij programmabegrotingen een programmaplan hoort dat naast de verschillende programmakosten een overzicht bevat van de kosten voor overhead, een overzicht van algemene dekkingsmiddelen, het bedrag voor te betalen vennootschapsbelastingen en het bedrag voor onvoorzien.

Algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van de andere dekkingsmiddelen doordat de gemeente deze middelen vrij kan aanwenden.

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen omvat:

- de uitkeringen uit het gemeentefonds
- de opbrengsten van de algemene belastingen
- de opbrengsten uit deelnemingen
- het treasury-resultaat
- concernbrede bestemmingsreserves
- concernbrede stelposten
- te betalen bedragen vennootschapsbelasting
- de post onvoorzien

Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen is anders dan een programma beleidsarm en wijkt in opzet en inhoud hiervan af. In hoofdstuk 1 Financiële Beschouwingen en in de paragrafen Lokale heffingen, Weerstandsvermogen, Verbonden partijen en Financiering zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Voor het overzicht Algemene dekkingsmiddelen gelden de volgende indicatoren en kengetallen:

- gemeentelijke woonlasten (één- en meerpersoonshuishouden)
- gemiddelde WOZ-waarde woningen
- weerstandsvermogen
- structurele exploitatieruimte
- solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingensaldo)
- kasgeldlimitet
- renterisiconorm
- netto schuldquote

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	2.059.654	2.122.483	2.126.447	3.964
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.660.123	1.681.285	1.681.187	-98
Belastingen	257.601	255.401	255.785	384
Dividenden	102.864	144.494	144.495	1
Financieringsbaten	6.957	9.666	10.635	969
Overige opbrengsten derden	33.545	32.361	32.079	-282
Overige baten	-1.436	-724	2.266	2.990
Lasten exclusief reserves	20.475	9.522	6.997	-2.526
Apparaatslasten	14.949	15.234	15.069	-166
Inhuur	437	856	838	-18
Overige apparaatslasten	588	490	431	-59
Personeel	13.924	13.888	13.800	-88
Interne resultaat	-11.981	-12.029	-12.169	-140
Interne resultaat	-11.981	-12.029	-12.169	-140
Programmalasten	17.507	6.317	4.097	-2.220
Financieringslasten	50.610	38.228	37.371	-857

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	13.558	7.464	8.150	686
Kapitaallasten	-57.887	-55.418	-53.802	1.615
Overige programmalasten	7.320	12.141	8.462	-3.679
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.905	3.903	3.916	13
Saldo voor vpb en reserveringen	2.039.179	2.112.961	2.119.450	6.489
Vennootschapsbelasting	800	800	4.799	3.999
Saldo voor reserveringen	2.038.379	2.112.161	2.114.651	2.490
Reserves	14.939	-34.765	-34.765	0
Onttrekking reserves	40.924	8.614	8.614	0
Toevoeging reserves	32.254	68.965	68.965	0
Vrijval Reserves	6.268	25.586	25.586	0
Saldo	2.053.318	2.077.396	2.079.886	2.490

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	2.053.318
Omissieregeling 2019	2.053.146
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	2.094.612
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	2.130.189
10-maandsrapportage 2019	2.077.396
Realisatie 2019	2.079.886

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma bedraagt € 2,5 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Decembercirculaire Gemeentefonds: -€ 117

Het resultaat van de decembercirculaire gemeentefonds bedraagt -€ 117. Dit is per saldo het gevolg van het actualiseren van enkele waarden van maatstaven, taakmutaties/decentralisatie-uitkeringen en een herziening van de uitkeringsfactoren voor de jaren 2017 t/m 2019 in de decembercirculaire 2019. In deze circulaire zijn de taakmutaties/decentralisatie-uitkeringen per saldo verhoogd met € 2,1 mln. Bij de resultaatbestemming 2019 wordt voorgesteld om de taakmutaties/decentralisatie-uitkeringen toe te voegen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds omdat deze middelen niet meer in 2019 konden worden besteed.

Financieringsbaten: € 969

De financieringsbaten kwamen € 969 hoger uit dan geraamd. Dit komt hoofdzakelijk doordat de gemeente eind 2019 enkele leningen heeft afgesloten. Omdat de marktrente negatief was heeft de gemeente eenmalig € 950 ontvangen.

Meeropbrengsten OZB: € 1,1 mln

Bij de Onroerend zaakbelasting (Woningen én Niet Woningen) zien we een hogere opbrengst van per saldo € 1,1 mln. Deze hogere opbrengst wordt voornamelijk veroorzaakt door areaaluitbreiding en een positieve waardeontwikkeling in het havengebied.

Logiesbelasting: - € 800

In Rotterdam is de afgelopen jaren sprake van een toename van toerisme wat heeft geleid tot tussentijdse bijstelling van de opbrengsten. Ondanks deze toename is het aantal overnachtingen in 2019 lager uitgevallen dan eerder verwacht.

Vrijval dotatie voorziening dubieuze debiteuren: € 3 mln

De benodigde voorziening dubieuze debiteuren is in 2019 incidenteel € 3 mln lager uitgevallen dan begroot. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door onverwachte betalingen van oudere openstaande vorderingen, waarvan openstaand bedrag volledig als risico was opgenomen.

Rentetoerekening: - € 756

De gemiddelde omvang van de investeringen in 2019 was kleiner dan geraamd (zie [paragraaf Investerings](#)). Dit heeft geleid tot een lagere financieringsbehoefte en daarmee samenhangend lagere externe rentelasten. Daartegenover staat dat de rentetoerekening aan diverse gemeentelijke taakvelden en projecten ook lager was dan geraamd. Per saldo resulteerde dit in een nadelig effect ad € 756 op het taakveld Treasury.

Afwaardering voormalig deelneming Beurs N.V.: - € 1,9 mln

Tijdens het proces van de vereffening heeft de deelneming Beurs Rotterdam N.V. richting haar aandeelhouders, waaronder de gemeente Rotterdam, gecommuniceerd dat het geprognosticeerde slotdividend moet worden bijgesteld, hoofdzakelijk door meerkosten die verband houden met het opheffen van dochtervennootschappen van

Beurs Rotterdam N.V., inhuur van externe adviseurs en fiscaliteiten. Voor de gemeente betekent dit een neerwaartse bijstelling van € 1,9 mln. Op basis van de geldende regelgeving wordt deze gedeeltelijke afboeking van het dividend in het boekjaar 2019 verwerkt.

De afwikkeling wordt in het najaar van 2020 verwacht op basis van de laatste inzichten. Om tot afwikkeling in 2020 te komen richt de vennootschap in samenwerking met de aandeelhouders zich dit jaar onder andere op het afronden van de jaarstukken, het afwikkelen van openstaande fiscaliteiten en het melden van de definitieve opheffing bij het handelsregister (Kamer van Koophandel).

Voorziening dubieuze debiteuren: - € 713

Gezien de ontwikkelingen in het dossier Warmtebedrijf Rotterdam is voorzichtigheidshalve een voorziening gevormd voor de openstaande vordering van € 713 van voormalig deelgemeente Hoogvliet op het Warmtebedrijf Rotterdam.

Overige programmalasten / Vennootschapsbelasting: € 446

De realisatie van de vennootschapsbelasting (vpb) is per saldo € 446 positief. De begrote toevoeging aan de voorziening is weergegeven in de regel overige programmalasten en de realisatie in de regel vennootschapsbelasting. Het positieve saldo wordt verklaard door:

1. Het gerealiseerde bedrag aan voorlopige verschuldigde Vpb-lasten met betrekking tot de activiteiten van [Vervoer & Materieel](#) voor 2019 is € 528 en daarmee € 272 lager dan geraamd.
2. Bij de 10-maandsrapportage is een voorziening gevormd van € 4,2 mln voor verwachte naheffing door Rijksbelastingdienst (RBD) met betrekking tot de activiteit reclame-uitingen voor de periode 2016 – 2019. In 2019 heeft de gemeente Rotterdam nog geen definitieve Vpb-aanslag 2016 ontvangen. Het voorziene bedrag is € 175 lager dan het geraamde bedrag van € 4,4 mln.

Post onvoorzien: € 600

In 2019 hoefde de post onvoorzien € 600 niet ingezet te worden.

Project BAG WOZ: € 197

De doelstelling van het project Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en Wet waardering onroerende zaken (WOZ) is om de oppervlakten tussen de systemen BAG en WOZ te synchroniseren. We werken aan een gestandaardiseerde, beheersbare, volledige en betrouwbare Basisregistratie op zowel WOZ als BAG, die herkenbaar is voor de afnemers van gemeente Rotterdam en die voldoet aan de toekomstige wettelijke eisen en adviezen van de Waarderingskamer en het Ministerie Infrastructuur en milieu. Om dit te realiseren wordt zo veel als mogelijk gebruik gemaakt van innovatieve- en geautomatiseerde oplossingen tegen acceptabele kosten. Daarnaast vindt ook een kwaliteitsinjectie plaats op de BAG-administratie en de administratie van Bouw- en

Woningtoezicht (BWT).

Voor dit project zijn middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2018 en 2019. Het project heeft echter vertraging opgelopen. Hierdoor is in 2019 € 197 minder uitgegeven. Er is een voorstel ingediend om dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve.

Diverse overige afwijkingen: € 464

De resterende positieve afwijking van € 500 betreft diverse kleinere afwijkingen.

BBV-indicatoren

BBV-indicator			Bron
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Realisatie 2018	€ 672,61	COELO
	Realisatie 2019	€ 668,00	
	Prognose 2020	€ 691,20	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Realisatie 2018	€ 716,91	COELO
	Realisatie 2019	€ 742,00	
	Prognose 2020	€ 774,90	
Gemiddelde WOZ-waarde woningen 2019	Nederland	€ 248.000	CBS
	Rotterdam	€ 192.000	

Toelichting BBV-indicatoren

Bij de Voorjaarsnota 2019 is besloten de tarieven van leges en rechten in principe met maximaal de Consumentenprijsindex (CPI) -trend (1,5%) ten opzichte van 2019 te laten stijgen.

Een uitzondering hierop zijn de tarieven afvalstoffenheffing. Met ingang van 2019 kent Rotterdam naast het tarief afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden dan ook een tarief voor een tweepersoons- en een tarief voor een drie- of meerpersoonshuishouden. Bij de Voorjaarsnota 2019 is besloten om vanaf 2020 de, door het Rijk opgelegde, belasting op het verwerken van restafval (de afvalstoffenbelasting) op te nemen in de tarieven afvalstoffenheffing. Een andere uitzondering is het basistarief rioolheffing.

Bij de vaststelling van het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP4) in 2015 is besloten dat het tarief jaarlijks met € 5,00 en de CPI-trend stijgt.

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in 2019 ligt in Rotterdam (€ 192.000) onder het landelijke gemiddelde (€ 248.000). In Rotterdam is sinds 2017 weer sprake van een stijging van de gemiddelde WOZ-waarde van woningen. Wanneer deze stijging de komende jaren relatief hoger is dan in de rest van Nederland zal de indicator dichter naar het landelijk gemiddelde groeien. Deze indicator is landelijk verplicht en betreft geen streefwaarde waar de gemeente Rotterdam op stuur.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat er bij programmabegrotingen een programmaplan hoort dat naast de verschillende programmakosten een overzicht bevat van de kosten voor overhead, het bedrag voor te betalen vennootschapsbelastingen, het bedrag voor onvoorzien en een overzicht van algemene dekkingsmiddelen.

Het [programma Overhead](#) bevat een overzicht van de kosten voor overhead, de te betalen vennootschapsbelastingen worden verantwoord op het [taakveld Vennootschapsbelasting](#) en het bedrag onvoorzien op het [taakveld Overige baten en lasten – Beheer algemene middelen](#). De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van de andere dekkingsmiddelen doordat de gemeente deze middelen vrij kan aanwenden.

In het overzicht van baten en lasten omvat de volgende algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Jaarrekening 2019	Begroting 2020
Lokale heffingen	278.105	280.132	280.237	292.126
Algemene uitkeringen gemeentefonds	1.646.908	1.681.285	1.681.897	1.782.611
Dividend	112.000	145.493	146.169	108.784
Saldo financieringsfunctie	-33.198	-31.063	-29.989	-36.294
Totaal	2.003.815	2.109.097	2.078.314	2.147.227

(1) Stand na 10 maandsbrief 2019

Lokale heffingen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden ook de baten uit heffingen van de algemene belastingen gerekend. Anders dan bij bestemmingsheffingen is de besteding van de baten uit heffing van deze algemene belastingen niet gebonden. Tot de algemene belastingen behoren de onroerendzaakbelasting (OZB), de roerendzaakbelasting, de logiesbelasting en de reclame- en precariobelasting. Dit is exclusief de baten uit de bestemmingsheffingen, zoals de afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en leges omgevingsvergunningen en de inkomsten uit parkeren. In de paragraaf [Lokale heffingen](#) is een toelichting opgenomen. In onderstaande tabel zijn betreffende baten opgenomen.

Lokale heffingen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Programma
Onroerendzaakbelasting (1) (2)	244.779	244.426	245.538	254.027	Algemene middelen
Logiesbelasting (3)	6.602	10.885	10.063	11.988	Algemene middelen
Hondenbelasting (3)	20	0	0	0	Algemene middelen
Reclame- en precariobelasting	26.579	24.821	24.636	26.111	Algemene middelen
Totaal	278.105	280.132	280.237	292.126	

(1) Stand na 10 maandsbrief 2019

(2) inclusief intragemeentelijke aanslagen OZB

(3) deze heffingen worden, op grond van het BBV, tezamen met de inkomsten uit de rioolheffing in het [Overzicht van baten en lasten](#) verantwoord onder Belastingen

Algemene uitkeringen gemeentefonds

Dit betreft het totaal van de verschillende soorten uitkeringen uit het gemeentefonds: de integratie-uitkeringen (waaronder het Sociaal Domein), de decentralisatie-uitkeringen en de algemene uitkering. Deze baten worden verantwoord op het programma Algemene middelen en op het [taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds](#).

Dividend

De dividenden die de gemeente van deelnemingen ontvangt, behoren eveneens tot de algemene dekkingsmiddelen. Deze dividenden worden verantwoord op de programma's Algemene middelen, [Overhead](#) en [Bestuur en Dienstverlening](#).

Dividend	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Programma
Bank Nederlandse Gemeenten NV	814	916	916	500	Algemene middelen
BV Gemeenschappelijk bezit Evides	8.959	8.958	8.959	8.750	Algemene middelen
Eneco Holding NV	20.121	21.548	21.548	17.102	Algemene middelen
Stedin Holding NV	8.882	14.460	14.460	9.829	Algemene middelen
Havenbedrijf Rotterdam NV	67.033	68.335	68.335	69.703	Algemene middelen
Royal Schiphol NV	3.308	2.585	2.585	2.750	Algemene middelen
Erasmus MC Biomedical Fund	22	41	41	0	Algemene middelen
Sportbedrijf	n.v.t.	150	150	150	Algemene middelen
RET	0	27.500	27.500	0	Algemene middelen
Multidiensten	1.000	1.000	1.000	0	Bestuur en dienstverlening
Multi Employment Rotterdam BV (MER)	1.337	0	0	0	Overhead
SSC Flex	484	675	675	0	Overhead
Totaal	112.000	146.169	146.169	108.784	

(1) Stand na 10 maandsbrief 2019

Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie betreft het saldo van de betaalde rente over de leningen, rekening-courant en de ontvangen rente over uitzettingen. De baten worden verantwoord binnen de betreffende programma's, met name Algemene middelen en Stedelijke inrichting en ontwikkeling.

Saldo financieringsfunctie	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Jaarrekening 2019	Begroting 2020
Baten	7.822	7.165	7.382	6.938
Lasten	41.020	38.228	37.371	43.232
Saldo	-33.198	-31.063	-29.989	-36.294

(1) Stand na de 10-maandsrapportage 2019

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Pagina 11

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Tot het taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds.

Ontwikkelingen en voortgang

Het gemeentefonds bestaat uit drie uitkeringen: integratie-uitkeringen, decentralisatie-uitkeringen en de algemene uitkering. De omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds ontwikkelt zich volgens een normeringssystematiek. De normeringssystematiek houdt in dat het gemeentefonds als het ware meebeweegt met een groot gedeelte van de rijksuitgaven, volgens het principe 'samen de trap op en samen de trap af'. Op deze manier bepaalt het Rijk het jaarlijkse groeipercentage (het accres) van het gemeentefonds. Deze methode leidt regelmatig tot behoorlijke afwijkingen ten opzichte van eerder afgegeven bedragen. De normeringssystematiek wordt, los van de herziening van het gemeentefonds, bezien. Er zal input worden ontvangen bij een nieuwe kabinetsperiode.

In 2019 is gestart met een herijking van het gemeentefonds. Bedoeling was om het gemeentefonds per 2021 te herzien. Naar verwachting wordt de herziening met een jaar uitgesteld. Vanaf 2022 kan een gemeente er jaarlijks cumulatief € 15 per inwoner op voor- of achteruit gaan. Indien deze overgangsregeling wordt aangepast, verandert het maximale bedrag. Door een inschatting van de tussenresultaten van de herziening, een verschuiving van middelen van plattelandsgemeenten naar de steden, is de kans op een daling van het gemeentefonds voor Rotterdam kleiner geworden.

Meer informatie

Drie keer per jaar informeert het Rijk gemeenten met een circulaire over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk

Aanpassingen van de algemene uitkering en wijzigingen in taken, decentralisatie- en integratie-uitkeringen in het lopende jaar zijn verwerkt in de 10-Maandsrapportage 2019.

Betreft	2019
Algemene uitkering	1.382.181
Decentralisatie- en integratie-uitkeringen	88.099
Integratie-uitkering Sociaal Domein	189.844
Totaal	1.660.123

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	1.660.123	1.681.285	1.681.168	-117
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.660.123	1.681.285	1.681.168	-117
Lasten exclusief reserves	7	7	6	-1
Programmalasten	7	7	6	-1
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5	7	6	-1
Overige programmalasten	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	1.660.116	1.681.278	1.681.161	-117
Saldo voor reserveringen	1.660.116	1.681.278	1.681.161	-117
Saldo	1.660.116	1.681.278	1.681.161	-117

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	1.660.116
Omissieregeling 2019	1.660.116
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	1.674.728
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	1.720.122
10-maandsrapportage 2019	1.681.278
Realisatie 2019	1.681.161

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Decembecirculaire Gemeentefonds	-117	0	0	-117
2. Overige afwijkingen	0	-1	0	-1
Totaal afwijkingen	-117	-1	0	-117

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Decembecirculaire gemeentefonds

Het resultaat van de decembecirculaire gemeentefonds bedraagt -€ 117. Dit is per saldo het gevolg van het actualiseren van enkele waarden van maatstaven, taakmutaties/decentralisatie-uitkeringen en een herziening van de uitkeringsfactoren voor de jaren 2017 t/m 2019 in de decembecirculaire 2019. In deze circulaire zijn de taakmutaties/decentralisatie-uitkeringen per saldo verhoogd met € 2,1 mln. Bij de resultaatbestemming 2019 wordt voorgesteld deze middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds omdat deze middelen niet meer in 2019 konden worden besteed.

2. Overige afwijkingen

De afwijking betreft overige materiële kosten waarvan de realisatie lager is dan geraamd.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële-verhoudingswet](#)
- [Circulaires uitkering Gemeentefonds](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate onze financiële ruimte. Gemeenten kunnen zelfstandig beleid voeren met het geld dat het Rijk beschikbaar stelt uit het gemeentefonds. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken bekostigen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de uitvoering van de Jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen. Op basis van de analyse van de decembercirculaire gemeentefonds 2019 van het Rijk ontvangt Rotterdam in 2019 € 1,681 miljard uit het gemeentefonds. Eventuele onderbestedingen bij het Rijk in 2019, met een doorwerking naar het gemeentefonds, worden opgenomen in de meicirculaire 2020.

Belastingen overig

Pagina 12

Belastingen overig

Dit taakveld bevat de roerend zaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen op dit taakveld verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Belastingen overig	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	33.637	32.430	32.197	-233
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	8	8
Belastingen	120	120	184	63
Overige opbrengsten derden	33.517	32.310	32.005	-305
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	-672	-333	-680	-347
Apparaatslasten	6.056	6.169	6.102	-67

Inhuur	177	347	339	-7
Overige apparaatslasten	238	198	174	-24
Personeel	5.641	5.624	5.589	-36
Interne resultaat	-11.981	-12.039	-12.211	-172
Interne resultaat	-11.981	-12.039	-12.211	-172
Programmalasten	5.254	5.537	5.430	-107
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.048	1.842	1.523	-319
Kapitaallasten	2.242	2.106	2.109	3
Overige programmalasten	963	1.588	1.784	195
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	14	14
Saldo voor vpb en reserveringen	34.309	32.763	32.877	113
Saldo voor reserveringen	34.309	32.763	32.877	113
Saldo	34.309	32.763	32.877	113

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	34.309
Omissieregeling 2019	34.252
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	34.054
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	33.252
10-maandsrapportage 2019	32.763
Realisatie 2019	32.877

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Precariobelasting	-209	0	0	-209
2. Project BAG WOZ	0	-197	0	197

3. Diverse afwijkingen	-24	-150	0	126
Totaal afwijkingen	-233	-347	0	113

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Precariobelasting

Als gevolg van de in 2019 ontvangen en toegewezen bezwaren en beroepen (die ook betrekking hebben op oudere belastingjaren), zijn de opbrengsten uit precariobelasting in 2019 € 209 lager uitgevallen.

2. Project BAG WOZ

De doelstelling van het project Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en Wet waardering onroerende zaken (WOZ) is om de oppervlakten tussen de systemen BAG en WOZ te synchroniseren. We werken aan een gestandaardiseerde, beheersbare, volledige en betrouwbare Basisregistratie op zowel WOZ als BAG, die herkenbaar is voor de afnemers van gemeente Rotterdam en die voldoet aan de toekomstige wettelijke eisen en adviezen van de Waarderingskamer en het Ministerie Infrastructuur en milieu. Om dit te realiseren wordt zo veel als mogelijk gebruik gemaakt van innovatieve- en geautomatiseerde oplossingen tegen acceptabele kosten. Daarnaast vindt ook een kwaliteitsinjectie plaats op de BAG-administratie en de administratie van Bouw- en Woningtoezicht (BWT).

Voor dit project zijn middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2018 en 2019. Het project heeft echter vertraging opgelopen. Hierdoor is in 2019 € 197 minder uitgegeven. Er is een voorstel ingediend om dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve.

3. Diverse afwijkingen

Dit betreft een saldo van een aantal kleinere afwijkingen.

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de roerend zaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarderen van roerende zaken, de heffing en inning van de belastingsoorten en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoorten verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting

Pagina 13

Economische promotie - Opbrengsten logiesbelasting

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Ontwikkelingen en voortgang

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	8.355	10.855	10.064	-791
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0
Belastingen	8.355	10.855	10.063	-792
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	300	306	304	-2
Apparaatslasten	300	305	302	-3
Inhuur	9	17	17	0
Overige apparaatslasten	12	10	9	-1
Personeel	279	278	277	-2
Interne resultaat	0	0	1	1
Interne resultaat	0	0	1	1
Programmalasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	8.055	10.549	9.760	-789
Saldo voor reserveringen	8.055	10.549	9.760	-789

Saldo	8.055	10.549	9.760	-789

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	8.055
Omissieregeling 2019	8.052
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	10.552
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	10.552
10-maandsrapportage 2019	10.549
Realisatie 2019	9.760

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Opbrengsten Logiesbelasting	-791	0	0	-791
2. Diverse afwijkingen	0	-2	0	2
Totaal afwijkingen	-791	-2	0	-789

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Logiesbelasting

In Rotterdam is de afgelopen jaren sprake van een toename van toerisme wat heeft geleid tot tussentijdse bijstelling van de opbrengsten. Ondanks deze toename is het aantal overnachtingen in 2019 lager uitgevallen dan eerder verwacht.

2. Diverse afwijkingen

Dit betreft een saldo van een aantal kleinere afwijkingen.

Omschrijving taakveld

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Pagina 14

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Binnen het taakveld Overige baten en lasten - Beheer Algemene Middelen geeft de gemeente invulling aan een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief.

Ontwikkelingen en voortgang

Eén van de uitgangspunten van het door gemeente Rotterdam gevoerde financieel beleid is dat het weerstandsvermogen minimaal 1,0 bedraagt. Hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Gedurende boekjaar 2019 heeft dit taakveld bijgedragen tot een sluitende begroting middels de Algemene Reserve en het Investeringsfonds Rotterdam.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	13.712	6.528	5.880	-648
Programmalasten	13.712	6.528	5.880	-648
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.800	2.616	1.969	-648
Kapitaallasten	8	8	8	0
Overige programmalasten	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.903	3.903	3.903	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-13.712	-6.528	-5.880	648
Saldo voor reserveringen	-13.712	-6.528	-5.880	648
Reserves	36.912	17.700	17.700	0
Onttrekking reserves	40.924	8.614	8.614	0
Toevoeging reserves	10.280	16.500	16.500	0
Vrijval Reserves	6.268	25.586	25.586	0

Saldo	23.200	11.172	11.820	648

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	23.200
Omissieregeling 2019	23.200
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	30.744
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	22.263
10-maandsrapportage 2019	11.172
Realisatie 2019	11.820

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Post Onvoorzien	0	-600	0	600
2. Overige afwijkingen	0	-48	0	48
Totaal afwijkingen	0	-648	0	648

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Post Onvoorzien

De post onvoorzien hoefde in 2019 niet ingezet te worden.

2. Overige afwijkingen

Overige afwijkingen betreffen minder gerealiseerde materiële kosten dan geraamd.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten 2016](#)
- [Financiële Verhoudingswet](#)

Beleidskaders

- [Verordening Financiën Rotterdam 2013](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Overige baten en lasten - Beheer Algemene Middelen geeft de gemeente invulling aan een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief. Tot dit taakveld behoren:

- de Algemene reserve
- verwerking van bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)
- verwerking concernbrede stelposten
- post onvoorzien

De Algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, dat middelen omvat die de gemeente vrij kan inzetten om het begrotingsbeeld sluitend te houden en om onvoorziene financiële risico's af te dekken. Het onderdeel [Reserves](#) bevat het meerjarig verloop van deze reserve.

In het coalitieakkoord is als uitgangspunt opgenomen dat er gestuurd wordt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. Daarbij is het weerstandsvermogen geënt op de financiële risico's. Verwezen wordt naar de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)

Het IFR (Investeringsfonds Rotterdam) is een bestemmingsreserve. De gelden in deze reserve zijn bedoeld om in het kader van de meerjarige investeringsplanning concernbrede investeringsprojecten te kunnen dekken. Verwezen wordt naar het onderdeel [Reserves](#).

Het BBV schrijft voor dat de begroting een post onvoorzien bevat, zonder hiervoor een maximale of minimale hoogte voor te schrijven. Rotterdam heeft in 2017 de hoogte van dit bedrag structureel begroot op € 600. Dit komt neer op € 1,00 per inwoner.

OZB niet-woningen

Pagina 15

OZB niet-woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen op dit taakveld verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten OZB niet-woningen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	186.552	181.852	189.247	7.395
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	5	5
Belastingen	186.552	181.852	186.251	4.399
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0
Overige baten	0	0	2.990	2.990
Lasten exclusief reserves	9.853	9.683	9.651	-32
Apparaatslasten	4.306	4.382	4.336	-46
Inhuur	115	235	239	4
Overige apparaatslasten	171	139	121	-18
Personeel	4.021	4.008	3.976	-32
Interne resultaat	0	4	19	14
Interne resultaat	0	4	19	14
Programmalasten	5.547	5.297	5.297	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	0	0
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	5.547	5.297	5.297	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	176.699	172.169	179.595	7.426
Saldo voor reserveringen	176.699	172.169	179.595	7.426
Saldo	176.699	172.169	179.595	7.426

x

D

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	176.699
Omissieregeling 2019	176.645

Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	176.901
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	172.200
10-maandsrapportage 2019	172.169
Realisatie 2019	179.595

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Opbrengsten OZB	4.399	0	0	4.399
2. Vrijval dotatie voorziening dubieuze debiteuren	2.990	0	0	2.990
3. Diverse afwijkingen	5	-32	0	37
Totaal afwijkingen	7.395	-32	0	7.426

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Opbrengsten OZB

Met ingang van 2019 is, vanwege de invoering van de taakvelden, een verdeling van de OZB-opbrengsten gemaakt tussen de taakvelden OZB-woningen en OZB niet-woningen. De achterliggende posten zijn daartoe gesplitst in beide taakvelden. Dit heeft in 2019 nog niet geleid tot een zuiver beeld omdat de opgenomen verdeling van de begroting naar deze taakvelden nog niet conform de tariefbepaling is. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld van het resultaat over 2019 op beide taakvelden.

Bij de Onroerend zaakbelasting (taakveld OZB Woningen en taakveld OZB Niet Woningen) zien we een hogere opbrengst van per saldo € 1,1 mln. Deze hogere opbrengst wordt voornamelijk veroorzaakt door areaaluitbreiding en een positieve waardeontwikkeling in het havengebied.

2. Vrijval dotatie voorziening dubieuze debiteuren

De benodigde voorziening dubieuze debiteuren is in 2019 incidenteel lager uitgevallen dan begroot. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door onverwachte ontvangen betalingen van oudere openstaande vorderingen, waarvan openstaand bedrag volledig als risico was opgenomen.

3. Diverse afwijkingen

Dit betreft een saldo van een aantal kleinere afwijkingen.

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarden van niet-woningen, de heffing en inning van de OZB en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

OZB woningen

Pagina 16

OZB woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen op dit taakveld verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#)

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten OZB woningen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	62.574	62.574	59.293	-3.281
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	6	6
Belastingen	62.574	62.574	59.287	-3.287
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	4.287	4.383	4.351	-32
Apparaatslasten	4.287	4.378	4.329	-49
Inhuur	137	257	243	-14
Overige apparaatslasten	167	143	126	-16
Personeel	3.983	3.978	3.959	-19
Interne resultaat	0	5	22	17
Interne resultaat	0	5	22	17

Programmalasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	58.287	58.191	54.942	-3.249
Saldo voor reserveringen	58.287	58.191	54.942	-3.249
Saldo	58.287	58.191	54.942	-3.249

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	58.287
Omissieregeling 2019	58.230
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	58.235
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	58.228
10-maandsrapportage 2019	58.191
Realisatie 2019	54.942

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Opbrengsten OZB	-3.287	0	0	-3.287
2. Diverse afwijkingen	6	-32	0	38
Totaal afwijkingen	-3.281	-32	0	-3.249

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Opbrengsten OZB

Met ingang van 2019 is, vanwege de invoering van de taakvelden, een verdeling van de OZB-opbrengsten gemaakt tussen de taakvelden OZB-woningen en OZB niet-woningen. De achterliggende posten zijn daartoe gesplitst in beide taakvelden. Dit heeft in 2019 nog niet geleid tot een zuiver beeld omdat de opgenomen verdeling van de begroting naar deze taakvelden nog niet conform de tariefbepaling is. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld van het resultaat over 2019 op beide taakvelden.

Bij de Onroerend zaakbelasting (taakveld OZB Woningen en taakveld OZB Niet Woningen) zien we een hogere opbrengst van per saldo € 1,1 mln. Deze hogere opbrengst wordt voornamelijk veroorzaakt door areaaluitbreiding en een positieve waardeontwikkeling in het havengebied.

2. Diverse afwijkingen

Dit betreft een saldo van een aantal kleinere afwijkingen.

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarderen van woningen, de heffing en inning van de OZB en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Treasury

Pagina 17

Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente voor de treasury-functie en het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen. Op dit taakveld verantwoordt het college de ontvangsten uit doorbelaste omslagrente, ontvangsten op verstrekte leningen en garanties en de ontvangen dividenden uit deelnemingen met de bijhorende programmalasten, zoals rentelasten voor aangetrokken gelden en de kosten voor juridisch advisering.

Ontwikkelingen en voortgang

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de financieringskosten aan de gemeentelijke producten worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is de omslagrente. Deze rente wordt jaarlijks bij de begroting vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. Voor 2019 bedroeg deze omslagrente 2,25%. Voor de begroting 2020 is deze omslagrente vastgesteld op 2%.

De paragrafen [Verbonden Partijen](#) en [Financiering](#) bieden inzicht in de ontwikkelingen rond het beheer en afstoten van bestaande deelnemingen en het aangaan van nieuwe.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Treasury	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	108.413	153.487	154.480	993
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0
Dividenden	102.864	144.494	144.495	1
Financieringsbaten	6.957	9.666	10.635	969
Overige opbrengsten derden	28	51	74	23
Overige baten	-1.436	-724	-724	0
Lasten exclusief reserves	-7.012	-15.497	-12.515	2.981
Apparaatslasten	0	0	0	0
Inhuur	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0
Personeel	0	0	0	0
Interne resultaat	0	0	0	0
Interne resultaat	0	0	0	0
Programmalasten	-7.012	-15.497	-12.515	2.981
Financieringslasten	50.610	38.228	37.371	-857
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.705	2.998	4.652	1.654
Kapitaallasten	-60.137	-57.532	-55.920	1.613
Overige programmalasten	810	810	1.381	571
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	115.425	168.984	166.995	-1.989
Saldo voor reserveringen	115.425	168.984	166.995	-1.989
Reserves	-21.974	-52.465	-52.465	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0
Toevoeging reserves	21.974	52.465	52.465	0

Saldo	93.452	116.519	114.530	-1.989

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	93.452
Omissieregeling 2019	93.452
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	110.198
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	114.373
10-maandsrapportage 2019	116.519
Realisatie 2019	114.530

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Financieringsbaten	969	0	0	969
2. Rentetoerekening	0	756	0	-756
3. Afwaardering voormalig deelneming Beurs N.V.	0	1.902	0	-1.902
4. Voorziening dubieuze debiteuren	0	713	0	-713
5. Diverse afwijkingen	24	-390	0	414
Totaal afwijkingen	993	2.981	0	-1.989

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Financieringsbaten

De financieringsbaten kwamen € 969 hoger uit dan geraamd. Dit komt hoofdzakelijk doordat de gemeente eind 2019 nog enkele leningen heeft afgesloten. Omdat de marktrente negatief was heeft de gemeente (eenmalig) € 950 ontvangen.

2. Rentetoerekening

De gemiddelde omvang van de investeringen in 2019 was lager dan geraamd (zie [paragraaf Investerings](#)). Dit heeft geleid tot een lagere financieringsbehoefte en daarmee samenhangend lagere externe rentelasten. Daartegenover staat dat de rentetoerekening aan de diverse gemeentelijke taakvelden en projecten ook lager was

dan geraamd. Per saldo resulteerde dit in een nadelig effect van € 756 op het taakveld Treasury. In het tabel zijn lagere negatieve kapitaallasten ad € 1,6 mln en lagere externe financieringslasten ad € 857.

3. Afwaardering voormalig deelneming Beurs N.V.

Tijdens het proces van de vereffening heeft de deelneming Beurs Rotterdam N.V. richting haar aandeelhouders, waaronder de gemeente Rotterdam, gecommuniceerd dat het geprognosticeerde slotdividend moet worden bijgesteld, hoofdzakelijk door meerkosten die verband houden met het opheffen van dochtervennootschappen van Beurs Rotterdam N.V., inhuur van externe adviseurs en fiscaliteiten. Voor de gemeente betekent dit een neerwaartse bijstelling van € 1,9 mln. Op basis van de geldende regelgeving wordt deze gedeeltelijke afboeking van het dividend in het boekjaar 2019 verwerkt.

De afwikkeling wordt in het najaar van 2020 verwacht op basis van de laatste inzichten. Om tot afwikkeling in 2020 te komen richt de vennootschap in samenwerking met de aandeelhouders zich dit jaar onder andere op het afronden van de jaarstukken, het afwikkelen van openstaande fiscaliteiten en het melden van de definitieve opheffing bij het handelsregister (Kamer van Koophandel).

4. Voorziening dubieuze debiteuren

Gezien de ontwikkelingen in het dossier Warmtebedrijf Rotterdam is voorzichtigheidshalve een voorziening gevormd voor de openstaande vordering van € 713 van voormalig deelgemeente Hoogvliet op het Warmtebedrijf Rotterdam.

5. Diverse afwijkingen

Eind 2019 is boeterente ontvangen in verband met te late betaling van kapitaallasten. Daarnaast waren de overige materiële kosten lager dan geraamd.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële Verhoudingswet](#)
- [Wet Financiering decentrale overheden \(Fido\)](#)

Beleidskaders

- [Treasurystatuut Rotterdam 2015](#)
- [Verordening Financiën Rotterdam 2013](#)
- [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

De paragrafen [Verbonden partijen](#) en [Financiering](#) bevatten een nadere toelichting op de uitgangspunten en voornemens voor 2019 op deze gebieden.

Bij het onderdeel [Financiële kengetallen](#) zijn de volgende aanvullende indicatoren opgenomen:

- solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo
- kasgeldlimitet
- renterisiconorm
- netto schuldquote

Vennootschapsbelasting (VpB)

Pagina 18

Vennootschapsbelasting (VpB)

Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last.

Ontwikkelingen en voortgang

De Belastingdienst heeft de gemeente Rotterdam vragen gesteld over een aantal gemeentelijke activiteiten waarvoor in het verleden - voor 2016 - geen Vpb-plicht gold. Dit zijn het beschikbaar stellen van ruimte ten behoeve van reclame-uitingen en de veiling en daaropvolgende verhuur van zogenoemde brandstofverkooppunten. In het verlengde daarvan is de Belastingdienst afgeweken van de door de gemeente ingediende aangifte Vpb over 2016, zij is van mening dat deze activiteiten zijn onderworpen aan Vpb-heffing. De gemeente is van mening dat beide activiteiten kwalificeren als niet-ondernemingsactiviteiten (normaal vermogensbeheer). De gemeente heeft daarom een bezwaarschrift ingediend, welke thans in behandeling is bij de Belastingdienst. Voor de financiële gevolgen van beide elementen is een voorziening getroffen.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Vennootschapsbelasting (VpB)	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking
	Begroting	Begroting	2019	
	2019	2019		
Lasten exclusief reserves	0	4.445	0	-4.445
Programmalasten	0	4.445	0	-4.445

Overige programmalasten	0	4.445	0	-4.445
Saldo voor vpb en reserveringen	0	-4.445	0	4.445
Vennootschapsbelasting	800	800	4.799	3.999
Saldo voor reserveringen	-800	-5.245	-4.799	446
Saldo	-800	-5.245	-4.799	446

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-800
Omissieregeling 2019	-800
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-800
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-800
10-maandsrapportage 2019	-5.245
Realisatie 2019	-4.799

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Vennootschapsbelasting	0	-446	0	446
Totaal afwijkingen	0	-446	0	446

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Vennootschapsbelasting

De realisatie vennootschapsbelasting is per saldo € 446 positief. De begrote toevoeging aan de voorziening is weergegeven in de regel overige programmalasten en de realisatie in de regel vennootschapsbelasting. Het positieve saldo wordt verklaard door:

1. Het gerealiseerde bedrag aan voorlopige verschuldigde Vpb-lasten met betrekking tot de activiteiten van [Vervoer & Materieel](#) voor 2019 is € 528 en daarmee € 272 lager dan geraamd.

2. Bij de 10-maandsrapportage is een voorziening gevormd van € 4,2 mln voor verwachte naheffing door Rijksbelastingdienst (RBD) met betrekking tot de activiteit reclame-uitingen voor de periode 2016 – 2019. In 2019 heeft de gemeente Rotterdam nog geen definitieve Vpb-aanslag 2016 ontvangen. Het voorziene bedrag is € 175 lager dan het geraamde bedrag van € 4,4 mln.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Wet modernisering vpb-plicht overheidsbedrijven \(2016\)](#)

Omschrijving taakveld

Door de Wet modernisering vennootschapsbelasting overheidsbedrijven (Vpb Vennootschapsbelasting) zijn overheidsinstellingen sinds 2016 voor ondernemingsactiviteiten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last. Het gaat om het geraamde bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende begrotingsjaar of verantwoordingsjaar. Dit bedrag is de gemeente verschuldigd vanwege de fiscale winst die de gemeente per saldo realiseert op ondernemingsactiviteiten in het begrotingsjaar, na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren. Voor de gemeente Rotterdam vallen voorsnog de activiteiten Vervoer & Materieel en containerservice onder deze belastingplicht. De totale lasten raamt de gemeente voor 2019 en volgende jaren op structureel € 800. De Vpb-belastingplicht wordt op de betreffende taakvelden waar deze ontstaat, nader toegelicht.

Beheer van de stad

Pagina 19

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijkgestuurd werken, verduurzaming en circulariteit voorop staan. Dit met het oog op de opgaven van de stad rondom verdichting en klimaatadaptatie die een innovatieve aanpak vereisen.

TAAKVELD 1

Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel

Een duurzaam en goed werkend gemeentelijke wagenpark en circulaire inzamelmiddelen. Waarbij het noodzakelijk is om de emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke (interne) mobiliteit in Rotterdam te voorkomen dan wel te verminderen ten behoeve van het klimaat en de gezondheid van de Rotterdammer. Rotterdam heeft bovendien een voorbeeldfunctie.

TAAKVELD 2

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOI

De gemeente maakt een veilig gebruik van de ondergrond mogelijk.

TAAKVELD 3

Verkeer en vervoer - Beheer

Bewoners, ondernemers en bezoekers beleven de openbare ruimte als veilig en schoon en de Rotterdamse infrastructuur is optimaal beschikbaar. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur wordt bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen.

TAAKVELD 4

Cultureel erfgoed - Archeologie

Het duurzaam behoud van het bodemarchief en het vertellen van het "archeologisch verhaal van de stad".

TAAKVELD 5

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod houdt de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk in de verdichtende omgeving. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering.

TAAKVELD 6

Riolering

Rotterdam, als grote stad in de delta, beheert en onderhoudt haar riolering en stedelijke watersysteem voortvarend om een gezonde en leefbare stad met droge voeten te blijven. Rotterdammers kunnen ondanks de al merkbare effecten van klimaatverandering daardoor vrij van gezondheidsrisico's dicht op elkaar leven. Ze houden droge voeten en de economische bedrijvigheid in de stad gaat tijdens en na hevige neerslag gewoon door. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering.

TAAKVELD 7

Afval - Grondstoffen

De gebruikers van de stad in staat stellen om gescheiden en verantwoord afval als grondstof aan te bieden, door professionele oplossingen in te zetten passend bij het gebied.

De Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair worden separaat vastgesteld en bevatten aanvullende kaders en maatregelen voor de periode 2019-2022.

TAAKVELD 8

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer

Het verbeteren van de kwaliteit van de ondergrond (bodemsanering).

Het voorkomen, weren en bestrijden van overlast door plaagdieren.

Het vergroten van bewustwording en kennis over dierenwelzijn.

TAAKVELD 9

Begraafplaatsen en crematorium

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheert en onderhoudt.

De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid).

TAAKVELD 10

Ruimtelijke Ordening - Beheer

- De gemeente zorgt ervoor dat relevante geografische informatie actueel, betrouwbaar en eenvoudig toegankelijk is voor alle werkprocessen.
- Het voldoen aan de wet Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Voor de gemeente is dit een wettelijke taak.

Omschrijving programma

Het college staat voor een kwaliteit van de buitenruimte die enerzijds bijdraagt aan het fijn wonen en leven voor alle Rotterdammers en die anderzijds bijdraagt aan een prettig verblijf van bezoekers in onze wereldstad. Het

beheer van de openbare ruimte is daarbij een stuwende kracht. Een functionele, aantrekkelijke en goed beheerde buitenruimte is:

- De motor achter sociale en economische ontwikkelingen
- Een voorwaarde voor de verdichting van de stad en het bevorderen van circulariteit
- Een kans voor het oplossen van effecten van klimaatverandering, het realiseren van de energietransitie en het stimuleren van de ecologische diversiteit binnen de stad
- Een stimulans voor participatie van Rotterdammers, bezoekers en bedrijven
- Een inspiratiebron voor innovaties, (datagestuurde) methoden en technieken

Wij doen dat met Slim Beheer: samen met de Rotterdammers in een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Wij stimuleren bewoners en bezoekers de openbare ruimte respectvol te gebruiken en treden op waar de regels en algemeen aanvaarde normen worden overtreden.

Daarbij zetten we in op:

- Meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang.
- Met een inhaalslag zorgen we ervoor dat onze kapitaalgoederen, zoals bruggen en wegen, goed zijn onderhouden.
- Met het Rotterdams Weerwoord ondernemen we activiteiten om droge voeten voor de Rotterdammers zoveel mogelijk te garanderen.
- Voor de inrichting, materiaalkeuze en onderhoud van wegen, groen en water gebruiken we zoveel mogelijk circulaire producten.
- We verbeteren de luchtkwaliteit door de gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten te vervangen door emissieloze opvolgers.
- We bevorderen de afvalscheiding door enerzijds de afvalstoffenheffing beter aan te laten sluiten bij het principe “de vervuiler betaalt” en anderzijds het scheiden financieel aantrekkelijker te maken.
- Door in meer containers sensoren te plaatsen, halen we straks in heel Rotterdam op tijd, duurzaam en slim het afval op. Zo helpen we mee te voorkomen dat afval naast de containers komt te staan.
- We delen meer en strenger boetes uit als afval naast de containers wordt gezet.
- Middels een pilot worden bestaande camera's ingezet voor de handhaving op afval naast de containers.
- Bij evenementen in de stad bieden wij ondersteuning vanuit onze expertise.

Reyeroord

Met Slim Beheer helpen we Reyeroord de toekomst in. Rioolvervanging en energietransitie zijn de aanleiding. In Reyeroord doen we het anders en doen we het samen. Door voortdurend te ontwikkelen, maken we het verschil. We gaan voor een veerkrachtige wijk, die klaar is voor de toekomst. Fysieke en sociale leefomgeving brengen we samen.

We hebben in 2019 meerdere Stad-ups uitgevoerd. Stad-ups zijn zichtbare pilots volgens de start-up mentaliteit, met lef en durven falen. Typisch voor de Reyeroord+ aanpak waarbij we stap voor stap vooruit gaan en veel leren. Zo konden we aan de slag met de dromen van bewoners die we in 2018 ophaalden. In 2019 is [‘Het Park van](#)

[Morgen](#) geopend, vol met lichtjes die hun elektriciteit uit planten halen. Je kunt ook [‘In de Rey van Morgen](#)’ een circulaire hotspot vinden waarin we hergebruik van trottoirtegels testen. Kinderen van twee basisscholen hebben [‘De Magische Speeltuin](#)’ ontworpen. Ze hebben een woest stukje groen omgetoverd tot een educatieve speelplek. En in de groenstrook hebben stadmakers, bewoners en gemeente samen wekelijks gebouwd aan [‘Oeverloos](#)’. We zijn op meerdere plekken in de wijk met bewoners in contact over grote en kleine kansen, zoals bijvoorbeeld rondom het Hart van Reyeroord.

Voor onze manier van werken hebben we in 2019 de Gouden Sleutel tot de Omgevingswet gewonnen. Reyeroord was het voorbeeld van hoe je nu al kan werken in de geest van de Omgevingswet.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	232.021	232.994	239.906	6.911
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.276	-1.239	3.126	4.365
Belastingen	73.570	73.820	74.566	746
Overige opbrengsten derden	158.759	162.258	162.625	367
Overige baten	-1.584	-1.845	-412	1.433
Lasten exclusief reserves	356.295	361.569	372.008	10.439
Apparaatslasten	119.946	123.907	124.762	855
Inhuur	5.471	6.883	7.047	164
Overige apparaatslasten	3.772	5.063	4.571	-492
Personeel	110.704	111.960	113.144	1.183
Interne resultaat	2.717	-1.433	-3.043	-1.611
Interne resultaat	2.717	-1.433	-3.043	-1.611
Programmalasten	233.632	239.096	250.290	11.195
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	145.782	152.583	158.354	5.771
Kapitaallasten	55.326	52.450	53.110	661
Overige programmalasten	31.799	33.106	36.625	3.519
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0

Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	725	957	2.201	1.244
Saldo voor vpb en reserveringen	-124.274	-128.575	-132.103	-3.528
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Saldo voor reserveringen	-124.274	-128.575	-132.103	-3.528
Reserves	216	-1.526	-4.582	-3.056
Onttrekking reserves	8.216	8.423	5.366	-3.056
Toevoeging reserves	8.000	9.968	9.968	0
Vrijval Reserves	0	19	19	0
Saldo	-124.057	-130.101	-136.685	-6.584

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-124.057
Omissieregeling 2019	-125.239
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-129.091
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-129.104
10-maandsrapportage 2019	-130.101
Realisatie 2019	-136.685

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van het programma Beheer van de stad bedraagt € 6,6 mln nadelig. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Voorziening debiteuren: - € 2,5 mln

De debiteurenportefeuille geeft per jaareinde aanleiding om de voorziening debiteuren te actualiseren. Dit resulteert in een dotatie aan de voorziening met € 2,5 mln.

BBV-aanpassing overhead: - € 500

De afwijking wordt veroorzaakt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering](#) overhead is meer te lezen over deze correctie.

Maatregelen groen, Weerwoord, Kralingse plas en overige: - € 800

De afwijking wordt onder andere veroorzaakt door diverse maatregelen groen, activiteiten gerelateerd aan het Weerwoord en voorbereiding werkzaamheden Kralingse Plas.

Watergangen en baggeren : - € 1,2 mln

Er zijn extra kosten gemaakt van € 1,2 mln voor onderhoud watergangen/baggeren. We hebben de verplichting om watergangen te onderhouden/baggeren vanuit de Keur van de Waterschappen. Door de problematiek rond poly- en perfluoroalkylstof (PFAS) is de gemeente medio 2e helft 2019 geconfronteerd met kostenstijgingen voor afvoer en verwerking van baggerslib. Enerzijds veroorzaakt door het duurder worden van de verwerking van de grond en anderzijds veroorzaakt door de hogere transportkosten als gevolg van de noodzaak bagger af te voeren naar verder gelegen depots.

Energie: - € 1,2 mln

De belastingtarieven 2019 voor zowel elektra als gas zijn voor groot zakelijk gebruik fors gestegen ten opzichte van 2018. Daarnaast is er ook sprake geweest van een negatief effect als gevolg van de tariefstijging voor de levering van elektra, gas en transportkosten. Dit heeft in combinatie met de energie afrekening 2018 geresulteerd in een overschrijding van € 1,2 mln.

Overige: - € 400

De gemeente Rotterdam gaat uit van een kostendekkende exploitatie op de primaire lijkbezorging, deze wordt normaliter gerealiseerd bij 3.000 uitvaarten. In het jaar 2019 zijn 2.801 uitvaarten gerealiseerd waardoor minder baten zijn gerealiseerd. Daarnaast is bij de uitvoering van de Wet op de Lijkbezorging (WOL) sprake geweest van een tekort.

Bij taakveld afval wordt het tekort op de baten onder andere veroorzaakt door lagere opbrengsten uit het bedrijfsreinigingsrecht. Vanuit de gemeente is besloten om te stoppen met het ophalen van afval bij particuliere bedrijven op enkele industrieterreinen aan de rand van de stad. Dit komt de efficiëntie van het proces van inzameling ten goede, maar zorgt ook voor lagere opbrengsten.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Streefwaarde	249
	kg	De streefwaarde is opgenomen in Grondstoffennota 2019-2022. Dit is de streefwaarde voor eind 2022.
	/inw	De realisatie is jaarlijks. Er zijn geen tussentijdse metingen. De realisatie van 2018
	per	betrof 296 kg/inw*.
	jaar	
	Realisatie	276 kg
	/inw*	
	(2019)	

* Betreft het totaal ongescheiden restafval per inwoner per jaar (inclusief grof huishoudelijk restafval)

Afval - Grondstoffen

Pagina 20

Afval - Grondstoffen

De gebruikers van de stad in staat stellen om gescheiden en verantwoord afval als grondstof aan te bieden, door professionele oplossingen in te zetten passend bij het gebied.

De Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair zijn in 2019 vastgesteld en bevatten aanvullende kaders en maatregelen voor de periode 2019-2022.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is de Grondstoffennota 2019-2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze nota zet in op het verbeteren van afvalscheiding en vermindering van restafval. Voor de uitvoering van de Grondstoffennota heeft het college extra budget vrijgemaakt.

Met het belastingplan 2019 is het kabinet gekomen met een zeer forse verhoging van de afvalstoffenbelasting van € 13 naar € 32 per ton restafval. De afvalstoffenbelasting is een door het Rijk opgelegde belasting op het verwerken van restafval. Om het scheiden van afval te stimuleren is het belastingtarief verhoogd. Deze verhoging is in 2019 betaald vanuit de algemene middelen.

Vanaf 2020 komt dit ten laste van het tarief van de afvalstoffenheffing.

In 2019 is het ambitiedocument 'Van Zoi naar Mooi' aangeboden aan de raad. Het ambitiedocument laat zien op welke manier we de komende jaren aan onze circulaire ambities werken. Voor het bereiken van onze ambities kiezen we twee aanliegroutes. We verhogen het circulaire bewustzijn onder Rotterdammers en we vergroten de bedrijvigheid in de circulaire economie en de werkgelegenheid.

De aanpak Naastplaatsingen ('In de bak') is eveneens aangeboden aan de raad. De afgelopen vier jaar is het aantal bewoners dat overlast ervaart van naastplaatsingen gestegen. Het is tijd voor een nieuwe aanpak. Een aanpak waarbij voorlichting, beschikbare containers, slim en frequent ophalen en scheiden belangrijk zijn en blijven. Maar waar de pakkans en bekeuringen voor overtreders een grote impuls krijgen.

In februari 2019 is het besluit genomen tot uitplaatsing van de Piekfijn-keten. Hierna is het contract tussen gemeente en de marktpartij Het Goed uitonderhandeld. Het contract is getekend in februari 2020. De financiële gevolgen vallen in 2020.

Wat willen we bereiken?

In 2050 wil Rotterdam een stad zonder afval zijn. Om dat te bereiken is het terugbrengen van de totale hoeveelheid afval en het scheiden van huishoudelijk afval van groot belang. In de Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair zijn maatregelen opgenomen om dit te stimuleren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Stadsbeheer zamelde het huishoudelijk afval van Rotterdammers gescheiden in. Het fijn huishoudelijk afval is ingezameld aan huis of nabij de huishoudens met huis- of wijkcontainers. Voor het grof huishoudelijk afval konden Rotterdammers gebruik maken van: één van de 7 milieuparken, een grofvuilafpraak of de Piekfijnwinkel in het geval van herbruikbare goederen;
- De afgelopen jaren is het aandeel huishoudelijk restafval gedaald naar 276 kg/inwoner/jaar in 2019. In 2018 was dat nog 296 kg/inwoner/jaar;
- Vooral de invoering van gescheiden inzameling van gft in de laagbouw van de stad heeft hieraan bijgedragen. In 2019 is gescheiden gft-inzameling in gebieden met laagbouw woningen verder ingevoerd in Hoek van Holland, Lombardijen, Zuidwijk, Pernis en Pendrecht. Daarbij is in 2019 ook nog een klein stukje van Zevenkamp en een stuk nieuwbouw in de Esch voorzien van gescheiden gft-inzameling. In totaal gaat het om ongeveer 11.000 huishoudens;
- De pilot in relatie tot het onderzoek naar afvalscheidingsgedrag in de hoogbouw is afgerond. De rapportage van dit landelijke onderzoek is in het voorjaar van 2020 gereed. De inzichten worden gebruikt om afvalscheiding in de hoogbouw te verbeteren;

- Vanaf medio 2019 wordt kunststofverpakkingsafval en drankenkartons (PMD) nagescheiden uit het restafval. Per eind 2019 is de (bron)gescheiden inzameling van dit type afval gestopt. Doordat gebruik wordt gemaakt van nascheiding mag dit afval weggegooid worden met het huishoudelijk restafval;
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor de realisatie van het nieuwe milieupark aan de Soesterbergstraat waar het circulair denken en handelen tot in de details is doorgevoerd;
- De afvalstoffenheffing is verder gedifferentieerd naar huishoudens met 1, 2 of 3+ personen. Minima worden ontzien via de kwijtschelding;
- Naastplaatsingen zijn vaker en strenger beboet. Hiervoor zijn ook bestaande camera's gebruikt. Volgens de CROW-systematiek is een 0-meting uitgevoerd en is een target op naastplaatsingen bepaald, zie de indicator verderop;
- In 2020 wordt onderzocht hoe het scheiden van afval (financieel) aantrekkelijker wordt voor Rotterdammers. Op basis van de uitkomsten wordt een pilot opgestart om dit in de praktijk uit te proberen;
- De Grondstoffennota 2019-2022 is in juni 2019 vastgesteld. In de nota zijn nieuwe maatregelen vastgelegd en doelstellingen geformuleerd. Een voortgangsrapportage over de maatregelen ontvangt de raad uiterlijk eind juni;
- In 2019 is over de volle breedte gestart met de uitvoering van het programma 'Van Zoi naar Mooi'. De middelen uit het Energietransitiefonds dragen bij aan de uitvoering van het programma. In de uitvoering ligt de focus op 4 sleutelsectoren: bouw, groene stromen, consumentengoederen en zorg;
- Daarnaast wordt ingezet op het realiseren van een omslag naar circulair denken bij bewoners en bedrijven. Het realiseren van deze omslag is een voorwaarde voor succes: zonder deze bewustwording en als gevolg daarvan circulair handelen, kan de transitie nooit volledig succesvol zijn;
- De mate van bewustzijn onder Rotterdammers wordt gemeten. Uit de nulmeting en tweede meting in 2018 bleek dat het bewustzijn van circulariteit en daarnaar handelen is toegenomen. Uit de meting 2019 blijkt dat Rotterdammers ten opzichte van 2018 beter weten wat het begrip circulaire economie inhoudt, maar ze zijn niet circulair actiever geworden;
- Op de site <https://rotterdamcirculair.nl> is een terugblik opgenomen op het jaar 2019 met sprekende voorbeelden van de activiteiten uitgevoerd onder het programma.

Indicatoren

Beschrijving prestatie-indicatoren	Streefwaarde CROW-score	2019	2020	2021	2022	2023
	<i>per eind 2020</i>					
Naastplaatsingen	80% op niveau A+ en A	80%	-	-	-	-
	waarbij 50% op niveau A+	41%	-	-	-	-

In de loop van 2019 is na onder meer een onderzoek van OBI en op basis van een CROW-nulmeting een indicator naastplaatsingen bepaald:

1. Ten minste 80% van de containers scoort een A+ of A als CROW-score;
2. Waarvan ten minste 50% van de containers een A+ als CROW-score heeft.

Verklaring van de CROW-score:

- A+ = 0 naastplaatsingen;
- A = 1 naastplaatsing;
- B = 2 of 3 naastplaatsingen;
- C = 4 of 5 naastplaatsingen;
- D = > 5 naastplaatsingen

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Afval - Grondstoffen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	100.066	100.466	99.418	-1.048
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	1.061	1.061
Overige opbrengsten derden	100.066	100.466	98.357	-2.109
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	71.203	81.082	80.870	-212
Apparaatslasten	18.805	21.543	21.296	-247
Inhuur	3.158	4.655	4.914	259
Overige apparaatslasten	513	736	598	-139
Personeel	15.135	16.152	15.784	-368
Interne resultaat	22.575	14.425	14.664	239
Interne resultaat	22.575	14.425	14.664	239
Programmalasten	29.823	45.113	44.910	-203
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	22.744	38.744	38.399	-345
Kapitaallasten	7.079	6.370	6.397	28
Overige programmalasten	0	0	-16	-16
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	131	131

Saldo voor vpb en reserveringen	28.862	19.384	18.548	-836
Saldo voor reserveringen	28.862	19.384	18.548	-836
Reserves	0	1.050	1.003	-47
Onttrekking reserves	0	1.050	1.003	-47
Saldo	28.862	20.434	19.551	-883

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	28.862
Omissieregeling 2019	26.384
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	20.205
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	20.624
10-maandsrapportage 2019	20.434
Realisatie 2019	19.551

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Activiteiten voor derden	-800	-165	0	-635
2. Diverse afwijkingen	-248	-47	-47	-248
Totaal afwijkingen	-1.048	-212	-47	-883

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Activiteiten voor derden

Door verschillende oorzaken zijn de opbrengsten lager dan begroot. Zo is onder andere besloten om te stoppen met het ophalen van afval bij particuliere bedrijven op enkele industrieterreinen aan de rand van de stad en zijn maatwerk contracten afgebouwd en hierdoor zijn minder lasten gerealiseerd.

2. Diverse afwijkingen

Dit zijn diverse kleine afwijkingen waaronder een onderbesteding bij de bestemmingsreserve Energietransitie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Ambitiedocument 'Van Zooi naar Mooi' Rotterdam Circulair 2019-2023](#)
- [Afvalstoffenverordening](#)
- [Wet milieubeheer](#)
- [Landelijk Afvalbeheerplan 3](#)
- [Grondstoffennota 2019 - 2022](#)

Omschrijving taakveld

Het taakveld Grondstoffen omvat alle inspanningen die de gemeente verricht voor de gescheiden inzameling van grondstoffen, zowel bij huishoudens als bij bedrijven. De fysieke handelingen van het gescheiden inzamelen en afvoeren bij de desbetreffende verwerkingsbedrijven vallen onder dit taakveld, evenals de kosten voor de invordering van de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

- Afvalscheiding en recycling;
- Vuilophaal en afvoer;
- Vuilstort en verwerking;
- Baten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten;
- Kosten van de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing.

Tot dit taakveld behoren niet:

- aanpak van zwerfvuil en veegdiensten.

Zoals in het programma Beheer van de Stad is opgenomen, vormt de omvang van het huishoudelijk restafval per inwoner per jaar de indicator voor de prestaties op dit taakveld. Er vindt bij overheden net als binnen de bredere maatschappij een ontwikkeling plaats in de richting van een circulaire economie waarin afval niet meer bestaat. Op Europees, nationaal en lokaal niveau wordt beleid gepresenteerd dat hier naartoe werkt. Ook in Rotterdam wordt beleid hiertoe ontwikkeld in de vorm van het programma Rotterdam Circulair en specifiek ten aanzien van huishoudelijk afval de Grondstoffennota 2019-2022. Deze tendens leidt ertoe dat Rotterdammers bewuster met hun afval omgaan en naar verwachting minder afval bij het restafval doen. Desondanks vormt de aantrekkelijke economie op de korte termijn een ontwikkeling die kan leiden tot een langzamere daling of zelfs kleine stijging van de omvang van het huishoudelijk restafval vanwege een stijging van de totale hoeveelheid afval.

Begraafplaatsen en crematoria

Pagina 21

Begraafplaatsen en crematorium

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheert en onderhoudt.

De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid)

Ontwikkelingen en voortgang

Natuurgedeelte Hofwijk

In 2019 is het themavak natuurlijk begraven (2,4 hectare) officieel geopend. Het biedt ruimte aan 885 graven en 500 urnen graven. Hofwijk is hiermee de eerste begraafplaats met een natuurgedeelte in de regio.

Taskforce Begraven en Cremeren

In maart 2019 is de Taskforce geïnstalleerd en deze heeft in november 2019 hun advies aan het college aangeboden. De Taskforce heeft geïnventariseerd of alle Rotterdammers begraven of gecremeerd kunnen worden zoals zij wensen.

Wat willen we bereiken?

- Gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheert en onderhoudt.
- De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- het verzorgen van de lijkbezorging
- beheer gedenkparken en het cultureel erfgoed (veilig, beschikbaar en toegankelijk) onderhouden
- verzorgen van een onderdeel in de crisesbeheersing
- verzorgen van herdenkingen
- faciliteren van de lijkschouw
- promotieactiviteiten

Toelichting:

- De dienstverlening is binnen de wettelijke mogelijkheden van een gemeentelijke begraafplaats (en crematorium) "inclusief". Dat betekent dat teraardebestelling en/of as verstrooiing als mogelijk gezindten en geloofsovertuigingen met bijbehorende rituelen zoveel als mogelijk is. Gemiddeld vinden er ongeveer 3.000 uitvaarten plaats. Er wordt blijvend gezocht naar mogelijkheden om de dienstverlening adequaat te houden, te verbeteren en aan te sluiten bij wensen, behoeften en trends in de samenleving (zoals bijvoorbeeld herdenkingsavonden/lichtjesavonden en het themavak natuurbegraven).
- Beheer en onderhoud van de gedenkparken en het cultureel erfgoed d.m.v. opstellen van een meerjarenonderhoudsplan c.q. jaarplan en het verrichten van het planmatig-, periodiek-, storings- en dagelijks- onderhoud.
- Voorbereid zijn op rampen en calamiteiten. Hiervoor wordt apart areaal beschikbaar gehouden voor begravingen. Voor de crisisbeheersing zijn medewerkers opgeleid en worden paraat gehouden.
- Op de diverse begraafplaatsen organiseren, verzorgen en houden van herdenkingsdiensten (o.a. 4 mei herdenkingen ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de 2e Wereldoorlog).
- Ook doen de begraafplaatsen aan promotieactiviteiten zoals rondleidingen in het kader van de Maand van de Onderwereld, de landelijke Monumentendag, het landelijke Weekend van de Begraafplaats, activiteiten voor kinderen voor stichting Lekker Groen (de Stad Uit).

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Begraafplaatsen en crematoria	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	6.413	6.434	6.014	-420
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	6	6
Overige opbrengsten derden	6.413	6.413	5.988	-425
Overige baten	0	22	20	-1
Lasten exclusief reserves	4.612	4.972	5.734	762
Apparaatslasten	2.480	2.339	2.165	-174
Inhuur	6	7	10	3
Overige apparaatslasten	87	140	102	-38
Personeel	2.387	2.193	2.054	-139
Interne resultaat	-1.520	-1.056	-679	377

Interne resultaat	-1.520	-1.056	-679	377
Programmalasten	3.652	3.689	4.247	558
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.933	2.670	3.191	521
Kapitaallasten	718	656	660	3
Overige programmalasten	0	362	396	34
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	1.801	1.462	280	-1.182
Saldo voor reserveringen	1.801	1.462	280	-1.182
Saldo	1.801	1.462	280	-1.182

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	1.801
Omissieregeling 2019	2.011
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	2.020
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	1.464
10-maandsrapportage 2019	1.462
Realisatie 2019	280

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Opbrengsten begraven en cremieren	-420	0	0	-420
2. Onderhoud gebouwen	0	445	0	-445
3. Diverse afwijkingen	0	317	0	-317
Totaal afwijkingen	-420	762	0	-1.182

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Opbrengsten begraven en cremeren

Als gevolg van minder begrafenissen en crematies daalde de opbrengst aan lijkbezorgingsrechten.

2. Onderhoud gebouwen

Kosten naar aanleiding van een technische storing aan de verbrandingsoven van Crematorium Hofwijk resulteert in een overschrijding. Daarnaast heeft meer dan voorzien (noodzakelijk) onderhoud aan gebouwen en monumenten op begraafplaatsen plaats gevonden vanwege onder andere het herstellen van lekkages en verzakking van een gebouw.

3. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een nadelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Wet op de lijkbezorging](#)
- [Verordening lijkbezorgingsrechten en beheerverordening en overige richtlijnen](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging:

- begraafplaatsen en het crematorium;
- lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden);
- baten begraafplaatsrechten, (via categorie 3.7);
- baten afkoopsommen grafrechten (via categorie 4.4.8).

Cultureel erfgoed - Archeologie

Pagina 22

Cultureel erfgoed - Archeologie

Het duurzaam behoud van het bodemarchief en het vertellen van het "archeologisch verhaal van de stad"

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 was sprake van een toename van werkzaamheden die samenhangen met de inbreng van archeologie in ruimtelijke planontwikkeling. Er is gewerkt aan de kwaliteitsborging en onderhoudseisen m.b.t. de certificering van het archeologisch veldwerk. Ook de vraag vanuit uiteenlopende maatschappelijke groeperingen naar informatie over de archeologische geschiedenis van Rotterdam bleef onverminderd aanwezig. Daar waar mogelijk wordt nauw samengewerkt met andere Rotterdamse erfgoedpartners.

Wat willen we bereiken?

Veiligstellen archeologisch erfgoed

Het veiligstellen van het archeologisch erfgoed en gemeentelijke monumenten in de bodem door:

- De tijdige toetsing van ruimtelijke (bouw)plannen;
- De inbreng van archeologie bij het opstellen van ruimtelijke (bouw)plannen.

Duurzaam behoud van bodemarchief

Het documenteren en onderzoeken van waardevol archeologisch erfgoed dat door bodemingrepen definitief verloren dreigt te gaan.

Het vertellen van het archeologisch verhaal van de stad

- Een bijdrage leveren aan de kennis over het verleden van Rotterdam door de uitvoering van archeologisch (veld)onderzoek;
- De beleving en aantrekkelijkheid van de stad vergroten door het archeologisch verhaal te vertellen en te tonen aan scholieren, inwoners en toeristen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Veiligstellen en behoud archeologisch erfgoed

- Er is voldaan aan de wettelijke taken: een volwaardige inbreng van archeologie bij ruimtelijke planontwikkeling en het opstellen van Programma's van Eisen t.b.v. de uitvoering van archeologisch veldonderzoek.
- Op verschillende plaatsen is veldwerk verricht. Het gaat daarbij om archeologische inventarisaties (grondboringen voorafgaande aan bouwwerkzaamheden op plaatsen waar archeologie in de bodem te verwachten is) en om archeologische begeleidingen en opgravingen. In de binnenstad werd bijvoorbeeld onderzoek gedaan bij de Cooltoren en op de Maasvlakte werden scheepsresten gedocumenteerd. Deze scheepsresten zijn als toevalsvondst bij de aanleg van de HES-terminal aangetroffen.

- Er is gewerkt aan de aanpassing en uitbreiding van de archeologische kenmerken- en waardenkaart voor Rotterdam. Deze kaart kan op termijn als input dienen bij omgevingsplannen in het kader van de Omgevingswet.
- Het eerste deel van Rotterdamse Onderzoeksagenda Archeologie (ROA) is gereedgekomen. De ROA is gepresenteerd op het symposium “landschap en bewoning in Zuid-Holland Midden” in Rotterdam.
- In samenwerking met Stadsontwikkeling-afd. Monumenten is gewerkt aan de opstelling van een nieuwe Erfgoedverordening.
- Ten slotte vonden werkzaamheden t.b.v. het beheer van de archeologische documentatie en het gemeentelijk depot van bodemvondsten plaats.

Het vertellen van het archeologisch verhaal van de stad

In 2019 zijn diverse activiteiten ontplooid om een brede doelgroep (schoolkinderen, bezoekers en inwoners, vakgenoten, etc.) het “archeologisch verhaal” van Rotterdam te vertellen en te tonen. De werkzaamheden bestaan o.a. uit:

- Het geven van lezingen en lessen waarbij nauw is samengewerkt met Rotterdamse erfgoedpartners in het educatieve project “Ikin010”.
- Bijzonder was ook de samenwerking met het Vlaardings Educatief Archeologisch Erf bij de realisatie van het “Rotta-huis”.
- Er is bijgedragen aan persuitingen (o.a. NOS-journaal en Nederlandse Publieke Omroep-documentaire “Het Verborgene verleden van Nederland”)
- Er zijn tentoonstellingen gerealiseerd, o.a. in de centrale bibliotheek Rotterdam (“Het ontstaan van Holland” en “de Rotterdamse archeologie door de ogen van Martin Valkhoff”).

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultureel erfgoed - Archeologie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	277	199	302	103
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	277	199	302	103
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.090	1.288	1.143	-145
Apparaatslasten	1.063	1.028	990	-39
Inhuur	2	2	3	1

Overige apparaatslasten	39	51	16	-36
Personeel	1.023	975	971	-4
Interne resultaat	-42	-7	6	13
Interne resultaat	-42	-7	6	13
Programmalasten	69	267	148	-119
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	69	267	148	-119
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-813	-1.089	-841	248
Saldo voor reserveringen	-813	-1.089	-841	248
Saldo	-813	-1.089	-841	248

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-813
Omissieregeling 2019	-912
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-1.064
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-1.089
10-maandsrapportage 2019	-1.089
Realisatie 2019	-841

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Diverse afwijkingen	103	-145	0	248
Totaal afwijkingen	103	-145	0	248

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een nadelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Monumentenwet 1988/Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 \(Wamz\)](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht \(Wabo\)](#)
- [Beleidsnota Archeologie Rotterdam](#)
- [Archeologieverordening Rotterdam](#)

Omschrijving taakveld

Het conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed. Daarnaast is archeologie een wettelijke toetsingsonderdeel van het besluitvormingsproces bij ruimtelijke projecten. Het draagt bij aan een soepel verlopend bouwproces, waarbij verdichting (ook in de ondergrond) steeds vaker aan de orde is.

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer Pagina 23

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer

Het verbeteren van de kwaliteit van de ondergrond (bodemsanering).

Het voorkomen, weren en bestrijden van overlast door plaagdieren.

Het vergroten van bewustwording en kennis over dierenwelzijn.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is landelijk nog meer nadruk gekomen op de gevolgen voor flora en fauna van sommige particuliere en professionele bestrijdingsmiddelen en -methoden. Dit heeft consequenties voor de wijze van bestrijden van plaagdieren. Bepaalde bestrijdingsmiddelen zijn verboden gesteld of zijn in de toekomst niet meer toegestaan. Vanaf 2023 kunnen particulieren bijvoorbeeld geen muizengif meer kopen. Er gold al een verbod op particulier gebruik van rattengif, omdat middelen voor ratten zwaarder zijn dan die voor muizen. Bestrijding van ratten binnenshuis moet dan ook door een bestrijdingsdienst verricht worden.

Chemische middelen voor bestrijding van ratten in de buitenruimte mogen sinds enkele jaren slechts onder strenge voorwaarden gebruikt worden door gecertificeerde bestrijdingstechnici. Vanaf 2023 zullen deze strenge voorwaarden ook voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen knaagdieren binnenshuis gaan gelden. De mogelijke risico's van deze ontwikkelingen voor Rotterdam zijn op dit moment moeilijk in te schatten. De ontwikkelingen worden nadrukkelijk gevolgd en wij trekken daarbij op met andere gemeenten.

Wat willen we bereiken?

Nazorg bodemsanering

Rotterdam verbetert de kwaliteit van de ondergrond waar dat kan zoveel mogelijk, zodat er meer gebruikstoepassingen ontstaan voor functies als ondergronds bouwen en verblijven of stadslandbouw.

Plaagdierbeheersing

Het uitgangspunt bij plaagdierenoverlast is allereerst beheersing van de negatieve gevolgen en preventie. In tweede instantie wordt overgegaan tot bestrijding, met de wettelijke toegestane middelen. Door veel in te zetten op preventie en wering, ontstaan er minder plaagdieren en daaruit volgt dat er ook minder dieren gedood worden, met minder gebruik van chemische middelen. Dit is in lijn met het dierenwelzijnsbeleid.

Dierenwelzijn

Rotterdam kent een grote verscheidenheid aan inwoners én dieren. Er worden naar schatting zo'n 700.000 huisdieren gehouden in Rotterdam en daarnaast leven er diverse wilde dieren in onze stadsnatuur. Dierenwelzijn is een thema dat veel mensen na aan het hart ligt. Omdat de intrinsieke waarde van het dier meer en meer erkend wordt, heeft dit in 2014 geleid tot het besluit van het toenmalige college om dierenwelzijnsbeleid op te stellen. Dat beleid richt zich op bewustwording m.b.t. huisdierenwelzijn maar ook stadsnatuur, het op een verantwoorde wijze van het omgaan met overlastgevende dieren en kennis delen met maatschappelijke partners.

De nota dierenwelzijn is in 2019 herzien, naar aanleiding van voortschrijdend inzicht en de ervaringen in de afgelopen vier jaar. Op hoofdlijnen is het beleid blijven staan, met een aantal accentverschuivingen. Aan betrokken partners is om inbreng gevraagd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Nazorg bodemsanering

In 2019 zijn alle nazorgverplichtingen van gemeentelijke bodemsaneringslocaties conform de eisen uitgevoerd.

Plaagdierbeheersing

We hebben ruim 3200 meldingen van Rotterdammers over ratten in de buitenruimte opgepakt en opgelost door middel van een beperking of minimalisering van de overlast. Daarnaast zijn er 2173 meldingen over ratten in de woning of tuin opgepakt. Ook is ingezet op gedragsverandering van Rotterdammers met betrekking tot het schoonhouden van hun leefomgeving. Er is gewerkt aan een strategie om verschillende doelgroepen aan te spreken over voedsel op straat achterlaten en het voeren van dieren. Dat heeft geleid tot het ontwikkelen van een informatiefilmpje over rattenoverlast. Dit product is gereed in het eerste kwartaal van 2020.

De pilot met sensoren in de rattenvallen is voortgezet en heeft in 2019 tot positief resultaat geleid. Er zijn 60 sensoren aangeschaft en dit aantal breiden wij uit.

Ook is preventief inzet gepleegd om plaagdieren duurzaam te voorkomen en het ontstaan van de overlast te beperken. Beheersing van ratten op de openbare weg en in woningen en bestrijding wespen in de openbare ruimte zijn daarvan onderdeel. Ook is er ingezet op het bestrijden van mieren- en vliegenoverlast. Het beheer van de twee duiventillen in het Centrum is gecontinueerd. De pilot is geëvalueerd en de raad wordt daar begin maart 2020 over geïnformeerd.

Dierenwelzijn

We hebben de acties uit de nota Dierenwelzijn gecontinueerd en de nota zelf geactualiseerd. De geactualiseerde nota is in oktober 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. Daarbij zijn er twee moties aangenomen en diverse toezeggingen gedaan, die in 2019 nog uitgevoerd dan wel gestart zijn. Er zijn in de herziene nota nieuwe acties benoemd onder andere over bewust huisdierenaanschaf en -bezit. Ook is er aandacht voor het vergroten van de samenhang en integraliteit bij beleidsterreinen die raken aan dierenwelzijn. Denk hierbij aan beleid over natuurontwikkeling, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.

Enkele aansprekende acties uit 2019 zijn: het chippen van katten, het participeren in een pilot gegevensregistratie agressieve honden, continueren van het meldpunt agressieve honden, het organiseren van een kennistafel over overlastgevende dieren, het opstellen van een infoblad over dieren bij evenementen en het participeren in een werkgroep meeuwenoverlast in kuststeden. De website over dierenwelzijn actualiseren we regelmatig en er is aandacht voor vegetarische gerechten in de bedrijfsrestaurants. Deze acties zetten we ook de komende jaren voort.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	420	485	506	21
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	420	485	506	21
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.923	1.865	1.830	-35
Apparaatslasten	895	978	1.081	103
Inhuur	2	5	16	12
Overige apparaatslasten	36	36	20	-16
Personeel	856	937	1.044	107
Interne resultaat	732	544	372	-172
Interne resultaat	732	544	372	-172
Programmalasten	297	344	378	35
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	284	331	338	7
Overige programmalasten	13	13	1	-12
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	40	40
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.503	-1.380	-1.324	56
Saldo voor reserveringen	-1.503	-1.380	-1.324	56
Saldo	-1.503	-1.380	-1.324	56

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-1.503

Omissieregeling 2019	-1.526
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-1.557
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-1.370
10-maandsrapportage 2019	-1.380
Realisatie 2019	-1.324

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Diverse afwijkingen	21	-35	0	56
Totaal afwijkingen	21	-35	0	56

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een nadelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Landelijk

- [Wet op de publieke gezondheid](#)
- [Wettelijk Gebruiksvoorschrift toepassing rodenticiden \(Ctgb\)](#)
- [Handboek Integrated Pest Management](#)
- [Wet Dieren](#)
- [Besluit Houders van dieren](#)
- [Wet Bodembescherming](#)

Gemeentelijk

- [Nota Dierenwelzijn 2019 - 2022](#)
- [Actieplan Rattenoverlast](#)
- [Plan van aanpak agressieve honden](#)
- Beheerplan nazorg

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu. Dit Rotterdamse taakveld heeft betrekking op de nazorg bodemsanering, plaagdierbeheersing en het dierenwelzijnsbeleid.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer Pagina 24

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod houdt de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk in de verdichtende omgeving. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we uitdagingen rondom klimaatverandering.

Ontwikkelingen en voortgang

Aanbesteding van het groenonderhoud in de stad

De nieuwe aanbesteding van het groenonderhoud is in 2019 geweest en is geldend vanaf 1 maart 2020 voor een periode van zes jaar. In de aanbesteding zijn aannemers uitgedaagd om circulair om te gaan met reststromen. In de uitvoering stuurt de gemeente hierop.

Beheersing ziekte, plagen en invasieve exoten

Rotterdam kende afgelopen jaar diverse ontwikkelingen op het gebied van ziekte, plagen en invasieve exoten in het groen. Hierbij valt te denken aan de eikenprocessierups en de Japanse duizendknoop. Door toename van de eikenprocessierups heeft de gemeente Rotterdam afgelopen jaar extra inzet gepleegd om deze te bestrijden en locaties in de stad veilig en beschikbaar te houden. De verwachting is dat ook de komende jaren geld en inzet nodig is om de eikenprocessierups te bestrijden.

Om de Japanse duizendknoop te beheersen is apart maaibeheer toegepast, waarbij het maaisel van de exoot gescheiden is van andere reststromen en apart is verwerkt. Voor deze aanpak is gebruik gemaakt van landelijke kennisnetwerken en wordt de exoot niet bestreden, maar beheerst.

PFAS in baggerwerkzaamheden

De landelijke Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) problematiek is van invloed geweest op de verwerking en afvoer van bagger. Door gebruik te maken van alternatieve baggerdepots op locaties buiten stad, zijn de werkzaamheden niet gestagneerd. Wel waren daardoor de kosten voor de afvoer en verwerking van de bagger hoger.

Beheer en onderhoud Landtong Rozenburg

Afgelopen jaar was de start van het beheer en onderhoud Landtong Rozenburg. Voorheen was dit belegd in het Recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg. Het beheer stemt Stadsbeheer af met andere eigenaren van de Landtong, zoals het Gemeentelijk Havenbedrijf en Rijkswaterstaat. Met als gezamenlijk doel het continueren van het gebruik van het gebied.

Klimaatinvloeden

Klimaatinvloeden zoals hitte en droogte hebben steeds meer invloed op het onderhoud in de buitenruimte. Effecten van deze invloeden op de kwaliteit van het groen zijn niet altijd te voorspellen. Afgelopen jaar zijn hierdoor extra herstel werkzaamheden gedaan in verband met de schade door de droogte in het jaar 2018. Hierbij valt te denken aan extra snoeironde platanen in verband met dood hout en extra inboet van verdroogde planten.

Kralingse Plas

In 2019 is invulling gegeven aan het Plan van Aanpak. Diverse beheersmatige maatregelen zijn gerealiseerd. Naar aanleiding van de expertmeeting is besloten om nader onderzoek te laten doen naar de toepassing van Phoslock in de Kralingse Plas. Tevens zijn stappen gezet bij de beperking van de externe fosfaatbronnen. Er is nader onderzoek gestart over de verplaatsing van defosfateringsinstallatie en het maaibeleid. In het afgelopen jaar is ook veel aandacht besteed aan communicatie met stakeholders.

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijke, veilige, duurzame en prettig leefbare stad voor iedereen.

Door groen, parken, singels en verblijfs- en speelplekken beschikbaar en veilig te houden dragen we bij aan een prettige leefbare stad voor iedereen. Ook willen we met ons aanbod aansluiten op de behoefte van de Rotterdammers om zo een aantrekkelijk en gezonde stad te zijn. Zo willen we het gebruik en de tevredenheid vergroten.

Een onderhoudbare stad die veilig en beschikbaar is voor gebruik

Door het ontwerp af te stemmen op de vastgestelde beheergroepen, zodat het ontwerp past binnen het reguliere beheer. Andersom wordt het reguliere beheer aangepast op specifieke inrichtingsplannen. Daarnaast wil het college ook de materiaal- en ontwerpkeuzes afstemmen op het beoogde gebruik, zodat het langer veilig en beschikbaar blijft voor gebruik.

Meer Rotterdammers in beweging: spelen, sporten, ontmoeten en recreëren

Ons college zet in op een divers en aantrekkelijk aanbod die aansluit bij de behoefte, waardoor naar verwachting het gebruik zal toenemen. Dit draagt bij aan de gezondheid en vitaliteit van alle Rotterdammers.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltastad

Een robuuste en aaneengesloten groenvoorziening zorgt in samenhang met water mede voor klimaatadaptatie en vermindert hittestress. Ook zorgen aaneengesloten groen en de bergingen voor opvang bij extreme regenval. Parken, bomen en plantsoenen worden duurzaam onderhouden; diversiteit is noodzakelijk tegen ziekten en plagen.

Samenwerking met betrokken bewoners versterken in het groen en gedeeld eigenaarschap stimuleren

Bewoners werken steeds vaker met de gemeente samen. Dit willen we stimuleren door zelfbeheer in het groen te bevorderen en bewoners gedeeld 'eigenaarschap' te geven. Met het Rotterdams WeerWoord motiveren we bewoners om hun eigen woning, tuin en straat klimaatbestendig in te richten. Op deze manier willen we bijdragen aan de medeverantwoordelijkheid, betrokkenheid en de gezondheid van de Rotterdammers.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Een aantrekkelijke, veilige, duurzame en prettig leefbare stad voor iedereen.

Risico gestuurd beheer en onderhoud

- Beheer- en onderhoudsplannen zijn opgesteld en uitgevoerd voor de assets openbaar groen, bomen, speelvoorzieningen en water, waarbij de balans tussen prestaties, risico's en kosten optimaal is afgewogen;
- Een risicoregister is opgesteld voor het risico gestuurd beheer en onderhoud van de groenwerkzaamheden. Op basis hiervan is gestuurd op het minimaliseren van risico's in de uitvoering van beheer en onderhoud aan groen;

- Door meer te differentiëren in het groenbeheer en onderhoudswerkzaamheden is meer ecologische waarde toegevoegd aan de stad, bijvoorbeeld door maaifrequenties op bepaalde locaties te verlagen om meer ruimte te geven aan insecten;
- Er is bewust omgegaan met onze logistieke stromen vanuit een circulaire gedachte, zoals die van de afvalstromen van groenafval dat gebruikt wordt als compost in de groenstroken;
- Er is samengewerkt met de waterschappen in het programma 'onderhoud watergangen', waar baggeren een onderdeel van uitmaakt. Er is vanuit een integrale aanpak naar de uitvoering van de werkzaamheden gekeken op en om de watergangen voor de stad. De doelstelling is om de singels en watergangen op voldoende diepte te houden en zo een goede doorstroming te bewerkstelligen, mede om de waterkwaliteit op peil te houden.

Beheersing ziekte, plagen en invasieve exoten

- Voor het bestrijden van de eikenprocessierups is een plan van aanpak geschreven en met diverse partijen samengewerkt om de natuurlijke vijand meer ruimte te geven en aan te trekken. Hiervoor zijn bijvoorbeeld nestkasten gemaakt met basisschoolkinderen en opgehangen voor koolmezen en vleermuizen. Daarnaast zijn ook bloembollen geplant die natuurlijke vijanden lokt. Ook is er rondom dit onderwerp extra publieksvoorlichting gegevens voor bewustwording bij de Rotterdammers.
- In het najaar van 2019 is er een plan van aanpak gepresenteerd, waarin opgenomen is hoe Rotterdam om gaat met de beheersing van de Japanse duizendknoop. Ook heeft monitoring plaatsgevonden en is aan publieksvoorlichting gedaan.

Een onderhoudbare stad die veilig en beschikbaar is voor gebruik

Inspecteren en schouwen

- Alle assets zijn meerdere keren per jaar beoordeeld op onderhoudsbehoefte en afgesproken beeldkwaliteit met als doel het opstellen van beheer- en onderhoudsplannen;
- Verder zijn alle bomen en plantsoenelementen geschouwd op inboetbehoefte en veiligheid. Hiermee is de veiligheid en vitaliteit van het groen gewaarborgd.
- Beschoeiingen zijn vervangen daar waar sprake was van een potentieel gevaarlijke situatie.

Uitvoeren projectmatig onderhoud

- Assets zijn vervangen, die aan het einde zijn van hun technisch levensduur.
- Binnen de asset spelen is bij een nieuwe inrichting van verblijfplekken gezorgd dat deze aansluiten bij de ambities rondom variatie, verblijf en vrije ruimte op de plek. Dit zorgt voor een gevarieerd aanbod dat aansluit op de verschillende doelgroepen en de verschillende wensen voor activiteiten.
- Ons college heeft oog voor de kinderen en volwassenen met een beperking. De speel- en sportplekken die vervangen zijn werden bewuster ingericht op toegankelijkheid en samenspelen.

- Daar waar mogelijk zijn bij herinrichtingsprojecten meer groenvoorzieningen en bomen gerealiseerd. Hierbij is extra aandacht voor ecologische diversiteit, toekomstbestendigheid, variatie en spreiding in de wijk en stad.
- Bij (her)inrichtingsprojecten zijn kansen benut voor extra wateropvangmogelijkheden, zoals bijvoorbeeld rondom de Bloklandstraat in Rotterdam Noord waar waterpasserende verharding is aangelegd. Hierdoor kan het regenwater tussen de stenen door de ondergrond in. We verbinden groen en water waar dit mogelijk is.
- Bagger-, maai en krooswerkzaamheden rondom de watergangen hebben bijgedragen aan het op voldoende diepte houden van de watergangen en het kunnen garanderen van een goede doorstroming. Daar waar noodzakelijk zijn duikers hersteld en/of doorgespoten.

Meer Rotterdammers in beweging: spelen, sporten, ontmoeten en recreëren

Flexibele en tijdelijke inrichtingen

- Door het inzetten van flexibele en tijdelijke producten, zoals Plug & Play en de Move-fit (verplaatsbare bootcamp locaties) hebben we voorzien in een steeds veranderende behoefte op het gebied van sport en spel. Om zo de Rotterdammers te blijven stimuleren om te bewegen en te recreëren.

Opgavekaart

- We zijn gestart om binnen het Rotterdams WeerWoord de opgaven voor de stad die volgen uit de klimaatverandering in beeld te brengen. Aan de hand van de opgavekaart op wijkniveau worden keuzes voor spelen, sporten, bewegen, klimaatadaptatie en ontmoeten gezamenlijk gemaakt en prioriteiten gesteld.

Monitoren van gebruiker

- Afgelopen jaar zijn verder ontwikkelingen en samenwerkingen verkend om het monitoren van gebruik op verblijfsplekken beter inzichtelijk te maken op bestaande speel- en sportplekken. Met als doel om deze data te gaan gebruiken bij ontwerp- en vervangingsvraagstukken en voor het programmeren van het speel- en sportaanbod.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltatstad

Rotterdams WeerWoord opstellen en uitvoeren

- Als aanvulling op grootschalige klimaatadaptieve projecten uit het Rotterdams WeerWoord, nemen we samen met de Rotterdammers kleinschalige maatregelen op straatniveau, op openbaar en privaat terrein. Waarbij kansen zijn om tegelijkertijd de leefbaarheid in buurten en wijken te verbeteren, de biodiversiteit in de stad te vergroten en de betrokkenheid en actieve deelname van Rotterdammers aan de samenleving toe te laten nemen.

- Er zijn vier waterpleinen aangelegd: Koningsveldeplein, Staringplein, Spitsenhagen en Platostraat. Samen zorgen zij voor circa 590 m3 waterberging.
- Op diverse plekken in de stad zijn waterpasserende verharding aangelegd. Hierdoor kan het regenwater in de ondergrond infiltreren en wordt de sponswerking van de stad vergroot. Er is in 2019 vier hectare aangelegd.
- Bij het Heliport wooncomplex is samen met de bewoners en stichting Tussentuin de binnentuin getransformeerd naar een klimaatbestendige en waterbergende stadstuin.
- In samenwerking met woningcorporatie Havensteder en bewoners zijn drie woonblokken aangepakt. Daarbij is de stenige binnentuin vervangen door meer groen en waterberging. Het gaat om de Terentiustuin, de Spetterflat en Schans Watergeus.
- In de Afrikaanderwijk en het Oude Noorden is gestart met de wijkaanpak in het kader van het Rotterdams WeerWoord. Op het Afrikaanderplein is met de bewoners de tuin van de wijk aangelegd.
- De Akeleistraat heeft een transformatie ondergaan. De burens in de straat hebben met elkaar XXL geveltuinten aangelegd. Hierdoor ontstaat een prettige leefomgeving die verkoelend en waterbergend werkt.

Ontwikkelen innovatieve klimaatadaptieve concepten

- Door gezamenlijk innovatieve oplossingen te ontwikkelen en te testen willen we een meer klimaat adaptieve stad. Zo zijn we in de voedseltuin al samen met particuliere initiatiefnemers een experiment gestart. Hierin onderzoeken we de effecten op de vegetatie in verschillende bodemprofielen. Met als doel om passende vegetatie te hebben die goed bestand is tegen extreme droogte en natte periodes.

Bewuste keuze ondergronden

- Door het aanleggen van ondergronden op speel- en sportvelden bestaande uit gras, boomschors en zand is bijgedragen aan de wateropgave en tegen de hittestress.

Aandacht voor circulair

- In 2019 is de aanbesteding voor het groenonderhoud geweest. In de aanbesteding zijn aannemers uitgedaagd om circulair om te gaan met reststromen. Vanaf 1 maart 2020 gaat dit nieuwe groencontract in en zal in de uitvoering hierop worden gestuurd. Andere thema's waren ook participatie en emissievrije logistiek.
- Gebruik boomdepot: Bomen die binnen een project niet gehandhaafd konden worden, maar die kwalitatief nog goed waren, en verplantbaar zijn naar andere locaties in de stad verplaatst of naar het bomendepot, totdat er een definitieve nieuwe locatie beschikbaar is;

- Gebruik speeldepot: Te vervangen toestellen binnen herinrichtingsprojecten zijn, wanneer deze in goede staat verkeren, opgenomen binnen het speeldepot om deze materialen en toestellen te kunnen hergebruiken. Organisch afval zoals boomstammen, houtsnippers hebben een herbestemming gekregen. Enkele voorbeelden hiervan zijn meubilair, klimbomen, verhardingsmateriaal voor wandelpaden.

Samenwerking met betrokken bewoners versterken in het groen en gedeeld eigenaarschap stimuleren

Samenwerkingen met betrokken bewoners

- We hebben zelfbeheer gestimuleerd en gefaciliteerd door onder andere met vrijwilligersgroepen in parken samen te werken en bewoners gedeeld 'eigenaarschap' te geven. Een voorbeeld hiervan is de Botanische Tuin in Feijenoord;
- Bewoners zijn gestimuleerd om hun eigen tuinen en straten te vergroenen en bewust te maken van de positieve effecten hiervan met onder andere acties rondom 'tegel eruit, groen erin'. Hiervoor zijn in de wijken tuincoaches ingezet. Hierdoor ontstaat een prettige leefomgeving die verkoelend en waterbergend werkt.

Organiseren (kinder)participatiesessies bij speelprojecten

- Rotterdammers zijn steeds meer betrokken bij ontwikkelingen in hun buurt. We geven kinderen, jongeren en volwassenen de gelegenheid om aan te geven waar zij behoefte aan hebben en wat zij graag zouden willen doen in de openbare ruimte. Hierbij maken we voor de speel- en sportprojecten gebruik van de ontwikkelde kinderparticipatie toolbox.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	1.000	31	1.502	1.472
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.000	31	159	129
Overige opbrengsten derden	0	0	1.343	1.343
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	50.917	41.726	47.521	5.795
Apparaatslasten	5.180	5.370	5.758	389

Inhuur	8	9	14	4
Overige apparaatslasten	182	228	143	-85
Personeel	4.990	5.132	5.602	470
Interne resultaat	10.624	7.746	6.229	-1.517
Interne resultaat	10.624	7.746	6.229	-1.517
Programmalasten	35.113	28.610	35.533	6.923
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	33.635	26.501	33.331	6.830
Kapitaallasten	976	1.584	1.617	33
Overige programmalasten	501	526	546	20
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	40	40
Saldo voor vpb en reserveringen	-49.917	-41.696	-46.019	-4.323
Saldo voor reserveringen	-49.917	-41.696	-46.019	-4.323
Reserves	579	-1.071	-1.904	-833
Onttrekking reserves	579	1.379	546	-833
Toevoeging reserves	0	2.450	2.450	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-49.339	-42.767	-47.923	-5.156

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-49.339
Omissieregeling 2019	-50.262
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-46.443
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-41.823
10-maandsrapportage 2019	-42.767
Realisatie 2019	-47.923

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Watergangen (baggeren)	514	1.514	0	-1.000
2. Maatregelen Groen	914	3.480	0	-2.566
3. Voorbereiding Blauwalg Kralingse plas	0	792	0	-792
4. Energie	0	153	0	-153
5. Reserve Blauwalg Kralingse plas	0	-700	-700	0
6. Diverse onttrekkingen	0	-133	-133	0
7. Diverse afwijkingen	44	689	0	-645
Totaal afwijkingen	1.472	5.795	-833	-5.156

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Watergangen (baggeren)

De landelijke poly- en perfluoroalkylstof (PFAS) problematiek is van invloed geweest op de verwerking en afvoer van bagger. Door gebruik te maken van alternatieve baggerdepots op locaties buiten de stad, zijn de werkzaamheden niet gestageneerd. Wel waren daardoor de kosten voor de afvoer en verwerking van de bagger hoger.

2. Maatregelen Groen

Het warme weer had meer maaiwerk en het verwijderen van extra kroos tot gevolg. Daarnaast waren er onvoorziene kosten voor maatregelen tegen de Eikenprocessierups, Japanse duizendknoop en de gevolgen van de droogte.

3. Voorbereiding Blauwalg Kralingse plas

Om tot een structurele oplossing te komen van de blauwalg problematiek zijn er aanvullende onderzoeken en voorbereidingen uitgevoerd.

4. Energie

De belastingtarieven 2019 voor zowel elektra als gas zijn voor groot zakelijk gebruik fors gestegen ten opzichte van 2018. Daarnaast is er ook sprake geweest van een negatief effect als gevolg van de tariefstijging voor de levering van elektra, gas en transportkosten. Dit heeft in combinatie met de energie afrekening 2018 geresulteerd in een overschrijding.

5. Reserve Blauwalg Kralingse plas

De begrote onttrekking voor het bestrijden van blauwalg heeft als gevolg van de lopende voorbereidingen en onderzoeken niet plaatsgevonden.

6. Diverse onttrekkingen

De bestemmingsreserves zijn voor € 133 minder onttrokken dan begroot. Hier staan ook € 133 lagere lasten tegenover.

7. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een nadelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beheeraanpak openbaar groen](#)
- [Bomenstructuurvisie 2009](#)
- [CROW beeldsystematiek 2017](#)
- [Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie](#)
- [Erfgoedagenda Rotterdam 2017-2020](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Handboek Openbare ruimte Rotterdamse Stijl](#)
- [Leidraad bestendig groenbeheer \(2018\)](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van HHSK](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van WSHD](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van HHD](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Rotterdam Staat van de Stad](#)
- [Rotterdams Weerwoord](#)
- [Rotterdamse Adaptatie Strategie](#)
- [Speelvisie Kom op naar buiten!](#)

- [Stadsvisie](#)
- [Strategisch Assetmanagementplan Stadsbeheer](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Visie Openbare Ruimte Binnenstad Rotterdam](#)
- [\(Herijking\) Waterplan 2](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht \(Wabo\)](#)
- [Wet milieubeheer](#)
- [Wet Natuurbescherming](#)
- [Wet ruimtelijke ordening](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit Rotterdamse taakveld behoren:

- Beheer en onderhoud van openbaar groen
- Beheer en onderhoud van openbaar water: vijvers en kleine watergangen, waaronder het schoonhouden van sloten, onderhouden van taluds en beschoeiing
- Beheer en onderhoud van speelvoorzieningen

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII

Pagina 25

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII

De gemeente maakt een veilig gebruik van de ondergrond mogelijk.

Ontwikkelingen en voortgang

In mei 2019 is de publieke bodembelastingskaart Conventionele Explosieven op de website van de gemeente gepubliceerd, waardoor iedereen nu kan zien waar de verdachte gebieden op niet gesprongen explosieven liggen.

Wat willen we bereiken?

Er worden geen toevalsvondsten gedaan van de Niet Gesprongen Explosieven (NGE) bij werkzaamheden in verdachte gebieden binnen de gemeente.

Stakeholders van projecten in verdachte gebieden zijn op de hoogte van de mogelijke aanwezigheid van NGE en hebben voorzorgsmaatregelen genomen.

Bij functiewijziging van een verdachte locatie is het streven om de risico's van NGE weg te nemen en daarmee de beperkingen op het gebruik van de verdachte locaties op te heffen.

Gevonden NGE kunnen op een veilige manier binnen de gemeente worden vernietigd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Er worden geen toevalsvondsten gedaan van NGE bij werkzaamheden in verdachte gebieden binnen de gemeente.

- In mei 2019 is de publieke bodembelastingskaart Conventionele Explosieven op de website van de gemeente beschikbaar gesteld waardoor iedereen kan zien waar de verdachte gebieden liggen.

- Verzoeken om informatie over NGE worden binnen de daarvoor geldende termijnen geleverd.

Stakeholders van projecten in verdachte gebieden zijn op de hoogte van de mogelijke aanwezigheid van NGE en hebben voorzorgsmaatregelen genomen.

- Bij vergunningsprocedures wordt de aanvrager, indien noodzakelijk, geïnformeerd over de mogelijke aanwezigheid van NGE en de noodzakelijke vervolgacties.

Bij functiewijziging van een verdachte locatie is het streven om de risico's van NGE weg te nemen en daarmee de beperkingen op het gebruik van de verdachte locaties op te heffen.

- Indien mogelijk (techniek, planning, financiën) zal bij de uitvoering van projecten geprobeerd worden eventueel aanwezige NGE te ruimen ook als dit voor de realisatie van het project niet strikt noodzakelijk is (werk met werk maken).

Gevonden NGE kunnen op een veilige manier binnen de gemeente worden vernietigd.

- Zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende "springlocaties" waar NGE gecontroleerd kunnen worden vernietigd. In 2019 waren voldoende springlocaties beschikbaar.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking
	Begroting	Begroting	2019	
	2019	2019		
Baten exclusief reserves	876	-1.545	16	1.561
Bijdragen rijk en medeoverheden	876	-1.545	16	1.561
Lasten exclusief reserves	874	613	2.349	1.736
Interne resultaat	492	335	256	-79
Interne resultaat	492	335	256	-79
Programmalasten	382	278	2.093	1.815
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	382	278	633	355
Overige programmalasten	0	0	0	0

Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	1.459	1.459

Saldo voor vpb en reserveringen	2	-2.158	-2.333	-175
Saldo voor reserveringen	2	-2.158	-2.333	-175
Saldo	2	-2.158	-2.333	-175

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	2
Omissieregeling 2019	2
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	2
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-2.158
10-maandsrapportage 2019	-2.158
Realisatie 2019	-2.333

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Bommenregeling	1.561	1.699	0	-138
2. Diverse afwijkingen	0	37	0	-37
Totaal afwijkingen	1.561	1.736	0	-175

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Bommenregeling

De beheer- en ruimingskosten van niet gesprongen explosieven zijn uitgekomen op € 2,4 mln. Op basis van de bommenregeling worden de kosten voor 70% vergoed door het Rijk, dit heeft een effect van € 1,7 mln aan de lastenkant. De baten betreft voor € 1,6 mln de vergoeding van de ruimingskosten van derden.

2. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een nadelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 4.10 lid 2 \(Staatsblad nr. 142, 7 maart 2006\)](#)

[Arbeidsomstandighedenregeling, artikel 4.17f \(Staatscourant nr. 4230, 16 maart 2012\)](#)

[Circulaire Vliegtuigberging \(Staatscourant nr. 54987, 19 oktober 2016\)](#)

[Beheer- en beleidsplan niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog 2010-2020 \(wordt geactualiseerd\)](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van beleid, toezicht en ruiming van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) uit WOII.

Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel

Pagina 26

Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel

Een duurzaam gemeentelijk wagenpark en circulaire inzamelmiddelen. Het is hierbij noodzakelijk om de emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke (interne) mobiliteit in Rotterdam te voorkomen dan wel te verminderen ten behoeve van het klimaat en de gezondheid van de Rotterdammer. Rotterdam heeft bovendien een voorbeeldfunctie.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is het meerjarenplan 2020-2023: "Op weg naar een emissieloos wagenpark" door het college goedgekeurd en naar de raad verzonden.

Op het vlak van emissieloze personenwagens gaan de ontwikkelingen snel. In 2019 is het percentage volledig emissieloos gestegen van 28% naar ruim 40%.

Ook van de lichte bedrijfsvoertuigen is in 2019 het aandeel emissieloos van 10% naar 19% gestegen. Dit is exclusief 30 voertuigen rijdend op waterstof, een pilot die gesubsidieerd is door het Ministerie van I & W. Deze voertuigen waren verwacht in 2019, maar worden uiteindelijk in het 2e kwartaal van 2020 geleverd.

Bij het zwaardere segment zijn in 2019 pilots, zoals de eerste volledig emissieloze vuilniswagen, uitgevoerd.

Tot slot was van de kleinere machines en gereedschappen eind 2019 ook ruim 25% emissieloos.

Wat willen we bereiken?

Het gehele gemeentelijke wagenpark is in 2030 emissieloos.

- Personenwagens zijn in 2023 emissieloos
- Lichte bedrijfsvoertuigen zijn in 2025 emissieloos
- Zware bedrijfsvoertuigen zijn in 2030 emissieloos
- Kleinere machines en gereedschap uiterlijk in 2030 emissieloos

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het gehele gemeentelijke wagenpark is in 2030 emissieloos.

In 2019 is de naam van ROTEB Lease gewijzigd in Vervoer en Materieel. De rol en positie van deze afdeling is ook gewijzigd. Bij de uitvoering van reguliere taken, zoals het aankopen en beheren van gemeentelijke voertuigen en voertuigen van overige overheid gelieerde organisaties, wordt samenwerking en kennisdeling steeds belangrijker. Samenwerking met andere organisaties, zoals de G4 en gemeenten binnen MRDH-verband, Rijkswaterstaat, kennisinstellingen e.d. Het zwaartepunt lag hierbij in 2019 voornamelijk op het delen van kennis omtrent ontwikkelingen, uitgevoerde pilots e.d.

Bij het onderhoud van de gemeentelijke inzamelmiddelen vormde het circulaire werken een belangrijk aandachtspunt.

Bij de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark zijn ontwikkelingen in de markt nauwlettend gevolgd. Ontwikkelingen op het vlak van personenwagens en lichte bedrijfsvoertuigen gaan snel. Verduurzaming van de voertuigen in het zwaardere segment brengt nog een uitdaging met zich mee.

In 2019 is een aantal pilots uitgevoerd. Denk hierbij aan de eerste volledig emissieloze vuilniswagen en pilots met o.a. emissieloze lichte veegmachines, heftrucks e.d. Uiteraard wordt het gebruik van deze voertuigen gemonitord.

Tot slot is in het kader van verduurzaming van met name het werk-werkverkeer het gebruik van emissieloze (deel) auto's en (deel)fietsen gestimuleerd, vooralsnog in de vorm van pilots.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	40.152	39.433	39.957	523
Bijdragen rijk en medeoverheden	-600	-636	-638	-2
Overige opbrengsten derden	42.752	43.569	43.905	336
Overige baten	-2.000	-3.500	-3.311	189
Lasten exclusief reserves	29.365	29.577	28.489	-1.089
Apparaatslasten	9.190	10.026	9.421	-604
Inhuur	40	104	246	142
Overige apparaatslasten	320	466	388	-78
Personeel	8.830	9.456	8.787	-668
Interne resultaat	-37.335	-29.326	-31.691	-2.364
Interne resultaat	-37.335	-29.326	-31.691	-2.364
Programmalasten	57.510	48.878	50.758	1.880
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	28.322	21.692	23.330	1.638
Kapitaallasten	27.088	24.861	25.134	273
Overige programmalasten	2.100	2.325	2.289	-36
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	5	5
Saldo voor vpb en reserveringen	10.787	9.856	11.468	1.612
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Saldo voor reserveringen	10.787	9.856	11.468	1.612
Reserves	340	1.440	0	-1.440
Onttrekking reserves	340	1.440	0	-1.440
Toevoeging reserves	0	0	0	0

Saldo	11.127	11.296	11.468	172

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	11.127
Omissieregeling 2019	10.712
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	10.867
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	11.300
10-maandsrapportage 2019	11.296
Realisatie 2019	11.468

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Verkoopopbrengst voertuigen	523	0	0	523
2. Reserve Energietransitie Verduurzaming gemeentelijk wagenpark	0	-1.100	-1.100	0
3. Reserve Onderhoud Lease	0	0	-340	-340
4. Diverse afwijkingen	0	11	0	-11
Totaal afwijkingen	523	-1.089	-1.440	172

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Verkoopopbrengst voertuigen

De baten zijn voornamelijk hoger, doordat de voertuigen een hogere verkoopprijs hadden dan de boekwaarde.

2. Reserve Energietransitie Verduurzaming gemeentelijk wagenpark

Het was de verwachting dat er 30 voertuigen met waterstoftank geleverd zouden worden. Echter, deze levering gaat in 2020 plaatsvinden.

Hierdoor heeft de onttrekking aan de reserve niet plaatsgevonden.

3. Reserve Onderhoud Lease

Er waren voldoende middelen beschikbaar voor de onderhoudskosten. Hierdoor heeft de begrote onttrekking aan de reserve niet plaatsgevonden.

4. Diverse afwijkingen

Dit zijn diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Coalitieakkoord 2018-2022 waar in staat vermeld dat gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten vervangen worden door emissieloze opvolgers.

De in 2019 vastgestelde Aanpak Nul Emissie Mobiliteit geeft weer hoe mobiliteit in Rotterdam emissievrij wordt gemaakt. Deze is in lijn met de collegedoelstellingen en bouwt voort op de Brandstoffenaanpak uit 2017.

Het meerjarenplan 2020-2023: "Op weg naar een emissieloos wagenpark" is een concrete uitwerking van deze ambitie, waarbij het gehele wagenpark in 2030 emissieloos is. Dit plan is eveneens in 2019 vastgesteld.

Werkzaamheden dienen passend te zijn binnen de regelgeving van de wet Markt en Overheid en binnen het kader van de toepasselijke wet- en regelgeving ten aanzien van aanbestedingen.

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoort het resultaat van de activiteiten van de afdeling Vervoer en Materieel.

Riolering

Pagina 27

Riolering

Rotterdam, als grote stad in de delta, beheert en onderhoudt haar riolering en stedelijke watersysteem voortvarend om een gezonde en leefbare stad met droge voeten te blijven. Rotterdammers kunnen ondanks de al merkbare effecten van klimaatverandering daardoor vrij van gezondheidsrisico's dicht op elkaar leven. Ze houden droge voeten en de economische bedrijvigheid in de stad gaat tijdens en na hevige neerslag gewoon door. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 speelden er verschillende zaken om voor, samen met en door de Rotterdammer, een robuust en klimaatbestendig systeem te creëren en te behouden. Zo is de nieuwe Verordening Beheer Ondergrond Rotterdam vastgesteld, waarin nieuw beleid rondom de huisaansluitingen is opgenomen. Met ingang van 1 januari 2020 neemt de gemeente de beheerverantwoordelijkheid van de pandeigenaar over van de rioolaansluiting vanaf het hoofdriool tot de erfgrans. Het urgentiedocument Rotterdams Weerwoord is vastgesteld, wat als doel heeft een klimaatbestendig Rotterdam in 2025 en de daarvoor benodigde opschaling en versnelling te vertalen in praktische maatregelen en acties die we stadsbreed én wijkgestuurd gaan uitvoeren. Maar dit kunnen we niet alleen; er is daarom een subsidieregeling klimaatadaptatie vastgesteld. Met deze subsidieregeling wordt het voor private eigenaren of huurders van gebouwen en percelen, gelegen binnen de gemeente Rotterdam, mogelijk gemaakt subsidie aan te vragen voor het toevoegen van groenoppervlak middels beplanting, waterberging en afgekoppeld oppervlak. Zo bereiden we onze stad samen voor op een extremer klimaat.

Wat willen we bereiken?

Gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem.

Het stedelijk watersysteem bestaat uit drie componenten, die nauw met elkaar verweven zijn: De buitenruimte, de afvalwaterketen en het oppervlakte- en grondwatersysteem. Om een gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem te bereiken zorgen we ervoor dat:

- De volksgezondheid en het milieu beschermd wordt door het doelmatig inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater;
- Wateroverlast wordt voorkomen door het doelmatig inzamelen, transporteren en verwerken van hemelwater;
- Structurele nadelige gevolgen van een hoge of lage grondwaterstand voorkomen of beperkt worden door doelmatige maatregelen in openbaar gebied.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltapstad

Onze onder de zeespiegel gelegen stad blijft een aantrekkelijke en veilige plaats waarbij we zoveel mogelijk bestand zijn tegen extreme weersinvloeden en de sponswerking van de stad herstellen. Omdat slechts 40% van de stad openbare ruimte is, kunnen we deze veranderingen alleen realiseren met een langetermijnaanpak die we gezamenlijk en integraal met alle belanghebbenden moeten uitvoeren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem.

- Er is 38,9 km vrijvervalriolering vervangen. De rioolvervanging ligt op koers, zo ook de gemaalrenovaties en het onderhoud van persleidingen
- Er is een nieuwe strategie ingezet waarbij inspectiegegevens in combinatie met Melding Systeem Buitenruimte (MSB)-meldingen leidend zijn om te bepalen welke gebieden gereinigd moeten worden. In 2019 is circa 105 km vrijvervalriolering gereinigd. Hierbij is 1.000 ton rioolslib verwijderd. Alle kolken zijn gereinigd (175.000 stuks). Bij meldingen over verstopping zijn kolken extra gereinigd.
- Er is nieuw beleid opgesteld rondom de rioolhuisaansluitingen. Met ingang van 1 januari 2020 neemt de gemeente de beheerverantwoordelijkheid van de pandeigenaar over van de rioolaansluiting vanaf het hoofdriool tot de erfgrans.
- De gebieden met een verhoogd risico voor grondwateronderlast krijgen prioriteit in het rioolvervangingsprogramma. Om grondwateroverlast na rioolvervanging te voorkomen, wordt gelijktijdig drainage naar oppervlaktewater aangelegd in openbaar gebied. De stand van zaken per 2019 is dat 32% van deze riolen is vervangen. Door afhankelijkheid van inzet van andere stakeholders, de benodigde extra afstemming met waterschappen, door overleg met bewoners, nieuwbouwontwikkelingen en met het oog op bereikbaarheid, zijn diverse projecten doorgeschoven in de planning.
- Algemene doelstelling van de samenwerking in de Rotterdamse Samenwerking in de afvalwaterketen (RoSa) is optimalisatie van de afvalwaterketen. Afgelopen jaar is voor het gehele RoSa-gebied bekeken wat reëel te verwachten percentages daken en buitenruimte zijn die kunnen worden afgekoppeld van de afvoer naar de RWZI's (rioolwaterzuiveringsinrichtingen).
- Communicatie met Rotterdammers over water en riolering vindt plaats via berichten op www.Rotterdam.nl/waterloket en social media. Daarnaast vindt berichtgeving plaats via andere gemeentelijke communicatiekanalen en free publicity door publicaties in (vak-)bladen en door aan te haken bij diverse Rotterdamse evenementen. Ook in de communicatie trekt Rotterdam nauw op met de samenwerkingspartners. Bij werkzaamheden in de buitenruimte zoals riool- en straatvernieuwing zijn ook bewoners betrokken. Met het nieuwe sjabloon voor de 'Eigenarenbrief en Huurdersbrief Riolering en Bestrating' is het makkelijker geworden om bewoners tijdig en op maat te informeren over een project in hun buurt.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltatstad

- Samen met bewoners wordt verder gebouwd aan een klimaatbestendig Rotterdam. Het urgentiedocument Rotterdams Weerwoord is vastgesteld, een stadsbrede strategie voor een klimaatbestendig Rotterdam. De gemeente Rotterdam, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, Waterschap Hollandse Delta, Hoogheemraadschap van Delfland en Evides Waterbedrijf sloten een intentieovereenkomst om tot uitvoeringsafspraken te komen.
- Het Rotterdams Weerwoord sluit aan bij de collegetarget voor 2018-2022; om droge voeten zo veel mogelijk te garanderen is de target een stijging van 88% naar 90% van het aantal panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast heeft bij heftige regenval. Er is een start gemaakt aan het plan van aanpak risicoadressen 2018 – 2022. Dit plan van aanpak voor de risicoadressen is de basis voor de noodzakelijke maatregelen voor het voorkomen van wateroverlast door hevige neerslag. Het gaat hierbij zowel om maatregelen in de buitenruimte, als maatregelen op privaat terrein.
- Bij diverse projecten in Rotterdam zijn waterbergingen toegevoegd en/of is waterpasserende verharding toegepast, zoals bijvoorbeeld rondom de Bloklandstraat in Rotterdam Noord. Alle reguliere

buitenruimteprojecten uit 2019 dragen bij aan het behalen van de doelstellingen geformuleerd in het Collegeakkoord m.b.t. het plan van aanpak risicoadressen 2018-2022.

- Er zijn vier waterpleinen aangelegd: Koningsveldeplein, Staringplein, Spitsenhagen en Platostraat. Samen zorgen deze pleinen voor circa 590 m3 waterberging.
- Op diverse plekken in de stad is waterpasserende verharding aangelegd. Hierdoor kan het regenwater in de ondergrond infiltreren en wordt de sponswerking van de stad vergroot. In totaal is er vier hectare waterpasserende verharding in 2019 aangelegd.
- Samen met bewoners en de woningcorporaties zijn aanpassingen en verbeteringen bedacht en uitgevoerd aan de riolering en in de buitenruimte. Dit om de veranderende omstandigheden, als gevolg van klimaatverandering en stedelijke ontwikkelingen, op te kunnen vangen. Voorbeelden hiervan zijn de XXL geveltuinen in de Akeleistraat en een tuin van de wijk op het Afrikaanderplein.
- Er is een nieuwe subsidieregeling klimaatadaptatie vastgesteld, die vanaf 1 januari 2020 in werking treedt. De subsidieregeling is een onderdeel van het Rotterdamse Weerwoord in samenwerking met het actieprogramma "Rotterdam gaat voor groen". Met de subsidieregeling stimuleren we Rotterdammers en Rotterdamse bedrijven, verenigingen en stichtingen om het eigen terrein klimaatbestendiger te maken. Het gaat om subsidie voor maatregelen als het vergroenen van tuinen of (dak)terrassen, het afkoppelen van de regenpijp van het riool en het opvangen en (her)gebruiken van regenwater.
- De nieuwe regenradar Rijnmond is in september op het dak van de Delftse Poort geplaatst. De nieuwe regenradar is nauwkeuriger en weersbestendiger. Met de neerslagregistratie kunnen gemeente Rotterdam en de waterschappen de effecten van een regenbui na afloop veel beter analyseren. Daarmee worden knelpunten in de afvoer van het regenwater zichtbaar zodat duidelijk is waar maatregelen nodig zijn.

Indicatoren

Beschrijving effectindicator (collegetarget)		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft (collegetarget).	Streefwaarde	88%	88%	88%	89%	90%	
	Realisatie	88%	88%				

1) Bron: Bluelabel (juli 2018), 12% van de panden heeft kans op overlast bij een hevige bui.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Riolering	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	74.223	74.697	75.439	743
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	265	265
Belastingen	73.570	73.820	74.566	746

Overige opbrengsten derden	653	877	608	-269
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	63.135	58.440	60.171	1.732
Apparaatslasten	0	0	0	0
Inhuur	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0
Personeel	0	0	0	0
Interne resultaat	16.010	12.083	13.756	1.674
Interne resultaat	16.010	12.083	13.756	1.674
Programmalasten	47.125	46.357	46.415	58
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	11.280	11.046	11.103	57
Kapitaallasten	6.660	6.127	6.127	0
Overige programmalasten	29.184	29.184	29.185	1
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	11.089	16.257	15.268	-989
Saldo voor reserveringen	11.089	16.257	15.268	-989
Saldo	11.089	16.257	15.268	-989

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	11.089
Omissieregeling 2019	11.372
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	11.722
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	16.257
10-maandsrapportage 2019	16.257
Realisatie 2019	15.268

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Rioolheffing	746	0	0	746
2. Rotterdams Weerwoord	0	1.200	0	-1.200
3. Riolen en drainage	0	500	0	-500
4. Diverse afwijkingen	-3	32	0	-35
Totaal afwijkingen	743	1.732	0	-989

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Rioolheffing

De hogere opbrengst is enerzijds het gevolg van een toename van het aantal woningen en anderzijds het gevolg van minder oninbare kosten dan begroot.

2. Rotterdams Weerwoord

In het kader van het Rotterdams Weerwoord hebben er diverse activiteiten plaatsgevonden (aanleggen waterpleinen, toevoegen waterbergingen) om droge voeten zo veel mogelijk te garanderen.

3. Riolen en drainage

Op het gebied van riolering is een overschrijding ontstaan door extra inzet personeel voor begeleiding diverse participatietrajecten in de stad zoals Kleiwegkwartier. Daarnaast is in 2019 gestart met planmatig meer inspecteren, repareren en reinigen van riolering.

4. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een voordelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie](#)
- [Gemeentelijk rioleringsplan 2016- 2020](#)
- [Rotterdams Weerwoord](#)
- [\(Herijking\) Waterplan 2](#)

- [Waterwet](#)

Omschrijving taakveld

We willen de volgende effecten in de stad bereiken:

- gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem
- herstellen van sponswerking van de stad op zowel openbaar als privaat terrein
- voorkomen van ontvruchting door klimaatverandering

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke zorgplichten ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater:

- inzameling en verwerking van hemelwater
- inzameling en transport van huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater
- voorkomen van grondwaterproblemen
- bestrijding verontreiniging oppervlaktewater
- baten rioolheffing
- kosten van de heffing en invordering van de rioolheffing

Ruimtelijke ordening - Beheer

Pagina 28

Ruimtelijke ordening - Beheer

De gemeente zorgt ervoor dat relevante geografische informatie actueel, betrouwbaar en eenvoudig toegankelijk is voor alle werkprocessen.

Het voldoen aan de wet Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). Voor de gemeente is dit een wettelijke taak.

Ontwikkelingen en voortgang

Er zijn geen bijzondere bijstellingen geweest in 2019.

Wat willen we bereiken?

Het waarborgen van actuele en betrouwbare gegevens in de basis- en kernregistraties

Betrouwbare gegevens zijn van cruciaal belang voor gemeentelijke processen. Op basis van de gegevens in de registratie wordt bijvoorbeeld de stad onderhouden, kan iemand zich inschrijven op een adres, weten we hoe groen de stad en waar er kansen zijn voor vergroenen etc..

Het breed beschikbaar stellen van onze geografische informatie en deze informatie koppelen aan andere informatiebronnen van de gemeente of daarbuiten.

Een kaart met informatie kan vaak helpen om beter inzicht te krijgen in complexe opgaven in de stad. De potentie van geo-informatie op dat vlak is nog lang niet ten volle benut. Dat willen we graag veranderen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het waarborgen van actuele en betrouwbare gegevens in de basis- en kernregistraties.

- De ontwikkeling is ingezet om de inwinning van gegevens te moderniseren. Eerste onderzoek naar scantechiek is afgerond en gebruikers zijn benaderd.
- Het 3D model is grondig in beheer genomen. Er is een landelijke investering binnengehaald die vanaf 2020 de 3D ontwikkeling een flinke boost gaat geven.
- De basisregistratie Adressen en Gebouwen is overgegaan naar een nieuwe applicatie. Deze nieuw ontwikkelde applicatie is het resultaat van een samenwerking tussen een zestal gemeenten en een leverancier. Met het bouwen van deze applicatie is nadrukkelijk rekening gehouden met de ontwikkeling naar de 3D objectenregistratie.

Het breed beschikbaar stellen van onze geografische informatie en deze informatie koppelen aan andere informatiebronnen van de gemeente of daarbuiten.

- Het adviseren over het gebruik van geografische gegevens;
- Adviseren over het aanschaffen van nieuwe software voor het raadplegen en gebruiken van geografische informatie.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Ruimtelijke Ordening - Beheer

	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	208	180	188	8
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	13	13
Overige opbrengsten derden	208	180	175	-5
Lasten exclusief reserves	6.436	6.871	6.221	-650
Apparaatslasten	5.931	5.946	5.825	-121
Inhuur	164	177	19	-158
Overige apparaatslasten	210	254	100	-154
Personeel	5.558	5.515	5.706	191
Interne resultaat	-1.527	-894	-1.030	-135
Interne resultaat	-1.527	-894	-1.030	-135
Programmalasten	2.031	1.819	1.426	-394
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.031	1.819	1.426	-393
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-6.228	-6.691	-6.033	657
Saldo voor reserveringen	-6.228	-6.691	-6.033	657
Saldo	-6.228	-6.691	-6.033	657

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-6.228
Omissieregeling 2019	-6.119
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-6.132
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-6.688
10-maandsrapportage 2019	-6.691
Realisatie 2019	-6.033

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Grafische vastgoedinformatie	0	-380	0	380
2. Diverse afwijkingen	8	-269	0	277
Totaal afwijkingen	8	-649	0	657

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Grafische vastgoedinformatie

Er is minder meetapparatuur aangeschaft dan begroot.

2. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een nadelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Basisregistraties in het geo-informatiedomein](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening. In dit Rotterdamse taakveld Ruimtelijke ordening – Beheer gaat het om:

- de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)
- de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

Informatie is het vertrekpunt voor bijna elke opgave die onze stad oppakt. Een voorbeeld daarvan is het tegengaan van de effecten van klimaatveranderingen. Dat doen we op basis van informatie: waar in de stad zijn er kansen om te vergroenen, waar is het risico op wateroverlast het grootst, welke daken zijn geschikt voor zonnepanelen of een groen dak, etc.

Verkeer en vervoer - Beheer

Bewoners, ondernemers en bezoekers beleven de openbare ruimte als veilig en schoon en de Rotterdamse infrastructuur is optimaal beschikbaar. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur wordt bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen.

Ontwikkelingen en voortgang

Ontwikkelingen op het gebied van openbare verlichting

In november 2019 is gestart met het project ledtransitie. De doelstelling van de ledtransitie is om het energieverbruik van de stad Rotterdam verder te reduceren. De opgave van de ledtransitie is om het complete areaal openbare verlichting versneld om te bouwen naar ledverlichting in een periode van 6 jaar. Onderdeel van de ledtransitie is de toepassing van telemanagement. Het systeem van telemanagement stelt de gemeente in staat om openbare verlichting op afstand te dimmen waar nodig. In 2019 is het projectteam van de ledtransitie opgestart, is het project ingericht en het projectplan geschreven. Ook zijn er materialen ingekocht om in 2020 te kunnen starten met de uitvoering.

Renovatie van de Maastunnel

Vanwege nieuwe veiligheidseisen en de onderhoudsstaat is de Maastunnel de afgelopen jaren gedeeltelijk afgesloten geweest voor grootschalige renovatie en restauratie. Na een traject van ontwerpen, bouwen en testen is de Maastunnel op 19 augustus 2019 opengesteld in beide richtingen. Om de openstellingsvergunning te verkrijgen werd voldaan aan de eisen van verkeersveiligheid tijdens de bouw, bleven het Erasmus MC en het centrum bereikbaar en werd de tunnel als rijksmonument behandeld. Middels een “buis-voor-buis” renovatieaanpak is deze klus inmiddels succesvol geklaard. Op 15 november 2019 is de renovatie van de fiets- en voetgangersbuis gestart. De afronding van dit project staat gepland in het najaar van 2020. De werkzaamheden bestaan uit een volledige vervanging van de vloer van de voetgangerstunnel, het herstellen van de vloer van de fietstunnel, het vervangen van de technische installaties van beide tunnels en het herstellen van een groot deel van de roltrappen.

Nieuwe Verordening Beheer Ondergrond

De nieuwe Verordening Beheer Ondergrond zorgt ervoor dat de opgave die de stad heeft ten aanzien van de energietransitie en klimaatadaptatie beter gerealiseerd kan worden. De nieuwe verordening maakt het mogelijk om reserveringen vast te leggen voor het toekomstig gebruik van de ondergrondse ruimte door leidingtracés die nodig zijn om de opgaven van de stad te kunnen realiseren. Ook is er een nieuwe versie van de telecommunicatieverordening, het Handboek Leidingen en een nieuwe nadeelcompensatieregeling vastgesteld.

Nota 'Gewoon schoon 2019 - 2022'

In 2019 is de nota 'Gewoon schoon' 2019 – 2022 aan de raad toegestuurd. De nadruk lag in voorgaande jaren meer op investeren in het opruimen van de stad. De inzet is nu meer gericht op thema's als assetmanagement, datagestuurd en beeldgericht reinigen, communicatie en educatie, integraal en wijkgericht werken en participatie.

Wat willen we bereiken?

Een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur.

Door slim beheer en onderhoud houden we de wegen, fiets- en voetpaden, straatmeubilair, openbare verlichting, civiele kunstwerken beschikbaar, bruikbaar en comfortabel voor de Rotterdammers en bezoekers.

Een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is

Beheren en onderhouden van de infrastructuur is niet alleen een doel om de buitenruimte veilig en netjes te houden, maar ook een middel om om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. De energietransitie kan niet zonder goed beheer van de ondergrond en regie op de werkzaamheden. De ondergrond en bovengrond komen hierbij samen.

Een schone buitenruimte

Als gevolg van verstedelijking, de behoefte van bewoners, toenemend toerisme en de 24-uurseconomie, wordt een continu en intensief beheer gevraagd. Het schoonniveau van de rotterdamse wijken bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van het werk, de beleving en waardering die bewoners geven aan de inzet van onze medewerkers.

Een veilige buitenruimte

Bij een (grootschalig) incident is een snelle en doeltreffende afhandeling van belang. Afhankelijk van het aandachtspunt in de openbare ruimte wordt de inzet van de gemeente bepaald. Dit kan variëren van verwijderen van een accu of asbest na brand tot het plaatsen van roadblocks bij evenementen en ondersteuning bij dreigend hoog water.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur.

- Beheer- en onderhoudsmaatregelen opgesteld en uitgevoerd die voortkomen uit diverse (verplichte) schouwen en inspecties, risico-inventarisaties, stabiliteitsmetingen, conditiemetingen, peilingen en deformatiemetingen, de toets constructieve veiligheid en overige specialistische inspecties;
- Beheer- en onderhoudsplannen opgesteld en uitgevoerd voor o.a. de assets wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, kademuren en beeldende kunst. Hierbij is de balans tussen prestaties, risico's en kosten optimaal afgewogen. Wet- en regelgeving, economie, veiligheid, beschikbaarheid, milieu- en gezondheid, kwaliteit leefomgeving, imago en weerbaarheid, zijn hierbij onze kernwaarden;
- Storingsonderhoud aan verhardingen, civiele kunstwerken, openbare verlichtingen en straatmeubilair, in spoedeisende situaties veiliggesteld binnen 24 uur. Overige, niet spoedeisende meldingen van gebruikers van de buitenruimte met inzet van serviceploegen oplossen of verhelpen;
- Vervangingsopgaven van verschillende assetgroepen op elkaar afgestemd. De rioolvervangingsopgave is een voorbeeld van een integrale vervangingsopgave die leidend is voor vervangingswerkzaamheden van wegen en openbare verlichting;
- Werkzaamheden tijdig afgestemd met de omgeving en partners en zo mogelijk integraal uitvoeren, om overlast voor bewoners en gebruikers zo veel mogelijk te beperken en een bereikbare stad te zijn;
- Door het toepassen van de Rotterdamse Stijl (vastgesteld 2008) werkt de gemeente aan uniformiteit. Er is gebruik gemaakt van duurzame materialen. Door aanleg van 'stil' asfalt zet de gemeente in op het verminderen van het aantal geluidgehinderden;
- Veelgebruikte looproutes zijn voor ouderen en gehandicapten vaker geïnspecteerd en zo nodig hersteld. In Overschie is dit jaar de eerste ouderenroute opgeleverd. Ouderenroutes zijn routes waar extra beheer en onderhoud plaatsvindt zodat ouderen en Rotterdammers in bijvoorbeeld een rolstoel gemakkelijker naar de huisarts, de winkel, de bibliotheek of het ov kunnen;
- Fietspaden die nog van tegels zijn voorzien omgevormd naar asfaltfietspaden (vanuit comfort voor de fietser). De onderhoudsprogrammering van de fietspaden is verbeterd door naast de technische kwaliteit (visuele inspectie) ook periodiek het fietscomfort te meten;
- Er is ingezet op innovatie om te zorgen dat verhardingsprojecten toekomstbestendig zijn. Dit hebben we gedaan door studies naar het toepassen van andere typen asfalt mengsels (bv. lichter van kleur) en het toepassen en onderhouden van waterpasserende verharding;
- Ingespeeld op ontwikkelingen op het gebied van smart city door bijvoorbeeld de ontwikkeling van de CENT-R. <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/cent-r/>
- Om proactief te kunnen acteren op storingen is het systeem van telemanagement in 2019 verder uitgebreid. Telemanagement stelt de gemeente in staat openbare verlichting op afstand te dimmen en geeft een sneller en beter overzicht van mogelijke storingen;
- Het aanlichten van Rotterdamse iconen (beeldbepalende gebouwen of bruggen) om de stad aantrekkelijker te maken. Dit vergroot de beleving van de stad na zonsondergang;
- Een beter bereikbare stad door het moderniseren van bruginstallaties naar een uniforme standaard. Lokaal bediende bruggen waar het mogelijk is om op afstand te bedienen zijn omgebouwd naar op afstand bedienbare bruggen;
- Om corrosie te voorkomen en de goede conditie van kademuren te behouden is gestart met het programma "aanbrengen van kathodische bescherming" van alle kademuren.

Een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is

- Om grootschalig hergebruik van bestratingsmaterialen en straatmeubilair mogelijk te maken is de mogelijkheid onderzocht om depots in te richten. Bij vervanging kiest de gemeente voor energiezuinige verlichting met aandacht voor hergebruik en recycling van materialen;
- Samen met andere partijen (bijv. Stedin en Evides) beheer afstemmen en vooruitkijken naar toekomstig gebruik van de ondergrond, afgestemd met bovengrondse activiteiten en ambities;
- Vergunningverlening en actueel houden van de leidingenverzamelkaart, om het gebruik van de ondergrond te reguleren en graafschade te voorkomen. Alle vergunde werkzaamheden vinden plaats onder toezicht van de gemeente. Bij calamiteiten aan leidingen brengt de gemeente advies uit aan leidingeigenaren en hulpdiensten. Hiervoor is een beschikbaarheidsdienst 24/7 inzetbaar;
- Strooien tijdens het gladheidseizoen, van 1 november tot 1 april. Ook Rotterdammers en kleine ondernemers en scholen kunnen meehelpen door de stoep voor hun huis, bedrijf of school begaanbaar te houden. Zo zorgen we samen voor een veilige omgeving. Op 14 locaties in Rotterdam kunnen bewoners in de periode oktober tot maart gratis strooizout afhalen om de stoep voor hun eigen deur te strooien.

Een schone buitenruimte

- In 2019 is de nota 'Gewoon schoon' 2019 – 2022 aan de raad toegestuurd. De nadruk lag in voorgaande jaren meer op investeren in het opruimen van de stad. De inzet is nu meer gericht op thema's als assetmanagement, datagestuurd en beeldgericht reinigen, communicatie en educatie, integraal en wijkgericht werken en participatie;
- Samen mét participerende Rotterdammers investeren wij meer in het voorkomen van een rommelige openbare ruimte en het voorkomen van zwerfafval. Er is ook geïnvesteerd in het voorkomen van zwerfvuil met andere partners bijvoorbeeld via het verlenen van medewerking aan een pilot van Nederland Schoon in Rotterdam Noord;
- Op basis van opgestelde vervuilingsprofielen wordt de inzet van medewerkers en machines in de stad bepaald wat resulteert in een flexibele inzet. Zo houden we de stad schoon volgens de afgesproken normen. In het afgelopen jaar is het plannings- en registratiesysteem doorontwikkeld. Het datagestuurd reinigen is landelijk verder uitgedragen via presentaties bij diverse gemeentelijke en ook commerciële partners;
- In 2019 is een tussenevaluatie over de legale graffiti muur aan de raad gestuurd. De muur wordt veel gebruikt en vaak gereserveerd via een speciale app. Het is een plek waar kunstenaars kunnen oefenen en waar prachtige kunstwerken ontstaan.
- Het tegengaan van ongewenste bekladdingen bij de legale muur is tot nu toe mislukt. In dit gebied in Crooswijk zijn de verwijderingskosten van graffiti niet afgenomen, integendeel. Hierdoor is nog niet overgegaan tot het creëren van een volgende legale graffiti muur in een ander gebied. Mocht blijken dat eind 2020 er geen verbetering is opgetreden in de situatie, dan zijn wij genoodzaakt om de legale muur te heroverwegen.

Een veilige buitenruimte

- Het beschikbaar hebben van een calamiteitenplan en bijbehorende organisatie;

- Het plaatsen van statische en dynamische roadblocks, in overleg met Politie en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR), afhankelijk van de omvang en locatie van een evenement.

Indicatoren

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022
Beeldkwaliteit Heel	Streefwaarde	N.v.t.	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger
	Realisatie	N.v.t.	90% niveau B of hoger	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Beeldkwaliteit Schoon	Streefwaarde	N.v.t.	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger
	Realisatie	N.v.t.	90% niveau B of hoger	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Technische kwaliteit verharding (<i>laatste inspectie uit 2018, zie toelichting</i>)	Streefwaarde	85% niveau B of hoger	N.v.t.	85% niveau B of hoger	85% niveau B of hoger	85% niveau B of hoger
	Realisatie	85% niveau B of hoger	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Toelichting indicatoren

Beeldkwaliteit heel & schoon

In 2019 is de gemeente Rotterdam gestart met monitoring van een nieuwe CROW-indicator voor het kwaliteitsniveau van heel (groen en verharding). De methode voor CROW-benchmarking is een objectieve en onafhankelijke landelijke methodiek. De resultaten met een gemiddelde score op CBS-buurtniveau worden tenminste twee keer per jaar gepubliceerd op de gemeentelijke website: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/schouwkaart/>

Hierbij lopen de verschillende kwaliteitsniveaus van A+ tot D:

- A+ = zeer goed
- A = goed
- B = Voldoende
- C = matig/onvoldoende
- D = Onvoldoende/achterstallig

Voor heel scoort de gemeente gemiddeld 90%B. Voor schoon scoort de gemeente ook gemiddeld 90%B. De score is het kwaliteitsniveau dat bij 90% van de metingen wordt behaald. Dit betekent dat de beeldkwaliteit van de buitenruimte op het gebied van Heel en Schoon momenteel op orde is.

Technische kwaliteit verharding

De Rotterdamse richtlijn van 'basis op orde' wijkt af van de landelijke CROW-richtlijn van 95%. Rotterdam hanteert sinds 2006 de volgende richtlijn:

- Minimaal 85% in de categorie A+, A en B.
- Maximaal 15% in de categorie C en D.

De technische kwaliteit verharding wordt eens per twee jaar gemeten. De meest recente cijfers zijn uit 2018. Die inspectie toont aan dat het areaal voldoet aan de Rotterdamse richtlijn van 85% in de categorie A+, A en B. Vanaf 2020 inspecteren we jaarlijks de helft van het areaal. Zo wordt het areaal nog steeds eens per twee jaar helemaal geïnspecteerd, maar hebben we elk jaar recente data over de kwaliteit van het wegenareaal.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Beheer	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	8.386	12.614	16.563	3.949
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	912	2.244	1.333
Overige opbrengsten derden	7.970	10.070	11.440	1.370
Overige baten	416	1.633	2.879	1.246
Lasten exclusief reserves	126.739	135.136	137.680	2.544
Apparaatslasten	76.400	76.677	78.225	1.548
Inhuur	2.091	1.926	1.825	-101
Overige apparaatslasten	2.385	3.151	3.205	54
Personeel	71.924	71.600	73.195	1.595
Interne resultaat	-7.293	-5.281	-4.927	354
Interne resultaat	-7.293	-5.281	-4.927	354
Programmalasten	57.632	63.740	64.381	642
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	44.103	49.236	46.456	-2.780
Kapitaallasten	12.804	12.851	13.175	324
Overige programmalasten	0	695	4.223	3.528

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	725	957	527	-431
Saldo voor vpb en reserveringen	-118.353	-122.521	-121.117	1.405
Saldo voor reserveringen	-118.353	-122.521	-121.117	1.405
Reserves	-702	-2.945	-3.681	-737
Onttrekking reserves	7.298	4.554	3.817	-737
Toevoeging reserves	8.000	7.518	7.518	0
Vrijval Reserves	0	19	19	0
Saldo	-119.055	-125.466	-124.798	668

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-119.055
Omissieregeling 2019	-116.901
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-118.711
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-125.621
10-maandsrapportage 2019	-125.466
Realisatie 2019	-124.798

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Afwikkeling subsidiedossier	500			500
2. Schadeafhandeling	769	769		0
3. Toename leges leidingen	1.214	854		360
4. Aanpak zwerfafval	1.039	841		198
5. Voorbereidingskosten Schiebruggen		-1.500		1.500
6. Dotatie dubieuze debiteuren		2.372		-2.372

7. Energie		942		-942
8. Civiele kunstwerken		-1.623		1.623
9. Diverse onttrekkingen		-484	-737	-253
10. Diverse afwijkingen	427	373		54
Totaal afwijkingen	3.949	2.544	-737	668

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Afwikkeling subsidiedossier

Betreft de ontvangst van een oude subsidie in het kader van de Brede Doel Uitkering (BDU).

2. Schadeafhandeling

Het betreft voornamelijk saldo neutrale afhandelingen van schades aan onder andere de openbare verlichting die door derden zijn veroorzaakt.

3. Toename Leges leidingen

Door het toegenomen aantal vergunningsaanvragen is er sprake van een voordelig saldo op de leges opbrengsten.

4. Aanpak zwerfafval

De gemeente Rotterdam heeft extra inzet gepleegd op de preventie en aanpak van zwerfafval. Hiervoor zijn voor € 841 bijdragen ontvangen van derden. Daarnaast is er een incidentele baat van € 198 met betrekking tot de afwikkeling van de inkoop van containers voor randgemeenten.

5. Voorbereidingskosten Schiebruggen

De kosten voor onderhoud aan de Schiebruggen waren voorzien in de begroting. Aangezien er sprake is van een levensduur verlengende maatregel zijn deze uitgaven geactiveerd.

6. Dotatie dubieuze debiteuren

De debiteurenportefeuille geeft per jaareinde aanleiding om de voorziening debiteuren te actualiseren. Dit resulteert in een dotatie aan de voorziening.

7. Energie

De belastingtarieven 2019 voor zowel elektra als gas zijn voor groot zakelijk gebruik fors gestegen ten opzichte van 2018. Daarnaast is er ook sprake geweest van een negatief effect als gevolg van de tariefstijging voor de levering van elektra, gas en transportkosten. Dit heeft in combinatie met de energie afrekening 2018 geresulteerd in een overschrijding.

8. Civiele kunstwerken

Vanwege de complexiteit van voorbereiding en planning zijn een aantal projecten later opgestart dan initieel gepland. Deze projecten worden in 2020 voortgezet. Ook zijn middelen abusievelijk onjuist in de begroting gealloceerd. Tezamen resulteert dit een onderbesteding van circa € 1,6 mln.

9. Diverse onttrekkingen

De begrote onttrekkingen in het kader van diverse activiteiten zijn in 2019 niet volledig benut.

10. Diverse afwijkingen

Diverse geringe afwijkingen waaronder een nadelig effect dat veroorzaakt wordt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het [taakveld Activering overhead](#) is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Lichtplan Rotterdam](#)
- [Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels \(Warvw\)](#)
- [NEN-normen civiele kunstwerken](#)
- [Constructieve Veiligheid van de Stadsbruggen](#)
- [Verordening beheer ondergrond Rotterdam](#)
- [Telecomverordening Rotterdam](#)
- [Wijziging telecomverordening Rotterdam](#)
- [Handboek beheer ondergrond Rotterdam](#)
- [Schaderegeling Ingravingen](#)
- [Nota Straatafval 2019 - 2022 'Gewoon schoon'](#)
- [Beleidsplan gladheidsbestrijding 2015-2020](#)
- [Beleidsplan hondenpoep](#)
- [Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden op verharding](#)

Omschrijving taakveld

Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur, wordt bijgedragen aan klimaat- en circuliëre doelstellingen:

- een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur
- een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is
- een schone buitenruimte
- een veilige buitenruimte

Dit doen we door:

- aanleg, reconstructie en onderhoud van verharde openbare ruimte: wegen, pleinen, fietspaden, voetpaden en overige verhardingen
- civiel technische kunstwerken: inspectie, beheer en onderhoud (bruggen, tunnels spoorwegovergangen en dergelijke) waaronder begrepen infrastructuur ten behoeve van luchthavens
- verlichting wegen: aanleg, beheer en onderhoud
- gladheidbestrijding: sneeuwruimen en strooien
- straatreiniging: schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg-en zwerfafval

Bestuur en dienstverlening

Pagina 30

Bestuur en dienstverlening

Responsief en betrouwbaar openbaar bestuur.

Doeltreffende en doelmatige organisatie van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers.

Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

TAAKVELD 1

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Een transparante en democratische volksvertegenwoordiging die kaders stelt, controleert, goed wordt ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman.

TAAKVELD 2

Bestuur - College

Doeltreffende en doelmatige uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en taken die voortvloeien uit wetten en regelingen van het Rijk en de provincie en tijdige en hoogwaardige verantwoording over de uitvoering. De gemeenteraad stelt als hoogste bestuursorgaan kaders vast die door het college van B&W worden uitgevoerd. Hierover legt het college verantwoording af, zodat de raad de naleving van de kaders kan controleren.

TAAKVELD 3

Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie

Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke beleidsbepaling en –uitvoering.

TAAKVELD 4

Burgerzaken

We leveren passende dienstverlening voor alle Rotterdammers. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: Het organiseren van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers: mensgericht, regel arm, duidelijk en snel en zeker.

De BRP geeft een accuraat beeld van de personen die in Rotterdam wonen. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: Het beheer van de basisregistratie personen (BRP).

Organiseren van rechtmatige, efficiënte en toegankelijke verkiezingen en referenda. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: Het organiseren van verkiezingen en referenda.

TAAKVELD 5

Musea - Stadsarchief

Verwerving, beheer en beschikbaarstelling van archieven en collecties via digitale en fysieke kanalen

Toezicht op informatiebeheer gemeenten en deelnemende partijen

Bevorderen historisch besef in én over de stad

Omschrijving programma

Binnen het bestuurlijke stelsel vervullen de gemeenteraad, het college van B&W, de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités hun rol. De rekenkamer en ombudsman leveren een bijdrage aan de verbetering van het openbaar bestuur door kritisch mee te kijken op het door de gemeentelijke organisatie gevoerde beleid respectievelijk aanspreekbaar te zijn bij klachten over de gemeentelijke organisatie.

Onder dit programma valt daarnaast het organiseren van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers, het beheer van de basisregistratie personen (BRP), het organiseren van verkiezingen en referenda en het Stadsarchief.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur en dienstverlening	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	10.824	11.966	14.098	2.132
Bijdragen rijk en medeoverheden	960	248	592	344
Dividenden	0	1.000	1.000	0
Overige opbrengsten derden	9.123	9.994	11.781	1.788
Overige baten	741	724	724	0
Lasten exclusief reserves	69.551	77.173	79.835	2.662
Apparaatslasten	46.180	47.702	48.553	850
Inhuur	900	1.290	1.966	676
Overige apparaatslasten	3.117	2.011	2.742	730
Personeel	42.163	44.401	43.845	-556
Interne resultaat	-2.146	-2.006	-1.293	713
Interne resultaat	-2.146	-2.006	-1.293	713
Programmalasten	25.518	31.476	32.576	1.099
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	17.195	18.263	17.743	-519
Kapitaallasten	108	104	104	0
Overige programmalasten	1.763	2.860	8.037	5.177
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0

Subsidies en inkomensoverdrachten	6.452	10.249	6.690	-3.559
Saldo voor vpb en reserveringen	-58.728	-65.207	-65.737	-530
Saldo voor reserveringen	-58.728	-65.207	-65.737	-530
Reserves	891	1.915	1.647	-268
Onttrekking reserves	2.220	3.374	3.042	-332
Toevoeging reserves	1.329	1.459	1.459	0
Vrijval Reserves	0	0	64	64
Saldo	-57.837	-63.292	-64.091	-799

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-57.837
Omissieregeling 2019	-57.557
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-59.008
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-62.645
10-maandsrapportage 2019	-63.292
Realisatie 2019	-64.091

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Op het programma Bestuur en Dienstverlening is sprake van een nadelig saldo van € 799.

Opbrengsten Leges: € 900

De verwachte daling van de opbrengsten Leges is minder hoog dan verwacht. In de laatste maanden van 2019 zijn meer reisdocumenten uitgegeven dan verwacht. Dit heeft geleid tot een positief saldo van € 900.

Citylab010: € 2,9 mln

Een groot deel van de toegekende subsidies heeft betrekking op activiteiten in 2020 en volgende jaren. In november 2019 zijn de subsidiebeschikkingen van Citylab010 verleend. In december 2019 is duidelijk

geworden, welk deel van het beschikbare budget betrekking heeft op 2020 en latere jaren. Om deze reden is er in 2019 een onderbesteding van € 2,9 mln. Hiervoor is een bestemmingsvoorstel ingediend.

Pensioenvoorziening bestuurders: - € 5,2 mln

Bij het onderdeel College zorgde de aanpassing van de rekenrente tot een hogere dotatie aan de pensioenvoorziening van € 5,2 mln.

Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman: € 874

Bij het onderdeel Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman is sprake van een positief saldo € 874, vooral door lagere kosten op het gebied van personeel en lagere kosten automatisering.

Overig: - € 273

Diverse kleine afwijkingen voor een bedrag van € 273.

Bestuur - College

Pagina 31

Bestuur - College

Doeltreffende en doelmatige uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en taken die voortvloeien uit wetten en regelingen van het Rijk en de provincie en tijdige en hoogwaardige verantwoording over de uitvoering. De gemeenteraad stelt als hoogste bestuursorgaan kaders vast die door het college van B&W worden uitgevoerd. Hierover legt het college verantwoording af, zodat de raad de naleving van de kaders kan controleren.

Ontwikkelingen en voortgang

Onze inzet blijft om samen met de stad te bouwen aan een sterk Rotterdam. Onze stad is wederom gegroeid: er komen meer (internationale) bezoekers, het inwoneraantal neemt toe, het opleidingsniveau van de Rotterdammers stijgt, onze economie groeit en Rotterdam is een populaire woonstad. Daar zijn wij, net zoals heel veel Rotterdammers, trots op. De komende periode maken wij ons weer sterk voor het uitvoeren van plannen voor een veilige, gezellige en groene, maar bovenal sterke stad.

Wat willen we bereiken?

Uitvoering in collegiaal bestuur

- Eenheid van beleid wordt bevorderd door besluiten in gezamenlijkheid te nemen.
- Tijdige en kwalitatief hoogwaardige verantwoording over het uitvoeren van beleid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitvoering van besluiten en verantwoording

In de uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en wetten en regelgeving heeft ieder collegelid een eigen portefeuille, waar hij of zij de verantwoordelijkheid voor draagt. Het college wordt bij haar werkzaamheden ondersteund door de ambtenaren van de gemeente. Zij is verantwoording schuldig aan de raad over het uitgevoerde beleid en neemt haar besluiten gezamenlijk, in 'collegiaal bestuur'.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur - College	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	741	724	725	1
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	1	1
Overige baten	741	724	724	0
Lasten exclusief reserves	5.393	5.218	9.718	4.499
Apparaatslasten	3.617	3.478	2.954	-523
Inhuur	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	1.932	791	772	-19
Personeel	1.685	2.687	2.182	-504
Interne resultaat	9	9	6	-3

Interne resultaat	9	9	6	-3
Programmalasten	1.767	1.732	6.757	5.025
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	227	209	68	-142
Overige programmalasten	1.540	1.523	6.689	5.166
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-4.651	-4.494	-8.993	-4.499
Saldo voor reserveringen	-4.651	-4.494	-8.993	-4.499
Reserves	20	20	0	-20
Onttrekking reserves	20	20	0	-20
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Saldo	-4.631	-4.474	-8.993	-4.519

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-4.631
Omissieregeling 2019	-4.341
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-4.474
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-4.474
10-maandsrapportage 2019	-4.474
Realisatie 2019	-8.993

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Pensioenen bestuurders	0	5.172	0	-5.172
2. Diverse afwijkingen	1	-673	-20	653
Totaal afwijkingen	1	4.499	-20	-4.519

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Pensioenen bestuurders

De overschrijding is veroorzaakt door een extra dotatie aan de voorziening Pensioenen bestuurders. Door de extreme rentedaling was een significante dotatie noodzakelijk.

2. Diverse afwijkingen

Er zijn minder wachtgelden uitgegeven aan Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU). Daarnaast is een ruimere budgettering van de loonkosten toegepast om de overgang van collegeleden en onvoorziene kosten op te vangen. Deze kosten zijn lager uitgevallen.

In 2019 zijn geen Burgemeester & Wethouders uitgaven betaald uit de reserve.

Omschrijving taakveld

Het college van burgemeester en wethouders vormt het dagelijks bestuur van Rotterdam.

Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie

Pagina 32

Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie

Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke beleidsbepaling en –uitvoering.

Ontwikkelingen en voortgang

Inspiraak & Participatie

Voor wat betreft participatie en ondernemersinitiatieven blijft het succes van CityLab010 jaarlijks toenemen. Dit jaar is voor het eerst gewerkt met een geselecteerde stadsjury voor CityLab010. Deze stadsjury bestaat uit 12 Rotterdammers met verschillende achtergronden. Zij geven advies over welke plannen subsidie moeten ontvangen. De stadsjury heeft meer dan 150 ingezonden plannen beoordeeld, waarvan er 35 zijn gekozen. Daarnaast is in 2019 een start gemaakt met het opzetten van een loket voor participatie-initiatieven, waarbij CityLab010, Right to Challenge en een nieuw digitaal platform nauw met elkaar verbonden worden.

In 2019 zijn regelmatig netwerkevents georganiseerd en is de Stichting Voor Goed aangesloten als partner van CityLab010 om initiatiefnemers verder te helpen bij het ontwikkelen van hun plannen. Vanuit Right to Challenge zijn er 6 initiatieven ingediend. Een daarvan is afgewezen, twee zijn er toegekend en drie challenges worden met

de organisatie samen verder uitgewerkt. Bij Right to Challenge wordt de nadruk gelegd op het samenwerken met initiatiefnemers. Als het idee voldoet aan het kader en past binnen de gebiedsontwikkeling, gaan initiatiefnemers en vakinhoudelijke collega's aan tafel om de challenge samen uit te werken.

In Rozenburg, Hoek van Holland en Pernis is een pilot 'Digitaal Participatieplatform' gestart. Het doel van het platform is om naast fysieke participatiemogelijkheden ook een digitale manier aan te bieden. De focus van het platform ligt op het betrekken van bewoners bij het verdelen van budget voor bewonersinitiatieven. De gebiedscommissies en -organisaties zijn betrokken en worden via een klankbordgroep uitgenodigd te co-creëren. Dit heeft geleid tot een ontwerp voor het platform dat in 2020 gerealiseerd gaat worden.

Voor het betrekken van Rotterdammers wordt in het kader van de 'vijf pilotwijken aardgasvrij' geëxperimenteerd met het vormgeven van integrale wijkgerichte duurzaamheidsaanpakken; met voor elke wijk een eigen participatie-aanpak. Deze participatie-aanpakken, alsook de wijze waarop deze door bewoners worden ervaren, worden tussen juni 2019 en maart 2020 gemonitord door de Erasmus Universiteit.

Voor kinderen en jongeren heeft de kick-off plaatsgevonden van de kindervijakraad Lombardijen. Tijdens deze kick-off zijn groep-8 leerlingen op informele wijze meegenomen in de rol en taken van een Kindervijakraad en het democratisch proces binnen de gemeente Rotterdam. Daarnaast hebben jongeren in het najaar op verschillende middelbare scholen kennism gemaakt met politiek en debat, onder andere door het spelen van het Politieke Spel. De drie beste debaters hebben vervolgens tegen elkaar gedebatteerd op het Rotterdamse Stadhuis.

Om meer betrokkenheid te stimuleren, is het uitvoeringsprogramma Betrokken Stad opgesteld. Deze visie is vertaald naar een uitvoeringsprogramma om ervoor te zorgen dat daadwerkelijk meer Rotterdammers de kans krijgen om mee te denken en mee te beslissen over hun leefwereld. In dit plan zijn kaders voor participatie opgesteld, wordt de visie en ambitie in beeld gebracht, worden sprekende voorbeelden gegeven van hoe er al wordt samengewerkt met de stad en wordt een overzicht gegeven van de projecten en activiteiten die de komende periode zullen worden opgepakt.

Gebieden & wijken

Met de bestuursopdracht Slagkracht werken wij extra aan het vooropstellen van de behoefte en vraag van Rotterdammers. Slagkracht gaat daarmee over een overheid die zichtbaar en toegankelijk is en die snel en integraal antwoord heeft en geeft.

Er is beter inzicht verkregen in het verloop van de wijkactieplannen door de ontwikkeling bij te houden in een digitaal dashboard. Deze acties zijn gekoppeld aan de wijkagenda's, waardoor er meer aandacht is voor de ontwikkeling hiervan.

De ambitie is om 90% van de adviezen van gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités van een terugkoppeling te voorzien. Voor 2019 is deze voor 81% gerealiseerd. Er wordt gestreefd om voor 1 maart 2020 de ambitie van 90% te behalen. O.a. met de ondersteuning van Notubiz en het uitlijnen van het proces.

De eerste tussenevaluatie van het bestuursmodel, gedaan door de Erasmus universiteit is aangeboden aan uw raad en de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités. In deze eerste tussenevaluatie is stilgestaan bij de

ervaringen van respondenten en mogelijke korte termijn verbeteringen.

In overleg met ondernemers in de Spaanse Polder is een bedrijvenraad opgericht. Deze bedrijvenraad, de eerste in Rotterdam, krijgt een rol vergelijkbaar met een gebiedscommissie. De leden van de bedrijvenraad vertegenwoordigen alle ondernemers en vastgoedeigenaren in de Spaanse Polder en adviseren vanuit de dagelijkse praktijk het college en de gemeenteraad over plannen en ontwikkelingen in het gebied.

Wat willen we bereiken?

- Aansluiting van gemeentelijk beleid op de vragen die leven in de wijk.
- Vernieuwende initiatieven en participatie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor een betere aansluiting van gemeentelijk beleid op de vragen die leven in de wijk en vernieuwende initiatieven en participatie zijn verschillende instrumenten voorhanden:

De wijkagenda & wijkactieplannen

- In de wijkagenda staan voor de komende vier jaar de doelen van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités, in het wijkactieplan staat wat hiervoor jaarlijks wordt gedaan.

Het adviesrecht

- Binnen het nieuwe bestuursmodel is een grotere rol weggelegd voor het adviesrecht van de gekozen en gelote vertegenwoordigers. Onderwerpen die de wijkagenda raken worden eerst voor een gevraagd advies voorgelegd aan de gebiedscommissie, wijkraad of wijkcomité.

Bewonersinitiatieven

- Bewoners kunnen bij een gebiedscommissie, wijkraad of wijkcomité een initiatief voor de wijk indienen, waar zij subsidie voor kunnen aanvragen.

Stadsbrede participatie-instrumenten

- Er zijn een aantal instrumenten die stadsbreed worden ingezet om structureel de initiatieven van (georganiseerde) bewoners te honoreren en te faciliteren. Dit betreft bijvoorbeeld Right2Challenge, Right to Cooperate en CityLab010. Deze instrumenten worden in de komende collegeperiode verder ontwikkeld en in gebruik genomen.

Wijkconsultatie

- In elk gebied vindt jaarlijks een conferentie plaats waarbij het college kennis maakt met bekende en onbekende thema's uit het gebied. Zij ontmoeten belangrijke stakeholders en betrokken bewoners. We ontwikkelen een model waarbij ook bewoners en stakeholders bereikt worden die normaal gesproken hun stem en ideeën minder laten horen.

Indicatoren

Collegetarget en overige indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 14a: Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meedenken over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode*	Streefwaarde	n.v.t.	n.v.t.	32%	35%	n.v.t.
	Realisatie	n.v.t.	30%			
Collegetarget 14b: Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode*	Streefwaarde	n.v.t.	n.v.t.	23%	25%	n.v.t.
	Realisatie	n.v.t.	21%			
Overige indicatoren						
Aantal adviezen van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités	Streefwaarden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Realisatie	284	485			
Percentage adviezen dat door het college is opgevolgd	Streefwaarden	90%	90%	90%	90%	90%
	Realisatie	59%	81%			
Enkele nog te ontwikkelen kwaliteitsindicatoren over bewonersinitiatieven, de ambtelijke concernondersteuning aan de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités en het instrument wijkagenda/wijkactieplan.	Streefwaarden	n.t.	n.t.	n.t.	nt.b.	n.t.
		b.	b.	b.		b.
	Realisatie	n.t.	n.t.	n.t.	n.t.b.	n.t.
		b.	b.	b.		b.

*Meting met Omnibussenquête

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	109	260	151
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	173	173
Overige opbrengsten derden	0	109	88	-21
Lasten exclusief reserves	19.108	23.593	21.206	-2.387
Apparaatslasten	12.876	13.219	14.368	1.149
Inhuur	0	18	207	189
Overige apparaatslasten	155	185	307	122
Personeel	12.721	13.016	13.854	838
Interne resultaat	0	11	247	236
Interne resultaat	0	11	247	236
Programmalasten	6.232	10.363	6.591	-3.773
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.593	1.927	1.719	-208
Overige programmalasten	0	0	1	1
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.639	8.436	4.871	-3.565
Saldo voor vpb en reserveringen	-19.108	-23.484	-20.946	2.538
Saldo voor reserveringen	-19.108	-23.484	-20.946	2.538
Reserves	0	253	84	-169
Onttrekking reserves	0	253	84	-169
Vrijval Reserves	0	0	0	0

Saldo	-19.108	-23.231	-20.862	2.369

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-19.108
Omissieregeling 2019	-19.101
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-20.296
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-23.213
10-maandsrapportage 2019	-23.231
Realisatie 2019	-20.862

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Citylab010	0	-2.880	0	2.880
2. Apparaatslasten	0	578	0	-578
3. Participatiebudgetten	0	-350	0	350
4. Diverse afwijkingen	151	265	-169	-283
Totaal afwijkingen	151	-2.387	-169	2.369

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Citylab010

In 2019 zijn de deelbudgetten voor de subsidieregeling CityLab010 gebundeld tot één centraal budget. De bundeling maakt het mogelijk om voortaan subsidie-aanvragen integraal te beoordelen, zonder dat rekening hoeft te worden gehouden met de omvang van de deelbudgetten. De subsidies hebben betrekking op 2020 en verder. Om deze reden is er voor 2019 een onderbesteding van € 2,88 mln. Hiervoor is een bestemmingsvoorstel ingediend.

2. Apparaatslasten

Een overschrijding van € 742 op de personeelslasten wordt enerzijds veroorzaakt door overbezetting en anderzijds door de loonkostenproblematiek. Voor een deel van de personeelslasten zijn er baten gerealiseerd vanwege detacheringsofbrengsten (€ 164). Per saldo is dit een overschrijding van € 578 op de apparaatslasten.

3. Participatiebudgetten

Het participatiebudget van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités is niet volledig besteed.

4. Diverse afwijkingen

Dit betreft een saldo van een aantal kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Verordening op de gebiedscommissies, de bijbehorende bevoegdhedenlijst en het experimentenbesluit gekozen en gelote wijkraden.](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de werkzaamheden van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomité's. Zij organiseren de betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij de gemeentelijke besluiten over onderwerpen die hen aangaan. Zij subsidiëren ook kleinschalige initiatieven die inwoners en ondernemers nemen.

Het taakveld omvat ook de ontwikkeling en toepassing van instrumenten en werkwijzen, die tot meer betrokkenheid en participatie van inwoners en ondernemers leiden.

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Pagina 33

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Een transparante en democratische volksvertegenwoordiging die kaders stelt, controleert, goed wordt ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman.

Ontwikkelingen en voortgang

De gemeenteraad (raad) heeft in 2019 ingestemd met het raadsakkoord over de energietransitie en met de kandidaatstelling van gemeente Rotterdam voor het Eurovisiesongfestival dat in mei 2020 zal plaatsvinden.

Als gevolg van de coronacrisis heeft de organisatie van Europese publieke omroepen EBU, besloten dat het Eurovisiesongfestival in 2020 niet door kan gaan. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid het Eurovisiesongfestival te verschuiven.

PricewaterhouseCoopers (PwC) is door de raad voor 4 jaar aangesteld als externe accountant van de gemeente.

De raad heeft in 2019 onafhankelijk onderzoek uit laten voeren naar de aanpak van huiselijk geweld. In april 2020 worden de resultaten verwacht.

De renovatie van museum Boymans van Beuningen en de gebiedsontwikkeling Feyenoord City, met de bouw van het nieuwe stadion, zijn in 2019 nauwgezet gemonitord volgens de regeling risicovolle projecten en dit wordt in 2020 voortgezet.

De raad heeft ingestemd met een raadsenquête naar het Warmtebedrijf Rotterdam (WBR). De uitkomsten van dit onderzoek zullen naar verwachting in het najaar van 2020 bekend worden.

Vanwege het vertrek van de raadsgriffier is er 28 november een nieuwe griffier benoemd, die 30 januari 2020 geïnstalleerd is.

Wat willen we bereiken?

Gemeenteraad

Kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.

Griffie

- Verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad en aan Rotterdammers en anderen betrokkenen.
- Optimale vergaderondersteuning voor de raad.
- Een betere zichtbaarheid van de raad.

Rekenkamer

Onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en op grond daarvan verstrekken van een onafhankelijk oordeel over het functioneren van het gemeentebestuur ten behoeve van de Rotterdamse burgers.

Ombudsman

Bevorderen dat de gemeente luistert naar de stad, zodat haar inwoners zich gehoord en gezien voelen.
Klachtenbehandeling leidt tot herstel van vertrouwen tussen burger en overheid en leren door de gemeente.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gemeenteraad

Goede voorbereiding van raadsbesluiten door:

- Verbeteren en transparant maken van het bestuurlijk besluitvormingsproces.
- Controleren van de gemeentelijke financiën.
- Betere ontsluiting van relevante informatie voor de besluitvorming.

Ontwikkelingen

Audit/onderzoek Feyenoord-City: De commissie tot Onderzoek van de Rekening is namens de Raad belast met het laten uitvoeren van een onafhankelijke audit naar het financiële belang van de gemeente in Feyenoord-city.

Voor de raadsenquête Warmtebedrijf heeft een aanbesteding plaatsgevonden.

Griffie

- Efficiënter en effectiever inrichten van werkprocessen.
- Uitzendingen en (pers)voorlichting op orde, gasten van de raad ontvangen en waar nodig communicatietrajecten voor de raad vormgeven.
- Programma democratie en burgerschap opstellen met onderwijsveld en jongeren.
- Op basis van behoeftes van de raad activiteiten organiseren om kennis en informatie op te halen die ondersteunend zijn voor besluitvorming.

Rekenkamer

De rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. De uitkomsten van de onderzoeken worden vastgelegd in rapporten en brieven en voor politieke behandeling aan de raad aangeboden. Rapporten en brieven van de rekenkamer zijn altijd openbaar. De rekenkamer kan ook toezicht houden, zoals dat is gebeurd bij de telling van de verkiezingsresultaten en bijeenkomsten organiseren over bepaalde thema's.

Ombudsman

De gemeentelijke ombudsman is onafhankelijk en is voor een periode van 6 jaar benoemd door de gemeenteraden van Rotterdam en de andere aangesloten gemeenten. Hij onderzoekt en beoordeelt klachten over gemeentelijke diensten, gemeenteambtenaren en bestuurders. De gemeentelijke ombudsman is er niet alleen voor burgers, maar ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties. De ombudsman probeert klachten zo veel mogelijk snel op te lossen. Als dat niet lukt, geeft hij aan de hand van de behoorlijkheidsvereisten een oordeel over het overheidsoptreden, vaak met aanbevelingen. Daarnaast verricht de ombudsman op eigen initiatief (grote) onderzoeken naar gemeentelijke afdelingen of structurele problemen binnen de gemeente. Ook beoordeelt de ombudsman, op grond van de Regeling Melding Vermoeden Misstand, in laatste instantie meldingen van Rotterdamse ambtenaren over integriteitsschendingen binnen de gemeente.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	Oorspr. Begroting 2019	Bijsgeelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	368	490	653	162
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	29	114	85
Overige opbrengsten derden	368	461	539	78
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	11.698	13.101	12.310	-791
Apparaatslasten	7.201	7.358	6.512	-846
Inhuur	238	176	351	175
Overige apparaatslasten	513	410	374	-37
Personeel	6.450	6.771	5.787	-984
Interne resultaat	470	327	306	-21
Interne resultaat	470	327	306	-21
Programmalasten	4.026	5.416	5.492	76
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.006	2.281	2.352	71
Kapitaallasten	37	36	36	0
Overige programmalasten	223	1.337	1.348	11
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.761	1.761	1.756	-5

Saldo voor vpb en reserveringen	-11.330	-12.610	-11.657	953
Saldo voor reserveringen	-11.330	-12.610	-11.657	953
Reserves	0	13	-66	-79
Onttrekking reserves	0	143	0	-143
Toevoeging reserves	0	130	130	0
Vrijval Reserves	0	0	64	64
Saldo	-11.330	-12.597	-11.723	874

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-11.330
Omissieregeling 2019	-11.151
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-12.044
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-11.997
10-maandsrapportage 2019	-12.597
Realisatie 2019	-11.723

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Diverse baten	162	0	0	162
2. Personeel	0	-670	0	670
3. Diverse afwijkingen	0	-121	-79	42
Totaal afwijkingen	162	-791	-79	874

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse baten

In 2019 zijn er hogere baten door de extra bijdrage van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen en hogere uitbetalingen van pensioenuitkeringen.

2. Personeel

Een bedrag van € 670 is begroot op taakveld Bestuur-Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman, de realisatie is zichtbaar bij taakveld Overhead Clusterondersteuning. Voor een algemene toelichting wordt verwezen naar het [taakveld Clusterondersteuning](#).

3. Diverse afwijkingen

In 2019 ontstaat het voordeel door vacatureruimte, besparing van loonkosten door detachering en lagere automatiseringskosten.

Jaarlijks wordt een bedrag gedoteerd aan de bestemmingsreserve Commissiereizen en de bestemmingsreserve Voorlichting / Communicatie verkiezingen. De begrote onttrekking van de bestemmingsreserve Voorlichting / Communicatie Verkiezingen had een vrijval moeten zijn, omdat de bestemmingsreserve te hoog was. De begrote reis naar Bordeaux is betaald uit de exploitatie. Voor de bestemmingsreserve BMR 14 + Griffie waren er geen kosten. Deze reserve zal niet meer worden gebruikt, daarom valt het volledige bedrag vrij.

Voor de Rekenkamer is een bestemmingsvoorstel ingediend voor een bedrag van € 13.

De Rekenkamer en de Ombudsman leggen middels een openbare jaarverslag verantwoording af over de uitgaven.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Gemeentewet](#)
- [Reglement van orde gemeenteraad](#)
- [Verordening fractieondersteuning](#)
- [Verordening voorzieningen raadsleden](#)
- [Mandaatbesluit presidium en griffier](#)

Omschrijving taakveld

Elke vier jaar worden 45 raadsleden gekozen die samen de gemeenteraad vormen. De raad vertegenwoordigt de Rotterdammers, geeft de kaders voor het beleid in de stad en controleert het college. De raad kent met ingang van 29 maart 2018 13 raadsfracties die worden ondersteund door fractiebureaus. De raad wordt procesmatig en inhoudelijk ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman.

Burgerzaken

We leveren passende dienstverlening voor alle Rotterdammers.

De BRP geeft een accuraat beeld van de personen die in Rotterdam wonen.

Organiseren van rechtmatige, efficiënte en toegankelijke verkiezingen en referenda.

Ontwikkelingen en voortgang

Het Programma Dienstverlening

Het Programma Dienstverlening 2019-2022 is op 27 juni 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. De komende vier jaar worden hiermee de ambitie en doelen voor de ontwikkeling van de dienstverlening verder voortgezet, passend bij de behoeften in de stad. De zes principes voor passende dienstverlening zijn hiervoor het uitgangspunt:

1. We zetten de behoefte van de Rotterdammer centraal.
2. We zijn betrouwbaar in de dienstverlening die we leveren.
3. We maken onze dienstverlening makkelijker.
4. Onze dienstverlening is eigentijds.
5. We werken samen met de stad.
6. We zijn attent en communiceren duidelijk.

Dit eerste jaar van Programma Dienstverlening 2019-2022 is aandacht besteed aan een gedegen uitrol binnen de ambtelijke organisatie. Hiervoor zijn o.a. een programmaorganisatie en diverse kernteams opgezet en zijn er bijeenkomsten georganiseerd die in het teken stonden van het opbouwen van nauwere samenwerking en opdoen van inspiratie om tot betere dienstverlening te komen.

Er zijn ook concrete stappen gezet naar meer passende dienstverlening voor Rotterdammers. Voorbeelden van de opbrengst uit het programma zijn:

- Het aantal producten en diensten waarvoor input van Rotterdammers opgehaald wordt, is met 5 klanttevredenheidsmetingen, gebaseerd op de beproefde NPS-methode, uitgebreid. De informatie wordt gebruikt voor ontwikkeling van de dienstverlening. Toegevoegde metingen zijn die voor telefonie via 14010 en voor de tweede lijn, Jongerenloket, HR sollicitatieprocedure, mobiliteit en het evalueren van (interne en externe) bijeenkomsten.
- De gemeente Rotterdam vindt participatie van burgers belangrijk. De app 'Gemeentepiler', een digitale meningspeiling-tool, is hiervoor ontwikkeld. Al 2.000 Rotterdammers zijn aangesloten. Rotterdammers

hebben via deze app meegedacht over het gebruik van de Rotterdampas in de zomer, onveiligheid van brommers en scooters in de buurt en over buurttevredenheid. De tool biedt ook mogelijkheden om een digitale enquête op postcodeniveau te houden.

- Verbeteringen voor bijzondere bijstand en vroeg signalering van schulden zijn in kaart gebracht en opgepakt. Met eigentijdse methodes als Service Design en Design Thinking wordt er dienstverlening ontwikkelt met een klantbril op (door een klantgerichte benadering de Rotterdammer centraal). Deze diensten zijn makkelijker bereikbaar voor burgers door in de wijken Feijenoord, Charlois, IJsselmonde en Delfshaven fysieke inlooppunten bij de Vraagwijzer en in een aantal Huizen van de Wijk te realiseren. Om Rotterdammers in de schulden beter te helpen, is ervoor gezorgd dat zij makkelijker terecht kunnen bij een financiën- en schuldenspecialist (trajectbegeleider) en een expertiseteam voor financiën. Al ongeveer 1.000 Rotterdammers hebben zich gemeld en is er door maatwerk een bijdrage geleverd aan 3.000 trajectplannen waarin staat welke hulp iemand nodig heeft (bijv. hulp van een sociaal raadsman, een schuldregeling via de Kredietbank). Rotterdammers met schulden komen zo makkelijker en sneller op de juiste plek om hulp te krijgen. Ook wordt er samengewerkt met een groot aantal van de ketenpartners.
- Binnen het EU-programma 'Like!' werkt Rotterdam samen met andere landen aan innovatie binnen de dienstverlening. Eén van de vraagstukken die onderzocht en uitgewerkt is, was hoe we voor invordering van gemeentelijke belastingen in contact kunnen komen met Rotterdammers in schulden. Het doel: deze Rotterdammers daarna op weg helpen met regelingen of in contact brengen met andere hulpverleners binnen en buiten de gemeente. De vervolgstap wordt hoe verbeteringen kunnen worden toegepast.
- Ook dit jaar worden er weer meer producten en diensten digitaal, zaakgewijs geregistreerd en afgehandeld (in totaal al 150). Het voordeel: de zaak van de Rotterdammer staat centraal en de burger kan zijn zaak bovendien 24x7 online volgen.
- De hulp aan ex-gedetineerden is verbeterd door een integrale aanpak en intensievere samenwerking binnen de ambtelijke organisatie. De totale doorlooptijd voor het verkrijgen van een geldig identiteitsbewijs voor de gedetineerden is hiermee met enkele weken verminderd.
- Het doen van meldingen over de buitenruimte kan makkelijker en beter. Burgers, medewerkers van 14010, de meldkamer en collega's die meldingen fysiek in de buitenruimte oplossen zijn gevraagd naar hun mening. Zo is het gebruik, de functie en de beleving van Melding Systeem Buitenruimte (MSB) in kaart gebracht. Dit geeft waardevolle inzichten hoe de dienstverlening te verbeteren. De conclusie is in ieder geval: door zowel het systeem te vervangen als het meldingsproces te vernieuwen. Er wordt aan gewerkt.
- In de periode 2018 medio 2019 zijn in drie winkelgebieden samen met ondernemers experimenten uitgevoerd gericht op anders toegepaste regelgeving. Voor winkeluitstallingen een geslaagd experiment; voorbereidingen voor definitieve invoering en het ook mogelijk maken voor andere winkelgebieden zijn in gang gezet. Het experiment flexibele standplaats loopt nog om meer ervaring op te doen en gesprekken te voeren met andere gebieden om dit toe te passen. Ook is geëxperimenteerd met het vinden van ruimte binnen de regels, het vereenvoudigen van processen of het verbeteren van de communicatie over de regels. Hiermee hebben we de dienstverlening aan ondernemers kunnen verbeteren.

De uitvoering en financiële lasten vallen onder de desbetreffende taakvelden.

Voldoen aan wettelijke normen inschrijving BRP

De stad groeit o.a. door mensen uit het buitenland (zoals studenten, expats). Om vraag naar specialistische burgerzakenproducten beter aan te kunnen zijn in 2019 baliemedewerkers breder opgeleid en

afpraakmogelijkheden voor inschrijving vanuit de EU uitgebreid van 1 naar 4 locaties. Ook kunnen buitenlandse werknemers die nog geen vaste woning hebben gevonden (door krapte op de woningmarkt) nu tijdelijk ingeschreven worden op het adres van de werkgever in BRP. Daarnaast wordt er samengewerkt met het Expat Centre en bedrijven om vooraf digitaal aanleveren van de benodigde documenten bij 1ste inschrijving van hun medewerkers vanaf 2020 mogelijk te maken, zodat de daadwerkelijke inschrijving sneller kan verlopen. En er is een herinneringsservice geïntroduceerd voor de afspraak inschrijving 1ste vestiging via SMS in Engels.

Zelfevaluatie Basisregistratie Personen

Rotterdam heeft met voldoende tot goede resultaten de jaarlijkse zelfevaluaties afgerond voor de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten en Registratie Niet-Ingezetenen. Rotterdam is niet geselecteerd voor een steekproef door de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens.

Huisvestingsvergunning

De huisvestingsvergunning (HVV) is in maart uitgebreid met toepassing van artikel 10; sindsdien wordt in door de Gemeenteraad aangewezen straten getoetst op overlastgevend gedrag.

Verkiezingen

2019 was een dubbel verkiezingsjaar met in maart de gecombineerde Provinciale Staten en Waterschapverkiezingen en in mei de verkiezingen voor het Europees Parlement. Voor beide verkiezingen gold dat een deel van de telling (op partij niveau) gebeurde op het stembureau en een deel (op kandidaat niveau) tijdens een Centrale Stemopneming. Beide verkiezingen zijn ordentelijk verlopen en met een betrouwbare uitslag. Een belangrijk aandachtspunt was de toegankelijkheid van de stembureaus omdat in 2019 voor het eerst een lijst met criteria werd voorgeschreven door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Op basis hiervan zijn in de loop naar de verkiezingsdagen alle stembureaus geschouwd en waar nodig en mogelijk aangepast. Deze locatieschouw heeft ertoe geleid dat 96% van de stemlokalen toegankelijk waren voor kiezers met een lichamelijke beperking. Daarnaast was er op twee stembureaus een proef met een stemmal en soundbox voor blinde en slechtziende kiezers. Voor het eerst in de Rotterdamse geschiedenis konden blinden en slechtzienden zelfstandig hun stem uitbrengen.

Wat willen we bereiken?

- Makkelijke dienstverlening voor de Rotterdammers via alle voor de burger relevante kanalen.
- Tevreden klanten.
- Een goed functionerende BRP (basisregistratie personen). De BRP beoogt een accuraat beeld te geven van de personen die in Rotterdam wonen en vormt daarmee een afspiegeling van de werkelijkheid. Een goed functionerende BRP is een randvoorwaarde voor een kwalitatief goede dienstverlening aan de burger en voor naleving en handhaving van regelgeving.
- Alle Rotterdammers die willen en mogen stemmen, kunnen dit ook rechtmatig en zelfstandig. Hierbij wordt de Kieswet toegepast en nageleefd om efficiënte, toegankelijke en rechtmatige verkiezingen te faciliteren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Ervoor zorgen dat vragen van de burger tijdig en kwalitatief voldoende worden beantwoord.
- Alle relevante kanalen doorontwikkelen via welke de Rotterdammers contact kunnen hebben met de gemeente.
- Continu werken aan een correcte BRP door middel van goede registratie, kwaliteitscontroles, fraudeonderzoeken en adresonderzoeken.
- Actief bijdragen aan de ontwikkeling en verdere digitalisering van de BRP en de bijbehorende processen Burgerzaken via landelijke netwerken.
- Onderdelen van de Rotterdam wet uitvoeren, die te maken hebben met inschrijving onder voorwaarden (Bijvoorbeeld de HuisVestingsVergunning (HVV)).
- Relatiebeheer met de stembureau locaties: vervangen en aanpassen indien nodig.

Indicatoren

Beschrijving prestatie-indicatoren (collegetarget)		Realisatie	2019	2020	2021	2022
		2018				
Jaarlijks de wettelijk verplichte zelfevaluaties met goed gevolg afgerond hebben *	Streefwaarde	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
		/goed	/goed	/goed	/goed	/goed
	Realisatie	Voldoende				
		/goed				
Rechtmatige verkiezingen, geen hertelling	Streefwaarde	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	Realisatie	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Toelichting

* De zelfevaluaties betreffen de BRP (=Basisregistratie Personen), PNIK (= aanvraag- en uitgifteproces paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten) en RNI (= Registratie niet-ingezetenen)

Servicenormen

Servicenorm	Norm	T1 -	T2 -	T3 -
		2019	2019	2019
Stadswinkel (balie burgerzaken & belastingen)				
1. U bent tevreden over onze dienstverlening	80%	85%	86%	88%
2. U kunt gemakkelijk digitaal of telefonisch een afspraak met ons maken	80%	86%	87%	88%
3. U kunt een afspraak maken op een van onze locaties:				

A. Hoek van Holland, Rozenburg en Hoogvliet: in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht in ieder van deze drie winkels voor producten die in deze winkels geleverd worden.	95%	77%	80%	78%
B. Centrum, IJsselmonde, Prins-Alexander en Feijenoord: in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht in ten minste één van deze vier winkels.	95%	61%	68%	60%
4. U wordt binnen 10 minuten geholpen op een locatie als u een afspraak heeft gemaakt.	90%	84%	85%	86%
Telefoon 14010				
5. Als u ons belt, streven wij ernaar u direct een antwoord te geven.	80%	89%	88%	89%
6. Kunnen wij u niet direct antwoord geven dan wordt u uiterlijk de volgende werkdag voor 17.00 uur teruggebeld.	80%	75%	76%	74%
Digitaal				
7. Informatie over producten en diensten vindt u op onze website: hoe en waar u die kunt verkrijgen, wat de eventuele kosten zijn en wat de termijn van afhandeling is.	90%	99%	100%	100%
8. U mag van ons online dienstverlening verwachten. Daar waar mogelijk bieden wij producten online aan.	80%	69%	72%	73%
Alle				
9. U ontvangt binnen de geldende afhandeltermijn een inhoudelijke reactie op uw publieksreactie (melding, (aan)vraag of klacht).	80%	84%	82%	79%
Sociale media				
10. U ontvangt tijdens werkdagen binnen twee uur een reactie op uw bericht via sociale media. Dit betreft de twitter-accounts @rotterdam voor vragen m.b.t. dienstverlening, @parkeren010 en de zakelijke facebookpagina.	80%	94%	90%	85%

Toelichting servicenormen

Servicenorm 3

De servicenormen voor zowel de 'buitenlocaties' (A) als de 'centrumlocaties' (B) worden niet gehaald. De groei van de stad zorgt voor een toenemende vraag naar specialistische burgerzakenproducten, waardoor het met name in de 'centrumlocaties' langer duurt om een afspraak te kunnen maken. Ook is het aantal medewerkers voor de uitvoering van frontoffice dienstverlening als gevolg van bezuinigingen de afgelopen jaren verminderd. Dit heeft een negatief effect op de score van de gehele servicenorm. Er wordt aan verbetering gewerkt door het breed opleiden van medewerkers, zodat meer medewerkers klanten met aanvragen voor specialistische producten kunnen helpen. Ook worden er maatregelen genomen ter verbetering van de werkprocessen. Het heeft tijd nodig voordat het resultaat hiervan zichtbaar is in de servicenormscores. In gevallen van hoge spoed wordt er altijd gekeken hoe de burger op dat moment wel geholpen kan worden.

Servicenorm 4

Deze score wordt ook nadelig beïnvloed door de toename van aanvragen voor specialistische producten, die vanwege de complexiteit een grotere kans hebben om uit te lopen. In 2019 is er wel al een stijgende lijn ten opzichte van 2018. Aan verbetering wordt o.a. gewerkt door de normtijden voor afspraken te evalueren en waar nodig aan te passen.

Servicenorm 6

Hoewel er een verbetering in de score in 2019 t.o.v. 2018 is, worden burgers nog onvoldoende tijdig teruggebeld. Daarom blijft er in het Programma Dienstverlening 'Goed Geregeld Rotterdam' aandacht voor verbetering van de telefonische dienstverlening.

Servicenorm 8

Aan de realisatie van deze norm wordt gewerkt door steeds meer diensten zaakgewijs digitaal aan te bieden. We zien dan ook een lichte stijging in de scores gedurende 2019.

Klachten

Bij klachten gaat het om de dienstverlening van de gemeente, conform de in 2013 vastgestelde klachtenverordening. Klachtbehandeling is bedoeld om het vertrouwen van de burger in ons als overheid te herstellen en om vanuit klachten te leren. Als gemeente onderscheiden we drie hoofdsoorten klachten (bejegening door de medewerker, kwaliteit van het geleverde en tijdigheid gebaseerd op een wettelijke of eigen servicenorm). De wijze van afhandeling wordt geregistreerd gebaseerd op onderscheid tussen informele en formele behandeling.

- Informele afhandeling: vaak is de klager tevreden als het probleem waar de klacht betrekking op heeft is verholpen, of als er een luisterend oor is geboden.
- Formele klachtbehandeling: er wordt een onderzoek gedaan naar de klacht en daar wordt een oordeel over gegeven.

De Rotterdamse servicenorm voor het afhandelen van klachten is 80% binnen vier weken.

In 2019 zijn er 7.928 klachten geregistreerd, hiervan is 79% binnen de servicenorm van vier weken afgehandeld.

Onderverdeeld per cluster zijn de volgende aantallen klachten ontvangen:

Cluster	2018	2019
Bestuurs- en concernondersteuning	45	96
Directie Veiligheid	50	48
Dienstverlening	2.299	2.493
Maatschappelijke Ontwikkeling	1.097	1.145
Stadsbeheer	2.346	2.595
Stadsontwikkeling	142	344
Werk en Inkomen	1.332	1.207
Totaal	7.311	7.928

Onderverdeeld naar type klacht, wijze van afdoen en afgedaan binnen de servicenorm (80% in vier weken) in 2019:

Cluster	Type klacht				Wijze van afdoen		Afgehandeld binnen de servicenorm		
	Bejegening	Kwaliteit	Tijdigheid	Bemiddeling / opgelost	Geground	Ongegrond	Deels gegrond	Geen oordeel	
Bestuurs- en concernondersteuning	32%	40%	28%	5%	33%	25%	18%	19%	90%
Directie Veiligheid	48%	42%	10%	56%	0%	4%	0%	40%	73%
Dienstverlening	5%	68%	27%	6%	35%	23%	14%	22%	85%
Maatschappelijke Ontwikkeling	11%	61%	29%	3%	36%	25%	8%	28%	72%
Stadsbeheer	4%	87%	9%	67%	4%	8%	2%	19%	72%
Stadsontwikkeling	6%	78%	16%	33%	6%	31%	22%	8%	57%
Werk en inkomen	24%	52%	24%	19%	13%	44%	7%	17%	94%
Totaal	9%	71%	20%	29%	20%	22%	8%	21%	79%

Toelichting

Bestuurs- en Concernondersteuning

Bijna de helft van de klachten heeft betrekking op de afhandeling van bezwaarschriften. Bij de klachtbehandeling is vooral ingezet op bemiddeling. Bij een groot aantal klachten is direct contact opgenomen met de klager en is samen naar een oplossing gezocht. Door een betere regievoering op de klachtbehandeling wordt de servicenorm voor het afhandelen van een klacht inmiddels ruim gehaald.

Directie Veiligheid

Van het aantal geregistreerde klachten ging het in 21 zaken daadwerkelijk om klachten. Hiervan hadden er acht betrekking op de politie waarbij directie Veiligheid een adviesrol had met betrekking tot de behandeling. Alle door ons zelf afgehandelde klachten zijn informeel behandeld.

Dienstverlening

Het aantal klachten ten opzichte van 2018 is toegenomen. De stad groeit. Steeds meer mensen vestigen zich in Rotterdam. Hierdoor is er een toenemende vraag naar burgerzakenproducten, zoals eerste vestiging en verhuizingen. De termijn om een afspraak te maken was ook begin dit jaar op momenten langer dan gebruikelijk en gewenst. De groei van de stad leidt ook tot hogere werkvoorraden voor diverse burgerzakenproducten (o.a. verhuizen, adresonderzoeken, aktes en uittreksels). Wettelijke termijnen zijn niet overschreden, maar soms leidde dit tot ongemak bij de burger met klachten tot gevolg. Door maatregelen zoals betere ondersteuning door het zaakstelsel en extra inzetten van capaciteit zijn de werkvoorraden inmiddels flink teruggedrongen.

Maatschappelijke Ontwikkeling

Doordat het aantal klachten, de complexiteit van de klachten en de beschikbare capaciteit ten behoeve van de afhandeling van klachten niet met elkaar in verhouding stonden werd de concernnorm niet behaald. Inmiddels zijn

er maatregelen genomen waardoor er ten opzichte van 2018 sprake is van een verbetering. Het percentage afgehandeld binnen de norm is van 60% naar 72% gestegen. De verwachting is dat deze verbetering het komend jaar verder doorzet.

Stadsbeheer

Klachten hebben, conform de klachtenverordening, betrekking op de gemeentelijke dienstverlening. De meeste meldingen aan de gemeente worden door burgers digitaal ingediend, waarbij de burger zelf het zaaktype aangeeft. De beleving die de burger heeft bij een klacht komt in veel gevallen niet overeen met de verordening. Dit komt met name tot uiting bij een melding over de buitenruimte, deze wordt dan ingediend als klacht. Uit het nader bekijken van de individuele zaken blijkt dat 50% van de geregistreerde zaken geen klacht in de zin van de verordening is. Er wordt onverminderd ingezet op zoveel mogelijk informele afhandeling van klachten en het leren ervan.

Stadsontwikkeling

Het aantal klachten is ten opzichte van 2018 fors gestegen. Circa 50% van de klachten hebben betrekking op vastgesteld beleid. Denk bijvoorbeeld aan het parkeerbeleid, waarmee een burger het niet eens is. Dit zijn formeel geen klachten zoals bedoeld in de verordening. De verbetering van het behalen van de servicenorm is in 2019 helaas niet doorgezet. Er zijn inmiddels maatregelen getroffen om de afhandeling van publieksreacties, waaronder klachten, op het gewenste niveau te brengen.

Werk en Inkomen

Op het gebied van werk en inkomen is het afgelopen jaar nadrukkelijker ingezet op passende dienstverlening en bejegening. Het aantal klachten is gedaald in vergelijking met voorgaande jaren. Goede dienstverlening en fatsoenlijke bejegening staan ook komend jaar centraal. Bij de afhandeling van klachten wordt gekozen voor een persoonlijke en oplossingsgerichte aanpak. De doorontwikkeling van klachtenmanagement zal ook komende periode de aandacht krijgen.

Klachtencommissie

Klachten die betrekking hebben op hooggeplaatste ambtenaren en bestuursorganen of voorzitter of leden hiervan worden, als bemiddeling geen optie is, behandeld door de klachtencommissie. In 2019 zijn er geen klachten door de klachtencommissie behandeld.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Burgerzaken	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	9.344	10.169	11.922	1.753
Bijdragen rijk en medeoverheden	960	200	283	83
Dividenden	0	1.000	1.000	0

Overige opbrengsten derden	8.384	8.969	10.639	1.670
Lasten exclusief reserves	27.936	29.866	31.630	1.764
Apparaatslasten	18.169	19.099	20.274	1.175
Inhuur	661	986	1.340	355
Overige apparaatslasten	405	492	1.140	648
Personeel	17.102	17.621	17.793	173
Interne resultaat	-2.619	-2.352	-1.857	495
Interne resultaat	-2.619	-2.352	-1.857	495
Programmalasten	12.386	13.119	13.213	94
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	12.333	13.066	13.146	79
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	3	3
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	52	52	64	11
Saldo voor vpb en reserveringen	-18.592	-19.697	-19.708	-11
Saldo voor reserveringen	-18.592	-19.697	-19.708	-11
Reserves	871	1.629	1.629	0
Onttrekking reserves	2.200	2.958	2.958	0
Toevoeging reserves	1.329	1.329	1.329	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-17.721	-18.068	-18.079	-11

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-17.721
Omissieregeling 2019	-17.895
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-17.125
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-18.049
10-maandsrapportage 2019	-18.068

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Leges en vergunningen	1.369	439	0	930
2. Diverse afwijkingen	384	1.325	0	-941
Totaal afwijkingen	1.753	1.764	0	-11

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Leges en vergunningen

De verwachte daling van de reisdocumenten is in 2019 minder hoog dan verwacht. Vooral in de maanden oktober tot en met december zijn er meer paspoorten en identiteitskaarten uitgegeven. In totaal is er per saldo € 700 meer aan leges binnen gekomen. Daarnaast zijn de internet uitgiftes van aktes meer dan verwacht, wat resulteert in een toename van € 230.

2. Diverse afwijkingen

- Voor het verbeteren van de dienstverlening naar de Rotterdamse burger, extra werkzaamheden publieksreacties en telefonie 14010 is in totaal € 415 meer uitgegeven.
- De Personeelskosten zijn € 172 hoger, vanwege het niet plaatsvinden van de verwachte uitstroom.
- In 2019 is in totaal € 354 meer ingehuurd, vanwege opleidingen eigen personeel € 100 voor het waarborgen van de continuïteit werkzaamheden in de stadswinkels. Ook is sprake van hogere inhuurkosten voor de 1e lijns publieksreacties ad € 200. Deze kosten zijn deels gedekt uit baten inzet eigen personeel op projecten. Daarnaast is sprake van € 47 meer inhuurkosten als gevolg van het wegwerken van achterstanden en extra werk (stijging verhuizingen en adresonderzoeken).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Goed geregeld voor de Rotterdammer](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente biedt dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers. Dat doet ze via diverse frontoffice-kanalen: fysiek (via locaties), telefonisch (via 14010), digitaal (via Rotterdam.nl) en schriftelijk. Kortom, we leveren passende dienstverlening voor elke Rotterdammer. De gemeente regisseert een eenvoudige en duidelijke dienstverlening vanuit de gemeentelijke organisatie. Dit gebeurt volgens het stedelijk kader 'De Rotterdamse

Dienstverlening'. Daarnaast valt binnen dit taakveld het beheer van de basisregistratie personen (BRP) en het organiseren van verkiezingen en referenda.

Musea - Stadsarchief

Pagina 35

Musea - Stadsarchief

Verwerving, beheer en beschikbaarstelling van archieven en collecties via digitale en fysieke kanalen

Toezicht op informatiebeheer gemeenten en deelnemende partijen

Bevorderen historisch besef in én over de stad

Ontwikkelingen en voortgang

Stadsarchief

Het Stadsarchief Rotterdam voert voor Rotterdam de Archiefwet uit. Dat betekent dat het Stadsarchief Rotterdamse overheids- en particuliere archieven en collecties veiligstelt, beheert en breed beschikbaar stelt. Erfgoed is immers van ons allemaal. Daarom is in 2019 gestaag doorgewerkt aan de digitalisering van overheidsarchieven en zijn populaire tijdschriften als Groot-Rotterdam en de clubbladen van Feyenoord, Sparta en Excelsior gedigitaliseerd en op de website gepubliceerd. Een mooie mijlpaal is de publicatie van bijna een miljoen passagiersgegevens van de Holland-Amerika Lijn. De wetenschappelijke onderzoeken in opdracht van de gemeenteraad naar het Joods Rechtsherstel na de Tweede Wereldoorlog en naar het Rotterdamse koloniale en slavernijverleden is in 2019 voortgezet. De resultaten worden verwacht in 2020. Drie boeken zagen het licht: een biografie van oud-burgemeester Van der Louw, het boek Bevlogen Bestuurders over de ervaringen van oud-burgemeesters en wethouders tussen 1966-2006 en als derde het Rotterdamse jaarboekje, een reeks die in 1888 is gestart. Het jaar is afgesloten met een mooi samenwerkingsproject met het CBK Rotterdam en de Kunsthal, een kleine tentoonstelling onder de titel Getekend: Rotterdam! Waarvoor drie jonge Rotterdamse kunstenaars de stad hebben getekend.

Samenwerking met collega-instellingen in de stad en in de regio wordt steeds belangrijker. Zowel om meer massa te kunnen maken als om het publiek beter te kunnen bedienen en breder invulling te kunnen geven aan thema's als diversiteit en inclusiviteit. Daarom is in 2019, in samenspraak met partners in de stad en regio, een start gemaakt met de ontwikkeling van mogelijke toekomstscenario's. In 2020 leidt dit tot een nieuwe toekomstvisie voor het Stadsarchief Rotterdam.

Wat willen we bereiken?

- Voldoen aan de archiefwet, archiefverordening, besluit informatiebeheer en instructie voor de gemeentearchivaris.
- 24x7 toegang tot archieven en collecties.
- Groter bereik en gebruik van archieven en collecties.
- Een collectie waarin de diversiteit van de stad is vastgelegd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Archiven in goede geordende en toegankelijke staat brengen en houden.
- Digitale archiven opnemen in het e-depot.
- Archiven en collecties digitaliseren.
- Archiven en collecties van migranten en allochtone groepen verwerven.
- Inspecteren en inspectieverslagen uitbrengen aan colleges van B&W en besturen van deelnemende partijen.

Indicatoren

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022
Bezoek studiezaal	Streefwaarden	8.000	8.000	8.000	7.500	7.000
	Realisatie	6.830	7.640			
Website	Streefwaarden	715.000	+5%	+5%	+5%	+5%
	Realisatie	699.369	599.722			
Rotterdam.nl	Streefwaarden	15.000				
	Realisatie	15.460	19.872			
Wiewaswie.nl	Streefwaarden	168.000				
	Realisatie	171.605	179.486			
Archiven.nl	Streefwaarden	196.000				
	Realisatie	176.292	162.464			

Toelichting

Bezoek studiezaal zal afnemen naarmate er meer digitaal zal worden aangeboden, bezoekcijfers website en de platforms zullen om dezelfde reden én door vernieuwing van de website van het Stadsarchief toenemen.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022
1. Aantal ontsloten objecten en meters	Streefwaarden	3.000 + 250 m	3.000 + 250 m	3.000 + 250 m	3.000 + 250 m	3.000 + 250 m
	Realisatie	15.000 + 744m	1.000+ nb			
2. Toegankelijkheid 1) overheidsarchieven en 2) particuliere archieven/collecties	Streefwaarden	1) 95% en 2) 50%	1) 95% en 2) 55%	1) 95% en 2) 60%	1) 95% en 2) 65%	1) 95% en 2) 65%
	Realisatie	1) 97% en 2) 50%	1) 95% en 2) 48%			
3. Digitalisering archieven en collecties (in meters)	Streefwaarden	25 m	25 m	25 m	25 m	25 m
	Realisatie	50 m	75 m			
4. Bezoekerswaardering (2 jaarlijks gemeten)	Streefwaarden	7,4	7,8			
	Realisatie	n.v.t.	7,3			

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Musea - Stadsarchief	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	371	474	538	64
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	20	22	3
Overige opbrengsten derden	371	454	515	61
Lasten exclusief reserves	5.418	5.395	4.971	-424
Apparaatslasten	4.317	4.550	4.444	-105
Inhuur	0	110	67	-43
Overige apparaatslasten	112	133	148	16
Personeel	4.206	4.307	4.229	-78
Interne resultaat	-7	0	5	5
Interne resultaat	-7	0	5	5
Programmalasten	1.107	846	522	-324
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.037	778	459	-320

Kapitaallasten	71	68	68	0
Overige programmalasten	0	0	-4	-4
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-5.047	-4.922	-4.434	488
Saldo voor reserveringen	-5.047	-4.922	-4.434	488
Saldo	-5.047	-4.922	-4.434	488

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-5.047
Omissieregeling 2019	-5.069
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-5.069
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-4.912
10-maandsrapportage 2019	-4.922
Realisatie 2019	-4.434

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Diverse	64	-424	0	488
Totaal afwijkingen	64	-424	0	488

Toelichting overzicht afwijkingen

Diverse afwijkingen

Dit betreft een saldo van een aantal kleinere afwijkingen die betrekking hebben op de opbrengsten en de lasten.

Omschrijving taakveld

Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst. Deze doelstellingen zijn alle drie gekoppeld aan de programmadoelstelling: Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst. Het doel van verwerving van particuliere archieven en collecties is om een representatief beeld te kunnen bieden van de geschiedenis van de stad Rotterdam, nu en in de toekomst. De afgelopen decennia is de samenstelling van de bevolking van Rotterdam sterk veranderd. Dit moet zich ook gaan vertalen in de collectie. Dit doet eveneens recht aan de toenemende aandacht voor diversiteit en de herkomst en geschiedenis van migranten in de stad.

Cultuur, sport en recreatie

Pagina 36

Cultuur, sport en recreatie

Stimuleren van het culturele en sportieve klimaat en vergroten van de participatie van Rotterdammers op deze terreinen.

Werken aan een optimaal vrijetijdsaanbod, een toonaangevend evenementenbeleid en een stevige voedingsbodem voor de creatieve industrie.

Bijdragen aan een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu door het betrekken van Rotterdammers bij duurzaamheid en door het bevorderen van een duurzame en gezonde levensstijl.

TAAKVELD 1

Sportbeleid en activering

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten met extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport.

Vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap.

Gezond opgroeien in je eigen buurt.

TAAKVELD 2

Sportaccommodaties

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen (goed onderhouden, voldoen aan eisen van de tijd, capaciteit op orde).

Opstellen in eigendom van sportverenigingen zijn van voldoende kwalitatief niveau.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking.

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners/verenigingen om dat ook te doen bij hun voorzieningen.

TAAKVELD 3

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven.

De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

TAAKVELD 4

Musea - Cultuur

Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven.

De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

TAAKVELD 5

Media

Meer film-, tv- en mediaproducties afkomstig van Rotterdamse makers.

Meer film-, tv- en mediaproducties die Rotterdam, het verhaal van de stad en haar bewoners tonen.

Het ontwikkelen van nieuwe vormen van film-, tv- en mediaproducties.

Het ontwikkelen van een toekomstbestendige mediasector die zich graag in Rotterdam vestigt, zich voor lange tijd aan de stad committeert en hier ook graag investeert.

Betekenisvolle aandacht voor inclusiviteit en het perspectief van nieuwe generaties.

Het ontwikkelen van een evaluatie-instrumentarium waarin de bovenstaande doelen zowel kwalitatief als kwantitatief gewogen kunnen worden, in samenwerking met (inter)nationale partijen, zoals het Nederlands Filmfonds, het Internationaal Film Festival Rotterdam, de Nederlandse Publieke Omroep, Cinecrowd, etc.

Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio.

TAAKVELD 6

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van voorzieningen, educatie en expertise op gebied van natuur en milieu, waarbij ervaringsgericht leren centraal staat en met focus op de doelgroepen kinderen, jongeren en gezinnen.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving op het gebied van natuur- en milieueducatie.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding.

Omschrijving programma

Cultuur, Sport en Recreatie dragen bij aan talentontwikkeling, activering en verbinding. Ook dragen Cultuur, Sport en Recreatie bij aan gezondheid, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en betrokkenheid van bewoners bij de stad. Cultuur en Sport versterken via sportevenementen en culturele programma's de nationale en internationale profilering van Rotterdam.

Sport

Voor Sport leidt dat tot vier doelstellingen ('Ambities' in de Sportnota 2017+), te weten:

1. de sportvoorzieningen worden versterkt (de stad nodigt uit tot bewegen en sport)
2. meer Rotterdammers zijn in beweging
3. bewegen en sport worden 'breed' ingezet
4. benutten kracht van sportevenementen en topsport

Groen

Voor Natuur- en Milieueducatie (NME) zijn er (beleidskader "NME heeft de toekomst", november 2013) vier doelstellingen:

1. herijking en vernieuwing van het basispakket en het borgen van een toekomstbestendige infrastructuur aan NME-voorzieningen
2. het ontwikkelen van een pluspakket van NME-activiteiten vanuit verschillende partijen (organisaties, bedrijven, bewoners) als aanvulling op het basispakket
3. meer samenhang en verbindingen realiseren tussen de producten op het gebied van NME en andere beleidsproducten
4. het werven van meer opdrachtgevers voor NME en de NME-infrastructuur breder benutten

De uitvoerende taken op het gebied van NME en kinderboerderijen zijn met ingang van 1 januari 2019 verzelfstandigd.

Cultuur

Cultuur heeft voor de komende jaren de volgende doelstellingen:

1. het cultuuraanbod sluit aan bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad; elke Rotterdammer kan in het aanbod iets van zijn gading vinden
2. de culturele sector profileert zichzelf en de stad met de enorme diversiteit aan kunst en cultuur die de stad rijk is en die in de stad gecreëerd wordt
3. gevestigde organisaties en in het bijzonder nieuwe makers worden ondersteund en gefaciliteerd in hun ontwikkeling en presentatiemogelijkheden
4. de culturele sector verbindt zich met andere domeinen in het gemeentelijk beleid en ontwikkelt maatschappelijke toepassingsmogelijkheden

De gemeente zoekt continu naar mogelijkheden om belangen, ambities en initiatieven in de culturele sector met elkaar te verbinden en elkaar te laten versterken, zodat zij bijdragen aan de genoemde doelstellingen.

De vier doelstellingen zijn verder uitgewerkt in de Uitgangspuntennota voor het Cultuurbeleid 2021-2024. Culturele organisaties die een meerjarige subsidie van de gemeente willen ontvangen in deze periode moeten aantonen dat

hun plannen en activiteiten bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen. Dat kan door andere manieren van produceren, programmeren en presenteren, maar ook door een diversere samenstelling van het personeel, het aanbieden van activiteiten op andere plaatsen in de stad en samenwerking met organisaties buiten de culturele sector.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur, sport en recreatie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	4.715	6.026	4.863	-1.162
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	1.540	893	-647
Overige opbrengsten derden	4.715	4.486	3.967	-519
Overige baten	0	0	4	4
Lasten exclusief reserves	215.117	227.459	219.720	-7.739
Apparaatslasten	9.708	10.051	9.601	-450
Inhuur	248	329	276	-52
Overige apparaatslasten	91	280	234	-47
Personeel	9.368	9.442	9.091	-351
Interne resultaat	8.865	-8.631	-8.577	54
Interne resultaat	8.865	-8.631	-8.577	54
Programmalasten	196.544	226.039	218.697	-7.343
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	40.628	20.579	13.376	-7.203
Kapitaallasten	1.324	1.273	1.501	227
Overige programmalasten	1.112	1.081	771	-310
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	153.480	203.106	203.050	-56
Saldo voor vpb en reserveringen	-210.401	-221.433	-214.857	6.576
Saldo voor reserveringen	-210.401	-221.433	-214.857	6.576
Reserves	1.105	4.357	992	-3.365

Onttrekking reserves	1.105	6.232	2.867	-3.365
Toevoeging reserves	0	1.875	1.875	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-209.296	-217.076	-213.864	3.212

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-209.296
Omissieregeling 2019	-210.077
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-216.973
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-217.484
10-maandsrapportage 2019	-217.076
Realisatie 2019	-213.864

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma bedraagt € 3,2 mln voordelig. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Eurovisie Songfestival: € 1,1 mln

In 2019 is er een aanname gedaan over het bestedingspatroon van de kosten Eurovisie Songfestival. Voor 2019 zijn deze uitgaven in verhouding beperkt gebleven. Dit resulteerde in een positief resultaat van € 1,1 mln. Deze uitgaven schuiven door naar 2020.

Vuurwerkshows Nesselande en Hoek van Holland: - € 200

Gedurende 2019 is besloten om twee extra vuurwerkshows te houden in Nesselande en Hoek van Holland. Deze kosten van € 200 zijn éénmalig ten laste gekomen van het evenementenfonds. Met deze kosten was in de begroting geen rekening gehouden.

Sportpark Noordrand: € 395

Vanwege vertraging in het project zal het overgrote deel € 395 van de werkzaamheden van het project Sportpark Noordrand pas in 2020 worden afgerond. Hierdoor komt een kwart van de subsidie ten laste van het budget 2019.

Frictielasten verzelfstandiging van natuur- en milieueducatie: € 300

De uitbetaling verlofuren aan Natuurstad en de nakomende frictiekosten met betrekking tot de verzelfstandiging zijn lager uitgevallen. Dit levert een positief resultaat op van € 300.

Lagere uitgaven Onroerende zaak belasting: € 240

De fiscus heeft in 2019 achterstanden uit voorgaande jaren weggewerkt. Dit levert een positief resultaat op van € 240.

Lekker Fit: € 454

Als gevolg van landelijk tekort aan vakleerkrachten zijn er minder vakleerkrachten ingezet op projecten Lekker Fit. Daarnaast is een deel van de BTW op bewegingsonderwijs (vakleerkrachten) door het ministerie van VWS gecompenseerd. De Gemeente heeft hiervoor een Specifieke uitkering (SPUK regeling) aangevraagd. Per saldo levert dit een positief resultaat van € 454.

Sportakkoord: € 200

In verband met vertraging in werkzaamheden vanuit het Actieprogramma Verenigingen worden de voor dit programma beschikbare middelen vanuit het nationaal sportakkoord ter hoogte van € 200 pas in 2020 besteed.

Groot onderhoud Boijmans van Beuningen: € 250

Onderbesteding van € 250 houdt verband met niet-activeerbare kosten van renovatie van het museum, zoals sanering van het gebouw, verhuizing van collectie, kantoor en inventaris en extra inzet personeel. Het budget is beschikbaar gekomen bij de Voorjaarsnota 2019 en is onderdeel van een meerjarige reeks (2019 - 2023).

Centrale Bibliotheek Rotterdam: € 280

Onderbesteding van € 280 houdt verband met onderzoeks- en voorbereidingskosten van de voorgenomen verbouwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam. De benodigde (eenmalige) middelen zijn halverwege 2019 beschikbaar gekomen. De kosten zullen nog in 2020 doorlopen.

Diverse overige afwijkingen: € 181

De resterende positieve afwijking van € 181 betreft diverse kleine afwijkingen op het programma.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Niet-sporters (% huishoudens waarin niet 1 X per week wordt gesport, 19-80 jaar)	% Streefwaarde	*RIVM
	Realisatie	54,1 (2016)*
	Realisatie	36,0 (2019)**

**NOC*NSF Sportparticipatie index

Beschrijving RSO-indicator	Eenheid	Bron
Sporters (landelijke richtlijn sportdeelname onderzoek, % inwoners dat > 12 x per jaar sport, 6-80 jaar)	% Streefwaarde 67% 2021	De NOC*NSF Sportdeelname index welke afgenomen is in Rotterdam in de maanden april en november 2019 door Ipsos.
	Realisatie 66% 2017	
	Realisatie 70,5% 2019	

Toelichting BBV-indicatoren

Het verhogen van de sport- en beweegdeelname onder Rotterdammers is één van de speerpunten van het gemeentelijk beleid op het gebied van sport. De sportparticipatie werd tussen 1995 en 2017 elke twee jaar gemeten met het Vrijetijdsonderzoek (VTO).

Bij de laatste VTO meting van 2017 kwam de sportparticipatie, gemeten volgens de landelijke Richtlijn voor Sportonderzoek (RSO) uit op 66%, wat aangeeft dat 66% van de ondervraagden minstens 12 x in de afgelopen 12 maanden had gesport.

In 2019 is sportparticipatie volgens de landelijke Richtlijn voor Sportonderzoek (RSO) gemeten m.b.v. de sportparticipatie index van NOC*NSF. Dit onderzoek is uitgevoerd door Ipsos in de maanden april en november 2019. De sportparticipatie gemeten in dit onderzoek was 70,5%, dat wil zeggen dat 70,5% van de ondervraagden minstens 12 x in de voorgaande 12 maanden had gesport. Niet-wekelijks sporten (BBV indicator) gold voor 36% volgens de NOC*NSF sportparticipatie index.

Bij de interpretatie van de cijfers is het van belang om te weten dat de NOC*NSF sportparticipatie index en het VTO verschillen in aanpak. Hoewel de vraagstelling en leeftijdsgroepen vergelijkbaar zijn, verschilt de methodiek (panelonderzoek versus bevolkingsonderzoek). Een stijgende trend in sportparticipatie is echter ook waargenomen in de metingen van het 2-jaarlijkse Wijkprofiel die wekelijks sporten meet. In 2015 sportte 45% van de bevolking vanaf 15 jaar wekelijks, in 2019 had 49% wekelijks gesport.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Het cultureel klimaat versterken

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Ontwikkelingen en voortgang

In het voorjaar van 2019 heeft de gemeenteraad de Rotterdamse Cultuurvisie vastgesteld. In deze visie heeft de gemeenteraad bepaald dat innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit de basis zijn in het langetermijnbeleid voor de culturele sector. Concreet:

1. het cultuuraanbod sluit aan bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad; elke Rotterdammer kan in het aanbod iets van zijn gading vinden;
2. de culturele sector profileert zichzelf en de stad met de enorme diversiteit aan kunst en cultuur die de stad rijk is en die in de stad gecreëerd wordt;
3. gevestigde organisaties en in het bijzonder nieuwe makers worden ondersteund en gefaciliteerd in hun ontwikkeling en presentatiemogelijkheden;
4. de culturele sector verbindt zich met andere domeinen in het gemeentelijk beleid en ontwikkelt maatschappelijke toepassingsmogelijkheden.

Deze uitgangspunten zijn verder uitgewerkt in de Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2021-2024 en beleidsnota's, -kaders en regelingen per kunstdiscipline of thema.

Wat willen we bereiken?

Het cultureel klimaat versterken

- Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met in het bijzonder ruimte voor nieuw, divers talent.
- Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, zodat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.
- Zorgen voor een cultuuraanbod dat aansluit bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad zodat elke Rotterdammer iets van zijn gading kan vinden.
- De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren zodat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het cultureel klimaat versterken

Het in 2018 gestarte onderzoek naar de samenstelling van het Rotterdamse publiek en haar deelname aan culturele activiteiten, is in

2019 voortgezet. Op basis van de landelijk door vele grote bedrijven en organisaties gehanteerde consumentendatabase MOSAIC/Whize is een Rotterdams doelgroepenmodel voor cultuur ontwikkeld. Het model onderscheidt acht doelgroepen. Deze lopen van publiek dat veel deelneemt en overal belangstelling voor heeft tot publiek dat zijn culturele ervaringen vooral dichtbij huis dan wel thuis opdoet. De eerste resultaten van het sectorbrede publieksonderzoek bieden goede handvatten voor het ontwikkelen van instrumenten en activiteiten om het publiek verder te verbreden en vergroten. Daarbij krijgt de versterking van cultuur in de veertien gebieden in het bijzonder aandacht, onder meer via het programma Stadscultuur.

Uit de Cultuurmonitor 2019 blijkt dat in 2018 ongeveer 85% van de Rotterdamse bevolking ten minste eenmaal een culturele activiteit

heeft bezocht. In 2015 was dat percentage 81%. 75% van de Rotterdammers heeft in 2018 deelgenomen aan een door de gemeente gesubsidieerde culturele activiteit. In 2015 bezocht 71% van de Rotterdammers ten minste één culturele activiteit anders dan film.

Om cultuurmakers te stimuleren en in staat te stellen hun talent te ontwikkelen en te professionaliseren worden twee instrumenten ingezet:

- atelier- en broedplaatsenbeleid
- nieuwe vormen van financiële ondersteuning.

Het atelier- en broedplaatsenbeleid moet leiden tot meer ruimte voor (jonge) kunstenaars en creatieven. De eerste resultaten daarvan worden op Zuid zichtbaar, waar enkele schoolgebouwen worden herontwikkeld voor de culturele sector. Doel is dat deze panden niet alleen een functie hebben voor de kunstenaars en creatieven zelf, maar dat de gebruikers een verbinding aangaan met de omgeving door een bijdrage aan de verbetering of verduurzaming van de fysieke omgeving, of door activiteiten te organiseren voor, door of met de bewoners van het gebied.

Omdat veel jonge kunstenaars en creatieven aangaven dat de bestaande subsidiemogelijkheden niet aansluiten bij hun behoeften, is in samenwerking met enkele externe partners gestart met de ondersteuning van crowdfundingacties en de verstrekking van kortlopende leningen met een lage rente. Beide instrumenten lijken succesvol te zijn. Ze worden eind 2020 geëvalueerd.

Om kunstdisciplines en beleidsthema's te versterken die bij uitstek bijdragen aan de doelstellingen op het gebied van publiek, programmering, productie en talentontwikkeling is beleid ontwikkeld op onder meer het terrein van de popmuziek en evenementen.

Beleid op het gebied van Stadscultuur en toerisme is in voorbereiding genomen.

Met de vaststelling van de Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid is het proces voor het Cultuurplan 2021-2024 gestart. Culturele organisaties die menen te kunnen bijdragen aan de uitgangspunten konden tot 1 februari 2020 een aanvraag indienen voor een meerjarige subsidie in de periode 2021-2024. De gemeente heeft besloten om met ingang van deze periode naast het Cultuurplan een Rotterdamse Culturele Basis in te voeren, bestaande uit acht bestaande, grote culturele organisaties. Van hen verwacht de gemeente dat zij een bijdrage kunnen leveren aan de vraagstukken waarvoor de stad zich de komende jaren gesteld ziet op het gebied van demografie, onderwijs, zorg en welzijn, economie, klimaat en ruimtelijke ontwikkeling.

In 2019 heeft de *International Advisory Board on tourism* plaatsgevonden. De aanbevelingen zijn bij het opstellen van de toeristische visie betrokken. Uitgangspunt is dat alle Rotterdammers de vruchten moeten kunnen plukken van toerisme. De nieuwe visie stelt toerisme in dienst van de stad op het gebied van economie, duurzaamheid, leefbaarheid en identiteit. Cultuur speelt een belangrijke rol in de positionering van Rotterdam als toeristische stad. Eén van de onderdelen van de visie Toerisme is het programma Stadscultuur, waarbij wordt ingezet op het aantrekkelijk, levendig en leefbaar maken of houden van wijken, rekening houdend met de wijkidentiteit.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Cultuureducatie blijft het belangrijkste instrument om bij te dragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren. Door verdere intensivering van cultuureducatie in met name de dagprogrammering van scholen op Rotterdam-Zuid geven we kinderen en jongeren de mogelijkheid de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden te ontwikkelen om volwaardig te kunnen participeren in de samenleving. Daarnaast stelt cultuureducatie hen in staat hun culturele talenten te ontdekken en te onderzoeken of zij zich daarin verder willen bekwamen, hetzij in de vrije tijd, hetzij in de richting van een beroepspraktijk. Een goede verankering van cultuureducatie in de scholen is daarvoor noodzakelijk. Onder andere de cultuurcoaches spelen daarbij een belangrijke rol. In 2019 heeft Rotterdam besloten het aantal cultuurcoaches fors uit te breiden: van 13 naar 29,5 formatieplaatsen. Wij streven ernaar dat in 2022 alle basisschoolleerlingen kwalitatief goede cultuureducatie krijgen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs. In 2022 moet daarom dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen zijn in het Rotterdamse cultuureducatiemodel. In 2019 is 18% van de basisscholen een of meer niveaus in het model gestegen.

Indicatoren

Beschrijving prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022
In 2022 is 30% van de basisscholen één of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model.	Streefwaarde	n.v.t.	15%	22%	28%	30%
	Realisatie	n.v.t.	18%			

Toelichting prestatie indicatoren

In het coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen dat de gemeente wil dat alle kinderen cultuureducatie krijgen. Omdat cultuureducatie opgenomen is in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs, heeft de gemeente de volgende indicator geformuleerd:

- In 2022 is dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model.

Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs, een noodzakelijkheid voor goede cultuureducatie voor alle Rotterdamse kinderen.

In 2019 is 18% van de basisscholen één of meer niveaus gestegen. Dat is 3% meer dan de streefwaarde.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	114	1.596	554	-1.043
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	1.500	521	-979
Overige opbrengsten derden	114	96	33	-64
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	78.978	83.237	78.478	-4.759
Apparaatslasten	3.451	2.421	2.304	-117
Inhuur	108	78	37	-41
Overige apparaatslasten	-32	90	62	-27
Personeel	3.376	2.254	2.205	-48
Interne resultaat	-642	-745	-690	55
Interne resultaat	-642	-745	-690	55
Programmalasten	76.168	81.561	76.864	-4.697
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	247	5.666	845	-4.821
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	39	39	68	28

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	75.882	75.855	75.951	96
Saldo voor vpb en reserveringen	-78.864	-81.640	-77.924	3.716
Saldo voor reserveringen	-78.864	-81.640	-77.924	3.716
Reserves	0	2.188	-593	-2.780
Onttrekking reserves	0	3.088	308	-2.780
Toevoeging reserves	0	900	900	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-78.864	-79.453	-78.517	936

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-78.864
Omissieregeling 2019	-77.821
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-78.817
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-79.869
10-maandsrapportage 2019	-79.453
Realisatie 2019	-78.517

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Eurovisie Songfestival 2020	-975	-4.895	-2.780	1.140
2. Vuurwerkshows Nesselande en Hoek van Holland	0	200	0	-200
3. Diverse afwijkingen	-68	-64	0	-4
Totaal afwijkingen	-1.043	-4.759	-2.780	936

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Eurovisie Songfestival 2020

In 2019 is er een aanname gedaan over het bestedingspatroon van de kosten voor het Eurovisie Songfestival 2020. Voor 2019 zijn deze uitgaven in verhouding beperkt gebleven. Dit resulteerde in een positief resultaat van € 1,1 mln. Deze uitgaven schuiven door naar 2020.

2. Vuurwerkshows Nesselande en Hoek van Holland

Gedurende 2019 is besloten om twee extra vuurwerkshows te houden in Nesselande en Hoek van Holland. De kosten van € 200 zijn éénmalig ten laste gekomen van het Evenementenfonds. Met deze kosten was in de begroting geen rekening gehouden.

3. Diverse afwijkingen

Overige verschillen van geringe omvang.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Cultuurplan 2017-2020](#)
- [Verdelingsbesluit cultuurplan 2017-2020](#)
- [Algemene beleidsregels eenmalige subsidies kunst en cultuur](#)
- [Rotterdamse Cultuurvisie: Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering: uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Beleidsvisie Pop 2019-2030](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- [Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015](#)
- [Cultuurverkenning 2017](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur is van groot belang voor de economische positie van Rotterdam in binnen- en buitenland, maakt de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en draagt bij aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Het gemeentebestuur wil, omwille van een sterk cultureel klimaat, optimale omstandigheden creëren voor de productie van kunst en cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Onder kunst en cultuur verstaan we meer dan alleen beeldende kunst, theater, dans, muziek, musea en film. Ook de bibliotheek, culturele evenementen, de creatieve industrie en het beleidsveld Toerisme behoren tot het culturele domein.

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, maakt de gemeente beleid, zoals het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, architectuurbeleid, toeristisch beleid en het vierjaarlijkse Cultuurplan.

Media

Pagina 38

Media

Meer film-, tv- en mediaproducties afkomstig van Rotterdamse makers en die Rotterdam, het verhaal van de stad en haar bewoners tonen.

Het ontwikkelen van een toekomstbestendige mediasector die zich graag in Rotterdam vestigt, zich voor lange tijd aan de stad committeert en hier ook graag investeert.

Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio.

Ontwikkelingen en voortgang

De uitvoering van de in 2019 vastgestelde Film- en Mediavisie is per direct gestart. Aan de gemeentelijke organisatie is een filmcommissioner toegevoegd, die filmproducenten ondersteunt in het proces van vergunningen, locaties en overige kwesties waar zij tegenaan lopen. De eerste resultaten van het nieuwe beleid worden naar verwachting in de loop van 2020 zichtbaar.

Bibliotheek Rotterdam helpt Rotterdammers bewust, kritisch en actief deel te nemen aan de samenleving. Bibliotheek Rotterdam bevindt zich in een transitie van een organisatie die gericht is op het uitlenen van boeken, naar een organisatie die gericht is op het aanbieden van activiteiten voor ontwikkeling, ontmoeten, ontdekken en ontspannen. Dit vertaalt zich in een laagdrempelige aanwezigheid van de bibliotheek in de stad (zoals ruimte voor ontmoeting, studie- en werkplekken, activiteitenruimten).

Hoewel de collectie nog steeds van belang is, neem het aantal uitleningen en volwassen leden af. Het aantal jongerenleden en personen dat de Bibliotheek via het programma Bibliotheek op School bereikt, neemt daarentegen toe. Ook organiseert de Bibliotheek steeds meer activiteiten die gericht zijn op ontwikkeling van taal- en (digitale) basisvaardigheden, stimuleren van lezen en maatschappelijke participatie (zoals terugdringen van

eenzaamheid). Ook de deelname aan deze activiteiten neemt al een aantal jaren toe. De jaarcijfers van de Bibliotheek hierover verschijnen in april 2020.

De vestiging van een bibliotheek in het Kunstenpand op Zuid nadert zijn voltooiing. Daarnaast loopt een onderzoek naar de vernieuwing van de huidige centrale bibliotheek. De Bibliotheek Rotterdam neemt bovendien deel aan de planontwikkeling van de Cultuurcampus op Zuid.

Wat willen we bereiken?

Het gemeentebestuur beoogt een toename van film-, tv- en mediaproducties die Rotterdam en de verhalen van de stad en haar bewoners tonen. Rotterdam wil een toekomstbestendige mediasector realiseren die de bewoners informeert en inspireert, en die ertoe bijdraagt dat Rotterdammers mediacompetent zijn.

In een breder perspectief wil het college bereiken dat alle Rotterdammers met zo min mogelijk belemmeringen toegang hebben tot informatie, kennis, taal en cultuur via diverse media.

Verder ontwikkelen en uitvoeren van strategische dossiers op het gebied van bibliotheekbeleid en lokaal mediabeleid.

In het voorjaar 2018 is gestart met de ontwikkeling van het mediabeleid. Dit is in het najaar van 2018 gereed. Het doel is te komen tot een integraal beleid met samenhangende uitvoeringsagenda en -instrumentarium, en het ontwikkelen en stimuleren van ketens van makers, platforms en publiek.

De gemeente wil kraamkamers opzetten, waar experimenten plaatsvinden en waar talent zich kan ontwikkelen. Vanzelfsprekend is hierbij aandacht voor culturele diversiteit en het perspectief van nieuwe generaties. Het gemeentebestuur onderzoekt de mogelijkheid een centraal punt te realiseren voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het integrale mediabeleid.

Afhankelijk van het budget bepaalt het college de ambities.

Voor de Bibliotheek Rotterdam is het beleid een goede spreiding over de stad te hebben. Er is onder meer voorzien in een vestiging in het Kunstenpand op Zuid. Voor de Centrale Bibliotheek wordt onderzocht welke maatregelen nodig zijn om deze na de ruim dertig jaar van zijn bestaan weer volledig geschikt te maken voor de in de loop van de jaren gewijzigde functie van de bibliotheek. De Bibliotheek Rotterdam speelt een belangrijke rol bij het vergroten van de kansengelijkheid voor Rotterdamse kinderen en jongeren, binnen en buiten het onderwijs, onder andere door bij te dragen aan het verminderen van laaggeletterdheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Er is een centraal aanspreekpunt opgericht: de RFMO (Rotterdam Film & Media Office).

- Met het oog op de ontwikkeling van een integrale film- en mediaregeling is de focus op producties vanuit OPEN aangescherpt.
- Vaststellen door de gemeenteraad van de uitgangspunten voor het meerjarenbeleid van Bibliotheek Rotterdam voor de periode 2021 – 2024.
- Doorontwikkelen van de laagdrempelige aanwezigheid van Bibliotheek Rotterdam in de stad.
- Uitvoeren van een intensief 'Bibliotheek op School' programma.
- Aanbieden van activiteiten gericht op taalontwikkeling en digitale basisvaardigheden in de centrale bibliotheek, in de filialen en op scholen voor alle Rotterdammers activiteiten. De bibliotheek wordt daarmee steeds meer een plek voor ontmoeting en ontwikkeling.
- Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Media	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	0	6	6
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	5	5
Overige opbrengsten derden	0	0	1	1
Lasten exclusief reserves	20.352	21.333	21.009	-324
Apparaatslasten	0	507	464	-43
Inhuur	0	21	9	-12
Overige apparaatslasten	0	16	7	-9
Personeel	0	470	447	-23
Interne resultaat	0	8	134	126
Interne resultaat	0	8	134	126
Programmalasten	20.352	20.818	20.411	-407
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	466	63	-403

Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	20.352	20.352	20.348	-4
Saldo voor vpb en reserveringen	-20.352	-21.333	-21.003	330
Saldo voor reserveringen	-20.352	-21.333	-21.003	330
Saldo	-20.352	-21.333	-21.003	330

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-20.352
Omissieregeling 2019	-20.866
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-21.337
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-21.333
10-maandsrapportage 2019	-21.333
Realisatie 2019	-21.003

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Centrale Bibliotheek Rotterdam	0	-286	0	286
2. Diverse afwijkingen	6	-38	0	44
Totaal afwijkingen	6	-324	0	330

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Centrale Bibliotheek Rotterdam

Onderbesteding houdt verband met onderzoeks- en voorbereidingskosten van de voorgenomen verbouwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam. De benodigde (eenmalige) middelen zijn halverwege 2019 beschikbaar gekomen. De kosten zullen nog in 2020 doorlopen.

2. Diverse afwijkingen

Overige verschillen van geringe omvang.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Rotterdamse Cultuurvisie: Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering: uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Cultuurverkenning 2017](#)
- [Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Cultuurparticipatie van Rotterdam. 2015](#)
- [Film en Mediavisie](#)
- [Filmprotocol](#)
- [Centrale Filmplanning](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur draagt bij aan de brede ontwikkeling van de samenleving. Ook maakt cultuur de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en is cultuur van groot belang voor de economische positie van de stad in binnen- en buitenland.

Het gemeentebestuur wil omwille van een sterk cultureel klimaat optimale omstandigheden creëren voor de productie van cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Dit omvat vele werkkerreinen, van culturele evenementen tot musea, en van de creatieve industrie en media tot beeldende kunst en podiumkunst.

De gemeente ontwikkelt beleid om de doelen op het gebied van cultuur te bereiken. Dan gaat het om bijvoorbeeld het vierjaarlijkse Cultuurplan, het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, integraal mediabeleid, architectuurbeleid, beleid op het gebied van creatieve industrie en vrijetijdsbeleid.

Tot het taakveld Media behoren:

- de Bibliotheek Rotterdam
- de lokale omroep en mediaregeling
- film-, tv- en mediaproducties, inclusief bijbehorende (culturele) infrastructuur
- de lokale pers en informatievoorziening, voor zover behorend tot de gemeentelijke bevoegdheid

Musea - Cultuur

Het cultureel klimaat versterken.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen.

Ontwikkelingen en voortgang

In het voorjaar van 2019 heeft de gemeenteraad de Rotterdamse Cultuurvisie vastgesteld. In deze visie heeft de gemeenteraad bepaald dat innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit de basis zijn in het langetermijnbeleid voor de culturele sector. Concreet:

1. het cultuuraanbod sluit aan bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad; elke Rotterdammer kan in het aanbod iets van zijn gading vinden;
2. de culturele sector profileert zichzelf en de stad met de enorme diversiteit aan kunst en cultuur die de stad rijk is en die in de stad gecreëerd wordt;
3. gevestigde organisaties en in het bijzonder nieuwe makers worden ondersteund en gefaciliteerd in hun ontwikkeling en presentatiemogelijkheden;
4. de culturele sector verbindt zich met andere domeinen in het gemeentelijk beleid en ontwikkelt maatschappelijke toepassingsmogelijkheden.

Deze uitgangspunten zijn verder uitgewerkt in de Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2021-2024 en beleidsnota's, -kaders en regelingen per kunstdiscipline of thema.

Wat willen we bereiken?

Het cultureel klimaat versterken

- Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met in het bijzonder ruimte voor nieuw, divers talent.
- Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.
- Zorgen voor een cultuuraanbod dat aansluit bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad zodat elke Rotterdammer iets van zijn gading kan vinden.
- De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het cultureel klimaat versterken

Het museumbezoek is in 2019 fors toegenomen. Met 250.000 bezoeken meer realiseerden de Rotterdamse musea en presentatieplekken een kleine 1,5 miljoen bezoeken. Alle doelgroepen uit het publiekssegmentatiemodel van Rotterdam Festivals zijn bij de musea goed vertegenwoordigd, met uitzondering van de groepen voor wie cultuurbezoek niet vanzelfsprekend is. Zij bezoeken de musea minder vaak.

Na het gemeenteraadsbesluit tot ingrijpende renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen sloot het museum kort voor de zomer voor een aantal jaren haar deuren. Delen van de collectie van het museum zijn zichtbaar bij andere musea in de stad onder de naam 'Boijmans bij de Buren'. Bovendien kunnen we vooruit kijken naar de opening van het Depot Boijmans Van Beuningen in 2021 en een compleet vernieuwd museum over enkele jaren. Steeds meer wordt zichtbaar dat Rotterdam er met het Depot een architectonische blikvanger bij krijgt die alleen al daardoor zal bijdragen aan de toeristische aantrekkingskracht van de stad. Met de aanwezige collecties in het gebouw, waardoor ook de kunst en het werk achter de schermen van een museum zichtbaar worden, realiseert Rotterdam een unieke culturele voorziening.

De collecties van Boijmans Van Beuningen blijven tot de heropening van het museum dus zichtbaar in het Depot, maar ook bij andere musea in stad, regio en ver daarbuiten. Onder de naam 'Boijmans bij de Buren' worden delen van de collectie uitgeleend.

In juni heropende het vernieuwde Wereldmuseum haar deuren met onder andere een nieuwe versie van het eerder zo succesvolle kindermuseum: de Superstraat.

De kwaliteit van het collectiebeheer is eind 2019 met goed gevolg getoetst aan de hand van de Collectiebeheerovereenkomsten tussen de gemeente en de Rotterdamse musea en zeventien kwaliteitscriteria van de landelijke Museumnorm.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Cultuureducatie blijft het belangrijkste instrument om bij te dragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren. Door verdere intensivering van cultuureducatie in met name de dagprogrammering van scholen op Rotterdam-Zuid geven we kinderen en jongeren de mogelijkheid de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden te ontwikkelen om volwaardig te kunnen participeren in de samenleving. Daarnaast stelt cultuureducatie hen in staat hun culturele talenten te ontdekken en te onderzoeken of zij zich daarin verder willen bekwamen, hetzij in de vrije tijd, hetzij in de richting van een beroepspraktijk. Een goede verankering van cultuureducatie in de scholen is daarvoor noodzakelijk. Onder andere de cultuurcoaches spelen daarbij een belangrijke rol. In 2019 heeft Rotterdam besloten het aantal cultuurcoaches fors uit te breiden: van 13 naar 29,5 formatieplaatsen.

De Rotterdamse musea leveren een actieve bijdrage aan de cultuureducatie van leerlingen binnen en buiten Rotterdam.

De gemeente streeft ernaar dat in 2022 alle basisschoolleerlingen kwalitatief goede cultuureducatie krijgen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs. In 2022 moet daarom dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen zijn het Rotterdamse cultuureducatiemodel. De resultaten tot nu toe worden in het voorjaar van 2020 bekend.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Musea - Cultuur	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	0	9	9
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	8	8
Overige opbrengsten derden	0	0	1	1
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	29.873	33.459	33.561	102
Apparaatslasten	0	761	695	-65
Inhuur	0	31	13	-18
Overige apparaatslasten	0	24	11	-13
Personeel	0	705	671	-34
Interne resultaat	0	11	25	14
Interne resultaat	0	11	25	14
Programmalasten	29.873	32.687	32.840	154
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	2.231	1.976	-255
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	29.873	30.456	30.865	409
Saldo voor vpb en reserveringen	-29.873	-33.459	-33.552	-94

Saldo voor reserveringen	-29.873	-33.459	-33.552	-94
Reserves	0	1.446	1.446	0
Onttrekking reserves	0	1.846	1.846	0
Toevoeging reserves	0	400	400	0
Saldo	-29.873	-32.013	-32.106	-94

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-29.873
Omissieregeling 2019	-30.644
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-32.883
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-32.013
10-maandsrapportage 2019	-32.013
Realisatie 2019	-32.106

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Collectiegebouw Boijmans van Beuningen	0	400	0	-400
2. Renovatie museum Boijmans van Beuningen	0	-255	0	255
3. Diverse afwijkingen	9	-42	0	51
Totaal afwijkingen	9	102	0	-94

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Collectiegebouw Boijmans van Beuningen

Vanuit de cultuurbegroting is een extra bijdrage van € 400 gedaan in de bouwkosten van het Collectiegebouw.

2. Renovatie museum Boijmans van Beuningen

De onderbesteding van € 255 houdt verband met niet-activeerbare kosten van renovatie van het museum, zoals sanering van het gebouw, verhuizing van collectie, kantoor en inventaris en extra inzet personeel. Het budget is beschikbaar gekomen bij de Voorjaarsnota 2019 en is onderdeel van een meerjarige reeks (2019 - 2023). De uitgaven lopen in die periode eveneens door.

3. Diverse afwijkingen

Overige afwijkingen van geringe omvang.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Cultuurplan 2017-2020](#)
- [Verdelingsbesluit cultuurplan 2017-2020](#)
- [Algemene beleidsregels eenmalige subsidies kunst en cultuur](#)
- [Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015](#)
- [Cultuurverkenning 2015](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur is van groot belang voor de economische positie van Rotterdam in binnen- en buitenland, maakt de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en draagt bij aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Het gemeentebestuur wil, omwille van een sterk cultureel klimaat, optimale omstandigheden creëren voor de productie van kunst en cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Onder kunst en cultuur verstaan we meer dan alleen beeldende kunst, theater, dans, muziek, musea en film. Ook de bibliotheek, culturele evenementen, de creatieve industrie en het beleidsveld Toerisme behoren tot het culturele domein.

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, maakt de gemeente beleid, zoals het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, architectuurbeleid, vrijetijds- en toeristisch beleid en het vierjaarlijkse Cultuurplan.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en expertise op gebied van natuur en milieu.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving op het gebied van natuur- en milieueducatie.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding.

Ontwikkelingen en voortgang

Per 1 januari 2019 is de verzelfstandigde stichting Natuurstad Rotterdam van start gegaan. Bij deze stichting zijn de taken rond kinderboerderijen en natuur- en milieueducatie (NME) ondergebracht, die tot en met 2018 door de gemeente werden uitgevoerd. In 2019 is het Actieprogramma Verenigingen vastgesteld, waarin acties zijn opgenomen om scoutingverenigingen vitaler en toekomstbestendig te maken. Voor speeltuinen worden deze acties in 2020 opgenomen in een notitie speeltuinen.

Wat willen we bereiken?

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en expertise op gebied van natuur en milieu

Hierdoor wordt het bewust duurzaam en gezond gedrag gestimuleerd. Door kennis over natuur en milieu wordt plezier in de leefomgeving vergroot. Een volgende stap is het verder ontwikkelen van een verantwoorde levensstijl (gedrag) op gebieden als voeding, energie, duurzaamheid en dierenwelzijn.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving

Groeninitiatieven op stedelijke niveau en op wijkniveau op het gebied van natuur- en milieueducatie bevorderen een gezonde en levensstijl. Dit voor doelgroepen waar nog weinig aanbod voor is en in wijken en gebieden waar nog weinig groenaanbod is. Door de activiteiten worden de deelnemers bewust gemaakt van het belang om op verantwoorde wijze om te gaan met natuur en milieu.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad die een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken

Buiten spelen in de speeltuinen is belangrijk voor de motorische, sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Dit draagt bij aan het gezond veilig en kansrijk kunnen opgroeien van kinderen.

De criteria voor vitale speeltuinen zijn gegeven in art. 9 van de Nadere regels subsidiëring speeltuinen gemeente Rotterdam 2018, Gemeenteblad nr. 128, 2017.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

Scoutingverenigingen zijn maatschappelijk betrokken jeugd- en jongerenorganisaties, die hun leden met het scoutingprogramma een plezierige, actieve en uitdagende vrijetijdsbesteding bieden, geïnspireerd op het buitenleven.

Bijvoorbeeld verenigingen waar sprake is van een gezonde financiële situatie, een goed vrijwilligersbeleid, voldoende en competent kader, voldoende leden, betrokken ouders, een toekomstbestendige, veilige en duurzame accommodatie en een duidelijke visie en missie. Een precieze definitie wordt opgesteld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van voorzieningen, recreatie, educatie en expertise op gebied van natuur en milieu.

- Diergaarde Blijdorp is in 2019 begonnen met het opstellen van een Monumentenplan als onderdeel van een masterplan 2030. Op het onderdeel monumenten biedt de gemeente conform een daartoe aangenomen motie ondersteuning door het inbrengen van expertise.
- Vanwege de sluiting in 2018 van het Rotterdamse dierenasiel van de Dierenbescherming, zijn we voornemens een nieuwe gemeentelijke dierenopvang te realiseren. In 2019 is de voorbereiding daarvoor gestart.
- De verzelfstandiging van de uitvoerende taken op het gebied van Natuur- en Milieueducatie is succesvol verlopen. Deze uitvoerende taken worden met ingang van 1 januari 2019 uitgevoerd door de stichting Natuurstad.
- Verder zijn er subsidies verstrekt aan Diergaarde Blijdorp voor educatieve activiteiten, aan Karel Schot voor vogelopvang en educatieve activiteiten en aan diverse andere organisaties voor educatieve natuuractiviteiten. Subsidies zijn verleend aan bijvoorbeeld het Rotterdams Milieu Centrum (RMC), de Rotterdamse Munt, de Botanische Tuin Afrikaanderwijk, Ravottuh en de Speeldernis.
- Beleidskader Natuur- en milieueducatie 2013 is binnen de gemeente geëvalueerd. Op basis hiervan is de voorbereiding van een nieuw Beleidsplan Natuur- en milieueducatie gestart. Deze zal in 2020 gereed zijn.
- De exploitatie en het beheer van het Recreatieoord Hoek van Holland is ongewijzigd voortgezet.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving

- Met ingang van 1 augustus 2019 is een groenmakelaar gestart. Dit in het kader van de uitwerking van de twee moties Groenmakelaar (17bb8079) en Groenloket (17bb9477). Er is een eerste versie van een digitaal informatiepunt, het groenloket op de website van de gemeente geplaatst. De groenmakelaar vangt binnenkomende vragen op van bewoners en groeninitiatieven die niet goed weten bij welke afdeling van de gemeente zij terecht kunnen. De groenmakelaar onderhoudt binnen de gemeente contacten met de verschillende betrokken afdelingen. Buiten de gemeente onderhoudt de groenmakelaar de contacten met een netwerk van groeninitiatieven zoals de vereniging Groen010.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad die een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken

- Het Actieprogramma Verenigingen is opgesteld. Hierin is aangekondigd dat er een apart vervolgnote voor de speeltuinen wordt opgesteld. In 2019 is hiermee gestart. De huidige subsidieregeling voor speeltuinen (de Nadere regels subsidiëring speeltuinen) wordt geëvalueerd. De evaluatie zal tegelijk met de beleidsnotitie speeltuinen worden vastgesteld.
- Aan 57 speeltuinen is subsidie verleend op basis van de Nadere regels subsidiëring speeltuinen. Het aantal niet-vitale speeltuinen wordt ieder jaar minder. Diverse speeltuinverenigingen maken gebruik van de 1/3-regeling voor het aanvragen van een subsidie voor investeringen op het gebied van groot onderhoud aan het speeltuingebouw.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

- Scoutingverenigingen hebben gebruik gemaakt van de subsidie 'Nadere regels Scouting 2016' inclusief de Eerste wijziging van deze subsidieregeling (2017) en van de 1/3-regeling voor het aanvragen van een investeringssubsidie.
- Het actieprogramma Verenigingen/Scouting gericht op het vitaliseren van scoutinggroepen in Rotterdam is medio 2019 vastgesteld. Samen met Scouting Nederland en de scoutingregio Rotterdam in casu Regio 'Rond de Rote'. De acties uit het programma zijn daarna opgepakt, zoals de aanstelling van een Groepscoach Scouting en de ontwikkeling van een vitaliteitsmonitor Scouting.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal vitale speeltuinen	Streefwaarde			26	39	52	52
	Realisatie	N.v.t.	26	36			
Vitaliteit scouting*	Streefwaarde			PM	PM	PM	PM
	Realisatie						

Toelichting effectindicatoren

* Nulmeting vindt plaats in 2020 in het kader van het Actieprogramma Verenigingen

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	2.172	2.230	2.128	-102
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	2	2
Overige opbrengsten derden	2.172	2.230	2.122	-108
Overige baten	0	0	4	4
Lasten exclusief reserves	18.224	18.847	18.405	-443
Apparaatslasten	646	774	857	83
Inhuur	118	103	145	42
Overige apparaatslasten	13	14	23	10
Personeel	515	658	689	31
Interne resultaat	1.431	768	841	73
Interne resultaat	1.431	768	841	73
Programmalasten	16.148	17.305	16.707	-598
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.107	2.132	1.677	-455
Overige programmalasten	1.000	1.000	681	-319
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	13.041	14.173	14.349	176
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.052	-16.618	-16.277	341
Saldo voor reserveringen	-16.052	-16.618	-16.277	341
Reserves	0	-575	-575	0
Toevoeging reserves	0	575	575	0
Saldo	-16.052	-17.193	-16.852	341

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-16.052
Omissieregeling 2019	-16.197
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-17.193
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-17.193
10-maandsrapportage 2019	-17.193
Realisatie 2019	-16.852

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lagere frictielasten verzelfstandiging van natuur- en milieueducatie	0	-300	0	300
2. Lagere uitgaven OZB	0	-240	0	240
3. Diverse afwijkingen	-102	97	0	-199
Totaal afwijkingen	-102	-443	0	341

Toelichting overzicht afwijkingen

Lagere frictielasten verzelfstandiging van natuur- en milieueducatie

De uitbetaling verlofuren aan Natuurstad en de nakomende frictiekosten zijn lager uitgevallen.

Lagere uitgaven Onroerende zaak belasting

De fiscus heeft in 2019 achterstanden uit voorgaande jaren weggewerkt. Dit levert een positief resultaat op.

Diverse afwijkingen

Onder deze post vallen diverse verschillen binnen dit taakveld.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidsnotitie “Toekomst Rotterdamse Speeltuinen” \(oktober 2013\)](#)
- [Beleidskader “NME heeft de toekomst – vernieuwing van natuur- en milieueducatie in Rotterdam” \(november 2013\)](#)
- [Besluitvorming verzelfstandiging NME](#)
- [Nadere regels subsidiëring speeltuinen gemeente Rotterdam 2018](#)
- [Nadere regels Scouting 2016 inclusief de Eerste wijziging van deze subsidieregeling \(2017\) en van de 1/3-regeling voor het aanvragen van een investeringssubsidie.](#)
- [Actieprogramma Verenigingen 2019](#)

Omschrijving taakveld

Het college staat voor het betrekken van Rotterdammers bij duurzaamheid en het bevorderen van een duurzame en gezonde levensstijl met behulp van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu. Verder staat het college voor een aanbod aan recreatieve voorzieningen, verspreid over de stad zoals speeltuinen en scouting verenigingen. Verder exploiteert de gemeente het Recreatieoord Hoek van Holland.

Sportaccommodaties

Pagina 41

Sportaccommodaties

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen.

Opstellen in eigendom van sportverenigingen zijn van voldoende kwalitatief niveau.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking.

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners /verenigingen om dat ook te doen bij hun voorzieningen.

Ontwikkelingen en voortgang

De in 2016 vastgestelde intensivering van sportvelden en sportaccommodaties is in 2019 verder uitgevoerd.

In 2019 zijn de subsidieregelingen voor sportverenigingen en hun accommodaties uitgevoerd: de investeringssubsidie regeling (1/3 regeling), de subsidieregeling energiebesparende maatregelen en de regeling achterstallig onderhoud clubgebouwen.

In 2019 is begonnen met het opstellen van het programma Vervanging Sportaccommodaties (Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030). Hierin wordt aangegeven welke inspanningen de komende tien jaar nodig zijn om kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen te behouden en te realiseren. Ook de clubgebouwen van de buitensportverenigingen zullen hierbij worden betrokken. Dit programma zal naar verwachting einde eerste kwartaal 2020 vastgesteld kunnen worden. In het Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030 zullen voorstellen worden opgenomen voor renovatie of vervanging van sportaccommodaties.

In 2019 zijn 'referentiewaarden' voor maatschappelijke voorzieningen vastgesteld, ook voor sportvoorzieningen (sportterreinen, zwembaden en sporthallen). Dit zijn kengetallen die aangeven hoeveel aantal m² maatschappelijke voorzieningen in gebiedsontwikkelingen (vanaf 500 woningen) nodig zijn.

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen

Sportvoorzieningen zijn een randvoorwaarde om Rotterdammers aan het sporten te krijgen en te houden. Het college zet zich in voor uitnodigende sportvoorzieningen. Knelpunten in de capaciteit worden zo mogelijk opgelost. Uitgangspunten zijn hierbij: handhaving van de bestaande capaciteit, intensiever gebruiken van de bestaande capaciteit (bijvoorbeeld door spreiding van gebruik en/of aanleg van kunstgras) en investeren in uitbreiding of nieuwbouw waar echt noodzakelijk.

Kwalitatief voldoende opstellen van sportverenigingen

Verenigingen dienen te kunnen beschikken over clubgebouwen die voldoen aan de minimale gebruikerseisen en die in voldoende staat van onderhoud zijn. De clubgebouwen zijn in principe economisch eigendom van de verenigingen. Het onderhoud is dan ook in beginsel een verantwoordelijkheid van de verenigingen zelf. Financieel blijkt dat echter niet altijd gemakkelijk. In 2017 is daarom een eenmalige subsidieregeling achterstallig onderhoud clubgebouwen vastgesteld ter ondersteuning van de verenigingen. De uitvoering daarvan loopt nog.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

Bij renovatie en nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties zorgen we ervoor dat de voorzieningen toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Verenigingen worden via de 1/3e regeling gestimuleerd om hun eigen accommodatie toegankelijk te maken.

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen

Het college spant zich in om de bestaande voorzieningen intensiever te gebruiken, zodat het maatschappelijk rendement ervan toeneemt. Ingezet wordt op het verhogen van naschools gebruik van binnensportvoorzieningen (gymzalen en voor sporthallen buiten de verenigingsperiode), het meer buiten de verenigingsuren om gebruiken van sportcomplexen en het – waar mogelijk - organisatorisch meer spreiden van verenigingsactiviteiten. Sportbedrijf Rotterdam is hiervoor de uitvoeringspartner. Het College onderzoekt of parkmanagement of clubverzamelgebouwen een bijdrage kunnen leveren aan intensiever gebruik.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners /verenigingen om dat ook te doen bij hun eigen voorzieningen

Het college neemt energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen rond de sportaccommodaties. Daarnaast stimuleert het college dat sportverenigingen duurzaamheidsmaatregelen nemen rond de eigen opstallen, met gebruik van landelijke en stedelijke subsidieregelingen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen

- De medio 2017 ingezette kwaliteitsslag sportcomplexen is in 2019 gecontinueerd.
- Naast de reeds voorziene investeringen zijn een tweetal aanvullende investeringen geselecteerd: een extra kunstgrasveld bij voetbalclub Neptunus-Schiebroek en een kunstgrasveld op het sportcomplex Schulpweg (Egelantier Boys en FC Pretoria).
- Op sportcomplex Olympia zijn o.a. velden opgeleverd voor voetbal in combinatie met cricket, is een hockeyveld geschikt gemaakt voor tennis en handbal en er is een tijdelijke atletiekbaan aangelegd. Op het Stadionpark (Feyenoord City) is het trainingscomplex 1908 (Feyenoord profs) geopend.
- Het VO (Voorlopig Ontwerp) voor Huis op Zuid, een multifunctioneel sportgebouw, is afgerond. Huis op Zuid, vervangt het Afrikaanderbad en sportzaal Afrikaanderplein.
- Sportzaal Bloemhof is onderdeel van de nieuwbouw van CBS De Sleutel. Deze sportvoorziening is primair voor onderwijs, maar wordt, in tegenstelling tot de oude sportzaal, ook naschools gebruikt.
- Onderzoek naar de technische staat van vier zwembaden die aan het einde van hun economische levensduur waren is uitgevoerd: zwembad Pernis, zwembad Zevenkampse Ring, zwembad/sporthal Oostervant en zwembad Overschie.
- Opdrachtverstrekking (en prestatievergoeding) aan het Sportbedrijf Rotterdam voor exploitatie van zwembaden, sporthallen, gymzalen en sportterreinen: de afspraken die hiervoor tussen gemeente en Sportbedrijf zijn vastgelegd in de jaarovereenkomst 2019 zijn gerealiseerd. Daarnaast is eind 2019 de meerjarenovereenkomst 2020-2023 ondertekend.
- Subsidies Sportfondsen en Optisport voor exploitatie van zwembaden en sporthallen.

- Er is gewerkt aan een integraal Huisvestingsplan (IHP) voor een meerjarige vervangingsopgave sportaccommodaties (2020-2030), gericht op zowel zwembaden, sporthallen en buitensportcomplexen. Deze zal in 2020 gereed zijn.

Kwalitatief voldoende opstallen van sportverenigingen

- De subsidieregeling achterstallig onderhoud clubgebouwen had een aanvraagtermijn tot en met 31 december 2018. In het jaar 2019 zijn er zodoende nog eens 17 subsidies verleend.
- De structurele regeling investeringssubsidie breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen is door zeven organisaties gebruikt.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

- De beleidsregel “Basiseisen toegankelijkheid gemeentelijke binnensportaccommodaties” (vastgesteld 11 februari 2014) is en blijft van toepassing op de gemeentelijke binnensportaccommodaties. Bij nieuw te bouwen of te renoveren accommodaties voor buitensport is de beleidsregel zoveel mogelijk meegenomen. Alle sporthallen en zwembaden zijn in de afgelopen jaren toegankelijk gemaakt voor mindervaliden; in 2019 is nog een aantal verbeterpunten uitgevoerd.
- In de 1/3 regeling is opgenomen dat er bij de investeringen aan de accommodatie rekening wordt gehouden met de toegankelijkheid en bruikbaarheid voor mensen met een beperking. Verenigingen is geadviseerd om gebruik te maken van de subsidieregeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport ‘Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties’ waarin onder andere een aanvullende subsidie voor investeringen op het gebied van toegankelijkheid mogelijk is.

Intensiever gebruik van voorzieningen

Inzet op optimalisatie bezettingsgraad door innovatie en vernieuwing en een verbeterde communicatie (via het Sportbedrijf).

Wat betreft buitensport:

- is het in 2018 opgestelde capaciteitsplan het vertrekpunt geweest bij het beoordelen van (sport)ruimtelijke vraagstukken
- is gewerkt aan voorstellen tot aanpassing van de gebruikersovereenkomsten met clubs, zodat het Sportbedrijf meer kan sturen en stimuleren tot intensivering gebruik
- is er een vervolg gegeven aan het sportparkmanagement en het per uur verhuren van de faciliteiten op sportcomplex Olympia

Wat betreft binnensport:

- Betere vindbaarheid en gemakkelijkere verhuurbaarheid van de binnensportvoorzieningen door invoering van een digitaal verhuurloket.
- Via Sportregie betere afstemming programma en contacten sport- en bewegen in de wijk met als doel verhoging van de bezetting.
- Betere bediening klanten binnensportvoorzieningen via een gebruikersraad verbonden aan het Sportbedrijf.
- Het Sportbedrijf heeft in 2019 een marketing- en promotiecampagne voor gymzalen ontwikkeld die in 2020 wordt uitgevoerd.
- In een aantal gymzalen vergroting van bergruimte zodat naschoolse verhuur beter mogelijk is en hiermee de bezetting van gymzalen kan worden verhoogd.
- Sportbedrijf Rotterdam ontwikkelt nieuwe producten om nieuwe doelgroepen aan zich te binden. Een aantal nieuwe ontwikkelingen voor de gymzalen die in 2019 zijn ingezet:
- Opening eind 2019 van een showcase gymzaal met nieuwe innovatieve, deels digitale, mogelijkheden voor de inrichting van een gymzaal. Dit als voorbeeld voor andere gymzalen.
- Pilot sportkinderfeestjes.
- Pilot augmented reality parcours in de gymzalen, waarbij wordt bewogen in een virtuele wereld. Daarmee ontstaat een volledig nieuwe bewegingservaring die een primeur is in Nederland.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners /verenigingen om dat ook te doen bij hun eigen voorzieningen

- Sportbedrijf heeft een visie 2019-2024 'Duurzaam Sportbedrijf' gerealiseerd en is gestart met uitvoering in onder andere verduurzaming kunstgras en plaatsing zonnepanelen op sportaccommodaties.
- Sportverenigingen met een eigen accommodatie hebben gebruik kunnen maken van de subsidieregeling voor energiebesparende maatregelen: in het jaar 2019 zijn 11 aanvragen gehonoreerd.
- Bij het opstellen van het integrale Plan voor een meerjarige vervangingsopgave (gemeentelijke) sportaccommodaties (2020-2030) is duurzaamheid één van de belangrijkste criteria.
- Bijna alle gymzalen hebben LED-verlichting, op vijf gymzalen zijn zonnepanelen aangelegd en er is een planning voor meer gymzalen.
- De subsidieregeling 'Energiebesparende maatregelen voor verenigingen' is gecontinueerd.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stijging bezetting naschools gebruik gymzalen.	Streefwaarde		24%	24%	25%	26%	26%
	Realisatie	24%	24%				
Stijging bezetting naschools gebruik sporthallen*	Streefwaarde		46%	46%	48%	48%	48%
	Realisatie	46%	46%				
Bezettingspercentage buitensportvelden**	Streefwaarde		N.v.t.	PM	PM	PM	PM
	Realisatie	N.v.t.					

Toelichting effectindicatoren

* Dit betreft het gebruik over het hele jaar, in de verenigingsperiode zitten de sporthallen al vol

** Hiervoor wordt nog een meetinstrument ontwikkeld en volgt nog een nulmeting.

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Percentage opstellen van verenigingen dat minimaal op niveau 3 is*							
Klanttevredenheid sportvoorzieningen**	Streefwaarde		92%	97%	100%	100%	100%
	Realisatie	83%					
Gymzalen	Streefwaarde		6,3			6,7	
	Realisatie		6,4				
Sporthallen	Streefwaarde		6,9			7,2	
	Realisatie		7,1				
Zwembaden	Streefwaarde		7,5			7,6	
	Realisatie		7,7				
Buitensport	Streefwaarde		6,3			7,5	
	Realisatie		7,5				
Aantal bezoeken zwembaden***	Streefwaarde		2,1 mln	2,2 mln	2,2 mln	2,3 mln	2,3 mln
	Realisatie	2,05 mln	1,97 mln	1,97 mln			
Aantal sportaccommodaties waar een duurzaamheidsmaatregel is toegepast****	Streefwaarde		N.v.t.	PM	PM	PM	PM
	Realisatie	N.v.t.					

Toelichting prestatie-indicatoren

* Het gaat hierbij om de 86 verenigingsopstellen waarvoor een schouw is uitgevoerd en die in aanmerking komen voor de subsidie "Achterstallig onderhoud". Er zijn nog 9 opstellen waarvan geen schouwrapport is gemaakt. Uiterlijk per 2021 dienen ook die 9 opstellen op voldoende niveau te zijn.

** Deze wordt om de drie jaar gemeten. De eerstvolgende meting is in 2021.

*** Uit het beleidskader Zwemmen

**** Over de wijze van meting worden in 2020 afspraken gemaakt.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Sportaccommodaties	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	437	332	219	-113
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	40	49	9
Overige opbrengsten derden	437	292	170	-122
Lasten exclusief reserves	51.516	53.802	52.731	-1.071
Apparaatslasten	577	646	558	-88
Inhuur	23	34	27	-7
Overige apparaatslasten	14	16	17	1
Personeel	540	596	514	-82
Interne resultaat	15.378	-2.006	-2.263	-257
Interne resultaat	15.378	-2.006	-2.263	-257
Programmalasten	35.562	55.162	54.436	-726
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	28.662	891	750	-140
Kapitaallasten	1.143	1.092	1.319	227
Overige programmalasten	7	7	-4	-11
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.750	53.172	52.370	-802
Saldo voor vpb en reserveringen	-51.079	-53.470	-52.512	958
Saldo voor reserveringen	-51.079	-53.470	-52.512	958
Reserves	1.105	1.264	679	-585
Onttrekking reserves	1.105	1.264	679	-585
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Saldo	-49.974	-52.206	-51.833	373

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi

2019

Oorspronkelijke begroting 2019	-49.974
Omissieregeling 2019	-50.083
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-52.278
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-52.206
10-maandsrapportage 2019	-52.206
Realisatie 2019	-51.833

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Sportpark Noordrand	0	-395	0	395
2. Onderbesteding 1/3 regeling	0	-159	0	159
3. Lagere uitgaven onderhoud opstellen verenigingen	0	-585	-585	0
4. Diverse afwijkingen	-113	68		-181
Totaal afwijkingen	-113	-1.071	-585	373

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Sportpark Noordrand

Vanwege vertraging in het project zal het overgrote deel van de werkzaamheden van het project Sportpark Noordrand pas in 2020 worden afgerond. Hierdoor komt een kwart van de subsidie ten laste van het budget 2019.

2. Onderbesteding 1/3 regeling

Mede doordat de uitvoering van de werkzaamheden bij 4 van de 11 gehonoreerde aanvragen is verschoven naar 2020 is het subsidiebudget voor de 1/3 regeling in 2019 niet in zijn geheel verbruikt.

3. Lagere uitgaven onderhoud opstellen verenigingen

Een tweetal grote subsidieaanvragen zijn vanwege uiteenlopende oorzaken in 2019 (nog) niet verleend.

Voor het project Honkbal op Zuid vindt nog nader onderzoek plaats. Onderzocht wordt of het wegwerken van het achterstallig onderhoud de beste optie is voor deze locatie.

4. Diverse afwijkingen

Onder deze post vallen diverse verschillen binnen dit taakveld, waaronder een betaling van de garantiestelling banklening sporthal WION.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Sportnota](#)
- [Beleidsplan binnensportvoorzieningen](#)
- [Beleidskader zwemmen](#)
- [Beleidsplan Sportterreinen](#)
- [Besluitvorming verzelfstandiging sportbedrijf](#)

Omschrijving taakveld

Het college staat voor een hoogwaardige, duurzame en goed toegankelijke infrastructuur aan sportvoorzieningen, zodat dit gezamenlijk voorziet in de vraag aan ruimte voor sport en beweging, evenredig verspreid over de stad.

Sportbeleid en activering

Pagina 42

Sportbeleid en activering

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport.

Vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap.

Gezond opgroeien in je eigen buurt.

Ontwikkelingen en voortgang

Aan het doel om meer Rotterdammers in beweging te krijgen is invulling gegeven door onder meer programmering op veldjes en in de buitenruimte, het initiëren van nieuwe activiteiten op het gebied van urban sport en diverse sportactiviteiten gericht op doelgroepen.

Het nieuwe programmaplan “Lekker Fit! in de wijk 2019-2022” is vastgesteld. Dit programmaplan is afgelopen jaar vertaald in een vijftal uitvoeringsprogramma's.

Met het vaststellen van het Actieprogramma Verenigingen zijn diverse acties uitgezet om sport- en scoutingverenigingen vitaler en toekomstbestendiger te maken.

In 2019 hebben diverse topsportevenementen plaatsgevonden en is opdracht verstrekt tot de acquisitie van toekomstige internationale topsportevenementen (Grand Depart Tour de France en Youth Olympic Games). Verder is gewerkt aan de ontwikkeling van een Centrum voor Topsport & Onderwijs (CTO).

Wat willen we bereiken?

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel te laten bewegen of sporten.

- Het college wil Rotterdammers een leven lang met plezier laten sporten en bewegen.
- Het college wil stimuleren dat ook kinderen in armoede kunnen sporten en bewegen in hun vrije tijd. Hiervoor bestaat in Rotterdam het Jeugdfonds Sport. Het college streeft er naar dat dit fonds het aantal kinderen dat op met hun ondersteuning kan sporten toeneemt. In 2017 werden ongeveer 6.000 kinderen hierin ondersteund. Het college streeft er naar dat de gezamenlijke Rotterdamse fondsen (Jeugdfonds Sport, Jeugdfonds Cultuur en Stichting Meedoen) in een intensievere samenwerking in 2020 gezamenlijk 17.000 kinderen bereiken op gebied van sport, kunst en vrijetijdsactiviteiten. De besturen van deze stichtingen willen in 2020 met elkaar fuseren.
- Een aantrekkelijk en passend sportaanbod voor ouderen en mensen met een beperking. Hierbij is niet alleen aandacht voor het sporten en bewegen, maar ook voor gezondheidsverbetering en sociale contacten.
- Het college werkt aan een pedagogisch en veilig sportklimaat.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

Topsport en sportevenementen versterken het sportieve klimaat van de stad. Door keuzes te baseren op het DNA van Rotterdam, stijgt het rendement op terreinen als sportdeelname, economie, maatschappij en imago.

Sportevenementen en de prestaties van topsporters maken emotie los. Ze brengen grote aantallen Rotterdammers op de been en trekken een internationaal publiek naar de stad. Deze kracht van topsport en sportevenementen wordt benut om Rotterdammers te enthousiasmeren om mee te doen en om trots te zijn op hun stad. Door te kiezen voor sporten die aansluiten bij het DNA van Rotterdam versterken de evenementen het internationale profiel en de bekendheid van Rotterdam.

Vitale sportverenigingen én anders georganiseerde sporten

Sportverenigingen en sportaanbieders zoals stichtingen en kleine ondernemers zijn belangrijk voor de stad. Ze bedienen een grote groep Rotterdammers. Het college wil meer vitale sportverenigingen – bijvoorbeeld met een goed vrijwilligersbeleid, voldoende en competent kader, een goede ledenopbouw, betrokken ouders en een toekomstbestendige en duurzame sportaccommodatie - en sportaanbieders in de stad die het sportief

ondernemerschap omarmen en flexibel, modern, passend aanbod aanbieden wat aansluit op de wensen en behoefte van de Rotterdammers.

Gezond opgroeien in je eigen buurt

Het college staat een voortzetting van het programma Lekker Fit! voor en stelt als ambitie het aantal kinderen met overgewicht in Rotterdam terug te dringen. Ook wil het college gezond gedrag makkelijker en aantrekkelijker maken door onder andere het stimuleren van beweging, gezond eten en terugdringen van diabetes.

Met de ambities voor gezondheid en overgewicht sluit de coalitie aan bij de doelstelling van het Nationaal Preventieakkoord 'de gezondheid verbeteren van mensen en van Nederland als geheel'. Hiervoor sluit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport deelakkoorden met partijen rondom onder andere het thema overgewicht.

Om ervoor te zorgen dat de Rotterdamse jeugd gezond opgroeit in de eigen buurt zetten we in op het stimuleren van gezonde leefstijl onder kinderen en ouders. Het investeren in gedragsverandering bij jonge kinderen leidt ertoe dat de gezonde keuze al op jonge leeftijd gewoon wordt. We stellen zo de norm voor de toekomst waarbij toekomstige generaties het zelf kunnen.

Om bij te dragen aan het gezond opgroeien van de jeugd verdiepen en verbreden we de mogelijkheden van het programma Lekker Fit! (2015-2018) via een nieuw vast te stellen aanpak.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel te laten bewegen of sporten.

- In 2019 zijn er vier Citylab010-initiatieven gehonoreerd op het gebied van Sport, te weten: het Poolcafé, de Kunstopdracht Buiten Boulderen op Zuid, Yoga for the Special Child en Running Playground.
- Rotterdam beschikt over 13 Cruyff Courts en 17 Krajicek Playgrounds. De veldjes bevinden zich in de openbare buitenruimte en zijn bij voorkeur gesitueerd in de directe woonomgeving. Per veldje wordt minimaal 9 uur per week geprogrammeerd.
- In 2019 hebben de drie maatschappelijke organisaties van de beroepsvoetbal organisatie (De Betrokken Spartaan, Feyenoord Foundation en Excelsior4All) voetbalclinics georganiseerd op pleintjes in de hele stad. Deze zijn door ongeveer 1.800 unieke kinderen bezocht.
- Het college heeft bijgedragen aan het Jeugdfonds Sport (JFS), dat sporten voor kinderen uit gezinnen in armoede mogelijk maakt.
- In december 2019 is de subsidieregeling Urban Sports geëvalueerd. Het jaar 2019 was het eerste jaar dat de regeling werkzaam was. Zowel aanvragen voor urban sport als voor esports zijn gehonoreerd.
- In 2019 is de regeling Combinatiefuncties en Buurtsportcoaches geëvalueerd. Voor het buurtsportcoach deel is een nieuwe regeling opgesteld die gericht inspeelt op de doelgroepen waar de sportdeelname het laagst is.

- Het Sportbedrijf (Sportregie) heeft op basis van wijkanalyses de vraag en aanbod naar sportaanbod in een wijk in beeld en heeft in alle wijken sportaanbieders ondersteund om hun aanbod beter aan te laten sluiten op de vraag.
- De gemeente en het Sportbedrijf hebben eind 2019 de meerjarenovereenkomst 2020-2023 ondertekend.
- Sportverenigingen zijn ondersteund in het creëren van een pedagogisch en veilig sportklimaat. In algemene zin door verenigingen te vitaliseren (o.a. actieprogramma verenigingen en reguliere verenigingsondersteuning). Meer specifiek door inzet van pedagogisch adviseurs op verenigingen, inzet op bewustwording onder verenigingsbesturen, aanbod van gedragscursussen, stimuleren van bijv. verklaringen omtrent gedrag (VOG's) en gerichte inzet op bepaalde thema's.
- Het college subsidieert de netwerkorganisatie Sport op Maat (sporten voor mensen met een beperking) om Rotterdammers met een beperking naar sportaanbod te begeleiden en zorg te dragen voor voldoende passend sportaanbod voor die doelgroep. Sport op Maat werkt hiervoor o.a. andere samen met het Sportbedrijf Rotterdam en Stichting MEE Rotterdam Rijnmond.
- Schoolsport010. Vanuit het Sportbedrijf Rotterdam worden clinics gegeven op de scholen zonder Lekker Fit! programma. Er heeft een heroriëntatie plaatsgevonden van het Schoolsport010 op speciaal onderwijs om speciaal onderwijs gelijkwaardig aanbod aan te bieden. Naar aanleiding hiervan wordt er in 2020 een pilot uitgevoerd.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

- Faciliteren en subsidiëren van terugkerende en eenmalige topevenementen als de Rotterdam Marathon, het CHIO Rotterdam en diverse EK's en WK's.
- Opdracht tot (toekomstige) acquisitie van grootschalige, internationaal aansprekende topsportevenementen (Grand Départ du Tour de France en Youth Olympic Games).
- Verbreden side events om meer Rotterdammers te betrekken bij (top-) sportevenementen.
- Doorontwikkeling Centrum voor Topsport & Onderwijs Metropool (CTO) door middel van concrete gesprekken met diverse sportbonden en NOC*NSF over het huisvesten van een of meer landelijke topsportprogramma's in Rotterdam.
- (Voortzetten van) Subsidie aan Rotterdam Topsport voor bevordering topsportklimaat en acquisitie van (top-) sportevenementen die passen bij Rotterdam.

Vitale sportverenigingen én anders georganiseerde sporten

- In juni 2019 is het Actieprogramma Verenigingen vastgesteld waarin diverse acties zijn benoemd om verenigingen (sport en scouting) vitaler en toekomstbestendig te maken. De uitvoering is in 2019 gestart.
- Rotterdam sportsupport ontvangt subsidie voor de ondersteuning van sportverenigingen op uiteenlopende vlakken gebaseerd op de afspraken en focusacties zoals opgenomen in het Actieprogramma Verenigingen.

Gezond opgroeien in de eigen buurt

- Het nieuwe programmaplan "Lekker Fit! in de wijk 2019-2022" is vastgesteld. Dit programmaplan is afgelopen jaar vertaald in een vijftal uitvoeringsprogramma's.

- De verkenning van het verwerken van 3 nieuwe thema's rust, mentaal welbevinden en ouderbetrokkenheid is gestart en worden in 2020 geïmplementeerd.
- De inzet van Lekker Fit! op kinderdagverblijven is verder uitgebreid: van 145 naar 185 locaties eind 2019.
- Het aantal basisscholen dat het Lekker Fit! programma voor kleuters uitvoert, is toegenomen van 67 naar 88.
- De Lekker Fit! aanpak op de 94 basisscholen groep 3-8, is gecontinueerd en inhoudelijk aangescherpt.
- Op 5 kinderboerderijen is het productenaanbod gezonder gemaakt volgens de richtlijnen Gezonde Kantine van het Voedingscentrum. In 2019 zijn we gestart met de Gezonde Schoolkantineaanpak op 10 VO/MBO scholen.
- In de subsidieregeling voor evenementen staan voorwaarden over gezonde sportmarketing.
- In twee gebieden loopt een pilot Ketenaanpak overgewicht en obesitas voor jeugd. In deze pilot worden kinderen met overgewicht of obesitas begeleid naar passend aanbod uit het zorgnetwerk en het sociale netwerk in de wijk.
- Onderzoek is gestart naar de mogelijkheden voor een passende aanpak voor tieners.
- Verschillende onderzoeken of voorbereidingen daarvan zijn gestart om de effectiviteit van de aanpak te bekijken en/of up to date kennis te verwerven zodat de aanpak op de juiste manier verder aangescherpt ingezet wordt (wordt vertaald in de uitvoeringsprogramma's).

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal vitale sportverenigingen*	Streefwaarde						
	Realisatie		88%	88%			
Aantal leden van sportverenigingen*	Streefwaarde						
	Realisatie		75.000	76.524			

Toelichting effectindicatoren

* In het kader van het Actieprogramma Verenigingen zal opdracht worden gegeven voor een 0-meting, welke in 2020 zal worden uitgevoerd.

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Klanttevredenheid sportprogrammering*							
Schoolsport	Streefwaarde					7,2	
	Realisatie		7,1				
Sportregie	Streefwaarde					7,3	
	Realisatie						

	Realisatie	7,2				
Lekker Fit!-programma						
Aantal Lekker Fit!scholen	Streefwaarde	94	94	94	94	94
	Realisatie	93				
0-4 jaar op kinderopvanglocaties	Streefwaarde	145	145	145	145	
	Realisatie	145				

Toelichting prestatie-indicatoren

* Deze wordt om de drie jaar gemeten, de eerst volgende meting is in 2021.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Sportbeleid en activering	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	1.993	1.868	1.949	81
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	308	308
Overige opbrengsten derden	1.993	1.868	1.641	-227
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	16.174	16.782	15.537	-1.245
Apparaatslasten	5.034	4.942	4.722	-219
Inhuur	0	62	45	-17
Overige apparaatslasten	96	122	113	-8
Personeel	4.938	4.758	4.564	-194
Interne resultaat	-7.301	-6.667	-6.624	43
Interne resultaat	-7.301	-6.667	-6.624	43
Programmalasten	18.441	18.508	17.439	-1.069
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.611	9.193	8.065	-1.129
Kapitaallasten	181	181	181	0
Overige programmalasten	66	35	26	-8

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.583	9.098	9.167	68
Saldo voor vpb en reserveringen	-14.181	-14.914	-13.588	1.326
Saldo voor reserveringen	-14.181	-14.914	-13.588	1.326
Reserves	0	35	35	0
Onttrekking reserves	0	35	35	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-14.181	-14.879	-13.553	1.326

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-14.181
Omissieregeling 2019	-14.466
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-14.465
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-14.871
10-maandsrapportage 2019	-14.879
Realisatie 2019	-13.553

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lekker Fit	89	-365	0	454
2. Personeel	0	-194	0	194
3. Rijksgelden sportakkoord	0	-200	0	200
4. Directie	0	-249	0	249
5. Diverse afwijkingen	-8	-237		229
Totaal afwijkingen	81	-1.245	0	1.326

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Lekker Fit

Als gevolg van landelijk tekort aan vakleerkrachten zijn er minder vakleerkrachten ingezet op projecten Lekker Fit. Daarnaast is een deel van de BTW op bewegingsonderwijs (vakleerkrachten) door het ministerie van VWS gecompenseerd. De Gemeente heeft hiervoor een Specifieke uitkering (SPUK regeling) aangevraagd. Per saldo levert dit een positief resultaat van € 454.

2. Personeel

De onderbesteding op personeel betreft vertraging in het opvullen van vacatureruimte.

3. Rijksgelden sportakkoord

In verband met vertraging in werkzaamheden vanuit het Actieprogramma Verenigingen worden de voor dit programma beschikbare middelen vanuit het nationaal sportakkoord pas in 2020 besteed.

4. Directie

In verband met de vorming van de nieuwe directie Sport Onderwijs en Cultuur was rekening gehouden met een interne doorbelasting van gedetacheerde personeel. De detachering heeft niet plaats gevonden. Dit leidt tot een onderbesteding op het directiebudget.

5. Diverse afwijkingen

Onder deze post vallen diverse verschillen binnen dit taakveld.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Sportnota en implementatieplan](#)
- [Uitvoeringsprogramma Lekker Fit](#)
- [Actieprogramma Verenigingen](#)

Omschrijving taakveld

De inzet is om meer Rotterdammers met plezier te laten sporten en bewegen. Hiertoe ondersteunt het college sportverenigingen en andere organisaties op sport- en beweeggebied, stimuleert het college recreatieve

sportbeoefening, sport en bewegen in wijken en buurten en het (top)sportklimaat en zet het in op het binnenhalen van sportevenementen. Hiermee draagt het college ook bij aan andere maatschappelijke doelstellingen, zoals gezondheid, bewonersparticipatie en economie en werkt het aan een vitale en levendige stad.

Toelichting op doelstellingen

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten

Extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

Topsport en sportevenementen versterken het sportieve klimaat van de stad. Door keuzes te baseren op het DNA van Rotterdam, stijgt het rendement op terreinen als sportdeelname, economie, maatschappij en imago.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap

De inzet is dat sportverenigingen zich gereed maken voor de toekomst door mee te gaan met veranderende ontwikkelingen en een veranderende vraag. Hierdoor moeten sportverenigingen langdurig vitaal worden. In het Actieprogramma Verenigingen zijn hiervoor acties vastgesteld.

Lekker Fit! in de Wijk

Inzet is om zo veel mogelijk Rotterdamse kinderen t/m 18 jaar de kennis en vaardigheden mee te geven om een gezonde leefstijl te ontwikkelen.

Economische zaken

Pagina 43

Economische zaken

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair, draaiend op duurzame energie.

Rotterdam wordt het centrum van maritieme technologie en dienstverlening Europa.

Vernieuwing, verbreding en veerkrachtverhoging van de Rotterdamse stedelijke economie. Het Rotterdamse midden- en kleinbedrijf klaar maken voor de nieuwe economie is uitgangspunt.

TAAKVELD 1

Economische ontwikkeling

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en draaiend op duurzaam opgewekte energie.

Transformatie van haven en stad naar een nieuwe duurzame/emissieloze, op diensten georiënteerde, zichzelf steeds innoverende Maritieme hoofdstad van Europa. Rotterdam wordt het centrum van maritieme technologie en dienstverlening Europa.

Vernieuwing, verbreding en veerkrachtverhoging van de Rotterdamse stedelijke economie. Het Rotterdamse MKB klaar maken voor de nieuwe economie is uitgangspunt.

TAAKVELD 2

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie

Effectieve dienstverlening aan het Midden- en kleinbedrijf (MKB) en ondernemers op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau.

Regeldruk vermindering ondernemers.

TAAKVELD 3

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Het realiseren van voor bezoekers en marktvergunninghouders aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten.

TAAKVELD 4

Economische promotie

Rotterdam versterkt haar propositie als aantrekkelijke stad voor bedrijven.

Omschrijving Economische zaken

Wie fijn wil wonen en werken is gebaat bij een stad die zich aanpast aan de nieuwe ontwikkelingen in de economie. De gemeente staat voor de transitie naar een nieuwe economie die energieneutraal, circulair, digitaal en inclusief is.

De activiteiten die daartoe ondernomen worden zijn in hoofdlijnen:

- Samenwerken met bedrijven, instellingen en ondernemers om diverse doelstellingen op economisch gebied te bereiken.
- Dienstverlening aan het MKB op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau.
- Identificatie en versterking van de investeringsbereidheid van en aan ondernemers. Stimulering van innovatie.

- Aanspreekpunt voor bedrijven en instellingen in de stad en voor de besturen van de ondernemersverenigingen.
- Signalering van belemmeringen voor ondernemers en actieve aanpak daarvan door lobby naar het Rijk, regeldruk vermindering en pilots in de praktijk, waaronder het onderzoeken of winkelgebieden toe kunnen met minder regels.
- Door subsidieverlening fungeren als opdrachtgever voor Rotterdam Partners. Door middel van het internationaal positioneren en profileren van de stad hebben zij als doel om meer bedrijven, bezoekers en congressen aan Rotterdam te binden.
- Samen met de andere 23 regio gemeenten wordt er gewerkt aan de Agenda Economisch vestigingsklimaat van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Via Innovation Quarter (IQ), de regionale ontwikkelingsmaatschappij, wordt ingezet op regionale internationale marketing en acquisitie en ondersteuning en financiering van innovatieve ondernemers en plannen in onze regio.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische Zaken	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	1.974	2.024	2.869	845
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	817	817
Financieringsbaten	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.974	2.024	2.050	26
Overige baten	0	0	3	3
Lasten exclusief reserves	26.273	28.172	29.639	1.467
Apparaatslasten	6.977	7.060	6.710	-350
Inhuur	402	202	37	-166
Overige apparaatslasten	110	162	140	-22
Personeel	6.464	6.696	6.534	-162
Interne resultaat	2.148	2.159	2.666	507
Interne resultaat	2.148	2.159	2.666	507
Programmalasten	17.148	18.953	20.263	1.309
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	6.654	8.312	8.836	524
Kapitaallasten	202	118	122	4

Overige programmalasten	85	45	24	-21
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	10.207	10.478	11.280	802
Saldo voor vpb en reserveringen	-24.299	-26.148	-26.770	-622
Saldo voor reserveringen	-24.299	-26.148	-26.770	-622
Reserves	1.316	2.236	1.561	-675
Onttrekking reserves	1.778	2.698	2.023	-675
Toevoeging reserves	462	462	462	0
Saldo	-22.983	-23.912	-25.209	-1.297

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-22.983
Omissieregeling 2019	-23.443
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-25.380
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-23.921
10-maandsrapportage 2019	-23.912
Realisatie 2019	-25.209

Toelichting op overzicht van baten lasten

Op het programma Economische Zaken is sprake van een nadelig resultaat van € 1,3 mln. Dit wordt veroorzaakt door o.a.:

Projecten: - € 700

Er zijn extra baten gerealiseerd voor Gist en Scale Up. Hiertegenover staan gelijke extra kosten voor deze projecten. Daarnaast is extra ingezet op de economische stimulering op Haven en Maritiem, op circulaire en duurzame economie vanuit Clean Tech en op het stimuleren van groene innovaties bij Rotterdam The Hague Innovation Airport, Asbeter en Smartcity. Dit resulteert in een nadelig resultaat van € 700.

Brexit: - € 600

Voor de Brexit-voorbereiding van de 2e ontsluitingsweg Hoek van Holland heeft de eindafrekening (- € 600) met het Rijk niet in 2019 plaatsgevonden, aangezien de Brexit nog steeds geen feit was eind december 2019.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid			Bron
Functiemenging	%	Streefwaarde	N.v.t.	LISA
		Realisatie	55,4% (2019)	
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	Streefwaarde	N.v.t.	LISA
		Realisatie	133,3 (2019)	

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl

Toelichting BBV-indicatoren

De functiemenging geeft de verhouding weer tussen wonen en werken. De economie, vestigingen/ arbeidsplaatsen is harder gestegen dan het aantal woningen/inwoners.

Rotterdam heeft veel startende bedrijven (dus veel vestigingen) de laatste jaren o.a. veel zzp'ers). 2019 was een economisch sterk jaar, veel mensen kozen voor het ondernemerschap.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie Pagina 44

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie

Effectieve dienstverlening aan het Midden- en kleinbedrijf (MKB) en ondernemers op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau.

Regeldruk vermindering ondernemers.

Ontwikkelingen en voortgang

We hebben beleid conform de planning uitgevoerd waarbij bij het MKB zichtbaar en merkbaar is geworden dat de transformatie naar de nieuwe economie wordt gemaakt, de regeldruk voor ondernemers is verminderd en er meer ruimte is kleine ondernemers.

Wat willen we bereiken?

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt: digitaal, circulair, draaiend op duurzame energie en optimaal gebruik makend van de unieke positie van Rotterdam.

Vermindering regeldruk

Regeldrukvermindering ondernemers.

Meer ruimte voor kleine ondernemers

Meer ruimte voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau, voor bedrijven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden. We helpen ondernemers met kennis en met contacten binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt

We hebben de bedrijven in de stad opgezocht, brachten in beeld wat er leeft bij de bedrijven en gebruikten de kennis van bedrijven om de dienstverlening te verbeteren en aan te passen aan de nieuwe economie. Afgelopen jaar hebben we in onze reguliere gesprekken met bedrijven en brancheorganisatie ook gevraagd wat er speelt rond de transitie naar de nieuwe economie. Ook hebben we een aantal bijeenkomsten georganiseerd over circulaire en digitale economie voor ondernemers uit de stad. Daar waar ondernemers tegen regels of spanning in beleid of projecten oplopen hebben we dit aangekaart en meegeholpen naar het zoeken van een oplossing of met collega's gezorgd voor verduidelijking.

In 2019 is er in de georganiseerde netwerkbijeenkomsten specifiek aandacht besteed aan de ontwikkelingen in de nieuwe economie voor ondernemers. De relatie met ongeveer 500 Rotterdamse bedrijven is verder verstevigd door persoonlijk contact en netwerkbijeenkomsten. Daar waar zich kansen voor de stad lijken voor te doen is er contact gelegd met nieuwe bedrijven in de genoemde sectoren.

Daarnaast is het accountmanagement ook voor startups ingezet. Het programma UP! Rotterdam is in 2019 van start gegaan. Het accountmanagement op de grote en middelgrote internationale bedrijven wordt uitgevoerd door Rotterdam Partners. Hierbij heeft Rotterdam Partners specifieke aandacht voor (internationale) handelsbevordering, expats enzovoort.

Samen met onze partners, de kennisinstellingen en ondernemers-vertegenwoordigers, hebben we aan een maatregelenpakket gewerkt met acties en partners die MKB ondernemers helpen hun onderneming klaar te maken voor de nieuwe economie. In deze collegeperiode beogen we zo 5.000 ondernemers te bereiken. In 2019 hebben we circa 779 MKB ondernemers bereikt door middel van o.a. kennislunches, bijeenkomsten en relatie avonden. Ook hebben we als pilot een Circotrack voor MKB'ers in de bouwsector mee ondersteund, op deze manier kunnen MKB'ers in een korte training leren hoe zij hun producten en bedrijfsvoering meer circulair kunnen maken.

Vermindering regeldruk

Via het programma 'Anders Geregeld in Rotterdam' kregen ondernemers ruimte voor vernieuwend ondernemerschap. Dit gebeurde door kleinschalige/gebiedsgerichte experimenten met verlichte regelgeving en aandacht voor houding en gedrag van ondernemers, ambtenaren en directie partners, aangaande het signaleren en aanpakken van regeldruk.

- Stimuleren van een vitaal en gevarieerd winkelaanbod. Rotterdam steunt de Tweede Kamer om de Drank- en Horecawet aan te passen en blending structureel mogelijk te maken. Samen met ondernemers in een straat of gebied, hebben we aan een lokale aanpak gewerkt. Met minder regels en meer ruimte voor ondernemerschap. We onderzochten de mogelijkheden om de gemeentelijke bestemmingsplannen in te zetten voor een gevarieerd winkelaanbod (branchering). Winkelpanden die leegstaan kregen zo snel mogelijk een nieuwe huurder of werden getransformeerd tot woning of bedrijfsruimte.
- Landelijk zijn twee wetsvoorstellen in procedure met als doel het wijzigen van de Drank- en Horecawet. Dit zijn een wetswijziging door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en een initiatiefwetsvoorstel van VVD kamerlid Ziengs. In de eerste is het legaliseren van mengvormen niet opgenomen. In haar reactie op het wetsvoorstel heeft de gemeente Rotterdam hiervoor wel gepleit. Het wetsvoorstel van kamerlid Ziengs is nog niet behandeld in de Tweede Kamer.
- Met het programma Anders Geregeld wil gemeente Rotterdamse ondernemers meer ruimte bieden en de regeldruk verminderen. Anders Geregeld voert verschillende kleinschalige experimenten uit als proef. Als de effecten positief zijn, dan schept dat kansen voor de toekomst van ondernemend Rotterdam. In drie gebieden vonden experimenten plaats met verlichte regelgeving: winkelcentrum Beverwaard, centrum winkelgebied Rozenburg en de Lusthofstraat. Deze experimenten zijn afgerond. Er zijn zes experimenten uitgevoerd. Bij twee experimenten is afgeweken van regelgeving uit de Algemene Plaatselijke Verordening, bij 1 experiment is het niet gelukt om af te wijken van bestaande regels en bij de overige drie experimenten was afwijken van bestaande regelgeving niet nodig. Daar ging het om vinden van ruimte binnen regels, vereenvoudigen van processen of het verbeteren van communicatie. We hebben veel leerervaring opgedaan met het werken van buiten naar binnen, het geven van ruimte en vertrouwen aan ondernemers en het leveren van maatwerk. De evaluatie van Anders Geregeld heeft geleid tot uitbreiding van de experimenten naar bedrijventerreinen.

Meer ruimte voor kleine ondernemers

We werken aan meer ruimte voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau, voor bedrijven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden. We helpen ondernemers met kennis en met contacten binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

- In 2019 zijn, mede door de intensieve begeleiding van de bedrijfscontact-functionarissen, nieuwe collectieven en nieuwe BIZ-gebieden gevormd. De bedrijfscontactfunctionarissen hebben onder de subsidieregeling Winkelgebieden en Bedrijventerreinen/ondernemersinitiatieven voor ruim € 350.000 euro aan subsidie verleend ter verlevendiging en verbetering van de winkelgebieden en bedrijventerreinen. Voorbeelden zijn feestelijke activiteiten, verbeteringen in de buitenruimte, sfeerverlichting. Eind 2019 is de subsidieregeling voor 2020 uitgebreid met een verdeling naar activiteiten, waardoor er o.a. meer aandacht is voor stimuleren Ontwikkeling naar de nieuwe economie
- De Ondernemersbalie is het centrale loket voor startende en gevestigde ondernemers voor informatie en advies aan (startende) ondernemers over gemeentelijk beleid, wet- en regelgeving, vergunningen, subsidies en bedrijfshuisvesting. De ondernemersbalie is actief betrokken bij het ondernemersportal (ondernemen010) waarin alle belangrijke producten en diensten voor ondernemers zijn opgenomen. In 2019 waren er 2723 klantcontacten, waarvan 872 fysiek en de overige per mail of telefoon. De adviesvragen gingen over o.a. over het starten van een onderneming, zoektocht naar financiering, bedrijfshuisvesting, informatie over subsidies en vergunningen. Daarnaast is er door de medewerkers van de Ondernemersbalie op 41 bijeenkomsten voor ondernemers actief informatie verstrekt ter bevordering van het ondernemerschap in Rotterdam.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.290	2.935	2.437	-497
Interne resultaat	0	2.047	1.698	-349
Interne resultaat	0	2.047	1.698	-349
Programmalasten	1.290	887	739	-148
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	977	575	347	-228
Overige programmalasten	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	312	312	392	80
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.290	-2.935	-2.437	497

Saldo voor reserveringen	-1.290	-2.935	-2.437	497
Reserves	0	85	40	-45
Onttrekking reserves	0	85	40	-45
Saldo	-1.290	-2.850	-2.397	452

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-1.290
Omissieregeling 2019	-4.297
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-3.802
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-2.850
10-maandsrapportage 2019	-2.850
Realisatie 2019	-2.397

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lagere lasten	0	-103	0	103
2. Intern resultaat	0	-349	0	349
3. Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	0	-45	-45	0
Totaal afwijkingen	0	-497	-45	452

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Lagere lasten

Sommige projecten zijn anders bekostigd waardoor lagere lasten voor dit taakveld zijn ontstaan.

2. Intern resultaat

Door de extra inzet op andere Rotterdamse taakvelden kon meer dekking gegenereerd worden. Dat leidt op dit taakveld tot meer dekking, maar op andere taakvelden binnen het concern tot minder dekking. Op concernniveau is het dus budgetneutraal.

3. Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg

De investering in Rozenburg heeft niet plaatsgevonden door externe factoren. Dit heeft geresulteerd in lagere onttrekking dan voorzien. Deze onttrekkingen zullen alsnog in 2020 worden gedaan.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente zorgt voor accountmanagement, de inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en de inzet van een ondernemersbalie. Op deze manier ondersteunt de gemeente individuele ondernemers, kleine en grote bedrijven met als doel het functioneren van de Rotterdamse economie te bevorderen en de omslag van de economie naar een nieuwe economie te versnellen.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Pagina 45

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Het realiseren van aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor bezoekers en marktvergunninghouders.

Ontwikkelingen en voortgang

Om de Rotterdamse markten de impuls te kunnen geven die zij nodig hebben is er in 2019 onderzoek gedaan, onder de koopliden, bezoekers en omwonenden van de Rotterdamse warenmarkten, naar de staat van de markten. De resultaten met een korte termijn aanpak, zoals de branchering van de markt, worden in 2020 opgepakt. Gekoppeld aan het onderzoek is er een plan van aanpak opgesteld om de problemen met betrekking tot afval op de markten aan te pakken. Ook aan dit plan wordt in 2020 uitvoering gegeven. Tevens is er op basis van het onderzoek gestart met het uitwerken van de lange termijn visie die bestaat uit drie onderdelen: De

Rotterdamse Markt in de next economy, Integraal werken en circulaire markt. Medio 2020 zal deze lange termijn visie beschikbaar zijn.

Wat willen we bereiken?

Realiseren van aantrekkelijke warenmarkten

- Aantrekkelijke markten
- Divers aanbod
- Meer verkoopwagens
- Veilige en schone markten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Realiseren van aantrekkelijke warenmarkten

In 2019 is ingezet op:

- Bewustwordingscampagne onder kooplieden en marktbezoekers om het plastic gebruik op de markt terug te dringen
- Toezicht op naleving voorschriften zoals blijvende inzet op breedte looppaden en schoonhouden kramen
- Informatievoorziening met betrekking tot de markten verbeteren
- Stimuleren van meer diversiteit in aanbod van artikelen
- Stimuleren verkoopwagens middels passend beleid
- Uitwerken van het toelaten nieuwe instroom, zowel structureel als op dagbasis alsmede de Inschrijfbepanking herzien

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking
	Begroting	Begroting	2019	
	2019	2019		
Baten exclusief reserves	1.945	1.945	1.908	-37
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0

Overige opbrengsten derden	1.945	1.945	1.905	-40
Overige baten	0	0	3	3
Lasten exclusief reserves	3.158	3.195	3.127	-68
Apparaatslasten	1.367	1.247	1.138	-109
Inhuur	3	43	16	-27
Overige apparaatslasten	26	43	25	-18
Personeel	1.339	1.161	1.097	-65
Interne resultaat	1.116	1.159	1.177	18
Interne resultaat	1.116	1.159	1.177	18
Programmalasten	676	789	812	23
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	591	744	788	44
Overige programmalasten	85	45	24	-20
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.214	-1.250	-1.219	31
Saldo voor reserveringen	-1.214	-1.250	-1.219	31
Saldo	-1.214	-1.250	-1.219	31

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-1.214
Omissieregeling 2019	-1.251
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-1.225
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-1.250
10-maandsrapportage 2019	-1.250
Realisatie 2019	-1.219

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking saldo

1. Diverse afwijkingen	-37	-68	31
Totaal afwijkingen	-37	-68	31

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse afwijkingen

Dit betreft het saldo van diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Marktgeregulement 2008](#)
- [Marktverordening 2017](#)
- [Verordening rechten markten](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen behoort de op bedrijven en ondernemers (inclusief bedrijven en ondernemers in land- en tuinbouw en veeteelt) gerichte ondersteuning en dienstverlening van de gemeente. In dit Rotterdamse taakveld gaat het om:

- regelen straathandel, markten alsook veemarkten
- marktgelden en staanplaatsgelden markten (via baten categorie 3.7)

Economische ontwikkeling

Pagina 46

Economische ontwikkeling

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en draaiend op duurzaam opgewekte energie.

Rotterdam wordt het centrum van maritieme technologie en dienstverlening in Europa.

Vernieuwing, verbreding en veerkrachtverhoging van de Rotterdamse stedelijke economie. Het Rotterdamse MKB klaar maken voor de nieuwe economie is uitgangspunt.

Ontwikkelingen en voortgang

We hebben beleid conform de planning uitgevoerd waarbij we hebben ingezet op een transitie naar een nieuwe digitale, circulaire en duurzame economie en haven voor Rotterdam. Het Rotterdamse MKB klaar maken voor de

nieuwe economie is daarbij een ontwikkeling geweest alsook de toename van maritieme bedrijvigheid gerelateerde vestigingen in de stad.

Wat willen we bereiken?

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie.

Deze nieuwe economie van Rotterdam is digitaal, circulair en onderscheidend doordat er slim gebruik gemaakt wordt van duurzaam opgewekte energie en de unieke positie van Rotterdam. In deze economie werken bedrijven, overheden en kennisinstellingen veel meer samen en over grenzen heen. Gestuurd wordt op groei van die sectoren in de economie die deze vernieuwing brengen. De nieuwe economie is aantrekkelijk voor talenten, ondernemers en investeerders. De gemeente geeft richting aan deze koers. Ondernemers nemen het voortouw in het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsinitiatieven en voeren uit. De gemeente ondersteunt. Omdat de economie niet stopt bij de gemeentegrens doet Rotterdam dat samen met de andere gemeenten in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Rotterdam pakt daarin als grootste stad haar verantwoordelijkheid om ontwikkelingen te stimuleren. De vijf transitiepaden uit de Roadmap Next Economie (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie en onderwijs en inclusieve samenleving. We werven bedrijven in de vernieuwende sectoren die passen bij het Rotterdamse DNA. Waar dat kan treden we op als launching customer of brengen we kennis samen van markt en overheid. Niet elke groei is daarom interessant: het gaat om de groei in de sectoren die de vernieuwing brengen.

De transitie uit zich door een bovengemiddelde groei van de economie in de prioritaire sectoren (groen, digitaal, circulair, energie) met gelijktijdige daling van de emissies.

Transformatie van haven en stad naar een nieuwe duurzame/emissieloze, op diensten georiënteerde, zichzelf steeds innoverende Maritieme hoofdstad van Europa.

Deze transformatie uit zich via een toename van aan maritieme bedrijvigheid gerelateerde vestigingen in de stad.

Vernieuwing, verbreding en veerkrachtverhoging van de Rotterdamse stedelijke economie. Het Rotterdamse MKB klaar maken voor de nieuwe economie is uitgangspunt.

Samen met de vertegenwoordigers van het Rotterdamse bedrijfsleven en de kennisinstellingen zorgen we voor kennis en informatie voor ondernemers om het ondernemerschap te versterken. We brengen het bedrijfsleven en

onderwijs dicht bij elkaar om de arbeidsmarkt weerbaar te maken. Daarnaast zorgen we dat de digitale infrastructuur en andere vestigingsvoorwaarden optimaal zijn geregeld. Specifiek worden gemeentelijke regels die innovatie, circulariteit in de weg staan aangepast of gestopt.

De vernieuwing uit zich door een groenere (emissieloze en schone) economie, een digitalere op diensten gebaseerde economie en een meer circulaire economie. De verbreding uit zich door de toename van kleine en grote ondernemersinitiatieven. De nadruk ligt daarbij op Toerisme, diensten, IT, Smart Logistics, maar ook de innovaties in de bouwsector gezien de grote opgave en de krapte aan materialen en mensen.

De veerkrachtverhoging uit zich in meer activiteiten van maatschappelijke instellingen en de kennisinstellingen om ondernemers actief aan sociaaleconomische veerkracht te laten winnen en beter en sterker uit shocks en stresses te komen. Het gaat om de kwaliteit en de weerbaarheid van de (toekomstige) beroepsbevolking. Het Leer Werk Akkoord is met name gericht op het formuleren van de eisen aan de toekomstige beroepsbevolking vanuit de toekomstige economie en de bedrijven. Het scholen van werkenden om aan de toekomstige eisen van de economie en het bedrijfsleven te kunnen voldoen, staat daarin centraal.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie.

- **Bovengemiddelde duurzame groei:**

- We hebben samen met partners als Rotterdam Partners, Havenbedrijf en Innovation Quarters extra energie ingezet op het aantrekken van bedrijven die een rol spelen in en een bijdrage leveren aan de belangrijke ontwikkelingen van Rotterdam. Hierdoor ontstaat er een dubbelslag: meer bedrijvigheid en ontwikkeling in door Rotterdam gewenste duurzame richting. Met het vaststellen van de acquisitiestrategie hebben we keuzes gemaakt op welk soort bedrijvigheid we extra willen inzetten
- Er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen de gemeente Rotterdam en het Erasmus MC om de kansen voor de Health Technology Campus nabij het Erasmus MC te onderzoeken
- Samen met onze kennispartners (o.a. Hogeschool Rotterdam en Zadkine) hebben we in 2019 een programma voor MKB ondernemers gemaakt, waarbij door iedere partner en in gezamenlijkheid tools en projecten worden geïnitieerd die het brede MKB met hun bedrijf helpen bij de ontwikkeling naar de nieuwe economie. Hierbij gaat het om informeren, stimuleren en activeren
- Met het vaststellen van het programma UP!Rotterdam hebben we extra energie ingezet op de uitstraling van Rotterdam als innovatielaboratorium met veel plek en ruimte voor start-ups en nieuwe samenwerkingsverbanden.

- **Bovengemiddelde werkgelegenheidsgroei:**

- We hebben extra energie ingezet op de groei van het bestaande bedrijfsleven (m.n. MKB) en het aantrekken van bedrijven met een behoorlijk werkgelegenheidspotentieel en die passen bij het Rotterdamse DNA in de nieuwe economie. In 2019 hebben 14 nieuwe maritieme bedrijven zich in Rotterdam gevestigd.
- In 2019 is een Rotterdams Energie- en Klimaatakkoord gesloten, op basis van het landelijke akkoord, waarin overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties afspraken maken over het samen realiseren van een duurzame stad. Daarin staat specifiek voor bedrijven: hoe realiseren we samen een groene economie die draait op duurzame energie en emissie loos is in 2050. Belangrijke sectoren daarin: bouw (die de komende vier jaar in Rotterdam de start van 18.000 woningen moet realiseren en dat op een duurzame en circulaire wijze kan doen) en de energiesector (bedrijvigheid in opwek, opslag en transport van duurzame energie). In de haven zijn dat de vele bedrijven wiens business nu nog vrijwel geheel afhankelijk is van fossiele brandstoffen en een draai moeten maken naar nieuwe productietechnieken.
- Er is actief gezocht naar bedrijven die een bijdrage kunnen leveren aan de twee cruciale elementen van de energietransitie: snelheid en schaal. Op beide terreinen worden bedrijven uitgedaagd hun rol te spelen. Zowel snelheid als schaalvergroting levert werkgelegenheid op.

Transformatie van haven en stad naar een nieuwe duurzame/emissieloze, op diensten georiënteerde, zichzelf steeds innoverende maritieme hoofdstad van Europa

Rotterdam wordt het centrum van maritieme technologie en dienstverlening Europa

- Wij hebben de komst van een IT-Campus gefaciliteerd en ondersteund, met op termijn een dependance in Rotterdam Zuid waar iedereen, van jong tot oud, kan leren programmeren
- UP! Rotterdam is gelanceerd waarmee we beginnende ondernemers (start-ups & scale-ups) stimuleren, adviseren en faciliteren
- De verdere uitbouw van de relatie Stad en Haven onder de noemer Maritime Capital of Europe als een ontwikkeling met een belangrijke groeipotentie. In 2019 hebben we samen met partners als Rotterdam Partners, Havenbedrijf Rotterdam en de Drechtsteden gewerkt aan een hotspotstrategie waarbij we ons als maritieme duurzame regio gezamenlijk profileren ten behoeve van vestiging van nieuwe duurzame maritieme bedrijven. Het gaat hierbij om het verbinden van de havensectoren zoals transport en logistiek, chemie en energie met zakelijke diensten in de stad, maar ook de technologische / IT diensten in en voor de haven (slimme haven, smart logistics e.d)
- In 2019 sloten wij een klimaatakkoord waarbij alle belangrijke bedrijven in de haven betrokken waren. Hierin zijn afspraken gemaakt over concrete projecten zoals onder andere het stoomproject Botlek, H-Vision en Wasted2Chemicals. Ook zijn er afspraken gemaakt om het Haven Industrieel Complex te faciliteren om projecten te versnellen. Dit wordt uitgewerkt in een investeringsagenda en een arbeidsmarktagenda, waarvoor de basis in 2019 is gelegd

- Ook is het initiatief genomen te komen tot uitwerking van een agenda op het gebied van (vergroening van) mobiliteit in de haven, waarbinnen diverse projecten worden opgestart (verduurzaming containerterminals, emissieloos varen, etc)
- In 2019 vond het Mare Forum Shipfinance plaats: een toonaangevende internationale conferentie in de maritieme zakelijke dienstverlening in Rotterdam met >200 deelnemers groter dan ooit
- De IMLAM conferentie: grote internationale conferentie omtrent maritieme arbitrage vond dit jaar voor het eerst in Rotterdam plaats

Vernieuwing, verbreding en veerkrachtverhoging van de Rotterdamse stedelijke economie. Het Rotterdamse MKB gereed te maken voor de nieuwe economie is uitgangspunt

Er is ingezet op de vernieuwing van de economie door:

- Vergroening van de bedrijven over de hele linie: elk bedrijf zal een bijdrage moeten leveren door energiezuiniger te worden, zelf energie op te wekken en op te slaan, energie onderling uit te wisselen en de omgeving van het bedrijf te vergroenen
- Het aantrekken en inzetten van bedrijven in de digitale economie en Smart City toepassingen
- Met behulp van de Summerschool010 van Rotterdam E Health Academy, gekoppeld aan het Leer Werk Akkoord Zorg in 2019 te zetten op het verbreden van digitale kennis en vaardigheden bij professionals
- In te zetten op het aantrekken en inzetten van bedrijven in de circulaire economie met daarin nadruk op het verwaarden van reststromen / zero waste en inzet op afval als grondstof voor anderen. Ook is ingezet op reductie, hergebruik/repairatie en recycling van kleinschalig naar groot. Sluiten van bouwketens, hergebruik bouwmaterialen. In 2019 zijn diverse circulaire innovatieve initiatieven ondersteund, o.a. richting kapitaal en subsidiemiddelen
- In te zetten op het aantrekken van bedrijven die bijdragen leveren aan een klimaatbestendige economie met daarin nadruk op watertechnologie, hittestress-technologie en diensten en technologieën die helpen bij doorstaan van shocks en stress
- De huidige clusteraanpak aan te pakken op de nieuwe prioriteiten: de focus ligt nu op Cleantech, Life Sciences & Health, Maritieme dienstverlening en Food, terwijl IT en energie- en klimaattechnologie op dit moment de dragers zijn van de grootste transitie. Met 25 bedrijven op het gebied van Life Sciences & Health is gestart met gerichte netwerkbijeenkomsten waarbij voor hen relevante vraagstukken zijn geagendeerd.

Er is ingezet op de verbreding van de economie door:

- De groei in de producenten- en consumentendiensten in de regio die na de crisis duidelijk zichtbaar is geworden, te versterken
- Ruimte te bieden aan kleine en grote ondernemersinitiatieven die bijdragen aan het imago van "Rotterdam als het laboratorium van Nederland". Daarbij sturen we als gemeente voortdurend op de verbinding tussen sociale en economische vraagstukken
- In te zetten op cross-overs binnen het economisch DNA van de regio. In het afgelopen jaar hebben we weer netwerken opgebouwd in de belangrijkste economische clusters van de regionale stedelijke

economie. We brengen actief deze netwerken met elkaar in verband.

Er is ingezet op het versterken van de veerkracht van de economie door:

- In het coalitieakkoord is de ambitie uitgesproken dat de werkgelegenheid in Rotterdam structureel stijgt en dat het onderwijs en de arbeidsmarkt beter op elkaar aansluiten. Om dit te realiseren is afgesproken dat er een Leerwerkakkoord (LWA) komt. Het LWA dat op 5 februari 2019 is afgesloten richt zich op de arbeidsmarktregio Rotterdam Rijnmond en is een samenwerking van 6 jaar tussen diverse partners uit onderwijs en bedrijfsleven. In het overall LWA zijn afspraken gemaakt aan de hand van de drie pijlers: Van school naar werk, Van werk naar werk en Weer aan het werk. Op 5 februari 2019 is het LWA Haven en het LWA Energietransitie gebouwde omgeving gestart, op 31 oktober 2019 het LWA Facilitaire dienstverlening en op 9 december 2019 het LWA Zorg
- Voort te bouwen op de overeenkomst met de vier TU's in Nederland over resiliënt engineering; hoe zorgen we dat nieuwe technologieën in de toepassingssfeer veerkrachtig zijn en bestendig tegen shocks en stress
- Met het in november 2019 vastgestelde Uitvoeringsprogramma Werklocaties (UPW) zetten we actief in op het beschikbaar houden en maken van werkplekken in kantoren, winkelgebieden en bedrijfslocaties
- Begin 2019 meldden vijf nieuwe gebieden zich aan voor het vormen van een Bedrijven Investeringszone (BIZ). Drie gebieden meldden zich voor een verlenging. Alle acht gebieden ronden de draagvlakmeting van eind 2019 met een positief resultaat af
- Samen met ondernemers en vastgoedeigenaren te verkennen welke instrumenten er zijn om betaalbaarheid van werkmilieus voor kleine ondernemers te kunnen borgen. Dit gaan we doen aan de hand van een actieplan waarbij we testen welke instrumenten hiervoor geschikt zijn. Deze testen gaan in 2020 van start
- We hebben ingezet op een kleinere maar krachtige, toekomstbestendige winkelstructuur, waarbij de behoefte van de consument centraal staat, door het stimuleren van het transformeren van winkelpanden buiten de concentratiegebieden naar duurzame bedrijfsruimte (of woningen). Daarbij ging het zowel om winkelpanden buiten de huidige winkelgebieden als om delen van te grote winkelgebieden.
In de drie gebieden Katendrechtse Lagendijk/ Wolphaertsbocht, de omgeving van de Noorderboulevard en de omgeving van de Boulevard Zuid wordt een pilot uitgevoerd om het transformeren van winkelpanden te stimuleren. Die pilot is gestart in mei 2018 en duurt 3 jaar. Aan deze pilot is een college indicator van 90 transformaties tot 31 december 2020 gekoppeld. Per eind 2019 zijn binnen de drie pilotgebieden 69 transformaties gerealiseerd. De prognose is dat de indicator aan het einde van de pilot zal worden gehaald. Momenteel wordt onderzocht of de aanpak en instrumenten uit de pilots kunnen worden vertaald naar een stedelijke aanpak. Bij de te grote winkelgebieden is vooral aandacht voor de Boulevard Zuid (Groene Hilledijk), de Schiedamseweg, de Bergse Dorpsstraat en de Crooswijkseweg (verbreding van een mix aan functies). We faciliteren buiten alle concentratiegebieden partijen die winkelpanden willen transformeren
- Te sturen op het transformeren van 180.000 m² kantoorruimte naar wooneenheden en andere economische functies, samen met en op initiatief van marktpartijen. In 2019 is ca. 57.000 m² bvo kantoorruimte getransformeerd, met name naar wooneenheden. Met ca. 45.000 m² bvo in 2018 loopt de transformatiedoelstelling op schema.
- In 2019 hebben we een transformatiecongres georganiseerd en een reeks masterclasses met actuele onderwerpen, waaronder erfpacht en omgevingsvisie

- In de Spaanse Polder (incl Noord-West) hebben we in 2019 de omslag gemaakt van veiligheidsaanpak naar ruimtelijk-economische ontwikkeling. De ondernemers-verenigingen hebben gezamenlijk een parkmanager aangesteld voor 2 jaar. Het aantal leden van de verenigingen stijgt daardoor. Er is een Bedrijvenraad in oprichting om de stem van de ondernemers structureel te verankeren in ons democratisch stelsel. Daaraan gekoppeld is er een gebiedsorganisatie opgericht met een wijkmanager en gebiedsnetwerker die aan de slag zijn. Samen met die actieve ondernemers is nu een integrale gebiedsvisie in de maak. En er zijn verschillende ondernemers fors aan het investeren in CO2 reductie, door bijvoorbeeld zon op daken te installeren en kantoren naar energielabel A te brengen
- In samenwerking met TU Delft is een intern ontwikkeltraject georganiseerd waardoor integrale gebiedsontwikkeling, met behoud van werklocaties in de stad, beter lukt. De toolbox hiervoor is nog in ontwikkeling
- Op het thema Ruimte voor bedrijven in de stad heeft een bijeenkomst plaatsgevonden waarbij 80 ondernemers met het bestuur in gesprek zijn gegaan over zorgen en kansen. Dit krijgt ook in 2020 een vervolg
- Het Holland United States Bridge programma waarbij de provincie Zuid Holland en de gemeente Rotterdam samenwerken, heeft 25 bedrijven op het gebied van Life Sciences & Health gescout en is met 6 bedrijven aan de slag gegaan om hun bedrijfsvoering uit te breiden naar Amerika. Een Rotterdams bedrijf is nu actief in gesprek met Amerikaanse investeerders.

Indicatoren

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Transformatie kantoren en winkels: het (laten) transformeren en/of onttrekken van tenminste 180.000 m2 bruto vloeroppervlak uit de voorraad kantoren in Rotterdam gedurende de periode van 1 januari 2018 tot 1 november 2021.	Streefwaarde	>	> 90.000	>	Per 1/11		
	(ultimo)	45.000	m2	135.000	/21 >		
		m2		m2	180.000	m2**	
	Realisatie		57.500				
Winkels: vier pilot-gebieden transformatie is 10 panden per jaar voor een periode van 3 jaar (2019-2021), dus in totaal 120 panden	Streefwaarde		40	40	40		
	Realisatie		69				
Verduurzaming Kantoren*	Streefwaarde						
	Realisatie						
Economische Clusterontwikkeling: investeringen, FTE, nieuwe vestigers door inzet fondsmiddelen en inzet van de gemeente	Streefwaarde		33,95			€ 700 mln	
			mln. 7			investeringen	
			vestigers			/ 2000 FTE /	
			109 fte			50 nieuwe	
			banen			vestigers	
	Realisatie		.			additioneel	

Nieuw Ondernemerschap*	Streefwaarde	
	Realisatie	
MKB RNE proof: In deze collegeperiode wordt er met minimaal 5000 ondernemers gesproken, waarbij de mogelijkheden van de nieuwe economie voor hun bedrijfsvoering worden belicht.*	Streefwaarde	779 5.000
	Realisatie	1.191**

* In ontwikkeling, volgt 2e kwartaal 2020

** Cumulatieve realisatie 2018 t/m 1e kwartaal 2020.

Toelichting indicatoren

Transformatie kantoren en winkels

- We sturen op het transformeren van 180.000 m2 kantoorruimte naar wooneenheden en andere economische functies, samen met en op initiatief van marktpartijen. In 2019 is 57.500 m2 bvo kantoorruimte getransformeerd, met name naar wooneenheden. Met 45.000 m2 bvo in 2018 loopt de transformatiedoelstelling op schema. Cumulatief is in 2019 dus totaal $45.000 + 57.500 = 104.000$ m2 BVO getransformeerd.

Verduurzaming Kantoren

- Met informatieverstrekking en goede voorbeelden vastgoedeigenaren ondersteunen en stimuleren om de Rotterdamse kantoren in 2022 te verduurzamen naar ten minste label C, maar bij voorkeur naar een ambitieuzer energielabel.
- Opnemen in het Convenant Kantoren Transformatie.
- We starten twee pilots voor de verduurzaming van kantoren naar een hoger ambitieniveau dan het wettelijk vereiste. De eerste pilot is gericht op mogelijk maken van de realisatie van energie neutrale/circulaire bestaande kantoorgebouwen. Waarbij we zowel een pand in eigendom van de gemeente inbrengen, als marktpartijen uitdagen een pand voor deze pilot voor te dragen. In de tweede pilot onderzoeken we wat ruimtelijk-economisch nodig is om innovatieve koplopers in de economie zo goed mogelijk te faciliteren in de stad.

Subdoel Nieuw Ondernemerschap

Binnen het onderdeel nieuw ondernemerschap is Up!Rotterdam, een publiek privaat actieprogramma opgezet (2019 – 2023). Het actieprogramma is in co-creatie met de belangrijkste stakeholders uit het innovatie ecosysteem opgesteld en is door het college vastgesteld en besproken door de raad in december 2019. Het doel van het actieprogramma is om door middel van het opschalen van startups en scale-ups de transitie naar de nieuwe economie te (helpen) versnellen. Het actieprogramma bestaat uit de onderstaande pijlers, waar meerdere projecten onder vallen:

- Toegang tot talent. We zijn in 2019 gestart met een gezamenlijke talentcampagne, waarbij de vacatures van de top 50 scale-ups verzameld worden op een platform en er momenteel een campagne wordt ontwikkeld om talent naar dat platform en Rotterdam te trekken.

- Toegang tot kapitaal. De organisatie van Rotterdam Capital Days 2019 samen met verschillende innovatie hubs met als doel om startups en scale-ups te verbinden met investeerders. Er hebben 1800 participanten aan deelgenomen.
- Toegang tot (internationale) markten. De innovatiemanagers van 17 corporates in Rotterdam e.o. zijn samengebracht om corporate- startup/scale-up samenwerking te bevorderen.
- Ecosysteem interacties. De eerste RotterdamGroeit sessie heeft plaatsgevonden, waarbij ondernemers elkaar d.m.v. peer-to-peercoaching helpen door te groeien. Er hebben 57 ondernemers uit Rotterdam en omgeving aan deze sessie deelgenomen.
- Positionering van Rotterdam. Door het tonen van iconoprojecten en de mooie voorbeelden die we hebben van startups en scale-ups die impact maken zetten we Rotterdam op de kaart als dé plek voor innovatief en duurzaam ondernemerschap.
- Life Sciences & Health bedrijven groeien goed in Rotterdam, twee bedrijven hebben met behulp van investeringsfondsen een stap naar duurzame groei gemaakt.

MKB-RNE proof

- Het Rotterdamse MKB staat midden in grote veranderingen. Samen met onze kennispartners (HR, Zadkine enzovoort) wordt er een RNE scan voor MKB ondernemers gemaakt. In deze collegeperiode wordt er met minimaal 5000 ondernemers gesproken, waarbij de mogelijkheden van de nieuwe economie voor hun bedrijfsvoering worden belicht. Hiertoe zetten we extra capaciteit in bij de ondernemersbalie, het accountmanagement en de bedrijfscontactfunctionarissen.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	30	80	961	882
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	817	817
Overige opbrengsten derden	30	80	145	65
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	12.357	10.453	12.682	2.229
Apparaatslasten	5.610	5.813	5.573	-240
Inhuur	400	160	21	-138
Overige apparaatslasten	85	119	114	-5

Personeel	5.126	5.534	5.437	-97
Interne resultaat	955	-2.458	-1.600	857
Interne resultaat	955	-2.458	-1.600	857
Programmalasten	5.793	7.098	8.709	1.611
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.365	5.350	6.021	670
Overige programmalasten	0	0	-2	-2
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.427	1.748	2.690	943
Saldo voor vpb en reserveringen	-12.328	-10.373	-11.720	-1.347
Saldo voor reserveringen	-12.328	-10.373	-11.720	-1.347
Reserves	1.778	2.613	1.983	-630
Onttrekking reserves	1.778	2.613	1.983	-630
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Saldo	-10.550	-7.760	-9.737	-1.977

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-10.550
Omissieregeling 2019	-6.006
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-6.375
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-7.770
10-maandsrapportage 2019	-7.760
Realisatie 2019	-9.737

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Gist en Scale Up	882	882	0	0
2. Lagere apparaatslasten flexibele inzet	0	-240	0	240

3. Aanvullende inzet projecten	0	1.360	0	-1.360
4. Intern resultaat	0	857	0	-857
5. Lagere onttrekking reserves	0	-630	-630	0
Totaal afwijkingen	882	2.229	-630	-1.977

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Gist en Scale Up

Er zijn niet begrote baten gerealiseerd voor de projecten Gist en Scale Up vanuit het Rijk . Hier tegenover staan echter ook gelijke extra kosten voor deze projecten.

2. Lagere apparaatslasten flexibele inzet

De openstaande vacatureruimte zorgt voor een onderbesteding.

3. Aanvullende inzet projecten

Door de aantrekkende vraag vanuit de markt zijn meer activiteiten ondernomen dan voorzien. Naast de begrote inzet op Clean Tech, Food en Life Science & Health is er onder andere aanvullende inzet gepleegd op Haven en Maritiem (€ 765), het stimuleren van groene innovaties t.b.v. een circulaire en duurzame economie via o.a. Rotterdam The Hague Innovation Airport (€ 250), Gist & Scale Up (€ 882) en Asbeter (€ 323).

Het Rijk heeft in de decembercirculaire een doeluitkering uitgekeerd voor een subsidie aan Asbeter. De daadwerkelijke storting heeft plaats gevonden op het programma Beheer Algemene Middelen/ Gemeentefonds. Dit levert voor Economie een nadeel op en een voordeel bij het programma Beheer Algemene middelen. Op concernniveau is dit budgetneutraal.

Met name voor de Rotterdamse haven is meer inzet gepleegd dan budgettair beschikbaar was. Deze inzet is te verdelen in coördinatie concernbrede haveninzet (€ 265), inspelen op vragen en verzoek tot inzet vanuit het bedrijfsleven (€ 225), extra subsidies voor onder andere Smart Port en Vopak (€ 190) en de promotie van Rotterdam als havenstad (conferenties, netwerken of social media (€85)).

4. Intern resultaat

Door de extra inzet op de economische projecten kon geen dekking gegenereerd worden binnen andere Rotterdamse taakvelden. Dat leidt op dit taakveld tot minder dekking, maar op andere taakvelden binnen het concern tot meer dekking. Op concernniveau is het dus budgetneutraal.

5. Lagere onttrekking reserves

Alle begrote projecten vanuit Economie voor de Energietransitie zijn gestart. De uitvoering/realisatie van een aantal projecten voor de Energietransitie is vertraagd als gevolg van externe factoren (uitvoeringsplannen van bedrijven zijn vertraagd). Bijvoorbeeld voor Waste to Chemicals (W2C) hebben de leningsbesprekingen plaats gevonden, maar heeft W2C nog geen leningsaanvraag ingediend.

Dit heeft geresulteerd in een lagere onttrekking aan de reserve Energietransitie dan voorzien in 2019. De middelen voor de Energietransitie blijven beschikbaar in de reserve Energietransitie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Atelier en Broedplaatsenbeleid 2017-2021](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Nieuwe Transformatie Aanpak kantoren Rotterdam 2016-2020](#)
- [De Nieuwe Transformatie Aanpak winkels Rotterdam 2016-2020](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017](#)
- [Het Rotterdamse coffeeshopbeleid 2013](#)
- [Horecanota Rotterdam 2017-2021](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#) (Drift rapport)
- [Nota prostitutie en seksbranche 2015](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Strategiedocument Food & The City](#) - Stimuleren van stadslandbouw in en om Rotterdam
- [Structuurvisie Stadshavens](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025](#)
- [Detailhandelsnota Rotterdam \(2017\)](#)

- [Nota Kantoorruimte \(2019\)](#)
- [Nota bedrijfsruimte \(2019\)](#)

Omschrijving taakveld

Kennis, netwerken, middelen en beleidsinstrumenten worden ingezet om te sturen op systeemdoorbraken die de economie van de stad en de regio helpen vernieuwen, de transformatie van de haven naar een emissieloze economie te versnellen en de modernisering van de stedelijke economie en het midden- en kleinbedrijf (MKB) in het bijzonder te stimuleren. Om de gemeentelijke, regionale en landelijke doelstellingen op economisch gebied te bereiken wordt samengewerkt met bedrijven, (kennis)instellingen en ondernemers, dienstverlening aan het MKB op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau geleverd en wordt de investeringsbereidheid van en aan ondernemers geïdentificeerd en versterkt. Innovatie wordt gestimuleerd. De gemeente is aanspreekpunt voor bedrijven en instellingen in de stad en voor de besturen van de ondernemersverenigingen. Het signaleren van belemmeringen voor ondernemers wordt vertaald naar een lobby naar het Rijk. Regeldrukvermindering en realisering van pilots in de praktijk blijven prioriteit. Rotterdam Partners heeft onze opdracht gekregen om, ten behoeve van internationaal vermarkten van de stad, internationale bezoekers, bedrijven en congressen aan te trekken. We werken aan de Strategische Agenda van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag samen met de andere 22 regiogemeenten. Via Innovation Quarter (IQ), de regionale ontwikkelingsmaatschappij, zetten we in op regionale internationale acquisitie, business development en ondersteuning en financiering van innovatieve ondernemers en plannen in onze regio, waarbij kwaliteit belangrijker is dan kwantiteit.

Samen met de vertegenwoordigers van het Rotterdamse bedrijfsleven en de kennisinstellingen zorgt de gemeente voor kennis en informatie voor ondernemers om het ondernemerschap te versterken. De gemeente brengt het bedrijfsleven en onderwijs dicht bij elkaar om de arbeidsmarkt weerbaar te maken. Daarnaast zorgt de gemeente dat de digitale infrastructuur en andere vestigingsvoorwaarden optimaal zijn geregeld. Specifiek worden gemeentelijke regels die innovatie, circulariteit en digitale ongelijkheid in de weg staan aangepast of gestopt.

Economische promotie

Pagina 47

Economische promotie

Rotterdam versterkt haar propositie als aantrekkelijke stad voor bedrijven.

Ontwikkelingen en voortgang

We hebben beleid conform de planning uitgevoerd waarbij we de propositie van Rotterdam als aantrekkelijke stad voor bedrijven hebben versterkt.

Wat willen we bereiken?

Meer vestigingen en oprichtingen van zowel nationale als internationale bedrijven. De Rotterdamse propositie is sterk, gaat uit van het DNA van de lokale economie en versterkt wat al sterk is.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Innovation Quarter (IQ)

IQ werkt in opdracht van onder andere gemeente Rotterdam aan het ondersteunen en financieren van innovatieve ondernemers en plannen in onze regio. Zij investeert hiertoe in bedrijven voor haar fondsen, trekt bedrijven aan via internationale acquisitie en helpt bedrijven en initiatieven te groeien via business development. In 2019 zijn de volgende resultaten behaald op de hoofdtaken business development, foreign investments en capital:

- Business Development realiseerde 43 businesscases en innovatieprojecten met een investeringsvolume van € 26 mln.
- Foreign Investments heeft 56 bedrijven geassisteerd bij vestiging, dan wel verhuizing of uitbreiding in de regio. Deze bedrijven verwachten binnen drie jaar 2.810 arbeidsplaatsen te hebben gerealiseerd in de regio (waarvan 260 betrekking hebben op behoud van werkgelegenheid) en € 424 mln. additioneel te hebben geïnvesteerd.
- Capital heeft 33 investeringen gerealiseerd. Het additioneel aangetrokken kapitaal over 2019 voor de regio komt met deze investeringen op € 54 mln. Met deze investeringen worden binnen drie jaar 1.993 additionele arbeidsplaatsen verwacht.

Venture Café

Venture Café Rotterdam heeft tot doel om het innovatie ecosysteem in de stad en regio met elkaar te verbinden. 'Connecting innovators to make things happen' is hun motto. Dat doen ze door wekelijkse programma's en contacten aan te bieden aan ondernemers, investeerders, studenten, werknemers, grote bedrijven, kennisinstellingen en grote bedrijven. Dat doen ze in Rotterdam maar ook op meerdere plekken in hun thuisland de Verenigde Staten en steeds meer in andere landen in de wereld. Het afgelopen jaar heeft het Venture Café tijdens hun wekelijkse Thursday gathering 701 sessie georganiseerd met 347 partners. Op een gemiddelde donderdag zijn er 300 bezoekers. Nieuw in 2019 was dat elke vierde donderdag in het teken staat van talentontwikkeling.

Cambridge Innovation Centre (CIC)

Het CIC groeit naar verwachting. In 2019 is gestart met de verbouwing van het eerste deel van fase 3 waardoor het CIC in 2019 doorgroeit naar ongeveer 10.000 m². Tevens zijn afspraken gemaakt voor de laatste uitbreiding naar de beoogde 12.000 m². Op dit moment zijn er meer dan 250 bedrijven gevestigd en zijn er door bedrijven uit

het CIC inmiddels meer dan 1300 nieuwe banen gecreëerd.

Rotterdam Partners

Rotterdam Partners is opgericht om Rotterdam internationaal te positioneren en te vermarkten met als doel het aantrekken van bezoekers, congressen en bedrijven. Hiermee dragen zij bij aan een nieuwe economie die energie neutraal, circulair, digitaal en inclusief is. In 2019 is de samenwerking tussen Rotterdam Partners en de gemeente opnieuw vastgelegd in meerjarige subsidieafspraken. In 2019 zijn er 1335 banen gecreëerd door het aantrekken van internationale bedrijven, verbleven er 1.210.000 hotelgasten in de stad en hebben de aangetrokken congressen € 48.586.752 aan bestedingen in de stad opgeleverd.

VN instituut klimaatadaptatie

De gemeente Rotterdam helpt het ministerie van Infrastructuur en Milieu bij de ontwikkeling van een Global Centre of Excellence on Adaptation in Nederland. Dit initiatief van het United Nations Environment Programme (UNEP), Nederland en Japan heeft als doel om landen, steden, gemeenschappen en bedrijven te ondersteunen bij het aanpassen aan klimaatveranderingen. De gemeente draagt bij aan het huisvesten van dit instituut door middel van financiële bijdrage en door begeleiding en het leveren van inhoudelijke expertise op het gebied van klimaatadaptatie.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische promotie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0
Financieringsbaten	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	9.467	11.589	11.393	-197
Interne resultaat	77	1.410	1.391	-19
Interne resultaat	77	1.410	1.391	-19
Programmalasten	9.390	10.179	10.002	-177

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	720	1.643	1.681	38
Kapitaallasten	202	118	122	4
Overige programmalasten	0	0	1	1
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.467	8.418	8.197	-221
Saldo voor vpb en reserveringen	-9.467	-11.589	-11.393	197
Saldo voor reserveringen	-9.467	-11.589	-11.393	197
Reserves	-462	-462	-462	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0
Toevoeging reserves	462	462	462	0
Saldo	-9.929	-12.051	-11.855	197

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-9.929
Omissieregeling 2019	-11.889
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-13.978
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-12.051
10-maandsrapportage 2019	-12.051
Realisatie 2019	-11.855

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lagere lasten	0	-197	0	197
Totaal afwijkingen	0	-197	0	197

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Lagere lasten

Voor de kosten van de Brexit zoals de 2^e ontsluitingsweg in Hoek van Holland (€ 600) heeft de eindafrekening met het Rijk niet in 2019 plaatsgevonden aangezien de Brexit nog steeds geen feit was eind december 2019. Deze afrekening wordt in 2020 verwacht.

Daartegenover staat de aantrekkende vraag vanuit Smartcity, waarvoor extra kosten zijn gemaakt.

Gezamenlijk leidt dit tot een onderbesteding van € 197.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#) (Drift rapport)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

Ten behoeve van de marketing, economische innovatie, accountmanagement (grootbedrijf), netwerkondersteuning en (internationale) acquisitie van bedrijven en instellingen is de gemeente opdrachtgever van diverse instellingen die deze taken uitvoeren.

Maatschappelijke ondersteuning

Pagina 48

Maatschappelijke ondersteuning

We streven naar een stad in balans.

We geven ruimte aan zelfredzame Rotterdammers.

Rotterdammers leveren naar vermogen een bijdrage aan de samenleving.

We staan klaar voor hen die extra (financiële) ondersteuning nodig hebben.

(Nieuwe) Rotterdammers doen mee naar vermogen.

We streven er naar dat jongeren veiliger, gezonder en kansrijker opgroeien.

TAAKVELD 1

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Het actief bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten.

TAAKVELD 2

Samenkracht en burgerparticipatie

1. Nieuw Rotterdams Welzijn: Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten.
2. Integratie en Samenleven: In Rotterdam vinden we het belangrijk dat alle mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers- werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.
3. Statushouders: Een vernieuwde aanpak voor Rotterdamse statushouders, die zich richt op alle basiscomponenten om te komen tot succesvolle participatie in de samenleving: woning, scholing, zorg en toeleiding naar werk.
4. Minderjarige Rotterdammers: kinderen en jongeren groeien kansrijker veiliger en gezonder op.

TAAKVELD 3

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

1. Daling van het aantal huishoudens dat langdurig in armoede leeft.
2. Kinderen die in armoede leven, krijgen meer mogelijkheden om mee te doen met sport, cultuur uitjes of andere activiteiten.

TAAKVELD 4

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

1. Iedereen doet mee naar vermogen: Rotterdammers leveren een tegenprestatie naar vermogen, die ze zelf mogen invullen in de vorm van mantelzorg, vrijwilligerswerk, taalcursus, beweegtraining of eerst werken aan persoonlijke problematiek.
2. Jongerenloket: het begeleiden van jongeren naar werk en/of onderwijs.
3. Jongerenloket: Rotterdamse jongeren (27-) gaan pas van school als zij een baan hebben.
4. Jongerenloket: Wij helpen jonge statushouders (27-) aan werk of helpen hen om zich daarop voor te bereiden of begeleiden hen naar school.

TAAKVELD 5

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening

Vergroten van de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers.

Omschrijving programma

Dit programma richt zich op veel verschillende vormen van maatschappelijke ondersteuning.

De gemeente streeft naar balans in de stad, waarin mensen samenleven, samenwerken en meedoen naar vermogen en waarin iedereen de Nederlandse taal voldoende spreekt en verstaat. Rotterdammers erkennen en respecteren de verschillen tussen mensen; gelijkwaardigheid en vrijheid zijn belangrijke waarden. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede te komen.

Zelfredzame Rotterdammers krijgen de ruimte om hun talenten en de sociale omgeving te benutten. Daar waar extra (financiële) ondersteuning nodig is, staat de gemeente klaar. Een samenleving waarin men omziet naar elkaar. Daarom ondersteunt de gemeente dat inwoners informele zorg en ondersteuning, waaronder mantelzorg, verlenen. Specifieke aandacht is er voor jongeren en ouderen. We streven er naar dat jongeren veiliger, gezonder en kansrijker opgroeien. Voor ouderen wordt de integrale inzet vorm gegeven in het Masterplan ouderen.

We gaan uit van de kracht van Rotterdammers, ook als zij niet zelfredzaam zijn. Rotterdammers weten zich gezien. Het streven is dat iedereen zijn talent ontwikkelt, leert en/of werkt, of op een andere manier maatschappelijk participeert als leren of werken niet kan. Rotterdammers leveren daarom een tegenprestatie naar vermogen. We zetten in op kansen voor kinderen en jongeren, door begeleiding naar werk en/of onderwijs en door financiële ondersteuning voor sport, cultuur en uitjes, als ouders daar zelf niet voldoende middelen voor hebben. Stevige inzet vindt ook plaats op het verminderen van het aantal huishoudens in armoede en op het vergroten van financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers.

We vinden het belangrijk dat Rotterdammers mee kunnen doen. We zetten daarom actief in op het bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten. We werken aan een ontspannen samenleving, met Nederlandse waarden als basis.

Voor nieuwe Rotterdammers zetten we in op de basiscomponenten om te komen tot succesvolle participatie in de samenleving.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Maatschappelijke Ondersteuning	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking
	Begroting	Begroting	2019	
	2019	2019		
Baten exclusief reserves	10.530	18.743	21.711	2.968

Bijdragen rijk en medeoverheden	3.935	11.717	14.198	2.481
Financieringsbaten	565	235	228	-7
Overige opbrengsten derden	6.030	6.790	7.085	294
Overige baten	0	1	200	199
Lasten exclusief reserves	182.583	197.253	196.141	-1.113
Apparaatslasten	35.387	44.240	45.611	1.371
Inhuur	3.189	6.809	7.605	795
Overige apparaatslasten	341	1.073	1.112	39
Personeel	31.857	36.357	36.894	537
Interne resultaat	1.451	1.868	3.298	1.430
Interne resultaat	1.451	1.868	3.298	1.430
Programmalasten	145.746	151.145	147.232	-3.914
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	62.016	60.703	59.477	-1.226
Kapitaallasten	0	252	278	26
Overige programmalasten	86	85	369	284
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	48.560	37.175	37.370	195
Subsidies en inkomensoverdrachten	35.084	52.931	49.738	-3.193
Saldo voor vpb en reserveringen	-172.053	-178.511	-174.430	4.081
Saldo voor reserveringen	-172.053	-178.511	-174.430	4.081
Reserves	0	900	428	-472
Onttrekking reserves	0	900	428	-472
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-172.053	-177.611	-174.002	3.609

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Oorspronkelijke begroting 2019	-172.053
Omissieregeling 2019	-172.817
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-177.905
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-179.547
10-maandsrapportage 2019	-177.611
Realisatie 2019	-174.002

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma bedraagt € 3,6 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Jeugd: € 1,5 mln

Op een aantal onderdelen met betrekking tot Jeugd is voor € 1,5 mln budget niet geheel benut. Dit heeft verschillende oorzaken:

- Over 2018 zijn subsidies 2018 lager afgerekend.
- De plannen voor besteding van de Rijksbijdrage Gezond in de Stad (€ 300) zijn in het najaar tot stand gekomen. Uitvoering vindt plaats vanaf 2020. Dit bedrag moet in 2020 zodoende ook beschikbaar blijven voor het realiseren van de hieraan gestelde doelen.
- De tijdsplanning voor innovaties op het gebied van jeugd (Walstroom, beleidskader jeugd) bleken te optimistisch. Het kost meer tijd om innovaties/pilots op te starten. Daarnaast zijn oplossingen gekozen die goedkoper uitpaken dan begroot.
- Beschikbaar gesteld budget voor de transformatieve school, aanvullende (veelal kleinere) subsidies voor jeugdwerk waarin niet is voorzien in de gebiedsopdrachten en eenmalige risico's die zich niet hebben voorgedaan, bleken niet nodig te zijn.

Landelijke vreemdelingen voorziening (LVV): - € 700

Voor uitvoering van het onderdeel Landelijke vreemdelingen voorziening is onvoldoende budget beschikbaar vanuit het Rijk. Hierdoor ontstaat een tekort van € 700.

Integratie: € 800

Vanuit de septembercirculaire 2019 zijn voor het gehele jaar 2019 middelen ontvangen voor de veranderopgave van de nieuwe inburgeringswet die in 2021 ingaat. Deze middelen konden in het laatste kwartaal van 2019 niet meer volledig worden ingezet. Dit bedrag à € 800 moet in 2020 beschikbaar blijven voor het realiseren van de hieraan gestelde doelen.

Door bovenstaande ontwikkeling is de geraamde onttrekking aan de reserve Asielakkoord niet nodig gebleken waardoor de onttrekking aan de reserve van € 400 niet heeft plaatsgevonden.

Nieuw Rotterdams Welzijn (NRW): € 700

Voor de uitvoering van het programma Nieuw Rotterdams Welzijn zijn minder toekenningen op aanvragen voor Huizen van de Wijk verstrekt. Op het uitvoeringsplan Ouder en Wijzer hebben zich lagere lasten à € 400 voorgedaan. Dit bedrag moet in 2020 beschikbaar blijven voor het realiseren van de hieraan gestelde doelen.

Armoedebestrijding - Rotterdamse regelingen en verstrekkingen: € 2,2 mln

Op een aantal onderdelen met betrekking tot Rotterdamse regelingen en verstrekkingen zijn afwijkingen ten opzichte van de begroting. De Individuele inkomenstoeslag (IIT) en de Kwijtschelding afvalstoffenheffing hadden een lager gebruik dan eerder geprognoseerd. Het AOW- en Jeugdtegoed kende juist een overbesteding als gevolg van het verhogen van het Jeugd-tegoed met 100 euro inclusief bijbehorende uitvoeringslasten en een hoger gebruik van het AOW-tegoed. Per saldo een onderbesteding van € 2,2 mln.

Armoedebestrijding – Bijzondere Bijstand: - € 1,2 mln

De Bijzondere verstrekkingen laten een stijging zien ten opzichte van afgelopen jaar. Deze stijging komt voornamelijk door toegenomen bewindvoeringskosten. Ook heeft er dit jaar een extra kwijtschelding van leenbijstand plaatsgevonden.

Overige afwijkingen: € 300

Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen, die leiden tot een voordeel van € 300.

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

1. Iedereen doet mee naar vermogen: Rotterdammers leveren een Prestatie010 naar vermogen, die ze zelf mogen invullen in de vorm van mantelzorg, vrijwilligerswerk, taalcursus, beweegtraining of eerst werken aan persoonlijke problematiek.

2. Jongerenloket: Het begeleiden van jongeren naar werk en/of onderwijs.

3. Jongerenloket: Rotterdamse jongeren (27-) gaan pas van school als zij een baan hebben.

4. Jongerenloket: wij helpen jonge statushouders (27-) aan werk of helpen hen om zich daarop voor te bereiden of begeleiden hen naar school.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is 'Mensenwerk' het beleidskader Participatiewet 2019-2022 door de gemeente vastgesteld. De speerpunten van dit beleid sluiten aan op de intensieve dienstverlening van het Jongerenloket.

Het programma Aanpak Schulden is in 2019 van start gegaan. Het Jongerenloket is de ingang voor alle jongeren tussen de 18 en 27 jaar met schuldenproblematiek.

Wat willen we bereiken?

Iedereen doet mee naar vermogen

- Iedereen heeft een talent. Daarom verwachten we dat iedereen in Rotterdam actief meedoet in de samenleving. Dat kan zijn het volgen van een re-integratietraject of werken aan de persoonlijke ontwikkeling, bijvoorbeeld door het verrichten van vrijwilligerswerk. Dit laatste noemen we in Rotterdam de Prestatie010. De werkzoekenden mogen de Prestatie010 zelf invullen in overleg met uitvoerende medewerkers. Door de Prestatie010 kunnen werkzoekenden zich persoonlijk ontwikkelen, zelfredzamer worden, meer actief zijn en wordt hun gezondheidsbeleving versterkt en zorgconsumptie vermindert. Tevens neemt de afstand tot de arbeidsmarkt af. De werkzoekende werkt door de Prestatie010 aan zijn of haar arbeidspotentieel.
- De aankomende jaren gaan we ons meer focussen op 9.000 werkzoekenden van de doelgroep waarvan de verwachting is dat zij een volgende stap kunnen zetten richting re-integratie en mogelijk betaald werk. Door middel van deze dienstverlening is de ambitie dat jaarlijks minimaal 1.000 werkzoekenden toegeleid zijn naar re-integratie of een betaalde baan.

Jongerenloket

- Jongeren van nu groeien op in een complexe, supersnelle wereld waarin ze met een voortdurende stroom van informatie, sociale interacties en keuzemogelijkheden geconfronteerd worden. Jongeren beheersen de 21e -eeuwse vaardigheden waardoor zij kunnen deelnemen aan het arbeidsproces of succesvol hun opleiding doorlopen. Jongeren kunnen meedoen en nemen de verantwoordelijkheid over hun eigen leven.
- Wij helpen jonge statushouders (27-) aan werk of helpen we hen om zich daar op voor te bereiden of begeleiden statushouders naar onderwijs. Zodat zij voorbereid zijn op deelname aan de Rotterdamse samenleving.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Iedereen doet mee naar vermogen

- Door intensief samen te werken met tal van maatschappelijke partners, maken meer werkzoekenden een stap in hun persoonlijke ontwikkeling. Samen verkleinen we voor deze werkzoekenden de afstand tot de arbeidsmarkt. Bij Rotterdammers die zich voldoende ontwikkeld hebben zetten we stappen richting re-integratie en werk en leveren zo een bijdrage aan de college target om het aantal bijstandsuitkeringen terug te dringen naar 30.000.
- Met 9.000 werkzoekenden uit de doelgroep onderhouden we intensief contact. Hen stimuleren we om de volgende stap te zetten richting re-integratie en mogelijk betaald werk.

Jongerenloket

In 2019 heeft het Jongerenloket met 3.314 jongeren een intakegesprek gevoerd. Tijdens het intakegesprek is de problematiek van de jongere inzichtelijk gemaakt. Vervolgens is met deze jongere een Plan van Aanpak opgesteld. Afhankelijk van de problematiek is de jongere aangemeld voor een passend traject. De casusregisseur monitort de voortgang van de jongere met betrekking tot het verhogen van zijn/haar zelfredzaamheid.

Jonge statushouders worden intensief begeleid door op de doelgroep gespecialiseerde Jongerenconsulenten. De intakegesprekken voor deze doelgroep hebben binnen de norm van 3 weken plaatsgevonden.

Indicatoren

Effectindicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Streefwaarde			1.000	1.000	1.000	1.000

Prestatie010. Ambitie 'Iedere stap telt'. Aantal werkzoekenden vanuit doelgroep Realisatie 1.019

Prestatie010 doorgestroomd naar domein Werk of direct naar een betaalde baan.

Jongerenloket. Aantal jongeren in de bijstand (incl. statushouders)	Streefwaarde	2.550	2.200	1.950	1.950	1.950
	Realisatie	2.784	2.251	2.037		
Jongerenloket. Aantal jonge statushouders in de bijstand	Streefwaarde	620	585	450	450	450
	Realisatie	634	655	468		
Jongerenloket. Aantal jongeren uitstroom*	Streefwaarde	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
	Realisatie	1.103	1.557	1.345		

* De genoemde cijfers zijn conform de methodiek die is toegepast op Jongeren aan de Slag (JAS, 2015-2017). Er is verder onderzoek nodig om de vertaling van de bestandsreductie met betrekking tot jongeren tot 27 jaar in de bijstand te maken. Op basis hiervan worden de cijfers in de begroting 2020 aangepast.

Aantal jongeren uitstroom

In 2019 hebben we de streefwaarde van het aantal jongeren in de bijstand gehaald. Naar aanleiding van dit resultaat is de ambitie voor 2020, 2021 en 2022 bijgesteld.

In 2019 hebben we de streefwaarde van het aantal jonge statushouders in de bijstand gehaald. Naar aanleiding van dit resultaat is de ambitie voor 2020, 2021 en 2022 bijgesteld.

In 2019 zijn 1.345 jongeren uitgestroomd, waarvan 610 jongeren naar werk, 326 naar onderwijs en 409 jongeren om 'overige' redenen (voornamelijk exogene factoren). Voor deze laatste categorie wordt van oudsher geen jaardoelstelling geformuleerd. Om die reden is het streefcijfer 2020 gelijk aan voorafgaande jaren. De uitstroom is lager dan in 2018. Hier ligt aan ten grondslag dat het aantal jongeren dat een bijstandsuitkering ontvangt en kampt met multi-problematiek is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Prestatie-indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Jongerenloket. % jongeren binnen 2 weken intake gesprek*	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	N.v.t.	90%	92%		
Jongerenloket. % jonge statushouders binnen 3 weken een gesprek	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	N.v.t.	100%			

* Eind 2019 is het aantal aanvragen voor een intakegesprek gestegen. Hierdoor is de wachttijd voor intakegesprekken opgelopen en hebben niet alle intakegesprekken binnen de termijn van 2 weken kunnen plaatsvinden.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

Oorspr.

Bijgestelde

Realisatie

Afwijking

	Begroting 2019	Begroting 2019	2019	
Baten exclusief reserves	3.584	3.642	2.355	-1.287
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.518	3.589	2.344	-1.245
Overige opbrengsten derden	65	53	11	-41
Lasten exclusief reserves	16.683	19.066	17.508	-1.558
Apparaatslasten	12.889	14.943	15.893	949
Inhuur	1.740	2.546	2.505	-41
Overige apparaatslasten	-213	291	459	168
Personeel	11.362	12.106	12.929	823
Interne resultaat	260	228	52	-175
Interne resultaat	260	228	52	-175
Programmalasten	3.534	3.895	1.563	-2.332
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.534	2.795	934	-1.861
Overige programmalasten	0	0	1	1
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	-18	-18
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	1.100	646	-454
Saldo voor vpb en reserveringen	-13.099	-15.424	-15.152	271
Saldo voor reserveringen	-13.099	-15.424	-15.152	271
Reserves	0	200	200	0
Onttrekking reserves	0	200	200	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Saldo	-13.099	-15.224	-14.952	271

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-13.099
Omissieregeling 2019	-14.564

Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-15.147
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-17.206
10-maandsrapportage 2019	-15.224
Realisatie 2019	-14.952

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Jongerenloket	-1.402	-1.396	0	-6
2. Diverse afwijkingen	115	-162	0	277
Totaal afwijkingen	-1.287	-1.558	0	271

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Jongerenloket

Op het Jongerenloket zijn lagere lasten ontstaan door lager nagekomen kosten voorgaand jaar en een stijging van het aantal niet succesvol afgeronde trajecten. Door een toename van jongeren met multi problematiek bleken deze trajecten te zwaar voor de gecontracteerde trajectaanbieders. Daarnaast is minder ESF subsidie beschikbaar dan vooraf ingeschat.

2. Diverse afwijkingen

Dit betreft diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [De Taalspiraal](#)
- [Rotterdamse Aanpak Statushouders 2016-2020](#)
- [Plan van Aanpak Tegenprestatie 2015-2018](#)
- [Monitor Rotterdamse Groepen](#)
- [Monitor statushouders](#)
- [Taalmonitor](#)
- [Voortgangsrapportage Volwaardig Meedoen in Rotterdam](#)
- [Participatiewet](#)
- [Verordening tegenprestatie Participatiewet Rotterdam 2015](#)
- [Wet inburgering](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdammers met een gemeentelijke uitkering op grond van de Participatiewet en die geen re-integratievoorziening krijgen aangeboden, leveren een tegenprestatie naar vermogen. De tegenprestatie zetten we deze collegeperiode door in een vernieuwde aanpak onder de naam "Prestatie010". Door de actieve inzet van werkzoekenden dragen zij bij aan de stad, kunnen beter participeren en bevordert dit hun persoonlijke ontwikkeling.

Het Jongerenloket adviseert en ondersteunt jongeren van 16 tot 27 jaar op weg naar een zo groot mogelijke sociale en economische zelfstandigheid. Het Jongerenloket richt zich op Rotterdamse jongeren die veelal een opeenstapeling aan problemen kennen. Zij krijgen advies en ondersteuning op weg naar een zo groot mogelijke sociale en economische zelfstandigheid, zodat zij weer meedoen en actief deel uitmaken van de maatschappij.

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

Pagina 50

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

1. Daling van het aantal huishoudens dat langdurig in armoede leeft.

2. Kinderen die in armoede leven, krijgen meer mogelijkheden om mee te doen met sport, cultuur uitjes of andere activiteiten.

Ontwikkelingen en voortgang

Als gevolg van de uitkomsten van de Minima-Effectrapportage is besloten het Jeugdtegoed voor kinderen van 12 tot 18 jaar op te hogen met €100 per jaar. Ook is de individuele studietoeslag verhoogd naar €300 voor jongeren met een arbeidsbeperking. De gemeente heeft voor mensen met grote schulden en ernstige tandproblemen extra geld uitgetrokken voor tandartsbehandelingen. Het geld is met dit doel aan het Fonds Bijzondere Noden Rotterdam verstrekt.

Wat willen we bereiken?

Minder armoede en schulden bij Rotterdamse gezinnen, met speciale aandacht voor kinderen, jongeren en voor ouderen, dat is wat er nodig is. Armoede en schulden, door welke oorzaak dan ook, geven zorgen en stress en ze maken dat mensen buiten spel komen te staan. Vooral kinderen lijden hieronder want armoede en schulden staan hun ontwikkeling op school, fysiek en sociaal emotioneel in de weg. In Rotterdam leeft 1 op de 4 kinderen in

armoede. Onze ambitie is dat minder mensen en gezinnen in armoede leven en schulden hebben. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede te komen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Op 6 juni 2019 is door de raad het beleidskader armoedeaanpak 'Uit de knoop' vastgesteld. Verder zijn we conform 'Uit de knoop' gestart met een pilot intensieve gezinsaanpak (als eerste in Bospolder Tussendijken) en een publiekscampagne om armoede en schulden bespreekbaar te maken. In 2019 heeft de samenwerking voor het instellen van een leerstoel effectieve armoedeaanpak gestalte gekregen. Samen met Fonds Kinderhulp, Erasmus universiteit en Hogeschool Rotterdam is aan een onderzoeksprogramma gewerkt.

Daarnaast is er een subsidieregeling in het leven geroepen om lokale initiatieven te ondersteunen. Zo kunnen wij bestaande, nieuwe of vernieuwende initiatieven een steun in de rug bieden.

Rijksmiddelen Kinderen in armoede

De gemeente heeft van het Rijk extra structurele financiële middelen ontvangen voor de bestrijding van armoede bij kinderen. (6,6 mln). Deze middelen zijn ingezet langs de volgende drie sporen.

Het eerste spoor betreft middelen binnen het beleidskader Jeugd. Armoede is hierin benoemd als risicofactor voor de ontwikkeling van kinderen. Met de extra middelen zijn extra interventies ingezet gericht op het versterken van de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen zodat zij zich goed staande weten te houden in allerlei omstandigheden. Dit is vooral gebeurd via de wijkprogrammering in wijken waar armoede en financiële problematiek het grootst is. Vanuit het tweede spoor zijn extra middelen ingezet voor uitbreiding van het subsidieregeling armoede en schuldenaanpak 2019, het jeugdtegoed en het Kindpakket. Dit Kindpakket bestaat uit de gemeentelijke regeling Jeugdtegoed, de gemeentelijke bijdrage aan het Jeugdfonds cultuur - sport en stichting Meedoen in Rotterdam.

Het derde spoor betreft investering in de financiële zelfredzaamheid en de preventie van schulden. Dit betreft vroegsignalering, de intensieve gezinsaanpak en het uitvoeringsplan Reset Rotterdam.

Inzet rijksmiddelen kinderen in armoede	Begroot	Besteed
Lange termijn investering in de ontwikkeling van kinderen ter preventie van armoede;	1300	1300

Korte termijn investering in het wegnemen van belemmeringen als gevolg van armoede op de participatie kinderen;	3625	3688
Lange termijn investering in de financiële zelfredzaamheid en de preventie van schulden van gezinnen	1700	1700

Voor het meten van de resultaten van onze armoedeaanpak gebruiken we verschillende monitoren: lage inkomensmonitor, minima-effectrapportage, armoede-index en monitor schuldenaanpak. De lage inkomensmonitor bestaat uit vier onderdelen: analyse en kenmerken doelgroep lage inkomens, analyse ontwikkeling omvang en kenmerken van in- en uitstroom uit de armoede, gebruik van inkomensondersteunende maatregelen en secundaire analyse van het wijkonderzoek op inkomensklasse.

Armoede is een probleem dat de gehele stad aangaat. Wij vinden dat het aanpakken van armoede daarom een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. We zoeken de samenwerking op waarbij we ook gebruik maken van de kennis van ervaringsdeskundigen. Goede initiatieven stimuleren wij door middel van een subsidieregeling armoede- en schuldenaanpak.

Onderstaand een overzicht van een aantal concrete intensiveringen:

- Het ophogen van het AOW-tegoed tot 450 euro per jaar
- Handhaven Jeugdtegoed voor 4 tot 12 jaar op 275 euro en voor 12 tot 18 jaar op 400 euro per jaar
- Individuele Inkomenstoeslag handhaven op 120 euro per jaar
- Kwijtschelding afvalstoffenheffing verhogen naar 75%

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	5.356	5.811	6.529	718
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	132	132
Overige opbrengsten derden	5.356	5.811	6.197	386
Overige baten	0	0	200	200
Lasten exclusief reserves	64.344	61.780	61.632	-148

Apparaatslasten	5.571	6.781	6.536	-245
Inhuur	941	1.550	1.167	-384
Overige apparaatslasten	93	138	143	5
Personeel	4.537	5.092	5.226	133
Interne resultaat	951	845	1.277	432
Interne resultaat	951	845	1.277	432
Programmalasten	57.822	54.155	53.820	-335
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.401	2.315	3.883	1.568
Overige programmalasten	0	0	160	160
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	48.560	37.175	37.331	156
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.860	14.665	12.446	-2.219
Saldo voor vpb en reserveringen	-58.989	-55.969	-55.103	866
Saldo voor reserveringen	-58.989	-55.969	-55.103	866
Saldo	-58.989	-55.969	-55.103	866

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-58.989
Omissieregeling 2019	-58.161
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-56.085
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-55.961
10-maandsrapportage 2019	-55.969
Realisatie 2019	-55.103

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Rotterdamse regelingen en verstrekkingen	0	-2.249	0	2.249

2. Bijzondere bijstand	200	1.450	0	-1.250
3. Rotterdampas	620	232	0	388
4. Diverse afwijkingen	-102	419	0	-521
Totaal afwijkingen	718	-148	0	866

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Rotterdamse regelingen en verstrekkingen

Onder Rotterdamse regelingen en verstrekkingen vallen hoofdzakelijk het AOW- en Jeugd-tegoed, de Individuele inkomens toeslag (IIT), de Individuele studietoelage (IST) en de Kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Ten opzichte van 2018 is er een stijging in het gebruik van de IIT van 30%, dit is overigens wel lager dan eerder geprognosticeerd.

Ook de kosten van Kwijtschelding afvalstoffenheffing valt lager uit dan eerder geprognosticeerd.

Meer Rotterdammers hebben gebruik gemaakt van het AOW- en Jeugd-tegoed Ook is het Jeugd-tegoed verhoogd met €100,- Hierdoor is, mede door bijbehorende uitvoeringslasten, sprake van een overbesteding.

2. Bijzondere bijstand

De Bijzondere verstrekkingen laten een stijging zien ten opzichte van afgelopen jaar. Deze stijging komt voornamelijk door toegenomen bewindvoeringskosten. Ook heeft er dit jaar een extra kwijtschelding van leenbijstand plaatsgevonden.

3. Rotterdampas

Het aantal verkochte Rotterdampassen laat een stijging zien en ook de externe bijdragen voor het gebruik van de Rotterdampas zijn gestegen.

4. Diverse afwijkingen

Dit betreft het saldo van diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Uit de knoop](#)
- [Participatiewet](#)

Omschrijving taakveld

Het bestrijden van armoede raakt vele domeinen: onderwijs, gezondheid, huisvesting, betaald werk. Inkomensondersteuning op maat voor Rotterdammers met een laag inkomen is een onderdeel van de armoedebestrijding. Dit onderdeel bestaat uit het verlenen van individuele bijzondere bijstand van daadwerkelijk gemaakte kosten, collectieve inkomensondersteuning (het AOW- en Jeugdtegoed en de Individuele Inkomensvoet) en kwijtschelding van gemeentelijke lasten (Afvalstoffenheffing). Vanuit het perspectief vergroten participatie is de Rotterdampas onderdeel van dit taakveld.

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening

Pagina 51

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening

Vergroten van de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers

Ontwikkelingen en voortgang

In het kader van het voorkomen van vroegtijdige uitval van Rotterdammers die zich bij de gemeente melden voor ondersteuning bij het aanpakken van hun schulden is door het programma schuldenaanpak in 2019 geïnvesteerd in trajectbegeleiding (Expertteam Financiën).

Wat willen we bereiken?

- Meer aandacht voor schuldpreventie
- Meer maatwerk in schuldbemiddeling
- Oplopende schulden voorkomen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In april 2019 is 'Reset Rotterdam' aan de gemeenteraad aangeboden. In dit document wordt de Rotterdamse schuldenaanpak beschreven. Kern van dit plan is dat we willen voorkomen dat Rotterdammers schulden maken en daar waar Rotterdammers schulden hebben we helpen deze schulden onder controle te krijgen. Ook zijn we op zoek gegaan naar innovaties.

Zoals opgenomen in 'Uit de knoop' is er een intensieve gezinsaanpak gestart. Als eerste in Bospolder Tussendijken. Er is een pilot vaste lasten pakket gestart samen met de gemeente Schiedam. Op het terrein van schuldpreventie bij jongeren zijn we gestart met Moneyways. Door de inzet van peer educators op MBO-scholen krijgen jongeren tools aangereikt om te leren met geld om te gaan.

In 2019 is Vindplaats Schulden (VPS) gecontinueerd. Daarnaast is er een samenwerking gestart met de Voedselbank als vindplaats voor Rotterdammers met schulden. Verder is er door Frontlijn een project gestart waarin Rotterdammers met een achterstallige zorgpremie van meer dan zes maanden zijn benaderd.

In het laatste kwartaal van 2019 is het perspectieffonds voor jongeren van start gegaan. Dit fonds is bedoeld voor jongeren die geen afloscapaciteit hebben en daardoor niet in aanmerking komen voor reguliere schuldbemiddeling.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegietarget 5: Voor 2022 is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen is een individueel ondersteuningsplan opgesteld.*	Streefwaarde			3.000	9.000	15.000	
	Realisatie			3525			
* 15.000 Rotterdammers met financiële problemen hebben in het kader van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) in de periode 2019-2021 een ondersteuningsplan van de gemeente ontvangen gericht op duurzame aanpak van schulden.							

15.000 Rotterdammers met financiële problemen hebben in het kader van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) in de periode 2019-2021 een ondersteuningsplan van de gemeente ontvangen gericht op duurzame aanpak van schulden.

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	928	655	814	159
Bijdragen rijk en medeoverheden	63	70	176	106
Financieringsbaten	565	235	228	-7
Overige opbrengsten derden	300	350	410	59
Overige baten	0	1	0	-1
Lasten exclusief reserves	13.810	16.762	16.558	-204

Apparaatslasten	8.988	12.116	12.912	795
Inhuur	509	1.307	2.502	1.195
Overige apparaatslasten	318	488	290	-198
Personeel	8.161	10.320	10.119	-201
Interne resultaat	105	383	1.112	730
Interne resultaat	105	383	1.112	730
Programmalasten	4.716	4.263	2.535	-1.729
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.631	3.926	1.866	-2.060
Kapitaallasten	0	252	278	26
Overige programmalasten	86	85	100	15
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	290	290
Saldo voor vpb en reserveringen	-12.881	-16.107	-15.744	362
Saldo voor reserveringen	-12.881	-16.107	-15.744	362
Saldo	-12.881	-16.107	-15.744	362

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-12.881
Omissieregeling 2019	-14.641
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-16.689
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-16.083
10-maandsrapportage 2019	-16.107
Realisatie 2019	-15.744

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Diverse afwijkingen	159	-204	0	362

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse afwijkingen

Dit betreft een optelling van diverse kleinere onder- en overschrijdingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Reset Rotterdam](#)
- [Participatiewet](#)
- [Wet gemeentelijke schuldhulpverlening](#)

Omschrijving taakveld

De kern van het schulddienstverleningsbeleid is het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers. Daar waar Rotterdammers nog niet voldoende financieel zelfredzaam zijn en problematische schulden hebben worden de schulden aangepakt en het verder oplopen hiervan voorkomen.

Schulddienstverlening bestaat uit schuldpreventie, vroegsignalering van (problematische) schulden, ondersteuning bij het aanpakken van problematische schulden, stabilisatie van schulden, schuldbemiddeling door de Kredietbank Rotterdam (KBR) en het vergroten van de financiële zelfredzaamheid.

Er zijn geen exacte cijfers bekend van hoeveel Rotterdammers problematische schulden hebben. Als indicator wordt het hebben van een betalingsachterstand van zes maanden bij de zorgverzekering gehanteerd. Dit zijn ongeveer 22.500 Rotterdammers. De gevolgen van problematische schulden kunnen ingrijpend zijn. Er is een nauwe verwevenheid tussen armoede en schulden enerzijds en gezondheidsproblemen anderzijds. Onderzoek naar de samenhang tussen problematische schulden en gezondheid wijst bijvoorbeeld uit dat mensen met grote financiële problemen gemiddeld genomen vaker roken, kampen met overgewicht en last hebben van depressies. Daarnaast toont onderzoek aan dat geldstress door armoede en schulden van grote invloed is op het gedrag van mensen. Geldstress draagt eraan bij dat mensen: meer bij de dag gaan leven, minder goed in staat zijn om de aanpak van hun problemen te organiseren, verlangens en andere emoties minder goed kunnen reguleren.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen Pagina 52

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Het actief bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten.

Ontwikkelingen en voortgang

Tijdens de uitvoer van het programma zijn wij niet gestuit op belangrijke ontwikkelingen. Tevens zijn er geen financiële bijstellingen geweest ten aanzien van de begroting.

Wat willen we bereiken?

Taal is een van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid op het gebied van gezondheid, werk en inkomen, financiën en integratie. De gemeente wil de taalbeheersing van Rotterdammers met een integrale aanpak verbeteren zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden op de genoemde gebieden. Het college wil deze collegeperiode een trendbreuk bewerkstelligen op het gebied van laaggeletterdheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2019 is een vliegende start gemaakt met het realiseren van de target: 19.000 taaltrajecten. De voor 2019 gestelde taak is ruimschoots gerealiseerd. In 2019 zijn in zowel de aanbestedingen als de subsidietoekenningen totaal 9.872 taaltrajecten gestart. Daarvan zijn er per 31 december 4.300 succesvol afgerond.

Er is nog geen definitief inzicht te geven in het totaal omdat de verantwoording van de subsidies door de organisaties pas begin april 2020 plaats vindt. Naar verwachting zal de realisatie in 2019 op 6.637 succesvol afgeronde taaltrajecten uitkomen.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Colleetarget 8: 19.000 afgeronde taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers	Streefwaarde			3.800	4.400	5.400	5.400
	Realisatie			4.300			
Minimaal 80% van de deelnemers geeft een positieve waardering voor de taaltrajecten*	Streefwaarde		N.v.t.	80%	80%	80%	80%
	Realisatie	N.v.t.		nog niet bekend			
Minimaal 80% van de deelnemers rondt de trajecten met succes af**	Streefwaarde		N.v.t.	80%	80%	80%	80%
	Realisatie	N.v.t.		nog niet bekend			
Minimaal 50% van de netwerkpartners gaat gericht aan de slag met laaggeletterdheid	Streefwaarde		N.v.t.	50%	50%	50%	50%
	Realisatie	N.v.t.		50%			

* Het onderzoek naar de ervaringen van de deelnemers is nog niet afgerond, daardoor zijn er nog geen gegevens voor 2019 beschikbaar.

** Het aandeel succesvol afgeronde trajecten is nog niet bekend omdat de in 2019 toegekende taalsubsidies en aanbestedingen vanaf 1 april 2020 definitief worden afgerekend. Dan is ook definitief bekend welk percentage van de trajecten binnen de subsidies succesvol is afgerond.

Toelichting indicatoren

19.000 toegankelijke taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers

Wij zorgen in de komende collegeperiode voor minimaal 19.000 toegankelijke (non-formele en formele) taaltrajecten en aanvullende (laagdrempelige) taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers, waarmee zij door het verbeteren van hun taalbeheersing tegelijkertijd hun gezondheid, arbeidsmarktpositie, inkomenspositie, welzijn en participatie gaan verbeteren. Dit doen we door het bundelen van de gemeentelijke middelen met de middelen op basis van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Op grond van de WEB dragen wij verder zorg voor de regionale coördinatie, inkoop en verantwoording van de middelen voor de arbeidsmarkt regio Rijnmond. Aangezien we in 2019 starten met deze taaltrajecten, zijn voor 2017 en 2018 geen cijfers ingevuld. De aanvullende taalactiviteiten betreffen informele taalactiviteiten georganiseerd door partners in de stad

Minimaal 50% van de netwerkpartners gaat gericht aan de slag met laaggeletterdheid

Netwerkpartners zijn diverse maatschappelijke organisatie (taalaanbieders, welzijnsorganisaties etc.), bedrijven (werkgevers lid van het Taalakkoord, werkgevers die met de Vlaggenparade meegedaan hebben om het onderwerp te agenderen etc.), zorginstellingen en zorgaanbieders (Erasmus MC, Haven ziekenhuis etc.) en kennisinstellingen (EUR, Hogeschool Rotterdam).

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	16	7.556	9.213	1.657
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	7.538	9.198	1.660
Overige opbrengsten derden	16	18	15	-3
Lasten exclusief reserves	3.128	10.267	12.110	1.844
Apparaatslasten	489	626	596	-30
Inhuur	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	7	11	11	0
Personeel	482	615	585	-30

Interne resultaat	0	0	7	7
Interne resultaat	0	0	7	7
Programmalasten	2.639	9.641	11.507	1.866
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.332	7.163	7.770	607
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	306	2.478	3.737	1.259
Saldo voor vpb en reserveringen	-3.112	-2.711	-2.897	-186
Saldo voor reserveringen	-3.112	-2.711	-2.897	-186
Saldo	-3.112	-2.711	-2.897	-186

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-3.112
Omissieregeling 2019	-3.148
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-3.175
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-2.711
10-maandsrapportage 2019	-2.711
Realisatie 2019	-2.897

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Uitvoering Wet Educatie en Beroep (WEB)	1.660	1.660	0	0
2. Diverse afwijkingen	-3	184	0	-186
Totaal afwijkingen	1.657	1.844	0	-186

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Uitvoering Wet Educatie en Beroep (WEB)

Voor uitvoering van de WEB zijn middelen uit 2018 ingezet om reeds ingezette trajecten uit 2018, die doorlopen in 2019, te bekostigen. Hierdoor zijn zowel de lasten als de baten met € 1.660 hoger uitgevallen.

2. Diverse afwijkingen

Dit betreft het saldo van diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidskader Taal 'De Taalspiraal' 2019 – 2022](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen de Nederlandse taal voldoende spreekt en verstaat. Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid op het gebied van gezondheid, werk en inkomen, financiën en integratie. Taal is één van de belangrijkste instrumenten om het welzijn van Rotterdammers merkbaar in hun dagelijks leven te verbeteren. Onder dit taakveld verantwoorden we de gemeentelijke inzet op het verbeteren van de taalbeheersing van volwassen Rotterdammers.

21% van de Rotterdamse bevolking is laaggeletterd. Door het niet goed kunnen lezen en schrijven komen laaggeletterde Rotterdammers in financiële problemen, zijn vaker werkloos, hebben een slechtere gezondheid en participeren minder, waardoor zij ook een grotere kans hebben op sociaal isolement. Op deze gebieden ligt vaak de intrinsieke motivatie van mensen om hun taalbeheersing te verbeteren. Deze motivatie is de sleutel tot duurzame taalverbetering. Daarom wil de gemeente de taalbeheersing van Rotterdammers door middel van een integrale aanpak verbeteren. Door diverse 'ingangen' te creëren en taal als instrument tegelijkertijd binnen andere beleidsterreinen ook in te zetten, kunnen we het bereik vergroten en de zelfredzaamheid van Rotterdammers verbeteren.

Samenkracht en burgerparticipatie

Pagina 53

Samenkracht en burgerparticipatie

1. Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten.

2. In Rotterdam vinden we het belangrijk dat mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers- werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.

3. Een vernieuwde aanpak voor Rotterdamse statushouders.

4. Kinderen en jongeren groeien kansrijker, veiliger en gezonder op.

Ontwikkelingen en voortgang

Gaandeweg het jaar is de de gewerkt aan lobby ter voorbereiding op de nieuwe Wet Inburgering.

Rotterdamse Aanpak Statushouders

De aanpak heeft een collegegetarget geformuleerd bij deze aanpak dat bestaat uit 2 delen:

- a. Tachtig procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject.
- b. Het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.507.

Het eerste deel van het collegegetarget is in 2019 gekomen tot 59% en ligt nog niet op schema. Vanzelfsprekend zetten de specialistische consultants zich in om de statushouders zoveel mogelijk te stimuleren om zich tijdig in te schrijven en te starten met inburgeringscursussen. Onder het nieuwe stelsel koopt de gemeente de cursussen in en daarmee kan de verwijzing gericht en daarmee effectiever plaatsvinden.

Het tweede deel van het collegegetarget is de stand per eind 2019: 1.765. Hiermee liggen we op koers. Aangenomen dat er geen nieuwe onverwachte toename van vluchtelingen ontstaat, verwachten wij de target van 1507 uitkeringen op 31 december 2021 (als dit de definitie is) te behalen.

We gaan bij collegegetargets uit van een statisch bestand, terwijl dit in werkelijkheid dynamisch is. Doordat de IND met terugwerkende kracht statussen wijzigt, vallen mensen soms binnen of juist buiten eerdere tellingen. Wij zullen dit steeds opnemen als toelichting bij de stand van dit collegegetarget.

Bewonersinitiatieven en Opzoomer mee

De gemeente heeft met stichting Opzoomer mee afspraken gemaakt over een (nog) sterkere aansluiting met gemeentelijke programma's en thema's. Eind 2019 zijn de Opzoomer-activiteiten uitgebreid met o.a.:

- Lichte interventies in wooncomplexen voor ouderen om eenzaamheid tegen te gaan, het leefklimaat te verbeteren en het gezamenlijk nuttigen van maaltijden te stimuleren.
- Het 'extra zetje' dat in samenwerking met Healthy'R (het expertisecentrum van de gemeente Rotterdam en de Erasmus Universiteit) is ontwikkeld om nog niet actieve ouderen te betrekken bij activiteiten in de straat of het complex.
- Vanaf 2020 voert Opzoomer Mee diverse campagnes uit in samenwerking met Rotterdam gaat voor groen, Stadsbeheer en het Rotterdams Weerwoord voor een groene, schone en klimaatbestendige straat.

De gemeente heeft in 2019 de Beleidsregel Bewonersinitiatieven aangepast om de nieuwe gebiedsindelingen van de experimenten zoals wijkraden en wijkcomités op te nemen.

Naast het strakker en bondiger maken van de tekst van het beleidsstuk is er met name in de zogenaamde 'kan' bepalingen van de afwijzingsgronden een en ander aangepast. Met de besluitvorming is alle regelgeving voor de bewonersinitiatieven weer bestendig voor de rest van de bestuursperiode.

Stevige Start

Medio 2019 werd bekend dat Rotterdam een decentralisatie-uitkering krijgt voor de uitvoering Kansrijke Start 2019, 2020 en 2021. Aangezien deze middelen in 2019 niet meer konden worden ingezet, is er verzocht deze middelen te reserveren voor de uitvoering van de werkagenda van de coalitie Stevige Start in 2020 en 2021.

Wat willen we bereiken?

Nieuw Rotterdams Welzijn

- De ondersteuning van de Rotterdammers verbeteren door instellingen (welzijnsinstellingen en partijen Couleur Locale) in staat te stellen hun taken zo optimaal mogelijk uit te voeren.
- De Huizen van de Wijk zijn nog meer de centrale ontmoetingsplek voor de bewoners van de wijk.
- In ieder gebied is een aanbod van laagdrempelige preventieve dagbesteding in het Huis van de Wijk plus.
- Er zijn voldoende faciliteiten voor vrijwilligers en mantelzorgers om hun taak uit te kunnen voeren. De inzet van de gemeente is er mede op gericht het aantal overbelaste mantelzorgers te verminderen.
- Een aanvang is gemaakt met de uitvoering van het Masterplan Ouderen, waarbij in relatie tot Welzijn het vooral gaat om aanpak eenzaamheid bij ouderen en inzet op vitaliteit en gezondheid.
- Er is een beter functionerend wijknetwerk in alle wijken van Rotterdam, waarbij alle relevante partijen betrokken zijn (welzijn, zorg, onderwijs, VraagWijzer, Wijkteam, vrijwilligersorganisaties, sociaal ondernemers en levensbeschouwelijke organisaties).
- De impact van vrijwilligerswerk door religieuze en levensbeschouwelijke organisaties in de stad wordt in kaart gebracht.
- Meer bewoners zijn actief voor hun eigen straat/wijk door het faciliteren van bewonersinitiatieven en via Opzoemer Mee. Opzoemer Mee wordt meer gericht ingezet voor meerdere beleidsterreinen.
- De pilot 'Welzijn op recept' is in 2019 gestart.

Integratie en samenleven

De Rotterdamse samenleving is in 2022 toleranter geworden. Er is aantoonbaar meer acceptatie van (seksuele) diversiteit. Afkomst, huidskleur, seksualiteit, sekse of levensovertuiging horen er niet toe te doen voor de kansen in het leven.

Integratie:

- We zorgen ervoor dat mensen die vanuit het buitenland naar Rotterdam komen en hun weg in de Rotterdamse samenleving proberen te vinden hierbij passende ondersteuning krijgen. Het gaat hierbij in elk geval over statushouders, gezinsmigranten, andere inburgeringsplichtigen en EU-arbeidsmigranten.
- Nieuwe Rotterdammers nemen de regie over hun eigen leven. Dat begint ermee dat iedereen naar vermogen meedoet en dat we allemaal in het Nederlands met elkaar kunnen praten.

Samenleven:

- De gemeente zet in op het tegengaan van discriminatie, vooral op de arbeids- en woningmarkt.
- We bevorderen een gelijke positie tussen man en vrouw.
- We bevorderen de acceptatie van diversiteit.
- We bevorderen de acceptatie van lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders.

Rotterdamse aanpak statushouders

Per januari is de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 van start gegaan. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 (2019–2022) omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren (taal en waar nodig opleiding) en toeleiding naar werk en onderwijs. De aanpak legt de nadruk op toeleiding naar werk en onderwijs om ervoor te zorgen dat statushouders in hun eigen inkomen voorzien en meedoen in de Rotterdamse samenleving. De vernieuwde aanpak heeft de volgende doelen:

- De taakstelling statushouders die het Rijk jaarlijks oplegt realiseren
- Statushouders zijn in beeld bij zorgprofessionals of schuldhulpverleners
- Tachtig procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
- het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.540.

Naast dat er nieuwe doelstellingen zijn en de aanpak is geïntensiveerd en gespecialiseerd, richt de vernieuwde aanpak zich op een grotere groep statushouders: iedereen die vanaf 2013 in Rotterdam woont.

Minderjarige Rotterdammers

- Kinderen groeien kansrijker, veiliger en gezonder op. Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van jonge Rotterdammers. Zo kunnen zij zich optimaal ontwikkelen tot zelfredzame volwassenen die bijdragen aan een sterkere stad. In de Staat van de Jeugd wordt hierover jaarlijks gerapporteerd over de relevante factoren.

- Het gebruik van drugs en alcohol onder minderjarigen wordt voorkomen en onder risicogroepen teruggedrongen, met speciale aandacht voor leerlingen in het speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en de laagste niveaus van het MBO. Opvoeders kunnen de juiste voorbeeldfunctie vervullen en nemen verantwoordelijkheid op dit thema.
- Meer kinderen komen gezond ter wereld komen en kunnen zich optimaal ontwikkelen. Professionals zijn daarbij in staat om risico's te signaleren nog voor dat er problemen ontstaan.
- Kinderen met wie het goed gaat ontwikkelen zich nog beter en er is aandacht voor kinderen met wie het niet goed gaat.
- Bij de groep risicojongeren pakken we de meest prangende kwesties aan.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

NRW

- De subsidies Couleur Locale zijn gecontinueerd. In een aantal gebieden zijn er nieuwe organisaties die subsidie hebben ontvangen. Bij de beoordeling van de subsidies is aansluiting bij het wijknetwerk een belangrijk criterium. Een belangrijke subsidievoorwaarde is dat de gesubsidieerde organisatie het maatschappelijk convenant (dat afspraken bevat over samenwerking in het wijknetwerk) dient te ondertekenen.
- In de 14 gebieden zijn voor de periode 2018-2020 via inkoop Gebiedsopdrachten gegund aan de Welzijnspartijen. 2019 is het tweede jaar van de contractperiode. In de opdracht zijn stedelijke uitvoeringsdoelen opgenomen op het terrein van: huisbezoeken 75+, Schulddienstverlening, Voortijdig Schoolverlaters, Tegenprestatie en Taalverwijzers. Op basis van de ervaringen van 2018 worden deze uitvoeringsdoelen waar nodig aangescherpt, zodat nog duidelijker gestuurd kan worden op de te behalen resultaten.
- Aan het Opzoomeren deden in 2019 1.837 unieke straten mee, een groei van 47 straten (+2,5%) t.o.v. 2018. Het aantal deelnemende straten blijft circa 1/3 van het aantal bewoonde straten in Rotterdam dekken. 896 unieke Opzoomerstraten waren in 2019 ook lid van een of meer Opzoomerclubs. Dit betekent dat ongeveer de helft van de unieke straten zich nu duurzaam inzetten voor een schone straat, burenhulp, eenzaamheidsbestijding en/of informele taalverwerving.
- In de Opzoomercampagne 2019 was opnieuw aandacht voor de samenwerking met welzijnsaanbieders en voor straten met weinig organisatievermogen. Zo werden met buurtcampagnes nieuwe straten geworven en met het project 'Succesvol Opzoomeren' ontvingen straten een speciale training om hun organisatievermogen te vergroten. In 2019 vierde Opzoomer Mee haar 25-jarig bestaan en ontstonden er onder andere mooie samenwerkingsprojecten met musea in de stad. In het Wereldmuseum werd 'De Superstaat' gerealiseerd als nieuwe invulling van het 'Reispaleis' en in Museum Rotterdam werd een tentoonstelling georganiseerd van 'Echt Rotterdams Cultureel Erfgoed', waartoe Opzoomer Mee behoort.
- Opzoomer Mee ondersteunt de gemeente daarnaast bij de uitvoering van de Beleidsregel Bewonersinitiatieven, o.a. door de (administratieve) afhandeling van initiatieven tot 10.000 euro voor haar rekening te nemen. In 2019 werden er via Opzoomer Mee 1.866 initiatieven ingediend. Dat zijn 88

aanvragen (+5%) meer dan 2018. Met name in de laatste periode van 2019 hebben de gebiedscommissies en de gebiedsorganisatie in de verschillende gebieden het aanvragen van een bijdrage voor een initiatief aangewakkerd. Naast de afhandeling assisteerde Opzoomer Mee de gebiedsorganisatie bij haar adviserende rol m.b.t. bewonersinitiatieven.

- Tenslotte heeft Opzoomer Mee een werkplan uitgevoerd om de effecten van bewonersinitiatieven te versterken. In 2018 werd de online 'gereedheidskist' voor bewoners gelanceerd, diverse workshops gegeven en vonden er pilots plaats met welzijnsaanbieders en gebiedsorganisatie om de ondersteuning van bewoners en hun initiatieven te verbeteren.
- In 2019 is de werkwijze van de huisbezoeken 75+ aangepast om deze gericht en beter uit te kunnen voeren. 75+-ers worden vanaf 2019 nog maar één keer in de twee jaar bezocht. Daarnaast wordt ingezet op het bezoeken van 75+-ers die recent hun partner verloren hebben en ouderen die nieuw zijn komen wonen in de wijk. De ervaring keert dat deze life-events de kans op eenzaamheid vergroten. Daarnaast is een pilot gestart om de gegevens van de 75+ huisbezoeken te verwerken in een gebiedsrapportage die ervoor moet zorgen dat de wijknetwerkpartners activiteiten voor ouderen verzorgen waar behoefte aan is.
- Voor de schulddienstverlening zijn de welzijnspartijen meegenomen in de nieuwe werkwijze die binnen het programma schulddienstverlening (RESET Rotterdam) is ontwikkeld. In vier gebieden (Delfshaven, Charlois, IJsselmonde en Feijenoord) is gestart met de nieuwe werkwijze en de veranderende rol die Welzijn daarin speelt, voornamelijk een nauwere samenwerking met het Expertise Team Financiën (ETF) zowel in de toeleiding als in de begeleiding. In 2019 is ook gewerkt aan een aanpassing van de werkwijze Voortijdig Schoolverlaten, als gevolg van de gewijzigde privacywetgeving.
- Naast de stedelijke uitvoeringsdoelen zetten de welzijnspartijen in op drie zelfgekozen gebiedsgerichte uitvoeringsdoelen. In 2019 is samen met de welzijnspartijen een traject gestart om met deze gebiedsgerichte uitvoeringsdoelen worden bereikt beter inzichtelijk te maken welke maatschappelijke resultaten met de uitvoeringsdoelen worden bereikt.
- Op basis van het in 2018 afgeronde visietraject Informele zorg en ondersteuning, is in 2019 de stedelijke uitvoeringsagenda Informele zorg en ondersteuning 'Zorgzaam010' opgeleverd. Op basis daarvan is besloten de stedelijke ondersteuning voor vrijwilligers en mantelondersteuners anders in te richten. Er worden daartoe de volgende nieuwe instrumenten ontwikkeld en medio 2020 ingericht: Mantelzorgsteunpunt, Online platform Zorgzaam010, Advies op maat en Trainingen en cursussen voor vrijwilligers en mantelondersteuners.
- In het coalitieakkoord 2018-2022 'Nieuwe energie voor Rotterdam' is opgenomen dat er een vervolg op het onderzoek 'Tel je zegeningen' uit 2008 plaats zal vinden. In 2019 is hiervoor een offertetraject doorlopen, waarna de opdracht gegund is aan de Combinatie 'Verwey-Jonker Instituut (penvoerder) en Stichting Mara. Hierbij zijn SPIOR, Samen 010, SKIN Rotterdam en Het Convent der Kerken onderaannemers. Het onderzoek loopt. De resultaten worden tweede kwartaal 2020 verwacht.

Integratie en samenleving

Het actieprogramma Integratie en Samenleven, 'Relax. Dit is Rotterdam', is in het eerste kwartaal besproken in de commissie en raad. Dit actieprogramma omvat de visie, doelstellingen en actiepunten waarmee het college de acceptatie van diversiteit stimuleert in de Rotterdamse samenleving en inburgering van nieuwkomers bevordert. In oktober is daarvan de eerste, uitgebreide voortgangsrapportage in de commissie en raad besproken, genaamd 'Inspanning voor ontspanning.'

De belangrijkste voortgang die daarin werd gemeld, is dat diverse aanbestedingen zijn afgerond en de uitvoering daarvan is gestart per 1-1-2020. De aanbestedingen zijn gericht op acceptatie van diversiteit middels voorlichtingen in het onderwijs, deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en professionals, weerbaarheidstrainingen en dialoogtafels en -events. Daarnaast zijn er opdrachten verstrekt voor een expertisecentrum diversiteit en het antidiscriminatiebureau. Deze aanbestedingen, andere subsidies en projecten geven invulling aan de acties van Relax. Dit is Rotterdam. De volgende voortgangsrapportage verschijnt in mei 2020.

Rotterdamse aanpak statushouders

In 2019 heeft het volgende plaatsgevonden:

- Inzet van specialistische consultants
- Het werken volgens de 'brede intake methodiek', dat betekent o.a. dat de gemeente al contact heeft met een statushouder als degene nog in een AZC woont
- Het werken met een assessment dat ontwikkeld is door de gemeente zelf voor de doelgroep statushouders
- Het werken met diverse kleinschalige pilots met de doelgerichte arbeidsontwikkeling van statushouders
- Er is een specifiek traject ingekocht gericht op vrouwelijke statushouders
- Inzet van online dienstverlening met betrekking tot maatschappelijke begeleiding door Open Embassy. Dit is naast de begeleiding die Vluchtelingenwerk Zuid West biedt
- Tot slot heeft de gemeente een convenant ondertekend met UAF, dat zorgt voor een goede begeleiding van statushouders bij studies en informatie uitwisseling tussen het UAF en de gemeente die bijdragen aan toeleiding naar de arbeidsmarkt

Minderjarige Rotterdammers

- Na afronding van het preventieprogramma *Drugs & Alcohol II; Blijf Helder* zetten we, met gelijk budget, door met het nieuwe programma *Drugs & Alcohol 2019-2022* waarin we de succesvolle maatregelen blijven uitvoeren en waar nodig vernieuwing en verbetering in gang zetten. Het terugdringen van gebruik onder jongeren is binnen het jeugdbeleid een belangrijke taak omdat middelengebruik de gezondheid, talentontwikkeling en veiligheid van jongeren ondermijnt. Met dit programma voldoen we ook aan de wettelijke eis dat een gemeente een preventie- en handhavingsplan moet hebben waarin helder wordt hoe gebruik onder jongeren wordt ontmoedigd. In de voorgaande periode hebben we wederom een gemiddelde vermindering van gebruik onder jongeren weten te realiseren. De onderstaande realisatie geeft het beeld bij de verschillende doelgroepen. Binnen de voorlichtingen is er ook aandacht voor het problematisch gamen

en het social media gebruik onder deze jongeren. Een nieuwe opgave is de inzet op jongeren in het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO): deze doelgroep met meervoudige zware problematiek kenmerkt zich door hoger middelengebruik. In 2020 en verder zal voor deze groep dan ook intensiever worden ingezet.

- Vanuit het programma Stevige Start is, samen met de coalitiepartners uit de geboortezorg en het sociaal domein gewerkt aan het verbeteren van de signalering en toeleiding van zwangeren en jonge gezinnen vanuit de geboortezorg naar het gemeentelijke aanbod. Afsgesproken is dat de methodiek van Moeders voor Rotterdam door de wijkteams wordt overgenomen vanaf 2023. Er is een aantal preventieve interventies ontwikkeld op het gebied van opvoedvaardigheden en hechting, die wij verder willen uitrollen. De overige acties vanuit Stevige Start zijn te vinden in de “voortgangsrapportage Stevige Start 2019.
- Programma Kansrijk Opgroeien: Wijkprogrammering heeft meer en meer een sturend effect op het preventief en samenhangend aanbod op beschermende en risicofactoren van opgroeiende kinderen. Deze unieke methodiek die samen met Nederlands Jeugdinstituut is ontwikkeld wordt nu in 30 wijken toegepast, dit conform de planning/streefwaarde.

Wijken met wijkprogrammering Jeugd		
IJsselmonde Noord	Oude Westen	Afrikaanderwijk
IJsselmonde Zuid	Schiebroek-Zuid	Kralingen West
Zevenkamp	Oude Noorden	Pendrecht
Agniesebuurt	Ommoord	Hoogvliet Zuid
Provenierswijk	Vreewijk	Hoogvliet Noord
Hillesluis	Cool	Bospolder
Hoek van Holland dorp	De Esch	Tussendijken
Overschie	Tarwewijk	Spangen
Oud-Crooswijk	Rozenburg	Bloemhof
Zuidwijk	Stadsdriehoek (Centrum))	Lombardijen

- Met ‘Positive Behavior Support IN DE WIJK’ is een positieve pedagogische aanpak op gang gebracht die ook in de Rotterdamse wijken aanspreekt, enthousiasmeert en een krachtig tegengeluid biedt aan de sociale problemen en de risico's waar kinderen en jongeren in veel wijken mee te maken hebben. Resultaat hiervan is dat er naast de 3 pilotwijken (Bloemhof, Oud-Crooswijk en Feijenoord), 4 nieuwe wijken, namelijk Vreewijk, Zevenkamp, Overschie en Spangen hiermee aan de slag zijn gegaan .

- Met het Programma Rotterdamse Risicjongeren 2016-2020 – Elke jongere telt – richten we ons op de 7.000 Rotterdamse jongeren die door een opeenstapeling van problemen extra hulp nodig hebben. Daarbij nemen we maatregelen over de gebieden school, werk, zorg en veiligheid heen.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 4a: 80% van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject.	Streefwaarde			80%	80%	80%	
	Realisatie			59%			
Collegetarget 4b: In deze collegeperiode daalt het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders in Rotterdam naar 1.507*.	Streefwaarde		1.929	1.900	1.769	1.638	1.507**
	Realisatie		geldt als nulmeting	1.765			
Collegetarget 7: De eenzaamheid onder ouderen (65+) daalt 3% punt.	Streefwaarde				51%	50%	
	Realisatie	53%					
Drugs & Alcohol: Vermindering van drugs- en alcoholgebruik onder jongeren.							Is verminderd t.o.v. 2017
	Realisatie	Is verminderd t.	-	-	-	-	
	****	o.v. 2013					
14/15 jarigen ooit alcohol gebruikt	Streefwaarde						28%
	Realisatie	30%	-	-	-	-	

Bingedrinken 14/15 jarigen	Streefwaarde						6%
	Realisatie	7,1%	-	-	-	-	

VSO leerlingen blowen***	Streefwaarde						25%
	Realisatie	42,4%*	-	-	-	-	

PrO leerlingen blowen	Streefwaarde						6%
	Realisatie	7,9%	-	-	-	-	

ROC studenten blowen	Streefwaarde						20%
	Realisatie	21,5%	-	-	-	-	

ROC studenten Bingedrinken	Streefwaarde					25%
	Realisatie	30,6%	-	-	-	-

Zorgelijk gamen verminderen	Streefwaarde	N.v.t.				8,8%
	Realisatie	10% (stand	-	-	-	-
	****	van zaken in				
		2017)				

* De daling betreft het saldo van instroom en uitstroom. De instroom ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente. De aanname die het college maakt op basis van ervaringscijfers is dat de jaarlijkse huisvesting van statushouders in Rotterdam daalt naar 600 personen (waaronder kinderen), gelijk aan circa 310 nieuwe uitkeringen per jaar. De uitstroom ligt voor een belangrijk deel binnen de invloedssfeer van de gemeente. De inspanningen worden gericht op uitstroom naar werk en bij een deel van de jongeren naar studie

** Peildatum voor de eindwaarde van 1.507 is 1-1-2022.

***Door invoering van het passend onderwijs in 2015 is de huidige populatie op het VSO er een met meervoudige en zware problematiek. Van deze groep is bekend dat zij veel meer (deels zelfmedicatie) middelen gebruiken. Het hoge cijfer is hierdoor te verklaren. Het streven voor 2022 is een verder daling bij alle jongeren binnen genoemde schoolsettings met het accent op daling bij jongeren op het speciaal onderwijs (de aanpak op deze scholen wordt geïntensiveerd en passend gemaakt voor de huidige problematische doelgroep).

**** om cijfers en voortgang te mogen vergelijken wordt er eens in de vijf jaar bij afronding van programma zelf een monitor op genoemde onderwijsinstellingen uitgevoerd. Op deze onderwijsinstellingen worden geen jaarlijkse monitors uitgezet.

Toelichting indicatoren

1. 80% van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject

De statushouder is nu zelf verantwoordelijk om zich op tijd in te schrijven voor een inburgeringscursus. De gemeente heeft daar nu geen invloed op, waardoor dit target niet op schema ligt. De regie op de inburgering komt vanaf 2021 bij de gemeenten te liggen, waardoor we als gemeente hier meer op kunnen sturen.

2. Het aantal eenzame oudere Rotterdammers (65+) daalt (collegetarget)

Doel is om het percentage ouderen (65+) in Rotterdam dat aangeeft matig tot ernstig eenzaam te zijn met 3%-punt te laten afnemen van 53% tot 50%. Eenzaamheid is een gevoel, dat zich niet eenvoudig laat meten. Sinds jaar en dag is de eenzaamheidsschaal van prof. dr. De Jong-Gierveld het instrument om eenzaamheid in Nederland te meten. Dit meetinstrument wordt in Nederland gebruikt in de landelijke GGD- gezondheidsmonitor. Met dit instrument wordt eens per vier jaar o.a. gemeten hoe eenzaam Nederland is. Op basis van deze survey kan ook een rapportage voor Rotterdam worden samengesteld. In 2021 komt de volgende gezondheidsmonitor uit.

Percentage 75+'ers waarbij het huisbezoek heeft geleid tot een vervolgactie (doorverwijzing, wijkteam, wijknetwerk e.d.)	Streefwaarde	25%	25%	25%	25%	25%
	Realisatie	21%	26%			
Aantal Opzoomerstraten	Streefwaarde	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900
	Realisatie	1.902	1.824	1.837		
Kansrijk opgroeien: Aantal wijken waarin wijkprogrammering wordt toegepast*	Streefwaarde	12	7	11	8	16
	Realisatie	12	19	30		

*** Toelichting:** Qua realisatie loopt de wijkprogrammering op schema, de streefwaarde (het aantal jaarlijks toegenomen bereikte wijken) is tot nu toe gehaald. De teller staat nu in totaal op 30 wijken. In 2020 is het streven 8 nieuwe wijken te betrekken.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Samenkracht en burgerparticipatie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	647	1.078	2.800	1.721
Bijdragen rijk en medeoverheden	354	520	2.348	1.828
Overige opbrengsten derden	292	558	451	-107
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	84.619	89.379	88.332	-1.047
Apparaatslasten	7.450	9.774	9.675	-99
Inhuur	0	1.406	1.431	25
Overige apparaatslasten	135	145	209	64
Personeel	7.315	8.223	8.036	-188
Interne resultaat	134	413	849	436
Interne resultaat	134	413	849	436
Programmalasten	77.035	79.192	77.808	-1.384
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	48.118	44.504	45.024	519
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	108	108
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0

Sociale uitkeringen	0	0	57	57
Subsidies en inkomensoverdrachten	28.917	34.687	32.619	-2.069
Saldo voor vpb en reserveringen	-83.972	-88.301	-85.532	2.768
Saldo voor reserveringen	-83.972	-88.301	-85.532	2.768
Reserves	0	700	228	-472
Onttrekking reserves	0	700	228	-472
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-83.972	-87.601	-85.305	2.296

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-83.972
Omissieregeling 2019	-82.303
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-86.810
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-87.586
10-maandsrapportage 2019	-87.601
Realisatie 2019	-85.305

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Europees Fonds (ESF) subsidie Arbeidstoeleiding	1.813	1.813	0	0
2. Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV)	0	692	0	-692
3. Integratie	0	-1.238	-400	838
4. Jeugd	0	-1.556	0	1.556
5. Nieuw Rotterdams Welzijn (NRW)	0	-777	-72	705
6. Diverse afwijkingen	-92	19	0	-111
Totaal afwijkingen	1.721	-1.047	-472	2.296

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Europees Fonds (ESF) subsidie Arbeidstoeleiding

De gemeente heeft een bijdrage ontvangen voor investeringen in het praktijk- en speciaal onderwijs om tot betere arbeidstoeleiding te komen. Deze bijdrage is doorgezet naar de betreffende scholengemeenschappen.

2. Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV)

Voor uitvoering van het onderdeel Landelijke vreemdelingen voorziening is onvoldoende budget beschikbaar vanuit het Rijk.

3. Integratie

Vanuit de septembercirculaire 2019 zijn voor het gehele jaar 2019 middelen ontvangen voor de veranderopgave van de nieuwe inburgeringswet die in 2021 ingaat. Deze middelen konden in het laatste kwartaal van 2019 niet meer volledig worden ingezet. Dit bedrag à € 800 moet in 2020 beschikbaar blijven voor het realiseren van de hieraan gestelde doelen.

Door bovenstaande ontwikkeling is de geraamde onttrekking aan de reserve Asielakkoord niet nodig gebleken waardoor de onttrekking aan de reserve van € 400 niet heeft plaatsgevonden.

4. Jeugd

Op een aantal onderdelen met betrekking tot Jeugd is voor € 1,5 mln budget niet geheel benut. Dit heeft verschillende oorzaken:

- Over 2018 zijn subsidies 2018 lager afgerekend.
- De plannen voor besteding van de Rijksbijdrage Gezond in de Stad (€ 300) zijn in het najaar tot stand gekomen. Uitvoering vindt plaats vanaf 2020. Dit bedrag moet in 2020 zodoende ook beschikbaar blijven voor het realiseren van de hieraan gestelde doelen.
- De tijdsplanning voor innovaties op het gebied van jeugd (Walstroom, beleidskader jeugd) bleken te optimistisch. Het kost meer tijd om innovaties/pilots op te starten. Daarnaast zijn oplossingen gekozen die goedkoper uitpakten dan begroot.
- Beschikbaar gesteld budget voor de transformatieve school, aanvullende (veelal kleinere) subsidies voor jeugdwerk waarin niet is voorzien in de gebiedsopdrachten en eenmalige risico's die zich niet hebben voorgedaan, bleken niet nodig te zijn.

5. Nieuw Rotterdams Welzijn (NRW)

Voor de uitvoering van het programma Nieuw Rotterdams Welzijn zijn minder toekenningen op aanvragen voor Huizen van de Wijk verstrekt en zijn minder lasten gemaakt voor uitvoering van het Masterplan Ouder en Wijzer. De middelen moeten beschikbaar blijven in 2020 om uitvoering te geven aan de hieraan gestelde doelen.

6. Diverse afwijkingen

Dit betreft het saldo van diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidskader Wmo en doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Beleidskader Nieuw Rotterdams Welzijn 2016-2019](#)
- [Rotterdamse aanpak statushouders 2016-2020](#)
- [Beleidskader Jeugd 2015 – 2020 Rotterdam Groeit](#)
- [Programmaplan Stevige Start 2016-2020](#)
- [Preventie- handavingsplan Alcohol & Drugs 2019-2022.](#)
- [Programma Elke jongere telt](#)
- [Actieprogramma Integratie & Samenleven](#)
- [Raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp](#)
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning Rotterdam](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Drank- en Horecawet](#)
- [Uitvoeringsagende Zorgzaam010](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen naar vermogen bijdraagt aan de samenleving. Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten.

In dit taakveld staat de inzet op het stimuleren van zelfredzaamheid centraal. De gemeente stimuleert de actieve betrokkenheid van bewoners. Samen bouwen we aan een stad waar mensen elkaar verstaan en waar mensen niet langs elkaar heen leven. Aandacht is er voor het delen van waarden, discriminatiebestrijding en gelijke behandeling. Ook goede basis ondersteuning aan statushouders en het bieden van kansen aan minderjarige Rotterdammers maken onderdeel uit van dit taakveld.

Onderwijs

1. Het verbeteren van de onderwijsresultaten in de hele stad.
2. Het vergroten van de ontwikkelingskansen van alle kinderen in de voorschool en het onderwijs.
3. Alle kinderen te helpen zich te ontwikkelen tot democratische en weerbare Rotterdammers die in staat zijn hun eigen toekomst vorm te geven en een waardevolle bijdrage te leveren aan de samenleving en op de arbeidsmarkt.

TAAKVELD 1

Onderwijshuisvesting

1. De beste basisschool is altijd in de buurt.
2. Bieden van een kwalitatief goed en gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs.

TAAKVELD 2

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

1. Het bieden van een passend, toegankelijk, gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod in de hele stad.
2. Voldoende goede leraren, pedagogische medewerkers, schoolleiders en instructeurs.
3. Het verminderen van schooluitval.

Omschrijving programma

Binnen het Programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting. Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk beleid waarvoor ze zowel gemeentelijke als rijksmiddelen inzet. Ook voert de gemeente stedelijk beleid uit op schoolzwemmen.

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs

Oorspr.
Begroting

Bijgestelde
Begroting

Realisatie
2019

Afwijking

	2019	2019		
Baten exclusief reserves	66.009	64.496	59.107	-5.389
Bijdragen rijk en medeoverheden	65.402	63.945	58.647	-5.298
Overige opbrengsten derden	608	551	460	-91
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	193.471	195.575	189.866	-5.709
Apparaatslasten	12.973	15.571	15.007	-564
Inhuur	57	869	848	-21
Overige apparaatslasten	268	379	365	-15
Personeel	12.648	14.323	13.794	-528
Interne resultaat	64.782	63.965	65.278	1.313
Interne resultaat	64.782	63.965	65.278	1.313
Programmalasten	115.716	116.039	109.581	-6.457
Financieringslasten	500	500	0	-500
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.985	11.443	9.205	-2.238
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	1	1
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	7.792	11.621	12.296	674
Subsidies en inkomensoverdrachten	96.440	92.475	88.080	-4.394
Saldo voor vpb en reserveringen	-127.462	-131.079	-130.759	320
Saldo voor reserveringen	-127.462	-131.079	-130.759	320
Reserves	655	913	676	-237
Onttrekking reserves	655	913	676	-237
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-126.807	-130.165	-130.083	82

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-126.807
Omissieregeling 2019	-127.246
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-129.306
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-137.400
10-maandsrapportage 2019	-130.165
Realisatie 2019	-130.083

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van het programma Onderwijs bedraagt € 82 voordelig. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Onderwijshuisvesting: -€ 918

Gewijzigde regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft ertoe geleid dat de boekwaarde van een schoolpand anders is verwerkt. De jaarlijkse afschrijvingskosten zijn direct ten laste gekomen van de exploitatie. De huurlasten van de gemeentelijke schoolgebouwen zijn hierdoor incidenteel hoger dan begroot. Dit veroorzaakt een incidenteel tekort van € 918. Het tekort op het taakveld Onderwijshuisvesting kan in 2019 éénmalig binnen het programma gecompenseerd worden door een voordeel op het taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken: € 1,0 mln

Het saldo van het taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken bedraagt € 1,0 mln positief. De lagere lasten worden hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de uitvoering van de Regio Deal Rotterdam Zuid pas medio 2019 is gestart vanaf schooljaar 2019-2020.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid			Bron
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Streefwaarde	In 2022 hetzelfde lage niveau (0,43)	DUO
		Realisatie	0,26 (2018)	
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Streefwaarde	55 in 2022	DUO
		Realisatie	49,36 (2018)	
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO	Streefwaarde	2,82% in schooljaar 19-20 (cijfers beschikbaar)	DUO

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Toelichting BBV-indicatoren

Absoluut verzuim

Jongeren tussen de 5 en 18 jaar moeten onderwijs volgen (leerplicht). De gemeente heeft de wettelijke taak om in de gaten te houden of kinderen ook echt naar school komen. Bij absoluut verzuim is een leerling niet ingeschreven op school. Het cijfer geeft het aantal leerplichtigen weer dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar (leerplichtige leeftijd). Rotterdam doet het goed op het gebied van absoluut verzuim: in Rotterdam is het cijfer absoluut verzuim (0,26) een stuk lager dan het gemiddelde in Nederland (1,91) en de 4 grote gemeenten (G4) (2,68). Doelstelling is het behouden van deze kleine aantallen ten opzichte van het G4 gemiddelde. Hiervoor worden de leerplichtambtenaren ingezet. De leerplichtambtenaar zorgt ervoor dat alle kinderen gebruik kunnen maken van hun recht op onderwijs. En dat betekent dat een jongere hulp krijgt, zodra blijkt dat een jongere geen onderwijs meer krijgt. Maar ook bemiddelt de ambtenaar met school, denkt hij/zij mee met de ouders en met de jongere over welke school het beste is.

Relatief verzuim

Er is sprake van relatief verzuim als een leerplichtige jongere wel in een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden les- of praktijktijd verzuimt (spijbelen). Het cijfer geeft het aantal leerplichtigen weer dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar (leerplichtige leeftijd). Op dit moment is het relatief verzuim in Rotterdam (49,36) een stuk hoger dan het gemiddeld in Nederland (23,28) en het G4 gemiddelde (36,24). De achterstand van Rotterdam is mede te verklaren door een lager opgeleide bevolking. Het is de laatste jaren al gelukt om het verzuim terug te dringen (in 2014 was het cijfer 61,65). Een effectieve aanpak is afhankelijk van goede samenwerking tussen partijen (scholen, gemeente, hulpverlening, zorg e.a.). Om dit te bewerkstelligen zullen wij onze inzet, gezamenlijk met de scholen verbeteren. In 2018 is gestart met het verzuimprotocol, waarin werkafspraken met de scholen zijn gemaakt. De scholen en gemeenten in de regio volgen met elkaar hoe het verzuim zich ontwikkelt.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie

Jongeren die met een diploma van school gaan, hebben meer kans op een baan en op succesvol deelnemen aan de maatschappij. Daarom willen wij dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie halen. Dit is een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2) of hoger. Het vsv-cijfer geeft het percentage van het totaal aantal leerlingen voortgezet onderwijs en MBO (12-23 jaar) weer dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het

onderwijs verlaat. Doelstelling is een lager percentage (2,82% in 2022), waarmee wij dichterbij het G4 gemiddelde komen. Hiervoor gaan we verder met de uitrol van de regionale vsv-aanpak Regio Rijnmond 2016-2020.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Pagina 55

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

- 1. Bevorderen van kansengelijkheid in het onderwijs.**
- 2. Het stimuleren van een passend, toegankelijk, gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod in de hele stad.**
- 3. Voldoende goede leraren, pedagogisch medewerkers, schoolleiders en instructeurs.**
- 4. Het verminderen van schooluitval.**

Ontwikkelingen en voortgang

- Op 31 januari 2019 is in het Rotterdamse onderwijsbeleid “Gelijke kansen voor elk talent” vastgesteld. Inmiddels is dit in uitvoering. In de bijbehorende subsidieregeling is onder andere aandacht voor het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen, burgerschap en leraren.
- Eind 2019 is met vijf grote besturen in voortgezet onderwijs en mbo een actieplan veiligheid in het onderwijs opgesteld.
- Om het bereik van de voorschool voor peuters onder de armoedegrens te vergroten worden concrete maatregelen uitgewerkt.
- In 2019 is de subsidieregeling voorschoolse educatie 2020 aangepast zodat peuters die opgroeien in gezinnen met schulden per 1-1-2020 geen ouderbijdrage meer betalen voor de voorschool.
- Met het Primair Passend Onderwijs Rotterdam (PPO) en samenwerkingsverband koers VO is samengewerkt om invulling te geven aan activiteiten met betrekking tot hoogbegaafdheid. Hiervoor is door PPO subsidie aangevraagd bij het ministerie van OCW.
- In overleg met het Rotterdamse scholenveld is besloten om 2019 in te richten als dialoogjaar burgerschap. Voor de zomer organiseren we met het scholenveld een werksessie om kijken of en hoe we tot een breed gedeeld en richtinggevend burgerschapskader in het Rotterdams onderwijs kunnen komen. Daarnaast worden ondersteuning subsidies voor kleinschalige burgerschapsinitiatieven deskundigheidsbevordering van leraren en overige onderwijsprofessionals verstrekt.
- Op dit moment vinden gesprekken plaats om een internationale campus te realiseren.

- Aan het begin van het nieuwe schooljaar 2019-2020 is de Dagprogrammering op 30 scholen van de Children's Zone en één daarbuiten, in Vreewijk, van start gegaan. Daarmee zagen circa 7.500 leerlingen van basisscholen op Rotterdam-Zuid het aantal uren dat zij een schoolprogramma volgen uitgebreid van 940 tot 1340 uur per jaar.
- Om leerlingen (en ouders) te ondersteunen bij het bewust kiezen voor vervolgonderwijs, faciliteert de gemeente scholen en (welzijns)organisaties die extra hulp en begeleiding bieden.
- Voor een goede aansluiting van onderwijs en jeugdhulp wordt met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs een gezamenlijke opdracht geformuleerd in de ontwikkelagenda voor de actielijnen 'Stevige basis', 'Leerecht', 'OZA' en 'thuiszitters'. Daarnaast wordt een gemeentelijke visie ontwikkeld op passende kinderopvang, omdat de ontwikkeling van kinderen in de voorschoolse periode van essentieel belang is voor de rest van hun leven.
- Om tegemoet te komen aan optimale kansen op leren en ontwikkelen krijgen jeugdigen die (langdurig) niet naar volledig onderwijs kunnen een gecombineerd aanbod van zorg- en onderwijs.
- In het kader van de realisatie van onderwijszorgarrangementen in 2019 zijn we gestart met de evaluatie van de onderwijszorgarrangementen. De resultaten van de evaluatie worden verwacht in het tweede kwartaal van 2020. Met regiogemeenten zijn maatwerkafspraken gemaakt over het "grensverkeer" (Rotterdamse kinderen die buiten Rotterdam naar school gaan). Er zijn een ontwikkelagenda en een werkagenda opgesteld met daarin de aanpak van de grootste knelpunten op gebied van oza. Verder zijn er met de oza middels maatwerkopdrachten 351 kinderen bereikt en via collectieve inzet nog eens ruim 400 kinderen.
- Er is een gemeentelijke visie ontwikkeld op passende kinderopvang, omdat de ontwikkeling van kinderen in de voorschoolse periode van essentieel belang is voor de rest van hun leven.
- Door de G4 thuiszittersaanpak zijn bij alle betrokken partijen het urgentiebesef en de alertheid toegenomen. Onderwijs- en zorgpartners en leerplicht scherpen hun werkwijzen aan, om zo vroeg mogelijk, samen met ouders, een goed aanbod te realiseren. Dit gebeurt aan de basis, zodra ziekteverzuim of thuiszitten geconstateerd wordt, maar ook waar sprake is van zeer complexe gevallen. In alle gevallen wordt intensief gezocht naar creatieve, passende oplossingen, die leerlingen en hun ouders verder helpen.
- Bij de aanpak voortijdig schoolverlaters is gestart met de voorbereidingen voor het monitoren van leerlingen van po en vso scholen. Ook is een start gemaakt met de samenwerking met partijen uit het domein arbeid en met multidisciplinair werken. De regiopartners monitoren met elkaar het gebruik van het regionale verzuimprotocol voor het mbo. De pilot op Rotterdam Zuid voor de vernieuwde vsv aanpak is gestart.
- Om uitval te voorkomen wordt ingezet op preventieve acties (voorlichtingen op school door de leerplichtambtenaar, inzet van projectteam Registratieve Ondersteuning Scholen, deelname aan gebiedsnetwerken, deelname aan zorgoverleggen op school). Daarnaast wordt in 100% van de meldingen ongeoorloofd verzuim actie ondernomen door leerplicht.
- Het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang zijn in 2019 toegenomen. De aanpak 'leraren' is daarom geïntensiveerd.
- Bij het leerlingenvervoer constateren wij een grote groei. Wij zien een toename van het aantal afgegeven indicaties en stijging van duurdere vormen van vervoer. Er worden meer leerlingen vervoerd en er worden ook meer leerlingen in de duurdere vormen van vervoer vervoerd. Op dit moment worden er maatregelen genomen om de groei terug te dringen.

Wat willen we bereiken?

Het nieuw onderwijsbeleid 2019-2022 “Gelijke kansen voor elk talent” is vastgesteld in de gemeenteraad, inclusief de hierbij horende indicatoren. Aandachtspunten zijn onder meer:

- beter bereik van (doelgroep)peuters in de voorscholen
- grotere kansengelijkheid, door verhogen van de onderwijsresultaten, verminderen van kwaliteitsverschillen van scholen en versterken de doorgaande leerlijn in het onderwijs
- streven naar de beste leraren voor de klas
- meer aandacht voor burgerschap in het onderwijs
- verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg
- passend en toegankelijk onderwijs voor alle kinderen, waar door zij zicht maximaal kunnen ontwikkelen
- Veiligheid in en om het onderwijs

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoeren van nieuw onderwijsbeleid inclusief indicatoren. Dit is 31 januari 2019 vastgesteld in de gemeenteraad en start in het schooljaar 2019-2020.
- Onderzoek naar de mogelijkheid om kosten van de voorschool te beperken voor peuters onder de armoedegrens.
- M.i.v. 1-9-2019 is vooruitlopend op de landelijke wetgeving (per 1-8-2020) het aanbod aan uren voorschoolse educatie uitgebreid.
- Stimuleren van de ontwikkeling en behoeften van excellente leerlingen. Inzetten op werving, instroom, doorstroom en uitstroom van de lerarenopleidingen.
- Ontwikkelen van een werkwijze democratisch burgerschap met het onderwijsveld.
- Stimuleren en waar mogelijk faciliteren van internationaal onderwijs en instellingen voor toponderwijs.
- Met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) investeert de gemeente samen met onze partners in goed onderwijs en meer schooltijd (dagprogrammering).
- Versterking van loopbaanoriëntatie (LOB) op scholen.
- Voor een goede aansluiting van onderwijs en jeugdhulp zorgen gemeente, schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs dat de basis op orde is. Voor elk kind is er passend onderwijs, een stevige ondersteuningsstructuur op school, een goed pedagogisch klimaat en een vroegtijdige signalering van problematiek.
- We ontwikkelen een stedelijke leerrecht aanpak voor jeugdigen die langdurig of geheel niet kunnen toegroeien naar volledig onderwijs. Het gaat om: 1) Jeugdigen die op een kinderdagverblijf of ontwikkelcentrum staan ingeschreven, eventueel in combinatie met kinderen die in het speciaal onderwijs dreigen uit te vallen en 2) Jeugdigen die cognitief normaal tot hoog functioneren, maar die vanwege lichamelijke, psychische of psychiatrische redenen zeer beperkt onderwijs kunnen volgen.
- Voortzetting van de Taskforce Thuiszitters met aanvullende zorgtafel en de G4 thuiszittersaanpak.

- Preventieve aanpak van Thuiszitten door aandacht voor zorgelijk verzuim met de interventie PATS en de campagne OOG voor JOU.
- In regionaal verband doorzetten van de aanpak voortijdig schoolverlaters (vsv).
- Naast zoveel als mogelijk preventieve acties en gesprekken om uitval te voorkomen (door onder andere spreekuur op school, preventieve aanpak terugdringen schoolziekteverzuim), wordt in 100% van de gevallen bij wettelijke ongeoorloofd verzuimmeldingen actie ondernomen door leerplicht.

Indicatoren

Effectindicatoren			2017	2018	2019	2020	2021	2022
			(2016-17)	(2017-18)	(2018-19)	(2019-20)	(2020-21)	(2021-22)
Collegetarget 6: Meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau								
	Doelgroep peuters	Streefwaarde		89%	89%	89%	89%	
		Realisatie	89%	80%				
	Referentie taal	Streefwaarde		55,3%	55,8%	56,3%	56,9%	
		Realisatie	54,9%	58%				
	Referentie lezen	Streefwaarde		62,4%	63,9%	65,4%	67,4%	
		Realisatie	60,9%	67%				
	Referentie rekenen	Streefwaarde		35,5%	36,2%	37%	37,8%	
		Realisatie	34,8%	36%				
	Derde leerjaar VO	Streefwaarde		77%	78%	79%	80%	
		Realisatie	78%	77%	77%			
	Beroepsbegeleidende leerweg (bbi)	Streefwaarde		14%	15,5%	17%	18%	
		Realisatie	13,5%	14%	16%			
Aantal jongeren/kinderen dat langer dan 3 maanden thuiszit zonder passend aanbod van onderwijs- en/of zorg		Streefwaarde		N.v.t.	110 (2018-19)	55 (2019-20)	28 (2020-21)	14 (2021-22)
		Realisatie	N.v.t.	N.v.t.	280			
NPRZ Onderwijsbeleid: Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets		Streefwaarde					531,9 (2021-22)	531,9 (2021-22)
		Realisatie	532,5 (2016-17)					

Toelichting effectindicatoren

De resultaten die in het verleden zijn behaald bij het verhogen van de Rotterdamse onderwijsprestaties geven aan dat we op de goede weg zijn. We weten ook uit tal van onderzoeksrapporten dat het opleidingsniveau in belangrijke mate van invloed is op toekomstige gezondheid, kansen op werk en andere maatschappelijke situaties waarin mensen verkeren (o.a. SCP, 2018). We streven naar een passend onderwijsniveau voor alle kinderen. Rotterdam heeft de afgelopen jaren een inhaalslag gemaakt, maar we zijn nog niet klaar. Het gemiddelde opleidingsniveau van Rotterdamse leerlingen loopt nog niet in de pas met het niveau in de G4 en/of de rest van Nederland. Het collegetarget is dan ook:

1. Meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau

Hieronder vallen vier meetbare subtargets voor de verschillende sectoren van de onderwijsportefeuille:

1. A. Het percentage 3-jarige doelgroeppeuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk.

Het percentage 3-jarige Rotterdamse doelgroeppeuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk (89% in 2017). Het extra aanbod spelen en leren is het wettelijk verplichte aanbod voorschoolse educatie aan peuters met het risico op een taalachterstand (zogenaamde doelgroeppeuters).

1.B. Het aantal Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau van de referentieniveaus stijgt in 2021 naar het landelijk gemiddelde van 2017.

De referentieniveaus beschrijven welke basiskennis en -vaardigheden leerlingen moeten beheersen voor taal, rekenen en lezen. Het streven is als volgt:

- voor taal: stijging van 54,9% naar 56,9%
- voor lezen: stijging van 60,9% naar 67,4%
- voor rekenen: stijging van 34,8% naar 37,8%

1.C. Het percentage leerlingen in het derde leerjaar van het vo dat zit op het niveau van het advies van de basisschool of hoger stijgt van 77% in 2017 naar 80% in 2021.

Eén van de problemen in het onderwijs is de afstroom van leerlingen in het voortgezet onderwijs (leerlingen zakken een niveau in het onderwijs, bijvoorbeeld van havo naar vmbo). Met dit subtarget focussen we op het voorkomen van afstroom.

1.D. Het aandeel Rotterdamse jongeren dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt.

Het aandeel Rotterdamse jongeren dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt van 13,5% in 2017 naar 18,0% in 2021.

2. Aantal jongeren/kinderen dat langer dan 3 maanden thuis zit zonder passend aanbod van onderwijs- en/of zorg

Dit is het totaal aantal jeugdigen van 5-18 jaar dat langer dan 3 maanden thuiszit: of een passend aanbod hebben gekregen van onderwijs- en/of zorg. In 2018 waren er 280 jeugdigen thuis; toen is niet gemeten of zij passend aanbod hebben gekregen.

3. NPRZ Onderwijsbeleid: Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets

Het hoofddoel van de pijler school van het NPRZ is hoger onderwijsresultaten. Op dit moment houden we vast aan de cito-eindtoets als indicator, maar de wens is om over stappen naar een betere indicatoren (lang niet iedere school hanteert de cito eindtoets). Deze indicator zal op termijn worden aangepast. Voorlopig is het doel om de gemiddelde score op de Centrale Eindtoets te verhogen naar 531,9 (was 530,8 in schooljaar 15-16).

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Actie leerplichtambtenaar op ongeoorloofd verzuimmelding po en vo	Streefwaarde		100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	N.v.t.	100%				
Actie leerplichtambtenaar op ongeoorloofd verzuimmelding mbo	Streefwaarde		100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	N.v.t.	100%				
Alle Rotterdamse vsv-ers zijn in beeld en we werken met hen aan een passende vervolgstap.	Streefwaarde		100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	N.v.t.	100%				

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	65.731	64.228	58.669	-5.559

Bijdragen rijk en medeoverheden	65.402	63.945	58.622	-5.323
Overige opbrengsten derden	329	283	47	-236
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	126.981	131.394	124.598	-6.797
Apparaatslasten	11.372	13.417	12.959	-458
Inhuur	57	509	589	80
Overige apparaatslasten	239	326	323	-3
Personeel	11.076	12.582	12.046	-536
Interne resultaat	9.887	9.798	9.573	-224
Interne resultaat	9.887	9.798	9.573	-224
Programmalasten	105.722	108.180	102.066	-6.114
Financieringslasten	500	500	0	-500
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	7.817	9.397	7.842	-1.555
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	1	1
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	7.066	11.621	12.296	674
Subsidies en inkomensoverdrachten	90.339	86.662	81.928	-4.734
Saldo voor vpb en reserveringen	-61.250	-67.166	-65.928	1.238
Saldo voor reserveringen	-61.250	-67.166	-65.928	1.238
Reserves	655	913	676	-237
Onttrekking reserves	655	913	676	-237
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-60.596	-66.253	-65.252	1.001

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-60.596

Omissieregeling 2019	-61.717
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-65.684
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-73.487
10-maandsrapportage 2019	-66.253
Realisatie 2019	-65.252

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Voor- en vroegschoolse educatie	-3.063	-3.535	0	472
2. Regio Deal Rotterdam Zuid	-2.022	-4.065	0	2.043
3. Leerlingenvervoer	0	648	0	-648
4. Diverse afwijkingen	-474	398	0	-872
5. Bestemmingsreserve Leertijduitbreiding	0	-243	-237	6
Totaal afwijkingen	-5.559	-6.797	-237	1.001

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Voor- en vroegschoolse educatie (vve)

Het onderwijsbeleid kent de rijksuitkering onderwijsachterstandenbeleid. Het grootste deel van de middelen wordt ingezet voor de voor- en vroegschoolse educatie. De prognose is gericht op het uitvoeren van de wettelijke vve-taak van de gemeente voor doelgroeppeuters en niet-Kinderopvangtoeslag-gerechtigde peuters. De lagere lasten worden hoofdzakelijk veroorzaakt door minder vve-groepen. Daarnaast zijn de lasten lager omdat de wettelijke uitbreiding van vve-uren in peuteropvang en kinderdagopvang in 2019 minder snel kon worden doorgevoerd en de ouderbijdragen van de voor- en vroegschoolse educatie zijn hoger uitgevallen dan geprognostiseerd. De rijksregeling onderwijsachterstandenbeleid loopt van 2019 tot en met 2022. Het niet-bestede deel van de specifieke uitkering over een bepaald jaar mag doorgeschoven worden naar een volgend jaar binnen dat tijdvak. Dit verklaart grotendeels de lagere realisatie van baten en lasten.

2. Regio Deal Rotterdam Zuid

De Regio Deal Rotterdam Zuid bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken voor de periode 2019 tot en met 2025. Vanuit het onderwijsbeleid zijn er middelen beschikbaar gesteld voor de Dagprogrammering en Aanpak van het lerarentekort. De lagere lasten worden veroorzaakt doordat de daadwerkelijke uitvoering pas medio 2019 is gestart vanaf schooljaar 2019-2020.

Vanwege de lagere lasten zijn er ook minder rijksbaten ingezet voor dit jaar.

3. Leerlingenvervoer

De lasten van het leerlingenvervoer zijn gestegen door een stijging van het aantal afgegeven indicaties.

4. Diverse afwijkingen

Dit is het saldo van diverse over- en onderbestedingen.

5. Bestemmingsreserve Leertijduitbreiding

In het kader van Leertijduitbreiding in de Children's Zone is er minder gerealiseerd in 2019. De uitvoering van het geplande project start namelijk in 2020.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Gelijke kans voor elk talent](#)
- [Subsidieregeling Rotterdams Onderwijsbeleid 2019-2020](#)
- [VSV aanpak 2016-2020 regio Rijnmond](#)
- [Staat van het Rotterdamse Onderwijs 2018](#)
- [VSV monitor RMC regio Rijnmond](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs \(WEB\)](#)
- [Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHO\)](#)
- [Leerplichtwet](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Wet passend onderwijs](#)
- [Rotterdam Groeit, beleidskader jeugd 2015-2020](#)
- [G4 thuiszittersaanpak 2016-2020](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het Programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten (vsv) en onderwijs aan kinderen van statushouders en

asielzoekers en onderwijshuisvesting. Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk beleid waarvoor zowel gemeentelijke middelen als rijksmiddelen worden ingezet. Ook heeft de gemeente een stedelijk beleid schoolzwemmen.

Onderwijshuisvesting

Pagina 56

Onderwijshuisvesting

De beste basisschool is altijd in de buurt.

Evenwichtige spreiding van kwalitatief goed en gevarieerd onderwijs.

Ontwikkelingen en voortgang

Optimalisatie van de kwaliteit en spreiding van het stedelijk aanbod primair onderwijs

Naast de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan 2015-2019 wordt hard gewerkt aan een nieuw Integraal Huisvestingsplan. Hierin zijn de afspraken over het stedelijk aanbod primair onderwijs opgenomen. Het eerste deel waarin de ambities en analyses worden geformuleerd is gereed en door de gemeenteraad vastgesteld. In 2020 is het tweede deel klaar, waarin projecten (nieuwbouw) en maatregelen opgenomen worden.

Herontwerp van het voortgezet onderwijs

Nieuwbouwprojecten die voortkomen uit het convenant Voortgezet Onderwijs Rotterdam Zuid worden voorbereid, om deze op te kunnen leveren in 2023. De gesprekken voor nieuwbouwprojecten op Noord zijn gestart.

Integraal Huisvestingsplan 2015-2019

Gemeenten hebben zorgplicht ten aanzien van de huisvesting van scholen. In 2014 heeft de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan 2015 -2019 vastgesteld waarin is aangegeven welke projecten (nieuwbouw of renovatie van scholen) zullen worden gerealiseerd.

Gymzalen

De gemeente is verantwoordelijk voor het faciliteren van bewegingsonderwijs in kwalitatief goede accommodaties. Een aantal gymzalen verkeert in slechte bouwkundige en functionele staat. Daarnaast neemt het aantal leerlingen in het basisonderwijs toe en zal extra gymcapaciteit in de toekomst nodig zijn. Na het analyseren van de staat van

gymzalen en verwacht gebruik is besloten 12 gymzalen te vervangen of te renoveren. Het college heeft besloten om hiervoor eenmalig € 22 mln aan investeringskrediet beschikbaar te stellen.

Wat willen we bereiken?

Optimalisatie van de kwaliteit en spreiding van het stedelijk aanbod primair onderwijs

- De beste basisschool altijd in de buurt.
- Er is een goede aansluiting op de voorschool.
- Gemengde wijken hebben gemengde scholen.

Herontwerp van het voortgezet onderwijs

- Een kwalitatief goed en gevarieerd aanbod is noodzakelijk om ieder kind maximale kansen te bieden.

Toelichting wat willen we bereiken

Het aanbod aan po-scholen is relatief eenzijdig in de oude stadswijken rond het centrum aan beide zijden van de rivier, in Feijenoord en Charlois op Zuid en in Delfshaven, het Oude Noorden, Crooswijk en in delen van het noorden in Kralingen. Hier bevindt zich een groot aantal kleine scholen. Deze kleine scholen, vaak onder de opheffingsnorm van 182 leerlingen, slagen er niet altijd in om goede kwaliteit te bieden. Ze zijn kwetsbaar als het om de bezetting gaat, ze zijn bedrijfseconomisch niet sterk en worden door steeds meer ouders niet aantrekkelijk gevonden. Dat leidt tot een vlucht naar andere wijken en heeft het risico dat de tweedeling en de kansenongelijkheid worden vergroot doordat kinderen van kritische ouders naar een goede school buiten de wijk gaan, terwijl kinderen van ouders voor wie een weloverwogen schoolkeuze lastig is wel naar de buurtschool gaan, ongeacht de vraag of dat een goede school is of niet. Een dergelijke tweedeling is onwenselijk. Dat betekent een herontwerp van het stedelijke onderwijsaanbod waarbij voor ouders genoeg te kiezen valt. Met nieuwe scholen in de groeiwijken en vernieuwd aanbod in de oude stadswijken rond het centrum.

We kiezen waar mogelijk voor grotere basisscholen, want er is op grotere scholen meer expertise te organiseren, er zijn gemengde teams en er is meer ondersteuning voor leerkrachten en pedagogisch medewerkers op administratief-, ICT-en ander gebied. We hanteren daarbij 250 leerlingen per school als richtminimum. Dit aantal geeft voldoende body voor een stevig management, voor continuïteit en voor een professionele ondersteuning van leerkrachten. Wij willen een herontwerp van het primair onderwijs uitvoeren op basis van de uitgangspunten:

Het aanbod van vo-scholen is op Noord veel gevarieerder is dan op Zuid. Omdat nabijheid van de school ook in het voortgezet onderwijs een belangrijke rol speelt bij de schoolkeuze, hebben leerlingen die op Zuid wonen dus minder mogelijkheden en minder keuze.

De beste basisschool altijd in de buurt.

Er is een doorgaande leerlijn van de voorschool naar het primair onderwijs. Het ontbreekt in Rotterdam-Zuid aan excellente scholen met een duidelijke ambitie en een duidelijk profiel. Kijkend naar de verwachte bevolkingsgroei en het streven om het opleidingsniveau op Zuid te verhogen en er aantrekkelijke en gemengde wijken te creëren, moet het scholenaanbod worden aangepast. Wij willen een herontwerp van het primair onderwijs uitvoeren op basis van de uitgangspunten:

- Een kwalitatief goed en gevarieerd aanbod van scholen is noodzakelijk om ieder kind maximale kansen te bieden.
- Het opstellen van een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2020-2023, inclusief nog te ontwikkelen indicatoren. De gemeenteraad heeft deel 1 (met analyse en ambities) in 2019 vastgesteld. Deel 2, met concrete projecten, volgt in 2020. In een IHP brengen we de ontwikkelingen die we in onderwijshuisvesting op ons af zien komen (zoals bijvoorbeeld leerlingengroei, vervangingsopgave, verduurzaming) samenhangend in beeld, maken hierin keuzes en stellen investeringsprojecten voor.
- Extra aandacht voor duurzaamheid bij renovatie en nieuwbouw van schoolgebouwen, zoals het realiseren van groene daken, zonnepanelen en groene schoolpleinen.
- Aandacht voor de cultuurhistorische waarde van gebouwen bij de herontwikkeling van schoollocaties.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoeren van onze wettelijke taken: de gemeente heeft een wettelijke zorgplicht ten aanzien van de huisvesting van het primair, voortgezet en het (voortgezet) speciaal onderwijs. Het is een wettelijke plicht om te voorzien in adequate huisvesting (inclusief gymzalen ten behoeve van bewegingsonderwijs).
- De leegstand reduceren.
- Het aantal kleine scholen in het primair onderwijs verminderen.
- Alle projecten opgenomen in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2015-2019 uitvoeren en afronden.
- Starten met de uitvoering opgenomen in het IHP 2020-2023.
- Het convenant Voortgezet Onderwijs Rotterdam Zuid uitvoeren om het herontwerp van het voortgezet onderwijs te realiseren. Door dit herontwerp ontstaan scholen van gezonde omvang, met aansprekende keuzemogelijkheden voor ouders en leerlingen en wordt zoveel mogelijk leegstand gereduceerd.

Indicatoren

Effectindicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Een gedragen herontwerp primair onderwijs voor de hele stad*	Streefwaarde		Afgerond			

* De indicator gaat over het opstellen van een herontwerp primair onderwijs. Het opstellen van dit plan zal eenmalig gebeuren en in 2019 afgerond zijn.

Prestatie-indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022

Aantal gerealiseerde projecten opgenomen in IHP 2015-2018	Streefwaarde	1	4	8	13	18
	Realisatie	2				
NPRZ Onderwijshuisvesting: start nieuwbouw aantal scholen	Streefwaarde				2	
	Realisatie					

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijshuisvesting	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	279	268	437	170
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	25	25
Overige opbrengsten derden	279	268	413	145
Lasten exclusief reserves	66.490	64.180	65.268	1.088
Apparaatslasten	1.601	2.155	2.048	-106
Inhuur	0	361	259	-102
Overige apparaatslasten	29	53	41	-12
Personeel	1.572	1.741	1.748	7
Interne resultaat	54.894	54.167	55.704	1.537
Interne resultaat	54.894	54.167	55.704	1.537
Programmalasten	9.994	7.858	7.515	-343
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.168	2.046	1.363	-683
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	726	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	6.101	5.813	6.153	340
Saldo voor vpb en reserveringen	-66.211	-63.912	-64.831	-918
Saldo voor reserveringen	-66.211	-63.912	-64.831	-918
Reserves	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0

Saldo	-66.211	-63.912	-64.831	-918

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-66.211
Omissieregeling 2019	-65.530
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-63.622
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-63.912
10-maandsrapportage 2019	-63.912
Realisatie 2019	-64.831

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lasten schoolgebouwen	0	874	0	-874
2. Diverse afwijkingen	170	214	0	-44
Totaal afwijkingen	170	1.088	0	-918

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Lasten schoolgebouwen

Gewijzigde regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft ertoe geleid dat de boekwaarde van een schoolpand anders is verwerkt. De jaarlijkse afschrijvingskosten zijn direct ten laste gekomen van de exploitatie. De huurlasten van de gemeentelijke schoolgebouwen zijn hierdoor incidenteel hoger dan begroot.

2. Diverse afwijkingen

De afwijking in de baten wordt met name veroorzaakt door extra gebruik van de gemeentelijke gymlocaties. Het extra gebruik is doorbelast aan het scholenveld conform de beleidsregel Bekostiging bewegingsonderwijs. Onverwachte spoedaanvragen voor onderwijshuisvesting hebben geleid tot extra lasten.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2019](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHW\)](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente investeert in toekomstbestendige schoolgebouwen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en het beschikbaar stellen van voldoende gymcapaciteit. Belangrijk daarbij zijn:

- een goede spreiding in de stad, zodat kinderen altijd een school in de nabijheid kunnen vinden;
- leegstandsreductie, scholen hebben meer m² tot hun beschikking dan op basis van de genormeerde ruimtebehoefte noodzakelijk is, elke m² extra kost ook extra geld;
- het terugbrengen van het aantal kleine scholen in het primair onderwijs, want het kost veel extra aandacht en geld om de kwaliteit van het onderwijs op kleine scholen te kunnen realiseren;
- verbeteren van het binnenklimaat (fris!) op de scholen. Een goed binnenklimaat zorgt voor betere leerprestaties;
- bij de investeringen wordt extra aandacht aan duurzaamheid besteed. Vanaf 2020 worden alleen (bijna) energieneutrale scholen opgeleverd, conform BENG-norm (energie neutraal houdt in dat energieverbruik van het gebouw kleiner of gelijk is aan wat het gebouw zelf opwekt, door bijvoorbeeld zonnepanelen) en
- de gemeente investeert in toekomstbestendige schoolgebouwen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen.

Openbare orde en veiligheid

Pagina 57

Openbare orde en veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt.

TAAKVELD 1

Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Nadere informatie over deze gemeenschappelijke regelingen is te vinden op de site/pagina van 'verbonden partijen'.

TAAKVELD 2

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving, het vergroten van het veiligheidsgevoel op straat en het verhogen van de kwaliteit van de buitenruimte.

TAAKVELD 3

Openbare orde en veiligheid – Veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt.

TAAKVELD 4

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Optimaal gebruik maken van de infrastructuur van Rotterdam en eventuele verstoringen snel oplossen door toezicht te houden op het gebruik van civieltechnische kunstwerken (bruggen, sluizen, Maastunnel). Op die manier wordt de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de stad vergroot.

Omschrijving programma

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

Voor de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg neemt de gemeente deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Daarnaast neemt de gemeente deel aan de gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke Brandweer, samen met bedrijven uit het Rotterdamse havengebied die een brandweeraanwijzing hebben.

Tot dit programma behoren naast toezicht op en handhaving van wet- en regelgeving door boa's en wijkbeheerders ook de taken op het gebied van cameratoezicht en de meldkamer. Aanvullend hierop omvat het programma eveneens het houden van toezicht op en het bedienen van civieltechnische kunstwerken zoals bruggen, sluizen en Maastunnel.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking
	Begroting	Begroting	2019	
	2019	2019		

Baten exclusief reserves	7.464	14.469	4.675	-9.793
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.645	9.056	549	-8.507
Overige opbrengsten derden	4.819	5.413	4.126	-1.287
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	140.186	150.882	139.355	-11.527
Apparaatslasten	57.777	64.997	66.331	1.334
Inhuur	909	4.747	6.156	1.409
Overige apparaatslasten	1.016	1.900	2.091	191
Personeel	55.852	58.350	58.085	-265
Interne resultaat	-890	28	1.097	1.069
Interne resultaat	-890	28	1.097	1.069
Programmalasten	83.298	85.857	71.926	-13.930
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	18.246	21.082	8.080	-13.002
Kapitaallasten	882	453	453	0
Overige programmalasten	138	138	146	8
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	64.032	64.184	63.248	-937
Saldo voor vpb en reserveringen	-132.722	-136.413	-134.679	1.734
Saldo voor reserveringen	-132.722	-136.413	-134.679	1.734
Reserves	0	540	451	-89
Onttrekking reserves	0	540	451	-89
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-132.722	-135.873	-134.228	1.645

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-132.722

Omissieregeling 2019	-136.152
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-137.745
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-136.315
10-maandsrapportage 2019	-135.873
Realisatie 2019	-134.228

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma bedraagt € 1.645 voordelig. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Personeel: - € 265

Op dit programma is meer geld uitgegeven aan personeel dan was begroot. Het gaat om € 635. Onbedoeld is echter voor € 900 aan personeelskosten verantwoord op het programma overhead. Daardoor toont dit programma een voordeel van € 265.

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond: - € 1.305

De materiële lasten bij de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) zijn € 1.305 lager uitgevallen. De belangrijkste verklaring hiervoor is de afrekening voor het functioneel leeftijdsontslag (FLO). In de begroting van de gemeente Rotterdam is als bijdrage aan de VRR een bedrag opgenomen voor de afrekening van FLO. Dit wordt op actuele kosten afgerekend en dit viel in 2019 lager uit dan was begroot.

Overige afwijkingen: - € 75

Er zijn op diverse budgetten kleinere afwijkingen gerealiseerd. Er zijn uitgaven gedaan die niet waren begroot, zoals de meerprijs voor ecologisch vuurwerk € 69 en extra camera's in de Landbouwboulevard € 350. Door minder uitgaven op andere activiteiten blijft er desondanks een bedrag over van € 75.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid			Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Realisatie	152 (2018)	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	4,2 (2018)	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	8,6 (2018)	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	3,2 (2018)	CBS

Toelichting BBV-indicatoren

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeente (BBV) zijn voor het taakveld Veiligheid de boven genoemde BBV-indicatoren opgenomen. Er zijn geen streefwaarden aan toegevoegd, aangezien aan het wijkprofiel Rotterdam al doelstellingen zijn verbonden. Het meest recente Wijkprofiel is beschikbaar op de [gemeentelijke website](#). De BBV-indicatoren zijn te raadplegen op www.waarstaatjegemeente.nl.

Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

Pagina 58

Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Nadere informatie over deze gemeenschappelijke regelingen is te vinden op de site/pagina van 'verbonden partijen'.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor ontwikkelingen en voortgang op dit taakveld wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen en de respectievelijke jaarrekeningen van de betreffende gemeenschappelijke regelingen en regionale samenwerkingen.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Nadere informatie over deze gemeenschappelijke regelingen is te vinden op de site/pagina van 'verbonden partijen'.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Nadere informatie over deze gemeenschappelijke regelingen is te vinden op de site/pagina van 'verbonden partijen'.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	4.071	10.130	-90	-10.220
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.945	8.086	-419	-8.505
Overige opbrengsten derden	2.126	2.044	329	-1.715
Lasten exclusief reserves	60.956	67.105	55.580	-11.525
Apparaatslasten	1.744	2.754	4.088	1.334
Inhuur	94	974	2.205	1.231
Overige apparaatslasten	0	0	71	71
Personeel	1.650	1.780	1.813	33
Interne resultaat	0	-1	-211	-210
Interne resultaat	0	-1	-211	-210
Programmalasten	59.213	64.353	51.703	-12.650
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.728	8.841	-3.221	-12.062
Kapitaallasten	0	27	27	0
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	55.485	55.485	54.897	-588
Saldo voor vpb en reserveringen	-56.885	-56.975	-55.670	1.305
Saldo voor reserveringen	-56.885	-56.975	-55.670	1.305
Reserves	0	90	90	0
Ottrekking reserves	0	90	90	0
Saldo	-56.885	-56.885	-55.580	1.305

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-56.885
Omissieregeling 2019	-56.885
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-56.885
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-56.885
10-maandsrapportage 2019	-56.885
Realisatie 2019	-55.580

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	0	-1.305	0	1.305
2. Regionale samenwerkingsverbanden	-10.220	-10.220	0	0
Totaal afwijkingen	-10.220	-11.525	0	1.305

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

De materiële lasten bij de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) zijn € 1.305 lager uitgevallen. De belangrijkste verklaring hiervoor is de afrekening voor het functioneel leeftijdsontslag (FLO). In de begroting van de gemeente Rotterdam is als bijdrage aan de VRR een bedrag opgenomen voor de afrekening van FLO. Dit wordt op actuele kosten afgerekend en dit viel in 2019 lager uit dan was begroot.

2. Regionale samenwerkingsverbanden

De gerealiseerde baten en lasten van de regionale samenwerkingsverbanden (RIEC, Veiligheidshuis, Veiligheidsalliantie Rotterdam (VAR) en Burgernet) zijn uit de cijfers van het concern gehaald. De gemeente Rotterdam is alleen kassier voor deze onderdelen. De begrotingscijfers maken wel deel uit van de begroting van dit taakveld.

Omschrijving taakveld

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). De Wet Veiligheidsregio's bepaalt dat de colleges van burgemeester en wethouders verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg. Deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke

Brandweer zijn de gemeente Rotterdam en bedrijven uit het Rotterdamse havengebied met een brandweeraanwijzing. Deze bedrijven zijn verenigd binnen de Coöperatieve Industriële Brandweezorg U.A. (CIBUA).

De gemeente Rotterdam neemt verder deel aan de volgende samenwerkingsverbanden voor de veiligheid in de regio:

- het Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (VHRR). In het Veiligheidshuis komen de justitie-, zorg en bestuurlijke keten samen. Onder één dak werkt de VHRR samen aan de persoonsgerichte aanpak van overlastgevende personen en verdachten van strafbare feiten.
- de VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam (VAR) is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie binnen de eenheid Rotterdam.
- het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) ondersteunen de gemeente bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit.
- het Burgernet faciliteert onder andere de app die functioneert bij diefstal of inbraak, doorrijden na een aanrijding, beroving en bij vermiste personen. De app vraagt burgers om uit te kijken en te helpen.

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Pagina 59

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving, het vergroten van het veiligheidsgevoel op straat en het verhogen van de kwaliteit van de buitenruimte.

Ontwikkelingen en voortgang

- Rotterdam voert de Ja/Ja sticker in. Eind 2019 heeft de gemeenteraad dit besloten. Bewoners van Rotterdam moeten vanaf 1 januari 2020 met een Ja/Ja-sticker aangeven of ze ongeadresseerd reclamedrukwerk willen ontvangen. Hierdoor is minder papier nodig. Bewoners kunnen bij de gemeente een melding maken als ze ongewenst reclamedrukwerk ontvangen. Na een overgangsperiode handhaaft de gemeente op deze meldingen. Op grond van een uitspraak van de voorzieningenrechter is invoering van de Ja/Ja-sticker - en daarmee de handhaving - vooralsnog uitgesteld tot zomer 2021.
- Vanaf 1 april 2018 handhaven Stadsbeheer en de politie op het APV-artikel straatintimidatie. Op 19 december 2018 heeft de rechter de eerste verdachte van straatintimidatie in twee zaken veroordeeld tot voorwaardelijke boetes van 100 euro. Het Openbaar Ministerie heeft hiertegen hoger beroep ingesteld. Op 19 december 2019 heeft het Gerechtshof Den Haag in een uitspraak op dit hoger beroep het APV-artikel straatintimidatie in z'n geheel onverbindend verklaard. Dit betekent dat er geen grondslag meer is om nog

langer te handhaven op straatintimidatie en dat de heterdaad-handhaving is gestopt. Handhavers spreken personen die intimiderend gedrag vertonen op straat wel aan op de fatsoensnorm. Het preventiebeleid gaat door.

- De aanpak Naastplaatsingen ('In de bak') is aangeboden aan de raad. De afgelopen vier jaar is het aantal bewoners dat overlast ervaart van naastplaatsingen gestegen. Het is tijd voor een nieuwe aanpak. Een aanpak waarbij voorlichting, beschikbare containers, slim en frequent ophalen en scheiden belangrijk zijn en blijven. Maar waar de pakkans en bekeuringen voor overtreders een grote impuls krijgen.
- In 2019 is de nota 'Gewoon schoon' 2019 – 2022 aan de raad toegestuurd. De nadruk lag in voorgaande jaren meer op investeren in het opruimen van de stad. De inzet is nu meer gericht op thema's als assetmanagement, datagestuurd en beeldgericht reinigen, communicatie en educatie, integraal en wijkgericht werken en participatie.
- Belangrijk onderdeel van het programma 'In de bak' is de pilot Flying Squads vanaf april 2019. Flying Squads zijn een intensieve samenwerking tussen gemeentelijk cameratoezicht, de gemeentelijke meldkamer en handhavers. Handhavers krijgen via cameratoezicht en de meldkamer meldingen van naastplaatsingen en kunnen direct in actie komen. Dit geeft een hogere pakkans op heterdaad.
- Handhavers spelen in 2019 een steeds grotere rol bij de aanpak van ondermijning. Ze worden opgeleid om signaleren van ondermijning te herkennen en door te geven aan met name de politie. Sommige handhavers worden heel gericht ingezet in de Spaanse Polder en de Beijerlandse laan. Handhavers krijgen ook een grotere rol in de naleving van regels omtrent het Digitaal Opkopers Loket en Register (DOL en DOR).
- In 2019 zijn handhavers en de politie gestart met het project 'Versterking samenwerking'. Dit project moet bestaande samenwerking tussen handhavers en politie versterken en ook leiden tot nieuwe en effectievere vormen van samenwerking. Dit project is gestart met een benchmark. Hierbij zijn handhavers en politieagenten op operationeel niveau bevroegd op de onderlinge samenwerkingsverbanden, wat zij daarin positief vinden en waar ruimte voor verbetering ligt. Uit deze bevraging is gebleken dat versterking van de samenwerking zich vooral moet richten op betere informatieuitwisseling, meer duidelijkheid over inzet bij evenementen en demonstraties en afgestemde inzet op overlast door dak- en thuislozen. Deze punten worden in 2020 verder uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?

Rotterdam is de afgelopen jaren veiliger geworden, deze trend willen we doorzetten zodat op langere termijn alleen nog maar veilige wijken zijn in Rotterdam.

Handhavers zijn goed getraind en uitgerust met voldoende bevoegdheden en de juiste middelen, zoals bodycams, zodat zij hun werk veilig, effectief en efficiënt kunnen doen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Rotterdam is de afgelopen jaren veiliger geworden, deze trend willen we doorzetten zo dat op langere termijn alleen nog maar veilige wijken zijn in Rotterdam.

- In februari 2019 is de pilot ‘Pinnen bij de BOA’ gestart. Doel is beter nalevingsgedrag door een lik-op-stukaanpak: direct betalen van een boete. De pilot moet uitwijzen of overtreeders bereid zijn vrijwillig een boete direct bij de handhaver te betalen met pin of creditcard. De evaluatie van de pilot vindt plaats in het tweede kwartaal 2020.
- Zowel vast als mobiel cameratoezicht is in 2019 uitgebreid met 22 camera's. Met name op Rotterdam Zuid heeft deze uitbreiding plaatsgevonden. Ook is een aantal analoge camera's vervangen door digitale met als doel hogere beeldkwaliteit.
- Jeugdhandhavers richten zich op het voorkomen en bestrijden van jeugdoverlast. Jeugdhandhavers zijn nog steeds actief op hotspotlocaties. Hun inzet is vanaf 2019 echter niet meer beperkt tot deze locaties. Overlastgevers zijn vaak wisselend van samenstelling en omvang en bewegen zich gemakkelijker door de stad. Jeugdhandhavers worden daarom flexibeler ingezet, zodat ze kunnen meebewegen met de overlastgevers. De jeugdhandhavers hebben op deze manier in 2019 een rol van betekenis gespeeld bij het voorkomen van plundering van winkels in de binnenstad. Ook hebben de jeugdhandhavers in 2019 een rol gespeeld bij de aanpak van de geëscaleerde en gewelddadige rivaliteit tussen jeugdgroepen in Charlois, Feijenoord en IJsselmonde.
- In 2019 wordt woonoverlast niet meer door verschillende teams, maar door één team Wonen bij Stadsbeheer aangepakt. Het team gaat stadsbreed flexibel, datagestuurd, gericht en intensiever woonoverlast aanpakken. Het team pakt woonoverlast aan op dat moment de problemen achter de voordeur het grootst zijn en de inzet het hardst nodig is. De wijken waar in 2019 de inzet het meest intensief was, zijn voornamelijk Carnisse, Bloemhof en Hillesluis. Inzet van team Wonen vindt ook plaats op grond van het nieuwe 'Actieplan woonoverlast 2019-2023: Samen tegen woonoverlast', dat college en gemeenteraad in 2019 hebben vastgesteld.
- In 2019 heeft het team milieucontroleurs en milieu-inspecteurs van Stadsbeheer samen met het Functioneel Parket van het Openbaar Ministerie de aanpak van middelzware milieudelicten doorgezet. Strafbare feiten zoals verkeerd aanbieden van bedrijfsafvalstoffen, (gevaarlijke) afvalstoffen, asbest, gevelreiniging en lozingen pakken Stadsbeheer en het OM samen aan met de snelle afdoening milieufeiten, met boetes.
- De gemeente Rotterdam beheert het meldpunt gevaarlijke honden. In 2019 zijn bij dit meldpunt 135 meldingen gedaan. De meeste meldingen gaan over honden die loslopen waar dat niet mag of agressief gedrag vertonen richting mensen of andere honden. Mede naar aanleiding van deze meldingen heeft de gemeente in 2019 meerdere muilkorfverboden opgelegd.
- In 2019 hebben we de overlast in het Oude Westen aangepakt met de pilot 'Overlastoffensief Oude Westen'. In deze pilot stuurt de gemeentelijke meldkamer als centraal knooppunt handhavers en politie gericht en gecoördineerd aan. Doel van deze pilot is sneller en effectiever reageren door handhavers en politie op overlastmeldingen en -situaties. De pilot wordt in 2020 geëvalueerd.

Handhavers zijn goed getraind en uitgerust met voldoende bevoegdheden en de juiste middelen, zoals bodycams, zodat zij hun werk veilig en efficiënt kunnen doen.

- Handhavers steeds meer wijkgericht en informatiegestuurd inzetten en daardoor aanwezig zijn op de plekken en tijdstippen waar dit het meest noodzakelijk is. Om dit optimaal te ondersteunen is in 2019 gestart met de ontwikkeling van een nieuw handhavings- en informatiesysteem.
- Rotterdam heeft in 2019 bij het ministerie van Justitie en Veiligheid aanvragen ingediend voor pilots met meer bevoegdheden voor milieu- en taxihandhaving. In 2020 moet blijken of deze pilots doorgaan.
- In 2019 is de (verlengde) pilot bodycams afgerond. Uit het onderzoek blijkt dat de bodycam bijdraagt aan het veiligheidsgevoel van de handhavers. Daarom is besloten om alle handhavers werkzaam in de publieke ruimte (circa 400 fte) uit te rusten met een bodycam. Dit gebeurt in het eerste kwartaal van 2020.

Algemeen

- Mensen aanspreken op hun verantwoordelijkheden en, indien dit nodig is, handhavend optreden. Toezicht en Handhaving is actief en zichtbaar aanwezig in de buitenruimte. Dit wordt gedaan in nauwe samenwerking met partners als politie, bewoners en ondernemers.
- Vanuit gastheerschap contact leggen met bewoners, ondernemers en bezoekers. Handhavers zijn het visitekaartje van de stad, ook bij evenementen.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	1.349	2.040	2.214	174
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	170	210	40
Overige opbrengsten derden	1.349	1.869	2.003	134
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	34.081	42.396	42.121	-275
Apparaatslasten	30.702	38.504	38.284	-220
Inhuur	286	2.255	1.954	-300

Overige apparaatslasten	813	1.722	1.661	-61
Personeel	29.603	34.527	34.668	141
Interne resultaat	-924	-404	449	854
Interne resultaat	-924	-404	449	854
Programmalasten	4.303	4.296	3.388	-909
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.758	3.751	2.830	-921
Kapitaallasten	407	407	407	0
Overige programmalasten	138	138	141	3
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	9	9
Saldo voor vpb en reserveringen	-32.733	-40.356	-39.907	449
Saldo voor reserveringen	-32.733	-40.356	-39.907	449
Saldo	-32.733	-40.356	-39.907	449

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-32.733
Omissieregeling 2019	-35.934
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-41.365
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-41.557
10-maandsrapportage 2019	-40.356
Realisatie 2019	-39.907

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Meeropbrengsten huisvuilboetes	134	0	0	134
2. Diverse afwijkingen	40	-275	0	315
Totaal afwijkingen	174	-275	0	449

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Meeropbrengsten huisvuilboetes

De verrichte acties tegen naastplaatsingen hebben geleid tot meer opbrengsten.

2. Diverse afwijkingen

Er zijn op diverse budgetten kleinere afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Algemene plaatselijke verordening Rotterdam](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften \(Wet 'Mulder'\)](#)
- [Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat](#)
- [Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022](#)
- [Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil](#)
- [Horecanota 2017-2021](#)

Omschrijving taakveld

Het taakveld Toezicht en Handhaving draagt bij aan de veiligheid en leefbaarheid in wijken. Vanwege de verdichting van de stad, groeit de druk op de buitenruimte en neemt het belang van het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving toe.

Dit Rotterdamse taakveld is onderdeel van het programma Openbare orde en veiligheid en betreft de gemeentelijke taken op het gebied van:

- toezicht en handhaving openbare orde, BOA's
- veilige woon- en leefomgeving

De verdichting van de stad zorgt onder andere voor meer (woon)overlast, meer (bedrijfs)afval, vollere parken en meer verkeer en drukte in de stad. Hierdoor zal de druk op Handhaving en Toezicht toenemen.

Openbare orde en veiligheid - Veiligheid

Pagina 60

Openbare orde en veiligheid - Veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt.

Ontwikkelingen en voortgang

De invoering van het verbodsstelsel met vuurwerkzones leidde tijdens de jaarwisseling 2019-2020 niet tot een verbetering van de OOV-problematiek. Op 30 januari 2020 heeft de raad daarom het college gevraagd om een totaalverbod op het afsteken van consumentenvuurwerk dat geldt in heel Rotterdam. Daarnaast nam de raad een motie aan om in de gebieden in samenspraak met bewoners wensen over de markering van de jaarwisseling te inventariseren en financiële dekking en uitvoering te organiseren. De uitvoering van een totaalverbod op het afsteken van vuurwerk is een ingrijpende beleidswijziging, die consequenties heeft voor de hele bevolking en verschillende concernonderdelen raakt. Medewerking van externe partners is onmisbaar. Voor de implementatie van het nieuwe beleid is een projectorganisatie opgericht, die onder leiding van een projectleider langs acht parallelle sporen alle benodigde stappen gaat uitvoeren.

Ten aanzien van ondermijning bouwt de gemeente samen met de partners verder aan de aanpak om ook in de toekomst een sterke vuist te kunnen maken tegen ondermijning. De aanpak vergt een lange adem. Voortdurende focus met bijbehorende structurele middelen vanuit het gemeente en het Rijk is daarvoor essentieel.

De aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit blijft prioriteit. Binnen de aanpak van problematische jeugdgroepen zet het college de groeps –en persoonsgerichte aanpak voort. Daarin werkt de gemeente samen met diverse partijen aan duurzame oplossingen, onder meer door inzet van het jongerenwerk, inclusief het stedelijk team jongerenwerk en jeugdhandhaving. Ook werkt de gemeente hierbij samen met onderwijs en politie. Er is blijvende inzet op ouders van overlast gevende jeugd. De meest criminele jongeren (kopstukken) krijgen via het Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond een gerichte aanpak. De aanpak van wapens en schiet- en steekincidenten is prioriteit binnen de politie, OM en gemeente. Gemeente, politie en Openbaar Ministerie hebben een handelingskader opgesteld over hoe om te gaan met deze jeugdgroepen. Daarnaast wordt er zowel door het stedelijk team jongerenwerk (STJ) als het reguliere jongerenwerk preventief ingezet op jongeren om wapengeweld en -bezit te stoppen, zoals bewustwording van ouders én jongeren van de gevaren van het dragen van een steekwapen. Ook vinden er (kluis)controles op scholen plaats en wordt er intensief samen gewerkt met scholen.

Door de politie worden samen met andere partners extra maatregelen getroffen, zoals preventief fouilleren op leden van deze groep, zichtbare aanwezigheid nabij een aantal scholen door politie, het jongerenwerk en handhavers en de inzet van Mobiele Camera Units.

De burgemeester zet bevoegdheden in om de toenemende problemen met messen onder jongeren de kop in te drukken, zoals het opleggen van gebiedsverboden met een vaste looproute aan jongeren. Er is nadrukkelijk aandacht voor de rol van de ouders. Er wordt met ouders gesproken en hulp bij de opvoeding aangeboden.

Wat willen we bereiken?

Betrokken stad

- De Rotterdammer en de Rotterdamse ondernemers meer structureel betrekken bij beleid en uitvoering. Van consultatie en inspraak naar meer coproductie en co-creatie.

Weerbare stad

- De overheid zorgt voor handhaving van de rechtsorde en de openbare orde. Dit is van belang voor het versterken van de stabiliteit van een goed functionerende samenleving.

Stad in balans

- Een veilig leef- en uitgaansklimaat in Rotterdam, waarin bewoners en bezoekers zich vrij kunnen bewegen en kinderen veilig kunnen opgroeien. Tegelijkertijd zet het college in op het voorkomen van inmenging vanuit criminaliteit en op vermindering van overlast.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Betrokken stad

- In gesprek met Rotterdammers

De leden van het college en de medewerkers van de gemeente zijn veelvuldig in gesprek gegaan met bewoners en ondernemers in de wijken. Die gesprekken gingen over de vraagstukken en mogelijkheden in de wijken.

- Bewonersparticipatie

De gemeente zette instrumenten voort als Buurt bestuurt en buurtpreventie, bijeenkomsten met senioren en Stuurgroep Veilig in de Wijk. In lijn met de motie 18bb8426 (Veilig 010 prijs) zijn actieve Rotterdammers gewaardeerd. Deze waardering kwam tot uiting in een bedankdag op 7 december 2019 waar 600 aanwezigen waren. Samen met Wijkcomite's, Wijkraden en Gebiedscommissies is deze dag een sprankelend festijn voor betrokken Rotterdammers geworden die actief zijn in buurt bestuurt, in buurtpreventieteam als containeradoptant of anders in het veiligheidsdomein. Elke Buurt bestuurt groep heeft een wild card ontvangen waarmee ze inzet kunnen krijgen van de gemeente Rotterdam. Deze inzet zal in 2020 worden uitgevoerd.

- Betrouwbare en zichtbare overheid

De medewerkers van de gemeente waren zichtbaar in de wijken aanwezig. Er is een wijkpost in alle focuswijken veiligheid. De gemeente streeft naar meer continuïteit van de medewerkers in de wijken, zodat er steeds meer bekende gezichten in de wijk te zien zijn. Ook is geïnvesteerd in een extraal (digitaal) kanaal voor Rotterdammers. De motie 18bb9369 ("Ik krijg een heel apart gevoel van binnen") verzocht de gemeente makkelijker onveiligheid te melden. In december 2019 is een app (VeiligR) gelanceerd die het mogelijk maakt om net zo laagdrempelig als de succesvolle Buiten Beter app meldingen over overlast en

onveilige gevoelens te doen. Tot en met het eerste kwartaal 2020 wordt de app getest in IJsselmonde en Noord. Het college gaat ervan uit dat de laagdrempeligheid ervoor zorgt dat meer Rotterdammers zich zullen laten horen.

Weerbare stad

- Ondermijnende criminaliteit

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is integraal. De gemeente werkt hierin samen met de partners van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst en werken langs 4 sporen: het voorkomen, signaleren en aanpak van ondermijning, maar ook het stimuleren van positieve ontwikkelingen. Er wordt o.a. gefocust op de aanpak van drugscriminaliteit, mensenhandel, financieel-economische criminaliteit, vastgoedfraude, Outlaw Motorcycle Gangs en kwetsbare branches. De aanpak is stadsbreed maar de focus ligt op kwetsbare gebieden zoals de Spaanse Polder, Delfshaven, de haven en Rotterdam-Zuid.

De bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit is in 2019 geïntensiveerd met behulp van de 4.42 miljoen euro die door de gemeenteraad tot en met 2022 beschikbaar is gesteld. Vorig jaar is het fundament voor een langdurige, stevige en duurzame bestuurlijke ondermijningsaanpak gelegd.

Met de intensiveringsgelden is onder andere toezicht en handhaving binnen alle clusters van de gemeente uitgebreid. Dit heeft onder andere geresulteerd tot het opzetten van een "ondermijningstrein"; een multidisciplinair flexibel gemeentelijk team dat systematisch (i.s.m. andere partners zoals de Kansspelautoriteit en de politie) panden controleert op uiteenlopende zaken. In 2019 heeft de ondermijningstrein 30 bedrijfspanden bezocht. Bij 20 panden werden misstanden geconstateerd, zoals het niet op orde hebben van administratie voor de DCMR Milieudienst Rijnmond of de Belastingdienst.

Daarnaast is fors geïnvesteerd op awareness; het vergroten van het kennis- en bewustzijnsniveau rondom ondermijnende criminaliteit. Toezichthouders bij verschillende clusters zijn getraind in het herkennen van ondermijnende criminaliteit en hoe hiermee om te gaan. In 2019 is de app MeldPunt Ondermijning ontwikkeld.

De middelen komen ten goede aan de wijken, waaronder Rotterdam-Zuid (Alliantie Hand in Hand) en Rotterdam-West (Delfshaven). Deze ontwikkelingen hebben geleid tot meer inzet van gemeentelijke bevoegdheden, (zie hiervoor het Jaarverslag Bestuurlijke Handhaving. Dit verslag over 2019 komt uit in het tweede kwartaal 2020). Er zijn in 2019 o.a. meer drugspanden gesloten dan het jaar ervoor. In 2019 waren dit er 145 en in 2018 105.

De gemeente streeft naar het behalen van duurzame resultaten en effecten op straat. Malafide ondernemers worden aangepakt. Samen met pandeigenaren worden nieuwe ondernemers gezocht. Zo zijn er in 2019 80 gesprekken gevoerd met pandeigenaren. Tevens zijn tientallen bedrijfspanden getransformeerd naar woningen.

In het voorjaar van 2019 is het rapport van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR): Drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven: Aard en Aanpak van het Fenomeen. Het rapport in geeft een scherp beeld van de drugssmokkel in onze haven. De raad is hierover geïnformeerd via de raadsbrief 19bb016325. De

aanbevelingen uit het rapport zijn uitgewerkt in een uitvoeringsagenda. De raad wordt hierover in de eerste helft van 2020 geïnformeerd.

Voor meer informatie m.b.t. de resultaten van de aanpak van ondermijning over 2019, wordt verwezen naar de raadsbrief en infographic Aanpak Ondermijnende Criminaliteit 2019, die in de eerste helft van 2020 verschijnt.

De wetswijziging 13b-Opiumwet die het mogelijk maakt om panden te sluiten waarin versnijdingsmiddelen worden aangetroffen is op 1 januari 2019 ingegaan. Rotterdam heeft hierop de beleidsregel aangepast. Inmiddels maakt Rotterdam gebruik van deze bevoegdheid. Op basis hiervan zijn in 2019 6 panden gesloten.

- Polarisatie en maatschappelijke onrust

De gemeente heeft in 2019 fors geïnvesteerd in het netwerk sleutelpersonen. Sleutelfiguren zijn in staat groepen te bereiken, die voor gemeenten en reguliere instellingen soms moeilijk bereikbaar zijn. Eind van dat jaar waren er 199 sleutelpersonen, die de gemeente heeft bevraagd bij internationale gebeurtenissen en oplopende spanningen. Dit gebeurde door middel van diverse gesprekken met deze sleutelpersonen en aan de hand van 5 quick scans. Verder heeft de gemeente 10 thema- en netwerkbijeenkomst voor het netwerk van sleutelpersonen georganiseerd om hen op de hoogte te houden van actuele ontwikkelingen en thema's en de binding met de sleutelpersonen blijvend te versterken.

- Extremisme en terrorisme

De gemeente heeft in 2019 volgens de vier actielijnen van de 'Rotterdamse aanpak radicalisering, extremisme en terrorisme 2018- 2022' gewerkt aan het tegengaan van onder andere extremisme. Op het gebied van weerbaarheid tegen extreme ideologieën hebben verschillende partners in de stad in opdracht van de gemeente projecten uitgevoerd voor (kwetsbare) groepen Rotterdammers. Te denken valt aan weerbaarheidstrainingen voor kwetsbare groepen jongens en meiden, trainingen 'intercultureel opvoeden' en trajecten 'mediawijsheid' voor Rotterdamse scholieren. Verder hebben 639 Rotterdamse professionals en vrijwilligers een voorlichting of training gevolgd over radicalisering en extremisme. Tot slot had het Meld- en adviespunt radicalisering (Mar) van de gemeente eind 2019 86 geradicaliseerde casussen in behandeling, waarvan 56 werden besproken in het casusoverleg van het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (ZVHRR). In 2019 is ook gewerkt om kwetsbare locaties en evenementen in de stad meer weerbaar te maken tegen de dreiging van extremisme en terrorisme. In de eerste helft van 2019 is versterkt straatmeubilair aangebracht in de Witte de Withstraat en de Meent. Voor bestuursleden en vrijwilligers van religieuze instellingen zijn veiligheidstrainingen verzorgd, en bij verschillende religieuze locaties zijn weerbaarheidsmaatregelen genomen. In het evenementenvergunningstraject is de dreiging van terrorisme meegenomen en in de uitvoering heeft de gemeente extra maatregelen ingezet.

- High Impact Crime (HIC)

De stevige aanpak van High Impact Crimes heeft ook in 2019 gezorgd voor een afname van het aantal gepleegde woninginbraken, overvallen en straatroven. Ten opzichte van 2018 is de afname aanzienlijk: 10% minder woninginbraken en overvallen en 13% minder straatroven.

De aanpak van HIC stond in 2019 in het teken van intensiveren van de gemeentelijke inzet en het verstevigen van de samenwerkingsverbanden. De aanpak bestaat uit drie pijlers, te weten: preventie, de daderaanpak en het verlenen van nazorg aan slachtoffers. Zo heeft de gemeente ook in 2019 veel geïnvesteerd in het verbeteren van woningen tegen inbraken. Zowel met de woningcorporaties als voor particuliere huiseigenaren in een aantal wijken is het hang- en sluitwerk verbeterd. In het Fieldlab inbraakvrije wijk in Lombardijen zijn meerdere experimenten opgezet om verdacht gedrag in de buitenruimte vroegtijdig te detecteren en te stoppen. Daarnaast zijn er diverse trainingen, voorlichtingen en communicatiecampagnes ontwikkeld voor kwetsbare bewoners zoals senioren en bewoners van hotspots en ondernemers om hen bewust te maken van wat zij zelf kunnen doen om HIC-delicten te voorkomen.

Om daders van HIC-delicten (zgn. HIT'ers) intensief aan te pakken is door de gemeente in 2019 een team met HIT-coördinatoren opgericht. Zij werken outreachend, nemen HIT'ers aan de hand mee naar afspraken en leveren maatwerk. Voor de zwaarste categorie daders zijn in 2019 twee pilots gestart door het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (ZVHRR) en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC). Het resultaat is dat beide samenwerkingsverbanden voortaan intensiever samenwerken met als doel criminele netwerken beter in beeld te krijgen. Ook experimenteert de gemeente met het opleggen van een Last onder dwangsom voor personen die met inbrekerswerktuig worden aangehouden. Deze bestuurlijke maatregel is in 2019 voor de eerste keer opgelegd.

Slachtoffers van HIC-delicten krijgen altijd nazorg aangeboden van Slachtofferhulp Nederland of door het speciale HIC-nazorgteam. Daarnaast ondersteunt de gemeente slachtoffers in materiële zin door bijvoorbeeld een deurcamera, magneetslot of overvaltraining aan te bieden. Ook heeft de gemeente aanvullende afspraken gemaakt met het Schadefonds Geweldsmisdrijven, zodat ook slachtoffers die het bedrag niet voor kunnen schieten, aanspraak kunnen maken op de regeling.

Ondanks de goede resultaten is het van belang om de focus vast te houden. De koers voor de komende jaren is beschreven in '[Een aanpak met impact](#)'.

- Cyber resilience

De gemeente en haar partners vergroten hun informatiepositie en kennis rond 'cyber' en zetten in op bestaande en nieuwe vormen van crisisbeheersing. Daarom is in 2019 in G4-verband de handreiking Cybergevolgbestrijding ontwikkeld en geoefend, en zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar de prevalentie van slachtofferschap in Rotterdam. Door intensivering van de samenwerking met politie en OM wordt onderzocht hoe vormen van cybercriminaliteit met een ondermijnende werking kunnen worden tegengegaan. Voorlichting aan Rotterdamse burgers en ondernemers moet leiden tot bewustwording van risico's en gedragsverandering in de digitale wereld. In 2019 zijn diverse pilotprojecten gestart om de digitale weerbaarheid van Rotterdammers te vergroten. Dit betreft o.a. een project over digitale weerbaarheid op vier scholen, twee conferenties over cyber security voor ondernemers en digitale weerbaarheidstrainingen voor senioren.

Stad in balans

- **Leefbare wijken**

Stand van zaken collegetargets Veilig

Collegetarget 13a: Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2022 omhooggegaan ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108.

Resultaat 2020: De veiligheidsindex is gestegen van 108 in 2018 naar 110 in 2020.

Collegetarget 13b: De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scoren op de Veiligheidsindex, moet in 2022 zijn verbeterd.

Resultaat 2020: De gemiddelde score van deze wijken is gestegen van 88 in 2018 naar 92 in 2020.

Collegetarget 13c: De 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van 2018 (Tarwewijk, Hillesluis, Bloemhof, Carnisse, Oude Westen) laten in 2022 een stijging van 5 punten op de Veiligheidsindex 2022.

Resultaat 2020: Hillesluis en Tarwewijk liggen op koers. In Oude Westen en Bloemhof gaat de beleving achteruit, maar objectief vooruit. In Carnisse gaat zowel beleving als objectief achteruit.

Algemeen: De Veiligheidsindex is subjectief gelijk gebleven op 104 en objectief gestegen van 112 naar 116. Verder inzoomend op thema's blijkt dat diefstal en inbraak zowel subjectief als objectief zijn verbeterd (minder misdrijven), dat het thema geweld objectief is verbeterd, maar in de beleving van Rotterdammers is gedaald en dat het thema overlast zowel objectief (meer meldingen) als subjectief achteruit is gegaan. De indexscores voor de beleving van geweld en overlast zijn nu lager dan ten tijde van de nulmeting (2014). In 2019 is de beweging ingezet te komen tot plannen van aanpak voor de 5 focuswijken, deze zullen mogelijk in het voorjaar 2020 bestuurlijk worden voorgelegd.

- **Seksuele straatintimidatie**

De gemeente Rotterdam heeft zich ook in 2019 onverminderd ingezet voor de aanpak van seksuele straatintimidatie. Deze aanpak richt zich niet alleen op de daders, maar ook op slachtoffers en omstanders. Zo biedt de StopApp slachtoffers een concreet en toegankelijk middel om melding te maken van straatintimidatie. Eind 2019 was de StopApp zo'n 5.000 keer gedownload en zijn er rond de 3.400 meldingen binnengekomen. Deze meldingen hebben meer inzicht opgeleverd in de straten en locaties waar dit plaatsvindt. De handhavers van de gemeente hebben op de hotspots die uit de app naar voren zijn gekomen, handhavingsacties uitgevoerd en (preventieve) gesprekken gehouden met potentiële daders. Helaas heeft de uitspraak van het hooggerechtshof in december 2019 een streep gezet door het APV-artikel op grond waarvan straatintimidatie werd gehandhaafd. De gevolgen hiervan voor dit sluitstuk van de aanpak worden in 2020 verder in kaart gebracht. De uitspraak doet niets af aan de gemeentelijke ambitie straatintimidatie tegen te gaan. Ook in 2019 heeft de gemeente zich ingezet voor preventie, bewustwording en weerbaarheid rond dit onderwerp.

- **Cameratoezicht**

Cameratoezicht is mogelijk als sluitstuk om de balans in de wijken te waarborgen. Cameratoezicht kan worden ingezet als sluitstuk op een veiligheidsaanpak in een gebied ter handhaving van de openbare orde en veiligheid. In december 2019 is een groot cameraproject in de Landbouwbuurten en het Motorstraatgebied (gebied Feijenoord) afgerond. Daarnaast is een klein camerakastje ontwikkeld dat in een lichtmast bevestigd kan worden. Vier van deze camerakastjes zijn operationeel in het cameragebied Wielewaal.

- **Veilig ondernemen**

Vanuit de Veilig Ondernemen aanpak wordt gericht gekeken naar de risico's in een winkelgebied en of bedrijventerrein. Afhankelijk van de risicoanalyse wordt samen met de lokale ondernemers en veiligheidspartners de inzet bepaald. Een van de tools die ingezet wordt is een 'keurmerk veilig ondernemen' traject. Afgelopen verslagjaar 2019 zijn wederom veel ondernemers bereikt op het gebied van mee praten over veiligheidsvraagstukken, diverse criminaliteitstrainingen, camerabewaking en bedrijfscans. De kernpartners Gemeente, Politie en MKB Rotterdam Rijnmond zijn vanuit het concept programma Veilig Ondernemen een nauwe samenwerking aangegaan om ondernemers in de stad te ondersteunen bij het verminderen van misdrijven gericht op ondernemers.

- **Levendige en gastvrije stad**

In 2019 zijn 12 horecagebiedsplannen vastgesteld. Hiermee is onder andere ruimte gegeven aan ontwikkeling van nieuwe nachthoreca en ingezet op de beheersing van de shishabranche. De ontwikkelingen binnen de shisha branche hebben de aandacht. Er is dan ook verder ingezet op een beheersbare shishabranche in aard en omvang.

Daarnaast zijn eind 2019 de eerste stappen gezet naar evaluatie en vormgeving van nieuw horecabeleid. In dit kader is ook een onderzoek gestart naar de behoefte aan maatwerk bij sluitingstijden.

Evenementenorganisatoren krijgen de ruimte in stad. Balans tussen levendigheid en leefbaarheid is daarbij essentieel, niet in de laatste plaats vanwege de andere functies in de stad. In 2019 heeft het college nieuw inhoudelijk evenementenbeleid en evenementenvergunningenbeleid vastgesteld en twee experimenten uitgevoerd (A+ en evenementenkraskaart).

- **jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit**

Tot 2019 verdeelde de gemeente Rotterdam de capaciteit van het Stedelijk team Jongerenwerk (STJ) en de jeugdhandhavers over wijken waar zich relatief veel jeugdoverlast concentreerde. Jeugdoverlast beperkt zich echter niet tot de grenzen van een wijk en manifesteert zich anders dan in het verleden. De jeugdoverlast in

Rotterdam is minder dan in het verleden gebonden aan vaste locaties en groepen. Daarom zet de gemeente het STJ en jeugdhandhavers flexibeler in, zodat de inzet daar is waar de overlast zich voordoet: op basis van actuele data van subjectieve en objectieve cijfers aangevuld met kwalitatieve informatie van de professionals uit de gebieden. In 2019 zijn er 4 aanpakken problematische groepen afgesloten en 3 aanpakken gestart. Eind 2019 waren er 13 geprioriteerde groepen in Rotterdam. Tot deze groepen wordt ook de problematische groep Charlois vs. IJsselmonde gerekend.

- **Jaarwisseling/vuurwerk**

In 2019 is in de Algemene Plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 een stelsel van een vuurwerkverbod met vuurwerkzones opgenomen in plaats van vuurwerkvrije zones. Daarbij werd een amendement aangenomen dat de werking van het verbod begrensdde. Plaatsen zonder een historie van OOV-problematiek dienden te worden aangewezen als vuurwerkzone. Met behulp van 32 gebiedsadviezen en met advisering van de adviezen is een vuurwerkzoneringskaart opgesteld. In juni 2019 is het college op verzoek van de raad in gesprek gegaan met de Rotterdamse vuurwerkbranche over een vrijwillige beperking van de verkoop van knalvuurwerk (motie 19bb13577). Dit leidde niet tot resultaten. Gesprekken op landelijk niveau met de Belangenvereniging Pyrotechniek Nederland leidden evenmin tot een vrijwillige inperking van het assortiment.

Bij de jaarwisseling 2019-2020 werden bij wijze van proef twee professionele vuurwerkshows gehouden als alternatief voor het afsteken van consumentenvuurwerk. Uit bewonersonderzoek bleek dat de gemeentelijke vuurwerkshows gunstig effect had gehad op de aankoop van consumentenvuurwerk en had bijgedragen aan de feestvreugde. Deze shows worden mogelijk gecontinueerd.

- **Veiligheid in het Openbaar Vervoer**

Reizigersoordeel

Uit de resultaten van het in het voorjaar 2019 verschenen OV-reizigerstevredenheidonderzoek(OV-klantenbarometer) over 2018, blijkt dat reizigers in Rotterdam en omstreken het vervoer van de RET in 2018 met een 7,8 waarden. Dat is 0,1 punt hoger dan het landelijke gemiddelde. In 2017 gaven reizigers de RET een 7,7. Het reizigersoordeel over veiligheid in het OV is wederom gestegen; voor de metro een 7,5 en voor de tram een 7,9 (zie tabel). In april 2020 zal de raad geïnformeerd worden over de cijfers over 2019.

Metro	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Veiligheid algemeen	7,1	7,2	7,1	7,3	7,3	7,5
Tram	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Veiligheid algemeen	7,4	7,5	7,6	7,7	7,7	7,9

Zelfverdedigingscursussen

De zelfverdedigingscursussen voor OV-surveillanten zijn op verzoek van het college in 2019 gecontinueerd. De training is afgestemd op de aard van de functie en bestaat uit agressiebeheersing en de-escalatietraining. De training wordt door de OV-surveillanten zeer goed ontvangen en gewaardeerd.

Inzet OV-reis- en verblijfsverbod

In 2019 is de inzet van het OV-reisverbod op alle tramlijnen gecontinueerd. De inzet van het OV-reisverbod 'bedelen metro' is eveneens gecontinueerd, met dien verstande dat de pilot is omgezet naar een structurele maatregel. De pilot OV-verblijfsverbod schennisplegers is in 2019 verlengd.

Inzet OV-surveillanten

Per 1 oktober 2019 worden de OV-surveillanten volledig risicogestuurd ingezet, met inbegrip van de Hoekse Lijn.

- **Woonoverlast**

Woonoverlast kan overal voorkomen, alle lagen van de bevolking hebben ermee te maken. Deze overlast ontstaat door verschillende vormen van sociale en/ of maatschappelijke problematiek. Denk bijvoorbeeld aan verschil in leefstijl, asociaal gedrag, strafbaar gedrag, verstoorde (buren) relaties, overbewoning, uitzichtloosheid en personen met verward gedrag. De aanpak van woonoverlast is een ketenaanpak, waarbij veel partners betrokken zijn met verschillende achtergronden, denk bijvoorbeeld aan veiligheid, huisvesting en zorg. Vanwege de impact van woonoverlast op de leefbaarheid en de veiligheidsbeleving, heeft de gemeente de regie op deze ketensamenwerking. In de samenwerking maken de gemeente en haar partners gebruik van ervaringen, instrumenten en opgedane expertise, denk bijvoorbeeld aan buurtbemiddeling en de Wet aanpak woonoverlast. De gemeente heeft het 'Actieplan woonoverlast 2015-2019' door een extern bureau laten evalueren. Om de effectiviteit van de aanpak nog verder te vergroten en deze verder te professionaliseren is er een nieuw actieplan aanpak woonoverlast 2019-2023 ('Samen tegen woonoverlast') ontwikkeld en vastgesteld door de gemeenteraad.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 13a: Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2022 omhoog gegaan ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108	Streefwaarde				>108		>108
	Realisatie	108			110		
Collegetarget 13b: De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scoren op de Veiligheidsindex, moet in 2022 zijn verbeterd.	Streefwaarde				>88		>88
	Realisatie	88			92		

Collegetarget 13c: De 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van 2018

laten in 2022 een stijging van 5 punten op de Veiligheidsindex binnen het
wijkprofiel zien

Tarwewijk	Streefwaarde		76	78
	Realisatie	73	85	
Hillesluis	Streefwaarde		80	82
	Realisatie	77	95	
Bloemhof	Streefwaarde		87	89
	Realisatie	84	83	
Carnisse	Streefwaarde		89	91
	Realisatie	86	81	
Oude Westen	Streefwaarde		90	92
	Realisatie	87	87	

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	2.052	2.300	2.503	203
Bijdragen rijk en medeoverheden	700	800	708	-92
Overige opbrengsten derden	1.352	1.500	1.795	295
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	37.676	35.268	36.089	821
Apparaatslasten	17.860	17.626	18.459	833
Inhuur	0	525	778	253
Overige apparaatslasten	122	110	262	152
Personeel	17.738	16.992	17.419	428
Interne resultaat	34	434	839	405
Interne resultaat	34	434	839	405
Programmalasten	19.782	17.208	16.790	-418

Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.760	8.490	8.425	-65
Kapitaallasten	475	18	18	0
Overige programmalasten	0	0	5	5
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.547	8.700	8.341	-359
Saldo voor vpb en reserveringen	-35.624	-32.969	-33.586	-618
Saldo voor reserveringen	-35.624	-32.969	-33.586	-618
Reserves	0	450	361	-89
Onttrekking reserves	0	450	361	-89
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-35.624	-32.519	-33.225	-707

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-35.624
Omissieregeling 2019	-35.147
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-33.673
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-31.978
10-maandsrapportage 2019	-32.519
Realisatie 2019	-33.225

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Baten	203	0	0	203
2. Personeelslasten	0	580	0	-580
3. Inhuur	0	253	0	-253

4. Diverse materiële lasten	0	-342	0	342
5. Ecologisch vuurwerk	0	69	0	-69
6. Extra camera's landbouwbuurt	0	350	0	-350
7. Diverse afwijkingen	0	-89	-89	0
Totaal afwijkingen	203	821	-89	-707

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Baten

De baten waren in 2019 hoger dan begroot. De leges voor horecaverGUNningen en evenementen zijn lager uitgevallen dan verwacht (€ 200). Tegelijkertijd waren andere baten (zoals detacheringen, bijdragen voor ziekte en zwangerschappen en diverse bijdragen vanuit het Rijk) hoger dan begroot.

2. Personeelslasten

Er is bij Veilig sprake van een overbezetting op personeel en ook een overschrijding op overige personeelslasten zoals studie en reis- en verblijfkosten. Tegenover deze overschrijding staan deels extra baten en verder een onderschrijding op programmalasten, onder andere bij Stadsmariniers.

3. Inhuur

Er is meer uitgegeven aan inhuur dan begroot, dat is vooral het gevolg van een verschuiving van uitbesteed werk naar inhuur.

4. Diverse materiële lasten

Op diverse plaatsen is minder uitgegeven aan materiële zaken, ter compensatie van de overschrijdingen op personeel en inhuur.

5. Ecologisch vuurwerk

Uit milieu-overwegingen is voor het Nationale Vuurwerk extra geld uitgegeven aan ecologisch vuurwerk. Dit was niet begroot.

6. Camera's Landbouwbuurt

Er zijn extra beveiligingscamera's geplaatst in de Landbouwbuur na klachten uit de omgeving van drugs-, jeugd- en geluidsoverlast. Dit was niet begroot.

7. Diverse afwijkingen

De oplevering van het kunstwerk in Bospolder Tussendijken is vertraagd. Daarom vallen de lasten lager uit (€ 70). Ook is er minder uitgegeven aan de afwikkeling van de sanering van het Van der Gaag terrein (€ 19). Als gevolg hiervan is minder onttrokken aan de reserves Van der Gaag en Kunstwerk Bospolder Tussendijken.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actieplan Samen tegen woonoverlast 2019-2023](#)
- [Horecanota 2017-2021](#)
- [Prostitutiebeleid](#)
- [Coffeeshopbeleid](#)
- [Wijziging coffeeshopbeleid](#)
- [Helingbeleid](#)
- [Beleidsregel 'Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam'](#)
- [Vuurwerkverkoopbeleid](#)
- [Bibob beleid](#)
- [Veiligheidsprogramma 2018-2023](#)
- [Burgemeesterbrief HIC 2019](#)
- [infographic HIC 2019](#)
- [Nota evenementenvergunningen 2019](#)
- [Aanpak radicalisering 2018-2022](#)
- [Collegebrief over de vierde meting wijkprofiel](#)

Omschrijving taakveld

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is. De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit, migratiestromen en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico's met zich mee.

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Optimaal gebruik maken van de infrastructuur van Rotterdam en eventuele verstoringen snel oplossen door toezicht te houden op het gebruik van civieltechnische kunstwerken (bruggen, sluizen, Maastunnel). Op die manier wordt de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de stad vergroot.

Ontwikkelingen en voortgang

Het bevorderen van verkeersdoorstroming en bereikbaarheid blijft belangrijk. In 2019 is de Maastunnel gerenoveerd en is er een nieuwe Bedienorganisatie neergezet (conform Europese Regelgeving). Tunnelbediening, bediening van bruggen en sluizen en verkeersregie zijn belangrijke instrumenten om de toenemende mobiliteit in de stad in goede banen te leiden. Ook heeft in 2019 de operationele verkeersregie een structurele plaats binnen de gemeentelijke organisatie gekregen.

Wat willen we bereiken?

Een optimale werking, beschikbaarheid en gebruik van de infrastructuur van Rotterdam waardoor de (tevredenheid over) bereikbaarheid en verkeersveiligheid vergroot worden. De stad groeit én moderniseert. Dit betekent een verdichting van het bestaand gebied én nieuwe gebiedsontwikkelingen. Meer woningen, bedrijvigheid en meer en andere voorzieningen. Dit betekent ook meer mobiliteit en druk op de bereikbaarheid. Daarom moet meer worden ingezet op de regulering en gedragsbeïnvloeding ten aanzien van het gebruik van de infrastructuur. Doorgaand en passerend verkeer wordt beter door de stad geleid en verstoringen worden snel opgelost.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Civiele kunstwerken bedienen en toezicht houden op het gebruik ervan: het bedienen van bruggen en sluizen om weg- en waterverkeer goed te leiden.
- Toezicht houden op het gebruik van de Maastunnel en verkeer leiden: fysiek toezicht in de voetgangers- en fietstunnel. Toezicht houden op en het bevorderen van verkeersmanagement in de wegbuizen.
- Zorgen voor 'quick response' bij (technische) incidenten en verstoringen:
 - Het team start en onderneemt noodzakelijke acties als reactie op incidenten/verstoringen en coördineert deze acties om het incident, de verstoring of het probleem op te lossen en de gevolgen ervan beheersbaar te maken.
 - Het uitvoeren van filemanagement. Het team beïnvloedt verkeerstromen door deze te leiden met verkeerregelinstanties.

- Een bijdrage leveren aan goede voorbereiding en coördinatie op het gebied van de bereikbaarheid van voorziene verstoringen, zoals werkzaamheden en evenementen.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	-8	0	49	49
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	49	49
Overige opbrengsten derden	-8	0	0	0
Lasten exclusief reserves	7.473	6.113	5.565	-548
Apparaatslasten	7.473	6.113	5.500	-613
Inhuur	530	994	1.218	225
Overige apparaatslasten	81	68	97	29
Personeel	6.861	5.051	4.185	-867
Interne resultaat	0	0	20	20
Interne resultaat	0	0	20	20
Programmalasten	0	0	46	46
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	46	46
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.480	-6.113	-5.515	597
Saldo voor reserveringen	-7.480	-6.113	-5.515	597
Saldo	-7.480	-6.113	-5.515	597

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-7.480
Omissieregeling 2019	-8.186
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-5.822
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-5.895
10-maandsrapportage 2019	-6.113
Realisatie 2019	-5.515

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Personeel	0	-700	0	700
2. Diverse afwijkingen	49	152	0	-103
Totaal afwijkingen	49	-548	0	597

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Personeel

Op het taakveld Overhead is voor € 700 aan kosten verantwoord, welke hier begroot staan. Dit leidt tot een onderschrijding van € 700.

2. Diverse afwijkingen

Er zijn op diverse budgetten kleinere afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels](#)
- [Regeling aanvullende regels veiligheid wegtunnels \(Maastunnel\)](#)
- [Besluit Bedieningstijden Bruggen en Sluizen](#)
- [Stedelijk verkeersplan Rotterdam 2017-2030+](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren de taken op het gebied van toezicht houden op en het bedienen van civieltechnische kunstwerken.

Bovenstaande doelstelling is gekoppeld aan de programmadoelstellingen van Openbare orde en veiligheid en van Verkeer en vervoer: Het vraagt om een samenhangend beleid op bereikbaarheid enerzijds en de kwaliteit van de leefomgeving, duurzaamheid, gezondheid en verkeersveiligheid anderzijds. Dat realiseert de gemeente met een

aanpak die is gericht op een overgang naar duurzame mobiliteit. Het perspectief daarbij is zowel gemeentelijk als regionaal. Een van de doelen is dat de stedelijke bereikbaarheid versterkt, als onderdeel van de versterking van het economisch functioneren met een aantrekkelijk leefklimaat en gezonde stad.

Overhead

Pagina 62

Overhead

De gemeentelijke primaire processen (opgenomen in de andere programma's) worden centraal ondersteund. Dit gebeurt door bestuursondersteuning, financiën, inkoop, verzekeringen, juridische diensten, communicatie, HR, ICT, facilitair, onderzoek, concernhuisvesting, auditing, control. Daarnaast maken alle leidinggevenden en de daarbij horende ondersteuning onderdeel uit van dit programma. Het doel is een kwalitatief hoogwaardige en zo efficiënt mogelijke organisatie die samenwerkt met de uitvoering met als doel het verbeteren van de dienstverlening aan de Rotterdammer. Zo draagt het programma bij aan de collegedoelestellingen.

TAAKVELD 1

Overhead - Concernondersteuning

TAAKVELD 2

Overhead - Clusterondersteuning

TAAKVELD 3

Overhead - Audit & Control

TAAKVELD 4

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk

TAAKVELD 5

Overige baten en lasten - Verzekeringen

TAAKVELD 6

Overhead - Activering Overhead

Omschrijving programma

In de paragraaf bedrijfsvoering beschrijven wij de inhoudelijke doelstellingen, programma's en projecten.

Met ingang van de begroting 2019 is het programma Overhead opgebouwd uit de taakvelden Concernondersteuning, Clusterondersteuning, Audit & Control, Van Werk Naar Werk, Verzekeringen en Activering Overhead. Dit is niet vergelijkbaar met de opbouw van het programma Overhead in de periode t/m de begroting 2018. Hierin maakte het taakveld Van Werk Naar Werk bijvoorbeeld nog geen onderdeel uit van het programma Overhead maar van het programma Algemene Middelen. Nieuw is ook dat aan het taakveld Concernondersteuning het voormalige product Concernhuisvesting is toegevoegd.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	13.407	8.679	9.280	601
Bijdragen rijk en medeoverheden	342	885	1.099	213
Dividenden	0	675	675	0
Overige opbrengsten derden	13.065	6.539	6.821	282
Overige baten	0	580	685	105
Lasten exclusief reserves	469.664	441.388	439.975	-1.413
Apparaatslasten	345.399	334.624	333.259	-1.365
Inhuur	26.246	32.671	32.178	-493
Overige apparaatslasten	13.450	9.366	10.241	875
Personeel	305.703	292.587	290.841	-1.746
Interne resultaat	20.588	-7.381	-4.588	2.793
Interne resultaat	20.588	-7.381	-4.588	2.793
Programmalasten	103.677	114.145	111.304	-2.841

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	85.890	91.528	87.298	-4.231
Kapitaallasten	15.244	18.794	18.937	143
Overige programmalasten	64	1.470	2.953	1.483
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	2	2
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.479	2.353	2.114	-239
Saldo voor vpb en reserveringen	-456.258	-432.709	-430.695	2.014
Saldo voor reserveringen	-456.258	-432.709	-430.695	2.014
Reserves	3.346	13.109	12.635	-474
Onttrekking reserves	4.769	6.226	5.753	-474
Toevoeging reserves	1.423	1.423	1.423	0
Vrijval Reserves	0	8.306	8.306	0
Saldo	-452.912	-419.600	-418.060	1.540

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-452.912
Omissieregeling 2019	-427.632
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-434.297
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-417.463
10-maandsrapportage 2019	-419.600
Realisatie 2019	-418.060

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma bedraagt ruim € 1,5 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Concernondersteuning, Audits & Control, Van Werk naar Werk en Verzekeringen: € 2,2 mln

De taakvelden Concernondersteuning, Audits & Control, Van Werk naar Werk en Verzekeringen hebben samen per saldo een positief resultaat van € 1,7 mln. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- hogere interne baten als gevolg van meer geleverde interne dienstverlening
- een onderschrijding op de personeelskosten als gevolg van niet ingevulde vacatureruimte
- dalende WW lasten en een positief resultaat op de verzekeringsportefeuille
- een verschuiving van investerings- naar exploitatie-uitgaven bij IT (cloud)projecten
- hogere kosten met betrekking tot huurdersonderhoud

Clusterondersteuning: - € 1,7 mln

Daarnaast is er sprake van een nadelig saldo op taakveld clusterondersteuning van € 1,7 mln. Het gaat hierbij om diverse mutaties binnen de beleidsprogramma's die een effect hebben op de ondersteuning binnen de clusters. Deze clusterondersteuning maakt onderdeel uit van het programma Overhead. De overschrijding doet zich binnen vrijwel alle beleidsprogramma's voor. Een uitzondering hierop is het programma Stedelijke Inrichting met een voordelig effect op het programma Overhead van ca € 900.

Geactiveerde Overhead: € 1 mln

Tenslotte is er op het taakveld Geactiveerde overhead sprake van een positief resultaat van € 1 mln. Dit taakveld is met ingang van de begroting 2019 ingevoerd: bij investeringsprojecten en grondexploitaties wordt de overheadcomponent geactiveerd (opgenomen op de balans). Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening.

BBV-indicatoren

De verplichte BBV-indicatoren die betrekking hebben op de bedrijfsvoering zijn opgenomen in de [Paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Overhead - Activering overhead

Pagina 63

Overhead - Activering overhead

Investeringsprojecten worden geactiveerd inclusief de overhead kosten. Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door het activeren van de overheadkosten ontstaat dekking in de exploitatie. Deze dekking wordt onder dit taakveld gepresenteerd.

Ontwikkelingen en voortgang

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten Overhead - Activering Overhead	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Lasten exclusief reserves	0	-18.036	-19.081	-1.044
Interne resultaat	0	-18.036	-19.081	-1.044
Interne resultaat	0	-18.036	-19.081	-1.044
Saldo voor vpb en reserveringen	0	18.036	19.081	1.044
Saldo voor reserveringen	0	18.036	19.081	1.044
Saldo	0	18.036	19.081	1.044

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	0
Omissieregeling 2019	0
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	0
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	17.877
10-maandsrapportage 2019	18.036
Realisatie 2019	19.081

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. BBV-aanpassing overhead	0	-1.044	0	1.044
Saldo	0	-1.044	0	1.044

Toelichting overzicht afwijkingen

1. BBV-aanpassing overhead

De gemeente rekent integrale kosten, inclusief overhead, toe aan de projecten. Van het uurtarief dat gebruikt

wordt voor de toerekening van apparaatslasten heeft 32 procent betrekking op overhead. BBV-verslaggevingsregels schrijven voor dat (a) overheadlasten apart, onder het programma Overhead, worden gepresenteerd en (b) de aan investeringen en grondexploitaties toegerekende (geactiveerde) overheadlasten worden verwerkt als negatieve lasten van het programma overhead. Om aan deze verslaggevingsvoorschriften te voldoen worden in de begroting en in de jaarstukken de toerekening van overhead aan de taakvelden met exploitatieprojecten verlaagd met bovengenoemde 32 procent. In de toelichtingen bij de programma's en taakvelden wordt deze aanpassing aangeduid als 'BBV-aanpassing overhead'. De verlaging van de apparaatslasten in de taakvelden als gevolg van toerekening van apparaatslasten aan investeringen en grondexploitaties worden na aanpassing verantwoord onder onderhavig taakveld.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Niet van toepassing.

Omschrijving taakveld

Investeringsprojecten worden geactiveerd inclusief de overhead kosten. Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door het activeren van de overheadkosten ontstaat dekking in de exploitatie. Deze dekking wordt onder dit taakveld gepresenteerd.

Overhead - Audit & Control

Pagina 64

Overhead - Audit & Control

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen. Middelen en Control ondersteunt het bestuur en management van de gemeente Rotterdam in het realiseren van organisatiedoelstellingen. Middelen en Control adviseert vanuit een bedrijfseconomisch perspectief over een verantwoorde inzet van middelen. Hierdoor kan de organisatie sturen, beheersen en beslissen, zodat de organisatie doelen kan realiseren met beschikbare middelen.

Ontwikkelingen en voortgang

Het jaar 2019 heeft in het teken gestaan van verdere professionalisering van de organisatie en informatievoorziening. Er is gewerkt aan acties om het concerndashboard beter te laten aansluiten bij de sturingsbehoeften van het primaire proces. De oplevering en uitrol hiervan is voorzien in 2020.

De gemeente wordt vanuit Concernauditing (CA) en Financial Audit (FA) ondersteund door het uitvoeren van diverse audits. Hiermee zijn de leidinggevenden en medewerkers beter in staat om tijdig bij te sturen op risico's en het behalen van hun doelstellingen.

FA heeft het afgelopen jaar forse stappen gemaakt in de kwaliteit van de onderzoeken en de mate waarin de accountant kan steunen op deze onderzoeken. Dit heeft geleid tot een kwalitatieve verbetering en tijdige oplevering van de jaarstukken.

Concernauditing voert, in opdracht van het College en/of de Concerndirectie, onderzoek uit naar de doelmatigheid en doeltreffendheid. In 2019 zijn de volgende audits uitgevoerd:

Energietransitie

De Energietransitie is één van de topprioriteiten in het collegeakkoord. De collegedoelstelling Energietransitie luidt als volgt:

De stijging van de CO₂-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO₂-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990. In de startfase van de energietransitie is het van belang te bezien of we als gemeente voldoende gesteld staan om de Energietransitie goed aan te pakken.

Omgevingswet (Ow)

Per 1 januari 2021 wordt de Omgevingswet (Ow) ingevoerd. In 2018 heeft CA een audit uitgevoerd naar de opzet van het programmaplan Implementatie Ow uitgevoerd.

In 2019 is CA gestart met het uitvoeren van een readiness assessment (RA). Het RA is een auditinstrument waarmee mogelijke implementatierisico's en -issues, die een beheerste invoering in de weg staan, tijdig te identificeren en op te pakken. Ook in 2020 worden er nog twee metingen door CA uitgevoerd.

Duurzame Inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid van medewerkers heeft betrekking op het gezond, ontwikkeld en vooral werkend houden van personeel voor een langere periode. In de tweede helft 2019 is CA met dit onderzoek gestart en loopt nog door in 2020. De focus van dit onderzoek is gericht op het optimaal en duurzaam borgen van de inzetbaarheid van medewerkers. De nadruk ligt hierbij op factoren die de inzetbaarheid van medewerkers positief beïnvloeden. De doelstelling van het onderzoek is, het verschaffen van inzicht in de huidige aanpak van duurzame inzetbaarheid, alsmede het aandragen van ideeën en denkbeelden over mogelijke verbeteringen. Uitgangspunt is, dat duurzame inzetbaarheid (blijvend) zorgt voor werkgeluk, minder arbeidsverzuim en daarmee een hogere productiviteit.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Deze audit bestaat uit twee fasen, te weten

- 1) Heeft de organisatie afdoende maatregelen getroffen om te voldoen aan de wettelijke bepalingen en
- 2) is de organisatie duurzaam en aantoonbaar AVG-proof.

De eerste fase van het onderzoek is uitgevoerd in het voorjaar 2018. De afspraak was om de tweede fase van de audit in het voorjaar 2019 uit te voeren. Aangezien het tijdstip nog te vroeg bleek, is de uitvoering van fase 2 verschoven naar het eerste kwartaal 2020.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead - Audit & Control	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	204	325	121
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	204	302	98
Overige opbrengsten derden	0	0	23	23
Lasten exclusief reserves	17.220	17.974	16.768	-1.206
Apparaatslasten	16.641	17.244	16.299	-945
Inhuur	418	818	638	-180
Overige apparaatslasten	293	380	336	-44
Personeel	15.930	16.046	15.325	-721
Interne resultaat	0	0	111	111
Interne resultaat	0	0	111	111
Programmalasten	579	729	358	-372
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	579	729	358	-372
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0

Saldo voor vpb en reserveringen	-17.220	-17.770	-16.443	1.327
Saldo voor reserveringen	-17.220	-17.770	-16.443	1.327
Reserves	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0
Saldo	-17.220	-17.770	-16.443	1.327

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-17.220
Omissieregeling 2019	-17.430
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-18.270
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-17.770
10-maandsrapportage 2019	-17.770
Realisatie 2019	-16.443

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Personeel	0	-721	0	721
2. Doorontwikkeling stuurinformatie	0	-253	0	253
3. Diverse afwijkingen	121	-232	0	353
Totaal afwijkingen	121	-1.206	0	1.327

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Personeel

In 2019 is sprake geweest van een forse in- en uitstroom. Dit heeft geleid tot een onderbesteding op de personele lasten.

2. Doorontwikkeling stuurinformatie

De implementatie van het project doorontwikkeling stuurinformatie is vertraagd, wat ook heeft geleid tot vertraging

in het ontwikkelen en testen van het nieuwe dashboard. Hierdoor is de realisatie lager dan geraamd.

3. Diverse afwijkingen

Dit betreft eenmalige baten uit doorbelastingen aan derden vanwege tijdelijke detachering van medewerkers en ziektebewakingen. Daarnaast is er onderbesteding op inhuur.

Omschrijving taakveld

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen. Middelen en Control ondersteunt het bestuur en management van de gemeente Rotterdam in het realiseren van organisatiedoelstellingen. Middelen en Control adviseert vanuit een bedrijfseconomisch perspectief over een verantwoorde inzet van middelen. Hierdoor kan de organisatie sturen, beheersen en beslissen, zodat de organisatie doelen kan realiseren met beschikbare middelen.

Overhead - Clusterondersteuning

Pagina 65

Overhead - Clusterondersteuning

De clusterondersteuning omvat alle leidinggevenden en hun directe ondersteuning bij de clusters. Op grond van BBV regels presenteren we deze kosten onder het programma Overhead. Hierdoor ontstaat een totaaloverzicht van overhead.

Ontwikkelingen en voortgang

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead - Clusterondersteuning	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	489	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	13	0	0	0
Overige opbrengsten derden	476	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	109.744	84.239	85.979	1.740

Apparaatslasten	109.367	84.239	85.979	1.740
Inhuur	7.486	444	848	403
Overige apparaatslasten	8.957	3.400	3.536	135
Personeel	92.924	80.394	81.595	1.201
Interne resultaat	377	0	-11	-11
Interne resultaat	377	0	-11	-11
Programmalasten	0	0	11	11
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	139	139
Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	-128	-128
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-109.255	-84.239	-85.979	-1.740
Saldo voor reserveringen	-109.255	-84.239	-85.979	-1.740
Reserves	8	0	0	0
Onttrekking reserves	8	0	0	0
Saldo	-109.247	-84.239	-85.979	-1.740

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-109.247
Omissieregeling 2019	-83.947
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-82.430
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-83.579
10-maandsrapportage 2019	-84.239
Realisatie 2019	-85.979

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo

1. Diverse afwijkingen Clusterondersteuning	0	1.740	0	-1.740
Totaal afwijkingen	0	1.740	0	-1.740

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse afwijkingen Clusterondersteuning

Er is sprake van een nadelig saldo op taakveld clusterondersteuning. Het betreft diverse afwijkingen binnen de beleidsprogramma's die een effect hebben op clusterondersteuning binnen het programma Overhead. De overschrijding doet zich binnen vrijwel alle beleidsprogramma's voor. Een positieve uitzondering hierop is het programma Stedelijke Inrichting met een voordelig effect op het programma Overhead van circa € 900.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Overhead - Concernondersteuning

Pagina 66

Overhead - Concernondersteuning

Het bestuur en de primaire processen worden ondersteund met kwalitatief hoogwaardige, efficiënte en duurzame interne dienstverlening op het gebied van bestuursondersteuning, financiën, inkoop, HRO, communicatie, juridische diensten, ICT, onderzoek en business intelligence en concernhuisvesting. Gezamenlijk zetten zij zich in voor het verbeteren van de dienstverlening aan de Rotterdammer.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor meer informatie over de ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in 2019 wordt verwezen naar de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead - Concernondersteuning	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking
	Begroting	Begroting	2019	
	2019	2019		

Baten exclusief reserves	9.269	4.496	5.042	545
Bijdragen rijk en medeoverheden	329	681	759	78
Dividenden	0	675	675	0
Overige opbrengsten derden	8.940	3.140	3.598	458
Overige baten	0	0	9	9
Lasten exclusief reserves	327.128	344.480	344.907	427
Apparaatslasten	208.869	225.736	224.543	-1.193
Inhuur	18.347	31.290	30.548	-742
Overige apparaatslasten	4.180	5.560	6.302	741
Personeel	186.342	188.886	187.694	-1.192
Interne resultaat	23.696	14.327	17.963	3.636
Interne resultaat	23.696	14.327	17.963	3.636
Programmalasten	94.562	104.417	102.401	-2.016
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	76.776	83.424	81.336	-2.088
Kapitaallasten	15.244	18.794	18.937	143
Overige programmalasten	64	-153	11	165
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	2	2
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.479	2.353	2.114	-239
Saldo voor vpb en reserveringen	-317.859	-339.984	-339.865	119
Saldo voor reserveringen	-317.859	-339.984	-339.865	119
Reserves	826	4.125	3.651	-474
Onttrekking reserves	826	4.013	3.539	-474
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	112	112	0
Saldo	-317.032	-335.859	-336.214	-355

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Oorspronkelijke begroting 2019	-317.032
Omissieregeling 2019	-317.275
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-332.892
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-333.222
10-maandsrapportage 2019	-335.859
Realisatie 2019	-336.214

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Interne dienstverlening	0	-2.021	0	2.021
2. Personeel	0	-1.192	-404	788
3. Inhuur	0	-703	0	703
4. IT (cloud)projecten en materiële kosten	0	2.704	0	-2.704
5. BBV-aanpassing overhead	0	679	0	-679
6. Huurdersonderhoud	0	565	0	-565
7. Diverse opbrengsten	545	0	0	545
8. Diverse afwijkingen	0	395	-70	-465
Totaal afwijkingen	545	427	-474	-355

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Interne Dienstverlening

In 2019 is meer interne dienstverlening geleverd en doorbelast. Dit heeft een positief effect op het resultaat. Dit betreft vooral dienstverlening op het gebied van communicatie en interim- management.

2. Personeel

De personele lasten zijn in 2019 lager uitgevallen dan begroot, vooral door niet ingevulde vacatures. Deze onderschrijding is met name te zien bij Financiën, ICT, Concernhuisvesting en Algemeen. De afwijking reserves betreft de bestemmingsreserve Doorontwikkeling organisatie. Deze reserve dient ter dekking van frictiekosten en kosten met betrekking tot transfertrajecten en verjonging (dakpanconstructies). Er is minder aan de reserve onttrokken omdat een deel van de kosten inzake transfertrajecten en verjonging doorschuift naar 2020.

3. Inhuur

De onderbesteding op inhuur ten opzichte van de begroting is met name het gevolg van het niet tijdig kunnen binnenhalen van de juiste expertise. De onderschrijding is vooral te zien bij ICT.

4. IT (cloud)projecten en materiële kosten

Vanwege de beperkte activeerbaarheid van IT (cloud)projecten is een deel van de investeringen verschoven naar de exploitatie (project Doorontwikkeling Werkomgeving). Daarnaast zijn de licentiekosten hoger uitgevallen dan begroot.

5. BBV-aanpassing overhead

Voor € 679 nadelig wordt de afwijking veroorzaakt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het taakveld Activering overhead is meer te lezen over deze correctie.

6. Huurdersonderhoud

Vanwege de doorontwikkeling van de huisvesting is in 2019 meer huurdersonderhoud gepleegd dan begroot.

7. Diverse opbrengsten

Diverse opbrengsten vallen hoger uit dan begroot. De belangrijkste hiervan zijn vergoedingen in verband met ziekte en zwangerschappen en opbrengsten in verband met detachering van personeel buiten het concern.

8. Diverse afwijkingen

Dit is het saldo van meerdere geringe verschillen. Hieronder vallen onder ander hogere kosten vanwege hogere energiebelasting. De afwijking reserves betreft de bestemmingsreserve Vastgoed gebieden. De middelen uit deze bestemmingsreserve zijn gebruikt voor de sloop van opstallen van objecten aan de Gebbeweg en Traviataweg en ter dekking van kapitaallasten voor de locaties Burgemeester Baumannlaan / Cloese en Prins Alexanderplein. Deze kapitaallasten zijn lager uitgevallen, waardoor er minder aan de reserve is onttrokken dan begroot.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskader

- [Visie open data](#)

Beleidsmonitor

- [Vensters voor bedrijfsvoering](#)

- Monitor ICT projecten (bijlage bij de 2^e herziening)

Wet- en regelgeving

- [Gebruiksvergunning](#)
- [ARBO wet](#)
- [BHV](#)
- [Milieuvergunning](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Omschrijving taakveld

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL Pagina 67

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk

Gemeentelijke medewerkers die herplaatsingskandidaten zijn geworden, krijgen via het programma Van Werk Naar Werk (VWNW) begeleiding naar werk buiten of binnen de gemeente.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is het accent van begeleiding verder verschoven van gedwongen mobiliteit, naar vrijwillige mobiliteit m.b.v. transfertrajecten. Deze doorstroom draagt bij aan het streven naar een optimale inzet van medewerkers (de juiste mensen op de juiste plek) binnen de gemeente. Hiermee wordt de flexibiliteit van medewerkers vergroot om huidige en toekomstige organisatiedoelstellingen te bereiken.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	330	154	33	-121
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	19	19
Overige opbrengsten derden	330	154	14	-141

Lasten exclusief reserves	10.272	7.116	6.381	-735
Apparaatslasten	9.845	6.738	5.764	-973
Inhuur	-5	118	134	15
Overige apparaatslasten	7	11	62	51
Personeel	9.843	6.608	5.569	-1.039
Interne resultaat	0	0	398	398
Interne resultaat	0	0	398	398
Programmalasten	428	378	218	-160
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	428	378	220	-159
Overige programmalasten	0	0	-2	-2
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-9.943	-6.962	-6.348	614
Saldo voor reserveringen	-9.943	-6.962	-6.348	614
Reserves	2.512	8.984	8.984	0
Onttrekking reserves	3.935	2.213	2.213	0
Toevoeging reserves	1.423	1.423	1.423	0
Vrijval Reserves	0	8.194	8.194	0
Saldo	-7.431	2.022	2.636	614

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-7.431
Omissieregeling 2019	-7.109
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	1.085
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	1.022
10-maandsrapportage 2019	2.022
Realisatie 2019	2.636

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. WW en transfertrajecten	0	-608	0	608
2. Diverse afwijkingen	-121	-127	0	6
Totaal afwijkingen	-121	-735	0	614

Toelichting overzicht afwijkingen

1. WW en transfertrajecten

Door een combinatie van een gunstige arbeidsmarkt en effectieve begeleiding van medewerkers zijn de WW-lasten lager uitgevallen dan geraamd (€ 999). De begeleidingskosten van medewerkers inzake WW en transfertrajecten zijn hoger uitgevallen (- € 391).

2. Diverse afwijkingen

Dit betreft meerdere geringe afwijkingen in zowel baten als lasten.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskader

- [Sociaal Statuut 2010](#)
- [Sociaal Statuut 2013](#)

Omschrijving taakveld

Gemeentelijke medewerkers kunnen via het programma Van Werk Naar Werk (VWNW) begeleiding krijgen naar werk binnen of buiten de gemeente.

In 2019 is het accent van begeleiding verder verschoven van gedwongen mobiliteit, naar vrijwillige mobiliteit m.b.v. transfertrajecten. Deze doorstroom draagt bij aan het streven naar een optimale inzet van medewerkers (de juiste mensen op de juiste plek) binnen de gemeente. Hiermee wordt de flexibiliteit van medewerkers vergroot om huidige en toekomstige organisatiedoelstellingen te bereiken.

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Pagina 68

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Deelname aan het maatschappelijke en economische verkeer brengt risico's met zich mee. De gemeente houdt op grond van budgettaire en beleidsmatige overwegingen, een groot deel van deze risico's in eigen beheer. De risico's boven dit eigen beheer verzekert de gemeente bij verzekeraars.

Ontwikkelingen en voortgang

Doelstellingen

Binnen het taakveld is de aanbesteding van verzekeringen als prioriteit benoemd. De verzekeringsmarkt is stabiel, maar voor enkele producten - zoals de algemene aansprakelijkheidsverzekering en de brandverzekering - is sprake van een krappe en gespannen marktsituatie. Dit kan leiden tot verhoging van premies.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Verzekering	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	3.319	3.825	3.881	56
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	18	18
Overige opbrengsten derden	3.319	3.245	3.186	-59
Overige baten	0	580	677	97
Lasten exclusief reserves	5.300	5.615	5.021	-594
Apparaatslasten	678	667	673	6
Inhuur	0	0	10	10
Overige apparaatslasten	13	14	5	-9
Personeel	664	653	658	5
Interne resultaat	-3.486	-3.672	-3.969	-297
Interne resultaat	-3.486	-3.672	-3.969	-297
Programmalasten	8.108	8.620	8.316	-304
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.108	6.997	5.245	-1.752
Overige programmalasten	0	1.623	3.071	1.448

Saldo voor vpb en reserveringen	-1.981	-1.790	-1.140	650
Saldo voor reserveringen	-1.981	-1.790	-1.140	650
Saldo	-1.981	-1.790	-1.140	650

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-1.981
Omissieregeling 2019	-1.871
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-1.790
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-1.790
10-maandsrapportage 2019	-1.790
Realisatie 2019	-1.140

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Brandverzekering	0	-1.180	0	1.180
2. Aansprakelijkheidsverzekering	-59	1.027	0	-1.086
3. Overige verzekeringen	188	-342	0	530
4. Overige afwijkingen	-73	-99	0	26
Totaal afwijkingen	56	-594	0	650

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Brandverzekering

In 2019 waren de kosten voor brandschade (€ 765) lager dan geraamd. Doordat de brandschade onder het eigen risico is gebleven, kan daarnaast aanspraak worden gemaakt op een korting (€ 415) op de betaalde premie voor de brandverzekering.

2. Aansprakelijkheidsverzekering

Het nadelig resultaat op de aansprakelijkheidsverzekering wordt vooral veroorzaakt doordat een hogere voorziening wordt aangehouden voor schadedossiers in behandeling.

3. Overige verzekeringen

Voor de overige verzekeringen is een lager bedrag aan schade uitgekeerd. Ook is een aantal schades verhaald (tezamen € 330). Verder is sprake van een lager bedrag aan betaalde premies en is intern een hoger bedrag aan premies doorbelast (tezamen € 200).

4. Overige afwijkingen

Dit betreft diverse geringe afwijkingen.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Pagina 69

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.

In 2022 is de gemiddelde luchtkwaliteit in de hele stad verbeterd t.o.v. het niveau van 2017. Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden.

Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft van 88% naar 90%.

TAAKVELD 1

Beheer overige gebouwen en gronden

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor behalen maatschappelijke doelen.

Goed rentmeesterschap uitoefenen.

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed.

TAAKVELD 2

Cultureel erfgoed - Monumenten

De gemeente Rotterdam draagt zorg voor haar gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten. Dit wordt bereikt door middel van de thema's: Bescherming en instandhouding, kennisontwikkeling en kennisoverdracht (Erfgoedagenda Rotterdam).

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen..

TAAKVELD 3

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Een aantrekkelijke en leefbare stad voor iedereen, nu en in de toekomst.

Meer gezonde Rotterdammers die bewegen, spelen, sporten, ontmoeten, ontspannen en recreëren.

Een investering in de doorontwikkeling van de klimaat adaptieve deltastad.

Samenwerking met Rotterdammers en gedeeld eigenaarschap.

TAAKVELD 4

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Het realiseren van de energietransitie (gezamenlijk met alle betrokken partijen in en rondom de stad) om te voldoen aan doelen van Parijsakkoord en economische kansen worden benut.

Een betere luchtkwaliteit.

Regisseren van het stimuleren van circulariteit in het grondstoffengebruik binnen de stad (verminderen gebruik grondstoffen, hergebruik en recyclen van afval).

Het realiseren van een klimaatadaptieve stad.

Verminderen van geluidsoverlast.

Een betere regie op het gebruik van de ondergrond.

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners.

Verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

TAAKVELD 5

Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad.

Zorgen voor de Implementatie van de Omgevingswet.

Zorgen voor actuele, flexibele en toekomstgerichte juridische kaders voor de ontwikkeling van de stad.

TAAKVELD 6

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Het initiëren en sturen van ruimtelijke ontwikkelingen door actief gemeentelijk grondbeleid: verwerving, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden.

TAAKVELD 7

Wonen en bouwen

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus.

Woningvoorraad met toekomstwaarde.

Basis op orde.

Belangrijke ontwikkelingen die effect hebben op het wonen en bouwen, waarvan de aard en omvang van het effect nog lang niet allemaal duidelijk is.

Omschrijving programma

.....Vervolg programmadoelstellingen...

- Tenminste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd, waarvan 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid.
- 20 Hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018.
- Binnen vier jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen.

Omschrijving

Fijn wonen en leven in Rotterdam begint bij een fijne woning in een prettige, groene buurt voorzien van alle essentiële voorzieningen en infrastructuur (water, riool, energie, groen, fietspaden etc). Huidige of nieuwe bewoners moeten in onze stad een woning van hun wensen en mogelijkheden kunnen vinden. De komende jaren zal de stad en het aantal inwoners flink gaan groeien. Naast extra woningen betekent dit meer (maatschappelijke) voorzieningen, meer onderwijs, kwalitatief hoogwaardig groen, goede bereikbaarheid en voldoende werkgelegenheid.

Bewoners dragen bij aan een fijne stad door eigen initiatieven, bijvoorbeeld meer groen, betere speelruimte voor de kinderen, een prettige en gezellige buitenruimte en de daarbij behorende onderlinge contacten en het oprichten van energie-coöperaties of buurtontmoetingsplekken. De gemeente faciliteert dergelijke initiatieven graag.

Wonen en leven gebeurt in een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit. De klimaatopgaven uit het Akkoord van Parijs vragen om een forse energie- én economische transitie van stad en haven. Willen wij en onze kinderen prettig blijven wonen en leven dan vraagt dit flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente doet dit door de ontwikkeling en groei van de stad goed te plannen. Wonen in Rotterdam wordt toekomstbestendiger en klimaatadaptiever. We anticiperen op ontwikkelingen op het gebied van klimaat en onze bevolkingssamenstelling, we zorgen voor groen en mooie buitenruimte, een veilige en gezonde ondergrond en een efficiënt en prettig werkend bouw- en woning- toezicht & -vergunningverlening. De gemeente werkt toe naar belangrijke overeenkomsten zoals het klimaat- en energieakkoord, ontwikkelt en implementeert stedelijke programma's voor de groei van de stad voert nieuwe wettelijke beleidskaders in zoals de omgevingswet. Bovenstaande inzetten worden gecombineerd met de sociale en economische context. Hierdoor wordt gebouwd aan de weerbaarheid en veerkracht (de resilience) van de mensen, de organisaties, en de systemen in de stad. Daarnaast voert de gemeente de wettelijke taken uit, zoals de behandeling van aanvragen om een omgevingsvergunning, aandacht voor erfgoed en het maken van bestemmings- (en straks omgevings-) plannen.

Als gevolg van een wijziging in de productenstructuur in 2018 sluiten de jaarcijfers 2017 voor twee programma's en twee taakvelden niet aan met de gepresenteerde jaarcijfers in de jaarrekening 2017. Het betreft verschuivingen tussen de programma's Overhead en Stedelijke inrichting en ontwikkeling van ca. € 87 mln. Binnen deze programma's gaat het om een verschuiving van het taakveld Concernondersteuning naar het taakveld Beheer overige gebouwen en gronden. De verschuiving betreft concernhuisvesting.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke inrichting en ontwikkeling	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	219.453	302.739	317.213	14.474
Bijdragen rijk en medeoverheden	10.069	17.621	18.910	1.289
Financieringsbaten	0	0	248	248
Overige opbrengsten derden	258.853	296.888	304.504	7.616
Overige baten	-49.468	-11.769	-6.448	5.322
Lasten exclusief reserves	296.157	366.631	333.991	-32.640
Apparaatslasten	122.576	130.420	127.255	-3.165

Inhuur	21.403	22.506	23.705	1.199
Overige apparaatslasten	1.783	2.701	2.849	148
Personeel	99.391	105.212	100.701	-4.512
Interne resultaat	-169.508	-123.386	-133.248	-9.862
Interne resultaat	-169.508	-123.386	-133.248	-9.862
Programmalasten	343.088	359.597	339.984	-19.612
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	221.453	216.210	188.090	-28.120
Kapitaallasten	96.381	99.236	98.889	-348
Overige programmalasten	16.935	18.486	21.093	2.608
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.319	25.665	31.912	6.247
Saldo voor vpb en reserveringen	-76.703	-63.891	-16.778	47.114
Saldo voor reserveringen	-76.703	-63.891	-16.778	47.114
Reserves	64.007	48.876	20.009	-28.867
Onttrekking reserves	70.475	79.639	50.047	-29.592
Toevoeging reserves	6.468	72.451	72.451	0
Vrijval Reserves	0	41.688	42.413	725
Saldo	-12.696	-15.015	3.232	18.247

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-12.696
Omissieregeling 2019	-18.692
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-25.082
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-54.621
10-maandsrapportage 2019	-15.015
Realisatie 2019	3.232

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma bedraagt € 18,2 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Grondzaken: € 8,8 mln

Het resultaat van grondzaken levert een voordelig resultaat op van € 8,8 mln door hogere winstnemingen op de grondexploitaties. Dit komt voort uit de positieve ontwikkeling van diverse projectsaldi en de doorgang van een aantal bouwplannen (gronduitgiften) die ten tijde van de 10-maandsrapportage nog onzeker waren.

Dit is in lijn met de aankondiging die is gedaan in de 10-maandsrapportage. Gezien de onzekerheden en risico's en vanuit voorzichtigheid is de prognose in de 10-maandsrapportage niet volledig gekwantificeerd en niet verwerkt in de begroting.

Vastgoed: € 5,3 mln

Bij Vastgoed is een voordelig resultaat van € 5,3 mln gerealiseerd. Dit is veroorzaakt door € 4,1 mln meeropbrengsten. De meeropbrengsten betreffen incidentele opbrengsten die te maken hebben met facturatie van bijdrage onderhoudscontracten, energievergoedingen en huurcorrecties. Hier tegenover staan lagere opbrengsten (€ 856) als gevolg van minder verkochte objecten. Daarnaast hebben lagere verkoopkosten (€ 2,8 mln) ,minder uitgevoerd onderhoud (€ 933) en een afwaardering van het vastgoed (€ 1,5 mln) per saldo geleid tot € 2,1 mln minder lasten.

WABO: € 6,5 mln

Eind 2019 zijn er een tiental bouwplannen ingediend met als gevolg dat de baten € 6,5 mln hoger zijn dan begroot.

Erfpacht (baten): € 500

Functiewijzigingen en conversies van meerdere erfpacht contracten hebben geleid tot € 500 meer opbrengsten dan begroot.

Mooi Mooier Middelland: € 854

Bij de start van het huidige college is besloten het programma Mooi Mooier Middelland (MMM) een doorstart te laten maken. De op dat moment nog resterende budgetten zijn daarmee beschikbaar gebleven voor het programma MMM. Eind 2019 blijft er circa € 854 aan gelabeld budget over voor dit programma. In 2020 lopen de projecten uit het programma nog door, waarvoor deze middelen nodig zijn.

Diverse afwijkingen: - € 3,75 mln

De diverse afwijkingen zijn onder andere veroorzaakt door het nog niet realiseren van de liquidatie van de vennootschappen C2 Rotterdam (€ 900). Daarnaast kwam een groter aantal mogelijkheden en initiatieven tot ontwikkeling ten behoeve van de verduurzaming sportlocatie van het Sportbedrijf Rotterdam en de circulaire economie binnen het Rotterdamse bedrijfsleven (€ 1,2 mln). Naast voornoemde afwijkingen zijn er nog meerdere kleinere overschrijdingen. Gezamenlijk leiden deze tot een nadelig resultaat van € 3,75 mln.

Reserves

Uit de reserves is voor € 28,9 mln minder onttrokken doordat de lasten om diverse factoren doorgeschoven zijn naar 2020. Deze worden op de afzonderlijke taakvelden specifiek toegelicht. Enkele voorbeelden hiervan zijn: Gebiedsontwikkeling-Gasfabriek, Gebiedsontwikkeling 5 grote buitenruimteprojecten, Energietransitie, Samenwerkingsprogramma, Actieplan Luchtkwaliteit, Transitie Regionale Uitvoerings Diensten (RUD), Bestaande Voorraad, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en Woningverbetering Particuliere voorraad.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid			Bron
Hernieuwbare elektriciteit	%	Streefwaarde	N.v.t.	RWS
		Realisatie	15,9 (2017)	
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	166 (2018)	
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Streefwaarde	N.v.t.	Basisregistratie adressen en gebouwen
		Realisatie	2,4 (2016)	
Demografische druk (groene + grijze druk tov 20-64)	%	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	58,4% (2019)	
Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl .				

Toelichting BBV-indicatoren.

Beheer overige gebouwen en gronden

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor behalen maatschappelijke doelen.

Goed rentmeesterschap uitoefenen: waarde behoud van bezittingen.

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed: Met privaatrechtelijke instrumenten stuurt de gemeente op het gebruik van onroerende zaken die aan derden in erfpacht of in eigendom zijn of worden gegeven, en handhaaft de contracten.

Ontwikkelingen en voortgang

De afgelopen jaren is gebleken dat regelmatig sprake was van forse afwijkingen van de realisaties van de begroting SO Vastgoed ten opzichte van begrote bedragen. Daarom is het spoor Begroting op orde een belangrijk deel van de Uitvoeringsagenda SO Vastgoed geweest. De problematiek is hiermee in kaart gebracht, echter niet opgelost. Het beter begroten van de uitgaven en inkomsten van vastgoed is urgent en moet meerjarig op orde zijn. Het college wil daarom een realistische meerjarenbegroting presenteren.

Het college heeft op 16 juli 2019 daarom de concerndirecteur van het cluster Stadsontwikkeling opdracht gegeven om, samen met de opdrachtgevende beleidsdirecties voor de 1e herziening 2020 te komen tot een toekomstbestendige begroting vastgoed en het college hiervoor een voorstel ter besluitvorming voor te leggen. Daarnaast is de opdracht gegeven de strategische portefeuillesturing in te richten en te borgen voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Dit moet leiden tot een reële begroting, waarop de afdeling SO Vastgoed kan sturen.

Wat willen we bereiken?

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor behalen maatschappelijke doelen

- Zorgen dat vastgoed en gronden in gemeentelijk bezit altijd op doelmatige wijze bijdragen aan maatschappelijke doelstellingen. Prioriteit ligt bij inzet voor onderwijs, cultuur, sport, zorg en welzijn en gemeentelijke huisvesting.
- Objecten die tijdelijk niet binnen de portefeuillesturing voor maatschappelijke doelen passen, worden op de markt verhuurd of verkocht.
- Indien er met het oog op korte en lange termijn ontwikkelingen in de stad geen beleidsdoelstellingen meer kunnen worden ondersteund met de objecten, dan verkoopt de gemeente deze. Ook bij verkoop is waar mogelijk oog voor maatschappelijke doelen. In afwachting van verkoop worden objecten onderhouden, verhuurd en soms in gebruik gegeven om waarde te behouden.

Goed rentmeesterschap uitoefenen

- De gemeente stuurt op verduurzaming van haar bezittingen. Daarmee kan de toekomstwaarde van de gemeentelijke objecten geborgd worden. Een belangrijke ontwikkeling die is ingezet, is de eis dat overheidsgebouwen energieneutraal moeten worden. Hiervoor wordt een aanpak en financieringsmethode ontwikkeld. In de toekomst zullen niet duurzame gebouwen geen of een lage waarde vertegenwoordigen.
- De gemeente zet gemeentelijke objecten in ten behoeve van de bevordering van urgente transitie in de stad: energietransitie, groei van de stad.

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed

- De gemeente geeft uitvoering aan de verplichtingen die voortvloeien uit de contracten (beheer)
- De gemeente handhaaft het gebruik van de onroerende zaken voortvloeiende uit het contract.
- De gemeente geeft, daar waar mogelijk, sturing aan het gebruik van vastgoed in Rotterdam dat door de gemeente in erfpacht of in eigendom van derden is gegeven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor behalen maatschappelijke doelen

De afdeling SO Vastgoed heeft zich in 2019 gericht op een versteviging van de functiegerichte portefeuilles. De nieuwe organisatiestructuur is daarop gericht. Er is veel aandacht gegeven aan de rolverdeling tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, waardoor er planmatiger gewerkt wordt. Dit zorgt voor een efficiëntere inzet van het gemeentelijke vastgoed voor de gemeentelijke beleidsdoelstellingen en dus de Rotterdamse burger. In het kader uitvoeringsagenda is de problematiek rondom de begroting verder in kaart gebracht.

Vastgoed dat niet meer voor gemeentelijke beleidsdoelstellingen ingezet gaat worden, is en wordt (de komende jaren) verkocht. De afdeling Vastgoed beheert de gemeentelijke panden binnen de financiële kaders zo optimaal mogelijk. Hierbij worden werkzaamheden zo veel als mogelijk geclusterd om overlast voor de gebruikers te beperken en financieel optimaal te presteren. De veiling van de brandstofverkooppunten heeft dit jaar een mooie opbrengst opgeleverd. De afdeling Vastgoed werkt steeds meer met CHO's (collectieve huurovereenkomsten) en SLA's (service level agreements). Daardoor wordt de regiefunctie versterkt. Dat betekent meer grip op financiën.

Huisvesten van Kinderopvang is een commerciële functie, maar met maatschappelijk nut. Met het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling zijn daarom nu afspraken over het huisvesten van kinderopvang in/bij scholen gemaakt.

Reduceren portefeuille

In 2019 zijn 69 objecten verkocht, waaronder een gedeelte van de grond onder Plaswijckpark, het Keilepand, en een stuk grond in Rhooon . Onder de verkochte objecten bevonden zich onder andere woningen, winkels, kantoorgebouwen en bedrijfsgebouwen. Ca. 20% van de verkopen heeft plaatsgevonden d.m.v. pakketverkoop per openbare veiling of openbare inschrijving. De overige verkopen betreffen verkopen per object. Het totale (netto) verkoop resultaat voor 2019 is: € 15 mln euro.

Brandstofverkooppunten

In 2019 zijn de huurrechten voor de duur van 15 jaar van in totaal 4 brandstofverkooppunten geveild. De totale veilingopbrengst voor 2019 bedroeg € 13,85 mln euro.

Privaatrechtelijke instrumenten inzetten als middel voor het behalen van ruimtelijke, maatschappelijke en economische doelen

- In 2019 is het aantal registraties van contracten bij het in erfpacht of in eigendom geven van gemeentelijke onroerende zaken aan derden licht gestegen ten opzichte van vorig jaar.
- Op een aantal dossiers is sturing gegeven aan het gebruik van de onroerende zaak bij contractmutatie. Dit heeft ertoe geleid dat bij conversie van een tijdelijk erfpachtrecht naar eigendom, of een wijziging van de gebruiksbepaling betere invulling is gegeven aan ruimtelijke en economische ontwikkelingen.
- In toenemende mate is het noodzakelijk gebleken om nakoming te vorderen van afspraken die voortvloeien uit een contract, mede om ondermijnende criminaliteit te bestrijden.
- In navolging op de in 2018 ingezette ontwikkelingen heeft in 2019 elke burger kunnen rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening. Dit is zichtbaar geworden in betrouwbare en voorspelbare dienstverlening (zoals bij 14010), adequate afhandeling van klachten en bezwaren. Daarnaast zijn eerste stappen gezet daar waar signalen worden opgevangen doorverwijzing naar schuldhulpverlening.

Indicatoren

Effectindicatoren		2019
Aantal te verkopen objecten commerciële portefeuille	Streefwaarde	105
	Realisatie	69

* Hoewel het gerealiseerde aantal verkochte objecten lager is dan de weergegeven streefwaarde is het gerealiseerde verkoopresultaat in lijn met de begroting

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer overige gebouwen en gronden	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	116.080	187.045	187.596	551
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	106	106
Financieringsbaten	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	115.235	186.895	187.158	263
Overige baten	845	150	332	182
Lasten exclusief reserves	74.116	133.180	127.561	-5.620
Apparaatslasten	10.358	11.993	10.892	-1.100
Inhuur	1.315	1.402	2.136	734
Overige apparaatslasten	114	198	251	53
Personeel	8.929	10.393	8.505	-1.888
Interne resultaat	-129.289	-110.133	-109.607	527
Interne resultaat	-129.289	-110.133	-109.607	527
Programmalasten	193.047	231.321	226.275	-5.046
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	78.758	114.002	108.042	-5.960
Kapitaallasten	97.353	99.334	99.180	-154
Overige programmalasten	16.935	17.986	19.054	1.068
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	41.964	53.864	60.035	6.171
Saldo voor reserveringen	41.964	53.864	60.035	6.171
Reserves	2.429	2.398	2.100	-298
Ottrekking reserves	2.629	4.598	4.300	-298
Toevoeging reserves	200	2.200	2.200	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	44.393	56.263	62.135	5.873

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	44.393
Omissieregeling 2019	45.309
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	36.905
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	47.142
10-maandsrapportage 2019	56.263
Realisatie 2019	62.135

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Erfpacht baten	466	0	0	466
2. Erfpacht lasten (kapitaallasten en overige)	0	-90	0	90
3. Project Collectiegebouw (Boijmans van Beuningen)	-3.200	-3.200	0	0
4. Verkopen	-856	-2.780	0	1.924
5. Overige opbrengsten	4.141	0	0	4.141
6. Onderhoudslasten	0	-933	0	933
7. Afwaardering vastgoed	0	1.474	0	-1.474
8. Diverse lasten	0	207	0	-207
9. Lagere onttrekking reserves	0	-298	-298	0
Totaal afwijkingen	551	-5.620	-298	5.873

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Erfpacht baten

Het voordelig saldo op de baten van € 500 is met name veroorzaakt doordat er meer erfpacht transacties (onder andere conversies) zijn afgesloten in 2019.

2. Erfpacht Lasten (kapitaallasten en overige)

Het nadeel op de lasten wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten (€ 900) en lagere overige lasten (- € 1 mln). De hogere kapitaallasten hebben te maken met gronduitgiftes waarbij eeuwigdurende erfpacht wordt afgekocht. De grondwaarde op de balans wordt direct afgeschreven, wat tot uitdrukking komt in de kapitaallasten. Het voordeel op de overige lasten ontstaat voornamelijk door lagere programmalasten (waaronder juridische adviezen extern adviesbureau) en lagere apparaatslasten (mede door nog niet volledig ingevulde formatie).

3. Project Collectiegebouw (Boijmans van Beuningen)

De projectleiding van het Collectiegebouw Boijmans van Beuningen wordt door de gemeente uitgevoerd en loopt financieel via de gemeentebegroting. Zowel de realisatie van de kosten als de opbrengsten wijken af ten opzichte van de begroting. Per saldo heeft het geen resultaatseffect voor de gemeente.

4. Verkopen

Mede door gunstige marktomstandigheden is een positief verkoopresultaat op vastgoed van € 1,9 mln gerealiseerd.

5. Overige opbrengsten

Er zijn € 4,1 mln hogere overige opbrengsten dan verwacht. Dit betreft met name incidentele opbrengsten die te maken hebben met facturatie van bijdrage onderhoudscontracten, energievergoedingen, huurcorrecties. Deze opbrengsten hebben betrekking op voorgaande jaren. Dit betreft incidentele baten bij meerdere objecten.

6. Onderhoudslasten

De onderhoudskosten zijn € 933 lager dan begroot. Vanwege uitgesteld onderhoud wat naar 2020 is door geschoven is de realisatie op het regulier onderhoud € 1,9 mln lager dan begroot. Voor de onderbesteding van het onderhoud wordt wel een bestemmingsvoorstel (€ 2 mln) gedaan om het budget over te hevelen.

De incidentele onderhoudslasten zijn € 1 mln hoger dan begroot. Dit heeft te maken met hoge kosten ten behoeve van asbestsanering.

7. Afwaardering vastgoed

In lijn met de BBV-regels worden objecten die op de nominatie staan om verkocht te worden als voorraad geadministreerd. Deze objecten moeten jaarlijks worden gewaardeerd. Indien de marktwaarde lager is dan de boekwaarde dient afgewaardeerd te worden tot de marktwaarde. Dit wordt per object bekeken. Hieruit volgt een afboeking van € 1,5 mln.

8. Diverse lasten

De diverse lasten zijn € 207 hoger dan verwacht.

9. Lagere onttrekking reserves

In 2019 zijn de lasten en dekking uit een aantal bestemmingsreserves lager uitgevallen dan begroot. Dit betreft de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie, bestemmingsreserve Groot onderhoud Museum Boijmans van Beuningen, bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds-Green Deal, bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam-Katoenveem, bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam-Pact op Zuid.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Beleidskader verkoop huurwoningen](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Grondprijsbeleid 2013](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Kadernota Grondbeleid 2003
- [Kadernota Vastgoed](#)
- [Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed 2019](#)
- [Nieuw Rotterdams Welzijn 2016-2019 \(kadernotitie\)](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente Rotterdam heeft in zowel maatschappelijke als commerciële vastgoedobjecten in haar portefeuille. Vastgoed en gronden in gemeentelijk bezit worden ingezet ten bate van maatschappelijke doelstellingen en worden dusdanig beheerd dat ze toekomstbestendig zijn. Het bezit is geen doel op zich. Het verhogen van de kwaliteit van het Rotterdamse voorzieningenaanbod is wél een doel. De inzet is om hiertoe alleen de zogenaamde kernportefeuille aan gebouwen en gronden aan te houden, waarmee de maatschappelijk gewenste waarde kan worden gecreëerd. Dit betekent dat het gemeentelijke vastgoed moet bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen uit het coalitieakkoord en aan doelstellingen die zijn neergelegd in wet- en regelgeving (die zijn doorvertaald in beleidsprogramma's, zoals bij onderwijshuisvesting). Deze collegedoelelstellingen zijn en worden vormgegeven in plannen en programma's die leiden tot vragen naar (gemeentelijk) vastgoed. De kaders waarbinnen dit gebeurt met betrekking tot vastgoed zijn vastgesteld in de kadernota Vastgoed. Door het hanteren van functioneel grondbeleid beheert de gemeente ruim 42.000 (grond)contracten van onroerende zaken die in erfpacht of in eigendom zijn uitgegeven door de gemeente.

Cultureel erfgoed - Monumenten

Pagina 71

Cultureel erfgoed - Monumenten

De gemeente Rotterdam draagt zorg voor haar gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten. Dit wordt bereikt door middel van de thema's: Bescherming en instandhouding, kennisontwikkeling en kennisoverdracht (Erfgoedagenda Rotterdam).

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is verder gewerkt met de Rotterdamse Erfgoedagenda 2017-2020. De Erfgoedagenda, zet de koers uit en schetst de concrete activiteiten rond het gebouwde cultuurhistorisch erfgoed van Rotterdam. Naast de vergunningverlening betreft dit projecten die direct verbonden zijn met de bescherming en instandhouding van erfgoed. In aanvulling op de beleidsvoornemens 2019 is naar aanleiding van het voorgenomen en uitgevoerde onderzoek naar religieus erfgoed een begin gemaakt met een kerkenvisie voor de stad. Vanwege het complexe en veelomvattende karakter van dit project is het in 2019 niet gelukt om een start te maken met het geplande onderzoek naar schoolgebouwen in Rotterdam. Een andere relevante ontwikkeling is de motie 'Versnelde toekomst voor erfgoed' die met algemene stemmen is aangenomen. In de motie is gevraagd naar een versnelling van het aanwijzen van gemeentelijke monumenten vanuit de bestaande groslijst. Het college heeft dit toegezegd en gaat hiermee aan de slag. Deze ontwikkelingen hebben niet geleid tot financiële bijstellingen.

Wat willen we bereiken?

Bescherming en instandhouding

Bescherming en instandhouding van het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten (thema 1 Erfgoedagenda).

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld (thema 2 Erfgoedagenda).

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal (thema 3 Erfgoedagenda).

Stimuleren de inzet van erfgoed als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen.

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als ontwikkelkracht: kan het bijdragen aan belangrijke transitie in de stad?

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bescherming en instandhouding

Gemeentelijke monumenten worden aangewezen op basis van de gemeentelijke monumentenverordening. In 2016 is besloten om jaarlijks voor twintig objecten van de bestaande groenlijst de aanwijzingsprocedure te starten

In 2019 zijn er 189 aanvragen voor een omgevingsvergunning ingediend waarvan 135 voor een beschermd rijksmonument en 54 voor een gemeentelijk monument. In dat jaar is verder voor 68 monumenten het vooroverleg opgestart en is er op 75 sloop- en asbestmeldingen gereageerd. Van sloop binnen een beschermd stadsgezicht was 17 maal sprake. Er zijn 15 handhavingstaken geweest met betrekking tot beschermde monumenten.

In 2018 en 2019 zijn ambtelijk de voorbereidingen gedaan voor 40 objecten. Op 28 november 2019 is door de gemeenteraad de motie 'Versnelde toekomst voor erfgoed' met algemene stemmen aangenomen. In de motie is

gevraagd naar versnelling van het huidige project. Het college heeft dit toegezegd. De resterende 130 objecten op de groslijst zullen in 2020 en 2021 in twee tranches in procedure worden gebracht.

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld

Cultuurhistorie is een vast onderdeel bij het maken van bestemmingsplannen en bij gebiedsontwikkelingen. Als basis voor het bepalen van cultuurhistorische waarden in een gebied worden er in opdracht van de gemeente of ontwikkelende partijen onafhankelijke Cultuurhistorische Verkenningen opgesteld. De waarderingsrapporten worden vertaald naar bestemmingsplannen of vormen onderdeel van het gesprek bij gebiedsontwikkelingen. In 2019 zijn er onder begeleiding van bureau Monumenten en Cultuurhistorie acht cultuurhistorische studies afgerond die bestuurlijk zijn of worden vastgesteld.

Rotterdam heeft als één van de zes pilotgemeenten in Nederland een begin gemaakt met het maken van een Kerkenvisie voor de stad onder de titel 'Rotterdamse aanpak religieuze gebouwen'. In 2019 is dit een clusterbreed project van Stadsontwikkeling geworden.

Er zijn gesprekken gevoerd met de verschillende religieuze gemeenschappen in Rotterdam en is gewerkt aan een netwerk waarin informatie over een verscheidenheid aan onderwerpen gedeeld kan worden. Er is gesproken met de koepel- en belangenorganisaties en voor de eigenaren van de gebouwen zijn bijeenkomsten georganiseerd, is een enquête verspreid met vragen over de gebouwen, het gebruik en de toekomstverwachtingen en zijn vervolgesprekken gevoerd.

In 2019 is ook de basis uitgewerkt voor een online kaart waarop de (openbare) informatie over de gebouwen toegankelijk kan worden gemaakt. Er wordt gewerkt aan een waardering die in 2020 met een verdiepingsslag nader worden uitgewerkt tot een bruikbaar afwegingskader. In 2020 moeten de resultaten en inzichten van dit traject worden bestendigd met een aanpak en beleid.

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal

Gewerkt is aan kennisoverdracht met betrekking tot cultuurhistorisch erfgoed. De films over cultuurhistorie in Rotterdam Zuid ten behoeve van het NPRZ zijn afgerond en te bekijken op het gemeentelijke Youtube kanaal. De Open Monumentendag en de productie en verspreiding van speciaal gemaakte reeks boekjes over Rotterdams Erfgoed zijn daarvan belangrijke voorbeelden. Van deze reeks zijn in 2019 vier deeltjes uitgekomen (Bouwcentrum, het plafond in Mauritsweg 55, de voormalige Rotterdamsche Bank en Katendrecht).

Op de monumentenkaart die te raadplegen is via www.rotterdam.nl/monumenten is zichtbaar welke gebouwen rijksmonument of gemeentelijk monument zijn en welke gebieden de status van rijksbeschermd stadsgezicht hebben. Deze kaart wordt actief bijgehouden. In 2019 zijn op de kaart alle objecten toegevoegd die in de bestemmingsplannen de 'dubbelbestemming waarde cultuurhistorie' hebben gekregen.

Om eigenaren te stimuleren bij te dragen aan de instandhouding van het karakter van beschermde stadsgezichten en de kaders beter inzichtelijk te maken, is in 2019 een praktische en publieksvriendelijke gids in druk verschenen met voor elk van de negen beschermde stadsgezichten een aparte en uitvouwbare redactionele omslag.

Naast de bekende oranje/witte schildjes voor rijksmonumenten is er voor de gemeentelijke monumenten een specifiek Rotterdamse variant gemaakt met het opschrift 'Rotterdams erfgoed'. In 2018-2019 zijn alle beschermde monumenten in bezit van de gemeente Rotterdam voorzien van een schildje en zijn alle particuliere eigenaren hierover geïnformeerd. Eigenaren van monumenten waarvan bekend is dat er nog geen schildje voor is aangevraagd, of van nieuw aangewezen monumenten, zullen ook in de volgende jaren actief benaderd worden.

Stimuleren de inzet van erfgoed als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen.

In het winkelgebied Lijnbaan is in samenwerking tussen SO en de Urban Department Store Rotterdam project gestart om de gevel- en reclameaanpak voor dit rijksmonument te kunnen stroomlijnen. Verder wordt doorlopend het gesprek gevoerd over het op goede wijze restaureren, herbestemmen en restaureren van het voor Rotterdam karakteristieke gebouwde erfgoed.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultureel erfgoed - Monumenten	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0

Lasten exclusief reserves	781	723	638	-85
Interne resultaat	0	281	326	45
Interne resultaat	0	281	326	45
Programmalasten	781	442	312	-130
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	325	230	-95
Subsidies en inkomensoverdrachten	781	117	82	-35
Saldo voor vpb en reserveringen	-781	-723	-638	85
Saldo voor reserveringen	-781	-723	-638	85
Saldo	-781	-723	-638	85

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-781
Omissieregeling 2019	-781
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-781
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-723
10-maandsrapportage 2019	-723
Realisatie 2019	-638

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Diverse afwijkingen	0	-85	0	85
Totaal afwijkingen	0	-85	0	85

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse afwijkingen

In 2019 is een voordelig projectresultaat van € 64 behaald. Daarnaast is er voor € 21 een afwijking veroorzaakt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten. Bij het taakveld Activering overhead is meer te lezen over deze correctie.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Erfgoedwet](#)
- [Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht](#)
- [Monumentenverordening Rotterdam](#)
- [Beleidsbrief Erfgoed Telt 2018](#)
- [Erfgoedagenda 2017-2020](#)
- [Handboek opstellen en borgen Cultuurhistorische Verkenningen](#)
- [Visie Collectie Rotterdam](#)
- Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010
- Beleidsnota Collectie Rotterdam, Monumentenbeleid 2005-2008
- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Richtlijn opstellen en borgen Cultuurhistorische Verkenningen
- Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- Rotterdamse Welstandsnota
- Stadsvisie
- Verhaal van de stad

Omschrijving taakveld

Rotterdam staat internationaal bekend als stad van moderne architectuur. Daarnaast heeft de stad inmiddels ook een volwassen monumententraditie. Het erfgoed vertelt het verhaal van Rotterdam. In Rotterdam zijn verschillende monumenten. Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, UNESCO Werelderfgoed, beeldbepalende panden en beschermd stadsgezichten.

De cultuurhistorische verantwoordelijkheid van de gemeente heeft een basis in de wettelijke taken in het kader van de vergunningverlening en de instandhouding van monumenten en beschermde stadsgezichten en het sinds 1986 bestaande Rotterdamse monumentenbeleid.

De gemeente zorgt voor een aantrekkelijke woon-, leef- en verblijfsomgeving door behoud, beheer en ontwikkeling van gebouwd cultureel erfgoed (monumentenbeleid).

In december 2016 is door het college de 'Erfgoedagenda Rotterdam 2017 – 2020' vastgesteld. Hierin worden de ambities en activiteiten rond het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch waardevolle erfgoed van Rotterdam tot 2020 beschreven en voorzien van een planning. De Erfgoedagenda wordt elke vier jaar geactualiseerd, verbreed en vernieuwd. De Erfgoedagenda Rotterdam 2017-2020 vormt de basis voor de invulling van het monumentenbeleid voor de komende jaren. De activiteiten zijn gericht op de invulling van wettelijke taken vanuit

de Wabo, Erfgoedwet en Monumentenverordening Rotterdam (thema: Bescherming en instandhouding, aangevuld met specifieke activiteiten binnen de thema's Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht. Ieder jaar wordt de gemeenteraad inhoudelijk gerapporteerd via het college van B en W.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Pagina 72

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Het initiëren en sturen van ruimtelijke ontwikkelingen door actief gemeentelijk grondbeleid: verwerving, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden.

Ontwikkelingen en voortgang

Externe ontwikkelingen

- Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de wetgeving die de gemeente voorschrijft hoe zij zich financieel moet verantwoorden. In 2019 heeft de Commissie BBV de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken" uitgebracht met nieuwe en aangescherpte regelgeving voor het (actieve) grondbeleid, de grondexploitaties en het faciliterend grondbeleid. In 2019 is de administratie van de grondexploitaties in lijn gebracht met de gewijzigde regelgeving.

Interne ontwikkelingen

- Het (gemeentelijke) grondbeleid is in 2019 vernieuwd en verruimd om zo een bijdrage te kunnen leveren aan de gewenste versnelling in de woningbouwopgave. Het is nu mogelijk om in te gaan op ongevraagde initiatieven ('unsolicited proposals'), vaker enkelvoudige partijselectie toe te passen en het mandaat van het college voor het in uitvoering nemen van grondexploitaties is verruimd.
- In 2019 is een start gemaakt met de nieuwe nota Grondbeleid. In deze nota wordt onder andere uitgewerkt hoe de gemeente kan en wil sturen met grond, hoe gronden kunnen worden ingezet voor maatschappelijke doeleinden en hoe de bevoegdheden optimaal ingeregeld kunnen worden. In 2020 wordt verder gewerkt aan deze nota en zal de nota worden afgerond.
- In 2019 heeft de gemeenteraad diverse nieuwe grondexploitaties in uitvoering genomen, zoals Nieuw Kralingen, Carnissepoort, Groningerstraat, Smeetsland en Haïfa. Ook zijn enkele lopende grondexploitaties herzien en opnieuw vastgesteld. Een voorbeeld hiervan is de grondexploitatie Maasranden.

- Door de aantrekkelijke markt en het natuurlijk verloop van het personeelsbestand blijft de werkdruk hoog. Het aantrekken van ervaren medewerkers in het werkveld van dit taakveld blijft lastig. Daarom is de eerder ingezette koers vervolgd om startende nieuwe medewerkers via een intern traject op te leiden tot vakspecialist.

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan de bouwopgave van 18.000 woningen in de periode 2019-2022, en aan een prettige leefomgeving. De gemeente stuurt via de eigen grondexploitaties actief op de realisatie van nieuwbouw. Tezamen met de particuliere ontwikkelingen op eigen grond van particulieren vormt dit de bouwopgave.

Vertalen van gemeentelijke ambities naar grondexploitaties. De beleidsdoelstellingen binnen andere taakvelden, zoals Wonen en Bouwen, worden financieel vertaald in de grondexploitaties.

Risicobeheersing tijdens de planvorming en uitvoering van gebiedsontwikkelingen door optimalisatie, bewaking en bijsturing.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben de markt uitgedaagd tot het investeren in en realiseren van nieuwe ontwikkelingen in de door de gemeente aangegeven prioriteiten voor de komende jaren. In 2019 zijn vele bouwlocaties op de markt gezet en daarmee worden steeds meer grondposities ook daadwerkelijk in ontwikkeling genomen.

We zetten de gemeentelijke investeringen actief in op de gemeentelijke prioriteiten: energietransitie, nieuwe economie en groei van de stad.

We sturen op een voor de gemeente zo gunstig mogelijke balans tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat. Een ontwikkelproces is een voortdurende zoektocht naar een goede balans tussen (onder meer) opbrengsten en kosten. Binnen gemeentelijke grondexploitaties valt hier beter op te sturen dan bij een particuliere ontwikkeling.

We ontwikkelen locaties die niet door marktpartijen uitgevoerd worden. Sommige ontwikkelingen leveren geen winst op, maar zijn om bijvoorbeeld maatschappelijke redenen heel wenselijk. Dergelijke ontwikkelingen zullen door het ontbreken van de winstpotentie nooit door een particuliere ontwikkelaar opgepakt worden. In dergelijke gevallen hebben we gezocht naar financiële middelen (intern en extern) om een dergelijke ontwikkeling mogelijk te maken. Dit wordt onder andere gedaan bij de grondexploitaties binnen het programma Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

De projectadministratie van de grondexploitatie bevat enerzijds de gerealiseerde kosten opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten. Alle posten worden contant gemaakt. Gesaldeerd ontstaat daardoor het netto contante waarde-saldo (NCW) van het project.

Als daar aanleiding voor was, hebben we gedurende het jaar begrote posten geactualiseerd. Per peildatum 1 november 2019 zijn alle posten in de grondexploitatie voorzien van actuele onderbouwingen. Deze zijn gebruikt voor de waardering bij de jaarrekening.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	63.359	62.335	68.945	6.610
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.130	940	2.918	1.978
Overige opbrengsten derden	112.542	73.315	71.334	-1.981
Overige baten	-50.313	-11.919	-5.307	6.612
Lasten exclusief reserves	59.188	56.741	42.822	-13.918
Apparaatslasten	5.959	7.433	6.676	-757
Inhuur	201	2.348	1.884	-464
Overige apparaatslasten	72	114	171	57
Personeel	5.686	4.972	4.621	-351
Interne resultaat	13.393	15.512	5.118	-10.394
Interne resultaat	13.393	15.512	5.118	-10.394
Programmalasten	39.835	33.795	31.028	-2.767
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	43.370	36.133	32.376	-3.757
Kapitaallasten	-3.535	-2.338	-2.546	-208
Overige programmalasten	0	0	1.198	1.198
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	4.171	5.595	26.122	20.528
Saldo voor reserveringen	4.171	5.595	26.122	20.528

Reserves	2.602	21.951	10.186	-11.765
Onttrekking reserves	2.602	16.951	5.186	-11.765
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	5.000	5.000	0
Saldo	6.773	27.545	36.308	8.763

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	6.773
Omissieregeling 2019	6.143
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	20.669
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	16.833
10-maandsrapportage 2019	27.545
Realisatie 2019	36.308

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Baten en lasten grondexploitatie en projecten voor derden	-13.963	-13.963	0	0
2. Resultaattaken	18.340	0	0	18.340
3. Overige effecten	0	45	0	-45
4. Onttrekking reserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	0	0	-281	-281
5. Onttrekking reserve Gebiedsontwikkeling	0	0	-1.870	-1.870
6. Onttrekking reserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)	0	0	-9.593	-9.593
7. Onttrekking reserve Infrastructuur	0	0	-21	-21
8. Onttrekking ten gevolge van balans	2.233	0	0	2.233
Totaal afwijkingen	6.610	-13.918	-11.765	8.763

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Baten en lasten grondexploitaties en projecten voor derden

De gerealiseerde baten en lasten op de grondexploitaties en de projecten voor derden zijn lager dan begroot. De oorzaak hiervan is drieledig. Ten eerste is het een keuze om in de grondexploitatieportefeuille rekening te houden met overprogrammering (circa 30%) om te zorgen dat er voldoende planaanbod is om in een jaar aan de vraag te kunnen voldoen. Deze overprogrammering (hogere raming) vertaalt zich in een verhoudingsgewijze even grote verhoging van de investeringen (lasten) als van de desinvesteringen (baten). Voor het resultaat op het product is deze afwijking ten opzichte van de begroting saldoneutraal, omdat de niet gerealiseerde baten en lasten doorschuiven naar de daaropvolgende jaren. Op portefeuilleniveau wordt getracht deze budgetovermaat binnen de grondexploitaties te beperken, maar de overmaat is nooit helemaal te voorkomen.

Een tweede oorzaak ligt in de wijze waarop in de begroting keuzes rondom budgetsturing zijn gemaakt. De werkwijze van budgetsturing vereist dat voor een aangegane verplichting (bijv. een aanbesteding) het volledige budget beschikbaar is, ook als de besteding over meerdere jaren is verspreid. De last moet dan dus feitelijk in het lopende boekjaar worden begroot terwijl de realisatie (deels) pas in latere jaren plaatsvindt.

Ten derde worden de interne en overige verrekeningen volledig onder de lasten gepresenteerd. Ook als de verrekening een baat betreft. Omdat in de grondexploitaties deze verrekeningen als baten worden gezien, levert de afwijking tussen begroting en realisatie een hoger verschil aan zowel de baten- als aan de lastenkant op.

2. Resultaatsnemingen

De resultaatnemingen zijn op te delen in winstnemingen, verliesnemingen en mutaties in de voorzieningen. Het verschil tussen de begrote en gerealiseerde resultaatnemingen bedraagt € 18.340. Een deel van dit resultaat leidt tot mutaties in bestemmingsreserves. Rekening houdend met deze mutaties die samenhangen met de resultaatnemingen bedraagt het verschil uiteindelijk € 8,7 mln. (De afwijkingen op de bestemmingsreserves worden hieronder nader toegelicht).

In onderstaande tabel wordt per type resultaatneming het verschil tussen begroting en realisatie gepresenteerd, zowel exclusief als inclusief de mutaties in de reserves. Het totale resultaat is afhankelijk van (tussentijdse) winsten, verliesnemingen en mutaties van de reserves. Deze subonderdelen worden niet afzonderlijk begroot.

Resultaatsnemingen	Begroot	Realisatie	Vershil
Winstnemingen	-22.700	-34.759	12.059
Verliesnemingen	0	2.435	-2.435
Voorzieningen	14.843	6.127	8.716
Totaal excl. reserves	-7.857	-26.197	18.340
Onttrekking reserves	-14.350	-4.686	-9.664
Totaal incl. reserves	-22.207	-30.883	-8.676

Winstnemingen

De totale winstnemingen van € 34,8 mln zijn € 12,1 mln hoger dan begroot. De winstnemingen bestaan uit tussentijdse winstnemingen, waarbij in een aantal gevallen ook reeds genomen winsten in het verleden zijn teruggedraaid, en winstnemingen op in 2019 afgesloten projecten.

Op projecten die in 2019 zijn afgesloten is in totaal € 2,4 mln verlies genomen.

Voor de grondexploitaties met een verwacht verlies (negatieve netto contante waarde) wordt een verliesvoorziening getroffen. Indien middelen beschikbaar zijn in bestemmingsreserves mogen deze niet direct als baat worden toegerekend aan de grondexploitaties om het verwachte verlies binnen het project (deels) te compenseren.

De middelen in de bestemmingsreserves kunnen wel worden ingezet ter dekking van de te treffen verliesvoorziening. In 2019 is de mutatie verliesvoorziening grondexploitaties € 8,7 mln lager uitgevallen dan begroot. Onder andere was een verlies (voorziening) ingecalculeerd op de projecten Groningerstraat en Carnissepoort van € 13,6 mln wat gedekt zou worden middels een onttrekking aan de bestemmingsreserve NPRZ. Door een verandering van de financieringssysteem van het rijk worden de daadwerkelijke kosten nu gedekt door een bijdrage uit een specifieke uitkering. Daarnaast is er verliesvoorziening getroffen voor het project Urkersingel van € 3,9 mln.

Ontwikkeling verliesvoorziening 2019.

Begin 2018 was de stand van de voorziening € 46,8 mln. De mutatie in 2019 bedraagt € 6,8 mln verslechtering waardoor de stand van de verliesvoorziening eind 2019 € 53,6 mln bedraagt.

De grootste mutaties betreffen onder andere toevoegingen aan de grondexploitaties Urkersingel (€ 3,9 mln), Carnissepoort (€ 1,9 mln), Heijplaat (€ 1,0 mln), Vierhavenstrip (€ 0,9 mln), diverse grondexploitaties (€ 1,6 mln). Daarnaast heeft een vrijval plaatsgevonden op de grondexploitatie Tweebosbuurt (-€ 2,1 mln). Aangezien het verlies op deze grondexploitatie destijds is getroffen ten laste van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) dient de vrijval toegevoegd te worden aan de bestemmingsreserve NPRZ. Hiertoe is een bestemmingsvoorstel type 1 onvermijdelijk ingediend.

Voor de toevoeging voor de grondexploitatie Vierhavenstrip zijn de in de begroting beschikbaar gestelde middelen voor middensegment huur ingezet.

3. Overige effecten

Er is geen sprake van een significante afwijking.

4. Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)

De onttrekking is € 0,3 mln lager uitgevallen dan begroot. Dit betreft met name de onttrekking ten behoeve van de verliesvoorziening voor de grondexploitatie Noorderboulevard supermarkt.

5. Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO)

De onttrekking is € 1,9 mln lager uitgevallen dan begroot. Dit betreft met name de projecten Buitenruimte RCD (bijdrage vanuit water die niet was begroot) en Willem Telhof. De uitvoering verloopt volgens verwachting, maar de uitgaven (en inkomsten) komen niet volledig overeen met de geraamde fasering in jaarschijven.

6. Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

De onttrekking is lager uitgevallen dan begroot (€ 9,5 mln). Dit wordt onder andere veroorzaakt door de grondexploitaties Groningerstaat en Carnissepoort en Urkersingel. Met betrekking tot de grondexploitaties Groningerstraat en Carnissepoort (€ 13,6 mln) is de financieringssysteem gewijzigd van een decentrale uitkering Rijk naar een specifieke uitkering rijk. Dit betekent een verschuiving van de reserves naar de bijdrage rijk- en medeoverheden, waardoor de opbrengst als baat in de grondexploitatie wordt ingerekend. Daarnaast heeft in 2019 een onttrekking plaatsgevonden van (€ 3,9 mln) ter dekking van het verwachte verlies van de grondexploitatie Urkersingel.

7. Bestemmingsreserve Infrastructuur

De onttrekking is € 21 mln lager uitgevallen door diverse kleinere afwijkingen

8. Onttrekkingen ten gevolge van de balans

Voor de projecten die op de balans staan leidt een lagere onttrekking aan de reserves niet direct tot lagere exploitatielasten, maar tot een lagere activering op de balans. Per saldo gaat het om een lagere activering van € 2,2 mln.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Bouwverordening 2010](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Grondprijsbeleid 2013](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Hoogbouwvisie 2019](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Kadernota grondbeleid 2003
- [Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed 2019](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)

- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

Bij actief grondbeleid initieert de gemeente een ruimtelijke ontwikkeling door de verwerving van gronden, sloop van panden en eventuele sanering. Na bouwrijp maken wordt de grond verkocht aan een ontwikkelende partij. Na de realisatie van de gebiedsontwikkeling wordt het openbaar gebied aangelegd door de gemeente. Grondexploitaties zijn de financiële weergave van gebiedsontwikkelingen.

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Het realiseren van de energietransitie (gezamenlijk met alle betrokken partijen in en rondom de stad) om te voldoen aan de doelen van het Parijsakkoord en het benutten van economische kansen.

Een betere luchtkwaliteit.

Regisseren van het stimuleren van circulariteit in het grondstoffengebruik binnen de stad (verminderen gebruik grondstoffen, hergebruik en recycleren van afval).

Het realiseren van een klimaatadaptieve stad.

Ontwikkelingen en voortgang

Duurzaamheid

- Er is een klimaatakkoord gesloten met de stad met daarin 49 klimaatdeals.
- www.010duurzamestad.nl is in de lucht om vragen, van informatie tot ondersteuning, van Rotterdammers en partijen snel en goed te beantwoorden.
- Met tal van partijen binnen en buiten het concern werken we samen aan een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem.

- De gebiedsaanpakken zijn gestart om vijf wijken van het aardgas af te krijgen waarbij volop geleerd wordt hoe deze opgave te verbinden met andere opgaves en kansen.
- We benutten Europese subsidies om ruimte te maken voor experimenten.
- De aanleg van zonnepanelen heeft een vlucht genomen en nieuwe windparken zijn geopend. Daarnaast wordt in Rotterdam de grootste turbine ter wereld getest.
- Ontwikkeling van beleid: het duurzaamheidskompas & uitvoeringsplan energietransitie.
- Samenwerking op Leerwerkakkoorden en armoede aanpak binnen de gemeente.
- Ook wordt er binnen de gemeente Rotterdam zelf op diverse punten hard meegedacht of gewerkt aan het verduurzamen van de organisatie.

Wat willen we bereiken?

De CO2-uitstoot van Rotterdam ombuigen in een neergaande lijn naar nul uitstoot in 2050, met een daling van 49% in 2030. We zetten daarvoor in op het realiseren van een betaalbaar, schoon, betrouwbaar, veilig en op innovatie ingesteld energiesysteem (= het totaal van opwek, opslag, grid en gebruik).

Een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid en vanaf 2020 geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden.

Minder gebruik van primaire grondstoffen en meer hergebruik en recyclen van afval, en het realiseren van een omslag naar circulair denken bij inwoners en bedrijven (doelstelling circulair wordt verder uitgewerkt onder taakveld 7.3 Grondstoffen).

Het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatadaptief, resiliënt Rotterdam: werken aan de vergroting van de capaciteit van mensen, gemeenschappen, instituten, bedrijven en systemen om te overleven, zich aan te passen en om te groeien onder elke mogelijke chronische stres of acute shocks. (doelstelling klimaatadaptatie wordt verder uitgewerkt onder taakveld 7.2 Stedelijk Waterbeheer).

Minder geluidsoverlast en meer stille groene gebieden.

Een beter regie op het gebruik van de ondergrond: rol van ondergrond in energietransitie, vergroening, wateropgave en biodiversiteitsvermeerdering + aanpakken verontreiniging en voorkomen gezondheidsschade.

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners.

Verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering en vastgoed. (doelstelling verduurzamen vastgoed wordt verder uitgewerkt onder taakveld 0.3 Overige objecten en gronden).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Duurzaamheid

Er zijn vanuit duurzaamheid mooie resultaten behaald op het gebied van beleid, onderzoek en plannen maken:

- Er is een duurzaamheidskompas opgesteld waarin de totale duurzaamheidsopgave bij elkaar wordt gebracht.
- Er ligt een uitvoeringsplan energietransitie voor de besteding van middelen binnen het Energie Transitie budget.
- Belangrijke versnellers en randvoorwaarden voor de energietransitie zijn de leerwerkakkoorden waar W&I aan werkt en de armoede aanpak van MO.
- Er zijn verschillende visiedocumenten vastgesteld, zoals de Havenvisie; Nul Emissie Mobiliteit visie en strategie; Schone energiestrategie; Visie Biomassa; Startnota versnelling windenergie; Startnota versnelling zonne-energie en er ligt een multifunctioneel daken programma.

Stadsbreed, maar ook in de wijken, de haven en onze eigen organisatie is de voortgang merkbaar:

- Er is een klimaatakkoord gesloten met de stad met daarin 49 klimaatdeals.
- www.010duurzamestad.nl is in de lucht om vragen, van informatie tot ondersteuning, van Rotterdammers en partijen snel en goed te beantwoorden.
- Met tal van partijen binnen en buiten het concern werken we samen aan een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem.
- De gebiedsaanpakken zijn gestart om vijf wijken van het aardgas af te krijgen waarbij volop geleerd wordt hoe deze opgave te verbinden met andere opgaves en kansen. Er zijn onderzoeken gedaan, bijeenkomsten voor bewoners georganiseerd en er wordt gewerkt aan businesscases. In een wijk (Heindijk) hebben gebouw eigenaren eind vorig jaar een aardgasvrij aanbod met subsidie van de gemeente ontvangen.
- We benutten Europese subsidies om ruimte te maken voor experimenten, zoals bij het RUGGEDISED-project, waarin Smart City oplossingen worden gedemonstreerd in Hart van Zuid.
- De aanleg van zonnepanelen heeft een vlucht genomen en nieuwe windparken zijn geopend. Daarnaast wordt in Rotterdam de grootste turbine ter wereld getest.

Een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid.

De in juli 2019 door het college vastgestelde Koersnota Schone Lucht bevat maatregelen die moeten bewerkstelligen dat in 2020 overal in Rotterdam voldaan wordt aan de Europese normen. Het gaat daarbij om:

- Op te starten experimenten met betrekking tot luchtkwaliteit in het Maastunnel-corridor, afgestemd op de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak (RMA).
- Een in december 2019 gestarte pilot Walstroom, waarbij kleine zeeschepen aan de Parkkade worden voorzien van elektriciteit door vijf verschillende systemen.

- Een medio 2019 opengestelde subsidieregeling bouwlogistiek, waarmee wordt gestimuleerd dat transport van bouwmaterialen naar de bouwplaats planmatiger en met volle ladingen (waar technisch mogelijk emissievrij) geschiedt.

Minder gebruik van primaire grondstoffen en meer hergebruik en recyclen van afval, en het realiseren van een omslag naar circulair denken bij inwoners en bedrijven

- Doelstelling circulair wordt verder uitgewerkt onder taakveld 7.3 Grondstoffen

Bijdrage leveren aan een toekomstbestendig, resiliënt Rotterdam onder andere gericht op het gebied van klimaatadaptatie: voorkomen van en omgaan met wateroverlast en hittestress.

In 2019 hebben we o.a. ingezet op:

- De ontwikkeling van maatregelen bij private partijen en instellingen (huiseigenaren, bedrijven, kennis- en zorginstellingen).
- Het integreren van maatregelen in de primaire processen van de gemeente zelf (ontwerp, inrichting, assetmanagement).
- Blijven zoeken naar innovaties en verbeterde methoden op het gebied van klimaatadaptatie.

Daarnaast nemen we deel in verschillende internationale samenwerkingsverbanden en kennisnetwerken om zodoende onze kennis en kunde op peil te houden en ons internationaal imago op dit vlak hoog te houden.

- 100RC: in dit netwerk is in 2019 is de implementatie van de Rotterdamse Resilience Strategie verder ter hand genomen. Enkele hoogtepunten zijn:
 - Start vergroening Peperklip-dak als onderdeel van de pilot Resilient Peperklip.
 - Akkoord college en concern voor Veerkrachtig BoTu2028 programma met Social Impact by Design als nieuwe aanpak.
 - Multifunctionele Daken 'verzelfstandigt' en wordt een volwaardig en gedragen programma.
 - In juli was Rotterdam gaststad voor alle 100 Resilient Cities en de bijbehorende Urban Resilience Summit. Er is gestart met de opdrachtformulering van een toetsingskader voor een resiliënt energie-infrastructuur. In totaal leidt het resilience-programma tot een directe spin-off ter waarde van € 2,4 mln.
 - Inmiddels is het 100RC netwerk in een overgangsfase naar de tweede fase. Vooralsnog omgedoopt tot Global Resilient Cities Network. De Commissie Regionaal Overleg luchthaven Rotterdam (CRO) is lid geworden van de Global Steering Committee.
- C40: Rotterdam heeft in 2019 actief deelgenomen aan het C40 netwerk en daar kennis gedeeld en opgehaald. Het hoogtepunt in 2019 was de deelname van Burgemeester Aboutaleb aan de C40 Mayors Summit in Kopenhagen waarin hij vooral kennis heeft gedeeld op het gebied van circulaire economie en integrale ruimtelijke planning.

- Global Centre on Adaptation (GCA): Het GCA is verhuisd van het CIC naar De Rotterdam. Eind 2018 was al de bijbehorende commissie geïnstalleerd, onder leiding van Ban Ki-moon. Deze commissie is in september bevalen van een urgentie-rapport over adaptatie wereldwijd. Er zijn Action Tracks gedefinieerd. Eén daarvan gaat over Cities. CRO Rotterdam is parttime werkzaam voor het GCA om deze action track op te bouwen en van content te voorzien. Ook is aangekondigd dat okt 2020 in het teken zal staan van een grote Adaptation Summit. Rotterdam verzorgt het Mayors Forum.

Het tegengaan van geluidsoverlast

Na een consultatieperiode heeft het college in het najaar van 2019 het Actieplan Geluid 2019-2023 vastgesteld. Hierin wordt aangegeven dat Rotterdam de aanleg (en het onderhoud) van stil asfalt continueert, het saneren van gevels dankzij rijkssubsidie hoopt te intensiveren en aan voorwaarden werkt waaronder woningen op geluidbelaste locaties gebouwd kunnen worden. Ook is in 2019 gestart met pilots en innovaties ter verbetering van de geluidskwaliteit en de geluidbeleving.

Naast het Actieplan Geluid, dat met name gericht is op de aanpak van wegverkeerslawaaï, heeft in 2019 ook het project Geluidmanagement in de haven een forse inzet geleverd. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam en de provincie wordt in beeld gebracht welke gevolgen verschillende ontwikkelingen hebben voor de geluidcontouren rondom het haven- en industriegebied.

De bodem met de juiste kwaliteit en een ondergrond die ruimte biedt

De bodem en ondergrond hebben een belangrijke functie bij de energietransitie, de vergroening van de stad en de wateropgave. Daarnaast wil Rotterdam gezondheidsschade voorkomen. Hiervoor is in 2019 een aanpak opgesteld gericht op met lood verontreinigde locaties waar kinderen spelen. Deze aanpak maakt in 2020 deel uit van de door het college vast te stellen koersnota op het gebied van bodem en ondergrond. Ondertussen heeft nader onderzoek naar verontreinigde locaties plaatsgevonden en is onder meer een communicatietraject gestart.

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners

Ook in 2019 hadden veiligheidsdossiers onverkort aandacht. Niet alleen op het gebied van vergunningverlening en handhaving bij risicobedrijven, maar ook vanwege de wetwijzigingen die in het kader van de Omgevingswet plaatsvinden.

Verduurzaming van gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

Binnen de gemeente Rotterdam wordt zelf op diverse punten hard meegedacht of gewerkt aan het verduurzamen van de organisatie. Dit vanuit het principe van '*Duurzaam by Design*', waarbij duurzaamheid standaard als ontwerpkeuze wordt meegenomen in ieder primair proces. Concern brede voorbeelden zijn de verduurzaming van het wagenpark, het verduurzamen van de inkoop, het verduurzamen van vastgoed, de ondersteuning in de lobby naar het Rijk en het Living lab van SB. Maar ook BCO is bijvoorbeeld concreet bezig alle panden van het concern te voorzien van digitale slimme meters, zodat we het energiegebruik dagelijks kunnen monitoren en waar nodig

bijsturen. Daarnaast heeft ook het dossier van het Warmtebedrijf Rotterdam de nodige inspanning gevraagd en zal dat ook blijven vragen.

De doelstelling verduurzamen gemeentelijk vastgoed wordt verder uitgewerkt onder het taakveld Overige objecten en gronden.

Bij inkoopprocessen – en procedures sturen we actief op het verduurzamen en circulair maken van gemeentelijke opdrachten. In 2019 zijn hiervoor de volgende procesinstrumenten ingezet:

- Concernbrede werkgroep Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) met vertegenwoordigers uit Werk & Inkomen, Circulair en Duurzaam. Programmasturing waarborgt dat de inhoudelijke beleidsvelden in hun samenhang standaard onderdeel gaan vormen van inkoopprocedures en contractmanagement via werkinstructies, opleiding, monitoringsinstrumenten en afwegingskaders.
- Training over Circulair Inkopen voor inkopers, budgethouders en contractmanagers.
- Stimuleren Emissievrij Binnenstedelijke Stadslogistiek via inkoop, o.a. door een praktische beslisboom voor inkopers om criteria op te nemen bij gemeentelijke opdrachten en actieve sturing tijdens uitvoering van contracten (verhuisdiensten, verkiezingen, huurderonderhoud e.d.). Rotterdam heeft op dit thema samengewerkt in het Europese consortium BuyZET (www.buyzet.eu).

In 2019 zijn de volgende aanbestedingen gepubliceerd waarin prestaties op het gebied van de energietransitie, circulariteit en schone leefomgeving expliciet onderdeel uitmaakten van de gunningsbeslissing:

- Leveringsovereenkomst groene elektriciteit (nieuwe opwekcapaciteit, 100% zon en wind, waarvan groot deel op Rotterdams grondgebied).
- Raamovereenkomst stedelijk groenonderhoud met inzet op hoogwaardig gebruik van reststromen uit groenafval, volledig emissievrij handgereedschappen, en emissievrij transport van materialen.
- Innovatieve aanbestedingsstrategie asfalteringswerkzaamheden A. Van Stolkweg met inrijzen van milieuschade. De winnende aannemer gaat asfalt toepassen met secundaire grondstoffen en met een lage CO2 footprint.
- Pilot natuursteen elementen Coolsingel met Due Diligence verplichting op de naleving van internationale arbeidsomstandigheden.
De leverancier heeft zich aangesloten bij het TruStone covenant en stelt verplicht een plan van aanpak op om de arbeidsomstandigheden te gaan verbeteren waar nodig.

het inzetten op het circulair maken van de interne gemeentelijke bedrijfsvoering deden we 2019 door het project 'intern grondstoffenmanagement' waarin we de volgende acties oppakten:

- cateringcontracten herzien (in voorbereiding)
- koffiedrab pilot (in voorbereiding)
- aangepaste afvalscheiding (in voorbereiding)

Indicatoren

Effectindicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 1: De stijging van de CO ₂ -uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO ₂ -reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.	Streefwaarde	niet >31,9 Mton	niet >31,9 Mton	<31,9 Mton	<31,9 Mton	
	Realisatie	31,9 Mton	29,9 Mton bekend zomer 2020			
Collegetarget 2: Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO ₂ wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.						
Jaargemiddelde*	Streefwaarde	16	12	8	0	
	Realisatie	5	4	n.b.	n.b.	
Uurgemiddelde**	Streefwaarde	0	0	0	0	
	Realisatie	0	0	n.b.	n.b.	
Ten minste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd, waarvan 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid***.	Streefwaarde					
	Realisatie					
* Betreft het aantal toetspunten > NO ₂ 40 g/m ³ (jaargemiddelde gebaseerd op NSL voorgaande jaar)						
** Betreft het aantal meetstations met >18 keer per jaar overschrijding NO ₂ 200g/m ³ (uurgemiddelde, gebaseerd op jaarverslag DCMR)						
*** Nadere uitwerking volgt in samenhang met woningbouwopgave						

Twee ambities uit het coalitieakkoord worden hier samengevoegd onder een collegetarget. Verduurzamen gebeurt door en kan ook gemeten worden via een slimme keuze voor een combinatie van maatregelen: aardgasvrij maken (of daarop voor te bereiden), voorzien van eigen energie opwek en/of -opslag, kostenefficiënt te isoleren /renoveren, materiaal circulair inzetten, energiegebruik van bewoners veranderen, woningen voorzien van oplaadfaciliteiten voor elektrisch vervoer, huizen klimaatbestendiger maken (bv groene daken, ontstenen van tuinen, wateropvang en hittestress maatregelen).

Circulaire economie staat bij taakveld [Afval - Grondstoffen](#)

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking

Baten exclusief reserves	0	1.951	2.008	57
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	1.498	1.705	207
Overige opbrengsten derden	0	453	303	-150
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	49.423	41.363	37.340	-4.024
Apparaatslasten	0	2.127	2.101	-26
Inhuur	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	17	17	0
Personeel	0	2.110	2.084	-26
Interne resultaat	16.040	6.974	6.738	-236
Interne resultaat	16.040	6.974	6.738	-236
Programmalasten	33.383	32.262	28.501	-3.761
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	32.444	11.859	9.038	-2.821
Kapitaallasten	618	558	558	0
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	322	19.845	18.905	-940
Saldo voor vpb en reserveringen	-49.423	-39.412	-35.332	4.080
Saldo voor reserveringen	-49.423	-39.412	-35.332	4.080
Reserves	18.334	3.292	-2.665	-5.957
Onttrekking reserves	18.334	12.318	6.361	-5.957
Toevoeging reserves	0	45.484	45.484	0
Vrijval Reserves	0	36.458	36.458	0
Saldo	-31.090	-36.120	-37.997	-1.877

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-31.090

Omissieregeling 2019	-30.747
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-32.045
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-36.096
10-maandsrapportage 2019	-36.120
Realisatie 2019	-37.997

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. C2 Deponie	0	900	0	-900
2. Bestemmingsreserve Bodem	0	-3.871	- 3.871	0
3. Diverse afwijkingen bestemmingsreserves	0	-2.086	- 2.086	0
4. Verhoogde duurzame initiatieven	0	1.218	0	-1.218
5. Diverse afwijkingen	57	-185	0	242
Totaal afwijkingen	57	-4.024	-5.957	-1.877

Toelichting overzicht afwijkingen

Het saldo van dit taakveld bedraagt € 1,9 mln nadelig. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

1. C2 Deponie

In 2019 is de C2 Deponie overgedragen aan de Provincie Zuid-Holland. In de begroting is een teruggave van € 900 aan de gemeente Rotterdam opgenomen als gevolg van een verwachte liquidatie van de vennootschappen C2 Rotterdam. Deze teruggave is niet gerealiseerd, omdat de liquidatie van de vennootschappen in 2020 wordt uitgevoerd. Dit leidt in 2019 tot een financieel nadeel van € 900 en zal in 2020 tot een incidentele baat van gelijke omvang leiden.

2. Bestemmingsreserves Bodem

Het programma bodem bestaat uit 3 deelprogramma's: Gasfabrieken, Spoed en Gebiedsgericht Grondwaterbeheer Botlek. Alle drie worden gefinancierd vanuit deze bestemmingsreserve.

Gasfabrieken

In 2019 heeft aanvullend onderzoek ten behoeve van de aanpak van de sanering plaatsgevonden en vonden geen grote saneringswerkzaamheden voor gasfabriek Keilehaven plaats. Hierdoor vallen de lasten € 1,7 mln lager uit dan begroot.

Spoed

Binnen het deelprogramma Spoed worden de historische ernstige spoedeisende verontreinigingen van de bodem (omschrijving op basis van de wet bodembescherming) in beeld gebracht en aangepakt. De aanpak van lood in de bodem is bepalend voor een belangrijk deel van de kosten van het dit deelprogramma. Het aantal te saneren locaties in 2019 was minder dan voorzien, waardoor de lasten in 2019 € 2,0 mln lager uitvallen dan begroot.

Gebiedsgericht Grondwaterbeheer Botlek

Een uitrol van de gebiedsgerichte aanpak richting Europoort wordt onderzocht. Besteding van de middelen is onder andere afhankelijk van het aantal bedrijven dat interesse toont in de aanpak van sanering en in welk jaar zij dit doen. De lagere interesse leidt in 2019 tot lagere lasten, € 171.

3. Diverse afwijkingen bestemmingsreserves

In de 2019 zijn de lasten en dekking uit een aantal bestemmingsreserves lager uitgevallen dan begroot. Dit betreffen de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling-Gasfabriek (- € 272), diverse bestemmingsreserves Energietransitie (- € 778), bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds-Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (- € 175), bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds-Transitie Regionale Uitvoerings Diensten (- € 160), bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit (- € 496) en bestemmingsreserve Duurzaam (- € 200).

4. Verhoogde Duurzame initiatieven

In 2019 kwamen meerdere mogelijkheden en initiatieven tot ontwikkeling die de duurzaamheid op de sportlocaties van het Sportbedrijf Rotterdam verbeterden en de circulaire en nieuwe economie binnen het Rotterdamse bedrijfsleven bevorderden.

5. Diverse afwijkingen

De overige diverse afwijkingen bestaan voornamelijk uit een voordelig effect op een bijdrage aan het op te richten Gebiedsfonds Windpark Hartelbrug II van € 200. Omdat dit Gebiedsfonds in 2019 nog niet is opgericht, is er vanuit de gemeente Rotterdam nihil euro bijgedragen. Hiervoor wordt een bestemmingsvoorstel ingediend.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidsnota Huishoudelijk Afval 2013-2018](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [Beleidskader Groepsrisico](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Koersnota Schone Lucht](#)
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Programma Duurzaam 2015-2018 'Duurzaam dichterbij de Rotterdammer'](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam gaat voor circulair - Visie en aanpak 2017](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Rotterdam Staat van de Stad](#)

- [Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Stedelijke Agenda Haven](#)
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld en vervolg taakvelddoelstellingen

Vervolg taakvelddoelstellingen

- verminderen van geluidsoverlast
- een betere regie op het gebruik van de ondergrond
- een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners
- verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Omschrijving taakveld

Nederland moet in 2050 een land zijn zonder CO2 uitstoot en met een volledig circulaire economie. Daar moet nu mee begonnen worden. Ook Rotterdam heeft hierin een belangrijke opgave. Prioriteit ligt daarom bij de uitvoering en ondersteuning van activiteiten voor het realiseren van de energietransitie in gebouwde omgeving en mobiliteit, de omslag naar een circulaire economie, het verbeteren van de luchtkwaliteit, vergroting van de veerkracht van de stad, in combinatie met de vergroening, waterveiligheid en transformatie naar een nieuwe duurzame economie.

We zetten in op een fijne woon- en leefomgeving voor alle Rotterdammers: schoner, groener en gezonder. In het taakveld Milieubeheer wordt ingezet op maatregelen die de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, schone lucht, minder geluidsoverlast en schonere en veiliger bodems bevorderen en zo een bijdrage leveren aan een rijke en stabiele biosfeer en daarmee aan een aantrekkelijke leefomgeving. Dit vergt vooral focus op anders werken: die keuzes krijgen waarde als we ze omzetten in kansen door integraler en slimmer te werken. Dus zetten we de energietransitie in als vliegwiel voor duurzame bedrijvigheid, voor nieuwe werkgelegenheid en het aantrekkelijker maken van woningen en wijken.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Pagina 74

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Een aantrekkelijke en leefbare stad voor iedereen, nu en in de toekomst.

Meer gezonde Rotterdammers die bewegen, spelen, sporten, ontmoeten, ontspannen en recreëren.

Een investering in de doorontwikkeling van de klimaat adaptieve deltastad.

Samenwerking met Rotterdammers en gedeeld eigenaarschap.

Ontwikkelingen en voortgang

We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat. In het coalitieakkoord zijn veertien collegetargets vastgesteld. Colleetarget nummer elf luidt: “20 hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018”.

In juni 2019 is de concept visie Openbare Ruimte besproken in de commissie BWB. De visie schetst de opgaven voor de openbare ruimte die wij de komende 10 jaar voorzien, in relatie tot de binnenstedelijke verdichting en de diverse transitie die op ons afkomen, zoals klimaatadaptatie en energie. De opgaven zijn verwoord in drie doelen:

1. Groenere en duurzame stad
2. Openbare ruimte van en voor iedereen
3. Ruim baan voor fietser en voetganger

Daarnaast zijn er vijf speerpunten voor Rotterdam benoemd:

1. Groenstructuur
2. Rivieren, kust en regio
3. Binnenstad
4. Focuswijken Rotterdam-Zuid
5. Boulevards en stadsstraten

In lijn met de visie Openbare Ruimte wordt ook gewerkt aan een update van de Rotterdamse Stijl. De Rotterdamse Stijl is een handboek met inrichtingsrichtlijnen en materialen. Zo realiseren we een eenduidige, herkenbare en duurzame inrichting van de openbare ruimte die ook goed te beheren is.

In april 2019 is de raad geïnformeerd over het plan van aanpak Groenoffensief “Rotterdam gaat voor groen!”, hiermee wordt ingezet op speerpunt 1 Groenstructuur. Deze aanpak geeft in vier pijlers het kader voor uitvoering van het collegetarget 20 hectare vergroening. In 2019 is verder gewerkt aan extra aanleg van groen in de

openbare ruimte, meer mogelijkheden voor groen dichtbij huis, een subsidieregeling voor groenblauwe schoolpleinen, de stimulering van aanleg van groene daken en meer groen bij werklocaties, zoals bedrijventerreinen en kantorenlocaties.

Het college heeft in februari 2019 het Toekomstperspectief Binnenstedelijke Nieuwe Maas vastgesteld. Dit toekomstperspectief is met het in juni 2019 door het college vastgestelde Uitvoeringsprogramma Rivieroevers Rotterdam 2019-2022 doorgeleid aan de gemeenteraad. Hiermee is ingezet op speerpunt 2 Rivieren, kust en regio van de visie openbare ruimte.

Wat willen we bereiken?

1. We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat.
2. Een meer uitgebreide, beter aaneengesloten groenstructuur in de stad die bijdraagt aan een meer robuuste én veerkrachtige openbare ruimte met betere biodiversiteit.
3. Een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte die ontwikkelingen die op de stad afkomen kan opvangen: energietransitie, klimaatadaptatie, veranderende mobiliteit, netwerksamenleving, circulaire economie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- 1: We werken aan een groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een goede gezondheid en aantrekkelijk werk- en leefklimaat.
 - Deze collegeperiode (2018-2022) staat in het teken van het collegetarget Rotterdam gaat voor groen! ('Groenoffensief'): Met alle partners in de stad maken we het Rotterdamse groenareaal groter, beter en aantrekkelijker. Dat doen we samen met partijen in de stad (bedrijven, instellingen, corporaties, ondernemers, natuurorganisaties, terreinbeheerders, groene initiatiefnemers, bewoners).
 - Voor de openbare ruimte en publieke panden van de gemeente Rotterdam zetten we vergroening voort en intensiveren die waar mogelijk. Als gemeente geven wij het goede voorbeeld voor vergroening van de ruimte en de bebouwing.
 - Bij vergroening hebben wij het over maatregelen die bijdragen aan toename van het areaal groen in de stad. Dat kan zijn gras, opgaande beplanting, bomen, groene oevers, water en verbeteren van de groeiomstandigheden van bomen.

- We realiseren daarbij drie slimme, ecologische verbindingen tussen groene plekken, parken en de stad uit, zoals van het park Twee Heuvels naar het Eiland van Brienenoord, de Steilrand van Schie naar Rottemeren en de Heemraadsingel naar het Vroesenpark.
- De collegetarget leidt tot een impuls in het stedelijke groene netwerk voor sport, recreatie en verblijf.
- De collegetarget realiseert een groene kwaliteitsimpuls, bijvoorbeeld groene wandelroutes in de buurt en wijk mogelijk maken.
- De collegetarget draagt via het onderdeel “Groen dichtbij huis” bij aan diverse maatregelen en middelen voor initiatieven van Rotterdammers die hun tuin, dak of woonomgeving willen vergroenen.
- De vergroening in de binnenstad zetten we voort.
- We blijven investeren in de buitenruimte van met name de focuswijken op Zuid, gekoppeld aan het brede maatregelenpakket van NPRZ.
- We werken mee aan het versterken van het regionale landschap, de bereikbaarheid en de toegankelijkheid via deelname aan Recreatieschap Rottemeren en regionale Landschapstafels als Hof van Delfland en IJsselmonde. De provincie werkt ook aan groenblauwe verbindingen tussen stad-regio, waaronder de Rotte en de Schie als verbinding tussen stad en regionale landschap.
- Het groenblauwe netwerk in buurten en wijken in en om de stad uitbreiden voor langzaam verkeer (voetganger en fiets), zowel functioneel (werk) als recreatief.
- Meer wateropvang en recreatie-natuur binnen en buiten de stad (onder andere via het Deltaplan).
- Kleine kwaliteitsingrepen toepassen bij herbestrating (in samenwerking met Stadsbeheer) die bijdragen aan de functionaliteit, vergroening en duurzaamheid (functionele wijzigingen).
- Bijdragen (samen met Stadsbeheer) aan het opstellen en realiseren van een integraal deltaplan (grond)water voor wateroverlast, waterveiligheid en hittestress (uitwerking van het in 2019 gepresenteerde Urgentiedocument Rotterdams WeerWoord). De uitwerking in een uitvoeringsstrategie heeft brede consequenties voor de inrichting van de openbare ruimte. Denk aan inrichtingsprincipes (bijvoorbeeld groene infiltratie greppels of rioolscheiding) en materiaalgebruik (bijvoorbeeld waterdoorlatende bestrating)
- In 2019 is samen met het programma WeerWoord een subsidie voor 5 groenblauwe schoolpleinen uitgezet. Deze subsidie wordt voortgezet in 2020.

2: Een meer uitgebreide, beter aaneengesloten groenstructuur in de stad die bijdraagt aan een meer robuuste én veerkrachtige openbare ruimte met betere biodiversiteit.

- Waar mogelijk en voor Rotterdammers van alle leeftijden realiseren van voorzieningen die leiden tot spelen, bewegen, sporten en ontmoeten in de openbare ruimte (onder andere toegankelijk maken en vergroenen schoolpleinen).
 - Waar mogelijk in lokale woonstraten en stadsstraten zorgen voor vergroening (meer en grotere bomen en meer groen), verbeteren van verbindingen en balans in gebruik, onder andere door mee te liften met onderhoudsprojecten (met Stadsbeheer) en functionele wijzigingen. Het doel is 20 (clusters van) straten aan te pakken in de periode 2019-2022, de aanpak vordert.
- Programma Rivieroevers Rotterdam door ontwikkelen:
 - Het programma voor komende jaren is in 2019 vastgesteld op basis van het toekomstperspectief voor de binnenstedelijke Rotte en het toekomstperspectief voor de binnenstedelijke Nieuwe Maas, ook in 2019 vastgesteld. Daarin wordt antwoord gegeven op:
 - Hoe en met welke mogelijkheden we de rivieroevers levendiger, aantrekkelijker en groener maken, de beleving van de rivier versterken en hoe we meer op en langs de oevers van de Maas kunnen recreëren. Bijvoorbeeld met nieuwe stadsparken voor alle Rotterdammers, zoals langs de Maasboulevard, in de Maashaven en in de Rijnhaven.
 - De Rotte ontwikkelen tot een aantrekkelijke groene openbare ruimte met recreatie- en verblijfsmogelijkheden. Realiseren van een aantal groene plekken en aantrekkelijke routes langs de Rotte, zoals Crooswijkse Bocht, trap Grote Kerkplein en herinrichting Leuvekolk inclusief waterinlaat en vispassage.
 - Het Nieuwe Maasparcours is afgerond en opgenomen in knooppuntenroute.

We werken aan het vergroenen van circa tien stenige pleinen in de periode 2019-2022.

Het verbeteren van oversteekbaarheid van stadsstraten (en boulevards) en het meer ruimte maken voor voet- en fietspaden en vergroening (zoals Schiedamsedijk, Leuvehavenzijde, Pleinweg, Zuiderparkweg). Het creëren van essentiële wandel- en fietsroutes voor de stad die scholen, tal van groen en diverse voorzieningen verbinden.

- We werken samen met de afdeling Mobiliteit aan het verbeteren van fiets- en wandelroutes en hebben bijgedragen bij aan de Fietskoers en de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak en hebben in 2019 het internationale congres over lopen georganiseerd, Walk21.
- We werken aan de actualisatie van de Rotterdamse Stijl waarbij we inzetten op meer gebruik van groen en circulair materiaal (inclusief een innovatiebudget voor nieuw en circulair materiaal).
- Daarbij werken we ook aan een onderzoeksagenda voor het gebruik van de openbare ruimte.

3: Een veerkrachtige openbare ruimte die ontwikkelingen die op de stad afkomen kan opvangen: energietransitie, klimaatadaptatie, veranderende mobiliteit, netwerksamenleving, circulaire economie.

- We zetten structureel in op een integrale aanpak van opgaven en meekoppelkansen bij activiteiten op het gebied van energietransitie, klimaat adaptatie, mobiliteit, circulaire economie en gezondheid. Hiervoor werken we mee aan programma's, zetten we ons netwerk in en geven we input bij de lopende projecten.
- De concept omgevingsvisie gebruiken we om het werken met een integrale visie op de stad te borgen en de kwaliteit van de ontwikkelingen te vergroten.

Indicatoren

Effectindicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 11: 20 ha groen erbij in 2022 t.o.v. 2018			+ 5 ha	+ 10 ha	+ 15 ha	+ 20 ha
			+ 8,9 ha*			
Beleving toename groen in wijken en buurten		23	23	23	23	23
	23	23				

* De extra hectaren groen worden voor deels bepaald op basis van luchtfoto's (groene daken) en deels op basis van inrichtingsplannen (openbare ruimte, werklocaties en dichtbij huis). De inventarisatie van de inrichtingsplannen bevindt zich in de afrondende fase. Mogelijk kan het netto hectares groen hierdoor wijzigen.

Prestatie-indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Realisatie ecologische verbindingen			3 ecologische verbindingen realiseren in de stad			

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	563	1.833	1.821	-12
Bijdragen rijk en medeoverheden	563	1.833	1.706	-127
Overige opbrengsten derden	0	0	115	115
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	8.140	11.358	9.783	-1.575
Interne resultaat	630	2.475	2.896	421
Interne resultaat	630	2.475	2.896	421
Programmalasten	7.510	8.882	6.887	-1.996
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.020	7.477	2.040	-5.437

Kapitaallasten	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	1	1
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.490	1.405	4.846	3.441
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.577	-9.524	-7.961	1.563
Saldo voor reserveringen	-7.577	-9.524	-7.961	1.563
Reserves	3.030	3.890	2.397	-1.494
Onttrekking reserves	3.030	3.890	2.397	-1.494
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-4.547	-5.634	-5.565	69

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-4.547
Omissieregeling 2019	-6.878
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-6.870
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-5.826
10-maandsrapportage 2019	-5.634
Realisatie 2019	-5.565

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	-1.494	-1.494	0
2. Diverse afwijkingen	-12	-81	0	69
Totaal afwijkingen	-12	-1.575	-1494	69

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

In het kader van het groenoffensief ("Rotterdam gaat voor groen") zijn er minder lasten gerealiseerd dan voorzien van € 980. Dit komt onder andere door minder subsidieaanvragen voor groene daken en het verschuiven van vergroeningsprojecten en projecten in de openbare ruimte naar 2020.

Er is voor 2019/2020 een voorbereidingsbudget gereserveerd voor de uitvoering van de plannen voor:

- Hofbogen
- Groene Long: Hofplein en Blaak/Westblaak
- Schouwburgplein
- Alexanderknoop
- Maashavenpark

Er was ingeschat dat de piek van de lasten en werkzaamheden in 2019 zou plaatsvinden, maar dit is deels (voor € 514) verschoven naar 2020. Hiermee valt de onttrekking uit de bestemmingsreserve met hetzelfde bedrag lager uit dan begroot.

2. Diverse afwijkingen

Overige kleinere afwijkingen op diverse budgetten en projecten

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)
- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Beleidsregeling Parkeernormen auto en fiets gemeente Rotterdam 2018](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Rivier als getijdenpark - groeidocument 2018](#)
- [Focus Document City Lounge/ Binnenstadsplan 2014-2018](#)
- Gebiedsaanpak energietransitie
- [Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)

- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017 Havenvisie 2030](#)
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Horecagebiedsplan 2017-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader oplaadinfrastructuur auto's](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Milieuzone kaart](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)

- [OV-visie Rotterdam 2018-2040](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Programma Rivieroever](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2016 - 2030+](#)
- [Rotterdamse Stijl](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- Stedelijke Agenda Haven
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)
- [Verbonden stad - visie openbare ruimte binnenstad Rotterdam - Ruimtelijke ontwikkelingsstrategie 2030](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- Verkeer- en vervoersplan Rotterdam 2003-2020
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [Recreatiekader Rottemeren "Ruimte voor een groenblauwe toekomst, Kader en koers voorrecreatief landschapspark Rottemeren" 2019](#)

Omschrijving taakveld

Ons doel is het realiseren van mooi, divers en uitnodigend openbaar groen en stedelijk water. Het groen en water in Rotterdam heeft daarbij landschappelijke en ecologische waarde, is goed verspreid, divers en biedt ruimte aan toegankelijke recreatie, houdt de mensen en de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk. Juist in de verdichtende omgeving wordt gezorgd voor een eveneens groeiende aanwezigheid van openbaar groen en stedelijk water. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering en gezonde groei in relatie tot de stedelijke verdichtingsopgave.

Tot dit Rotterdamse taakveld behoren:

- Aanleg van openbaar groen inclusief het plaatsen van kunstwerken in de openbare ruimte
- Aanleg van openbaar water: vijvers en kleine watergangen
- Aanleg van speelvoorzieningen

Al deze opgaven vragen om creatieve en innovatieve oplossingen en andere samenwerkingsvormen met (deels nieuwe) partners. Alleen door samen op te trekken met oog voor de brede doelstellingen van de stad en het effect van onze aanpak op de Rotterdammer zorgen we voor maximaal resultaat, ook op de lange termijn. Daarbij maken we gebruik van de vijf perspectieven uit de concept Omgevingsvisie:

1. Circulaire stad
2. Compacte stad
3. Productieve stad
4. Inclusieve stad
5. Gezonde stad

Deze perspectieven sluiten goed aan bij onze ambities.

Met de bovengenoemde doelen beogen we de volgende effecten in de stad te bereiken:

- Tevredenheid van bewoners vergroten over de openbare ruimte, waaronder het groen, water en speelvoorzieningen
- Groei van gebruikers en bezoekersaantallen van stadsparken en wijkvoorzieningen faciliteren van de bevordering van een duurzame en gezonde leefstijl
- Weerbaarheid van de stad versterken waar het gaat om klimaatverandering

Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad.

Zorgen voor de implementatie van de Omgevingswet.

Zorgen voor actuele, flexibele en toekomstgerichte juridische kaders voor de ontwikkeling van de stad.

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Tijdens de Europese Top van 20 juni 2019 heeft de Europese Raad zijn strategische agenda voor 2019-2024 gepresenteerd. Er zijn sterke aanknopingspunten voor de gemeente met de Europese agenda. De nieuwe Europese Commissie die vanaf 1 november 2019 zal aantreden komt met een definitief werkprogramma voor de vijfjarige termijn en voor het eerste jaar. Deze agenda's worden getoetst aan de doelstellingen in het taakveld [Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling]. Op basis hiervan wordt voor het taakveld een EU werkprogramma opgesteld. Hierin wordt opgenomen welke opgave Europese middelen beschikbaar zijn en welke invloed huidige en toekomstige Europese regelgeving heeft op het bereiken van de doelstellingen.

Wat willen we bereiken?

Een goede implementatie van de Omgevingswet

De implementatie van de Omgevingswet heeft vier belangrijke maatschappelijke verbeterdoelen:

- Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- Het maken van en het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van een afwegingskader ruimtegebruik voor de gemeente in relatie tot het frequenter optreden van meervoudige claims op dezelfde ruimte;
- Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving (integraliteit);

- Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving;
- Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving (mede om participatie en betrokkenheid van burgers en bedrijven te vergroten).

Een integrale omgevingsvisie en strategie voor de groei van de stad

Een door de gemeenteraad vastgestelde Omgevingsvisie Rotterdam uiterlijk in 2020. De Omgevingsvisie Rotterdam kent twee doelstellingen:

1. Inhoud:
Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rotterdam, zodat het voor alle Rotterdammers bezoekers, ondernemingen en ondernemers fijn wonen, leven, verplaatsen, ontmoeten, werken en recreëren is vandaag, morgen en overmorgen.
2. Proces:
Het verbeteren van de planvormings- en besluitvormingsprocessen in de fysieke leefomgeving met een goede wisselwerking tussen gemeente, burgers, ondernemers en bezoekers.

Omgevingsplan

- Per 1-1-2021 zijn alle gemeenten verplicht om te beschikken over een Omgevingsplan. Voor Rotterdam gaan we uit van een eerste versie Omgevingsplan (1.0), inclusief een aanpak voor de periode 2021-2029. Uiterlijk in 2029 wordt er een Omgevingsplan Rotterdam (nieuwe stijl en met een nieuwe standaard) opgeleverd.
- Om te komen tot dit Omgevingsplan wordt de komende jaren al in diverse gebieden geëxperimenteerd met pilot Omgevingsplannen. De ervaringen worden verwerkt in het definitieve Omgevingsplan voor heel Rotterdam.
- Tot 2021 blijven de huidige bestemmingsplannen gehandhaafd. De formele actualisatieplicht is komen te vervallen, maar de gemeente is wel verplicht om in alle gebieden te voorzien in actuele juridische kaders, die ook op de juiste manier digitaal raadpleegbaar zijn. Tot 2021 wordt dus nog een aantal nieuwe bestemmingsplannen gemaakt, waarbij de focus ligt op de gebieden met grote ontwikkelingen (toekomstige woningbouwlocaties en NPRZ) en daar waar nog geen kaders zijn.
- Daarnaast is en wordt sinds de zomer 2019 capaciteit ingezet op de stikstofproblematiek. Dit naar aanleiding van de uitspraak van het Europese Hof en de Raad van State waarmee het Programma Aanpak Stikstof is komen te vervallen. De gemeente Rotterdam heeft daarop direct een expertteam samengesteld om tot een hanteerbare werkwijze te komen. De werkwijze is inmiddels uitgewerkt en geïmplementeerd in de gemeentelijke werkprocessen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Implementatie van de Omgevingset

- Naast de invoering van de instrumenten omgevingsvisie en Omgevingsplan behelst de Omgevingswet veranderingen in de informatievoorziening naar en participatie door belanghebbenden. Concreet werkten we daarvoor de volgende zaken uit:
- Een eerste uitwerking is gemaakt hoe de Omgevingswetinstrumenten in Rotterdam samen een werkend stelsel gaan vormen.
- We werkten, als Rotterdam, aan het proces om op de invoeringsdatum van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) van het Rijk een goede aansluiting hebben op het vastgesteld ambitieniveau.
- We werkten aan een goede aanpassing van de informatievoorzieningen vanuit Rotterdam die geen relatie hebben met het DSO.
- We werkten aan het realiseren van compacte plannen van aanpak voor de doorontwikkeling van de 16 basisprocessen na invoeringsdatum en dat er waar mogelijk direct aan de slag wordt gegaan met mogelijke oplossingsrichtingen.

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad

- Begin 2018 is de Verkenning Omgevingsvisie opgeleverd. De ontwikkeling van de stad wordt beschreven aan de hand van vijf perspectieven: circulaire stad, compacte stad, productieve stad, inclusieve stad en gezonde stad. Deze perspectieven sluiten goed aan bij de ambities uit het coalitieakkoord en wat het college wil gaan doen. Denk aan: de maatregelen energietransitie passen bijvoorbeeld binnen het perspectief circulaire stad en productieve stad en de maatregelen bij wonen in een wereldstad sluiten aan bij de perspectieven compacte stad, inclusieve stad en gezonde stad.
- In oktober 2019 is het document 'De veranderstad, op weg naar de Omgevingsvisie Rotterdam' opgeleverd. Het document bouwt voort op de perspectieven uit de Verkenning Omgevingsvisie en stelt 12 potentieel belangrijke besluiten aan de orde. Deze 'kernpunten' vormen de basis voor de participatie die in 2020 uitgerold wordt.
- Tijdens het opstellen van de omgevingsvisie is gekeken naar de relatie met andere ruimtelijke beleidsdocumenten (zoals de Visie Openbare Ruimte, de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak, de Havenvisie en de referentie waarden voor maatschappelijke voorzieningen). Hierbij werd gestuurd op hoe de ruimtelijke vertaling van deze beleidsvelden wordt ingebracht in de stedelijke afweging.
- Tot slot werd gewerkt aan een uitvoeringstrategie, waarin de omgevingsvisie wordt vertaald naar gebieden en thematische programma's. Onderdeel daarvan is een groeistrategie, waarmee we sturen op ruimtelijke condities voor de duurzame groei van de stad en een goede afweging bij conflicterende ruimteclaims op stedelijk niveau.
- De omgevingsvisie wordt in 2021 vastgesteld.

Omgevingsplan

- We sorteerden in 2019 voort op het gegeven dat ook Rotterdam per 1-1-2021 net als alle andere gemeenten verplicht zijn om te beschikken over een Omgevingsplan. Voor Rotterdam werkten we aan het proces voor een eerste versie Omgevingsplan (1.0), inclusief een aanpak voor de periode 2021-2029. Uiterlijk in 2029 wordt er een Omgevingsplan Rotterdam (nieuwe stijl en met een nieuwe standaard) opgeleverd.
- Om te komen tot dit Omgevingsplan is het afgelopen jaar al in diverse gebieden geëxperimenteerd met pilot Omgevingsplannen om ervaring op te doen. De ervaringen worden straks verwerkt in het definitieve Omgevingsplan voor heel Rotterdam.
- In 2019 is gewerkt aan de verplichting van gemeenten om (tot 2021) in alle gebieden te voorzien in actuele juridische kaders, die ook op de juiste manier digitaal raadpleegbaar zijn. De formele actualisatieplicht is komen te vervallen. In dat licht is in 2019 nog een aantal nieuwe bestemmingsplannen gemaakt, waarbij de focus ligt op de gebieden met grote ontwikkelingen (toekomstige woningbouwlocaties en NPRZ) en daar waar nog geen kaders zijn.
- Daarnaast is en wordt sinds de zomer 2019 capaciteit ingezet op de stikstofproblematiek. Dit naar aanleiding van de uitspraak van het Europese Hof en de Raad van State waarmee het Programma Aanpak Stikstof is komen te vervallen. De gemeente Rotterdam heeft daarop direct een expertteam samengesteld om tot een hanteerbare werkwijze te komen. De werkwijze is inmiddels uitgewerkt en geïmplementeerd in de gemeentelijke werkprocessen.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	1.468	5.365	2.781	-2.584
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.468	5.365	2.663	-2.702
Overige opbrengsten derden	0	0	118	118
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	5.268	11.785	9.395	-2.390
Apparaatslasten	17.927	16.844	16.046	-798
Inhuur	5.534	2.654	2.797	143
Overige apparaatslasten	202	308	411	103
Personeel	12.191	13.883	12.839	-1.044

Interne resultaat	-17.892	-13.107	-11.207	1.900
Interne resultaat	-17.892	-13.107	-11.207	1.900
Programmalasten	5.233	8.048	4.556	-3.492
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5.233	8.048	4.556	-3.492
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-3.800	-6.420	-6.614	-194
Saldo voor reserveringen	-3.800	-6.420	-6.614	-194
Reserves	0	102	102	0
Onttrekking reserves	0	102	102	0
Saldo	-3.800	-6.318	-6.512	-194

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-3.800
Omissieregeling 2019	-356
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-719
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-6.458
10-maandsrapportage 2019	-6.318
Realisatie 2019	-6.512

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Bestaand Rotterdams Gebied	-2.584	-2.584	0	0
2. Diverse afwijkingen	0	194	0	-194
Totaal afwijkingen	-2.584	-2.390	0	-194

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Bestaand Rotterdams Gebied

In 2019 leidt een vertraging in de uitvoering van een aantal projecten voor het Bestaand Rotterdams Gebied tot een onderbesteding van de externe middelen.

2. Diverse afwijkingen

De diverse afwijkingen bedragen € 194 nadelig ten opzichte van begroot en bestaan uit lagere apparaatslasten en nadelige projectresultaten.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Beleidsregeling Parkeernormen auto en fiets gemeente](#)
- [Binnenstad als City Lounge - Binnenstadplan 2008-2020](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Rivier als getijdenpark - groeidocument 2018](#)
- [Focus Document City Lounge/ Binnenstadsplan 2014-2018](#)
- Gebiedsaanpak energietransitie
- [Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)
- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie](#)
- [Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Havenvisie 2030](#)

- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017 Havenvisie 2030](#)
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Horecagebiedsplan 2017-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader oplaadinfrastructuur auto's](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Milieuzone kaart](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)
- [OV-visie Rotterdam 2018-2040](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Programma Oost 2017-2019](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Programma Rivieroevers Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018 Rotterdam Verkeersveilig - Meerjarenplan 2016-2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018 Rotterdam Verkeersveilig - Meerjarenplan 2016-2018: Actieplan Verkeersveilige scholen](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Fietsplan 2016- 2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Parkeerplan Rotterdam 2016-2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2016 - 2030+](#)
- [Rotterdamse Stijl](#)

- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Stedelijke Agenda Haven](#)
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)
- [Verbonden stad - visie openbare ruimte binnenstad](#)
- [Rotterdam - Ruimtelijke ontwikkelingsstrategie 2030](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- Verkeer- en vervoersplan Rotterdam 2003-2020
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015 Concept](#)
- [Visie Openbare Ruimte 2019-2029](#)
- [Actualisatie ontwikkelingsvisie Lijnbaan](#)
- [Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)

Omschrijving taakveld

Doel is het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rotterdam, zodat het voor alle Rotterdammers, bezoekers, ondernemingen en ondernemers fijn wonen, leven, verplaatsen, ontmoeten, werken en recreëren is vandaag, morgen en overmorgen. Goede en effectieve kaders voor de fysieke leefomgeving dragen bij aan een goede ontwikkeling van Rotterdam met het oog op de groei van de stad, rekening houdend met gewenste transitie in de stad.

De stad zal de komende jaren verder groeien en te maken krijgen met grote transitie. Richting het einde van de collegeperiode zal het aantal inwoners snel gaan toenemen, we zullen vele woningen en daarbij behorende infrastructuur moeten bouwen. Tegelijk zullen we ons hele energiesysteem op de schop moeten nemen, materiaalstromen in de stad circulair gaan maken, de stad verder uitrusten voor de veranderingen in de digitale wereld, de stad toerusten voor wateroverlast en hittestress en de mobiliteitsstromen naar OV en fiets moeten kanaliseren. Deze groei en verandering van de stad betekent een grote ruimtelijke opgave, waarbij de bouw van nieuwe woningen gepaard zal moeten gaan met de bouw van (maatschappelijke) voorzieningen, kwalitatief hoogwaardig groen, genoeg plek voor energieopwekking, -opslag en -transport, een goede bereikbaarheid en voldoende werkgelegenheid. We anticiperen daarbij op ontwikkelingen op het gebied van klimaat, bevolkingssamenstelling en economische vernieuwing. Dit vraagt een ruimtelijke visie en ruimtelijke kaders, waarmee de gemeente richting geeft aan de ontwikkeling van een duurzame stad waarin het prettig wonen, werken en verblijven is. Deze visie krijgt de vorm van een omgevingsvisie, conform de eisen van de nieuwe Omgevingswet. Daarbij worden alle aspecten die de fysieke leefomgeving beïnvloeden in samenhang gezien.

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels voor de fysieke leefomgeving. Vanaf 1 januari 2021 is er één integrale wet voor zaken als bodem, geluid, lucht, milieu, water, ruimtelijke ordening, monumentenzorg, natuur en gezondheid. Tot 2029 hebben we de tijd om helemaal in de geest van de wet te gaan werken. Die tijd is ook nodig, het is de grootste wetswijziging sinds de invoering van de Grondwet in 1848. De invoering van de wet gaat met veel veranderingen gepaard, maar de belangrijkste liggen op de volgende terreinen:

Andere manier van werken

De Omgevingswet vraagt vooral een andere manier van denken, werken en handelen. Van de stad maar ook van onze gemeentelijke organisatie. Integraal samenwerken binnen deze organisatie, collega-overheden, partners in de stad en bewoners. En daarnaast denken, redeneren en handelen vanuit het principe 'ja-mits' en procesgeoriënteerd. Een cultuurverandering waar de gemeente al langer mee bezig is en die we versterkt door moeten zetten.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Voor de nieuwe wet wordt landelijk een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ontwikkeld. Het DSO heeft voor de gebruiker de vorm van één digitaal loket. Het brengt alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving bij elkaar die voor iedereen inzichtelijk is. Daarnaast kunnen bewoners, bedrijven en overheden via dit loket meldingen doorgeven of een vergunning aanvragen.

Kerninstrumenten

De Omgevingswet kent een aantal nieuwe instrumenten waar we als gemeente mee gaan werken. De belangrijkste zijn de volgende:

- Omgevingsvisie (een samenhangende (integrale)) strategische richting voor de fysieke leefomgeving.
- (Omgevings)programma's (plannen waarmee we de veranderingen uit de omgevingsvisie concreet maken in de vorm van maatregelen).
- Omgevingsplan (dit plan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeente stelt binnen haar grondgebied. Het is de opvolger van onder andere de huidige bestemmingsplannen en verordeningen, maar krijgt een veel bredere inhoud).

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus.

Woningvoorraad met toekomstwaarde.

Basis op orde.

Belangrijke ontwikkelingen die effect hebben op het wonen en bouwen, waarvan de aard en omvang van het effect nog lang niet allemaal duidelijk is.

Ontwikkelingen en voortgang

De hoofddoelstellingen van het woonbeleid van de gemeente Rotterdam zijn aantrekkelijkere woonmilieus, een woningvoorraad met voldoende kwaliteit en duurzame toekomstwaarde, en borging dat de basis van de woningmarkt op orde blijft.

Visies en beleid

In 2019 zijn belangrijke richtinggevende documenten vastgesteld waaraan komende jaren verder invulling wordt gegeven. Besloten is de Woonvisie 2030 op basis van het Coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam' aan te passen op de onderdelen voorraadontwikkeling en duurzaamheid in de vorm van een Addendum en een Agenda 2022. Het Addendum is op 16 mei 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. Een belangrijke uitwerking van de Woonvisie 2030 en het Addendum is de 'Gebiedsatlas Ontwikkeling Woningvoorraad'. De Gebiedsatlas is hét instrument om ook op gebiedsniveau te sturen op de balans in de woningvoorraad.

Direct met het Addendum is op 16 mei 2019 ook het Actieplan middenhuur in de gemeenteraad vastgesteld. Het Actieplan bevat concrete maatregelen voor behoud en uitbreiding van de voorraad woningen in Rotterdam met een maandhuur tussen 711 en 1.000 euro (prijspeil 2018). Dit zijn maatregelen op het gebied van nieuwbouw, exploitatie van en toegang tot (vrije sector) corporatiebezit en het tegengaan van speculatie in de particuliere voorraad. Dit hele pakket aan maatregelen zorgt ervoor dat Rotterdamse middeninkomens beter bediend worden.

Op 11 april 2019 is het Werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is vastgelegd welke maatregelen nodig zijn in het resterend deel van deze collegeperiode om voldoende voortgang te houden op de lange termijn ambities van het NPRZ. De maatregelen richten zich op de drie sporen binnen de pijler Wonen, te weten:

- Basisaanpak Particuliere Voorraad: wegwerken van achterstallig onderhoud en het versterken van VvE's
Grondige Aanpak Particuliere Voorraad: verouderde woningen worden via sloop/nieuwbouw of transformatie vervangen door woningen die geschikt zijn voor een andere doelgroep.
- Corporatievoorraad: aanpak van corporatiewoningen door middel van sloop/nieuwbouw of een renovatie van minimaal € 37,5

Op 3 juni 2019 is de Woondeal Zuidelijke Randstad ondertekend, gezamenlijk met andere bestuurders in de zuidelijke Randstad en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze Woondeal is een samenwerkingsagenda tussen de betrokken overheden en heeft als belangrijkste thema's de woningbouwproductie, gebiedsontwikkeling en verbetering van de werking van de woningmarkt. Daarnaast bevat de Woondeal een set afspraken specifiek ten behoeve van de NPRZ-opgave in de pijler Wonen, zoals ook vastgelegd in het hiervoor genoemde Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 – 2022.

In dit verband is ook de uitspraak van Minister Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van belang inzake het geschil tussen de gemeente en Woonbron over hun bijdrage bij de aanpak van de particuliere woningvoorraad. Met de uitspraak kwam meer duidelijkheid over een langlopend verschil van inzicht tussen de corporaties en gemeente. De herstructurering van het particulier woningbezit in Rotterdam-Zuid is een taak waar Woonbron een bijdrage aan mag leveren. De gemeente kan deze bijdrage echter niet verplichten.

Op 27 juni 2019 heeft de gemeenteraad besloten de werking van de Verordening Woonruimtebemiddeling met één jaar te verlengen om voldoende tijd te hebben voor een gedegen evaluatie en herijking in regionaal verband.

Op 19 december heeft het college van B&W het uitvoeringsplan (Ver)Huren in Carnisse vastgesteld. Hierin is beschreven hoe de gemeente marktmeester wil zijn op de markt van huren en verhuren van particuliere woningvoorraad in Carnisse. Zo wil zij sturen op goed verhuurderschap. De aanpak is een gebiedsgerichte pilot vooruitlopend op de stedelijke aanpak Goed Huren en Verhuren die in 2020 wordt ontwikkeld.

Woningbouwproductie

Onverminderd van belang blijft de collegedoelstelling om te starten met de bouw van 18.000 woningen in de periode 2018-2022. Het door de gemeente en ontwikkelende partijen, inclusief corporaties, ondertekende Woningbouwakkoord vormt hiervoor de leidraad. Ditzelfde geldt voor de uitvoering van de in regionaal verband gemaakte afspraken tussen de regiogemeenten, woningcorporaties, Maaskoepel en de provincie Zuid-Holland. De afspraken richten zich op de voorraadontwikkeling en een evenwichtige verdeling van de sociale voorraad over de regio.

Om 18.000 woningen daadwerkelijk te starten werken wij aan voldoende overmaat in onze planvoorraad (factor 1.4). Gemeentelijke locaties worden versneld op de markt gezet en er is via de mogelijkheid van unsolicited proposals meer ruimte gekomen voor markt- en stadsmakers initiatieven. Ook werken wij in hoog tempo door aan het hard maken van onze planvoorraad in planologische kaders. Van de 25.000 woningen past ca 60% in huidige bestemmingsplankaders. Voor 40% ca 10.000 woningen moet nog een planologische procedure worden doorlopen, via een (project) bestemmingsplan, uitgebreide procedure, of coördinatieregelen.

Via het woningbouwakkoord hebben marktpartijen en woningbouwcorporaties zich gebonden aan de kwantitatieve en kwalitatieve Rotterdamse bouwopgave. Marktpartijen en corporaties spannen zich hiermee maximaal in om de bouwproductie ambitie van dit college daadwerkelijk te realiseren. Bovendien zijn we met marktpartijen en corporaties in gesprek over het stabielere maken van de Rotterdamse bouwproductie op de middellange termijn.

De realisatie van de opgave is echter niet vanzelfsprekend en zeer complex: kaders moeten snel worden uitgewerkt, vrijwel elke bouwopgave bevindt zich in bestaand stedelijk gebied en raakt bestaande belangen in positieve of negatieve zin. Ook zien we de beschikbaarheid van voldoende bouwers en aannemers afnemen, met snel stijgende bouwkosten tot gevolg. Bovendien hebben de uitspraak van de Raad van State in mei over het landelijke Programma Aanpak Stikstof (PAS) en de sinds juli aangescherpte regel voor PFAS (een verzamelnaam voor vervuilende stoffen) in de grond, een rem gezet op het aantal aangevraagde en verleende omgevingsvergunningen. De realisatie van het target staat daarmee constant onder druk.

Versterken bestaande woningvoorraad

Als het gaat om de verduurzaming van de woningvoorraad ligt de focus op het energetisch verbeteren van woningen en (voorbereiden op) aardgasvrij. Via een gebiedsaanpak bieden we Rotterdammers het goedkoopste alternatief voor aardgas. Door slimme koppelingen te maken met werkzaamheden in de ondergrond en renovaties van grote vastgoedeigenaren, verminderen we overlast en kosten. Door proactief aan de slag te gaan in een aantal gebieden leren wij wat er nodig is om de energietransitie haalbaar en betaalbaar te maken. Uiterlijk in 2021 stellen we een warmte transitievisie op, waarin wij aangeven welke wijken voor en na 2030 van het aardgas afgaan.

Er valt nog een hoop te winnen in het minderen van energieverbruik. Energiecoaches en experimenten met de vervanging van energieverpillers (verouderde apparatuur) helpen daarbij. Ook zetten we in op de isolatie van woningen en het opwekken van duurzame energie. Het verduurzamen van de woningen loopt onder andere via de prestatieafspraken die we met de woningbouwcorporaties maken. In de Nota Kantoren, Bedrijfsruimte en Nota detailhandel hebben we uitgewerkt hoe de bedrijventerreinen en kantoren gaan helpen verduurzamen. Ons eigen vastgoed vervult waar mogelijk een voorbeeldrol.

Steigers op Zuid 2.0, het uitvoeringsplan particuliere woningvoorraad 2019-2022 dat onderdeel is van het NPRZ Wonen, verloopt conform planning. Het richt zich op het begeleiden van eigenaren en verenigingen van eigenaren om achterstallig onderhoud weg te werken en hun beheer en toekomstig onderhoud op orde te krijgen. Daarbij wordt ook advies gegeven over mogelijke no-regret maatregelen in het kader van verduurzaming. Een voorbeeld hiervan is het aanbrengen van dakisolatie op het moment dat een dak moet worden vervangen. Deze maatregelen worden in een zogenoemd groen meerjarenonderhoudsplan verwerkt.

In 2019 is de aanpak gestart van 780 woningen. Hiervan krijgen 657 woningen een projectmatige aanpak via stichting VvE010. Voor 123 woningen betreft het een nazorgtraject op een eerdere projectmatige aanpak. Destijds lag de nadruk van de aanpak op het opknappen van het casco en niet zozeer op structureel (VvE-)beheer door betreffende eigenaren zelf.

In 2019 is samen met bewoners en corporaties gewerkt aan de uitvoering van wijkgericht en bloksgewijs funderingsonderzoek. De particuliere eigenaren van 435 woningen hebben funderingsonderzoek uitgevoerd en daarbij gebruik gemaakt van de subsidieregeling. De eigenaren van 707 woningen zijn voornemens hiertoe opdracht te verstrekken. Verder zijn er in 2019 een 5-tal nieuwe projecten gestart die betrekking hebben op 2750 particuliere woningen en 2650 corporatiewoningen.

Met betrekking tot funderingsherstel is er een nieuwe samenwerkingsovereenkomst afgesloten met het landelijke Fonds Duurzaam Funderingsherstel waardoor de toelatingsvoorwaarden zijn versoepeld indien het inkomen van een aanvrager ontoereikend is om een lening te verkrijgen voor urgent funderingsherstel. Tot slot is er procesbegeleiding voor urgent bloksgewijs funderingsherstel ingezet voor de eigenaren van 141 particuliere woningen.

In 2019 is een plan opgesteld voor een asbestloket. Zo is er één centraal punt voor alle informatie, vragen en procedures met betrekking tot asbest in de stad. Het verbod op asbesthoudende dakbedekking is door de Eerste Kamer verworpen, maar het blijft ons doel dat dit soort dakbedekking zo snel mogelijk door eigenaren vervangen wordt. Het asbestloket is inmiddels operationeel. Vanuit dit loket wordt een stimulerende en informerende aanpak uitgerold met het doel eigenaren te informeren en aan te zetten tot het vervangen van deze dakbedekking.

Algemeen

Tijdens de Europese Top van 20 juni 2019 heeft de Europese Raad zijn strategische agenda voor 2019-2024 gepresenteerd. Er zijn sterke aanknopingspunten voor de gemeente met de Europese agenda. De nieuwe Europese Commissie die vanaf 1 november 2019 zal aantreden komt met een definitief werkprogramma voor de vijfjarige termijn en voor het eerste jaar. Deze agenda's worden getoetst aan de doelstellingen in het taakveld Wonen en Bouwen. Op basis hiervan wordt voor het taakveld een EU-werkprogramma opgesteld. Hierin wordt opgenomen voor welke opgave Europese middelen beschikbaar zijn en welke invloed huidige en toekomstige Europese regelgeving heeft op het bereiken van de doelstellingen.

Wat willen we bereiken?

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus

- Versnelde groei van de Rotterdamse woningvoorraad door een hogere woningbouw, meer concreet de start bouw van 18.000 woningen. Waarbij de groei ook voor een deel vorm krijgt via de transformatie van kantoorruimte.
- Een diverse woningbouw qua woningtypen met een focus op toevoegingen in het middensegment en bijzondere aandacht voor toevoeging van woningen voor studenten en woningen geschikt voor ouderen en /of mensen met een beperking.
- Een woningbouw die qua architectuur en stedenbouw recht doet aan de woonmilieus waarin de woningen toegevoegd worden en cultuurhistorische waarden zo goed mogelijk respecteert.
- Een woningbouw die waar mogelijk onderdeel uitmaakt van een integraal plan waarbij ook investeringen in groen, verblijfs- en speelruimte, parkeren en voorzieningen plaatsvinden.
- Een woningbouwproductie die het resultaat is van een goede ruimtelijke afweging tussen diverse ruimtelijke opgaven binnen de stadsgrenzen, die optimaal wordt aangehaakt op verschillende type stadsinfrastructuren, zoals onder meer OV- en fietsnetwerken en warmtenet.

Woningvoorraad met toekomstwaarde

- Woningen (nieuw en bestaand) hebben een goede bouwtechnische, ruimtelijke en woontechnische kwaliteit.
- Woningen (nieuw en bestaand) dragen bij aan de energietransitie door bijvoorbeeld aardgasvrij, gebruik van duurzame energie, opwekken en opslag van duurzame energie, een ontwerp dat leidt tot een verlaagd energieverbruik.
- (Ver)bouwprocessen van woningen en infrastructuren zijn ingericht volgens circulaire principes: materiaalstromen in en rondom woningen zijn ingericht op minimaliseren van afval, bevorderen van recycling en inzet van materialen met een minimale CO2 emissie.
- Woningen (nieuw en bestaand) dragen bij aan klimaatadaptie op het gebied van water en hittestress: bijvoorbeeld door groene daken, groene tuinen, zuinig watergebruik.
- Woningen (nieuw en bestaand) zijn ingericht op de eisen en mogelijkheden die de snel veranderende digitale omgeving stelt (bv aansluiting op glasvezel, goede dekking snelle mobiele netwerken).

Door bovenstaande inzetten te combineren en te verbinden met de sociale en economische context, wordt gebouwd aan de weerbaarheid en veerkracht (de resilience) van de mensen, de organisaties, en de systemen in de stad.

Basis op orde

- Een voorrangspositie voor bepaalde doelgroepen op de woningmarkt omdat zij nu minder kans maken, maar wel van economisch of maatschappelijk belang zijn voor de stad, zoals middeninkomens en hulpverleners.
- Extra ondersteuning in het voorzien in de woonbehoefte voor de doelgroepen die verminderd zelfredzaam zijn, zoals ouderen en mensen met een psycho/sociale problematiek die uitstromen uit een opvangsituatie naar (semi)zelfstandig wonen.
- Afname van woonoverlast als gevolg van reguliere of niet-reguliere bewoning en aanpak en inzet hierop.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus

Gemeentelijke bijdrage: initiëren, faciliteren en kaders stellen

Inzet is de versnelde groei van de Rotterdamse woningvoorraad door te starten met de bouw van 18.000 nieuwbouwwoningen in de komende vier jaar.

Bij de rekenwijze van wat als nieuwbouw telt worden vier categorieën meegeteld:

1. Nieuwbouw.
2. Nieuwbouwwoningen die worden gerealiseerd op een bestaand complex (optopping).

3. Transformatie naar woningen (functiewijziging van bijvoorbeeld kantoren in combinatie met fysieke transformatie werkzaamheden).
4. Woningen ontstaan uit renovatie (vernieuwbouw grootschalige renovatie in onbewoonde staat)

Wat niet meetelt zijn splitsingen, legalisaties en renovaties in bewoonde staat.

De gemeente heeft zich op verschillende manieren ingespannen, zonder zelf daadwerkelijk woningen te bouwen. De gemeente initieerde, faciliteerde en stelde kaders. Hierbij werkte de gemeente integraal: de fysieke en economische opgave zijn in relatie tot de sociale en maatschappelijke opgave gezien. Daarnaast is er nauw samen gewerkt met betrokken stakeholders. Bijvoorbeeld met de vereniging Rotterdam Central District (het platform waar de verschillende stakeholders samenwerken aan de gebiedsontwikkeling) en de aanpak in Middelland (waar door kracht van bewoners in te zetten de wijk verbetert).

Initiëren

Waar de gemeente zelf grond bezit, is deze actief in de markt gezet om ontwikkelingen op gang te krijgen. Met experimenten en pilots is de markt uitgedaagd tot nieuwe woonvormen.

De gemeente initieerde doelgroepgerichte aanpakken die gericht is op toevoegen van woningen voor middeninkomens, studenten, ouderen/mensen met een beperking.

- Er is een Actieplan opgesteld voor het behoud en het uitbreiden van huurwoningen in het middensegment (€ 711 - € 1.000) en creëren ruimte voor huren door middeninkomens in een lager segment (€ 640 – € 711).
- Samen met Universiteiten, Hogescholen en studentenhuysvesters is gewerkt aan het realiseren van studenteneenheden.
- Met de betreffende stakeholders in de stad is gewerkt aan een Langer Thuis akkoord dat begin 2020 wordt gesloten, mede om te zorgen dat er meer geschikte woningen voor ouderen en mensen met een beperking komen.

Aanvullend creëerde de gemeente met haar beleid gunstige randvoorwaarden voor ontwikkelingen van burgers en bedrijven door te investeren in buitenruimte, groen, speel- en verblijfsruimtes, voorzieningen en boven- en ondergrondse infrastructuur. Zie hiervoor de inspanningen in andere taakvelden binnen dit programma.

Faciliteren

Bij initiatieven op grond van burgers en bedrijven faciliteerde de gemeente de ontwikkelingen:

- De gemeente deelde kennis over de Rotterdamse woningmarkt en woonwensen van Rotterdammers met ontwikkelende partijen, mede op grond van de nieuwe grote Omgevingstest (onderzoek naar woonwensen van Rotterdammers, als vervolg op de Grote Woontest).

- Geselecteerde ontwikkellocaties zijn nadrukkelijk onder de aandacht van potentiële investeerders en/of makelaars tussen partijen.
- Bouwprocedures zijn versneld door:
 - zo vroeg mogelijk in het proces goede informatie te verschaffen over de toetsingskaders, regelgeving en risico's onder meer met de Vuistregels voor het bouwen.
 - te zorgen voor een efficiënt en duidelijk proces voor het afhandelen van vergunningaanvragen.

Kaderstellen

Tot slot stelde de gemeente kaders op werd op basis hiervan gestuurd bij:

- De gemeente stuurde op balans in het Rotterdamse woningbestand uitgaande van de Gebiedsatlas Wonen, waarbij de verdeling van de totale nieuwbouwopgave 20% sociaal; 30% middensegment, 30% hoger segment en 20% topsegment leidend is voor de nieuwbouw (deze percentages gelden dus niet voor elk project, het gaat over het totaal van de stad). Hiervoor is onder meer de bestuurlijke overeenkomst wijken in balans met corporaties gesloten.
- Er is gewerkt aan het vernieuwen van het woningkwaliteitsbeleid in het licht van de nieuwe Omgevingswet zodat vooraf in planontwikkeling beter gestuurd kan worden op de gewenste (woontechnische) kwaliteit van de woningen.
- De architectuurnota is herijkt, met het oog op de energietransitie, transformaties kantoren/winkels /zorgvastgoed, de verdichtingsopgave en de opgave tot klimaatadaptief bouwen, maar ook vanuit de groeiende aandacht voor de rol van het cultureel erfgoed voor de ruimtelijke kwaliteit in de stad. Ook hier staat het gedachtegoed van de Omgevingswet centraal. Het monumentenbeleid wordt doorgezet (zie taakveld 5.5.b Cultureel erfgoed – Monumenten)
- Er is gewerkt aan een ruimtelijk afwegingskader voor de groei van de stad gecreëerd, dat geïntegreerd zal worden in de Omgevingsvisie. (Zie hiervoor ook het taakveld 8.1.b Ruimtelijke Ordening).
- Nieuwe woningbouwlocaties voor de korte, middellange en lange termijn zijn verkend waarbij onder meer noodzakelijke infrastructurele aanpassingen (grond, water, wegen, energie) verkend worden om daarmee de mogelijke woningbouwlocaties te vergroten.

Woningvoorraad met toekomstwaarde

De gemeente heeft bij de bouw van nieuwe woningen en de renovatie van bestaande woningen opdrachtgevende en ontwikkelende partijen gestimuleerd om de volgende kwaliteitsvereisten te realiseren (een verder invulling hiervan is beschreven onder het taakveld 7.4.b Milieubeheer):

- de nieuwe energie-eisen en nieuwe energie-infrastructuur (energiezuinig, aardgasvrij en eigen opwek en opslag, buurtbatterijen, warmtenet 3.0, smart grids)
- klimaatadaptatie-eisen en duurzame waterinfrastructuur (watergebruik, wateropvang, groene daken, ontstende omgeving, riool)
- mobiliteit (aanbieden van schone deelconcepten inclusief fietsvoorzieningen en ligging nabij OV verbindingen).

- circulariteit (gebouwd met duurzame en te recyclen materialen, materialenpaspoort, architectuur ingericht op meervoudig gebruik)
- digitale infrastructuur (snel internet, hoogwaardige wifi)

De gemeente maakte afspraken met verhuurders, m.n. woningcorporaties om er voor te zorgen dat 5.000 goedkope woningen met een grondige opknopbeurt worden verbeterd en toegevoegd aan het € 640 – € 711 segment.

De gemeente zette de funderingsaanpak door en ontwikkelde een digitale monitoring in funderingsrisicogebieden. Daarnaast voerden we wijkgerichte aanpakken ten behoeve van funderingsonderzoek uit en hebben het funderingsherstel aangejaagd met inzet van het landelijk fonds funderingsherstel waarin Rotterdam participeert. Er is een stadsbrede communicatiecampagne gelanceerd over funderingsproblemen gericht op woningeigenaren, de vastgoed markt en bemensen we het funderingsloket dat de vraagbaak voor alle eigenaren in Rotterdam is en de coördinatie van de funderingsaanpak verricht.

Met het toepassen van zogenaamde resilience scans op belangrijke projecten werkte de gemeente aan de weerbaarheid en veerkracht van de mensen, de ecosystemen, de organisaties, de sociaaleconomische en fysieke systemen die samen de stad maken.

Basis op orde

In dit verband zijn nadrukkelijk ook acties binnen andere taakvelden van belang, in het bijzonder Volksgezondheid en zorg en Maatschappelijke ondersteuning. Denk aan het voorgenomen actieplan Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en het masterplan en akkoord Langer thuis.

Woongenot van alledag

- Woonoverlast is tegengegaan door de Wet aanpak woonoverlast (initiatiefwet Tellegen) toe te passen.
 - Eigenaren aanspreken op het onderhouden en correct gebruiken van hun woning.
 - Verhuurders aanspreken op goed verhuurderschap (m.n. in [NPRZ](#))
 - Het netwerk van professionele partijen, zoals makelaars en beheerders, wijzen op hun verantwoordelijkheden met betrekking tot de staat en het gebruik van vastgoed.
- De gemeente heeft, in samenwerking met het Openbaar Ministerie, misstanden rond kraken, waarbij eigenaren en omwonenden gedupeerd worden, gehandhaafd.

- Er is gewerkt aan een afwegingskader voor de toepassing van de artikelen 8, 9 en 10 van de Wet Bijzondere Maatregelen Grootstedelijke Problematiek ('Rotterdamwet') op straatniveau. Het beleid is gericht op het voorkomen van woonoverlast op grond van artikel 10 van de wet wordt doorgezet.

Bijzondere doelgroepen en kwetsbare personen

- Er zijn pilots gestart om hulpverleners (brandweer, politie, zorg) en onderwijzers voorrang te geven op de woningmarkt, zodat zij in Rotterdam (inclusief de kleine kernen) kunnen (blijven) wonen.
- Er is gewerkt aan nieuwe woonvormen voor Kwetsbare personen/Huisvesting Bijzondere Doelgroepen (HBD).

Ouderen

- Samen met onze partners is gewerkt aan het Langer Thuis-akkoord. Dit akkoord is begin 2020 ondertekend. Het doel is te komen tot voldoende, geschikte en nieuwe woonvormen voor ouderen en mensen met een beperking. Belangrijk hierin zijn innovatieve woonzorgcombinaties die prettig langer thuis wonen mogelijk maken.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 12: Binnen 4 jaar start bouw van 18.000 woningen *	Streefwaarde		4.500	9.000	13.500	18.000	
	Realisatie		4.549	7.250			
Evenwichtige verspreiding nieuwbouw woningvoorraad over de stad en voor alle Rotterdammers **	Streefwaarde	Niet van toepassing					
	Realisatie	Niet van toepassing					
Transformatie van 180.000 m2 kantoren ***	Streefwaarde		45.000	90.000	135.000	180.000	
	Realisatie		45.000	102.000			
Bijdrage van gebouwde omgeving aan energiedoelstellingen ****	Streefwaarde	Niet van toepassing					
	Realisatie	Niet van toepassing					
Tenminste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd, waarvan 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid ***	Streefwaarde			1.750	5.500	9.750	15.000
	Realisatie			n.n.b.			
Alle nieuwbouwwoningen zijn aardgasvrij en gebruiken duurzame energie ****	Streefwaarde	Niet van toepassing					
	Realisatie	Niet van toepassing					

* Streefwaarde binnen 4 jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen, gemiddeld 4.500 start bouw woningen per jaar realiseren

**** Indicator samengevoegd met effectindicator Collegetarget 12: Start bouw 18.000 woningen, i.v.m. dubbele weergave van effectindicator**

***** Effectindicator aangepast conform begroting 2020 om juiste weergave van doelstelling weer te geven. Lopende boekjaar 2019 is op de aangepaste effectindicator gestuurd.**

****** Indicator samengevoegd met effectindicator verduurzaming 15.000 woningen, i.v.m. dubbele weergave van effectindicator**

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
2.000 studentenkamers (al dan niet tijdelijk of mobiel)	Streefwaarde			500	1.000	1.500	2.000
	Realisatie		583	530			
NPRZ: Steigers op Zuid; Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)	Streefwaarde			750	1.500	2.250	3.000
	Realisatie			780			
Vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van omgevingsrecht: aanvragen en meldingen	Streefwaarde			2.400	4.800	7.200	9.600
	Realisatie			2.723			
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	Streefwaarde			1.500	3.000	4.500	6.000
	Realisatie			2.750			

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Wonen en bouwen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	37.983	44.210	54.063	9.853
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.908	7.984	9.811	1.827
Financieringsbaten	0	0	248	248
Overige opbrengsten derden	31.076	36.226	45.477	9.251
Overige baten	0	0	-1.472	-1.472
Lasten exclusief reserves	99.241	111.480	106.451	-5.028
Apparaatslasten	88.332	92.023	91.539	-483
Inhuur	14.353	16.102	16.888	786
Overige apparaatslasten	1.394	2.065	1.999	-65
Personeel	72.585	73.855	72.652	-1.204

Interne resultaat	-52.390	-25.388	-27.513	-2.124
Interne resultaat	-52.390	-25.388	-27.513	-2.124
Programmalasten	63.298	44.845	42.425	-2.420
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	58.627	38.366	31.808	-6.558
Kapitaallasten	1.945	1.682	1.696	14
Overige programmalasten	0	500	841	341
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.727	4.297	8.079	3.782
Saldo voor vpb en reserveringen	-61.257	-67.269	-52.388	14.881
Saldo voor reserveringen	-61.257	-67.269	-52.388	14.881
Reserves	37.613	17.243	7.889	-9.353
Onttrekking reserves	43.881	41.780	31.701	-10.078
Toevoeging reserves	6.268	24.768	24.768	0
Vrijval Reserves	0	231	956	725
Saldo	-23.645	-50.027	-44.499	5.528

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-23.645
Omissieregeling 2019	-31.383
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-42.243
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-69.492
10-maandsrapportage 2019	-50.027
Realisatie 2019	-44.499

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo

1. WABO leges	6.533	0	0	6.533
2. Funderingen	0	-702	0	702
3. Meer bijdragen mede-overheden	2.627	2.627	0	0
4. Meer anterieure overeenkomsten	1.235	1.235	0	0
5. Mooi Mooier Middelland (MMM)	0	-854	0	854
6. Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	0	-2.503	-2.503	0
7. Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	-3.601	-3.601	0
8. Bestemmingsreserve NPRZ	0	-3.843	-3.843	0
9. Diverse afwijkingen op overige reserves	0	-131	594	725
10. Diverse afwijkingen	-542	2.744	0	-3.338
Totaal afwijkingen	9.853	-5.028	-9.353	5.528

Toelichting overzicht afwijkingen

1. WABO leges

Eind 2019 zijn er een tiental bouwplannen ingediend met als gevolg dat de baten € 6,5 mln hoger zijn dan begroot.

2. Funderingen

De realisatie van de investeringen voor funderingsonderzoek en herstel zijn voor 2019 € 702 lager dan begroot. De funderingsaanpak wordt de komende jaren voortgezet. De verplichtingen die hiervoor zijn aangegaan zullen worden gedekt uit de bestemmingsreserve funderingen.

3. Meer bijdragen-medeoverheden

De Rijksbijdrage vanuit Nota Ruimte is € 5,4 mln hoger dan begroot. Deze inkomsten zijn bedoeld voor de uitgekeerde subsidie voor een project in Merwe-Vierhavens. Daar staat tegenover dat de uitvoering van eiland van Brienenoord deels is verschoven naar latere jaren. De bijdragen vanuit Rijkswaterstaat en Provincie voor dat project vallen daardoor in 2019 juist lager uit. In totaal leidt dit tot € 2,6 mln meer aan bijdragen dan begroot.

4. Meer anterieure overeenkomsten

In 2019 zijn er meer anterieure overeenkomsten afgesloten. Daardoor zijn de inkomsten € 1,2 mln hoger.

5. Mooi Mooier Middelland

Bij de start van het huidige college is besloten het programma Mooi Mooier Middelland (MMM) een doorstart te laten maken. De op dat moment nog resterende budgetten zijn daarmee beschikbaar gebleven voor het programma MMM. Eind 2019 blijft er circa € 854 aan gelabeld budget over voor dit programma. In 2020 lopen de projecten uit het programma nog door, waarvoor deze middelen nodig zijn.

6. Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

- Het programma voor woningverbetering Bestaande Voorraad wordt gefinancierd door de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam. Door de onderbesteding is er € 890 minder onttrokken. Deze onderbesteding wordt veroorzaakt doordat er minder subsidies zijn vastgesteld en het intrekken van subsidieaanvragen.
- € 450 minder onttrokken voor de buitenruimte van het Erasmus Medisch Centrum. Dit wordt veroorzaakt doordat de bewegwijzering nog niet is geplaatst en ook niet betaald is, maar ook omdat de meer inkomsten in de vorm van subsidies zijn ontvangen.
- € 283 minder onttrokken voor buitenruimte Pannekoekstraat.
- € 276 minder onttrokken voor Buitenruimte Binnenstad. Voor wijkpark oude westen en Happy Streets zijn verplichtingen aangegaan en werden de facturen in 2019 verwacht, maar deze komen pas in 2020.
- De overige afwijkingen worden veroorzaakt door kleinere projecten.

7. Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

- Het programma voor woningverbetering Particuliere Voorraad wordt gefinancierd door de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling. Door de onderbesteding is er € 659 minder onttrokken. Deze onderbesteding wordt veroorzaakt doordat er minder subsidies zijn vastgesteld en het intrekken van subsidieaanvragen.
- Door weersomstandigheden is een deel van de werkzaamheden voor Het Park bij de Euromast verschoven naar 2020. Daardoor is er € 301 minder onttrokken.
- De overige afwijkingen worden veroorzaakt door kleinere projecten.

8. Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

- Door vacatures zijn er minder beschikbare uren besteed voor het programma Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Hierdoor is € 693 minder onttrokken aan de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid.
- € 1.100 minder voor de bijkomende kosten bij strategische verwervingen. Strategische aankopen hangen af van de kansen die zich voordoen op de woningmarkt. Er is financiële ruimte nodig om dit mogelijk te maken.
- € 470 minder voor Mijnkintbuurt blok 1 en 2. Er is minder aan schadeloosstellingen uitgekeerd en door nieuwe jurisprudentie komt de BTW niet ten laste van dit project.
- € 407 minder voor Zegenstraat. Het funderingsherstel voor de Zegenstraat wordt in 2020 uitgevoerd. Dit stond aanvankelijk gepland voor 2019.
- € 288 minder voor van Haftenblok, aangezien de subsidie niet meer definitief is afgerekend in 2019. De uitgaven verschuiven daardoor naar 2020.
- € 486 minder onttrokken aan de reserve voor de Coolsingel. De realisatie verloopt redelijk volgens planning, maar de uitgaven lopen achter. De voornaamste reden is dat gemeente en aannemer eerst overeenstemming moeten bereiken over de inhoud van de termijnstaten, voor er betaald wordt. De uitgaven verschuiven daardoor naar 2020.
- De overige afwijkingen worden veroorzaakt door kleinere projecten.

9. Diverse afwijkingen op overige reserves

- Het restant van € 73 binnen de bestemmingsreserve Duurzaamheid Gebieden is bedoeld voor bewegwijzering bij Waterfront en aanpassingen in de buitenruimte bij Arie den Arendplein. Door vertraging vindt de uitvoering in 2020 plaats.
- In 2019 zijn de laatste bedragen onttrokken aan de bestemmingsreserve Inrichting Buitenruimte Gebieden. Voor de projecten die nog doorlopen is het gereserveerde bedrag naar een andere reserve overgemaakt en het restant van € 725 is komen te vervallen.
- Bij de bestemmingsreserve taakmutaties gemeentefonds is € 4 minder onttrokken.
- Doordat er minder uren op het project zijn geschreven dan was begroot, wordt het niet benutte deel van Dekking Fondsbeheer SIF doorgeschoven naar 2020. Daarom is er € 46 minder onttrokken.
- Op de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie is een afwijking van € 10 ontstaan door het later starten van de uitvoeringswerkzaamheden.
- De overige afwijkingen worden veroorzaakt door kleinere projecten.

10. Overige kleinere afwijkingen op diverse budgetten en projecten

Dit betreft diverse kleinere afwijkingen op verschillende projecten en budgetten.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actieplan Woonoverlast 2015-2019](#)
- [Actualisatie ontwikkelingsvisie Lijnbaan](#)
- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Atelier en Broedplaatsenbeleid 2017-2021](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Beleidskader verkoop huurwoningen](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht](#)
- [Binnenstad als City Lounge - Binnenstadplan 2008-2020](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- De Nieuwe Transformatie Aanpak kantoren Rotterdam 2016-2020
- De Nieuwe Transformatie Aanpak winkels Rotterdam 2016-2020
- [Rivieroevers Rotterdam Resultaten 2014-2018 en vooruitblik](#)
- [Rivieroevers Rotterdam Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Rotte](#)
- Gebiedsaanpak energietransitie
- Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)

- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Grondprijsbeleid 2013](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- Het Rotterdamse coffeeshopbeleid 2013
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- Horecanota Rotterdam 2017-2021
- Hotelkader
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Kadernota grondbeleid 2003
- Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- Nota prostitutie en seksbranche 2015

- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)
- Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad
- Programma Funderingsaanpak
- Programma Kansrijke Wijken
- [Programma Langer Thuis](#)
- Programma Oost 2017-2019
- [Programma Rivieroevers](#)
- Programma Zelfbouw Rotterdam 2015-2018 - Pak je ruimte
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- Rotterdams beleid t.a.v. zendmasten mobiele telecommunicatie
- [Stadsvisie](#)
- Stedelijke Agenda Haven
- [Steigers op Zuid](#)
- Strategiedocument Food & The City - Stimuleren van stadslandbouw in en om Rotterdam
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)
- [Structuurvisie Stadshavens](#)

- Update Economische Visie Rotterdam 2020. Koers houden, doorpakken en uitvoeren.
- Vastgoed, katalysator voor ontwikkeling (meerjarenperspectief Rotterdams vastgoed)
- [Verhaal van de stad](#)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- Visie Werklocaties Rotterdam 2030
- Visie Werklocaties Rotterdam 2030: Detailhandelsnota/WNKLN N RTTRDM 2017
- Visie Werklocaties Rotterdam 2030: REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025
- [Woonvisie 2030](#)
- [Thuis in Rotterdam – Addendum woonvisie Rotterdam 2030](#)
- [Actieplan Middenhuur](#)
- [Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 -2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam groeit. Goed wonen zorgt voor een stabiele (thuis)basis in een dynamische stad en vergroot daarmee de kans dat Rotterdammers actief en gezond opgroeien, leren, participeren in de samenleving en economie en zichzelf ontwikkelen onder veranderende omstandigheden. De gemeente faciliteert uiteenlopende woonwensen binnen de stadsgrenzen waardoor iedereen die iets voor Rotterdam kan betekenen (en andersom) een plek kan vinden en het voor bedrijven ook aantrekkelijk is zich hier te vestigen vanwege de aanwezige talenten en capaciteiten. De groei van de stad, samen met bijvoorbeeld de nieuwe economie, energietransitie en klimaatverandering brengen ook allerlei risico's met zich mee. Rotterdam ziet juist kansen in deze dynamiek en werkt aan een positieve vertaling daarvan. Tegelijkertijd werkt de gemeente daarmee aan de weerbaarheid en de veerkracht (resilience) van de stad.

Huidige en nieuwe Rotterdammers kunnen in de komende vier jaar in onze stad nog beter een huis passend bij hun wensen en mogelijkheden vinden, in een prettige, veilige en groene woonomgeving. De gemeente pakt door op de ambities van de Woonvisie 2030, maar beseft dat de stad harder moet groeien qua woningaantallen en

versneld moet verduurzamen en inspelen op andere transitie (klimaat, mobiliteit, circulair bouwen, digitalisering) om ook in de toekomst een aantrekkelijke én resiliënt (veerkrachtig en toekomstbestendige) woonstad te kunnen blijven. *Deze versnelling op de uitvoering van ambities is vastgelegd in het Addendum op de Woonvisie 2030.*

Tegelijkertijd ligt er een opgave om te zorgen dat de basis op orde blijft in de bestaande woningvoorraad. Groepen woningzoekenden die nu tussen wal en schip dreigen te vallen en/of een maatschappelijke meerwaarde hebben, worden door de gemeente extra ondersteund in hun zoektocht naar een woning. Met als inzet het wonen voor Rotterdammers zo veel mogelijk betaalbaar, toegankelijk en overlastvrij te maken en houden.

Belangrijke ontwikkelingen die effect hebben op het wonen en bouwen, waarvan de aard en omvang van het effect nog lang niet allemaal duidelijk zijn:

- Demografische ontwikkelingen zoals de ontwikkelingen in de huishoudensamenstelling, levensverwachting en migratie.
- Nationale energietransitie en de vertaling daarvan naar Rotterdam. Een woning verhoogt haar toekomstwaarde (en daarmee ook WOZ-waarde) door volledig te zijn aangepast op schone energie
- voortdurende klimaatveranderingen zodat woningen anders ingesteld moeten zijn op wateroverlast, waterschaarste en hittestress
- stedelijke mobiliteitstransitie, waarbij ingezet wordt op schone deelconcepten voor modaliteiten en meer ruimte voor fietsen, OV en lopen in de directe woonomgeving wordt geboden
- nationale en internationale ontwikkelingen ten aanzien van financiering van wonen zoals ontwikkelingen rondom het hypothecaire stelsel, de ontwikkeling van de rentestanden en de huurtoeslag en het landelijk fonds Duurzaam Funderingsherstel
- landelijke ontwikkelingen ten aanzien van wetgeving zoals de evaluatie van de Woningwet, de komst van de Omgevingswet en eventuele veranderingen in de Wet maatschappelijke ondersteuning
- landelijke subsidieregelingen en deals met het rijk ten aanzien van respectievelijk verduurzaming en het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)
- ontwikkelingen in de corporatiesector zoals fusies en saneringstrajecten
- ontwikkelingen en afspraken rond wonen op bovenlokaal niveau zoals de regionale woningmarktafspraken in de regio Rotterdam en op Zuidvleugelniveau de afspraken in het kader van de Verstedelijkingsalliantie
- ontwikkelingen in de markt (bijvoorbeeld prijspeil bouwmaterialen)

Strategische opgaven gebiedsontwikkelingen

Een aantal programma's en gebiedsontwikkelingen in Rotterdam heeft belangrijke betekenis voor de sociaal-economische ontwikkeling van de stad. In deze ontwikkelingen wordt (in samenhang met andere beleidsambities) een belangrijke bijdrage aan de woningbouwopgave van de korte, middellange en lange termijn geleverd. Het betreft de navolgende ontwikkelingen.

Het Merwe-Vierhavengebied (M4H), de plek voor de innovatieve maakindustrie, wordt verder ontwikkeld. Binnen M4H ontwikkelt het deelgebied Merwehavens zich tot een aantrekkelijk en duurzaam woongebied dat goed in verbinding staat met de directe omgeving en waarbij er (milieutechnisch) evenwicht is en uitwisseling plaatsvindt met de directe omgeving die bestaat uit het naastgelegen Makersdistrict en de wijken Oud Mathenesse Witte Dorp, Bospolder Tussendijken en Spangen.

Stadionpark (incl. Feyenoord City)

Stadionpark is een grote gebiedsontwikkeling op Rotterdam Zuid, waar wonen, sporten en beleven samenkomt. Op de Sportcampus vindt een herschikking plaats van sportvelden en worden nieuwe accommodaties gerealiseerd, waarbij de 1e fase is afgerond en de overige delen in uitvoering zijn. Een stedenbouwkundig ontwerp voor woningen en onderwijs in de noordoosthoek van de Sportcampus wordt eind 2019 afgerond. De herinrichting van Park de Twee Heuvels is naar verwachting eind dit jaar klaar en de tender voor de woningbouwlocatie aan de noordrand van het park is begin juli 2019 gestart.

Het planproces voor de stadionontwikkeling en gebiedsontwikkeling Feyenoord City is in volle gang. De gebiedsontwikkeling bevat o.a. wonen, horeca, een hotel, bedrijvigheid, een sociaaleconomisch programma en een mobiliteitsprogramma. In 2020 worden de plannen getoetst aan de door de raad opgestelde voorwaarden, zoals vastgelegd in de Position Paper.

Hart van Zuid

De gebiedsontwikkeling Hart van Zuid (HvZ) heeft als doel het nieuwe centrum voor Rotterdam Zuid te realiseren. HvZ bestaat uit een integraal programma dat moet leiden tot economische en sociale verbetering, het verbeteren van verblijfsklimaat, -duur en comfort, verhogen van werkgelegenheid, borgen van goede vervoersverbindingen, borgen van duurzaamheid en verbeteren van veiligheid.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ): pijler Wonen

Binnen de pijler Wonen zetten we (via het *Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 – 2022*) door op de transformatie van de focuswijken. Ingrepen in de goedkope woningvoorraad van Rotterdam-Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus op Zuid gerealiseerd worden, zodat er voldoende duurzame woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid en nieuwe bewoners met midden- en hoge inkomens. Gemeentelijke middelen zijn vooral nodig voor de beoogde kwaliteitsslag in de goedkope particuliere woningvoorraad.

De uitspraak van de minister in het geschil tussen de gemeente en Woonbron heeft op de korte termijn geen gevolgen, omdat over de financiering van de projecten op korte termijn afspraken zijn vastgelegd (in het NPRZ Uitvoeringsplan 2019-2022, in het Werkprogramma NPRZ Wonen en in bestaande convenanten).

Voor de financierbaarheid van de ambities tot 2030 betekent de uitspraak dat de gemeente de corporaties niet kan verplichten om de grondige aanpak van de particuliere voorraad te co-financieren. Dat betekent dat op zoek zal moeten worden gegaan naar andere oplossingen om de NPRZ ambitie voor de grondige aanpak van de particuliere voorraad te realiseren en financieren. Het NPRZ is een Nationaal Programma. De gemeente zal in gesprek met het Rijk gaan over andere oplossingsrichtingen, waaronder hoe andere financieringsbronnen worden aangeboord.

Duurzame gebiedsaanpak

Verspreid over de stad bestaat een aantal aandachtsgebieden voor de energietransitie van de gebouwde omgeving. Het betreft de gebieden Reyerdijk/Groot IJsselmonde, Pendrecht-Zuidoost, Rozenburg, Lage Land Oost (Prinsenland) en Bospolder-Tussendijken. Hier komt een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak. Ook wordt waar mogelijk een relatie gelegd met andere transitie, denk aan langer thuis wonen.

Korte termijn ontwikkelingen woningbouw

Voorbeelden van actuele ontwikkelingen die direct bijdragen aan de groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus zijn Park16Hoven, Nesselande, Lloydkwartier, Parkstad en de Binnenstad als city-lounge. Hier blijft de gemeente de marktpartijen en particuliere initiatiefnemers faciliteren en uitdagen naar de opgave te kijken vanuit een uitgekende, lange termijnvisie.

De bouwopgave wordt steeds zichtbaarder in de stad, op tal van plekken, waaronder op Katendrecht, de Binnenstad, Parkstad, het Motorstraatgebied en nabij de Coolhaven, zijn volop bouwactiviteiten aan de gang.

Ook wordt volop ingezet op het in ontwikkeling nemen van nieuwe bouwlocaties, het vermarkten van gemeentelijke bouwlocaties en het ruimte geven aan marktinitiatieven.

Verkeer en vervoer

Pagina 77

Verkeer en vervoer

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur: we faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets.

TAAKVELD 1

Parkeerbelasting

Het reguleren van het parkeergedrag van Rotterdammers en haar bezoekers, door middel van een belasting voor het parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen, draagt bij aan het beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en verduurzaming, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages.

TAAKVELD 2

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur. We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen.

TAAKVELD 3

Parkeren

Vanuit de focus op meer ruimte voor fietsers en voetgangers en minder parkeren op straat, willen wij automobilisten stimuleren te kiezen voor Park+Ride-voorzieningen of een openbare parkeergarage aan de rand van het centrum. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden voor het comfortabel en veilig plaatsen van fietsen in fietsenstallingen en maatwerk in fietsparkeren voor bewoners in de wijken waar dat nodig is.

TAAKVELD 4

Openbaar vervoer

Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer.

Een betere verbinding tussen de OV-netwerken noord- en zuid-Rotterdam en een betere ontsluiting van de rivieroever.

Een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken door ouderen en minder-validen.

Omschrijving programma

Fijn wonen en leven in Rotterdam begint bij een fijne woning in een prettige, groene buurt voorzien van alle essentiële voorzieningen en infrastructuren (water, riool, energie, groen, fietspaden etc). Nieuwe of huidige bewoners moeten in onze stad een woning van hun wensen en mogelijkheden kunnen vinden en zich prettig en gezond door de stad kunnen bewegen.

Dat wonen en leven gebeurt in een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een excellente vervoersinfrastructuur met schone vervoersmiddelen en een met een betere luchtkwaliteit. De klimaatopgaven uit het Akkoord van Parijs vragen om een forse energie- én economische transitie van stad en haven. Willen wij en onze kinderen prettig blijven wonen en leven dan vraagt dit flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zorgt voor een samenhangend beleid en uitvoering daarvan op bereikbaarheid, de kwaliteit van de leefomgeving, duurzaamheid, gezondheid en verkeersveiligheid. Dat realiseert de gemeente met een aanpak die is gericht op een overgang naar duurzame en emissieloze mobiliteit in 2050. Het perspectief daarbij is zowel gemeentelijk als regionaal.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen. We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Verkeer en Vervoer	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	145.449	167.847	165.436	-2.411
Bijdragen rijk en medeoverheden	36.431	46.614	45.933	-681
Overige opbrengsten derden	109.018	121.356	120.351	-1.005
Overige baten	0	-123	-848	-725
Lasten exclusief reserves	128.433	144.640	133.546	-11.094
Apparaatslasten	19.301	21.059	19.990	-1.069
Inhuur	515	1.266	1.015	-250
Overige apparaatslasten	461	719	718	-1
Personeel	18.325	19.074	18.256	-818
Interne resultaat	26.490	30.032	31.377	1.345
Interne resultaat	26.490	30.032	31.377	1.345
Programmalasten	82.642	93.549	82.179	-11.371
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	64.077	78.921	66.593	-12.328
Kapitaallasten	15.896	11.805	11.798	-7

Overige programmalasten	2.329	2.329	3.333	1.004
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	339	494	454	-40
Saldo voor vpb en reserveringen	17.016	23.207	31.891	8.683
Saldo voor reserveringen	17.016	23.207	31.891	8.683
Reserves	9.282	15.816	11.229	-4.587
Onttrekking reserves	9.282	16.613	12.026	-4.587
Toevoeging reserves	0	797	797	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	26.298	39.023	43.119	4.097

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	26.298
Omissieregeling 2019	25.545
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	31.035
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	31.962
10-maandsrapportage 2019	39.023
Realisatie 2019	43.119

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma bedraagt € 4,1 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Parkeergarages: € 1,5 mln

De intern doorbelaste huur is gebaseerd op de kosten die in een jaar gemaakt worden. Deze kosten zijn € 1,5 mln lager uitgevallen doordat:

- een deel van de in 2019 voorziene werkzaamheden doorschuiven naar 2020
- meerdere opdrachten voor een lager bedrag zijn uitgevoerd dan geraamd

- voor enkele parkeergarages verminderingen zijn toegekend op OZB-aanslagen die in voorgaande jaren zijn opgelegd

Fiets: € 1,2 mln

Op het project fietsparkeren is € 1,2 mln minder uitgegeven dan voorzien. Dit komt doordat de fietsparkeervoorzieningen aan de Capelsebrug en CS-zuidzijde in 2020 worden opgepakt.

Diverse afwijkingen: € 1,4 mln

Daarnaast zijn er op diverse budgetten kleinere afwijkingen, die leiden tot een voordeel van € 1,4 mln.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid			Bron
1. Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	Streefwaarde	N.v.t.	VeiligheidNL
		Realisatie	8% 2015	
2. Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	Streefwaarde	N.v.t.	VeiligheidNL
		Realisatie	5% 2015	

De gemeente Rotterdam streeft er naar het aantal verkeersongevallen zo veel mogelijk te beperken. Door wegen duurzaam veilig in te richten beperken we de kans op een ongeval en verkleinen we de kans dat daarbij letsel ontstaat.

Bescherming van kwetsbare verkeersdeelnemers zoals voetgangers en fietsers, specifieke doelgroepen zoals ouderen en jongeren hebben daarbij extra aandacht nodig. In de gemeente zijn geen 'black spots'. We treffen maatregelen op locaties waar relatief veel ongevallen plaatsvinden en waar we veel klachten over krijgen.

Openbaar vervoer

Pagina 78

Openbaar vervoer

Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer.

Een betere verbinding tussen de OV-netwerken Rotterdam Noord en Zuid en een betere ontsluiting van de rivieroever.

Een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken door ouderen en minder-validen.

Ontwikkelingen en voortgang

Onze inspanningen zijn volgens planning gepleegd en hebben daarmee een bijdrage geleverd aan het halen van de streefwaarde ten aanzien van de groei van het gebruik van het OV.

Wat willen we bereiken?

- Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer.
- We zorgen dat de OV-netwerken noord- en zuid-Rotterdam beter met elkaar verbinden en dat de rivieroever beter ontsloten worden.
- We zorgen voor een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken door ouderen en minder-validen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2019 hebben we het gratis OV voor AOW-ers voortgezet.
- We hebben met de verschillende vervoerders, MRDH en Provincie Zuid Holland afgesproken dat de huidige vervoer over waterverbindingen in de regio Rotterdam gecontinueerd worden tot tenminste 1 januari 2022. Verder zijn wij van start gegaan met de tijdelijke fietsveerverbinding ter hoogte van de Maastunnel, ter vervanging van de fiets- en voetgangerstunnel die tot ongeveer mei 2020 afgesloten is.
- De combinatie first & last mile en de rol van autonome (zelfrijdende) voertuigen hebben we in 2019 in diverse projecten onderzocht. De focus ligt nu op het traject metrostation Meijersplein/Airport naar Rotterdam The Hague Airport, waar nu concreet zicht is op de start van een pilot met zelfrijdend vervoer op de openbare weg. Daarnaast zijn we – met subsidie van de MRDH - een pilot gestart met kleinschalig OV op aanvraag voor de first & last mile in Hoek van Holland, de Hoekse Hopper. Ook is er in opdracht van de gemeente Capelle aan den IJssel, met een financiële bijdrage van ons en met subsidie van de MRDH, een buurtbus van start gegaan die ook Kralingse Veer aandoet.

Indicatoren

Effectindicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Groei OV-gebruik	Streefwaarde					
	Realisatie					
		+ 2,7%	+ 2,8%			

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbaar vervoer	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	36.098	46.192	44.576	-1.616
Bijdragen rijk en medeoverheden	36.318	46.000	45.094	-906
Overige opbrengsten derden	-220	192	219	28
Overige baten	0	0	-738	-738
Lasten exclusief reserves	45.428	54.074	52.194	-1.880
Interne resultaat	0	2.560	3.782	1.221
Interne resultaat	0	2.560	3.782	1.221
Programmalasten	45.428	51.514	48.413	-3.101
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	44.112	50.608	46.383	-4.225
Kapitaallasten	977	422	415	-7
Overige programmalasten	0	0	1.170	1.170
Subsidies en inkomensoverdrachten	339	484	445	-39
Saldo voor vpb en reserveringen	-9.330	-7.883	-7.619	264
Saldo voor reserveringen	-9.330	-7.883	-7.619	264
Reserves	1.817	881	670	-211
Onttrekking reserves	1.817	881	670	-211
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Saldo	-7.513	-7.001	-6.949	53

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-7.513
Omissieregeling 2019	-8.206
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-8.206
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-7.001
10-maandsrapportage 2019	-7.001
Realisatie 2019	-6.949

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Hoekse Lijn	-1.688	-1.688	0	0
2. IFR - Hoekse Lijn	0	-211	-211	0
3. BBV-aanpassing overhead	0	-441	0	441
4. Diverse afwijkingen	72	460	0	-388
Totaal afwijkingen	-1.616	-1.880	-211	53

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Hoekse Lijn

De verwachte besteding van middelen voor het project Hoekse Lijn (inclusief Metro aan Zee) in het boekjaar 2019 is € 1,69 mln als gevolg van exogene factoren zoals afhandeling van de Ombouw achtergebleven bij de verwachting. Daarmee is ook de toerekening aan de subsidie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag met € 1,69 mln lager uitgevallen. Het effect op het saldo van baten en lasten is daarmee neutraal. De verwachting is dat het totaal beschikbaar projectbudget de komende jaren volledig wordt aangewend voor het project.

2. IFR - Hoekse Lijn

Vanuit project Metro aan Zee en vanuit Gebiedsontwikkeling zijn budgetten beschikbaar gesteld voor de uitvoering van een deel van de aanvullende werkzaamheden. Dit heeft geleid tot een lagere onttrekking van € 211 uit de hiervoor beschikbare bestemmingsreserve IFR- Hoekse Lijn.

3. BBV-aanpassing overhead

Voor € 441 heeft de afwijking betrekking op een op grond van verslaggevingsvoorschriften verwerkte aanpassing van de apparaatslasten-doorbelasting via tijdschrijven.

Bij het taakveld Activering overhead is meer te lezen over deze correctie.

4. Diverse afwijkingen

Het resterende verschil van € 388 nadelig wordt veroorzaakt door diverse kleine afwijkingen op de overige lasten en baten.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [OV-visie Rotterdam 2018 - 2040](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam werkt aan verkeer ten dienste van een gezonde, economisch sterke en aantrekkelijke stad. De veranderingen in het totale mobiliteitsnetwerk van Rotterdam staan in het teken van klimaatdoelstellingen, schonere lucht, groei van de stad, ondernemen en meer ruimte voor prettig ontmoeten. Met als doel dat elke bewoner of bezoeker zich in Rotterdam emissieloos, snel, veilig, prettig en betaalbaar kan verplaatsen.

Rotterdam is een stad op twee oevers. De verbindingen daartussen zijn cruciaal. Het vernieuwen en uitbreiden van deze verbindingen, voor fietsers, voetgangers, openbaar vervoer en andere mobiliteitsdiensten en het optimaliseren van de verbindingen voor de auto, vormen een speerpunt in deze bestuursperiode.

In de metropoolregio Rotterdam Den Haag is de MRDH de concessieverlener en netwerkbeheerder voor het openbaar vervoer. De gemeente creëert een meerwaarde in het gebruik dat Rotterdammers kunnen maken van het openbaar vervoer. Zo houden we het openbaar vervoer voor ouderen gratis. De gemeente ondersteunt de ontwikkeling van het netwerk voor personenvervoer over water. Beleid en studies naar de ontwikkeling van het openbaar vervoer-netwerk en maatregelen om de toegankelijkheid voor voetgangers en fietsers van OV-opstappunten te verbeteren, zijn ondergebracht in [taakveld 2.1 b Verkeer en Vervoer Ontwikkeling](#).

Parkeerbelasting

Pagina 79

Parkeerbelasting

Het reguleren van het parkeergedrag van Rotterdammers en haar bezoekers, door middel van een belasting voor het parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen, draagt bij aan het beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke

buitenruimte en verduurzaming, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor het reguleren van het parkeergedrag van Rotterdammers en haar bezoekers zijn in 2019 verschillende maatregelen doorgevoerd:

- verhoging van de tarieven van parkeervergunningen en parkeren op straat in het Centrum.
- invoering betaald parkeren in Bloemhof-Zuid en de Walravenbuurt (Feijenoord) en uitbreiding van betaaltijden in Middelland (Delfshaven).
- besluitvorming over invoering betaald parkeren op het Noordereiland (Feijenoord) en West-Carnisse (Charlois) en de introductie van een Centrumring.
- innovaties m.b.t. de bezoekersvergunning (aanmelden bezoekers van bewoners) en fiscale handhaving op betaald parkeren.
- toevoegen van parkeerplaatsen in wijken met een hoge parkeerdruk in Noord.

Deze maatregelen op het gebied van straatparkeren moeten worden gezien in samenhang met maatregelen binnen het taakveld Parkeren (parkeergarages, P+R en fietsparkeren). Doelstelling is een verschuiving van parkeren op straat naar parkeren in parkeergarages en op P+R en stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fiets.

Wat willen we bereiken?

Optimale verdeling van schaarse ruimte

Een optimale verdeling van de schaarse openbare parkeergelegenheid over alle Rotterdammers in onze wereldstad en haar bezoekers.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Optimale verdeling van schaarse ruimte

- per 1 januari 2019 zijn de tarieven van parkeervergunningen voor bewoners en bedrijven verhoogd.
- de parkeertarieven voor bezoekers in het Centrum zijn per 1 januari 2019 geharmoniseerd en voor het gehele Centrum verhoogd naar € 4,08 per uur. Om de gewenste verschuiving van parkeren op straat naar parkeren in parkeergarages te bevorderen zijn de parkeertarieven voor de gemeentelijke openbare parkeergarages in het Centrum niet verhoogd (€ 2,00 per uur).
- in het voorjaar 2019 is voor de bezoekersvergunning een nieuw systeem ingevoerd. Hiermee kunnen bewoners binnen betaald parkeergebied hun bezoek via een app gebruiksvriendelijker aanmelden.
- met ingang van februari 2019 is betaald parkeren ingevoerd in Bloemhof-Zuid en de Walravenbuurt (Feijenoord).

- met ingang van 1 juli 2019 zijn de tijden van betaald parkeren in Middelland (Delfshaven) uitgebreid op maandag tot en met zaterdag van 18.00 tot 23.00 uur en geldt daarnaast per 1 juli 2019 ook op zondag betaald parkeren tussen 12.00 en 23.00 uur.
- het college heeft, als uitwerking van de motie "Parkeren Noordereiland", besloten per 1 januari 2020 betaald parkeren in te voeren op het Noordereiland (Feijenoord).
- daarnaast heeft het college in december 2019 besloten betaald parkeren in te voeren in West-Carnisse (Charlois) met ingang van maart 2020.
- met ingang van juli 2019 is gestart met de pilot "Handhaven op afstand". Hierbij wordt bij de fiscale handhaving op betaald parkeren door middel van scantechnologie gebruik gemaakt van omgevingsbeelden. De pilot wordt in 2020 geevalueerd.
- bij de Voorjaarnota 2019 heeft het college besloten een Centrumring te introduceren met een hoger tarief voor bezoekers (€ 2,50 per uur). Hiermee wordt de parkeerdruk aan de randen van het Centrum verlicht en wordt het gebruik van openbare parkeergarages gestimuleerd.
- in november 2019 is begonnen met het toevoegen van parkeerplaatsen in Noord in wijken met een hoge parkeerdruk.

Indicatoren

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Betalinggraad	Streefwaarde		86%	87%	88%	89%	90%
	Realisatie	85%	86%	87%			
Beschikbaarheid parkeerautomaten*	Streefwaarde		99,7%	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%
	Realisatie	99,7%	99,7%	99,7%			

* Dit is gebaseerd op de SLA met onze leveranciers

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Parkeerbelasting	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	92.976	102.982	103.135	153
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	82	82
Overige opbrengsten derden	92.976	102.982	103.042	60
Overige baten	0	0	11	11
Lasten exclusief reserves	24.096	23.373	25.949	2.576

Apparaatslasten	6.856	7.026	7.035	9
Inhuur	89	583	443	-139
Overige apparaatslasten	120	342	326	-16
Personeel	6.646	6.101	6.266	164
Interne resultaat	11.227	11.401	12.292	891
Interne resultaat	11.227	11.401	12.292	891
Programmalasten	6.012	4.945	6.622	1.676
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	-644	919	2.288	1.368
Kapitaallasten	5.197	2.566	2.566	0
Overige programmalasten	1.460	1.460	1.763	303
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	5	5
Saldo voor vpb en reserveringen	68.880	79.610	77.186	-2.424
Saldo voor reserveringen	68.880	79.610	77.186	-2.424
Saldo	68.880	79.610	77.186	-2.424

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	68.880
Omissieregeling 2019	68.321
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	74.323
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	74.670
10-maandsrapportage 2019	79.610
Realisatie 2019	77.186

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Verschuiving parkeerlasten	0	1.119	0	-1.119

2. Hogere interne doorbelastingen	0	891	0	-891
3. Diverse afwijkingen	153	567	0	-414
Totaal afwijkingen	153	2.576	0	-2.424

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Verschuivingen parkeerlasten

Op het taakveld Parkeerbelasting is voor € 1,1 mln aan kosten verantwoord welke begroot staan op het taakveld Parkeren. Dit leidt op het taakveld Parkeerbelasting een overschrijding en op het taakveld Parkeren tot een onderschrijding.

2. Hogere interne doorbelastingen

Diverse intern doorbelaste kosten zijn hoger uitgevallen. Dit betreft onder andere de kosten van ontwikkeling en onderhoud van parkeersystemen en de kosten van het gemeentelijk telefoonnummer 14010. Ook is er eind 2019 nog € 245 huur over 2018 en 2019 doorbelast voor een parkeerterrein.

3. Diverse afwijkingen

Er zijn op diverse budgetten kleinere afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Verordening Parkeerregulering en Parkeerbelastingen 2019](#)
- [Uitvoeringsbesluit Parkeren Rotterdam 2019](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld 'Parkeerbelasting' behoort:

- heffing en invordering
- opbrengsten parkeerfaciliteiten
- opbrengsten boetes

Tot dit taakveld behoort niet:

- parkeerpolitie. Deze valt onder taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid.

Parkeren

Vanuit de focus op meer ruimte voor fietsers en voetgangers en minder parkeren op straat, willen wij automobilisten stimuleren te kiezen voor Park+Ride-voorzieningen of een openbare parkeergarage aan de rand van het centrum. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden voor het comfortabel en veilig plaatsen van fietsen in fietsenstallingen en maatwerk in fietsparkeren voor bewoners in de wijken waar dat nodig is.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor de gewenste verschuiving van parkeren op straat naar parkeren in parkeergarages en op P+R-voorzieningen en ter stimulering van het gebruik van de fiets zijn in 2019 verschillende maatregelen doorgevoerd.

- uitbreiding van de mogelijkheden om de fiets te parkeren, zowel voor bewoners (fietstrommels en buurtfietsenstalling) als voor bezoekers (fietsvlonders en fietsnietjes)
- realisatie P+R Hoek van Holland Haven
- verhoging parkeer- en betaalgemak in parkeergarages via reserveringsmodule en concessieverlening en voorbereiding m.b.t. realisatie van laadpunten in openbare parkeergarages en op P+R-voorzieningen

Deze maatregelen op het gebied van fiets- en garageparkeren en P+R moeten worden gezien in samenhang met maatregelen binnen het taakveld Parkeerbelasting (straatparkeren). Doelstelling is een verschuiving van parkeren op straat naar parkeren in parkeergarages en op P+R en stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fiets.

Wat willen we bereiken?

City-Lounge

- de binnenstad als city-lounge met meer ruimte voor fietsers en voetgangers.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

City-Lounge

Fietsparkeren

- in 2019 is het aantal fietstrommels met 84 uitgebreid tot 950 trommels.
- in het kader van de uitwerking van de motie "Uit het oog, in het hart" (fietsparkeren in parkeergarages) is eind 2019 een buurtfietsenstalling met 60 plaatsen opgeleverd in parkeergarage Zoomstraat (Noord).
- naast parkeergarage Kiphof (Centrum) zijn als onderdeel van de Mobility Challenge Hoogkwartier 90 fietsplaatsen gerealiseerd. Tevens zijn 5 autoparkeerplaatsen exclusief ingericht t.b.v. deelauto's.

- er zijn 16 fietsvlonders aangelegd met in totaal 96 fietsplaatsen. Bij goed gebruik worden deze fietsplaatsen definitief ingericht d.m.v. fietsnietjes.

P+R-voorzieningen

- medio 2019 heeft het college besloten tot realisatie van P+R Noorderhelling met 500 plaatsen. Realisatie vindt plaats in 2020 in het kader van de herontwikkeling van de betreffende locatie.
- eind 2019 is P+R Hoek van Holland Haven opgeleverd met 130 plaatsen. In 2020 wordt deze P+R-voorziening uitgebreid met een doelgroepsysteem om oneigenlijk gebruik te voorkomen.
- het college heeft besloten in het kader van de uitwerking van de motie "Laagje erbij" een doelgroepsysteem te implementeren op P+R-voorziening Meijersplein i.v.m. de hoge bezettingsgraad.

Garageparkeren

- er is in maart 2019 een reserveringsmodule ontwikkeld, waarbij bezoekers van het Centrum vooraf een parkeerproduct kunnen reserveren in een van de gemeentelijke Centrumgarages.
- er is in 2019 een aantal samenwerkingsovereenkomsten gesloten met ontwikkelaars van woningcomplexen (nieuwbouw) waarbij de parkeereis is opgelost in een nabijgelegen gemeentelijke parkeergarage. Hierbij was realisatie van de parkeereis op eigen terrein niet mogelijk en is voorkomen dat de parkeerdruk op straat zal toenemen.
- medio 2019 is een concessie verleend m.b.t. het leveren en exploiteren van laadpunten in de gemeentelijke parkeergarages en op P+R-voorzieningen. Er is daarna gestart met de voorbereidingen voor de uitrol van de laadpunten door het verzwaren van het elektrisch vermogen van de parkeervoorzieningen.
- het gebruik van de gemeentelijke parkeergarages is in 2019 met ruim 8% toegenomen (ca. 120.000 extra parkeerders). In het Centrum lag de toename op circa 12%.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Gemiddelde bezetting van de (top4) parkeergarages	Streefwaarde		30%	32%	34%	36%	38%
	Realisatie	28%	30%	32%			
Prestatie indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal elektrische laadpunten	Streefwaarde		50	80	330	580	830
	Realisatie	50	50	80			
Aantal fietstrommels	Streefwaarde		845	885	1030	1110	1190
	Realisatie	800	866	950			

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Parkeren	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	13.520	14.887	14.803	-85
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	29	29
Overige opbrengsten derden	13.520	14.887	14.770	-117
Overige baten	0	0	3	3
Lasten exclusief reserves	34.807	33.479	27.967	-5.512
Apparaatslasten	4.068	4.701	4.393	-308
Inhuur	79	111	76	-35
Overige apparaatslasten	230	201	166	-36
Personeel	3.760	4.389	4.151	-238
Interne resultaat	18.538	17.341	15.945	-1.396
Interne resultaat	18.538	17.341	15.945	-1.396
Programmalasten	12.200	11.438	7.630	-3.808
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	11.091	10.448	7.167	-3.282
Kapitaallasten	240	120	120	0
Overige programmalasten	869	869	343	-526
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-21.286	-18.592	-13.164	5.428
Saldo voor reserveringen	-21.286	-18.592	-13.164	5.428
Reserves	30	30	30	0
Onttrekking reserves	30	30	30	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-21.256	-18.562	-13.134	5.428

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi

2019

Oorspronkelijke begroting 2019	-21.256
Omissieregeling 2019	-21.164
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-20.992
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-20.631
10-maandsrapportage 2019	-18.562
Realisatie 2019	-13.134

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lagere doorbelasting vastgoed	0	-1.499	0	1.499
2. Verschuiving parkeerlasten	0	-1.119	0	1.119
3. Project fietsparkeren	0	-1.153	0	1.153
4. Lagere onderhoudsuitgaven	0	-516	0	516
5. Vermindering belastingaanslagen	0	-464	0	464
6. Diverse afwijkingen	-85	-762	0	677
Totaal afwijkingen	-85	- 5.512	0	5.428

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Lagere doorbelasting vastgoed

De intern doorbelaste huur voor parkeergarages is gebaseerd op de kosten die in een jaar gemaakt worden. Deze kosten zijn lager uitgevallen doordat:

- een deel van de in 2019 voorziene werkzaamheden doorschuiven naar 2020
- meerdere opdrachten voor een lager bedrag zijn uitgevoerd dan geraamd
- voor enkele parkeergarages verminderingen zijn toegekend op OZB-aanslagen die in voorgaande jaren zijn opgelegd.

2. Verschuiving parkeerlasten

Op het taakveld Parkeerbelasting is voor € 1,1 mln aan kosten verantwoord welke begroot staan op het taakveld Parkeren. Dit leidt op het taakveld Parkeren tot een onderschrijding en op het taakveld Parkeerbelasting tot een overschrijding.

3. Project fietsparkeren

Op het project fietsparkeren is € 1,2 mln minder uitgegeven dan voorzien. Dit komt doordat de fietsparkeervoorzieningen aan de Capelsebrug en CS-zuidzijde in 2020 worden opgepakt.

4. Lagere onderhoudsuitgaven

Op onderhoudsbudget is minder uitgegeven doordat een aantal werkzaamheden verschuiven naar 2020.

5. Vermindering belastingaanslagen

Het voordeel komt vooral doordat in het laatste kwartaal voor enkele parkeergarages verminderingen hebben plaatsgevonden op gebruikersbelasting OZB die in voorgaande jaren zijn opgelegd.

6. Diverse afwijkingen

Er zijn op diverse budgetten kleinere afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Fietskoers 2025](#)

Omschrijving taakveld

Auto- en fietsparkeervoorzieningen dragen bij aan een bereikbare stad met beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en duurzaamheid, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages. Tot dit taakveld behoren ontwikkeling en beheer van (afzonderlijke) parkeervoorzieningen:

- parkeerbeleid: parkeerzone, ontheffingen en vergunningen
- inrichting en onderhoud open en gesloten parkeervoorzieningen
- baten en lasten die betrekking hebben op parkeervoorzieningen (exclusief de opbrengst van parkeerbelasting zie taakveld Parkeerbelasting)
- parkeermeters
- fietsenstalling

Tot dit taakveld behoort niet:

- parkeerbelasting inclusief lasten heffing en invordering. Valt onder taakveld Parkeerbelasting.
- parkeerpolitie (toezichthouders, BOA's). Dit valt onder taakveld Openbare orde en veiligheid.

- aanleg, beheer en onderhoud van parkeerhavens als onderdeel van wegen horen thuis onder taakveld Verkeer en vervoer.

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Pagina 81

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen.

Ontwikkelingen en voortgang

Onze inspanningen zijn volgens planning gepleegd en hebben daarmee een bijdrage geleverd aan het halen van de streefwaardes ten aanzien van het relatieve aandeel schone verplaatsingen van en naar de binnenstad, extra capaciteit fietsparkeren in de binnenstad en het aantal gerealiseerde fietsvriendelijker verkeersregelininstallaties in de binnenstad.

Wat willen we bereiken?

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur

We faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets. Dit betekent:

- Uitbreiding en verbeteren van de oeververbindingen voor voetganger, fiets, OV en auto (derde oeververbinding, lightrail, vervoer over water). OV-knopen en transferpunten moeten beter toegankelijk zijn en een hogere belevingswaarde hebben en waar mogelijk meer functionaliteiten combineren (groen, waterberging/hittestress, energieopwekking en -opslag). We willen een betere OV-ontsluiting van economisch belangrijke gebieden (first & last mile). We bouwen voort op de OV-visie van 2018 en zorgen dat de groei en verdichting van de stad (met 18.000 woningen) wordt gedragen door een goed functionerend netwerk openbaar vervoer.
- Een slimmere sturing van het verkeer, met oog voor verschillende modaliteiten en met meer informatie voor de reizigers, door middel van daartoe intelligenter gemaakte verkeersregelininstallaties.

- Een “walkable” en “bikable city” door meer ruimte en prioriteit in de buitenruimte voor voetgangers en fietsers. We werken aan betere bereikbaarheid van voorzieningen en betere toegang tot mobiliteit en de verkeersruimte voor kwetsbare groepen. We hebben aandacht voor bereikbaarheid van voorzieningen voor de woongebieden buiten de Ring.
- Het straatparkeren in het centrumgebied moet verder worden teruggebracht, zodat ruimte wordt gecreëerd voor de bovenstaande ontwikkelingen.
- De energieinfrastructuur moet toereikende oplaadpunten bieden voor elektra en/of H2, opslag en smartgrids die vervoermiddelen en gebouwde omgeving optimaal koppelen.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad. Dit betekent:

- Actieve inzet op het gebruik van slimme en schone voertuigen en mobiliteitsinnovaties in techniek (smart mobility) en dienstverlening (mobility as a service), met meer keuzevrijheid voor alle Rotterdammers.
- Meer gebruik van schoon, stil en minder ruimte-eisend vervoer. Door met bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijs en andere partners afspraken te maken in het Rotterdams Energie- en Klimaatakkoordsturen en het Leer-werk akkoord.
- Invulling geven aan de Green Deal Zero Emissie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur

- We hebben in 2019 op diverse locaties in de stad fietspaden verbeterd en aangelegd. In overleg met de MRDH hebben we subsidieafspraken gemaakt over in 2020 te realiseren fietspadverbeteringen. Voor diverse metropolitane fietsroutes zijn in 2019 verkennende studies uitgevoerd die in 2020 zullen resulteren in bestuurlijke afspraken. De uitvoering van de fietsroute Rotterdam - Naaldwijk is voorbereid. De realisatie hiervan vindt in 2020 plaats. We hebben ca. 3.000 fietsparkeerplaatsen toegevoegd, waarvan ca. 450 bij metrostations. Ook hebben we met NS en ProRail afspraken gemaakt over de toevoeging van 1.500 fietsparkeerplaatsen bij Rotterdam Centraal in 2020. Voor het delen van fietsen, elektrische snorfietsen en elektrische steps is in 2019 een nieuw beleidskader en een vergunningensysteem vastgesteld.
- In 2019 is de Rotterdamse MobiliteitsAanpak (RMA) vastgesteld door het college van B&W. De RMA is een uitwerking van het bestaande beleid op gebied van mobiliteit, zoals het Stedelijk Verkeersplan Rotterdam en de OV-visie Rotterdam. De RMA maakt keuzes in het infrastructuurnetwerk in de stad die helpen bij de groeiopgave, de milieuopgave, de economische opgave en de leefbaarheidsopgave in de stad. Omdat de RMA is opgesteld vanuit deze brede stedelijke opgave, is de RMA breder dan een multimodale netwerkvisie en verkeerscirculatieplan: de RMA legt een aantal principekeuzes vast die we hanteren bij het

werken aan mobiliteit in de stad. In 2020 zullen na behandeling van de RMA in de gemeenteraad, de vastgestelde principes nader uitgewerkt worden.

- In het Bestuurlijk Overleg inzake het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) op 21 november 2019 hebben we met het Rijk, de Provincie Zuid-Holland en de MRDH besloten de Startbeslissing voor de MIRT-Verkenning Oeververbindingen regio Rotterdam formeel te nemen. In de MIRT-verkenning worden de volgende zes projectonderdelen nader uitgewerkt: een nieuwe multimodale oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord in Rotterdam; een treinstation Stadionpark; een Hoogwaardige Openbaar Vervoerverbinding (HOV-verbinding) tussen Zuidplein en Kralingse Zoom; een Hoogwaardig Openbaar Vervoerverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal via de Maastunnel; maatregelen op de A16 en maatregelen op de Algeracorridor. Een nieuwe oeververbinding maakt onderdeel uit van de scope van de te onderzoeken maatregelen voor de nieuwe multimodale oeververbinding. Verwacht resultaat van de verkenning is een besluit over een voorkeursalternatief, inclusief nieuwe oeververbinding, en start MIRT-planuitwerkingsfase in 2021.
- Ook is in de Adaptieve Ontwikkelstrategie Metropolaan OV (AOS) en het Verstedelijkingsakkoord Zuidelijke Randstad vastgesteld. De AOS wordt verder uitgewerkt in een pré-verkenning waarin verstedelijking en bereikbaarheid in samenhang worden beschouwd. Het eindbeeld is een schaa sprong OV naar een S-bahn concept op de Oude Lijn tussen 2030-2040 en de onderliggende HOV-lijnen in combinatie met de verstedelijking in hoge dichtheden rond HOV-knooppunten (versnelling van de binnenstedelijke ontwikkeling op de 13 locaties langs de Oude Lijn). De pré-verkenning omvat een aantal deelonderzoeken met als uitgangspunt om in het BO MIRT eind 2020 de prioritering integraal af te wegen en hierover mogelijke investeringsbeslissingen te kunnen nemen. Een schaa sprong in het OV op de spoorlijn Dordrecht-Den Haag – de 'Oude Lijn' – vormt de kern van deze pre-verkenning.
- De combinatie first & last mile en de rol van autonome (zelfrijdende) voertuigen hebben we in 2019 in diverse projecten onderzocht. De focus ligt nu op het traject metrostation Meijersplein / Airport naar Rotterdam The Hague Airport, waar nu concreet zicht is op de start van een pilot met zelfrijdend vervoer op de openbare weg.
- We hebben met de verschillende vervoerders, MRDH en PZH afgesproken dat de huidige vervoer over waterverbindingen in de regio Rotterdam gecontinueerd worden tot tenminste 1 januari 2022. Verder zijn wij van start gegaan met de tijdelijke fietsveerverbinding ter hoogte van de Maastunnel, ter vervanging van de fiets- en voetgangerstunnel die tot ongeveer medio juni 2020 afgesloten is.
- We zijn een verkenning gestart naar mogelijkheden om de intensief gebruikte P+R's Kralingse Zoom, Meijersplein en Slinge uit te breiden. Voor deze locaties wordt nu in beeld gebracht hoe capaciteitsuitbreiding mogelijk erwijs kan plaatsvinden en welke investeringen dit met zich meebrengt. Hierbij betrekken we ook vraag of er zonnepanelen geplaatst kunnen worden op deze locaties. Nadere besluitvorming volgt in 2020.
- We hebben in 2019 15 intelligente verkeersregelininstallaties geplaatst, waarmee het totaal aantal op 34 is uitgekomen. Daarnaast zijn 30 verkeersregelininstallaties geoptimaliseerd om het verkeer sneller te kunnen verwerken. Een belangrijk deel daarvan betrof maatregelen ten gunste van de fiets.

- We hebben vier blackspots gesaneerd: Mathenesserlaan - Vierambachtsstraat, President Rooseveltweg - Martin Luther Kingweg, Fair Oaksbaan - Bovendijk en Aveling nabij de A15.
- Van 7 tot en met 10 oktober werd in Rotterdam op succesvolle wijze het Walk21 congres gehouden. Ca. 180 sprekers uit 48 landen kwamen naar Rotterdam om ervaringen te delen over recente ontwikkelingen in voetgangersbeleid. Het congres heeft ons veel kennis opgeleverd. Verder is ter voorbereiding op het congres al onderzoek gedaan naar lopen in Rotterdam via het Digitaal Stadspanel. Ook is het bestaande voetgangersnetwerk in de stad in kaart gebracht, waarbij onder andere is gekeken naar: trottoirbreedte, fijnmazigheid netwerk, geluid, barrières, bevolkingsopbouw (totaal, kinderen, ouderen) en bereikbaarheid voorzieningen zoals scholen, supermarkten en apotheken. Verder hebben we een begin gemaakt met Ontwerprichtlijnen voor voetgangers.
- In 2019 hebben wij 150 openbare laadpalen toegevoegd aan het areaal, waarmee het totaal aantal openbare laadpalen is uitgekomen op 1.078. Verder is er een eerste "Vehicle to Building" laadpaal in Rotterdam gerealiseerd waarmee de combinatie van de op het gebouw opgewekte duurzame energie rechtstreeks kan worden gebruikt voor het opladen van een elektrische auto, en andersom, dat de elektrische auto kan meehelpen een piek in het elektriciteitsverbruik op te vangen.
- In 2019 hebben we in het centrum ca. 100 straatparkeerplaatsen verwijderd ten behoeve van een "walkable" en "bikeable city". In totaal verdwijnen er deze collegeperiode 1200 parkeerplaatsen in het centrum.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

- In 2019 hebben we het project Rotterdam MaaS (mobility as a service) beleving afgerond. Dit hield in dat 100 Rotterdammers konden met een mobiliteitsbudget gebruik maken van diverse mobiliteitsdiensten om zo ervaring op te doen met MaaS en deelsystemen zoals deelfietsen, deelscooters en deelauto's. Dit project heeft inzicht gegeven in mogelijke barrières voor het gebruik van MaaS en (luke) deeldiensten. Voor het vergroten van keuzevrijheid en verduurzaming zijn wij in 2019 gestart met de pilot LEV, kleine deelvoertuigen die een vervanging kunnen zijn voor auto's in de stad. De pilot wordt nog geëvalueerd en is voortgezet tot 1 juli 2020 om meer inzicht te krijgen in verschuiving van gebruik modaliteiten en inzicht in gebruikersgroepen.
- In 2019 zijn we ook gestart met de MaaS pilot Rotterdam Den Haag en de luchthaven. Deze pilot geeft inzicht in gebruikersgroepen, hoe om kan/moet worden gegaan met datadelen, samenwerking met de markt en hoe MaaS kan bijdragen aan de belangrijkste doelen (duurzaamheid, leefbaarheid en inclusiviteit).
- In maart 2019 is de eerste fietsenbank van Rotterdam opgericht waarbij bewoners van Rotterdam Zuid met een kleine portemonnee in aanmerking kunnen komen voor een fiets. Ook worden hier fietslessen gegeven aan de mensen die niet beschikken over de fietsvaardigheid.
 - We hebben het bestaande voetgangersnetwerk in de stad in kaart gebracht, waarbij onder andere is gekeken naar: trottoirbreedte, fijnmazigheid netwerk, geluid, groen en stenigheid, barrières, bevolkingsopbouw (totaal, kinderen, ouderen) en voorzieningen zoals scholen, supermarkten en

apotheken. In 2019 hebben we ook een begin gemaakt met Ontwerprichtlijnen voor voetgangers. Al deze input gebruiken we bij het opzetten van voetgangersbeleid.

- Het college van B&W heeft op 16 juli 2019 het Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) vastgesteld. Het college B&W heeft hiermee de intentie uitgesproken om een zero emissie zone voor stadslogistiek in 2025 in te voeren en deze zone samen met de logistieke sector vorm te gaan geven. Verder heeft het college de stimuleringssubsidie ritbesparing in de bouwlogistiek op 10 december vastgesteld. Aannemers kunnen subsidie ontvangen door het aantal bouwvrachtritten (met uitstoot van vieze lucht) binnen de Ruit van Rotterdam te reduceren. Dit kan door efficiëntere en schonere bouwlogistiek bereikt worden.
- In 2019 is het percentage volledig emissieloos in het gemeentelijke personenwagenpark gestegen van 28% naar ruim 40%. Ook van de lichte bedrijfsvoertuigen is in 2019 het aandeel emissieloos van 10% naar 19% gestegen. Dit is exclusief 30 voertuigen rijdend op waterstof, een pilot die gesubsidieerd is door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Deze voertuigen waren verwacht in 2019, maar zijn uiteindelijk in januari 2020 geleverd. Bij het zwaardere segment zijn in 2019 pilots uitgevoerd zoals de eerste volledig emissieloze vuilniswagen. Tot slot was van de kleinere machines en gereedschappen eind 2019 ook ruim 25% emissieloos.
- Op 22 november is het Rotterdams klimaatakkoord opgeleverd met daarin deals tussen partijen. Door uitvoering van de deals wordt toegewerkt naar een CO2 neutrale, gezonde, inclusieve en betaalbare mobiliteit in Rotterdam in 2030.
- In 2019 hebben we een huurovereenkomst afgesloten voor een perceel grond aan het Zuiddiepje dat in eigendom is van onze gemeente met een exploitant van snellaadpalen. De opening van het snellaadstation is nu voorzien in 2020. Verder hebben huurders van enkele tankstations toestemming gevraagd en gekregen voor het plaatsen van snelladers op de van de gemeente gehuurde locaties (Stadionweg /Maasboulevard/President Rooseveltweg). Dit gebeurt op hun eigen initiatief.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Relatieve aandeel schone verplaatsingen van en naar de binnenstad*	Streefwaarde		61,7%	62,4%	63%	63,7%	64,3%
	Realisatie	61,3%	61,7 %	63,4 %			

* Weergegeven is het aandeel verplaatsingen per fiets, openbaar vervoer, lopend en met schone motorvoertuigen, afgezet tegen het totaal aantal verplaatsingen inclusief vuile motorvoertuigen en brommers en scooters. Het aandeel schone verplaatsingen neemt al jaren langzaam maar gestaag toe. De streefwaarden tot en met 2022 bevatten een ambitie van 50% ten opzichte van de verschoningstrend in de afgelopen collegeperiode.

Prestatie-indicatoren*	2017	2018	2019	2020	2021	2022

Extra capaciteit fietsparkeren in de binnenstad	Streefwaarde	1.000	2.000	3.000	4.000
	Realisatie	1.298			
Aantal gerealiseerde fietsvriendelijker verkeersregelininstallaties	Streefwaarde	25	50	75	100
	Realisatie	35			
Realisatie 3 ecologische verbindingen	Streefwaarde		1	1	1
	Realisatie				

* In de begroting 2019 werd uitgezocht of een indicator verschoning gemeentelijk wagenpark wenselijk was. Er is gekozen om de verantwoording over de verschoning van het gemeentelijk wagenpark op te nemen in de beleidsinhoudelijke toelichting van het programma Beheer van de Stad en taakveld Overige Baten en Lasten- Vervoer en Materieel en in de oplegger van deze jaarrekening.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	2.854	3.786	2.923	-863
Bijdragen rijk en medeoverheden	113	614	729	115
Overige opbrengsten derden	2.741	3.295	2.319	-976
Overige baten	0	-123	-124	-1
Lasten exclusief reserves	24.102	33.714	27.435	-6.279
Apparaatslasten	8.377	9.331	8.562	-769
Inhuur	347	572	496	-76
Overige apparaatslasten	111	176	226	51
Personeel	7.919	8.584	7.839	-744
Interne resultaat	-3.276	-1.270	-642	629
Interne resultaat	-3.276	-1.270	-642	629
Programmalasten	19.001	25.653	19.515	-6.138
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.518	16.945	10.756	-6.189
Kapitaallasten	9.483	8.697	8.697	1
Overige programmalasten	0	0	56	56

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	11	5	-6
Saldo voor vpb en reserveringen	-21.248	-29.928	-24.512	5.416
Saldo voor reserveringen	-21.248	-29.928	-24.512	5.416
Reserves	7.435	14.904	10.529	-4.375
Onttrekking reserves	7.435	15.701	11.326	-4.375
Toevoeging reserves	0	797	797	0
Saldo	-13.814	-15.023	-13.983	1.040

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-13.814
Omissieregeling 2019	-13.405
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-14.089
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-15.076
10-maandsrapportage 2019	-15.023
Realisatie 2019	-13.983

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Rijgedrag en Doorstroming	-1.100	-1.100	0	0
2. Bestemmingsreserve Stedelijke Bereikbaarheid	0	-3.639	-3.639	0
3. Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	0	-615	-615	0
4. Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	-116	-116	0
5. Bestemmingsreserve Kansrijke Wijken	0	-5	-5	0
6. Overhead	0	-177	0	177
7. Diverse Afwijkingen	237	-626	0	863
Totaal afwijkingen	-863	-6.279	-4.375	1.040

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Rijgedrag en Doorstroming

Vanwege technische problemen is de uitrol van de hardware voor een periode bevroren. Hierdoor zijn minder verkeerslichten omgebouwd en opgeleverd dan voorzien was in de uitvoeringsplanning van 2019. Deze zijn in overleg met leverancier in de planning doorgeschoven naar 2020. Na oplevering in 2020 wordt pas financieel afgerekend.

2. Bestemmingsreserve Stedelijke Bereikbaarheid

De exploitatie van de veerpont is later gestart dan voorzien. Hierdoor schuift het grootste deel van de lasten voor de veerpont naar 2020. Daarnaast bleken de geraamde lasten op basis van het opgestelde pakket aan eisen betreffende het Verkeersregiemodel veel hoger uit te vallen dan het beschikbare budget. Hierdoor is er geen aanbesteding opgestart maar wordt het pakket aan eisen herzien om binnen het beschikbare budget te blijven.

3. Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit

De werkzaamheden met betrekking tot de aanleg van een fietsparkeervoorziening aan de Provenierssingel zijn door organisatorische oorzaken uitgesteld naar 2020. Hierdoor zijn er minder lasten gerealiseerd en heeft dit geleid tot een lagere onttrekking van € 615 uit de hiervoor beschikbare bestemmingsreserve.

4. Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Voor de intensivering van de aanpak parkeerproblematiek en vergroening Noord zijn een aantal werkzaamheden verschoven naar het jaar 2020. Hierdoor zijn de lasten lager uitgevallen en heeft dit geleid tot een lagere onttrekking van € 116 uit de hiervoor beschikbare bestemmingsreserve.

5. Bestemmingsreserve Kansrijke Wijken

Op de bestemmingsreserve Kansrijke Wijken is er € 5 minder onttrokken uit de beschikbare reserve omdat er minder lasten zijn gerealiseerd dan begroot.

6. BBV-aanpassing overhead

Voor € 177 wordt de afwijking veroorzaakt door een correctie op grond van verslaggevingsvoorschriften. Deze correctie betreft aan projecten toegerekende apparaatslasten.

7. Diverse Afwijkingen

Het resterende verschil van € 863 positief wordt veroorzaakt door diverse kleine afwijkingen op de overige lasten en baten.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Stedelijk verkeersplan](#)
- [Koersnota Schone Lucht 2019 - 2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam werkt aan verkeer ten dienste van een gezonde, economisch sterke en aantrekkelijke stad. De veranderingen in het totale mobiliteitsnetwerk van Rotterdam staan in het teken van klimaatdoelstellingen, schonere lucht, groei van de stad, ondernemen, meer ruimte voor prettig ontmoeten. Met als doel dat elke bewoner of bezoeker zich in Rotterdam emissieloos, snel, veilig, prettig en betaalbaar kan verplaatsen. Rotterdam is een stad op twee oevers. De verbindingen daartussen zijn cruciaal. Het vernieuwen en uitbreiden van deze verbindingen, voor fietsers, voetgangers, openbaar vervoer en andere mobiliteitsdiensten en het optimaliseren van de verbindingen voor de auto, vormen een speerpunt in deze bestuursperiode.

De komende vier jaar werken we daarnaar toe door:

- Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur: we faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets.
- We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen. We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad.

Een optimaal, schoon en veilig mobiliteitsnetwerk is een randvoorwaarde voor een economische succesvolle stad met een prettig woon- en leefklimaat. De energietransitie, de sprong naar de nieuwe economie en het faciliteren van de groei en verdichting van de stad met 18.000 woningen en het tegengaan van mobiliteitsarmoede bij Rotterdammers, kan alleen lukken als de mobiliteitsnetwerken van Rotterdam daarin een leidende rol spelen. Rotterdam speelt in op de wereldwijde beweging naar emissieloos vervoer, te beginnen met het OV en al snel ook andere modaliteiten. Het herzien van de energieinfrastructuur (zowel elektra als waterstof) is hierin op den duur cruciaal. De mobiliteitssector zal ook een stevige bijdrage moeten leveren in het bereiken van de doelstellingen van Parijs.

Het duurzaam verbinden van noord en zuid in Rotterdam is tevens een prioriteit om daarmee het volle potentieel van de stad tot zijn recht te laten komen.

Volksgezondheid en zorg

Pagina 82

Volksgezondheid en zorg

Zorgen voor adequate ondersteuning en zorg voor Rotterdammers die dat nodig hebben.

Het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en het beschermen en bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving voor Rotterdammers.

TAAKVELD 1

Wijkteams en Wmo-loketten

Het informeren en adviseren over en het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning.

Integrale aanpak wijkteams.

Doorontwikkeling wijkteams.

TAAKVELD 2

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

TAAKVELD 3

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

TAAKVELD 4

Maatwerkdienstverlening 18-

Samenhangende aanpak voor kwetsbare jongeren en/of kwetsbare gezinnen.

Versterken van next skills en jong leiderschap.

Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant).

TAAKVELD 5

Geëscaleerde zorg 18+

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie.

Eerder en beter in beeld brengen huiselijk geweld en het duurzaam oplossen hiervan.

TAAKVELD 6

Geëscaleerde zorg 18-

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij.

TAAKVELD 7

Volksgezondheid

Gezonde en vitale Rotterdammers.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen.

Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers.

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen.

Omschrijving programma

De gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, in om de gezondheid te beschermen. Rotterdammers werken in de eerste plaats zelf aan hun gezondheid en de gemeente stimuleert hen zo lang mogelijk zelfstandig mee te doen. Voor Rotterdammers die dat – al dan niet tijdelijk – nodig hebben, zorgt de gemeente Rotterdam voor passende en tijdige zorg, hulp en ondersteuning.

Zorgen voor adequate ondersteuning en zorg voor (jonge) Rotterdammers

De gemeente zet in op het nog verder toegankelijk maken van de zorg. De gemeente wil het makkelijker maken voor ouderen en mensen met een beperking om langer zelfstandig te wonen en mee te doen in de maatschappij. Zij zorgt er voor dat Rotterdammers met een beperking gebruik kunnen blijven maken van een woning, zich kunnen verplaatsen in en rondom die woning en sociale contacten kunnen onderhouden.

We stimuleren elke jongere in Rotterdam actief mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat - zelfstandig of als gezin - niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. In die gevallen bieden we samenhangende hulp aan kwetsbare jongeren en/of hun gezin. Tegelijkertijd investeren we ook in jongeren met wie het wel goed gaat. We versterken beschermende factoren als next skills en jong leiderschap en scheppen goede voorwaarden op basis waarvan zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Steeds meer Rotterdammers weten de weg naar zorg en ondersteuning te vinden. Dat sluit aan bij de beleidsdoelstelling om zorg dichtbij te bieden aan Rotterdammers die dat nodig hebben. Deze stijging van het aantal cliënten betekent dat de uitgaven meegroeien, zonder dat dit afdoende wordt gecompenseerd in de groei van de rijksbijdragen. Deze lijn zet zich ook in 2019 door en dat leidt tot de noodzaak om in de zorg te blijven investeren. Tegelijk is het noodzakelijk om goed te letten op de efficiency en waar mogelijk kosten te besparen. De gemeente heeft daarom een pakket aan maatregelen in gang gezet om meer grip te krijgen op de kostenontwikkeling en op termijn de uitgaven aan Wmo en jeugdhulp terug te dringen binnen het beschikbare budget. Uitgangspunt daarbij blijft dat Rotterdammers die zorg en ondersteuning nodig hebben, deze ook krijgen.

Het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en hun leefomgeving

Rotterdam zet in op een vitale stad met vitale Rotterdammers. Om dit te kunnen realiseren leggen we dwarsverbanden met taakvelden die (in)direct bijdragen aan een vitaler Rotterdam. Zo zijn investeringen in gezondheidsvaardigheden, in het opleidingsniveau en de inkomenspositie van Rotterdammers essentieel. De gemeente werkt samen met partners uit de stad aan het stimuleren van gezonder gedrag en een gezondere leefomgeving. Daarbij besteden we aandacht aan gezond gewicht en terugdringen van diabetes type 2, psychische en seksuele gezondheid, minder roken en alcoholgebruik, het tegengaan van drugsgebruik en de inzet van E-publieke gezondheid. Ook zet de gemeente in op haar wettelijke beschermingstaken (zoals infectieziektebestrijding), een gezondere leefomgeving en het tegengaan van gehoorschade bij jongeren.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid en zorg	Oorspr.	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking
	Begroting	Begroting	2019	
	2019	2019		
Baten exclusief reserves	29.502	31.623	31.981	357

Bijdragen rijk en medeoverheden	22.379	23.177	24.865	1.688
Overige opbrengsten derden	7.123	8.446	7.115	-1.331
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	616.632	662.855	648.037	-14.818
Apparaatslasten	69.317	83.854	83.230	-624
Inhuur	2.063	7.242	6.285	-957
Overige apparaatslasten	1.357	1.708	2.020	312
Personeel	65.897	74.904	74.925	21
Interne resultaat	798	1.592	2.921	1.329
Interne resultaat	798	1.592	2.921	1.329
Programmalasten	546.516	577.410	561.886	-15.524
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	65.504	65.319	65.476	156
Kapitaallasten	2.194	834	834	0
Overige programmalasten	0	0	180	180
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	297.967	307.489	300.099	-7.390
Subsidies en inkomensoverdrachten	180.851	203.767	195.297	-8.470
Saldo voor vpb en reserveringen	-587.130	-631.232	-616.056	15.176
Saldo voor reserveringen	-587.130	-631.232	-616.056	15.176
Reserves	61	-15.510	-23.487	-7.977
Onttrekking reserves	61	27.423	19.446	-7.977
Toevoeging reserves	0	42.933	42.933	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-587.068	-646.742	-639.544	7.198

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-587.068

Omissieregeling 2019	-595.639
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-634.047
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-643.314
10-maandsrapportage 2019	-646.742
Realisatie 2019	-639.544

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het rekeningresultaat 2019 op het Programma Volksgezondheid en zorg is vooral positief beïnvloed door incidentele meevallers. Daarbij wordt opgemerkt dat in 2019 nog steeds sprake was van hogere zorgkosten ten opzichte van het rijksbudget. Het verschil is door diverse oorzaken alleen kleiner dan eerder werd voorzien, waardoor een deel van de extra middelen die door het college aan het budget toegevoegd waren niet in 2019 ingezet hoefde te worden. Voor 2020 en verder wordt een stevige financiële opgave verwacht bij zorg, welzijn en jeugdhulp. De ontwikkelingen die afgelopen jaar gemeld zijn bij de Voorjaarsnota 2019 zijn structureel van aard en hebben onder meer geresulteerd in de bestuursopdracht zorg. Deze richt zich op het meerjarig financieel kader voor zorg en jeugdhulp waarbij rekening gehouden wordt met de autonome groei van cliënten en demografische en maatschappelijke ontwikkelingen. De rol van de gemeente in de zorg en ondersteuning neemt toe, en het beschikbare rijksbudget groeit niet evenredig mee. Ten tijde van de 1e herziening 2020 zijn de uitkomsten van de bestuursopdrachten bekend. Naast de bestuursopdracht zorg speelt ook de onzekere uitkomst van de herijking van het gemeentefonds. De planning hiervoor was om de uitkomsten van deze herijking te implementeren vanaf 1 januari 2021 (publicatie in de meicirculaire 2020). De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in een brief van 26 februari 2020 aangegeven dat de ingangsdatum van de nieuwe verdeling van het Gemeentefonds wordt uitgesteld tot 1 januari 2022. Dit omdat nader onderzoek naar aansluitverschillen nodig is.

Voor een alternatieve aanwending van de incidentele meevallers moeten de nog te presenteren uitkomsten van de bestuursopdracht zorg en de onzekerheid over de uitkomst van de herijking gemeentefonds, worden meegewogen.

Het saldo van dit programma bedraagt € 7,2 mln voordelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Wijkteams en WMO-loketten: € 600

Op dit taakveld was per saldo sprake van een voordeel van € 600. Tegenover lagere lasten op inzet Bureau Frontlijn door onder meer lagere kosten inhuur en een niet-begrote teruggave BTW, staan hogere beheerskosten wijkteams (onder meer door hogere beveiligingskosten van de vraagwijzerlocaties en de toename van vragen en meldingen aan het servicenummer 14010).

Eigen bijdragen: € 1,9 mln

Door invoering van het abonnementstarief is meer gebruik gemaakt van maatwerkvoorzieningen waardoor hogere eigen bijdragen worden ontvangen. Er is per saldo € 1,9 mln meer ontvangen dan begroot.

Wmo maatwerkvoorzieningen: € 3,4 mln

Er is sprake van hogere kosten voor hulpmiddelen vanwege nieuwe contracten waarin hogere tarieven zijn afgesproken. Verder heeft de invoering van het abonnementstarief een aanzuigende werking gehad, omdat het hierdoor aantrekkelijker/goedkoper is geworden om maatwerkvoorzieningen via de gemeente aan te vragen. Hier staan lagere uitgaven voor Wmo-arrangementen tegenover onder andere door afloop van duurdere arrangementen in verband met overgangsrecht Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) .

Verder waren er voor 2019 meer middelen gereserveerd voor verhoging van de loonschaal voor huishoudelijke verzorging dan benodigd. Overigens was er in 2019 nog steeds sprake van hogere zorgkosten ten opzichte van het rijksbudget. Het verschil is door genoemde oorzaken alleen kleiner dan eerder werd voorzien, waardoor een deel van de extra middelen die aan het budget toegevoegd waren niet in 2019 ingezet hoefden te worden.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn meegenomen in de Bestuursopdracht Zorg. Deze richt zich op het meerjarig financieel kader voor zorg en jeugdhulp waarbij rekening gehouden wordt met de autonome groei van cliënten en demografische en maatschappelijke ontwikkelingen. De rol van de gemeente in de zorg en ondersteuning neemt toe, en het beschikbare rijksbudget groeit niet evenredig mee.

Jeugdhulp: - € 5,2 mln

De druk op de budgetten voor jeugdhulp is groot. De budgetten voor jeugdhulp zijn gedurende 2019 fors naar boven bijgesteld. Financiering hiervoor is gevonden door het bij voorjaarsnota toevoegen van middelen aan de bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp. Uiteindelijk zijn minder middelen uit deze bestemmingsreserve onttrokken dan begroot. Reden hiervoor is dat er overschotten bij Wmo zijn die het tekort van Jeugd (€ 5,2 mln) opheffen. Daarom is in totaal minder nodig uit de bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp.

Terugvordering van subsidie: € 3,2 mln

Voor Zorg en Maatschappelijke opvang zijn subsidies over 2018 lager afgerekend.

Diverse afwijkingen: € 3,3 mln

Er is een voordeel van € 3,3 mln vanwege kleinere afwijkingen op diverse budgetten, waaronder Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (door gewijzigde kostenverdeelssystematiek), vrouwenopvang (door minder benodigde

overbruggingsubsidies en minder aanspraak op budget voor verbouwingen), huiselijk geweld (vanwege overgangperiode tussen aflopen programma en vaststellen nieuw beleidskader) en nachtopvang (door zachte weersomstandigheden).

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid			Bron
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	Streefwaarde	13,9%	CBS
		Realisatie	11,6% (eerste half jaar 2019)	
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	Streefwaarde	1,8%	CBS
		Realisatie	1,6% (eerste half jaar 2019)	
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Streefwaarde	1,0%	CBS
		Realisatie	0,8% (2018)	
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	Streefwaarde	N.v.t.	GMSD
		Realisatie	83 (2019)	
Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl .				

Alle gemeenten zijn in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht een aantal door het rijk voorgeschreven beleidsindicatoren in hun begroting op te nemen. Dit met oog op onder andere het vergroten van de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten. Alle gemeenten moeten gebruik maken van dezelfde bronnen en peildata. Via de website [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) is vergelijking met andere gemeenten mogelijk.

Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Onder jeugdhulp wordt dan verstaan de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Jongeren met jeugdbescherming

Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Onder jeugdbescherming wordt verstaan een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren tussen 12 en 23 jaar met jeugdreclassering ten opzichte van alle jongeren in dezelfde leeftijdscategorie. Onder jeugdreclassering wordt verstaan de begeleiding voor jongeren die een proces verbaal hebben gehad met de bedoeling om ze op het rechte pad te brengen en te houden.

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Deze indicator geeft een inschatting van het aandeel van de Rotterdamse bevolking dat gebruik maakt van een Wmo maatwerkvoorziening. Dit kan gaan om een integraal Wmo-arrangement, maar ook om een woningaanpassing of vervoer op maat. Het gaat namelijk om alle vormen van ondersteuning die op grond van de Wmo verstrekt worden en waarvoor in Rotterdam een beschikking vereist is. De indicator toont het aantal cliënten met een Wmo maatwerkvoorziening per 1.000 inwoners.

Geëscaleerde zorg 18+

Pagina 83

Geëscaleerde zorg 18+

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie.

Eerder en beter in beeld brengen huiselijk geweld en het duurzaam oplossen hiervan.

Ontwikkelingen en voortgang

Opvang slachtoffers huiselijk geweld

In 2019 is de verbouwing van een nieuwe opvanglocatie voor crisisopvang gestart. Deze zal begin 2020 openen.

Beleid huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

N.a.v. een aantal incidenten van geweld tegen vrouwen is de werkgroep 'Stop geweld tegen vrouwen' gestart met als doel het maatschappelijke debat te stimuleren over dit onderwerp. Er hebben verschillende bijeenkomsten in de stad hierover plaatsgevonden. In 2020 wordt de werkgroep afgerond met de ondertekening van een manifest waarin verschillende organisaties (waaronder de gemeente) verklaren zich hiervoor in te blijven zetten.

We zijn pilotgemeente in het kader van het nationaal programma Geweld hoort nergens thuis om een Centrum huiselijk geweld en kindermishandeling te realiseren in Rotterdam. In 2019 zijn de eerste stappen hiertoe gezet. Het is de planning dat in Q3 2020 het fysieke centrum wordt geopend.

Wat willen we bereiken?

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

De gemeente wil voorkomen dat mensen dakloos worden, o.a. door samenwerking tussen corporaties en wijkteams en het voorkomen van schulden. Voor mensen die dakloos zijn geworden en niet op eigen kracht of met behulp van hun sociale netwerk uit deze situatie kunnen komen, zorgt de gemeente voor maatschappelijke opvang en/of, samen met zorgaanbieders en woningcorporaties, voor huisvesting met ondersteuning. Tevens werkt Rotterdam aan een effectieve aanpak voor personen met verward gedrag.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

De gemeente wil dat mensen zo zelfstandig mogelijk in de wijk wonen, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie. Voor mensen die dakloos zijn geraakt, organiseert de gemeente voldoende en kwalitatief goede nachtopvang (voor volwassenen) en crisisopvang (voor jongeren). We sturen aan op een zo kort mogelijk verblijf in de maatschappelijke opvang. Voor mensen die vanwege psychische, psychiatrische of psychosociale problemen meer toezicht nodig hebben, vindt de ondersteuning plaats in een beschermde woonomgeving. Ook voor deze kwetsbare mensen geldt dat we willen toewerken naar een situatie die uitgaat van 'thuis, tenzij', waarbij zorg en ondersteuning zoveel mogelijk op verantwoorden en veilige wijze in de wijk plaatsvindt.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

De gemeente zet zich in voor het welzijn van haar burgers. Daar waar Rotterdammers te maken krijgen met huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld is hun welzijn in het gedrang. We zetten er daarom op in om dit te voorkomen. Maar als het wel plaatsvindt, is het belangrijk dat dit zo snel mogelijk in beeld komt en er samen met alle betrokkenen gewerkt wordt aan een duurzaam veilige situatie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

Begin 2019 zijn de resultaten van het onderzoek naar de oorzaken van dakloosheid opgeleverd. Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat er niet één hoofdoorzaak voor dak- en/of thuisloosheid is aan te wijzen; het gaat om een combinatie van factoren. De resultaten van het onderzoek hebben ons waardevolle input geleverd, ook voor bijvoorbeeld versterking van preventie en vroegsignalering. De aanbevelingen en resultaten van het onderzoek zijn ook gebruikt als input voor het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers dat medio 2019 naar de raad is gestuurd en voor de maatregelen die in het kader van dit plan de komende tijd worden ingezet.

Medio december 2019 is een nieuwe voorzieningen voor nachtopvang opgeleverd. Met de realisatie van deze voorziening “nieuwe stijl” (en de doorgevoerde kwaliteitsimpuls) komt het aantal bedden in de nachtopvang uit op 288. Daarmee is er voldoende capaciteit om te voldoen aan de ontwikkelende vraag.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

Om de kwetsbare Rotterdammers zoveel mogelijk en verantwoord in de eigen omgeving te laten leven, wonen en werken met passende zorg en ondersteuning erbij, is een integrale aanpak nodig. In het kader hiervan zijn de volgende acties opgepakt:

- Medio 2019 is het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers vastgesteld. Met dit plan willen we bereiken dat kwetsbare Rotterdammers zoveel mogelijk volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving en dat ze – wanneer nodig – passende zorg en ondersteuning in de eigen woonomgeving ontvangen. De maatregelen die in het plan opgenomen zijn, gaan over de volle breedte van alle levensdomeinen (zorg, inkomen, wonen, omgeving) waar kwetsbare Rotterdammers mee te maken hebben. Onderdeel van dit plan betreft ook het proces om toe te werken naar een nieuw convenant HBD en het participatieproces.
- Eind 2019 is het regionaal plan van aanpak van aanpak doordecentralisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang vastgesteld. De samenwerkende regiogemeenten hebben in het kader van dit plan afgesproken om onder meer toe te werken naar een evenwichtiger spreiding van kwetsbare personen en bijbehorende voorzieningen in de regio.
- De gemeente bereidt zich voor op de landelijke ontwikkelingen die doorgevoerd worden. Denk hierbij aan de openstelling van de Wet langdurige zorg (Wlz) voor de GGZ doelgroep per 2021, waarbij een deel van de doelgroep die nu onder de Wmo valt naar de Wlz zal gaan. Daarnaast gaat het hierbij ook om de voorbereiding op de invoering van het nieuw verdeelmodel voor de Wmo per 2022.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

Opvang slachtoffers huiselijk geweld: in 2019 is de crisisopvang door de organisaties Arosa en Fier uitgevoerd. Er zijn flexibele bedden en noodbedden gecreëerd voor de momenten dat de crisisopvang vol zit. Dit heeft er toe geleid dat in 2019 alle slachtoffers die crisisopvang nodig hadden opgevangen zijn. In 2019 is de verbouwing van een nieuwe opvanglocatie gestart. Deze zal begin 2020 openen.

Tijdelijk huisverbod: in 2019 is er een forse toename geweest van het aantal huisverboden met 35%. Rotterdam heeft tevens geparticipeerd in een G4 onderzoek naar de huisverboden. De uitkomsten hiervan worden meegenomen in vervolgleid.

Beleid huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld: in 2019 is het beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld vastgesteld. Hierin staan de ambities beschreven gericht op het terugdringen van dit maatschappelijke probleem. We richten ons hierbij op de volgende pijlers: preventie en vroegsignalering, werken aan directe veiligheid, werken aan duurzaam herstel en specifieke doelgroepen (ouderenmishandeling, kindermishandeling, schadelijke traditionele praktijken en seksueel geweld).

We zijn pilotgemeente in het kader van het nationaal programma Geweld hoort nergens thuis om een Centrum huiselijk geweld en kindermishandeling te realiseren in Rotterdam. Ook hebben we samen met de gemeenten uit de regio een plan opgesteld met een aantal gezamenlijke ambities.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2020
Toename van het aantal meldingen waarbij de duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	Streefwaarde		>55%	>55%	>55%	>55%	>55%
	Realisatie	55%	59%	64%			
Toename van het aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is (indicator bij aanpak huiselijk geweld).	Streefwaarde		>66%	>66%	>66%	>66%	>66%
	Realisatie	66%	70%	86%			

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Geëscaleerde zorg 18+	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	9.511	6.998	7.205	206
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.802	4.276	4.871	595
Overige opbrengsten derden	2.709	2.722	2.333	-389
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	148.711	149.729	140.932	-8.797
Apparaatslasten	4.986	6.466	6.360	-105
Inhuur	0	392	162	-230
Overige apparaatslasten	101	78	113	35
Personeel	4.885	5.995	6.085	90

Interne resultaat	48	135	871	737
Interne resultaat	48	135	871	737
Programmalasten	143.677	143.128	133.701	-9.428
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.091	5.509	4.488	-1.021
Overige programmalasten	0	0	76	76
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	87.077	87.156	84.685	-2.471
Subsidies en inkomensoverdrachten	48.509	50.463	44.452	-6.011
Saldo voor vpb en reserveringen	-139.199	-142.730	-133.727	9.003
Saldo voor reserveringen	-139.199	-142.730	-133.727	9.003
Reserves	0	20	20	0
Onttrekking reserves	0	20	20	0
Saldo	-139.199	-142.710	-133.707	9.003

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-139.199
Omissieregeling 2019	-133.992
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-140.057
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-139.483
10-maandsrapportage 2019	-142.710
Realisatie 2019	-133.707

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Terugvordering van subsidie	0	-3.218	0	3.218
2. WMO arrangementen	0	-2.723	0	2.723

3. Eigen bijdragen	742	0	0	742
4. Diverse afwijkingen	-535	-2.856	0	2.321
Totaal afwijkingen	206	-8.797	0	9.003

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Terugvordering van subsidie

Voor Zorg en Maatschappelijke opvang zijn subsidies over 2018 lager afgerekend.

2. Wmo arrangementen

Er zijn lagere uitgaven voor Wmo-arrangementen onder ander door afloop van duurdere arrangementen in verband met overgangsrecht Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Verder bleken er voor 2019 meer middelen gereserveerd te zijn voor verhoging van de loonschaal voor huishoudelijke verzorging dan benodigd. Tot slot waren er lagere nagekomen lasten 2018. Overigens was er in 2019 nog steeds sprake van hogere zorgkosten ten opzichte van het rijksbudget. Het verschil is door genoemde oorzaken alleen kleiner dan eerder werd voorzien, waardoor een deel van de extra middelen die aan het budget toegevoegd waren niet in 2019 ingezet hoefden te worden.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn meegenomen in de Bestuursopdracht Zorg. Deze richt zich op het meerjarig financieel kader voor zorg en jeugdhulp waarbij rekening gehouden wordt met de autonome groei van cliënten en demografische en maatschappelijke ontwikkelingen. De rol van de gemeente in de zorg en ondersteuning neemt toe, en het beschikbare rijksbudget groeit niet evenredig mee. (zie ook [taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ - WMO](#))

3. Eigen bijdragen

Door invoering van het abonnementstarief is meer gebruik gemaakt van maatwerkvoorzieningen waardoor hogere eigen bijdragen worden ontvangen. Er is per saldo € 1,9 mln meer ontvangen dan begroot. (zie ook [taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ - WMO](#))

4. Diverse afwijkingen

Dit betreft een optelling van diverse kleinere onder- en overschrijdingen, waaronder:

- Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (door gewijzigde kostenverdeelssystematiek)
- Vrouwenopvang (door minder benodigde overbruggingssubsidies en minder aanspraak op budget voor verbouwingen)

- Huiselijk geweld (vanwege overgangperiode tussen aflopen programma en vaststellen nieuw beleidskader)
- Nachtopvang (door zachte weersomstandigheden).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp \(in ontwikkeling\)](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Wet tijdelijk huisverbod](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen-voorzieningen met inbegrip van eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor personen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven. Hierbij valt te denken aan vrouwenopvang, aanpak huiselijk geweld (Veilig thuis); beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen; inloopfunctie GGZ; maatschappelijke opvang voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving en Wmo maatwerkdienstverlening en -maatwerkvoorzieningen bij opvang.

Rotterdam heeft een centrumgemeentefunctie voor de maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang, en voor beschermd wonen.

Hierdoor voert de gemeente de maatschappelijke opvang en beschermd wonen ook uit voor de inwoners van Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan de IJssel, Lansingerland en Ridderkerk. Door de gefaseerde afbouw van de centrumgemeentefunctie (doordecentralisatie Beschermd Wonen) wordt de samenwerking met de regiogemeenten verstevigd. Dit betekent op termijn een aanpassing van dit taakveld.

Geëscaleerde zorg 18-

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij.

Ontwikkelingen en voortgang

De druk op de jeugdhulp en jeugdbescherming is in 2019 toegenomen. Tijdens het jaar zijn extra middelen ingezet voor de hulp in Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) verband als gevolg van stijgende kosten en toenemende wachttijden. Ook voor jeugdhulp door Rotterdam ingekocht is meer budget ingezet dan begroot, er zijn meer cliënten geholpen.

Wat willen we bereiken?

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op

Jonge Rotterdammers moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen tot zelfredzame volwassenen die bijdragen aan een sterkere stad. Stevige en effectieve preventie, gericht op de belangrijkste factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen, maakt het mogelijk om al vroeg het perspectief te versterken en problematiek te voorkomen en beperken. Dat is beter dan problemen verhelpen of dempen. Hiermee kan de beweging naar voren worden gemaakt, zoals bedoeld met de transformatie van de jeugdhulp: van zware en dure zorg naar lichte en gerichte hulp en zelfs het voorkomen van hulp.

Voor gezinnen en jeugdigen die dat nodig hebben is er professionele ondersteuning en hulp indien nodig. Deze hulp is effectief en efficiënt, met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen. De hulp wordt zoveel mogelijk rond de jeugdige en/of het gezin georganiseerd.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

Jeugdigen en gezinnen met complexe hulpvragen hebben effectieve en efficiënte hulp nodig. Hierdoor worden zij beschermd tegen veiligheidsrisico's en kan zwaardere zorg soms worden voorkomen. Hierbij wordt getracht om uithuisplaatsing, dwangmaatregel of een langdurig zorgtraject voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen zo veel mogelijk te voorkomen. Deze uitdaging vraagt versterking van de keten van Jeugdbescherming en jeugdstrafrecht en het inluiden van een nieuwe fase voor het Jeugdbeschermingsplein.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

Jeugdigen dienen zoveel als mogelijk thuis, of in een thuissetting, op te groeien en passende hulp te ontvangen. Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dienen via passende jeugdhulp thuis steeds meer in hun eigen kracht te komen. Het beroep op dure specialistische zorg in verblijf is niet gedaald sinds de overgang van jeugdhulp naar de gemeenten. Om meer jeugdigen thuis te helpen en tegelijk passend te helpen; wordt een andere werkwijze in de Jeugdhulpketen gevraagd (transformatie). Hiervoor worden innovatieve vormen van jeugdhulp ingezet. Daarnaast wordt meer samenwerking in de keten georganiseerd om de jeugdige en het gezin heen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op

We werken gezamenlijk met de aanbieders aan de transformatie van de jeugdhulp langs 3 lijnen. Passende hulp dichtbij: Voorkomen van crisissituatie en uithuisplaatsing. Opgroeien in veilige opvoedsituaties: bescherming tegen veiligheidsrisico's. Jeugdhulp door capabele, efficiënte en effectieve hulpverleners.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

Voor de daling van het aantal jeugdigen met een crisisinterventie is een nieuw protocol opgesteld. In de vastgelegde code staat beschreven dat het doel is: opname voor 1 nacht en de volgende dag een perspectief. Deze opdracht is haalbaar, mits de jeugdigen binnen de termijn die hiervoor staat, ook perspectief hebben.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

We stimuleren dat er vormen van hulp worden ontwikkeld waarbij behandeling meer of eerder in de thuissituatie kan plaatsvinden. Als na afronding van de behandeling het kind niet thuis kan wonen, stimuleren we dat er alternatieve woonvormen worden aangeboden, zoals pleegzorg, gezinshuizen of kamertraining. In 2019 werd gewerkt aan een verschuiving van jeugdhulp in instellingen naar jeugdhulp in de thuissituatie: Van 2019 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen (ten opzichte van 2018) in instellingen, door meer kinderen op te vangen in een thuissituatie. Voor de sturing en verantwoording gaan we investeren in informatiegestuurd werken en ontwikkelen we een instrument om hulp en preventie te monitoren.

Indicatoren

Effectindicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 9: Van 2018 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen	Streefwaarde		353	341	329	

	Realisatie	225	nog niet bekend			
Daling aantal jongeren met jeugdbeschermings-maatregel OTS (% van alle jongeren tot 18 jaar)	Streefwaarde	1.333	1.305	1.285	1.262	1.248
	Realisatie	1.365	1.204			
Daling verblijfsduur jeugdigen in gesloten jeugdzorg (in maanden)	Streefwaarde	< 8	7	7	6	6
	Realisatie	9	7			
Daling aantal delicten gepleegd door R'damse jeugdigen per 1.000 inwoners	Streefwaarde	19	18	17	16	15
	Realisatie	24*				

* 24

Toelichting effectindicatoren

Van 2019 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen

De realisatie voor 2019 is nog niet bekend. De college target meet het aantal cliënten in 'perceel B, omdat dit alleen cliënten met verblijf zouden moeten zijn. Echter, in dit perceel ontvangen er inmiddels ook cliënten ambulante zorg (dus niet verblijvend in een instelling) in innovatieve pilots. De aanbieders gaan in hun kwartaalrapportages 2020 aangeven hoe vaak dit voorkomt, zodat deze indicator correct kan worden ingevuld.

Daling aantal jongeren met jeugdbescherming

Het aantal jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel 'ondertoezichtstelling' (OTS), afgegeven door een kinderrechter. Het betreft een maatregel die de rechter dwingend oplegt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld'. Streven is een daling van het aantal jongeren waarvoor een OTS nodig is, waarbij dit streven uiteraard niet ten koste mag gaan van de gezonde en veilige ontwikkeling van jeugdigen.

Daling verblijfsduur jeugdigen in gesloten jeugdzorg

Het uitgangspunt "open, tenzij" moet continu toetsbaar zijn. De ambitie van zowel Haaglanden als Rijnmond is dat jeugdigen zo min mogelijk en zo kort mogelijk in een gesloten setting verblijven. Hiervoor zijn nieuwe behandel- en begeleidingsstrategieën nodig.

Voor 2018 en verder wordt toegewerkt naar kleinschalige voorzieningen met een differentiatie in de mate van (mogelijkheden tot) geslotenheid en het inzetten van intensieve ambulante trajecten (al startend voorafgaand aan - of in aansluiting op geslotenheid).

Daling aantal delicten gepleegd door R'damse jeugdigen per 1.000 inwoners

Streven is een daling van het aantal delicten dat gepleegd wordt door Rotterdamse jeugdigen. Dit draagt bij aan de doelstelling van het beleidskader Rotterdam Groeit om het aantal jeugdigen dat zich schuldig maakt aan criminaliteit te verminderen. Streefwaarden volgen nog, hierover vindt nog overleg plaats met oa. Directie Veilig.

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Terugbrengen wachttijden jeugdbescherming (bij toewijzing casusregie aan jeugdbescherming binnen 5 werkdagen face-to-face contact)	Streefwaarde		50%	75%	90%	95%	95%
	Realisatie	25,5%		24%			
Doorlooptijden verminderen crisishulp: residentiele plaatsingen terugbrengen naar de vastgestelde norm van gemiddeld 4 weken	Streefwaarde		8-10 wkn	5-7 wkn	0-4 wkn	0-4 wkn	0-4 wkn
	Realisatie	9-12 wkn		5-8 wkn			
Verminderen totale duur ondertoezichtstelling (OTS) (in maanden)	Streefwaarde		27,6	27,4	27,2	27,0	26,8
	Realisatie	27,8		22,5			

* Over voorgestelde streefwaarden vindt nog overleg met JBRR plaats; deze kunnen nog wijzigen.

Toelichting prestatie indicatoren

Terugdringen wachttijden bij Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond (JBRR):

De GI's hebben in 2019 gemiddeld 24% gerealiseerd bij de KPI eerste face tot face contact in 5 dagen bij dwangzaken (de wettelijke taken). De GI's kampten in 2019 met een hoog ziekte verzuim, groot verloop en hoge werkdruk. Het werven van nieuwe ervaren medewerkers bleek is lastig. Door deze combinatie van factoren is het gewenste resultaat niet behaald.

Daarop heeft het bestuur van de GRJR eind 2019 besloten dat de GI's de focus gaan leggen op het uitvoeren van hun wettelijke taken. Dit betekent minder inzet op vrijwillige hulp. We verwachten daardoor dat deze KPI in 2020 fors zal stijgen.

Doorlooptijden verminderen crisishulp:

Van alle Rotterdamse kinderen die op een crisisbed zijn geplaatst in 2019 is de verblijfsduur geweest:

- 0-4 weken: 58 %
- 5- 8 weken 22 %
- Langer dan 9 weken: 20 %.

De gemiddelde verblijfsduur is gedaald ten opzichte van 2018.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Geëscaleerde zorg 18-

	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	1.936	1.952	1.979	27
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.936	1.952	1.979	27
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	102.273	122.062	120.077	-1.985
Apparaatslasten	1.564	1.682	1.831	149
Inhuur	51	158	261	102
Overige apparaatslasten	-23	15	34	19
Personeel	1.536	1.509	1.536	28
Interne resultaat	0	0	64	64
Interne resultaat	0	0	64	64
Programmalasten	100.709	120.380	118.182	-2.198
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	9	9
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	100.709	120.380	118.173	-2.207
Saldo voor vpb en reserveringen	-100.337	-120.110	-118.099	2.011
Saldo voor reserveringen	-100.337	-120.110	-118.099	2.011
Reserves	0	-2.636	-8.309	-5.673
Onttrekking reserves	0	19.964	14.291	-5.673
Toevoeging reserves	0	22.600	22.600	0
Saldo	-100.337	-122.746	-126.408	-3.662

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi

2019

Oorspronkelijke begroting 2019

-100.337

Omissieregeling 2019	-100.539
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-123.186
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-123.039
10-maandsrapportage 2019	-122.746
Realisatie 2019	-126.408

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Jeugdhulp regionaal (bijdrage GR Jeugdhulp Rijnmond)	27	-1.985	-5.673	-3.662
Totaal afwijkingen	27	-1.985	-5.673	-3.662

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Jeugdhulp regionaal (bijdrage GR Jeugdhulp Rijnmond)

De bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) is € 2 mln lager dan de fors naar boven bijgestelde begroting. De gemeentelijke bijdrage voor het verwachte tekort 2019 van de GRJR wordt in 2020 verwerkt.

De bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de WMO en de Jeugdhulp. Er is aan deze bestemmingsreserve minder onttrokken dan begroot. De tekorten jeugdhulp op [taakveld Maatwerkdienstverlening 18-](#) en dit taakveld Geëscaleerde zorg 18- konden binnen het programma Volksgezondheid en zorg voor dit bedrag worden opgevangen door overschotten (meevallende tekorten) op [taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo](#) en het [taakveld Geëscaleerde zorg 18+](#).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidsplan Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel](#)
- [Beleidskader Jeugd: Rotterdam groeit](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Staat van de Jeugd](#)
- [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#)

Wet- en regelgeving

- [Jeugdwet](#)
- [Wet publieke gezondheid](#)
- [Verordening Jeugdhulp](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Geëscaleerde zorg 18- gaat het om situaties waarbij de sociale en/of fysieke veiligheid van een jeugdige in het geding kan zijn. In die gevallen kan het nodig zijn effectieve en efficiënte jeugdhulp te bieden en/of samenhangende hulp te organiseren rond de jeugdige en/of het gezin. In sommige situaties is het zelfs noodzakelijk dat de jeugdige naar een residentieel verblijf (24-uurs verblijf + jeugdhulp) gaat.

Vormen van jeugdhulp die onder dit taakveld vallen worden uitgevoerd binnen het samenwerkingsverband Jeugdhulp Rijnmond. Het gaat dan om o.a. Jeugdbescherming, Veilig Thuis, crisishulp, gesloten Jeugdhulp, residentiële en ambulante specialistische jeugdhulp.

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Pagina 85

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

Ontwikkelingen en voortgang

Het aantal Rotterdamers dat een indicatie heeft voor een Wmo-arrangement stijgt. Oorzaken hiervoor zijn onder andere de vergrijzing, de ambulantisering binnen de GGZ en de maximale periodebijdrage voor (extramurale) Wmo-voorzieningen die per 1 januari 2019 is ingegaan.

Wat willen we bereiken?

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren. Dat bereiken we door naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning en doelgroepenvervoer aan te bieden.

Wat gaan we daar voor doen

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning

Ook in 2019 zijn vele Rotterdamers door middel van een Wmo-arrangement langdurig ondersteund op één of meer leefgebieden. In de Raadsmonitor over het Rotterdamse stelsel voor welzijn, zorg en jeugdhulp wordt twee keer per jaar gedetailleerd gerapporteerd over deze taak van de gemeente.

Naar behoefte passend doelgroepenvervoer

In 2019 heeft de gemeente samen met de uitvoerder de basis voor een goed werkend doelgroepenvervoer op orde gebracht, zodat er ruimte ontstaat om te sturen op het verder verbeteren van de dienstverlening.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	4.117	6.049	7.022	973
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.873	5.832	7.513	1.681
Overige opbrengsten derden	243	218	-491	-708
Lasten exclusief reserves	181.516	186.819	181.473	-5.346
Apparaatslasten	4.516	4.245	3.752	-493
Inhuur	1.225	497	145	-351
Overige apparaatslasten	61	46	48	2
Personeel	3.230	3.702	3.558	-144
Interne resultaat	-203	369	384	16
Interne resultaat	-203	369	384	16
Programmalasten	177.203	182.205	177.336	-4.869
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	982	1.455	5.602	4.147
Kapitaallasten	403	403	403	0
Overige programmalasten	0	0	0	0

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	175.817	179.847	170.831	-9.016
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	500	500	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-177.399	-180.770	-174.450	6.319
Saldo voor reserveringen	-177.399	-180.770	-174.450	6.319
Reserves	0	-3.949	-3.975	-26
Onttrekking reserves	0	1.384	1.358	-26
Toevoeging reserves	0	5.333	5.333	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-177.399	-184.719	-178.425	6.294

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-177.399
Omissieregeling 2019	-183.114
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-183.360
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-184.836
10-maandsrapportage 2019	-184.719
Realisatie 2019	-178.425

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Wmo arrangementen	0	-4.101	0	4.101
2. Eigen bijdragen	1.155	0	0	1.155
3. Diverse afwijkingen	-182	-1.245	-26	1.038
Totaal afwijkingen	973	-5.346	-26	6.294

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Wmo arrangementen

Er zijn lagere uitgaven voor Wmo-arrangementen onder ander door afloop van duurdere arrangementen in verband met overgangsrecht Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Verder bleken er voor 2019 meer middelen gereserveerd te zijn voor verhoging van de loonschaal voor huishoudelijke verzorging dan benodigd. Tot slot waren er lagere nagekomen lasten 2018. Overigens was er in 2019 nog steeds sprake van hogere zorgkosten ten opzichte van het rijksbudget. Het verschil is door genoemde oorzaken alleen kleiner dan eerder werd voorzien, waardoor een deel van de extra middelen die aan het budget toegevoegd waren niet in 2019 ingezet hoefden te worden.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn meegenomen in de Bestuursopdracht Zorg. Deze richt zich op het meerjarig financieel kader voor zorg en jeugdhulp waarbij rekening gehouden wordt met de autonome groei van cliënten en demografische en maatschappelijke ontwikkelingen. De rol van de gemeente in de zorg en ondersteuning neemt toe, en het beschikbare rijksbudget groeit niet evenredig mee. ([zie ook taakveld Geëscaleerde zorg 18+](#))

2. Eigen bijdragen

Door invoering van het abonnementstarief is meer gebruik gemaakt van maatwerkvoorzieningen waardoor hogere eigen bijdragen worden ontvangen. Er is per saldo € 1,9 mln meer ontvangen dan begroot. ([zie ook taakveld Geëscaleerde zorg 18+](#))

3. Diverse afwijkingen

Dit betreft het saldo van diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Wmo](#)
- [Doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Raadsmonitor over het Rotterdamse stelsel van welzijn, zorg en jeugdhulp. Het eerste half jaar 2019](#)

Beleidsmonitor

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)

Wet- en regelgeving

- [Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) voor zover het Wmo-arrangementen voor ondersteuning aan huis door zorgaanbieders en het doelgroepenvervoer betreft. Wmo-arrangementen voor zorg met verblijf worden verantwoord onder het taakveld Geëscaleerde zorg 18+.

Maatwerkdienstverlening 18-

Pagina 86

Maatwerkdienstverlening 18-

Samenhangende aanpak voor kwetsbare jongeren en/of kwetsbare gezinnen.

Versterken van next skills en jong leiderschap.

Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant).

Ontwikkelingen en voortgang

De belangstelling voor de gezinsarrangementen is gegroeid. De gezinsarrangementen zijn gekoppeld aan het WMO arrangement van de ouder(s). Sinds de invoering in 2018 zien we een gestage groei in het aantal gezinsarrangementen. In het beleidsplan jeugd, welzijn en wmo 2020 – 2023 is aandacht voor de doorontwikkeling van de gezinsarrangementen.

Wat willen we bereiken?

Jeugdhulp

Elke jonge Rotterdammer moet gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. We stimuleren elke jongere in Rotterdam actief mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat zelfstandig of als gezin niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. In die gevallen bieden we samenhangende hulp aan kwetsbare jongeren en/of hun gezin.

Hier richten we ons met name op het bevorderen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen door o.a. het verbeteren van de opvoedvaardigheden van ouders met psychische problematiek en ouders met een licht verstandelijke beperking. Daarbij zitten we in op (vroeg)signalering, screening en aanpak van deze ouder-risicofactoren.

Preventie

Tegelijkertijd investeren we ook in jongeren waarmee het wel goed gaat. We versterken beschermende factoren als next skills en jong leiderschap en scheppen goede voorwaarden op basis waarvan zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Jeugdhulp

We ontwikkelen een stadsbreed preventief aanbod (zie 'Preventie') en een gezinsaanpak voor kwetsbare gezinnen. We sturen op Jeugdhulp die effectiever is, zodat een duurzamer resultaat mag worden verwacht. We maken gebruik van praktijkondersteuners jeugd & gezin die huisartsen ondersteunen bij het inschatten van de problematiek en hulpvraag. De Praktijkondersteuner Jeugd en Gezin kan zelf kortdurende hulp verlenen en/of zorgt voor een goede doorverwijzing naar wijkteam of gespecialiseerde jeugdhulp. Daarbij is er extra aandacht voor het signaleren van ouderlijke psychopathologie en licht verstandelijke beperking bij ouders. Het is de bedoeling om niet alleen het kind (laten) behandelen maar indien nodig ook de ouder, zodat de ontwikkeling van het kind duurzaam wordt bevorderd. Hierdoor krijgen jonge Rotterdammers eerder passende hulp en voorkomen we onnodige doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp. In 2019 is deze inzet geïntensiveerd in het NPRZ gebied, vanaf 2020 ook in de overige wijken van Rotterdam.

We werken gezamenlijk met de aanbieders aan de transformatie van de jeugdhulp langs de volgende lijnen:

- passende hulp dichtbij
- voorkomen van crisis en uithuisplaatsing
- opgroeien in veilige opvoedsituaties: bescherming tegen veiligheidsrisico's
- jeugdhulp door capabele, efficiënte en effectieve hulpverleners

Langs deze lijnen zijn innovatiesubsidies verstrekt vanuit het transformatiefonds.

NPRZ 2019-2022

In 2019 is vanuit de portefeuille jeugd bijgedragen aan Dagprogrammering, op basisscholen in de focuswijken van het NPRZ. De inzet werd gerealiseerd door de contractpartners van het Nieuw Rotterdams Welzijn (St. Humanitas en St. DOCK) en door Thuis Op Straat. Het programma Dagprogrammering heeft een looptijd van 4 jaar; de inzet wordt gecontinueerd.

In 2019 investeren we in het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. Er lopen 3 pilots die onderzoeken hoe de aansluiting tussen het onderwijssysteem en het jeugdhulpssysteem beter op elkaar kunnen aansluiten. Er loopt een project waarin met de 'dagprogrammeringscholen' wordt gewerkt aan praktische en passende oplossingen voor knelpunten in de zorgstructuren.

Realisatie onderwijszorgarrangementen 2019

Onderwijs-zorgarrangementen (OZA) worden ingezet om de integratie van onderwijs en jeugdhulp op school te verbeteren. Zo wordt het voor meer kinderen mogelijk om onderwijs te blijven volgen en zijn er minder leerlingen die thuis komen te zitten. Er zijn middels maatwerkopdrachten 351 kinderen bereikt en via collectieve inzet nog eens ruim 400 kinderen. Om de integratie van onderwijs en Jeugdhulp op scholen te verbeteren is met de samenwerkingsverbanden een werkagenda opgesteld met daarin de aanpak van de grootste knelpunten op gebied van OZA.

Preventie

- In 2019 is een nieuwe subsidieregeling in werking getreden, waarbij partijen zijn uitgenodigd om preventieve interventies op het gebied van o.a. sociaal-emotionele ontwikkeling en opvoedvaardigheden aan te bieden. Hierbij zijn aan meer dan 15 partijen opdrachten verleend voor het leveren van gerichte preventieve ondersteuning in alle wijken van Rotterdam, ter waarde van bijna 10 miljoen euro voor 2020.
- We bouwen aan sterke wijknetwerkstructuren waarbinnen de samenwerking tussen netwerkpartners tot stand komt rond vraaganalyse, (vroeg)signalering en toeleiding naar passende ondersteuning en/of hulp (wijknetwerk- en/of wijkteam aanbod).

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Doelrealisatie Jeugdhulp*	Streefwaarde	n.v.t	n.v.t	In ontwikkeling			
	Realisatie						
Uitval Jeugdhulp**	Streefwaarde			In ontwikkeling			
	Realisatie						

* Regionaal (onze jeugdhulp wordt voor een groot deel regionaal ingekocht) is aangesloten op de landelijke outcome indicatoren voor het meten van outcome. Deze indicatoren en de levering hier van zijn nog in ontwikkeling. Het betreft de volgende indicatoren:

1. Reden beëindiging jeugdhulp
2. Cliënttevredenheid
3. Doelrealisatie
 1. De mate waarin cliënten na jeugdhulp zonder hulp verder kunnen;
 2. De mate waarin er na beëindiging van de jeugdhulp geen nieuwe start hulp is;
 3. De mate waarin er sprake is van afname problematiek / toename zelfredzaamheid / toename participatie;
 4. De mate waarin de overeengekomen doelen zijn gerealiseerd.

Recent zijn de indicatoren 1 t/m 3.2 uitgevraagd voor de regionaal ingekochte specialistische jeugdhulp in het jaar 2019. De respons was nog onvoldoende om over te rapporteren. Dit is in lijn met de landelijke trend: CBS heeft in 2019 een vergelijkbare uitvraag gedaan, de respons was zeer laag. Er wordt regionaal gestuurd op een

betere registratie en levering van deze indicatoren. De indicatoren 3.3 en 3.4 zijn nog niet opgenomen in het landelijk protocol beleidsinformatie Jeugd omdat de ontwikkeling van deze indicatoren op landelijk niveau nog niet is afgerond. Deze indicatoren zijn om die reden nog niet uitgevraagd.

** De indicator is nog in ontwikkeling. De bedoeling is dat deze indicator het aantal cliënten weergeeft dat eenzijdig en voortijdig de behandeling of begeleiding stopt. Hoe lager deze indicator hoe beter de Jeugdhulp aansluit bij de behoeften van de jeugdige.

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huisartsen met een POH GGZ*	Streefwaarde		6	15	25	35	40
	Realisatie	6	6	20			

**Met ingang van 2016 is de gemeente bezig om huisartsen te faciliteren door middel van een, door de gemeente gefinancierde praktijkondersteuner: de POH Jeugd & Gezin, in hun praktijk. Deze praktijkondersteuner werkt onder aansturing van de huisarts, kan breed kijken, heeft kennis van het hulpaanbod, geeft zelf opvoedadviezen, kortdurende begeleiding en helpt de cliënt naar de juiste zorg. In 2019 zijn meer huisartsen dan voorzien bereid gevonden om deze praktijkondersteuner in de praktijk op te nemen: 20 locaties maken hiervan nu gebruik, dat betreft een veelvoud aan huisartsen, aangezien er meerdere huisartsen per locatie werkzaam zijn. In 2019 heeft intensivering in het NPRZ gebied plaatsgevonden. Huisartsen in Rotterdam zijn niet centraal georganiseerd en het vinden van praktijken die deel willen nemen is een tijdrovend proces. Ook moeten er mensen gevonden worden en aangenomen. De ervaring laat zien dat er ¼ jaar nodig is van eerste gesprek tot start POH J&G. Met name in het laatste kwartaal van 2019 heeft intensivering plaatsgevonden.*

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18-	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	1.049	93	-956
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	1.049	93	-956
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	40.416	45.643	45.061	-582
Apparaatslasten	407	447	606	159
Inhuur	13	44	158	114
Overige apparaatslasten	-5	11	19	8
Personeel	399	391	429	38
Interne resultaat	616	789	811	22
Interne resultaat	616	789	811	22
Programmalasten	39.393	44.407	43.644	-763

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5.944	5.376	3.817	-1.559
Overige programmalasten	0	0	66	66
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	27.472	32.636	33.969	1.333
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.977	6.394	5.792	-603
Saldo voor vpb en reserveringen	-40.416	-44.594	-44.968	-374
Saldo voor reserveringen	-40.416	-44.594	-44.968	-374
Reserves	0	-10.582	-12.004	-1.422
Onttrekking reserves	0	4.418	2.996	-1.422
Toevoeging reserves	0	15.000	15.000	0
Saldo	-40.416	-55.176	-56.972	-1.796

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-40.416
Omissieregeling 2019	-40.525
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-46.430
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-55.176
10-maandsrapportage 2019	-55.176
Realisatie 2019	-56.972

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Passend onderwijs en jeugdhulp	-263	-1.147	0	885
2. Jeugdhulp; Zorg in Natura en PGB	7	1.216	-1.422	-2.631
3. Jeugdhulp overig	-700	-651	0	-49
Totaal afwijkingen	-956	-582	-1.422	-1.796

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Passend onderwijs en jeugdhulp

Onderwijszorgarrangementen werden over het eerste schooljaar 2018-2019 voor de eerste maal verstrekt. De afrekeningen over dit schooljaar, dat deels als opstartjaar moet worden beschouwd, zijn € 1,1 mln lager uitgevallen. Een aantal kinderen uit regiogemeenten maken ook gebruik van deze onderwijszorgarrangementen. De gemeente Rotterdam ontvangt hiervoor baten. Ook deze baten zijn lager uitgevallen dan begroot. Per saldo is € 900 minder uitgegeven dan begroot.

2. Jeugdhulp; Zorg in Natura en PGB

De druk op het budget jeugdhulp lokaal is groot. De budgetten voor jeugdhulp zijn gedurende 2019 daarom fors naar boven bijgesteld. Ondanks dat was het tekort nog € 1,2 mln. Vooral bij jeugd met een beperking en jeugdhulp in gezinsarrangementen is meer nodig gebleken. Financiering hiervan is voor € 3 mln de bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp.

Voor Wmo en Jeugdhulp is € 7,1 mln minder aan de bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp onttrokken dan begroot. Hiervan heeft € 1,4 mln betrekking op dit taakveld. De tekorten jeugdhulp op dit taakveld Maatwerkdienstverlening 18- en [taakveld Geëscaleerde zorg 18-](#) konden binnen het programma Volksgezondheid en zorg voor dit bedrag worden opgevangen door overschotten (meevallende tekorten) op het [taakveld Maatwerkdienstverlening 18+](#) en het [taakveld Geëscaleerde zorg 18+](#).

3. Jeugdhulp overig

In de begroting was rekening gehouden met een bijdrage uit het transformatiefonds van de GR Jeugdhulp Rijnmond dat gaat helpen bij de transformatie van de jeugdhulp. De lasten en baten zijn hierdoor in de begroting opgehoogd. De aanvraag van de gemeente Rotterdam is niet meer in 2019, maar in 2020 bij de GR Jeugdhulp Rijnmond ingediend. Hierdoor is geen realisatie in 2019 zichtbaar.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Jeugd: Rotterdam groeit](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Staat van de Jeugd](#)
- [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#)

Wet- en regelgeving

- [Jeugdwet](#)
- [Wet publieke gezondheid](#)
- [Verordening Jeugdhulp](#)

Omschrijving taakveld

Elke jonge Rotterdammer moet gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Dit doen we door stevige preventie in te zetten: gericht op de meest relevante factoren (beschermende factoren en risicofactoren) die bijdragen aan een kansrijke, veilige en gezonde ontwikkeling van jeugdigen. Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het voorkomen van problematiek en het versterken van perspectief. We stimuleren jonge Rotterdammers daarom mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat zelfstandig of als gezin niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. Als het noodzakelijk is, zetten we jeugdhulp in. Vormen van jeugdhulp die onder dit taakveld vallen zijn doelgroepenvervoer jeugd, jeugdhulp in gezinsarrangementen, PGB Jeugd, Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie en Onderwijs Zorg arrangementen.

Tegelijkertijd scheppen we de juiste voorwaarden voor jeugdigen waarmee het wel goed gaat, zodat zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Pagina 87

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 hebben wij ons voornamelijk bezig gehouden met het verstrekken van maatwerkvoorziening Wmo, het Langer Thuis-akkoord, Hulpmiddelen en eigen bijdrage. Voor een nadere toelichting van de ontwikkelingen binnen deze thema's verwijzen wij u naar het kopje 'Wat hebben we ervoor gedaan'?

Wat willen we bereiken?

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren. Voor degenen die hier ondersteuning bij nodig hebben bieden we ondersteuning die past bij de situatie van de aanvrager.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Verstrekken maatwerkvoorziening Wmo

Het aantal verstrekkingen van Wmo-maatwerkvoorzieningen is in 2019 gestegen. Dit geldt met name voor de maatwerkvoorziening waarmee Rotterdammers worden ondersteund op het gebied van het voeren van hun huishouden. In de Raadsmonitor over het Rotterdamse stelsel voor welzijn, zorg en jeugdhulp staat gedetailleerd vermeld hoeveel cliënten een Wmo-maatwerkvoorziening hebben.

Langer Thuis-akkoord

Ouderen willen zo lang mogelijk in hun eigen wijk en in hun vertrouwde netwerk blijven wonen. Om deze ambitie te realiseren, zijn meer voor ouderen geschikte woningen nodig en zetten we in op het realiseren van woon(zorg) concepten en de ontwikkeling van ouderenhubs. Voor de uitwerking van deze opgaven is in 2019 samen met woningcorporaties, commerciële woningbouw aanbieders, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, zorgverzekeraars en de Rotterdamse ouderenbonden gewerkt aan een Langer Thuis Akkoord 2020-2025, waarin afspraken worden gemaakt over meer levensloopbestendige en voor ouderen gelabelde woningbouw, langer zelfstandig wonen in de wijk en meer innovatieve woonconcepten en/of woonzorgconcepten. Op 17 februari 2020 wordt het akkoord ondertekend.

Hulpmiddelen

In mei 2019 zijn de nieuwe contracten met hulpmiddelenleveranciers gestart. Deze contracten bieden cliënten keuzevrijheid voor de levering en het onderhoud van hun hulpmiddel.

Eigen bijdrage

Mede als gevolg van de per 1 januari 2019 ingegane maximale periodebijdrage voor (extramurale) Wmo-voorzieningen is vooral het aantal indicaties voor resultaatgebied Ondersteuning en regie bij het voeren van een huishouden toegenomen. Informatie over het toegenomen aantal indicaties vindt u terug in de Raadsmonitor over het Rotterdamse stelsel voor welzijn, zorg en jeugdhulp.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Maatwerkvoorziening (Wmo)	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	0	0	-400	-400
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	-400	-400
Lasten exclusief reserves	7.600	7.929	10.958	3.029
Apparaatslasten	0	79	75	-4
Inhuur	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	1	1	-1
Personeel	0	78	73	-4
Interne resultaat	0	0	70	70
Interne resultaat	0	0	70	70
Programmalasten	7.600	7.850	10.813	2.963
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	176	176
Overige programmalasten	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	7.600	7.850	10.614	2.764
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	23	23
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.600	-7.929	-11.358	-3.429
Saldo voor reserveringen	-7.600	-7.929	-11.358	-3.429
Saldo	-7.600	-7.929	-11.358	-3.429

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-7.600
Omissieregeling 2019	-7.680

Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-7.680
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-7.931
10-maandsrapportage 2019	-7.929
Realisatie 2019	-11.358

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Maatwerkvoorzieningen	-400	3.029	0	-3.429
Totaal afwijkingen	-400	3.029	0	-3.429

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Maatwerkvoorzieningen

Op het onderdeel Maatwerkvoorzieningen is een tekort ontstaan. Een oorzaak hiervoor ligt in nieuwe contracten. Hierin zijn hogere tarieven afgesproken. Een andere oorzaak is de invoering van het abonnementstarief, waardoor het aantrekkelijker/goedkoper wordt om maatwerkvoorzieningen aan te schaffen. Hierdoor ontstaat een tekort van € 3,4 mln.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Wmo](#)
- [Doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning Rotterdam](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) voor zover het hulpmiddelen en woningaanpassingen betreft voor mensen die zelfstandig wonen. In de taakvelden Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo en Geëscaleerde zorg 18+ worden de andere maatwerkvoorzieningen Wmo toegelicht.

Volksgezondheid

Pagina 88

Volksgezondheid

Gezonde en vitale Rotterdammers.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen.

Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers.

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen.

Ontwikkelingen en voortgang

Een grip uit de activiteiten die in 2019 zijn uitgevoerd:

- Voor de ontwikkeling van “Gezond010: het akkoord” zijn bijeenkomsten georganiseerd meten voor partners in de stad om hun ervaringen van de afgelopen jaren en kansen voor het Rotterdamse gezondheidsbeleid mee te geven (januari), om te reflecteren op de uitgangspunten voor het akkoord (mei en juni) en om input op te halen voor activiteiten.
- Voor de presentatie van “Gezond010: het akkoord” op 11 december is een grote ontbijtsessie georganiseerd en hebben we het hierop aansluitende (landelijke) “Health, Food and Technology” congres mede gefinancierd.
- In mei is een groot Gezond010 evenement “Mentaal Gezond: een hoofdzaak” georganiseerd en is de campagne “Alles Goed” (over mentale gezondheid) gelanceerd.
- Najaar 2019 is op verzoek van het Erasmus MC, Erasmiaans Gymnasium, Hogeschool Rotterdam en tandheelkundig centrum ingezet op (en geïnvesteerd in) de pilot Rookvrije Zone Wytemaweg.
- Vanuit het netwerk Gezond010 hebben we bijeenkomsten ontwikkeld met partners over “Vitaliteit op de werkvloer”.
- In samenwerking met cateraars en ziekenhuizen is najaar 2019 ingezet op een gezonde voedselomgeving in ziekenhuizen, door het aanpassen van het aanbod in ziekenhuiskantines.
- Er zijn 8 FitFestivals georganiseerd in verschillende gebieden in Rotterdam.

- De ontwikkeling van het factorenmodel voor alle leeftijden is gestart en heeft geresulteerd in een eerste schets van het model dat opgenomen is in “Gezond010: het akkoord”.

Wat willen we bereiken?

Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale Stad 2016-2020

De gemeente werkt aan een vitaler Rotterdam: de gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, actief in om de gezondheid te beschermen. De nota Publieke Gezondheid, Rotterdam Vitale Stad 2016-2020 loopt eind 2019 af. Eind 2019, begin 2020 ligt er een nieuwe nota Publieke Gezondheid, waar het Rotterdams preventieakkoord deel van uit maakt. Het Rotterdams preventieakkoord sluit aan op de ambities van het landelijke Preventieakkoord en wordt in 2019 uitgewerkt samen met partners in de stad.

Toezicht kinderopvang

Goede kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen en een goede, actuele registratie van deze voorzieningen.

Voorkomen en versterken

Een positief opvoed- en opgroei-klimaat in de Rotterdamse wijken waardoor de voorwaarden aanwezig zijn om kinderen gezond, veilig en kansrijk op te laten groeien.

Voorkomen dat gewone alledaagse opgroei- en opvoedhobbels uitgroeien tot ernstige problemen (zie de verbinding met de taakvelden Wijkteams en Wmo-loketten en Samenkracht en burgerparticipatie).

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen

Het bestrijden van resistentie tegen antibiotica bij micro-organismen. Wanneer resistentie optreedt, werken gangbare behandelmethoden bij infecties niet of minder. Dit maakt behandelingen complex of onmogelijk en dat leidt tot complicaties en sterfte in de zorg.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitvoering programma Rotterdam Vitale Stad

Begin 2019 is gestart met de ontwikkeling van het Rotterdamse preventieakkoord, tevens de nieuwe lokale gezondheidsnota. Ondertussen zijn de activiteiten zoals benoemd in het uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad, voortgezet. Zo zijn proeven gestart met rookvrije zones in de openbare ruimte rondom ziekenhuizen, is gewerkt aan een gezonde voedselomgeving, mentale gezondheid en eHealth.

In maart 2019 heeft wethouder ZOCS de midterm-review van het uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad 2016-2020 aan de commissie ZOCS gestuurd. Deze midterm review bevatte een analyse van succes- en verbeterpunten op basis van de inzet op gezondheid vanuit Rotterdam Vitale stad. De aanbevelingen bevatten tevens aangrijpingspunten voor de inzet in het Rotterdamse preventieakkoord: Gezond010: het akkoord.

In juli 2019 zijn de uitgangspunten van Gezond010: het akkoord aan de commissie ZOCS gestuurd. Deze bevatten de contouren van het Rotterdamse preventieakkoord. Deze zijn na de zomer met partners in de stad en wetenschap uitgewerkt naar ambities en activiteiten voor de periode 2020-2024.

In december 2019 presenteerde gemeente Rotterdam met ruim 85 partners in de stad Gezond010: het akkoord. Samen willen we het maken van gezonde keuzes makkelijker maken, gezond gedrag stimuleren en bouwen aan een gezonde omgeving. Gezond010: het akkoord vormt de contouren voor een gezond en vitaal Rotterdam.

In het uitvoeringsprogramma Rotterdam Ouder&Wijzer is beleid op gebied van vitaal en gezond ouder worden vormgegeven, waarbij bewegen, gezonde voeding, eHealth centraal staan voor de doelgroep 55+.

Toezicht kinderopvang

De gemeente ziet toe en handhaaft en houdt het register op orde, haar wettelijke verantwoordelijkheid. De GGD Rotterdam Rijnmond inspecteert jaarlijks alle locaties kinderopvang in de regio Rotterdam-Rijnmond in opdracht van de gemeente Rotterdam en op basis van inkoop van de regio Rotterdam Rijnmond. De GGD verricht ook overige inspecties, waaronder inspecties bij te starten voorzieningen (onderzoeken voor registratie). Jaarlijks rapporteert de gemeente voor 1 juli aan de gemeenteraad. De gemeente verricht de jaarlijkse onderzoeken bij alle locaties (100%-eis). Met deze werkwijze behoudt de gemeente de A status, toegekend door de Inspectie van het Onderwijs. Om het effect van inspecties op de wettelijke kwaliteit van de opvang inzichtelijk te maken, streeft de gemeente ernaar om het aantal rapporten met overtredingen te laten dalen.

Voorkomen en versterken

Met de uitvoering van de wettelijke basistaak Jeugdgezondheidszorg (JGZ) door Centra Jeugd en Gezin (CJG) Rijnmond wordt een sterke basis gelegd. Het CJG heeft alle kinderen in beeld en signaleert tijdig afwijkingen in de

normale ontwikkeling van kinderen. De wettelijke basistaak JGZ bestaat uit onderzoeken/(vroeg)signaleren, monitoring voorlichten, verstrekken van informatie & advies en adviseren. De JGZ-kerntaken, afstemmen van zorg, het aansluiten van de formele netwerken en beleidsadvisering, ondersteunen hierbij. Ditzelfde geldt voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) waarmee kinderen en jongeren preventief worden beschermd tegen infectieziektes.

Met CJG Next ontwikkelt het CJG een gedifferentieerd en gepersonaliseerd basisaanbod (nieuwe werkwijze) waarmee zij aansluit bij de wensen en behoeften van kinderen en hun ouders. Met de interventies van het lokale Aanvullend Preventief Pakket (APP) en vanuit haar rol als Expertisecentrum Opvoeden en Opgroeien in de wijken regisseert, coördineert en faciliteert het CJG een wijkgericht ondersteuningsaanbod op maat.

Bestrijding bijzonder resistente micro-organismen (BRMO)

Het regionaal zorgnetwerk Rotterdam-Rijnmond werkt met de regio Zuid-Holland Zuid en Zeeland aan de bestrijding van antibioticaresistentie. Het Meldpunt Uitbraken Infectieziekten (MUIZ) past in de doelstellingen van dit netwerk. MUIZ is in het hele gebied van het ABR Zorgnetwerk Zuidwest Nederland geïmplementeerd, in de GGD-regio's Rotterdam-Rijnmond, Zeeland en Zuid-Holland Zuid.

In 2019 zijn in de regio Rotterdam Rijnmond twee nieuwe instellingen in 2019 aangesloten op MUIZ. Het totale aantal instellingen is nu 382. Er werd in 2019 melding gemaakt van 96 uitbraken. Het grootste aandeel (bijna 90 %) komt uit verpleeg- of verzorgingshuizen: dit betreft uitbraken van gastro-enteritis en influenza. Ziekenhuizen melden voornamelijk uitbraken van BRMO.

Het ABR Zorgnetwerk heeft de GGD-subsidie verleend om MUIZ verder te optimaliseren. De resultaten zijn medio 2020 gereed. Daarnaast is er belangstelling van andere zorgnetwerken om MUIZ te implementeren. Concreet zijn in 2019 drie regio's ondersteund vanuit GGD RR in 2019.

Er is gewerkt aan een ondersteunende landelijke governance voor MUIZ.

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inspectie kinderopvanglocaties / tijdig besluiten aanvragen register/ handhaving op rapporten met overtredingen	Streefwaarde		100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	94,3%	97%	100%			
Aantal rapporten inspectie kinderopvanglocaties met overtredingen*	Streefwaarde		45%	45%	40%	35%	30%
	Realisatie	N.v.t.	27%	22%			

Inspectie kinderopvanglocaties:

- de gemeente inspecteert alle locaties kinderopvang met een jaarlijks onderzoek
- de gemeente besluit tijdig op alle aanvragen voor registratie
- de gemeente voert een handhavingsactie uit op alle rapporten met een overtreding

- de gemeente streeft naar een daling van het aantal rapporten met overtredingen

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	13.210	13.110	13.331	220
Bijdragen rijk en medeoverheden	9.767	9.978	9.868	-110
Overige opbrengsten derden	3.442	3.132	3.463	330
Lasten exclusief reserves	44.731	47.677	47.717	40
Apparaatslasten	14.022	16.388	16.924	536
Inhuur	268	1.572	1.797	225
Overige apparaatslasten	424	549	457	-92
Personeel	13.330	14.267	14.670	403
Interne resultaat	106	-9	112	121
Interne resultaat	106	-9	112	121
Programmalasten	30.603	31.298	30.681	-617
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.758	4.687	3.732	-955
Kapitaallasten	431	431	431	0
Overige programmalasten	0	0	17	17
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	25.415	26.180	26.501	321
Saldo voor vpb en reserveringen	-31.521	-34.566	-34.386	181
Saldo voor reserveringen	-31.521	-34.566	-34.386	181
Reserves	35	40	0	-40
Onttrekking reserves	35	40	0	-40
Saldo	-31.486	-34.526	-34.386	140

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-31.486
Omissieregeling 2019	-32.071
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-33.524
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-33.917
10-maandsrapportage 2019	-34.526
Realisatie 2019	-34.386

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Diverse afwijkingen	220	40	-40	140
Totaal afwijkingen	220	40	-40	140

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Diverse afwijkingen

Dit betreft een optelling van diverse kleinere onder- en overschrijdingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad 2016-2020](#)
- [Uitgangspuntennotitie Gezond010: het akkoord](#)
- [Midterm Review Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale Stad](#)
- [Gezond010: Het akkoord](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, in om de gezondheid te beschermen.

Rotterdamers werken in de eerste plaats zelf aan hun gezondheid. De gemeente stimuleert, ondersteunt en beschermt hen waar nodig. Dit doet de gemeente samen met tal van partners. Onder dit taakveld vallen de taken

van de GGD op het gebied van gezondheidsbescherming, de jeugdgezondheidszorg van de Centra Jeugd en Gezin, en de gemeentelijke gezondheidspreventie.

Het taakveld omvat de taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is met betrekking tot de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van gezondheidsbescherming, de jeugdgezondheidszorg en de gezondheidsbevordering.

Wijkteams en Wmo-loketten

Pagina 89

Wijkteams en Wmo-loketten

Het informeren en adviseren over en het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning.

Integrale aanpak wijkteams.

Doorontwikkeling wijkteams.

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 hebben we ons bezig gehouden met het bieden van toegang tot passende zorg en ondersteuning, integrale aanpak en doorontwikkeling wijkteams. Voor de inhoudelijke acties die hiervoor zijn gehouden, verwijzen wij naar het kopje 'wat hebben we hiervoor gedaan?'. Er zijn geen financiële wijzigingen geweest.

Wat willen we bereiken?

Het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning

Rotterdammers kunnen met hun vragen terecht bij de VraagWijzers, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de huisarts en alle andere betrokkenen uit het wijknetwerk. Als daar aanleiding voor is krijgt de Rotterdammer een doorverwijzing naar het wijkteam of wordt een indicatie afgegeven voor een specialistische (2e lijns) aanbieder (als het vraagwijzer betreft voor volwassenen, als het een (huis-)arts betreft voor jeugdigen. Naast deze 'loketten' zijn er ook stedelijke loketten, waar inwoners van Rotterdam en regio terecht kunnen indien sprake is van (dreigende) dakloosheid.

Integrale aanpak wijkteams

De integrale wijkteams vormen de ruggengraat van de zorg, welzijn en jeugdhulp in de wijk. Wijkteams leveren basishulp in nauwe samenwerking met gemeentelijke partners (zoals Werk en Inkomen, VraagWijzer, Stedelijke zorg, KBR en Jongerenloket), alle zorgaanbieders en andere relevante partijen, zoals vrijwilligersorganisaties, Welzijn, Huizen van de Wijk, scholen, huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten. De wijkteams verwijzen zo nodig door naar voorzieningen van de tweede lijn, met inachtneming van de Verordening Jeugd en de Verordening Wmo.

Doorontwikkeling wijkteams

We zetten in op het verbeteren van het functioneren van de wijkteams. Mede naar aanleiding van het rekenkamerrapport over de wijkteams doen we dit langs vier hoofdlijnen: samenwerking, professionaliteit, generieke werkwijze en communicatie. Vanaf 1 januari 2019 komt de verantwoordelijkheid voor het bieden jeugdhulp aan asielzoekers over van het rijk naar de gemeente. Het wijkteam Beverwaard voegt het AZC toe aan de doorverwijzers vanuit het wijknetwerk en sluit aan bij de zorgstructuur die er op het AZC is om zo binnen de opdracht van de wijkteams ook voor deze doelgroep passende hulp en ondersteuning in te zetten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning

De gemeente werkt aan een nieuw, integraal beleid voor zorg, welzijn en jeugdhulp. In juni 2019 is een startnotitie opgesteld, waarin de kaders worden geschetst voor het nieuwe beleid om Rotterdammers te voorzien van passende en integrale zorg en ondersteuning. In het beleidsplan, dat naar verwachting in het tweede kwartaal van 2020 verschijnt, wordt invulling gegeven aan deze kaders.

Integrale aanpak wijkteams

Alle wijkteams maken gerichte afspraken met veel verschillende partners in het wijknetwerk over doorverwijzen, op- en afschalen en andere vormen van samenwerking in de wijk. Een voorbeeld van deze afspraken is dat huisartsen een verkort aanmeldformulier kunnen gebruiken om hun patiënt aan te melden bij het wijkteam voor ondersteuning. Vanuit het Huisartseninformatiesysteem (HIS) kunnen huisartsen hun melding eenvoudig en veilig naar het wijkteam sturen.

Er zijn in 2019 bijeenkomsten georganiseerd o.a. met en voor wijkteams rondom (o)GGZ in de wijk, samenwerking met Werk & Inkomen, woningcorporaties, Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond en bankslapers.

In het najaar van 2019 hebben de wijkteams een nieuwe communicatielijnen ingezet gericht op het (zorg)netwerk van partners in de wijk om de samenwerkingsmogelijkheden toe te lichten.

Met ingang van 2019 is de gemeente bezig om huisartsenpraktijken te faciliteren door middel van een door de gemeente gefinancierde praktijkondersteuner: de POH Jeugd & Gezin. Deze praktijkondersteuner werkt onder aansturing van de huisarts, kan breed kijken, heeft kennis van het hulpaanbod, geeft zelf opvoedadviezen, kortdurende begeleiding en help de cliënt naar de juiste zorg. In 2019 heeft intensivering in het NPRZ-gebied plaatsgevonden en met ingang van 2020 volgen andere wijken. De stand van eind 2019 is dat er op 20 huisartslocaties een POH Jeugd & Gezin aan de slag is.

De wijkteams hebben afspraken gemaakt met Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond om vanaf 1 juli 2019 de ondersteuning van complexe casuïstiek bij gezinnen te verbeteren door extra personeel en een nieuwe werkwijze. Zo wordt de inzet van (dure) jeugdbeschermingsmaatregelen voorkomen.

Doorontwikkeling wijkteams

Ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening en het terugdringen van de administratieve lasten, is voor de professionals van VraagWijzer/wijkteam, Stedelijke Zorg en Jongerenloket een eenduidig zorgproces uitgewerkt en gefaseerd ingericht. Er wordt niet meer gewerkt met 4 verschillende systemen, maar met één nieuw systeem: GIDSO. Vanaf 1 maart 2019 worden er tijdens de fase van vraagverheldering bij alle zorgloketten dezelfde stappen doorlopen die tot een ondersteuningsplan leiden.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Wijkteams en Wmo-loketten	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	728	2.464	2.751	287
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	90	541	451
Overige opbrengsten derden	728	2.374	2.210	-164
Lasten exclusief reserves	91.384	102.996	101.819	-1.177
Apparaatslasten	43.823	54.547	53.682	-865
Inhuur	506	4.578	3.761	-817
Overige apparaatslasten	800	1.007	1.348	341

Personeel	42.518	48.962	48.573	-389
Interne resultaat	231	309	608	300
Interne resultaat	231	309	608	300
Programmalasten	47.330	48.141	47.529	-612
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	45.729	48.291	47.651	-641
Kapitaallasten	1.360	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	22	22
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	241	-151	-143	7
Saldo voor vpb en reserveringen	-90.656	-100.532	-99.068	1.464
Saldo voor reserveringen	-90.656	-100.532	-99.068	1.464
Reserves	26	1.598	780	-817
Onttrekking reserves	26	1.598	780	-817
Saldo	-90.630	-98.935	-98.287	647

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-90.630
Omissieregeling 2019	-97.718
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-99.811
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-98.931
10-maandsrapportage 2019	-98.935
Realisatie 2019	-98.287

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Bureau Frontlijn	-139	-1.096	0	957

2. Beheerskosten Wijkteams	0	116	-817	-933
3. Diverse afwijkingen	426	-197	0	623
Totaal afwijkingen	287	-1.177	-817	647

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Bureau Frontlijn

De lagere lasten worden vooral veroorzaakt door lagere kosten inhuur en een niet-begrote teruggave BTW. Er konden minder lasten gedeclareerd worden bij derden, waardoor ook op de baten een afwijking is ontstaan.

2. Beheerskosten wijkteams

Onder beheerskosten van de wijkteams vallen de bedrijfsvoeringsbudgetten om de wijkteams en Wmo-loketten te faciliteren. In 2019 was er een hogere inzet van beveiliging dan geprognoseerd, door onder andere een toename van locaties. Ook was er sprake van een toename van vragen en meldingen aan het servicenummer 14010. Door uitloop van de Doorontwikkeling informatiemanagement vallen kapitaalslasten later in de tijd. Hierdoor was er een lagere onttrekking aan de Bestemmingsreserve AWBZ nodig dan begroot.

3. Diverse afwijkingen

Dit betreft het saldo van diverse kleine afwijkingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Wmo en doorontwikkelplan zorg Welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Nota Publieke Gezondheid 2016 - 2020](#)
- [Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad](#)
- [Fietsplan Rotterdam 2016-2018](#)
- [Veilig Thuis](#)
- [Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel](#)
- [Wmo-kader Rotterdam 2015](#)

Beleidsmonitor

- [Integrale gezondheidsmonitor](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning Rotterdam 2015](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wet publieke gezondheid](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)
- [Jeugdwet](#)

Omschrijving taakveld

In dit taakveld verantwoordt het college de inzet van basishulp via wijkteams en de toegang tot de specialistische of langdurige ondersteuning.

Basishulp omvat kortdurende (3-12 maanden) begeleiding van Rotterdammers die problemen ondervinden bij:

- opgroeien en opvoeden
- financiën en schulden
- werk en dagbesteding
- wonen
- ouder worden
- leven met een beperking
- geestelijke gezondheid
- huiselijk geweld
- verslavingen

Wanneer er specialistische hulp of langdurige ondersteuning nodig is om de problemen op te lossen, regelt de gemeente toegang tot hulp en ondersteuning door een gespecialiseerde zorgaanbieder.

Voor de prestatie-indicatoren voor dit taakveld wordt verwezen naar de Raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp, die in ontwikkeling is. Deze indicatoren hebben betrekking op servicenormen (doorlooptijden) en cliënttevredenheid van de Wmo-loketten en wijkteams.

Werk en inkomen

Pagina 90

Werk en inkomen

1. Iedereen doet mee (naar vermogen).

2. Rotterdammers met een arbeidsbeperking (loonwaarde < 100% WML) biedt de gemeente passende ondersteuning en (werk)arrangementen.

3. Door het verstrekken van een uitkering biedt de gemeente bestaanszekerheid om Rotterdammers in staat te stellen hun focus te houden op hun arbeidsontwikkeling en – participatie.

TAAKVELD 1

Arbeidsparticipatie - Werk

Zoveel mogelijk Rotterdammers werken (naar vermogen) en verdienen zo hun eigen inkomen.

Arbeidsontwikkeling: gericht op het versterken van de arbeidsmarktpositie werkzoekenden.

Het via (regionale) samenwerking en werkgeversdienstverlening versterken van de arbeidsmarkt.

TAAKVELD 2

Begeleide participatie

Specifieke arrangementen en passend werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking.

TAAKVELD 3

Inkomensregelingen - Inkomen

Elke Rotterdammer die daar recht op heeft ontvangt tijdig een (juiste) bijstandsuitkering.

Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

Omschrijving programma

De ambitie voor Rotterdammers in de bijstand is helder; het aantal uitkeringen daalt naar 30.000 eind 2021. Meer Rotterdammers zijn aan het werk. Minder Rotterdammers zijn afhankelijk van een uitkering. Rotterdammers met een uitkering die niet werken of niet in een traject naar werk zitten, doen wel mee. Bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk. Meedoen, zowel in een baan als in vrijwilligerswerk, biedt veel positiefs. Participeren in de samenleving vergroot de eigenwaarde van Rotterdammers. Het leidt tot een betere gezondheid, tot betere kansen en ontwikkeling en het vergroot de economische zelfstandigheid.

Om de ambitie van de daling naar 30.000 uitkeringen te halen is er naast het voortzetten van de huidige inspanningen meer nodig. De gemeente zorgt voor afspraken tussen werkgevers, onderwijs en andere betrokken partijen gericht op het verbeteren van de kwaliteiten en vaardigheden van Rotterdammers die hun baan dreigen te verliezen (van werk naar werk), van Rotterdammers die na een opleiding geen baan dreigen te vinden (van school naar werk) en van Rotterdammers die in de uitkering zitten en niet aan een baan dreigen te komen (van uitkering naar werk). Juist nu er zoveel werk is en de arbeidsmarkt vraagt om meer kandidaten moeten we via het Leerwerkakkoord samen investeren in deze groepen.

De groep Rotterdammers in de bijstand is in de afgelopen jaren gemiddeld ouder geworden en zit langer in de bijstand. Doordat veel Rotterdammers in de bijstand gemiddeld ouder zijn en al lang niet meer aan het werk zijn, passen hun persoonlijke- en vakvaardigheden niet meer bij wat de arbeidsmarkt vraagt. Voor de groep jongeren in

de bijstand geldt juist dat zij onvoldoende geschoold en vaardig zijn om te starten met een baan. Begeleiden en bemiddelen van deze groepen vraagt een intensievere begeleiding en coaching. Niet alleen totdat iemand is gaan werken, maar ook nog als iemand al werkt. Het doen van vrijwilligerswerk ziet de gemeente voor een deel van de groep als opstap (motor) naar werk.

Tijdens de begeleiding is ook meer samenhang nodig met aanpalende dienstverlening vooral op het gebied van zorg en ondersteuning. Veel Rotterdammers in de bijstand (schatting minimaal 60%) hebben schulden. Vaak zijn die schulden nog niet hanteerbaar waardoor werken of een traject naar werk onder druk staat. Veel Rotterdammers in de bijstand (schatting 40-50%) hebben problemen met het Nederlands. Daardoor is het Nederlands leren voor deze groepen een noodzaak. Daar waar nodig en mogelijk is, zet de gemeente in op een gezamenlijke aanpak van taal, schulden en werk. Veel Rotterdammers in de bijstand hebben (blijvende) lichamelijke en/of psychische gezondheidsproblemen. Werk is voor deze groep misschien wel mogelijk maar dan wel werk met aanpassingen en meer coaching en begeleiding op het werk. Voor de werkgever is er loonkostensubsidie. Een loonkostensubsidie biedt een compensatie voor de werkgever voor een mindere loonwaarde van het werk.

Rotterdammers, die (tijdelijk) niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, krijgen een (bijstands)uitkering. De gemeente ondersteunt deze Rotterdammers om hun economische zelfstandigheid (naar vermogen) te vergroten. Door het bieden van inkomenszekerheid ontstaat de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten gericht op arbeidsontwikkeling en de ruimte om daarbij zo veel mogelijk zelf de regie te kunnen pakken. Iedereen heeft talenten en capaciteiten om economische en/of maatschappelijk toegevoegde waarde te creëren. Door middel van zelfsturing en arbeidsontwikkeling stimuleert en ondersteunt de gemeente werkzoekenden hun talenten en capaciteiten naar vermogen te ontwikkelen. Dit met als doel hun arbeidsmarktpositie duurzaam te versterken en/of hun maatschappelijke participatie te vergroten, waardoor eigenwaarde, zelfstandigheid en gezondheid een positieve impuls krijgen. Iedereen moet de kans krijgen naar vermogen te werken. Daarom gaat de gemeente partnerschappen aan met organisaties (werkgevers, ondernemers, netwerken) waar werk is, ontstaat of kan worden gecreëerd dat perspectief biedt en toegankelijk is voor de doelgroep van de gemeente.

In dienstverlening sluit de gemeente aan bij de kansen en mogelijkheden van de individuele werkzoekende. Passende dienstverlening is maatwerk en beweegt mee met de verschillende omstandigheden en vermogens van de werkzoekende en de veranderende vraag op de arbeidsmarkt.

Een bijstandsuitkering is er voor de Rotterdammers die hier recht op hebben. Aan bijstand zijn voorwaarden gekoppeld die de gemeente handhaaft. Handhaving is belangrijk voor de rechtmatigheid, maar ook omdat het een bijdrage levert aan het draagvlak binnen de samenleving voor het Nederlandse stelsel van sociale zekerheid. Handhaving en uitvoeren van (her)onderzoeken wordt daarom in deze collegeperiode gecontinueerd.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen

Oorspr.
Begroting
2019

Bijgestelde
Begroting
2019

Realisatie
2019

Afwijking

Baten exclusief reserves	519.846	552.830	554.013	1.183
Bijdragen rijk en medeoverheden	512.032	541.494	541.020	-474
Financieringsbaten	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	7.814	11.400	10.852	-548
Overige baten	0	-64	2.141	2.204
Lasten exclusief reserves	708.426	723.731	725.085	1.355
Apparaatslasten	101.451	115.183	115.359	176
Inhuur	19.228	35.592	35.484	-109
Overige apparaatslasten	2.622	2.765	2.759	-6
Personeel	79.600	76.826	77.117	290
Interne resultaat	-2.983	-2.339	-1.692	646
Interne resultaat	-2.983	-2.339	-1.692	646
Programmalasten	609.959	610.886	611.419	533
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	38.124	29.014	32.791	3.777
Kapitaallasten	2.070	2.318	2.318	0
Overige programmalasten	4.013	2.341	918	-1.423
Salariskosten WSW en WIW	53.958	57.439	55.791	-1.648
Sociale uitkeringen	505.999	513.930	512.940	-990
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.795	5.844	6.662	818
Saldo voor vpb en reserveringen	-188.581	-170.901	-171.073	-172
Saldo voor reserveringen	-188.581	-170.901	-171.073	-172
Reserves	7.396	13.869	11.885	-1.984
Onttrekking reserves	7.396	5.393	3.409	-1.984
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	8.476	8.476	0
Saldo	-181.184	-157.032	-159.188	-2.156

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-181.184
Omissieregeling 2019	-184.196
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-156.814
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-160.336
10-maandsrapportage 2019	-157.032
Realisatie 2019	-159.188

Toelichting op overzicht van baten en lasten

Het saldo van dit programma is € 2,2 mln nadelig. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Bijstandsuitkeringen: € 0 mln

De kosten voor de bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies vallen € 1,6 mln lager uit dan begroot. Dit komt voornamelijk door een iets lagere gemiddelde prijs per uitkering over 2019. Vanwege de lagere uitgaven is € 1,6 mln minder onttrokken aan de bestemmingsreserve BUIG.

Voorziening debiteuren bijstandsgerechtigden: € 2,2 mln

Vanwege hogere ontvangsten op openstaande vorderingen vindt een vrijval van € 2,2 mln plaats vanuit de voorziening debiteuren bijstandsgerechtigden.

Begeleiding naar werk: - € 3,6 mln

Vanwege hogere uitgaven aan begeleiding naar werk (onder andere ontwikkelnetwerken, re-integratietrajecten en reiskosten werkzoekenden) is een overschrijding op de lasten van € 3,6 mln gerealiseerd.

Overige afwijkingen: - € 700

Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen, die leiden tot een nadeel van € 700.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron	
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 74 jaar	Streefwaarde	N.v.t. LISA
		Realisatie	761,3 (2018)
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	Streefwaarde	N.v.t. CBS
		Realisatie	89,1 (2019)
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 74 jaar	Streefwaarde	N.v.t. CBS

Arbeidsparticipatie - Werk

Pagina 91

Arbeidsparticipatie - Werk

Zoveel mogelijk Rotterdammers werken (geheel of gedeeltelijk) en verdienen zo hun eigen inkomen.

Arbeidsontwikkeling: gericht op het versterken van de arbeidsmarktpositie werkzoekenden.

Het via (regionale) samenwerking en werkgeversdienstverlening versterken van de arbeidsmarkt.

Ontwikkelingen en voortgang

Mensenwerk. Meer kansen voor Rotterdammers

In 2019 is 'Mensenwerk', het beleidskader Participatiewet 2019-2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Het beleid kent drie duidelijke speerpunten: passende dienstverlening en maatwerk, duurzame uitstroom en inkomenszekerheid. Deze speerpunten dragen bij aan de ambitie om in deze collegeperiode een doorbraak in de bijstand te realiseren (30.000 werkzoekenden eind 2021). We werken onder meer met een brede intake die zorgt dat de Rotterdammer én zichzelf zicht hebben op kansen en ontwikkelmogelijkheden. We zetten zo snel mogelijk die dienstverlening in die de Rotterdammer verder helpt. En we zorgen dat Rotterdammers merken dat er naar hen gekeken en geluisterd wordt.

Onze dienstverlening richt zich ook op werkgevers in Rotterdam en omliggende gemeenten. We zoeken passende banen voor werkzoekenden en zoeken geschikte kandidaten met (nu nog) een bijstandsuitkering voor werkgevers. Zowel online als offline. Met aandacht voor de duurzaamheid van de uitstroom. Er wordt regionaal gewerkt aan het bevorderen van de samenwerking tussen verschillende gemeenten.

Met het sluiten van Leerwerkakkoorden tussen gemeente, onderwijs en bedrijfsleven zorgen we voor een betere aansluiting tussen onderwijs en werk en van werk naar werk trajecten, zodat instroom in de uitkering kan worden voorkomen. Daarnaast bieden de Leerwerkakkoorden nieuwe baankansen voor Rotterdammers met een uitkering. Zij kunnen zich blijven ontwikkelen nadat de uitkering is beëindigd, zodat ze duurzaam aan het werk blijven. Begin 2019 is het Leerwerkakkoord (LWA) alsmede het LWA Haven en het LWA MKB vastgesteld. Op 4 juli is het LWA Energietransitie gebouwde omgeving getekend, op 31 oktober het LWA Facilitaire Dienstverlening en op 9 december het LWA Zorg.

Volume bijstand

Het volume bijstandsuitkeringen bedroeg op 31 december 2019 33.666. Ten opzichte van de beginstand 2018 (35.292) is het uitkeringenbestand met 1.626 gedaald. Hiermee is de tussentijdse mijlpaal voor eind 2019 (33.700) gehaald. De totale uitstroom in 2019 bedraagt 8.555 en is lager dan de uitstroom in 2018 (9.561). De afname in de uitstroom hangt samen met een kleiner bijstandsvolume. Bij een kleiner aantal Rotterdammers in de bijstand zullen er logischerwijs ook minder uitstromen door een verhuizing naar buiten de gemeente Rotterdammers. Ook zullen er minder uitkeringen worden beëindigd door onvoldoende inlichtingen of medewerking. Belangrijke factor in de uitstroom is dat de doelstelling 'uitstroom naar werk' vrijwel geheel is gerealiseerd: 4.433 ten opzichte van de norm van 4.500. De instroom in de bijstand is ten opzichte van 2018 licht gedaald naar 6.929 (in 2018: 7.186).

Jeugdwerkgelegenheid

In deze snel veranderende maatschappij met steeds hogere eisen aan werknemers en een sterke doorontwikkeling naar beroepen voor de toekomst, blijft aandacht voor de aanpak van kwetsbare jongeren richting werk of school een aandachtspunt. De inzet op het verder terugdringen van jeugdwerkloosheid in Rotterdam is dan ook in 2019 onverlet doorgegaan. De inzet op jeugdwerkgelegenheid is integraal onderdeel van het Leerwerkakkoord en gericht op het creëren en vergroten van duurzame werkgelegenheid voor jongeren (tot 27 jaar), door verbinding te leggen tussen competenties en vaardigheden van jongeren en de mogelijkheden die er zijn in onderwijs en werk. Voor de doorontwikkeling jeugdwerkgelegenheid zijn vooral de pijlers van school naar werk en weer aan het werk van belang.

Tot en met 31 december 2019 zijn 1.553 jongeren de bijstandsuitkering ingestroomd. Op 31 december is het aantal jongeren met een bijstandsuitkering teruggebracht tot 2.037. Dit maakt dat de oorspronkelijke jaardoelstelling om het bestandsvolume terug te brengen tot 2.375 jongeren niet alleen is behaald, maar met 14% positief is overschreden. Bij de Voorjaarsnota is deze oorspronkelijke jaardoelstelling echter aangescherpt naar 2.200 jongeren met een bijstandsuitkering. Dit maakt dat met 2.037 jongeren in de bijstand op 31 december 2019 ook deze aangescherpte doelstelling ruimschoots is behaald. Van de jongeren die zijn uitgestroomd zijn er tot en met 31 december in totaal 610 begeleid naar betaald werk. Naast uitstroom naar werk vormt uitstroom naar het onderwijs, zeker voor jongeren, een belangrijke uitstroomreden. In 2019 zijn er totaal 326 jongeren naar het onderwijs uitgestroomd. Ook zijn er in 2019 in totaal 409 jongeren om 'overige' redenen uit de bijstandsuitkering gestroomd. Deze uitstroomreden heeft betrekking op exogene factoren zoals verhuizing, overlijden en detentie en vallen daarmee vrijwel volledig buiten de invloedssfeer van W&I en het Jongerenloket. Voor 121 jongeren, oftewel 9% van alle uitgestroomde jongeren, geldt dat zij 6 maanden nadat zij uit de bijstand zijn uitgestroomd, om welke reden dan ook, wederom een bijstandsuitkering hebben aangevraagd.

Statushouders

De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019–2022 bevat alle basiscomponenten voor een succesvolle participatie in de samenleving. In deze aanpak krijgt 'werken' een grotere rol dan voorheen. Werken helpt om volwaardig in te burgeren, de taal te leren, sociale contacten op te doen en een eigen bestaan op te bouwen. Maar anderzijds is een basisoniveau van taal nodig om te kunnen gaan werken. Dat betekent dat werken en inburgeren elkaar versterken en het één niet vanzelf na het ander volgt. Met de komst van de specialistische teams is een intensieve maatwerkaanpak gericht op werk mogelijk en krijgen statushouders eerder in het proces

een gesprek met de professionals op het gebied van werk en scholing.

In 2019 zijn 506 uitkeringen beëindigd en zijn 888 statushouders parttime aan het werk. Van het totaal aantal in de bijstand was in 2019 5,2% statushouder. Onder jongeren tot 27 jaar ligt dit percentage hoger: 17%. Net als in 2018 is ook in 2019 de instroom lager dan de uitstroom.

Ontwikkelingen (landelijke) arbeidsmarkt

De gunstige ontwikkeling van het economisch beeld van de afgelopen jaren kende in 2019 een stagnatie.

Desondanks waren er ook gunstige signalen. Volgens het CBS is in het derde tertaal (september-december) 2019 het aantal werklozen gedaald tot 302.000 (eind augustus 2019: 321.000). Hiermee is het aantal werklozen eind 2019, na een lichte stijging in de loop van het tweede en derde tertaal, weer vrijwel gelijk aan het aantal werklozen aan het einde van het eerste tertaal.

Het aantal ww-uitkeringen in Rotterdam is in 2019 verder gedaald. Het aantal faillissementen in Zuid-Holland liet in het derde tertaal een daling zien ten opzichte van de eerste twee tertalen. Tot slot liet ook de verwachte inzet van personeel aan het eind van het jaar een stijging zien ten opzichte van de verwachting medio van het jaar. Het consumentenvertrouwen verandert in de laatste maanden van 2019 nauwelijks. Met een cijfer van -2 ligt het consumentenvertrouwen eind 2019 boven het gemiddelde over de afgelopen twintig jaar (-4).

Wat willen we bereiken?

1.1 Minder Rotterdammers in de bijstand (zoveel mogelijk uitstroom naar betaald werk)

De gemeente Rotterdam wil dat zoveel mogelijk Rotterdammers die nu nog bijstand ontvangen, profiteren van de groeiende en nieuwe werkgelegenheid. De gemeente zet mensen en middelen in ten bate van werk en arbeidsontwikkeling om de zelfredzaamheid van burgers te bevorderen en daarmee de afhankelijkheid van uitkeringen zo veel mogelijk te beperken. Werk en Inkomen wil dit voor elkaar krijgen door het beperken van de instroom, het vergroten van de uitstroom en het stimuleren van de doorstroom.

1.2 Deeltijd werken als opstap naar volledige uitstroom uit de bijstand

Op de huidige flexibele arbeidsmarkt krijgen werkzoekenden steeds vaker tijdelijke arbeidscontracten en deeltijdwerk aangeboden. Dit kan een goede opstap zijn naar werk met een inkomen boven bijstandsniveau. Het is belangrijk dat de drempel voor het aanvaarden van dit soort werk zo laag mogelijk is. Dit kan door te zorgen dat het aanvaarden van tijdelijk en parttime werken loont. Werkzoekenden mogen de eerste zes maanden een deel van hun inkomen uit arbeid houden, waardoor werkzoekenden er altijd op vooruit gaan als zij deeltijdwerk accepteren.

Als werkzoekenden op eigen kracht werk vinden, bestaat de kans dat zij, zonder enige bemiddeling vanuit de gemeente Rotterdam, nulurencontracten aanvaarden. Omdat wij nulurencontracten of kleine flex-contracten niet duurzaam achten, willen wij dit niet stimuleren. Als de gemeente afspraken maakt met werkgevers over een vorm van vergoeding of tegemoetkoming, moet hier fulltime uitstroom tegenover staan. Het uiteindelijke doel blijft om

volledig onafhankelijk te worden van de bijstand. Deeltijdwerk is geen eindstation, tenzij dit voor de werkzoekende het maximaal haalbare is.

1.3 Minder werkloosheid op Zuid

Eind 2018 sloten gemeente Rotterdam en het Rijk de Regiodeal Rotterdam Zuid. Dit betekent dat in de jaren 2019 tot en met 2022 via het [Nationaal Programma Rotterdam Zuid](#) 260 miljoen euro extra geïnvesteerd wordt, met name in Wonen, School en Werk op Zuid. Voor de inzet op de pijler Werk is in totaal 48 miljoen euro gereserveerd. Hieraan is de ambitieuze doelstelling gekoppeld om een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid tot stand te brengen, van disproportioneel (circa 40,2% van de totale bijstandspopulatie) naar evenredig ten opzichte van de rest van Rotterdam in 2031 (31%), met als tussenwaarde 37,4% eind 2021. Omgerekend betekent dat een daling van 14.214 uitkeringen eind 2018 naar 11.220 uitkeringen eind 2021. De ambitie voor deze collegeperiode is daarmee dat zo'n 3.000 huishoudens op Zuid niet langer afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering. Hiervoor is het programma Samen voor Zuid ontwikkeld.

2.1 Wegnemen van belemmeringen

Als werkzoekenden (nog) niet in staat zijn om zelf werk te vinden, of nog niet kunnen voldoen aan de (vacature) eisen van werkgevers, dan kan de gemeente ze ondersteunen bij re-integratie naar werk. Die ondersteuning kan zich richten op het duurzaam ontwikkelen van kennis, vaardigheden en opleiding die nodig zijn om werk te vinden en te houden.

2.2 Speciale inzet kwetsbare doelgroepen

Onder de Participatiewet vallen verschillende doelgroepen, die elk hun eigen aanpak, begeleiding en perspectief hebben. Daarom wordt binnen de aanpak van de gemeente gedifferentieerd en kunnen verschillende instrumenten worden ingezet. Het uitgangspunt hierbij is dat er maatwerk wordt geboden aan individuele werkzoekende, maar binnen de participatiewet zijn ook specifieke groepen te onderscheiden. Voor elk van deze groepen wordt de aanpak gekozen die leidt tot de meeste kans op de arbeidsmarkt, door maatwerk te bieden en de talenten van elk individu te benutten.

2.3 Arbeidsontwikkeling gericht op de vraag vanuit de markt

We willen dat zoveel mogelijk werkzoekenden toegang hebben tot betaald werk op de (bij voorkeur reguliere) arbeidsmarkt. De vraag naar werk wordt bepaald door de stand van de economie, werkgevers, ondernemers en opdrachtgevers. Het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) maakt afspraken met werkgevers en intermediairs over het ontsluiten van geschikte banen voor werkzoekenden. Het WSPR is een samenwerking tussen de gemeente Rotterdam, het UWV en 15 regiegemeenten.

3.1 Goede regionale samenwerking (onderwijs, overheid en werkgevers) ondersteunend aan een beter functionerende arbeidsmarkt

Om de forse uitdaging aan te gaan om te komen tot een bijstandsbestand van 30.000 Rotterdammers is meer en een gewijzigde inzet nodig van de gemeente. Maar ook inzet en commitment van partijen uit de stad. In het arbeidsmarktbeleid wordt ingezet op samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs, UWV en gemeenten, om zo vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zoveel als mogelijk op elkaar te laten aansluiten.

3.2 Verhogen participatiegraad van mensen uit het doelgroepregister

In Rotterdam wonen relatief veel inwoners met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. Een deel van hen profiteert niet van de aantrekkende economie en groeiende werkgelegenheid. Vaak is een arbeidsbeperking hiervan een oorzaak en het niet of minder kunnen voldoen aan de eisen die werkgevers stellen op de reguliere arbeidsmarkt. Rotterdam wil ook deze mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt passend werk en begeleiding kunnen bieden, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Als zij daarvoor kiezen, willen we deze mensen stimuleren te leren en zich te ontwikkelen en hen daarvoor de nodige begeleiding en ondersteuning bieden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.1 a Preventie van instroom vóór en tijdens aanvraagfase

We zorgen voor duurzame uitstroom, en ook voorkomen we dat Rotterdammers de bijstand instromen. De instroom in de bijstand is gedaald van 7.186 in 2018 naar 6.929 in 2019. Met ww@work waren we in 2019 opnieuw succesvol. In totaal zijn er 654 klanten vanuit de WW-uitkering uitgestroomd naar werk. Dat is 20% meer dan in 2018. En nog blijken we niet alle WW-ers die in de laatste maanden van hun uitkering zitten, in beeld te hebben. Samen met het UWV bekijken we hoe we nog meer klanten vanuit de WW-uitkering gebruik kunnen laten maken van onze dienstverlening. Daarnaast helpen we Rotterdammers die een aanvraag doen voor een uitkering via BuroWerk aan een nieuwe baan. In 2019 stroomden daardoor 534 minder Rotterdammers de bijstand in.

1.1 b Matchen, begeleiden naar werk

Over geheel 2019 is een daling van 35.292 naar 33.666 uitkeringen gerealiseerd (- 1.626), waarmee de tussentijdse mijlpaal voor eind 2019 is behaald. De totale uitstroom in 2019 bedraagt 8.555 en is lager dan de uitstroom in 2018 (9.561). De doelstelling in uitstroom naar werk is in 2019 vrijwel geheel gerealiseerd: 4.433 ten opzichte van de norm van 4.500. De uitstroom naar werk was in 2018 4.506.

1.2 Begeleiden naar deeltijdwerk

Een snelle verrekening van inkomsten leidt tot het sneller accepteren van tijdelijk of parttime werk. De afgelopen twee jaar is ingezet op het verbeteren van dit proces. Het percentage inkomstenverrekeningen binnen de servicenorm (4 weken) steeg in 2019 naar 96%, ten opzichte van 91% in 2018. Desondanks is de doelstelling op inkomsten uit parttime werk niet bereikt. De doelstelling was om in 2019 500 werkzoekenden meer parttime te laten werken. Het aantal werkzoekenden met parttime werk bleef ongeveer gelijk.

1.3 Aanpak werk op zuid

In 2019 heeft het gedachtegoed en de aanpak Samen voor Zuid vaste voet aan de grond gekregen. In de uitvoering en in het beleid. De hoofdindicatoren bewegen de goede kant op. In absolute aantallen is het bijstandsvolume NPRZ in 2019 gedaald van 14.214 naar 13.506. Daardoor zijn er, ten opzichte van 31 december 2018, 708 minder mensen in Rotterdam Zuid afhankelijk van een uitkering. Het aandeel NPRZ in het totale bijstandsvolume is gedaald van 40,28% naar 40,12%. Dit is tegelijkertijd niet voldoende in lijn met de (relatieve) ambitie van het programma (38,4% in 2019). Gelukkig zien we wel een stijgende lijn.

2.1 a De werkzoekende centraal

In totaal zijn er in 2019 6.111 diagnoses afgenomen. Op basis van de diagnose wordt bepaald in hoeverre de werkzoekende daadwerkelijk zelfstandig de regie kan voeren over zijn of haar arbeidsontwikkeling en financiën. Een goede diagnose draagt ertoe bij dat passende instrumenten worden ingezet. Ook zijn er 882 werkzoekenden aangemeld voor een Ontwikkelnetwork. Dit zijn intensieve trajecten waarbij opleiding, vaardighedentraining en begeleiding worden gecombineerd.

2.1 b Meer maatwerk

Om werkzoekenden een kwalitatief hoogwaardige en continue ontwikkelingslijn te laten doorlopen zette de gemeente in 2019 verder in op het doorlopend organiseren van de begeleiding van werkzoekenden richting werk. Voor enkele doelgroepen, zoals statushouders en jongeren, zet de gemeente extra capaciteit in. Ook in 2019 heeft de gemeente zich ingespannen om deze doelgroepen maximaal te ondersteunen.

Per januari 2019 is de Rotterdamse aanpak statushouders 2.0 gestart (2019-2022). De vernieuwde aanpak is onderdeel van het actieprogramma Relax, dit is Rotterdam. Deze aanpak omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren (taal en waar nodig opleiding) en toeleiding naar werk of sociale activering. De aanpak legt de nadruk op toeleiding naar werk en onderwijs om ervoor te zorgen dat statushouders in hun eigen inkomen kunnen voorzien en meedoen in de samenleving. Van de huidige 1765 uitkeringen zijn 2460 volwassen statushouders afhankelijk van bijstand. Over 2019 constateren we dat de

uitstroom (506 uitkeringen) groter is dan de instroom (429 uitkeringen). De uitstroom is voor 80% gerealiseerd door het starten met een opleiding of inkomsten uit reguliere arbeid. Daarnaast is een aantal parttime aan het werk.

2.1 c Inzetten op taaleis

Mensen die een uitkering aanvragen en niet voldoen aan de eisen van de Wet Taaleis moesten zich (ook in 2019) inspannen om aan de taaleis te kunnen voldoen. Taal vergroot iemands kansen op werk en op zelfstandigheid.

2.2 Aanpak jongeren

Eind 2019 zijn 1.553 jongeren de bijstandsuitkering ingestroomd. Het aantal jongeren met een bijstandsuitkering is teruggebracht tot 2.037. Dit maakt dat de oorspronkelijke jaardoelstelling om het bijstandsvolume terug te brengen tot 2.375 jongeren niet alleen is behaald, maar met 14% positief is overschreden. Tussentijds (Voorjaarsnota) is de oorspronkelijke jaardoelstelling echter aangescherpt naar 2.200 jongeren met een bijstandsuitkering. Dit maakt dat met 2.037 jongeren in de bijstand op 31 december 2019 ook deze aangescherpte doelstelling ruimschoots is behaald. Van de jongeren die zijn uitgestroomd zijn er tot en met 31 december in totaal 610 begeleid naar betaald werk. Naast uitstroom naar werkt vormt uitstroom naar het onderwijs, zeker voor jongeren, een belangrijke uitstroomreden.

3.1 a Transparantie binnen de arbeidsmarkt verhogen

Rotterdam zette (ook in 2019) in op het transparanter krijgen van de arbeidsmarkt. Dit is van groot maatschappelijk belang. Hoe eenvoudiger en effectiever vraag en aanbod elkaar vinden, hoe efficiënter de arbeidsmarkt werkt.

3.1 b SROI verplichtingen opbouwen en invullen (aansluiten bij gebiedsontwikkelingen, stedelijke investeringen, transities)

Social return gaat over afspraken die de gemeente maakt met haar leveranciers en opdrachtnemers. Doel van die afspraken is mensen die al lang zonder baan zitten aan werk te helpen. Eind 2019 zijn er € 25,65 miljoen aan verplichtingen gerealiseerd. Hiermee is de doelstelling voor 2019 gerealiseerd.

3.1 c Investeren in de (digitale) dienstverlening aan werkgevers (acquisitie, dealmaking)

HalloWerk is een voorbeeld van onze online dienstverlening. Kandidaten vullen hun eigen profiel in de HalloWerk applicatie. Het profiel komt vervolgens online beschikbaar voor werkgevers op het kandidatenplatform. In 2019 zijn er 4.710 werkzoekenden transparant gemaakt via HalloWerk, en zijn er 811 kandidaten via HalloWerk gematcht op een vacature bij een werkgever.

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget: Minder Rotterdammers in de bijstand: in deze collegeperiode daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000	Streefwaarde		36.000	33.700	32.000	30.000	
	Realisatie	37.667	35.292	33.666			
1.2 NPRZ (aandeel) in de bijstand (%)	Streefwaarde		38,9%	38,4%	37,9%	37,4%	
	Realisatie	40,6%	40,3%	40,1%			
2.2 Jongeren in de bijstand (incl. statushouders)	Streefwaarde		2.550	2.200	2.200	2.080	
	Realisatie	2.784	2.251	2.037			

Indicatoren

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.1 Instroom in de bijstand (aantal)	Streefwaarde		7.800	7.600	7.050	6.550	
	Realisatie	8.646	7.186	6.929			
1.2 Uitstroom naar werk (aantal)	Streefwaarde		4.500	4.500	4.500	4.500	
	Realisatie	4.513	4.506	4.433			
1.3 Parttime werk (€ mln)	Streefwaarde		13,5	14,5	14,5	14,5	
	Realisatie	11,3	12,2	13,6			
1.4 Uitstroom Jongeren (aantal)	Streefwaarde		1.150	1.150	1.150	1.150	
	Realisatie	1.103	1.553	1.350			
1.5 Uitstroom naar werk in Rotterdam Zuid (NPRZ)	Streefwaarde		2.100	2.200	2.200	2.200	
	Realisatie	1.874	1.909	1.854			

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Arbeidsparticipatie - Werk	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking

Baten exclusief reserves	6.393	7.758	7.197	-561
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.393	7.408	6.880	-528
Overige opbrengsten derden	0	350	317	-33
Overige baten	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	59.987	58.548	63.412	4.864
Apparaatslasten	38.896	44.113	45.363	1.251
Inhuur	9.806	21.428	20.957	-471
Overige apparaatslasten	855	920	965	44
Personeel	28.235	21.764	23.442	1.678
Interne resultaat	958	1.477	2.239	762
Interne resultaat	958	1.477	2.239	762
Programmalasten	20.133	12.958	15.809	2.851
Financieringslasten	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	19.351	11.318	14.809	3.491
Overige programmalasten	0	0	195	195
Salariskosten WSW en WIW	200	194	-1	-196
Sociale uitkeringen	582	612	613	1
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	834	193	-641
Saldo voor vpb en reserveringen	-53.594	-50.790	-56.215	-5.425
Saldo voor reserveringen	-53.594	-50.790	-56.215	-5.425
Reserves	0	1.556	1.184	-372
Ottrekking reserves	0	1.556	1.184	-372
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0
Saldo	-53.594	-49.234	-55.031	-5.797

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-53.594

Omissieregeling 2019	-50.059
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-50.092
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-52.812
10-maandsrapportage 2019	-49.234
Realisatie 2019	-55.031

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lagere subsidiebatens ESF-regelingen	-1.460	0	0	-1.460
2. Eenmalige ontvangst Participatiewet 2012	700	0	0	700
3. Overige baten	199	0	0	199
4. Overschrijding arbeids- en beveiligingskosten	0	1.545	0	-1.545
5. Hogere programmalasten voor begeleiding naar werk	0	2.976	0	-2.976
6. Groepsdetachering productiemedewerkers	0	715	0	-715
7. Social Return	0	-372	-372	0
Totaal afwijkingen	-561	4.864	-372	-5.797

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Lagere subsidiebatens regelingen Europees Sociaal Fonds (ESF)

Op de ESF-regelingen, Arbeidsmarktregio's (AMR) en Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI) (NPRZ) is een geringer bedrag gerealiseerd. Voor AMR geldt dat het nog voor 2019 resterende subsidiebedrag lager was dan begroot. Het over 2018 te declareren bedrag is bij controle op de jaarrekening 2018 met € 142 verhoogd en verder is circa 25% (€ 374) naar het Jongerenloket gegaan. Hierdoor resteerde er minder voor 2019. De beschikbare ESF subsidie is namelijk gemaximeerd.

Voor de ESF-GTI-regeling is de definitieve declaratie nog niet opgesteld. Er is nu een bedrag geboekt dat lager is dan het in 2018 gedeclareerde bedrag. Hierdoor is ten opzichte van de begroting sprake van een nadeel van € 622. Hier geldt bovendien dat voor deze regeling de vordering in 2018 met € 322 is verlaagd. Voor 2019 resteerde minder om te declareren.

2. Eenmalige ontvangst Participatiewet 2012

De gemeente Rotterdam heeft bezwaar aangetekend tegen een correctie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op de declaratie Participatiewet 2012. In 2019 heeft de rechter de gemeente in het gelijk gesteld. Hierdoor zijn de baten in 2019 eenmalig € 700 hoger.

3. Overige baten

Dit betreft een saldo van verschillende gerealiseerde baten, zoals vergoedingen voor zwangerschap en ziekte en bedraagt € 199.

4. Overschrijding arbeids- en beveiligingskosten

De arbeidskosten (salarislasten vast personeel en externe inhuur) zijn ten opzichte van de begroting met € 1,2 mln (3%) overschreden. Dit heeft te maken met de hogere inzet van personeel, zowel vast als externe inhuur, om werkzoekenden te begeleiden naar werk. Daarnaast zijn de beveiligingskosten vanwege extra beveiligingsmaatregelen op de diverse uitvoeringslocaties € 300 hoger uitgevallen.

5. Hogere programmalasten voor begeleiding naar werk

De uitgaven aan diverse vormen van begeleiding naar werk vielen € 3,0 mln hoger uit dan begroot. Zo is de begroting voor ontwikkelnetwerken met € 900 overschreden door nagekomen kosten van trajecten uit 2018 en de start van veel nieuwe trajecten in de laatste maanden van 2019. Ook zijn er in het laatste kwartaal meer trajecten ingekocht voor taaltrainingen en andere opleidingen voor werkzoekenden (€ 600 overschrijding), en is er voor € 600 meer als reiskostenvergoeding voor werkzoekenden (scholing of traject) uitgekeerd dan begroot.

6. Groepsdetachering productiemedewerkers

In 2017 is er een contract gesloten voor de groepsdetachering van productiemedewerkers in de sociale werkvoorziening. De kosten hiervan liepen door in 2019, maar waren niet begroot. Binnen het taakveld Arbeidsparticipatie – Werk heeft dit geresulteerd in een nadeel van € 700.

7. Social Return

In 2019 zijn minder kosten gemaakt waardoor geen onttrekking van € 372 nodig was vanuit de bestemmingsreserve Spaarsaldo Participatiebudget voor de uitvoering van Social Return on Investment.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018/2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Ondanks de resultaten van de afgelopen periode is Rotterdam nog steeds de stad met de hoogste bijstandsdichtheid van Nederland. De afgelopen jaren heeft 'de kortste weg naar werk' centraal gestaan. Hierdoor bestaat het bestand nu uit vaak relatief oudere en laagopgeleide werkzoekenden die al langere tijd een uitkering ontvangen. Om ook deze groep te activeren en aan het werk te krijgen is een andere aanpak nodig, waarbij meer wordt ingezet op het ontwikkelen van arbeidspotentie. Het uiteindelijke doel is dat zoveel mogelijk Rotterdammers mee kunnen doen in en bijdragen aan de stad.

Tot het taakveld Arbeidsparticipatie behoren de volgende op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen:

- re-integratie-instrumenten, waaronder WerkLoont, proefplaatsing, participatieplaatsen, vrijwilligerswerk of sociale activering, detacheringsbanen, scholing, duale trajecten
- stimuleringsmaatregelen, waaronder Inkomensvrijlating, stimuleringspremies, vrijlating onkostenvergoeding vrijwilligerswerk, onkostenvergoedingen
- voorzieningen, waaronder Jobcoach, begeleiding werkvoorzieningen zoals: werkplekaanpassingen, vervoersvoorzieningen, doventolk, braileregels, aangepaste rolstoel etc.
- loonwaardebepaling en loonkostensubsidie
- onderhouden van contacten met werkgevers en brancheorganisaties

Begeleide participatie

Pagina 92

Begeleide participatie

Specifieke arrangementen en passend werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking

Ontwikkelingen en voortgang

Hier lichten we de behaalde effect- en prestatie-indicatoren toe. De belangrijkste ontwikkelingen in het bieden van een verbeterde dienstverlening en passend werk aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking staan beschreven onder het kopje 'Wat hebben we daarvoor gedaan'.

Gemeentelijke garantiebannen

Het aantal gemeentelijke garantiebannen (GGB) is aan het einde van het derde tertaal 341,7. Daarmee is de taakstelling 2019 (340,2) in absolute aantallen gehaald. Wat heeft geholpen bij het halen van de taakstelling in absolute aantallen is de start van het eerste Multi Serviceteam. Een Multi Serviceteam voert voor de clusters

tijdelijke werkzaamheden uit. Nu het eerste Multi Serviceteam met succes gevormd is zullen in 2020 nog twee Multi Serviceteams volgen.

Garantiebanen regionaal

Het aantal banen dat meetelt voor de Wet Banenafpraak (garantiebanen) in de regio Rijnmond is in het tweede kwartaal 2019 met 308 en in het derde kwartaal 2019 met 166 toegenomen. De cijfers tot en met het derde kwartaal zijn de meest actuele bekende gegevens gebaseerd op de door UWV gepubliceerde resultaten banenafpraak. De groei over het tweede en derde kwartaal 2019 blijft wat achter. Dit is conform de landelijke trend.

Nieuw Beschut Werk (cumulatief)

Het aantal werkplekken Nieuw Beschut Werk (NBW) is aan het einde van het derde kwartaal 93. De taakstelling die het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) voor 2019 aan Rotterdam heeft opgelegd is 224 werkplekken NBW. Het achterblijven van het aantal gerealiseerde werkplekken NBW is niet alleen in Rotterdam het geval, maar in 87% van de gemeenten. Inmiddels zijn meerdere acties opgestart om de instroom Nieuw Beschut Werk te laten stijgen. Zo vindt onder andere overleg plaats met de aanbieders van arbeidsmatige dagbesteding om te verkennen of hier Rotterdammers in aanmerking zouden kunnen komen voor (een indicatie voor) NBW.

Wat willen we bereiken?

1.1 Meer mensen met een loonwaarde < 100% WML vinden werk (extra banen)

Sinds de komst van de Participatiewet beschikt de gemeente over het instrument loonkostensubsidie (uit BUIG) voor deze doelgroep die met voltijdwerk geen Wettelijk Minimumloon (WML) kan verdienen. Daarnaast beschikt de gemeente over voorzieningen die de doelgroep met een arbeidsbeperking in staat stelt om te werken, zoals bijvoorbeeld jobcoaching, aangepast vervoer en werkplekaanpassingen.

1.2 Arbeidsontwikkeling

De gemeente biedt passende arrangementen, die mensen kansen geven naar vermogen te werken en zich te ontwikkelen, bij voorkeur naar een baan op de arbeidsmarkt. Deze arrangementen passen bij iemands kwaliteiten, competenties, aspiraties en ontwikkelcapaciteiten. Het gaat hierbij om de maximaal haalbare loonwaarde in werk dat het meest dichtbij de reguliere arbeidsmarkt ligt.

De gemeente wil mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt passend werk en begeleiding kunnen bieden, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Als zij daarvoor kiezen, worden deze mensen gestimuleerd te leren en zich te ontwikkelen. Hen wordt daarvoor de nodige begeleiding en ondersteuning geboden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.1 a Werksoorten en arrangementen aanbieden passend bij de (ontwikkel)capaciteit en inzetbaarheid van de mensen

De gemeente biedt passende arrangementen, die mensen kansen geven naar vermogen te werken en zich te ontwikkelen, bij voorkeur naar een baan op de arbeidsmarkt. De basis voor die arrangementen is gevarieerd: soms via een arbeidscontract, dan wel via het aanbieden van werkervaringsplaatsen of het faciliteren van ontwikkeling. In welke vorm dan ook betekent het dat mensen werken aan het verwezenlijken van hun potentie op hun eigen niveau en daarmee werken aan een positief zelfbeeld: trots op hun werk en bijdrage.

1.1 b Een optimale infrastructuur bieden qua ontwikkelfunctie en rendement

De gemeente heeft in 2019 verder gebouwd aan de ontwikkeling van een toonaangevend en zo rendabel mogelijk arbeids- en mensontwikkelbedrijf voor een brede doelgroep, die aansluit op de arbeidsmarktperspectieven. Er zijn in 2019 verschillende pilots en projecten uitgevoerd. Medio november zijn zowel de pilots als projecten (inzichten inrichting en producten) afgesloten en opgeleverd. De diverse opbrengsten hebben input opgeleverd voor het organisatie- en inrichtingsplan voor het nieuwe arbeids- en mensontwikkelbedrijf binnen het domein Werk en Inkomen, welke de eerste helft van 2020 verder vorm krijgt.

1.2 Inzetten op professionele, methodische arbeids en mensontwikkeling

De gemeente maakt gebruik van de combinatie van profielen (op basis van de arbeidsmarkt) met een methodische grondslag voor coaching. In 2019 zijn een aantal pilots gestart, waarbij geëxperimenteerd is met methodisch onderbouwde begeleiding door een coach van de medewerkers. De aanpak is gericht op werknemersvaardigheden, vakvaardigheden en leefgebieden. Hierbij staat de medewerker voorop en gezamenlijk wordt bepaald welke instrumenten ingezet worden en wat de gewenste en haalbare ontwikkeling is. Deze aanpak leidt ertoe dat medewerkers gerichte stappen gaan zetten in hun ontwikkeling. Daarnaast zijn er ontwikkelgesprekken met medewerkers in de beschutte werkomgeving gevoerd en is gewerkt aan een zogenaamde Routeplanner.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.A Gerealiseerde taakstelling garantiebannen Gemeentelijk (gemeente Rotterdam als werkgever)	Streefwaarde		100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	84%	95%	100%			
1.B Gerealiseerde taakstelling garantiebannen Regionaal (arbeidsmarktregio)	Streefwaarde		100%	100%	100%	100%	100%

Rijnmond, gecorrigeerd met WIW/ID afbouw)	Realisatie	105%	101%	n.n.b.			
2. Gerealiseerde taakstelling Nieuw Beschut	Streefwaarde		100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	21%	31%	42%			
3. Tevredenheid SW medewerkers (o.b.v. 2 jaarlijks MTO; procentuele stijging t.o. v. vorig MTO)	Streefwaarde			102%		104%	
	Realisatie		n.v.t.	n.n.b.*			
*Het MTO zal worden afgenomen in maart 2020.							

Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.A Aantal gerealiseerde garantiebanen Gemeentelijk	Streefwaarde		290	330	370	410	
	Realisatie	210	287,5	341,7*			
1.B Aantal gerealiseerde garantiebanen Regionaal	Streefwaarde		3.783	4.800	5.800	6.800	
	Realisatie	2.921	3.889	4.289 (Q3)			
2. Aantal gerealiseerde werkplekken Nieuw Beschut	Streefwaarde		172	224	PM	PM	
	Realisatie	23	54	93			

*Om te voldoen aan het quotumpercentage moet de gemeente Rotterdam als werkgever van alle uren die wij jaarlijks verlonen een jaarlijks geldend percentage van deze uren invullen door mensen uit de doelgroep Wet Banenafpraak. Met ingang van Q4 2018 is gestart om over dit quotum aantal te communiceren middels de rapportages Gemeentelijke Garantiebanen. Helaas is gedurende 2019 gebleken dat het op basis van de aangeleverde data niet mogelijk is om een volledig valide getal te produceren. Er wordt op dit moment gewerkt aan een rapportage met valide cijfers. Bij oplevering van deze rapportage is het weer mogelijk om naast het rapporteren van een standcijfer (realisatie garantiebanen in absolute aantallen op dat moment) ook de stand van zaken van het quotumresultaat te rapporteren. We nemen hierbij het advies over het Rijk om beide cijfers te blijven communiceren, om de ingroei richting het quotum zichtbaar te maken en de daarbij behorende inspanningen. Met als doel om volledig op taakstelling te komen in 2020. Een ambitie die past bij Rotterdam, én tevens vooruitstrevend is in het land.

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Begeleide participatie	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	7.814	12.130	10.678	-1.452
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	1.144	269	-875
Financieringsbaten	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	7.814	11.050	10.440	-610
Overige baten	0	-64	-31	33

Lasten exclusief reserves	69.113	78.848	77.538	-1.310
Apparaatslasten	17.093	22.502	21.948	-554
Inhuur	1.216	4.494	4.165	-329
Overige apparaatslasten	484	638	669	31
Personeel	15.394	17.370	17.115	-255
Interne resultaat	-8.922	-7.491	-7.170	320
Interne resultaat	-8.922	-7.491	-7.170	320
Programmalasten	60.942	63.837	62.760	-1.077
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.005	2.055	2.501	446
Kapitaallasten	55	55	55	0
Overige programmalasten	3.912	2.240	708	-1.532
Salariskosten WSW en WIW	53.758	57.245	55.792	-1.453
Sociale uitkeringen	0	730	730	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.213	1.512	2.974	1.462
Saldo voor vpb en reserveringen	-61.299	-66.718	-66.860	-142
Saldo voor reserveringen	-61.299	-66.718	-66.860	-142
Reserves	0	116	116	0
Onttrekking reserves	0	116	116	0
Saldo	-61.299	-66.601	-66.743	-142

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-61.299
Omissieregeling 2019	-64.648
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-63.988
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-66.303
10-maandsrapportage 2019	-66.601
Realisatie 2019	-66.743

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Lagere omzet Sociale Werkvoorziening	- 629	- 229	0	- 400
2. Lagere salarislasten WSW	0	- 523	0	523
3. Compensatieregeling 'lage inkomensvoordeel'	- 1.144	- 930	0	- 214
4. Lagere arbeidskosten	212	- 174	0	386
5. Hogere lasten Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	446	0	-446
6. Overige afwijkingen	109	100	0	9
Totaal afwijkingen	-1.452	-1.310	0	-142

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Lagere omzet Sociale Werkvoorziening

De omzet van de Sociale Werkvoorziening is circa € 400 lager uitgevallen dan begroot. Enerzijds doordat een aantal externe partijen minder heeft afgenomen dan begroot en anderzijds doordat een deel van de omzet in 2020 terecht is gekomen. Op de overige opbrengsten derden is een nadeel van circa € 630 gerealiseerd. Op intern resultaat (interne opdrachten binnen de gemeente) is een voordeel behaald van € 230. Deze € 230 is niet opgenomen onder de baten, maar wordt verantwoord als een negatieve last onder het interne resultaat. Per saldo resteert er een lagere omzet van circa € 400.

2. Lagere salarislasten WSW

De salariskosten Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) zijn € 523 lager uitgevallen dan begroot. Er zijn iets meer medewerkers uitgestroomd dan begroot en de salarislasten per medewerker zijn iets lager uitgevallen dan waarmee was gerekend.

3. Compensatieregeling 'lage inkomensvoordeel'

Voorts is er een lagere bijdrage (€ 214) ontvangen uit de compensatieregeling 'lage inkomensvoordeel' van de Belastingdienst. Het 'lage inkomensvoordeel' was begroot onder bijdragen rijk- en mede-overheden (€ 1,1 mln), maar is geboekt onder salariskosten WSW (€ 930).

4. Lagere arbeidskosten

De arbeidskosten en personeelsgerelateerde bijdragen zijn € 386 lager uitgevallen dan begroot. De arbeidskosten zijn lager omdat eind 2019 werd geanticipeerd op een lagere formatie in 2020 door vacatureruimte al in 2019 niet in te vullen (€ 150). Bovendien werden er vanuit het UWV vergoedingen (€ 212) voor zwangerschap en ziekte ontvangen waarmee geen rekening was gehouden.

5. Hogere lasten Inkopen en uitbestede werkzaamheden

Het budget voor inkopen en uitbestede werkzaamheden is met € 446 overschreden. De afwijking is grotendeels te verklaren doordat er niet begrote uitgaven zijn gedaan op de werksoort Repro voor inrichting en aanschaf van materialen.

6. Overige afwijkingen

Diverse kleine afwijkingen leiden tot een nadeel van € 100 op de lasten en een voordeel van € 109 op de baten.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018/2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam heeft de ambitie om zoveel mogelijk Rotterdammers naar vermogen onderdeel te laten zijn van de maatschappij. Een deel van hen profiteert niet van de aantrekkende economie en groeiende werkgelegenheid. Oorzaak is vaak een arbeidsbeperking en het niet of minder kunnen voldoen aan de werkgeveerseisen op de reguliere arbeidsmarkt. Deze inwoners hebben een kwetsbare arbeidsmarktpositie, hebben soms aangepast werk nodig, met begeleiding op of aanpassing van de werkplek. In veel gevallen ligt hun verdienvermogen (de loonwaarde) op de reguliere arbeidsmarkt onder het wettelijk minimumloon. De gemeente zorgt voor passend werk en werk dat actief bijdraagt aan groei en ontwikkeling voor mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie van:

- doelgroep nieuw beschut werken
- mensen die onder de Participatiewet vallen en die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen

Tot dit taakveld behoren niet:

- participatievoorzieningen gericht op (her)integratie in het arbeidsproces, die vallen onder Arbeidsparticipatie - Werk en Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

- de baten die betrekking hebben op het Wsw-budget (integratie-uitkering sociaal domein). Deze horen thuis onder taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- doelgroep dagbesteding. Dagbesteding zelf valt onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
- maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo en Geëscaleerde zorg 18+)

Er zijn twee prioritaire doelgroepen:

- primair de mensen voor wie de gemeente Rotterdam als werkgever vanuit diverse wettelijke regelingen en/of verplichtingen altijd werk heeft gecreëerd (vooral wet sociale Werkvoorziening), Nieuw Beschut Werken, gemeentelijke garantiebanen, HPK 1 t/m 3), gericht op duurzame inzetbaarheid
- secundair voor Rotterdammers om vanuit een werkende positie hun mogelijkheden met betrekking tot werk optimaal te ontdekken, ontwikkelen en benutten

De basis voor de arrangementen is gevarieerd: soms via een arbeidscontract, dan wel via het aanbieden van werkervaringsplaatsen of het faciliteren van ontwikkeling of dagbesteding (zonder arbeidsrelatie). In welke vorm dan ook betekent het dat mensen werken aan het verwezenlijken van hun potentie op hun eigen niveau en daarmee werken aan een positief zelfbeeld: trots op hun werk en bijdrage.

Om de doelen te bereiken bouwt de gemeente onder meer aan een arbeids- en mensontwikkelbedrijf voor een brede doelgroep, dat via methodische coaching en begeleiding mensen ondersteunt en in staat stelt hun aspiraties, vaardigheden en competenties te ontwikkelen en te behouden.

Inkomensregelingen - Inkomen

Pagina 93

Inkomensregelingen - Inkomen

1. Elke Rotterdammer die daar recht op heeft ontvangt tijdig een (juiste) bijstandsuitkering.

2. Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

Ontwikkelingen en voortgang

Inkomens(on)zekerheid

In het in 2019 vastgestelde Beleidskader Mensenwerk is beschreven dat inkomenszekerheid dient als basis voor de werkzoekenden waarop verder, richting werk en participatie, gebouwd kan worden. In 2019 zijn er verschillende pilots opgestart en wijzigingen in het beleid aangebracht die bijdragen aan de noodzakelijke

zekerheid en rust. Hierdoor ontstaat er ruimte om gerichte stappen te zetten richting mens- en arbeidsontwikkeling. Werkzoekenden kunnen zo zoveel mogelijk zelf de regie pakken, zonder zorgen over de stabiliteit van het inkomen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het werken aan het sneller afhandelen van de uitkeringsaanvragen.
- Het bieden van meer dienstverlening aan kwetsbare Rotterdammers, door intensievere samenwerking met de wijkteams.
- Het hebben van meer mogelijkheden tot direct contact en ondersteuning op servicelocaties van de gemeente.

Bij de 6.000 heronderzoeken die jaarlijks worden uitgevoerd, is er in 2019 ook aandacht geweest voor zorg en ondersteuning. De daarvoor benodigde samenwerking met partners, zoals de wijkteams, is in 2019 verbeterd.

Kwaliteit dienstverlening

De dalende lijn met betrekking tot het aantal klachten over (een gebrek aan) fatsoenlijke bejegening heeft zich ook in het derde tertaal van 2019 voortgezet. De gerichte aanpak bejegening heeft hieraan een belangrijke bijdrage geleverd. Het totaal aantal klachten is in 2019 daarnaast ook gedaald ten opzichte van 2018 (-13%).

Heronderzoeken

De handhaving op onrechtmatige uitkeringsverstrekking is een bestuurlijke prioriteit van het college. De uitkeringslasten worden beïnvloed door de extra inspanningen op het gebied van handhaven waarvoor het college voor 2018 en 2019 extra middelen beschikbaar had gesteld. In de Voorjaarsnota 2019 heeft het college opnieuw extra middelen toegekend om de geïntensiveerde aanpak voort te zetten gedurende de collegeperiode. Per jaar worden 6.000 dossiers doorgelicht waarbij de woon-, inkomens-, en vermogenssituatie van werkzoekenden wordt onderzocht en beoordeeld. In 2019 zijn 6.325 heronderzoeken uitgevoerd. De doelstelling om 6.000 werkzoekenden op te roepen voor een (her)onderzoek in 2019 is daarmee behaald.

Verjaarde vorderingen

De Centrale Raad van Beroep heeft op 29 april 2019 geoordeeld dat een Rotterdamse bijstandsvordering niet tijdig is gestuit en daardoor is verjaard. Deze uitspraak heeft consequenties voor meer oude vorderingen, daarover is de raad op 10 december 2019 geïnformeerd. Op basis van de resultaten van een-op-een onderzoeken op een representatief gedeelte van risicovorderingen is overgegaan tot het afboeken van een bedrag van € 19 mln aan verjaarde vorderingen.

Financieel resultaat BUIG 2019

De voortgaande daling van het bijstandsvolume is niet alleen goed nieuws voor Rotterdammers die niet langer financieel afhankelijk zijn van een uitkering, maar heeft ook een positief effect op de gemeentebegroting. Tegenover € 529,4 mln aan inkomsten van het Rijk voor de bijstandsverstrekking (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten, oftewel BUIG) stonden uitgaven aan bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies ter hoogte van € 513,1 mln. Het overschot in 2019 bedroeg € 16,2 mln. Dat is slechts iets lager dan de raming van € 18,0 mln die in de Voorjaarsnota als begrotingswijziging aan de algemene middelen is

toegevoegd. Het verschil wordt vooral veroorzaakt door een tegenvaller in het definitieve budget BUIG, dat eind september door het ministerie van SZW bekend werd gemaakt: de prijscompensatie 2019 viel € 5,2 mln lager uit dan verwacht.

Wat willen we bereiken?

1.1 Tijdig besluiten op een aanvraag uitkering levensonderhoud (algemene bijstand) en bijzondere bijstand

Het tijdig besluiten over het recht op een uitkering draagt eraan bij dat Rotterdammers die dat nodig hebben een stabiele inkomensbasis hebben als basis voor participatie of werk. De gemeente is daarbij aan wettelijke normen gehouden. De gemeente verstrekt een wettelijk voorschot, zodra dit nodig is.

1.2 Terechte bijstandsuitkeringen verstrekken

De gemeente heeft de wettelijke taak om ervoor zorg te dragen dat de uitkeringen, die verstrekt worden, rechtmatig zijn. De gemeente wil voorkomen dat bijstandsgerechtigden bewust of onbewust onrechtmatig uitkeringen ontvangen. Daarmee wordt voorkomen dat werkzoekenden in financiële problemen komen, doordat zij te maken krijgen met terugvorderingen.

2.1 De Rotterdamse burger ervaart een goede dienstverlening

De komende jaren willen we de dienstverlening aan de Rotterdammer verder verbeteren. Meer dan ooit staat de Rotterdammer centraal. Dit heeft gevolgen voor de structuur van de dienstverlening, maar ook voor de bejegening richting werkzoekenden. We zien dat in de afgelopen jaren onze dienstverlening steeds specifieker en doelgerichter is geworden met specialisten voor verschillende typen dienstverlening en verschillende doelgroepen. Hierdoor is de dienstverlening en vooral de manier waarop de Rotterdammer deze ervaart versnipperd geraakt.

Om dit te verbeteren gaan we de begeleiding van werkzoekenden richting werk van begin tot einde doorlopend organiseren, door te werken met een beperkt aantal contactpersonen en zo min mogelijk overdrachtmomenten. De vaste contactpersoon is snel en eenvoudig bereikbaar. Deze persoon hoeft niet zelf alle activiteiten uit te voeren, maar weet wel wat er waarom gebeurt op welk moment.

De gemeente richt zich op een verdere daling van de klachten en bezwaren van de bijstandsgerechtigden over genomen besluiten, de organisatie en de bejegening door ambtenaren. Klachten en bezwaren zijn een uiting van ongenoegen van de burger. De gemeente wil het aantal klachten en bezwaren terugbrengen waar dat mogelijk is. Het spreekt voor zich dat de gemeente klachten en bezwaren adequaat en snel will afhandelen (90% binnen 4 weken). De gemeente wil het aantal bejegeningssklachten ieder jaar terugdringen met 10% zodat deze klachten in 2022 minimaal gehalveerd zijn. Het aantal bezwaren loopt parallel met het aantal (appellabele) besluiten van de gemeente.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.1 a Aanvragen (algemene en bijzondere bijstand) behandelen en dienstverlening verbeteren

De Participatiewet biedt iedereen de mogelijkheid om een aanvraag levensonderhoud te doen. Er wordt voortdurend gewerkt om de dienstverlening rondom de aanvragen (algemene en bijzondere bijstand) te verbeteren en te versnellen.

1.1 b Het aanvraag- en beheerproces digitaliseren

De gemeente is intensief aan de slag gegaan met vernieuwing en verbetering van de dienstverlening aan de Rotterdammer. Dit vertaalt zich naar inrichtingsvraagstukken en -principes zoals: zelfservice voor burgers en bedrijven, het verkrijgen van een integraal klantbeeld, automatisering van aanvragen en zaakgewijs werken met digitale dossiers. Het is een noodzakelijke ontwikkeling om de dienstverlening voor de burgers en bedrijven op een niveau te krijgen zoals we in de maatschappij gewend zijn, waarbij door digitalisering ondersteunde klantprocessen gebruikelijk zijn. Voor de burgers, die over onvoldoende ICT vaardigheden beschikken, blijft een 'papieren' aanvraagprocedure bestaan.

1.2 a De methode inkomstenverrekening verbeteren

Als een bijstandsgerechtigde aanvullend op deeltijdinkomsten een uitkering nodig heeft, is er sprake van verrekening van de inkomsten met de uitkering. Uit klantreisonderzoek bij Rotterdamse werkzoekenden is gebleken dat een snelle verrekening van inkomsten leidt tot het sneller accepteren van tijdelijk of parttime werk. De afgelopen twee jaar is ingezet op het verbeteren van het proces. Het percentage inkomstenverrekeningen binnen onze servicenorm (4 weken) is gestegen van 91% (2018) naar 96% (2019). Hierdoor ontstaat er meer duidelijkheid voor de burger.

Ook is er gewerkt aan betere voorlichting aan burgers door middel van informatiebijeenkomsten en aanwezigheid van experts op banenmarkten.

1.2 b Handhaven en uitvoeren van (her)onderzoeken

Het doel voor 2019 was om 6.000 werkzoekenden op te roepen voor een (her)onderzoek. Uiteindelijk zijn 6.325 (her)onderzoeken uitgevoerd. Handhaving en uitvoeren van (her)onderzoeken wordt in deze collegeperiode gecontinueerd met 6.000 (her)onderzoeken per jaar.

2.1 a Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening

Om de doorlooptijd van besluitvorming op bijstandsaanvragen te optimaliseren heeft de gemeente de belangrijkste bottlenecks in de primaire aanvraag- en mutatieprocessen gedetecteerd en ingezet op de reductie hiervan. De gemeente is een aantal pilots gestart, deze lopen nog door in 2020, met als doel de doorlooptijd te verkorten.

2.1 b Correcte bejegening

De gemeente streeft een vermindering van het aantal bejegeningssklachten na. In het door de Gemeenteraad vastgestelde beleidskader 'Mensenwerk' zetten wij als gemeente daarom in op passende dienstverlening en bejegening. Deze inzet wordt deze collegeperiode gecontinueerd.

2.1 c Advies geven en begeleiding bieden aan ondernemers

Het Regionaal Bureau Zelfstandigen biedt aan Rotterdamse (aspirant) ondernemers en zzp'ers financiële ondersteuning en advies. De wettelijke kaders hiervoor zijn Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) en Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ). Daarnaast maken ondernemers gebruik van flankerende dienstverlening via De Rotterdamse Zaak en trajecten schuldhulpverlening. Hierdoor is inzet van het wettelijk instrumentarium soms niet meer nodig.

Indicatoren

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.1 Saldo tekort BUIG	Streefwaarde	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	Realisatie	€ -/- 29,5 mln	+ € 0,9 mln	+ € 16,2 mln			
1.2 Rechtmatige verstrekking van bijstand (%)	Streefwaarde	>97,00%	>97,00%	>97,00%	>97,00%	>97,00%	
	Realisatie	99,78%	97,86%	99,13%			
2.2 Klachten over bejegening	Streefwaarde	n.v.t.	-10%	-10%	-10%	-10%	
	Realisatie	n.v.t.	-15%	-26%			
Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.1 Percentage besluiten bijstandsaanvraag (Levensonderhoud en Bijzondere Bijstand) binnen 8 weken	Streefwaarde	>90,0%	>90,0%	>90,0%	>90,0%	>90,0%	
	Realisatie	92,3 % (LO)	91,7%	91,8%			

92 % (BB)						
1.2 Tijdig (binnen 4 weken) verwerken van inkomstenverrekeningen	Streefwaarde	>90,0%	>90,0%	>90,0%	>90,0%	>90,0%
	Realisatie	75,2%	90,9%	96,0%		
1.3 Heronderzoeken (aantal)	Streefwaarde		6.000	6.000	PM	PM
	Realisatie	2.601	6.074	6.325		
		€ 2,5 mln				
2.1 Telefonische bereikbaarheid	Streefwaarde		90%	90%	90%	90%
	Realisatie	85%	84%	88%		

Wat heeft het gekost?

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Inkomensregelingen - Inkomen	Oorspr. Begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Baten exclusief reserves	505.639	532.942	536.138	3.196
Bijdragen rijk en medeoverheden	505.639	532.942	533.872	930
Overige opbrengsten derden	0	0	95	95
Overige baten	0	0	2.172	2.172
Lasten exclusief reserves	579.326	586.335	584.136	-2.199
Apparaatslasten	45.461	48.569	48.047	-522
Inhuur	8.206	9.670	10.362	692
Overige apparaatslasten	1.283	1.206	1.125	-81
Personeel	35.972	37.693	36.560	-1.133
Interne resultaat	4.981	3.675	3.239	-436
Interne resultaat	4.981	3.675	3.239	-436
Programmalasten	528.884	534.091	532.850	-1.241
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	17.768	15.641	15.480	-161
Kapitaallasten	2.016	2.264	2.264	0
Overige programmalasten	101	101	16	-85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0

Sociale uitkeringen	505.417	512.588	511.596	-992
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.582	3.498	3.494	-3
Saldo voor vpb en reserveringen	-73.688	-53.393	-47.998	5.395
Saldo voor reserveringen	-73.688	-53.393	-47.998	5.395
Reserves	7.396	12.197	10.585	-1.612
Onttrekking reserves	7.396	3.721	2.109	-1.612
Toevoeging reserves	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	8.476	8.476	0
Saldo	-66.291	-41.196	-37.413	3.783

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2019
Oorspronkelijke begroting 2019	-66.291
Omissieregeling 2019	-69.489
Voorjaarsnota / Eerste herziening 2019	-42.735
Begroting 2020 / Tweede herziening 2019	-41.221
10-maandsrapportage 2019	-41.196
Realisatie 2019	-37.413

Overzicht afwijkingen

Overzicht afwijkingen	Afwijking baten	Afwijking lasten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
1. Bijstandsuitkeringen	-259	-1.871	-1.612	0
2. Voorziening debiteuren bijstandsgerechtigden	2.172	0	0	2.172
3. Hogere personeel gerelateerde bijdragen en interne detacheringen	487	-496	0	983
4. Uitbreiding activiteiten contractgemeenten	300	0	0	300
5. Overige afwijkingen	496	168	0	328
Totaal	3.196	-2.199	-1.612	3.783

Toelichting overzicht afwijkingen

1. Bijstandsuitkeringen

Bij de Voorjaarsnota 2019 is een positief saldo van € 26,4 mln op de verstrekking van bijstandsuitkeringen (BUIG) ingeboekt. Dit saldo bestond uit een meevaller van € 18,0 mln over 2019 en uit een vrijval uit de bestemmingsreserve BUIG ter hoogte van € 8,5 mln. In de 10-maandsrapportage is de meevaller van € 18,0 mln naar beneden bijgesteld tot € 14,6 mln. Bij jaarrekening blijkt nu dat de gemiddelde kosten per uitkering iets lager zijn uitgevallen dan ten tijde van de 10-maandsrapportage werd verwacht, met als gevolg € 1,2 mln lagere lasten. Ook is minder dan begroot uitgegeven aan loonkostensubsidies € 424. Per saldo hoeft er € 1,6 mln minder aan de bestemmingsreserve BUIG te worden onttrokken dan begroot, waardoor het positieve resultaat op BUIG (exclusief vrijval) over 2019 uitkomt op € 16,2 mln.

2. Voorziening debiteuren bijstandsgerechtigden

De gemeente heeft door de jaren heen een voorziening getroffen om het risico van het niet volledig innen van vorderingen op bijstandsgerechtigden op te vangen. In 2019 kende de gemeente hogere ontvangsten dan verwacht op de openstaande vorderingen. Dit heeft geleid tot een voordelig financieel effect op het jaarrekening resultaat 2019 van € 2,2 mln.

3. Hogere personeel gerelateerde bijdragen en interne detacheringen

Er is voor € 487 aan vergoedingen vanuit het UWV ontvangen voor zwangerschap en ziekte waarmee geen rekening was gehouden. Daarnaast hebben interne detacheringen geleid tot een positief financieel effect van € 496.

4. Uitbreiding activiteiten contractgemeenten

In 2019 zijn drie nieuwe gemeenten een overeenkomst aangegaan met het Regionaal Bureau Zelfstandigen (RBZ) van gemeente Rotterdam. Dit heeft geleid tot extra opbrengsten van € 300.

5. Overige afwijkingen

Op diverse budgetten zijn kleine afwijkingen, die leiden tot een voordeel van € 496 op de baten en een nadeel op de lasten van € 168.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018-2022](#)

- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Inkomensregelingen biedt de gemeente inkomensondersteuning aan Rotterdammers die dit nodig hebben door het verstrekken van uitkeringen. Daarnaast vindt er binnen dit taakveld handhaving plaats, wat bijdraagt aan de rechtmatigheid van de verstrekte uitkeringen.

Dienstverlening is niet alleen een product of dienst die de gemeente biedt, maar ook de manier waarop ze deze product of dienst levert: de persoonlijke bejegening door de ambtenaar. De ambtenaren zijn attent en werken Rotterdammergericht: Ze handelen proactief, situationeel, passen het gedrag aan de klant en de omstandigheden aan. De dienstverlening is mensgericht. Het contact is vriendelijk, open, respectvol en beleefd. Ze luisteren, leven zich in in de situatie van de ander en zijn betrokken. Ze nemen persoonlijk contact op als de situatie erom vraagt. Ze zijn bereikbaar en service wordt geboden door een medewerker met kennis van zaken.

De dienstverlening is duidelijk. Er is inzicht in de servicenormen en hoe de gemeente daarop presteert. Informatie over de tevredenheid van de dienstverlening wordt gebruikt voor verbetering van de dienstverlening. De informatie is eenduidig, duidelijk, volledig, juist en actueel. Informatie over producten en diensten is digitaal beschikbaar of afneembaar.

Klachten en bezwaren worden gezien als een aanleiding om te leren hoe de dienstverlening aan de uitkeringsgerechtigden kan worden verbeterd. Fouten maken mag en zijn aanleiding om te verbeteren. Klachten gaan vaak over tijdigheid en kwaliteit van de organisatie en over de bejegening van ambtenaren. De klachten, met name bejegeningssklachten, worden tot een minimumniveau teruggedrongen.

Tot het taakveld Inkomensregelingen behoren:

- inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet
- IOAW (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers)
- IOAZ (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen)
- kosten van levensonderhoud uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004)
- kosten levensonderhoud voor startende ondernemers uit Bbz 2004

Jaarverslag - Paragrafen

Pagina 94

Jaarverslag - Paragrafen

Dit onderdeel bevat de paragrafen die ingevolge artikel 9 van het BBV in de begroting zijn opgenomen. Ze bevatten de verantwoording

van hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen. Dit onderdeel bevat *ten minste* de paragrafen die specifiek in het BBV zijn benoemd: lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing,

onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid. In Rotterdam zijn verschillende paragrafen toegevoegd: 'Interbestuurlijk Toezicht', 'Subsidies', 'Investerings', 'Financiële kengetallen', 'Energietransitie' en 'Nationaal Programma Rotterdam Zuid'.

Bedrijfsvoering

Energietransitie

Financiële kengetallen

Financiering

Grondbeleid

Interbestuurlijk toezicht

Investerings

Lokale heffingen

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Onderhoud kapitaalgoederen

Subsidies

Verbonden partijen

Weerstandvermogen en
risicobeheersing

Bedrijfsvoering

Pagina 95

Bedrijfsvoering

In de paragraaf Bedrijfsvoering treft u onder andere informatie aan met betrekking tot het HR-beleid en ICT-beleid van de gemeente. Daarnaast wordt op andere onderdelen van de bedrijfsvoering (zoals Communicatie, Juridische diensten, Financiën en Inkoop) melding gemaakt indien sprake is van beleidswijzigingen.

[HRInformatievoorziening en automatisering](#)[Concernhuisvesting en facilitair](#)[Privacy en AVG](#)[Overige bedrijfsvoering](#)
[Stand van zaken Organisatievisie Stadsontwikkeling](#)[Verplichte BBV-indicatoren](#)

HR

Beleid

Als organisatie maken we de beweging naar meer innovatief en aantrekkelijk werkgeverschap. Zo sluiten we als werkgever aan bij het imago en de ondernemersgeest in de stad. Dit vraagt van medewerkers dat ze flexibel inzetbaar zijn en de ruimte, het vertrouwen en de verantwoordelijkheid krijgen die nodig is om hun professionaliteit optimaal voor de stad in te zetten.

We werken aan een veerkrachtige en slagvaardige organisatie met een eigentijds personeelsbeleid en medewerkers die in staat zijn aan te sluiten bij de ontwikkelingen in de stad en snel hierop kunnen inspelen. De HRO-agenda 2019-2023 geeft hierbij focus aan het personeelsbeleid van de gemeente Rotterdam en maakt helder wat de concernbrede opgave is voor de organisatie. Dit doen we langs 4 pijlers:

- Rotterdams leiderschap: de juiste leidinggevende op de juiste plek
- Optimale inzet: investeren in de ontwikkeling en juiste samenstelling van medewerkers om nu en in de toekomst de juiste medewerkers in dienst te hebben
- Inclusieve organisatie: meedoen, alle medewerkers kunnen vanuit de eigen talenten en kwaliteiten een bijdrage leveren
- Werkplezier: meer mensen met plezier en gezond aan het werk

Ontwikkelingen

Aandacht voor de juiste mix in de samenstelling van het personeelsbestand groeit. Hierbij wordt steeds beter vooruitgekeken naar de capaciteitsbehoefte voor de komende jaren. Het inzicht in de in- en externe arbeidsmarkt is toegenomen. Daardoor is het mogelijk om interne medewerkers flexibeler in te zetten. Door aandacht te besteden aan toekomstige kennis en vaardigheden kunnen medewerkers zich ontwikkelen. Denk aan digitalisering en de veranderende rol van de overheid. Hiertoe is onder meer het programma Future Work Skills ingericht. Verder is er meer aandacht voor inclusiviteit, bijvoorbeeld bij werving en selectie. Daardoor groeit het besef dat iedereen vanuit een eigen waarheid naar opgaven kijkt. Juist deze diversiteit in inzichten is noodzakelijk om de dienstverlening aan de stad en de Rotterdammers blijvend te verbeteren.

Aandacht voor (persoonlijk) leiderschap is essentieel om vanuit ruimte en vertrouwen invulling aan de opgaven van de stad te bieden. Door in gesprek te gaan met leidinggevend en medewerkers ontstaat een gezamenlijk beeld van wat Rotterdams Leiderschap inhoudt. Het biedt leidinggevend en de mogelijkheid om te reflecteren op hun eigen leiderschap en de instrumenten die we inzetten kunnen we hier steeds beter op afstemmen. Daarnaast is de organisatie met al haar leidinggevend en verantwoordelijk voor het uitdragen van een duidelijke koers en hierop te sturen.

Stand van zaken

Personeelsgesprekken Rotterdam

Personeelsgesprekken Rotterdam (PR) zijn de gesprekken die een leidinggevende en medewerker met elkaar voeren. Het instrument PR, waarbij kwaliteit van het gesprek en maatwerk centraal staan, draagt bij aan innovatief en aantrekkelijk werkgeverschap. Na een jaar experimenteren met de nieuwe aanpak, gevolgd door een uitgebreide evaluatie, is in 2019 door de medezeggenschap ingestemd met de definitieve invoering van Personeelsgesprekken Rotterdam. Uit de evaluatie blijkt dat leidinggevend en medewerkers positief zijn over het instrument doordat het meer flexibiliteit en ruimte voor een kwalitatief goed gesprek biedt, ten opzichte van de traditionele gesprekscyclus. Dit onder meer door tweezijdigheid in het gesprek, gebruik van feedback en oog voor persoonlijke ontwikkeling.

In onderstaande tabel is de realisatie van de personeelsgesprekken weergegeven, waarbij is uitgegaan van minimaal 1 vastgelegd verslag per medewerker. Wanneer een verslag niet is vastgelegd, kan niet worden geconcludeerd dat er geen personeelsgesprek is gevoerd.

Personeelsgesprekken*	2018	2019
Concern**	71%	72%

Er is in 2019 een lichte stijging zichtbaar ten opzichte van 2018. Nu per 1 januari 2020 de besluitvorming rondom PR formeel is afgerond, ligt in 2020 het accent onder andere op het beter sturen op het vastleggen van personeelsgesprekken.

* In 2018 zijn zowel verslagen vanuit de traditionele gesprekscyclus als die van personeelsgesprekken meegeteld. Vanaf 2019 zijn alleen verslagen van personeelsgesprekken gebruikt en geteld.

** Exclusief herplaatsingskandidaten en trainees.

Verzuim

In 2019 is het verzuimpercentage met 0,5% gedaald naar 6,3%. Een forse daling ten opzichte van voorgaande jaren. Deze dalende trend is zichtbaar bij alle clusters en is vooral gerealiseerd in het lang verzuim: het aandeel lang verzuim is gedaald van 5,2% naar 4,7%.

Verzuim	%
Realisatie 2018	6,8
Norm 2019	5,7
Realisatie 2019	6,3

We blijven in 2020 met onze geïntensiveerde verzuimaanpak onverminderd inzetten op het verder terugdringen van het verzuim en het bevorderen van vitaliteit en werkplezier.

Daarbij ligt het zwaartepunt van de verzuimaanpak bij de ontwikkeling van leidinggevendenden, zodat die beter in staat zijn hun rol goed in te vullen:

- Managementaandacht op alle niveaus, want (gebrek aan) aandacht voor de medewerker, sfeer en werkplezier beïnvloeden de keuze voor een medewerker om al dan niet te verzuimen
 - Vernieuwing en verbetering van de personeelsgesprekken en doelgerichte verzuimtrainingen leiden tot een kwaliteitsverbetering van de leidinggevendenden als het gaat om verzuim- en vitaliteitsdeskundigheid.
- Leidinggevende en medewerker nemen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor het bevorderen van de duurzame inzetbaarheid van de medewerker

Ook is het afgelopen jaar ingezet op het verbeteren van de verzuimketen:

- Er is een leidraad verzuim, dat zorgt voor een eenduidige en uniforme aanpak rond preventie, verzuim en re-integratie binnen het concern
- Extra inzet op re-integratie bij (extra) lang verzuim en het begeleiden van re-integrerende medewerkers die niet terug kunnen keren in hun eigen functie
- Versterken samenwerking met bedrijfsartsen en meer monitoring op tijdig inzetten van interventies
- Er is een uitgebreid en overzichtelijk aanbod beschikbaar voor medewerkers en leidinggevendenden op het gebied van vitaliteit en gezondheid (vitaliteitsmenukaart). Ook wordt extra ingezet op het beperken van uitval door werkdruk en begeleiding bij burn-out

Cluster	Verzuim 2018 (%)	Kort	Middellang	Lang	Verzuim 2019 (%)	Kort	Middellang	Lang
Concern	6,8	0,5	1,1	5,2	6,3	0,6	1,0	4,7
DV	7,6	0,5	1,1	6,1	6,8	0,6	0,9	5,3
MO	7,6	0,5	0,8	6,3	6,9	0,6	0,8	5,5
SB	7,4	0,6	1,7	5,0	6,9	0,6	1,6	4,8
SO	4,4	0,6	0,6	3,2	4,3	0,6	0,6	3,0
W&I	8,9	0,4	1,1	7,3	8,7	0,5	1,1	7,2
BCO	5,4	0,5	0,9	4,1	4,9	0,6	0,7	3,6
Veilig	5,7	0,5	0,9	4,4	5,4	0,6	0,6	4,2
CAMC	3,5	0,5	0,7	2,4	2,7	0,6	0,6	1,5

Arbeidskosten

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten (medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam) en kosten van externe inhuur. De definitie van externe inhuur die de Gemeente Rotterdam hanteert luidt:

“Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht en onder leiding en toezicht van de gemeente Rotterdam, door een private organisatie met winstoogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst tussen opdrachtgever en de private organisatie aan ten grondslag ligt.”

Totale arbeidskosten (x € 1.000,-)

Realisatie 2018	930.957
Bijgestelde begroting 2019	985.283
Realisatie 2019	980.465

Loonkosten en externe inhuur (x € 1.000,-)

	Loonkosten	Externe inhuur
Realisatie 2018	807.823	123.233

Bijgestelde begroting 2019	864.021	121.262
Realisatie 2019	857.027	123.438

Cao-effecten en groei van de organisatie zorgen ervoor dat de loonkosten in 2019 hoger liggen dan in 2018. De onderbesteding op de loonkosten in 2019 ten opzichte van de bijgestelde begroting bedraagt € 7 mln en komt grotendeels doordat moeilijk vervulbare vacatures niet of later dan gewenst zijn ingevuld, voornamelijk binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling (onder anderen adviseurs contractbeheer, grafisch ontwerpers en landschapsarchitecten) en in mindere mate binnen het programma Verkeer en vervoer. Ook zijn WW-lasten lager uitgevallen (programma Overhead).

De uitgaven aan externe inhuur zijn € 2,2 mln hoger dan de bijgestelde begroting. Meer dan de helft van deze overschrijding zit bij de regionale samenwerkingsverbanden Veiligheidshuizen, VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam, Regionaal Informatie en Expertise Centrum en Burgernet. De gemeente Rotterdam is slechts kassier voor deze onderdelen. Het overige deel van de overschrijding zit voornamelijk bij programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling. Hier is extra ingehuurd om de moeilijk vervulbare functies in te vullen en was er een grotere vraag in het werkpakket inzake infrastructurele werkzaamheden op diverse investeringsprojecten.

Omvang van inhuurlasten op inkoop en uitbestede werkzaamheden

Eerder bent u geïnformeerd dat inhuurlasten worden vastgelegd op meerdere categorieën in de financiële administratie. Vrijwel alle categorieën worden zichtbaar als inhuur met uitzondering van inhuurlasten binnen inkoop en uitbestede werkzaamheden. De aard van deze inhuur is divers. Het betreft uitzendkrachten in het primaire proces zoals verkeersregelaars en reinigers bij evenementen, etcetera. Het betreft zowel exploitatie- als investeringsprojecten.

Het gaat hier om veel posten die op verschillende plekken in de administratie zijn geboekt.

Conform toezegging in de raadsbrief (19bb12020) wordt deze categorie toegelicht in deze paragraaf, tot het moment dat hiervoor een duurzame oplossing is gerealiseerd. De omvang van inhuurlasten binnen inkoop en uitbestede werkzaamheden betreft in 2019 € 14,4 mln.

Arbeidskosten

Arbeidskosten (x € 1.000)	Oorspr. begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Programma				
Algemene middelen	14.361	14.744	14.638	106
Beheer van de stad	116.174	118.844	120.191	-1.347
Bestuur en dienstverlening	43.062	45.691	45.811	-120
Cultuur, sport en recreatie	9.617	9.770	9.367	403
Economische Zaken	6.866	6.898	6.571	327

Maatschappelijke Ondersteuning	35.046	43.167	44.499	-1.332
Onderwijs	12.705	15.192	14.642	550
Openbare orde en veiligheid	56.762	63.097	64.240	-1.143
Overhead	331.949	325.258	323.018	2.240
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	120.794	127.719	124.406	3.313
Verkeer en Vervoer	18.840	20.340	19.271	1.068
Volksgezondheid en zorg	67.960	82.145	81.210	936
Werk en inkomen	98.829	112.418	112.600	-182
Totaal	932.965	985.283	980.465	4.818

Loonkosten

Loonkosten (x € 1.000) Programma	Oorspr. begroting 2019	Bijgestelde Begroting 2019	Realisatie 2019	Afwijking
Algemene middelen	13.924	13.888	13.800	88
Beheer van de stad	110.704	111.960	113.144	-1.183
Bestuur en dienstverlening	42.163	44.401	43.845	556
Cultuur, sport en recreatie	9.368	9.442	9.091	351
Economische Zaken	6.464	6.696	6.534	162
Maatschappelijke Ondersteuning	31.857	36.357	36.894	-537
Onderwijs	12.648	14.323	13.794	528
Openbare orde en veiligheid	55.852	58.350	58.085	265
Overhead	305.703	292.587	290.841	1.746
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	99.391	105.212	100.701	4.512
Verkeer en Vervoer	18.325	19.074	18.256	818
Volksgezondheid en zorg	65.897	74.904	74.925	-21
Werk en inkomen	79.600	76.826	77.117	-290
Totaal	851.896	864.021	857.027	6.994

Externe inhuur

Externe inhuur (x € 1.000)	Oorspr. begroting 2019	Bijgestelde	Realisatie	Afwijking

Programma	Begroting		2019	
		2019		
Algemene middelen	437	856	838	18
Beheer van de stad	5.471	6.883	7.047	-164
Bestuur en dienstverlening	900	1.290	1.966	-676
Cultuur, sport en recreatie	248	329	276	52
Economische Zaken	402	202	37	166
Maatschappelijke Ondersteuning	3.189	6.809	7.605	-795
Onderwijs	57	869	848	21
Openbare orde en veiligheid	909	4.747	6.156	-1.409
Overhead	26.246	32.671	32.178	493
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	21.403	22.506	23.705	-1.199
Verkeer en Vervoer	515	1.266	1.015	250
Volksgesondheid en zorg	2.063	7.242	6.285	957
Werk en inkomen	19.228	35.592	35.484	109
Totaal	81.069	121.262	123.438	-2.176

Formatie en bezetting

In 2019 is de formatie met 348 fte gestegen. Deze groei hangt samen met de groeiende economie en de opgave voor de stad. Dit is vooral bedoeld voor inzet in de programma's Stedelijke inrichting en ontwikkeling (onder anderen projectmanagers, adviseurs, ontwerpers en (bouw)inspecteurs), Verkeer en Vervoer (onder anderen verkeerskundig personeel), Maatschappelijke ondersteuning (bijvoorbeeld inzet ten behoeve van schuldenaanpak, beleidsadviseurs en activeringscoaches) en Overhead (ondersteunende functies).

In 2019 vonden ruim 1.000 nieuwe medewerkers hun weg naar de gemeente, daartegenover staan zo'n 600 medewerkers die de gemeente verlieten (waarvan ruim 80 door de verzelfstandiging van het onderdeel Natuur- en milieueducatie). De gemeente streeft naar een evenwichtige opbouw van de organisatie. Het is daarbij belangrijk om ook jonge medewerkers aan te trekken. En met succes: 51% van de ingestroomde medewerkers was jonger dan 35 jaar op het moment van instroom.

Van de medewerkers die zijn uitgestroomd heeft 42% de leeftijd van 60 jaar of ouder op het moment van uitstroom.

Formatie en bezetting	FTE
Bezetting 2018	11.210
Bijgestelde formatie 2019	11.625

Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO)

Het MTO monitort jaarlijks de medewerkerstevredenheid en -betrokkenheid bij de gemeentelijke organisatie. De respons op het MTO 2019 is voor een 3e jaar op rij gestegen naar 68%. Ten opzichte van het MTO 2018 zijn de kansen om te groeien verbeterd en zijn meer medewerkers trots op het werk.

Van de medewerkers geeft twee derde aan te beschikken over de juiste ICT-middelen. 5 jaar geleden was dit nog de helft. De werkplek blijft een aandachtspunt van de organisatie. 1 op de 5 medewerkers kan meestal geen geschikte werkplek vinden.

De hoogste scores zijn te zien op het thema bevlogenheid. 8 op de 10 medewerkers geeft aan met plezier naar het werk te gaan. 7 op de 10 medewerkers zijn enthousiast over Rotterdam als werkgever. Leidinggevend en medewerkers bespreken in teamverband de resultaten van het MTO. Deze gesprekken maken inzichtelijk waar het goed gaat en op welke verbeteringen er wordt ingezet. Vanuit Concernhuisvesting zal het verbeterpunt met betrekking tot het vinden van een geschikte werkplek opgepakt worden. Zie daarvoor ook het onderdeel Concernhuisvesting.

Opleidingen

In totaal is er € 11,5 mln besteed aan externe opleidingen. Het betreft 1,3% van de totale loonsom. Dit percentage is gelijk aan dat van 2018.

Integriteit

Aantal meldingen

Het totaal aan integriteit gerelateerde meldingen in 2019 is met 137 bijna gelijk aan het aantal in 2018 (139). Van deze meldingen is in de onderliggende categorie 'gedragingen binnen en buiten werktijd' - na een stijging in 2018 (31) t.o.v. 2017 (18) - het cijfer in 2019 gedaald naar 24. In een andere onderliggende categorie, te weten 'misbruik en manipulatie van informatie' komt het aantal meldingen met 27 in 2019 iets hoger uit dan de 25 van 2018. Overigens is het totaal aantal meldingen (137) evenals in vorige jaren inclusief de meldingen bij de Sociale Werkvoorziening (SW).

Aantal onderzoeken

Het aantal interne onderzoeken door de Centrale Onderzoekseenheid is in 2019 nagenoeg ongewijzigd gebleven (met 39 in 2019 t.o.v. 42 in 2018). Hierbij is in 2019 in 1 geval heimelijk cameratoezicht ingesteld. Daarnaast is nog in 3 situaties een extern onderzoek ingezet. Overige onderzoeken werden in de lijn opgepakt. Het aantal meldingen dat -uiteindelijk- ongegrond bleek, is gedaald ten opzichte van 2018: van 56 naar nu 48. Het aantal meldingen dat na onderzoek gegrond bleek, steeg licht van 56 naar 59. Het aantal (ambtelijke) disciplinaire ontslagen als gevolg van aangetoond plichtsverzuim (over 2018: 18) is in 2019 licht gedaald naar 16 (waarvan twee voorwaardelijk) – bij dit laatste zijn de cijfers gehanteerd van de expertgroep disciplinair ontslag.

Highlights

Aan het begrip integriteit is in 2019 op diverse wijzen invulling gegeven om dit onderwerp op een natuurlijke wijze 'in te vlechten' in de dagelijkse praktijk. Dit bij de bijeenkomsten rond de eed/belofte, door gerichte communicatie op het gemeentelijke intranet met (ter bevordering van de laagdrempeligheid voor het doen van meldingen) verwijzing naar o.a. de clustercoördinatoren Integriteit. Ook in (thematische) werkoverleggen, aan dialoogtafels en tijdens 'het goede gesprek' kwam Integriteit veelvuldig aan bod. Niet in de laatste plaats zijn collega's in de Week van de Integriteit met 1.400 deelnemers aan 32 activiteiten gericht geweest op wat integriteit als thema/dilemma in de dagelijkse praktijk voor eenieder betekent.

Informatievoorziening en automatisering

De belangrijkste resultaten op het gebied van ICT worden in de ICT-paragraaf toegelicht.

Ontwikkelingen

Digitaliseringsagenda

De digitale transformatie vereist een andere kijk op de ontwikkeling, het beheer en het gebruik van de stad en daarmee ook op de manier waarop de processen en informatievoorziening binnen de gemeente georganiseerd zijn. De organisatie heeft daarom een visie op de digitale transformatie geformuleerd: de Digitaliseringsagenda. Deze agenda bestaat uit verschillende projecten en programma's die erop zijn gericht om te komen tot gebruiksvriendelijke, efficiënte en eigentijdse dienstverlening door de gemeente. Eind 2019 waren er 9 projecten en programma's die worden gefinancierd vanuit de Digitaliseringsagenda. In 2019 zijn verschillende in het oog springende resultaten bereikt. Zo zijn bijvoorbeeld 22 dienstverleningsprocessen digitaal en online beschikbaar gemaakt, en is de samenwerking voor deze processen zaakgericht en transparanter geworden, is de zoekmachine MyLex geïntroduceerd, die het makkelijker maakt om in gemeentelijke documentatiebronnen te zoeken en is binnen W&I een matchingsplatform online gekomen dat werkzoekenden en werkgevers direct met elkaar in contact brengt. Daarnaast heeft binnen W&I de eerste succesvolle implementatie van Robotic Process Automation (RPA) plaatsgevonden. Hierbij kunnen virtuele assistenten ('robots') routinematige werkzaamheden overnemen.

De Digitaliseringsagenda is geen statisch document; nieuwe ontwikkelingen en de uitvoering en voortgang worden continu gevolgd en waar nodig verwerkt. Een aantal projecten uit de Digitaliseringsagenda wordt hierna toegelicht.

Informatiegestuurd / Datagedreven werken

In 2019 is onder regie van het programma Datagedreven werken de Rotterdamse Datafabriek verder ingericht (inclusief een datalab voor R&D). Hierin worden in- en externe databronnen verwerkt tot informatieproducten met waarborgen voor privacy en beveiliging. Naast privacy is bij het werken met data ook ethiek erg belangrijk. In 2020 wordt het mogelijk om bij projecten gebruik te maken van De Ethische Data Assistent (DEDA). Ten behoeve van de transformatie naar een datagedreven organisatie is

een verandertraject inclusief leer- en ontwikkelplan voor de medewerkers en een communicatiestrategie opgesteld. Verder is gewerkt aan het actualiseren van de Open Data website, deze zal naar verwachting begin 2020 in de lucht gaan.

Digitaliseringsgraadinformatie en dossiers concernRotterdam

Hiermee wordt informatie bedoeld die opgeslagen is in een door informatiebeheer goedgekeurde concernvoorziening of procesapplicatie (DIVA, e-Suite). In totaal zijn er 1662 processen geïdentificeerd. In de praktijk zullen niet alle processen ondersteund gaan worden door DIVA of e-Suite. Daarnaast zijn een aantal zaaktypen die geanalyseerd zijn ingetrokken of on hold gezet. Er resteren 1386 processen waarvan er eind 2019 175 zijn gerealiseerd (12,6%).

DWARSS

DWARSS staat voor digitaal werken aan Rotterdamse samenwerking en service. Een van de grote voordelen voor de Rotterdammers is dat ze altijd online kunnen zien wat de status is van een aanvraag. Wanneer een Rotterdammer bijvoorbeeld een bouwvergunning aanvraagt, dan krijgt hij of zij nu nog te maken met meerdere collega's, afdelingen en andere organisaties die allen apart van elkaar de aanvraag behandelen. Met de introductie van de Omgevingswet en het daaruit voortkomende Digitale Loket wordt dit verleden tijd. Dan wordt de vraag als één geheel gezien waar verschillende partijen tegelijkertijd aan kunnen werken. Eind 2019 werden inmiddels 140 processen met dit systeem (e-Suite) ondersteund en waren 190.000 zaken aangemaakt. Ook is er beter inzicht in werkvoorraden en doorlooptijden en hebben burgers 24/7 statusinformatie over hun zaak.

GERS

Het programma GERS draagt bij aan de doorontwikkeling van concern brede digitalisering en dienstverlening aan de clusters. Om digitale dossiervorming van de project-, beleids-, vergader- en beheerprocessen mogelijk te maken wordt vanuit het programma GERS het document management systeem DIVA geïmplementeerd. In 2019 zijn verschillende gebruikers- en acceptatietesten uitgevoerd en naar verwachting zullen in 2020 meer organisatieonderdelen met DIVA kunnen gaan werken. In 2019 is ook de module DIVA bb gerealiseerd. Deze module ondersteunt het proces voor bestuurlijke besluitvorming (o.a. moties) binnen de gemeente Rotterdam. De planning is dat eind 2021 alle clusters werken met DIVA bb.

Registratie fysieke documenten

Dagelijks worden ook fysieke documenten gedigitaliseerd en geregistreerd in verschillende systemen. In totaal zijn er in 2019 ca. 720.000 documenten gedigitaliseerd en voorzien van metadata. Het aantal gescande pagina's bedroeg een kleine 3 miljoen. De doorlooptijd is hierbij in 2019 sterk verbeterd. Eind 2019 is 79% van de binnenkomende post binnen 24 uur verwerkt. Naast de ontvangst en verwerking van een grote hoeveelheid poststukken (gericht aan postbussen en antwoordnummers van de gemeente) worden op de centrale locatie aan de Nikkelstraat ook aangetekende zendingen en pakketten verwerkt. In totaal waren dit in 2019 17.873 stuks.

Digitale Stad

De ontwikkeling van de Digitale Stad is een co-creatie van de gemeente met een groot aantal externe partijen, die allen participeren op eigen kosten in deze ontwikkeling. In 2019 is verder gewerkt aan de ontwikkeling van een

Open Urban Platform en zijn kennistrajecten opgestart met onder meer de TU Delft en de EUR. Op het gebied van het ontsluiten van (sensor)data zijn stappen gezet. Dit heeft geleid tot aanvullende inkoopvoorwaarden voor data-eigenaarschap en data-gebruik. Ook zijn pilots opgezet voor het 3D-platform waarvoor in 2020 toepassingen beschikbaar komen zoals een 3D-'gamesetting' waarin bewoners mee kunnen denken over de inrichting van hun straat of buurt (bijvoorbeeld de plaatsing van straatmeubilair).

Overige ICT-onderwerpen

(Informatie)beveiliging

Voor de informatiebeveiliging werkt Rotterdam conform het normenkader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Deze is per 2020 ingevoerd, daarvoor gold de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten. De ENSIA (verplichte zelfevaluatie van de beveiliging van aansluiting op landelijke voorzieningen zoals DigiD en SUWI) is in 2019 op tijd opgeleverd. Verbeterpunten uit de ENSIA zijn vastgelegd in verbeterplannen en opgepakt. Inmiddels zijn de werkzaamheden voor de ENSIA 2020 vergevorderd. In het geval van datalekken wordt melding gemaakt bij de Autoriteit Persoonsgegevens en wordt de raad geïnformeerd. De rapportage hierover is onderdeel van de bestuursrapportages.

Het programma Rekenkamer Informatiebeveiliging is in 2019 afgerond. Binnen dit programma zijn alle urgente kwetsbaarheden opgelost. Maar vanzelfsprekend houdt Informatiebeveiliging continu de aandacht. In 2019 is het Security Operations Center (SOC) ingericht, van waaruit het netwerk continu gemonitord wordt op (mogelijke) cyberaanvallen en indien nodig direct actie wordt ondernomen. Ook de medewerkers hebben een verantwoordelijkheid op gebied van informatieveiligheid. De in 2018 gestarte Awarenesscampagne is daarom ook in 2019 voortgezet. In december is samen met de IT Campus Rotterdam het eerste gemeentelijke 'hacking' event #hack010 georganiseerd. Een succesvolle en geslaagde dag, waarbij studenten van Grafisch Lyceum Rotterdam, Hogeschool Rotterdam en Techniek College Rotterdam hebben geprobeerd kwetsbaarheden te vinden in de systemen van gemeente Rotterdam.

Generieke ICT

In 2019 is, conform de planning, een aantal Generieke ICT-voorzieningen gerealiseerd waarmee ingespeeld wordt op ontwikkelingen bij de clusters en die bijdragen aan de bevordering van de samenwerking. Enkele voorbeelden daarvan zijn:

De komst van een chatbot bij W&I die het makkelijker maakt om informatie te verifiëren

De aanbesteding voor een Generieke redigeertool waarmee geautomatiseerd gevoelige informatie in documenten weggelakt kan worden is gestart. Dit is een van de vereisten van de Wet Open Overheid (WOO).

In de 6 hoofdlocaties van de gemeente Rotterdam is Govroam geïmplementeerd. Govroam bevordert ketensamenwerking; de deelnemende overheidsorganisaties kunnen met eigen login veilig online inloggen in alle deelnemende overheidslocaties.

Er is een krachtige Zoek & Vind functionaliteit op het intranet toegevoegd die het mogelijk maakt om beter te zoeken in ex- en interne bronnen.

Ook wordt onderzoek verricht naar mogelijke oplossingen voor het automatisch transcriberen van 'Voice-To-Text', techniek die mogelijk ook ingezet kan gaan worden voor het transcriberen van (raads-)vergaderingen en telefoongesprekken.

Voor het inzetten van de digitale handtekening is de aanbesteding gestart. Hiervoor wordt de passende oplossing gekozen en in verschillende processen ingezet.

Voor de ondersteuning van de burgerparticipatie wordt de haalbaarheid onderzocht van gebruiksvriendelijke en laagdrempelige interactieplatforms waarmee burgers bij de besluitvorming kunnen worden betrokken.

Voor de eigentijdse ondersteuning van medewerkers is gestart met de inrichting van de moderne werkplek die voorzieningen biedt als video-vergaderen en digitale samenwerking.

Rapid Application Development Platform (RAD)

In 2019 zijn op het RAD platform weer diverse apps ontwikkeld en in gebruik genomen. Een aantal zijn vooral voor de burger bedoeld (bv. bezoekersparkeren, DigiWap (gebiedscommissies) en VeiligR), andere voor ketenpartners (Vamos voor incidentmeldingen van verkeerslichten en WAS010-Stedin) en weer andere zijn voor interne bedrijfsvoering (Beleidsatlas OW en Klemmi (wielklemmen buitenlandse wanbetalers)). In totaal zijn er in 2019 ca. 30 applicaties ontwikkeld op het RAD platform. Alle applicaties zijn in beheer binnen de gemeente.

Landelijke ontwikkelingen

Ook in 2019 heeft Rotterdam weer actief deelgenomen aan verschillende landelijke platforms en overleggen. In VNG verband wordt onder de vlag van Samen Organiseren toegewerkt naar meer collectiviteit op ICT-voorzieningen op de onderdelen waar dat meerwaarde heeft. Het meerjarenplan voor de Gemeenschappelijke Gemeentelijke uitvoering is door de VNG vastgesteld en Rotterdam is medeondertekenaar van het Groeipact Common Ground. Vanuit de Common Ground gedachte wordt gewerkt aan een nieuwe, moderne ICT-infrastructuur voor de uitwisseling van gegevens tussen en binnen gemeenten. Daarnaast wordt door Rotterdam op verschillende manieren meegedacht met en voorbereidingen getroffen voor de komst van een aantal grote wetswijzigingen, zoals de Wet Open Overheid, de Wet Digitale Overheid en de Omgevingswet.

24x7 dienstverlening

In 2019 is een uitgebreide scan gedaan naar een 5-tal omgevingen waar ondersteuning buiten kantoortijden noodzakelijk is. Gebleken is dat de huidige wacht- en waakregeling al veel dekt, maar onvoldoende om voor de volle breedte de passende dienstverlening te kunnen garanderen. Om hier verder invulling aan te kunnen geven zijn in 2019 vooral organisatorische maatregelen in gang gezet: het ordenen van de producten en diensten in “services” en het proefdraaien met Servicemanagers (voor de generieke ICT en voor specifieke SB processen).

Financieel beeld

De concernbrede ICT kosten bedragen circa € 144 mln. Dit is inclusief circa € 5 mln. aan geactiveerde arbeidskosten. Ten opzichte van de laatste prognose zijn de ICT kosten circa € 3 mln lager. Dit zit met name bij de arbeidskosten. Enerzijds vanwege vacatureruimte en anderzijds door lagere externe inhuur op (investerings) projecten.

Monitor ICT Projecten

Over de status en voortgang van risicovolle ICT-projecten wordt gerapporteerd in lijn met de Monitor Grote Projecten. De [Monitor ICT-projecten](#) is als aparte rapportage beschikbaar.

Concernhuisvesting en facilitair

Ontwikkelingen

In 2019 is het doorontwikkelde huisvestingsconcept vastgesteld en zijn middelen beschikbaar gesteld voor het oplossen van de knelpunten en de uitbreiding van het aantal werkplekken.

De vervolgstap was het leggen van de huisvestingspuzzel en het opstellen van het schuifplan. Dit heeft plaats gevonden in nauwe samenwerking met de clusters. Begin 2020 wordt dit plan vastgesteld en kan met de uitvoering worden gestart. In voorbereiding hierop is in 2019 ook gestart met de uitbreiding van de huisvesting. Waar mogelijk gebeurt dat flexibel, zodat de huisvesting en faciliteiten in relatie met de meebeweegsystematiek kunnen fluctueren. Ook is in 2019 begonnen met het oplossen van top 10 irritaties door bijvoorbeeld een proef met belcellen om geluidsoverlast tegen te gaan. Op termijn moeten deze ontwikkelingen leiden tot een betere waardering van de huisvesting in het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO).

Bij de 10-maands-brief is aangegeven dat de kostendekkende huur voor Concernhuisvesting opnieuw door Vastgoed is berekend aan de hand van de kaders die daarvoor zijn. Vooral door de actualisering van de meerjaren onderhoudsplannen (MOP's) leidt de herberekening tot een structurele stijging van de kostendekkende huur van ca. € 3,6 mln. Voor 2019 is de stijging gedekt uit de algemene middelen, het structurele effect wordt meegenomen in de bestuursopdracht Vastgoed.

Op het gebied van duurzaamheid en circulariteit zijn voorstellen uitgewerkt voor het circulair maken van de uitvoeringslocatie Kleinpolderplein, en ook mede dankzij moties vanuit de raad vegetarisch als standaard voor lunches en het terugdringen van afval door het gebruik van afwasbare bekertjes.

Privacy en AVG

De gemeente Rotterdam kent vanuit haar wettelijke taken en bevoegdheden veel processen waarbij persoonsgegevens van Rotterdammers (en andere burgers), ondernemers en medewerkers worden verwerkt. Soms zijn die privacygevoelig, zoals financiële en bijzondere gegevens. Er zijn in de gemeentelijke organisatie zo'n 400 deelprocessen waarbij persoonsgegevens gebruikt worden. Dat is niet nieuw, maar sinds de invoering van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) in mei 2018 zijn de regels aangescherpt en uitgebreid als het gaat om de manier waarop bedrijven en overheden met persoonsgegevens om moeten gaan.

2019 was een bijzonder jaar. De organisatie kreeg voor het eerst in volle omvang te maken met de AVG. Anderhalf jaar na de invoering van de AVG lijkt deze wet steeds meer te landen binnen de organisatie. Positief is dat binnen de organisatie een fundament is neergelegd dat helpt steeds meer in control te komen. Denk aan een privacybeleid en een privacyorganisatie waarin zowel concernbreed als per cluster ondersteuning wordt geboden aan het management. Maar ook aan monitorings- en sturingsinstrumenten zoals een verwerkings- en datalekkenregister.

De impact van deze privacywetgeving in bijna alle processen van de organisatie wordt ook steeds zichtbaarder. Eén van de belangrijkste inzichten is dat de implementatie van de AVG een weerbarstig proces is, en dat processen als Privacy by Design (je processen en systemen vanaf het begin zo inrichten dat er rekening wordt

gehouden met privacyvoorwaarden) en het uitvoeren van DPIA's (een risicoanalyse van een proces waarin persoonsgegevens in worden gebruikt) nog niet voldoende zijn geïmplementeerd. In 2020 wordt verder ingezet op training en het optimaliseren van deze processen.

Datalekken

Waar veel gegevens worden verwerkt gaat er ook weleens iets mis en ontstaat een datalek. Een datalek is een incident waarbij persoonsgegevens (mogelijk) in handen zijn gekomen van onbevoegden, bijvoorbeeld door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail. [In 2019 betrof het 193 datalekken](#), waarvan 131 bij de Autoriteit Persoonsgegevens zijn gemeld. Dit aantal stijgt jaarlijks (in 2018 waren het er 108). Overigens is dit een trend die ook landelijk zichtbaar is. De stijging van het aantal datalekmeldingen is deels te verklaren door het groeiende bewustzijn bij medewerkers over wat een datalek is en dat dit gemeld moet worden. Binnen de organisatie is door campagnes als 'Blijf alert!', workshops, presentaties en zelfs een escaperoom geïnvesteerd in het vergroten van het bewustzijn op dit gebied.

Recht van betrokkenen

De AVG biedt burgers de mogelijkheid om inzage in de eigen persoonsgegevens te krijgen. In 2019 zijn 148 verzoeken door burgers ingediend om hun inzagerecht uit te oefenen. In vergelijking met 2018 (394 verzoeken) is wel een duidelijke daling zichtbaar. Dit is deels te verklaren doordat er maatregelen genomen zijn om burgers naar de juiste kanalen te leiden. Zo is de aanvraag via de website aangepast nadat bleek dat veel verzoeken niet-AVG gerelateerde verzoeken waren. De tijdige afhandeling van de verzoeken is in 2019 verbeterd, maar blijft nog een aandachtspunt. 24% van de aanvragen is buiten de wettelijke behandeltermijn afgehandeld. In 2020 worden verdere maatregelen genomen om de gemiddelde termijn van afhandelen te verkorten.

Overige bedrijfsvoering

Juridische diensten

In 2019 werd een Legal Audit gehouden waarvan de resultaten op het gebied van juridische kwaliteitszorg in 2020 verder zullen worden geïmplementeerd. De meest urgente aanbevelingen uit de in 2019 gehouden legal audit zijn:

- Zet de jurist meer in de voorhoede. Het gaat hierbij vroegtijdige betrokkenheid van juristen bij voorgenomen projecten en maatregelen, maar ook de ambitie om de jurist meer te laten aansluiten bij relevante (bestuurlijke) overleggen om tot goede advisering te komen
- Werk juridisch risicomanagement uit waarbij in ieder geval een concerndashboard zal worden ontwikkeld voor juridisch risicomanagement en daarbij aan te sluiten bij bestaande rapportagetools
- Laat de juridisch controller meer in control zijn door agendaposten, beantwoording van schriftelijke vragen en bestuurlijke overeenkomsten door de eindverantwoordelijke juridisch controllers te laten toetsen en fiatteren. Daarnaast door de juridische control verder in het besluitvormingsproces te verankeren door de adviezen van de juridisch controllers met naam en datum te vermelden in de agendapost of de mail.

Het aantal bezwaarschriften op het gebied van parkeren en spoedeisende bestuursdwang huisvuil nam fors toe met ca 1000 t.o.v. 2018. De stijging werd veroorzaakt door uitbreiding van het aantal gebieden waarvoor betaald

parkeren is ingevoerd en de handhaving op het verkeer aanbieden van huisvuil. Daarnaast leidt de bouwopgave tot meer en complexere bezwaarschriften op het gebied van omgevingsvergunningen. Deze ontwikkelingen leidde overigens niet tot een hoger gegrond percentage.

Inkoop en aanbestedingszaken

Lokale economie en MKB

Een van de Rotterdamse ambities is het versterken van de regionale en stedelijke economie. De gemeente heeft oog voor de lokale economie en streeft een MKB vriendelijke inrichting van haar aanbestedingen na. Uiteraard zonder dat dit leidt tot enige vorm van discriminatie van ondernemers.

Zo nodigt de gemeente bij een enkelvoudig- of een meervoudig onderhandse offerteaanvraag ook twee Rotterdamse partijen uit. Belangrijke voorwaarde hierbij is dat dit past binnen de kaders van geldende wet- en regelgeving en de belangen van de gemeente Rotterdam hiermee gediend zijn.

De gemeente is ook voortdurend bezig om ervoor te zorgen dat de aanbestedingen geen onnodige barrières bevatten voor kleinere bedrijven, zodat ook zij een serieuze kans maken om in een (Europese) aanbesteding een opdracht te winnen. Concreet gaat dat bijvoorbeeld om het opdelen van een aanbesteding in percelen of het stellen van ervaringseisen waar ook MKB-bedrijven aan kunnen voldoen.

De gemeente wil MKB-bedrijven goed informeren over wat ze nodig heeft en wat het inkoop- en aanbestedingsbeleid is. Het MKB-magazine van najaar 2019 was daarom voor een belangrijk deel gewijd aan de gemeente Rotterdam als inkopende opdrachtgever.

Dat is niet het enige wat gebeurt: MKB Rotterdam Rijnmond en de gemeente organiseren regelmatig bijeenkomsten waar MKB-ondernemers kennismaken met medewerkers van de gemeente. Die bijeenkomsten worden georganiseerd rond thema's zoals ICT of facilitair, zodat er wederzijds kan worden uitgewisseld wat de lokale markt te bieden heeft en waar de gemeente op het gebied van inkoop mee bezig is.

Door deze aanpak hebben we het volgende resultaat bereikt:

- Het aandeel in geld van het inkoopvolume dat naar Rotterdamse MKB-ondernemers binnen de Stadsregio gaat betreft 35%.
- Het aandeel in geld van het inkoopvolume dat naar MKB-ondernemingen gaat betreft 77%.
- Het aandeel in geld van het inkoopvolume dat naar ondernemingen gaat binnen de Stadsregio betreft 48%.

Dit is exclusief de inzet van lokale onderaannemers bij grote opdrachten die aan niet-Rotterdamse bedrijven zijn gegund.

Onderstaande tabel, geeft de verhoudingen weer zoals hierboven uitgeschreven op basis van uitgaven (€)*.

Uitgaven MKB (zowel Rotterdam als regio Rotterdam)	MKB	Niet MKB
Buiten Rotterdam	605.055.359	168.421.961

Rotterdam	270.481.294	89.436.452
Buiten regio Rotterdam	479.646.234	110.785.177
Regio Rotterdam	395.890.419	147.073.236

*Voor Rotterdam is de postcodereeks 3000-3089 gebruikt. Voor de regio Rotterdam zijn de volgende postcodes gebruikt: 3000-3089, 2650-2652, 2660-2662, 2665, 2690, 2900-2909, 2920-2926, 2980, 2981, 2983-2994, 3100-3102, 3111-3119, 3121-3125, 3130-3137, 3141-3146, 3151, 3161, 3162, 3165, 3171, 3180, 3181, 3190-3197, 3199-3208, 3220-3225, 3231, 3232, 3237.

Stand van zaken Organisatievisie Stadsontwikkeling

De gemeenteraad heeft in oktober 2018 de organisatievisie en de uitvoeringsagenda van Stadsontwikkeling vastgesteld. Daarbij is afgesproken u vanaf 2019 over de voortgang te informeren over de vier hoofdagenda's van de uitvoeringagenda.

1. Aangescherpte missie, visie en inhoudelijke agenda

De opgestelde organisatiekoers voor Stadsontwikkeling geeft richting en helpt bij het duidelijker sturen op de doelstellingen. Het is de basis voor jaarplannen en de werkpakketen, voor het hele cluster en voor de afzonderlijke afdelingen. Hiermee verstevigt Stadsontwikkeling de grip op de opgave waaraan wordt gewerkt.

2. Heldere processen en sturing

Stadsontwikkeling is haar sturings- en besluitvormingsmodel aan het (her-)ontwerpen, waarbij de verschillende sturende rollen binnen Stadsontwikkeling worden gezien, ook als het gaat om de samenwerking tussen Stadsontwikkeling en het stadsbestuur, haar partners in de stad en de regio. Gelijktijdig zijn in een serie van managementbijeenkomsten met directieleden, afdelingshoofden en teammanagers o.a. de ontwikkeling van de organisatie en de sturing op de activiteiten binnen Stadsontwikkeling regelmatig besproken.

Andere resultaten zijn de leidraad RSPW die in december 2019 ambtelijk is vastgesteld, en op basis waarvan nu wordt gewerkt. Hierin zijn o.a. zaken als rolverdelingen, projectopdrachten en samenwerking met omgeving en marktpartijen verder uitgewerkt dan voorheen. Tot slot is besloten tot de inrichting van een aparte afdeling financiële projectbeheersing om dat aspect in de projecten van SO beter te gaan beheersen, en is er een nieuw format voor de Monitor Grote Projecten (MGP) ontwikkeld.

3. Duidelijke financiële sturing en bedrijfsvoering

We onderzoeken de vereenvoudiging van de sturing en verantwoording in het cluster. We gaan hier in 2020 mee verder onder begeleiding van een externe adviseur. Daarnaast zijn maandafsluitingen geïmplementeerd en periodiek vindt nu een bespreking plaats van de stand van zaken van de volgende vaste onderwerpen, op zowel het niveau van de directeurs als op dat van de afdelingshoofden: (college)prioriteiten, risico's en beheersmaatregelen, projecten, mensen en financiën. De scores van de hieraan gerelateerde KPI's zoals bijvoorbeeld PR-gesprekken, verzuimnorm, rechtmatige inkopen, etc. zijn in 2019 beter geworden en ook de rol

van de lijn wordt steeds beter ingevuld. Tot slot heeft het cluster voor de bedrijfsvoering het portefeuillemodel ingevoerd, waarbij per onderwerp 1 directeur en een aantal afdelingshoofden werken aan de bedrijfsprocessen, zoals bijvoorbeeld financiën en inkoop, digitalisering/ICT, HRO, kennisinnovatie en communicatie.

4. Medewerkers centraal

Omdat een veilige omgeving waarin medewerkers zich kunnen uitspreken en ruimte is voor persoonlijke ontwikkeling, begint bij het geven van het goede voorbeeld hierin, heeft het directieteam zich laten coachen op de onderlinge samenwerking, communicatie, elkaar aanspreken en vertrouwen. Er is tijd genomen voor werkbezoeken aan en met medewerkers, lunches op afdelingen met medewerkers en andere gesprekken om voeling te houden bij wat er op de werkvloer speelt. Verder is het directieteam na de zomer actiever in gesprek gegaan met de managementlaag van afdelingshoofden over de samenwerking met deze groep, verwachtingen, gezamenlijke doelen, etc. Daarnaast worden de teamleiders intensiever ondersteund bij het versterken van hun rol, ook omdat zij als managers het dichtst bij de medewerkers staan. Met de managers in het portefeuilleoverleg HRO is gestart met een meer concrete invulling van de doelstelling 'medewerkers centraal'. Voor 2020 is een strategische HRO agenda gemaakt die hierop ingaat.

Verplichte BBV-indicatoren

Overhead (% van totale lasten)

Overhead	%
Realisatie 2018	12,4
Oorspronkelijke begroting 2019	13,0
Realisatie 2019	11,9

Het percentage overhead t.o.v. de totale lasten komt voor 2019 uit op 11,9%. Het grootste aandeel hiervan is toe te schrijven aan informatievoorziening en automatisering, leidinggevenden primair proces en facilitaire zaken & huisvesting. Het percentage overhead ligt 0,5% lager dan 2018. De totale lasten 2018 t.o.v. 2019 waren nagenoeg gelijk aan elkaar.

Het verschil tussen realisatie 2019 ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2019 is te verklaren door twee technische wijzigingen:

1. Methodiek berekening clusteroverhead: verwerkt bij omissie 2019, het effect was een verlaging van de clusteroverhead.
2. Verantwoording van geactiveerde overhead. De geactiveerde overhead wordt verantwoord als negatieve last op het nieuwe taakveld Activering overhead i.p.v. bij de andere taakvelden. Ook hier is het effect een lagere overhead.

Apparaatskosten per inwoner

Apparaatskosten per inwoner

Realisatie 2018	€ 1.518
Oorspronkelijke begroting 2019	€ 1.504
Realisatie 2019	€ 1.583

De apparaatskosten per inwoner komen voor 2019 uit op € 1.583,-. De stijging is te verklaren door een toename van de arbeidskosten (personeel + inhuur) en overige apparaatslasten met in totaal een bedrag van € 51 miljoen t.o.v. 2018. Dit heeft grotendeels te maken met de loonkosten die in 2019 zijn gestegen t.o.v. 2018 door diverse oorzaken. Het concern heeft in 2019 een groei doorgemaakt. Op 31 december 2019 waren er 333 fte meer dan eind 2018. Verder zijn de kosten ook nog gestegen door de effecten van de nieuwe cao en zijn bij aanvang 2019 de werkgeverspremies verhoogd. Het aantal inwoners is naar verhouding minder gestegen met ca 7.000. Het bedrag is vergelijkbaar met de gemeente Amsterdam (G4).

Formatie: fte per 1.000 inwoners**Formatie per 1.000 inwoners**

Realisatie 2018	17,7
Oorspronkelijke begroting 2019	17,7
Realisatie 2019	18,0
Begroting 2020	18,0

Ook hier zie je dat de formatie per 1.000 inwoners (fte) sterker is toegenomen dan het aantal inwoners in 2019 tov 2018. Binnen het onderdeel HR van de paragraaf bedrijfsvoering wordt de stijging van de formatie verder geduid.

Bezetting: fte per 1.000 inwoners**Bezetting per 1.000 inwoners**

Realisatie 2018	17,6
Realisatie 2019	17,9

Hier geldt hetzelfde als bij de formatie (fte per 1.000 inwoners).

Externe inhuur: kosten als percentage van de arbeidskosten**Inhuur: kosten als percentage van arbeidskosten**

Realisatie 2018	14,2
Bijgestelde begroting 2019	12,3

De verhouding externe inhuur tov de totale arbeidskosten is 13,9% in 2019. Externe inhuur is in 2019 in verhouding tot de totale arbeidskosten met 0,3% gedaald ten opzichte van 2018. Een toelichting op de externe inhuur is beschreven in het HR-onderdeel van de paragraaf bedrijfsvoering.

Energietransitie

Pagina 96

Energietransitie

Rotterdam wil concreet invulling geven aan de doelstellingen uit het Akkoord van Parijs. Dat vraagt om gedurfde keuzes, maatregelen en investeringen. Die keuzes zijn tegelijk kansen; de energietransitie kan een vliegwiel zijn voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid, extra werkgelegenheid en een haven van de toekomst. We zetten nu veranderingen in gang waar we later van profiteren.

Het college heeft bij de Voorjaarsnota 2019 middelen vrijgemaakt om een start te maken met de uitvoering van de energietransitie en de kansen daarvan te verzilveren. Deze middelen worden vrijgemaakt uit de opbrengst van de verkoop van Eneco. Voor de begrotingsjaarschijven 2019-2022 is hiervan 4x € 10 mln beschikbaar gesteld voor coördinatie en overige inzet op Duurzaamheid. De overige € 110 mln leiden tot een exploitatiebegroting van € 68,2 mln Omdat de verkoop van Eneco nog niet rond was en de urgentie groot, is besloten om deze € 68,2 mln alvast vrij te maken voor duurzame investeringen in de stad. Door nu te leren en te stimuleren kunnen we de jaren erna snelheid maken in het opschalen van de energietransitie. Met het vrijmaken van budget laten we aan de stad zien dat we een serieuze gesprekspartner zijn, kunnen we nieuwe initiatieven versnellen en werken de gemeentelijke middelen als hefboom om investeringen van derden te verkrijgen.

Doelstellingen

De projecten die we met deze middelen financieren dragen bij aan twee belangrijke doelstellingen uit het Rotterdamse coalitieakkoord. In de eerste plaats financieren we projecten die bijdragen aan CO₂ reductie en het versnellen van de energietransitie. In de tweede plaats dragen onze projecten bij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en de vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen (circulariteit). Daarnaast letten we erop dat de projecten zoveel mogelijk bijdragen aan werkgelegenheid, de betaalbaarheid van de energietransitie en zetten we in op cofinanciering door andere partijen waaronder het Rijk.

Inzet middelen in 2019

In september 2019 heeft het college geld gecommiteerd aan 36 projecten en programma's die in 2019 en 2020 starten. Daarvan zijn 24 projecten in 2019 gestart. Alle projecten staan beschreven in het [Uitvoeringsplan Energietransitie 2019-2020](#).

De projecten zijn verdeeld over zes thema's: Haven en Industrie, Gebouwde Omgeving, Emissieloze Mobiliteit, Schone Energie, Nieuwe en Circulaire economie en Lokale Duurzame initiatieven. Veel projecten en programma's zijn meerjarig en lopen ook komende jaren door. Voorbeelden van projecten die in 2019 zijn gestart zijn opleidingsprogramma voor Energiecoaches in Pendrecht, een stimuleringsregeling voor pilots met walstroom voor kleine zeeschepen, onderzoeksproject H-Vision naar de haalbaarheid van productie en toepassing blauwe waterstof in het Rotterdamse havengebied en een onderzoek naar zonnepanelen op daken van gemeentelijke parkeerterreinen.

Energietransitie uitvoeringsplan 2019	Budget 2019	Mutatie 10- maandsrapportage	Begroting 10- maandsrapportage	Realisatie 2019
H-Vision	60.000		60.000	35.000
Haalbaarheidsstudie stoomintegratie Rotterdam Botlek	125.000		125.000	100.000
Vervolgonderzoek synthetische brandstoffen	35.000		35.000	22.000
Biondoil	160.000		160.000	100.000
Gebiedsaanpak Pendrecht: Energiecoaches	75.000		75.000	8.000
Pilot stimuleren overstap elektrisch koken	15.000		15.000	0
Stimuleren slimme bouwlogistiek	350.000	-200.000	150.000	0
Verkeerseperimenten schone lucht	500.000	-400.000	100.000	38.000
Verduurzaming gemeentelijk wagenpark	1.100.000		1.100.000	0
Programmatische aanpak Smart Energy Systems (incl M4H)	110.000		110.000	60.000
Maatregelen Schone Lucht	70.000	-20.000	50.000	0
Experimenten Walstroom voor kleine zeeschepen	200.000	-100.000	100.000	187.000
Opwek zonne energie in de stad	80.000		80.000	28.000
Haalbaarheidsonderzoeken kleinschalige wind opwek	15.000		15.000	0
Programma versnellen Innovatie Rotterdams MKB	100.000		100.000	50.000
Afvalverwaarding	370.000	-70.000	300.000	285.000
Up!Rotterdam	150.000	-110.000	40.000	45.000
Mobility City Campus	300.000	-300.000	0	75.000
Hardt Hyperloop	150.000	-150.000	0	0
Waste to Chemicals	1.080.000	-1.000.000	80.000	50.000

Rotterdam Circulair	1.000.000		1.000.000	966.000
Proceskosten	300.000		300.000	0
Totaal	6.345.000	-2.350.000	3.995.000	2.049.000

De bestedingen in 2019 zijn minder dan begroot. Dit kan grotendeels verklaard worden door vertragingen in twee projecten: de levering van 30 waterstofauto's voor het gemeentelijk wagenpark is vertraagd. Hierdoor zal het budget van € 1,1 mln in 2020 onttrokken worden aan de reserve Energietransitie. Daarnaast kon de lening van € 1 mln aan Waste 2 Chemicals in 2019 nog niet worden aangevraagd. Deze aanvraag wordt in 2020 verwacht. Een andere reden is dat projecten in 2019 slechts een aantal maanden in uitvoering waren, omdat de middelen pas in september zijn toegekend.

Voorbeelden van bereikte resultaten in 2019 zijn: tien bewoners van Pendrecht hebben een opleiding tot energiecoach gevolgd; de haalbaarheidsstudie naar blauwe waterstof in de Haven is in uitvoering; het eerste experiment met mobiele walstroom is gestart aan de Parkkade en het onderzoek naar zon op gemeentelijke parkeerterreinen heeft het inzicht opgeleverd dat er potentie is om voor 150 MwP aan zonnepanelen neer te leggen.

Energietransitiefonds

Een deel van de middelen (€ 9,5 mln) is bestemd voor een Energietransitiefonds. De voorbereidingen voor de oprichting van dit fonds zijn in 2019 gestart en de verwachting is dat dit eind 2020 opgericht is. Het fonds is bedoeld voor revolverende financiering van energietransitieprojecten, dat wil zeggen het verstrekken van leningen en garanties. Na de verkoop van Eneco wordt dit fonds aangevuld met € 28 mln. Het idee van dit fonds is dat opbrengsten – zoals rente, afgeloste leningen, dividend en bijvoorbeeld geld uit de verkoop van aandelen – terugvloeien naar het fonds, waardoor het geld nog een keer ingezet kan worden voor het financieren van andere projecten (het geld 'revolveert'). Kortom, je kunt meer doen met hetzelfde geld.

Flexibiliteit

De inzet van het energietransitiebudget is flexibel en adaptief in de looptijd. Invulling is onder meer afhankelijk van Rijksbeleid, de uitkomsten van het Rotterdamse Klimaatakkoord en nieuwe wet- en regelgeving. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel opgesteld voor de inzet van de middelen. Op deze wijze kunnen we optimaal inspelen op grote externe ontwikkelingen en nieuwe (technologische en wettelijke) mogelijkheden.

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen.

[BeleidRegulier exploitatiesaldoStructureel exploitatiesaldoWeerstandsvermogenSolvabiliteitsratioBelastingcapaciteitNetto schuldquoteNetto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningenKasgeldlimietRenterisiconormEMU-saldoKapitaallastenratioKengetal grondexploitaties](#)

Beleid

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën

Weerbaarheid

- Weerstandsvermogen
- Weerstandratio*
- Solvabiliteitsratio*

Flexibiliteit: Saldo begroting

- Reguliere exploitatieruimte*
- Structurele exploitatieruimte*
- Belastingcapaciteit*

Flexibiliteit: Schuld

- Netto schuldquote*
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen*

- Kasgeldlimiet*
- Renterisiconorm*

Flexibiliteit: Investerings

- EMU-saldo*
- Kapitaallastenratio
- Kengetal grondexploitatie*

*Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven.

Financiële kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting en de balans. Ze helpen bij de beoordeling van de financiële positie. In dit onderdeel van de jaarstukken is per kengetal de stand per 31 december 2019 weergegeven.

Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie. Centraal in de beoordeling staan naar het oordeel van het college het exploitatiesaldo (regulier en structureel) en het weerstandsvermogen. De andere kengetallen zijn zinvolle zijlichten.

De financiële kengetallen tonen dat de financiële positie van de gemeente zich in 2019 solide heeft ontwikkeld. Er is een licht positief exploitatiesaldo gerealiseerd, waarbij de structurele lasten werden gedekt door structurele baten. Er was eind 2019 voldoende weerstandsvermogen. De solvabiliteitsratio ligt boven de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd. De netto-schuldquote past in de categorie die door de provincie als 'minst risicovol' wordt beschouwd. We hebben voldaan aan de wettelijke financieringsvoorschriften (i.c. de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) en het risico met betrekking tot de grondexploitatie was eind 2019 onverminderd gering. En het EMU-tekort is lager uitgevallen dan de door het Rijk vastgestelde referentiewaarde.

Regulier exploitatiesaldo

Het reguliere exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de lasten en de baten. In 2019 is een positief exploitatiesaldo van ruim € 31 mln gerealiseerd. In de begroting werd - zoals te doen gebruikelijk - uitgegaan van een exploitatiesaldo van € 0.

Regulier exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Baten exclusief reserves	3.473	3.481	3.538	3.552
Lasten exclusief reserves	3.563	3.516	3.584	3.519
Onttrekkingen en vrijval reserves	356	365	278	199
Toevoegingen reserves	236	273	232	200
Regulier exploitatiesaldo	30	57	0	31

Structureel exploitatiesaldo

Het structurele exploitatiesaldo geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten, inclusief de structurele toevoegingen aan reserves, gedekt zijn door structurele baten, inclusief de structurele onttrekkingen aan reserves. Het saldo wordt nominaal weergegeven én als percentage van de totale baten (excl. de onttrekkingen aan de reserves). Er is een positief structureel exploitatiesaldo gerealiseerd in 2019.

Structureel exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Structurele baten exclusief onttrekkingen aan reserves	3.035	3.121	3.056	3.228
Structurele lasten exclusief toevoegingen aan reserves	2.905	2.913	3.032	3.037
Structurele onttrekkingen aan reserves	5	11	49	28
Structurele toevoegingen aan reserves	11	29	35	37
Structureel exploitatiesaldo	124	190	38	181
Totale baten (exclusief mutaties reserves)	3.473	3.481	3.538	3.552
Structureel exploitatiesaldo (%)	3,6%	5,5%	1,1%	5,1%
Norm BBV: evenwicht				

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode conservatiever berekend dan voorheen. Hiermee wordt beter aangesloten bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. En er wordt beter aangesloten bij de wijze waarop de andere G4-gemeenten de berekening maken. Ook de benodigde weerstandscapaciteit wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode anders berekend. Voor een meer uitgebreide toelichting op dit kengetal wordt verwezen naar de [Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#). In het Coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken dat het weerstandsvermogen minimaal 1,00 bedraagt. Eind 2019 was er voldoende weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Beschikbare weerstandscapaciteit	307	290	258	301
Benodigde weerstandscapaciteit	305	205	219	219
Weerstandsvermogen	2,7	1,4	1,3	1,4
Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2018-2020: minimaal 1,0				

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo.

De solvabiliteitsratio is, anders dan voorzien, in 2019 niet gedaald. De ratio is zelfs licht gestegen. Dit wordt voornamelijk verklaard uit het feit dat het eigen vermogen minder is gedaald dan voorzien. De solvabiliteitsratio ligt ruim boven de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd (20%).

Solvabiliteitsratio (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Eigen vermogen	1.117	1.083	1.037	1.115
Balanstotaal	3.594	3.514	3.664	3.635
Solvabiliteitsratio	31,1%	30,8%	28,3%	30,7%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: >50% is minst risicovol, 20-50% is neutraal, <20% is meest risicovol.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en uit te drukken in een percentage. De Provincie Zuid-Holland beschouwt een belastingcapaciteit hoger dan 105% als risicovol.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	190	192	188	188
Afvalstoffenheffing voor een gezin	333	328	349	349
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	190	198	208	208
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	713	718	745	745
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	723	723	721	721
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde in t-1	99%	99%	103%	103%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: <95% is minst risicovol, 95-105% is neutraal, >105% is meest risicovol.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

De netto schuldquote is in 2019 licht gestegen, maar was eind 2019 lager dan in de begroting voorzien. Met name de vaste schulden zijn lager uitgevallen dan begroot. De netto schuldquote is in lijn met voorgaande jaren en past in de categorie 'minst risicovol'.

Netto schuldquote (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Vaste schulden	1.532	1.630	1.887	1.665
Netto vlottende schuld	532	446	388	434
Overlopende passiva	324	294	294	318
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	-2	-1	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-281	-335	-335	-305
Liquide middelen	-1	-3	0	-15
Overlopende passiva	-149	-148	-148	-145
Saldo	1.956	1.884	2.086	1.954
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.552
Netto schuldquote (saldo / totale baten)	56,3%	54,1%	59,0%	55,0%
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, >130% is meest risicovol.				

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie. Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de nettoschuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is licht gestegen, maar net als de netto schuldquote lager dan in de begroting voorzien. Ook deze past in de categorie 'minst risicovol'.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Vaste schulden	1.532	1.630	1.887	1.665
Netto vlottende schuld	532	446	388	434

Overlopende passiva	324	294	294	318
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	-399	-237	-211	-210
Uitzettingen < 1 jaar	-281	-335	-335	-305
Liquide middelen	-1	-3	0	-15
Overlopende passiva	-149	-148	-148	-145
Saldo	1.558	1.648	1.875	1.743
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.552
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (saldo / totale baten)	44,9%	47,3%	53,0%	49,1%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, >130% is meest risicovol.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal. Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen.

De kasgeldlimiet is in het eerste kwartaal van 2019 overschreden, de drie laatste kwartalen werd weer voldaan aan de limiet.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.487	3.487	3.487	3.487	3.474	3.474	3.474	3.474
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	296	296	296	296	295	295	295	295
Gemiddelde korte schuld	497	486	241	257	342	174	253	231
Gemiddelde korte middelen	-1	-14	0	-1	-7	-4	-6	-6
Gemiddelde netto korte schuld	496	473	241	255	335	170	248	225
In % begroting	14,2%	13,6%	6,9%	7,3%	9,6%	4,9%	7,1%	6,5%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	-200	-176	55	41	-40	126	48	70

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande

langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. In 2019 is aan de renterisiconorm voldaan.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.620	3.487	3.474	3.767	3.767	3.767	3.767
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	724	697	695	753	753	753	753
Renteherzieningen	57	50	0	3	61	0	0
Aflossingen	280	272	650	748	404	25	105
Risicobedrag	337	322	650	751	465	25	105
In % begroting	9%	9%	19%	20%	12%	1%	3%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	387	375	45	3	288	728	648

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. Voor de jaren 2019-2022 is afgesproken dat de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden 0,4% van het bbp bedraagt. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,27% van het bbp. In de Septembercirculaire Gemeentefonds 2018 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2019 als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Rotterdam bedraagt - € 133 mln.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert. In 2019 is een EMU-tekort gerealiseerd. Echter, het tekort is als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen minder hoog uitgevallen dan begroot. Het tekort is daarmee ook lager uitgevallen dan de referentiewaarde.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging c.q. onttrekking aan reserves	-90	-35	-46	33
2. Mutaties (im)materiële vaste activa	21	-46	-226	-120
3. Mutatie voorzieningen	-16	-28	-2	40
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	13	-1	54	-33
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0

Berekend EMU-saldo	-73	-110	-220	-80
Individuele referentiewaarde EMU-saldo	n.v.t.	n.v.t.	-133	-133

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten (met betrekking tot schulden en investeringen) af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). Niet alleen het aangaan van schuld leidt tot lasten die de flexibiliteit van de begroting negatief beïnvloeden, hetzelfde geldt voor investeringen. Investeringslasten leiden tot kapitaallasten, die gedurende de afschrijvingstermijn van de investering als last op de begroting drukken, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. Voor de beoordeling moet vooral naar de ontwikkeling in de tijd worden gekeken. De ratio is in 2019 licht gedaald, zoals in de begroting voorzien.

Kapitaallastenratio (bedragen x € 1 mln)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Rentelasten	50	41	38	37
Afschrijvingen	119	120	122	123
Saldo	169	161	160	161
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.552
Kapitaallastenratio (%)	4,9%	4,6%	4,5%	4,5%

Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitatie af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitatie is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitatie. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

De waarde van het kengetal grondexploitatie is in 2019 licht gestegen, maar valt hiermee nog steeds ruimschoots in de categorie die door de Provincie Zuid-Holland als 'minst risicovol' wordt beoordeeld.

Grondexploitatie (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Bouwgronden in exploitatie	-155	-156	-210	-145
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.552
Ratio grondexploitatie (%)	-4,5%	-4,5%	-5,9%	-4,1%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol.

Financiering

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Hiervoor trekt de gemeente op dagelijkse basis korte geldleningen aan. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het uit hoofde van de publieke taak verstrekken van leningen en het verlenen van garanties.

[Beleid](#)[Ontwikkeling financiering](#)[Rente](#)[Wettelijke normen](#)[Renterisicobeheer](#)[Leningverstrekking](#)[Garantieverlening](#)[Kredietrisicobeheer](#)

Beleid

Financiering

De [Wet financiering decentrale overheden \(Wet fido\)](#) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Het kan voorkomen dat de gemeente in een bepaalde periode overtollig geld heeft. Als ze dat geld niet uitleent aan mede-overheden dan moet de gemeente de gelden boven een vastgesteld drempelbedrag aanhouden in 's Rijks schatkist'. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd. Ook stelt de Wet fido strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten. Artikel 212 van de [Gemeentewet](#) verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de [Verordening financiën Rotterdam 2013](#), die verder is uitgewerkt in het [Treasurystatuut Rotterdam 2015](#).

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met reserves en voorzieningen – de interne financieringsmiddelen – en met extern aangetrokken geldleningen. Als uitgangspunt geldt dat de financieringswijze geen rol mag spelen bij de kostprijsberekening van gemeentelijke taken. Daarom rekent de gemeente ook rente over de reserves en voorzieningen. De rentevergoeding die wordt toegerekend aan de reserves en voorzieningen wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente is geen uitgave zoals de werkelijke rente die de gemeente voor geldleningen moet betalen, maar blijft binnen de eigen begroting. De gemeente kan deze bespaarde rente gebruiken voor andere doeleinden en voegt deze toe aan de

bestemmingsreserve IFR. Een deel wordt ingezet voor de dekking van de daarvoor aangewezen kapitaallasten van het investeringsprogramma en voor de dekking van out-of-pocket bijdragen aan fysieke projecten. Het resterende deel draagt bij aan het in stand houden van het investerend vermogen.

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de korte en lange financiering en de berekende rentelasten over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het taakveld treasury worden toegerekend aan de overige gemeentelijke taakvelden op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

In het [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#) zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE). Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Door de laagblijvende marktrente is de bespaarde rente bij de begroting 2019 verlaagd van 2,5% naar 2,25%. De lagere rentelasten leidden er ook toe dat de omslagrente investeringen bij de begroting 2019 is bijgesteld van 2,5% naar 2,25%. De bestendige gedragslijn is om indien mogelijk beide rentepercentages aan elkaar gelijk te houden. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan pensioenvoorzieningen. Aan deze voorzieningen moet jaarlijks een toevoeging plaatsvinden voor het percentage waartegen de voorziening contant is gemaakt. Volgens voorschriften van het Rijk is de disconteringsvoet voor pensioenvoorzieningen in 2019 gesteld op 1,577%.

De omslagrente, de bespaarde rente en de rente pensioenvoorzieningen wijken niet af van de begroting 2019. Voor de omslagrente BIE vindt volgens de BBV-richtlijnen bij jaarrekening nacalculatie plaats op basis van de werkelijk gerealiseerde rentelasten. Deze rente komt bij nacalculatie iets lager uit dan begroot en is ook verwerkt in de administratie.

Op grond van deze bepalingen en richtlijnen zijn in de jaarstukken 2019 de volgende rentepercentages te onderscheiden:

- Omslagrente (reguliere investeringen): 2,25%;
- Bespaarde rente: 2,25%;
- Omslagrente BIE: 1,35% (bijgestelde begroting / 2e herziening: 1,40%);
- Rentetoerekening pensioenvoorzieningen: 1,577%.

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de Wet fido uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. We spreken van een publieke taak wanneer overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. De gemeenteraad bepaalt wat tot de publieke taak behoort. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een motivering van de overwegingen vereist. De gemeenteraad en de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, moeten dit kunnen toetsen. Een belangrijke overweging voor de gemeenteraad hierbij is of de betreffende activiteiten direct of indirect van belang zijn voor de eigen inwoners. Daarnaast moet worden overwogen of de gemeente dan de meest geëigende overheidspartij is om deze activiteiten te steunen.

De [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#) biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking of garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. Daarbij houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico's die samenhangen met de leningverstrekking en garantieverlening door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de portefeuille *opgenomen leningen* is afhankelijk van de ontwikkelingen van de investeringen en de bestaande financieringsmiddelen.

Ontwikkeling investeringen

De onderstaande tabel toont de ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij om de investeringen in immateriële, materiële en financiële vaste activa en de voorraden. De immateriële vaste activa hebben betrekking op bijdragen aan activa van derden. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit aandelenkapitaal en verstrekte geldleningen. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend.

Bij de 10-maandsrapportage 2019 is de begrotingsbalans niet aangepast. Daarom wordt in onderstaande tabellen de vergelijking gemaakt met de balansstanden van de tweede herziening van de begroting 2019. De boekwaarde van de (im)materiële vaste activa kwam € 107 mln lager uit dan begroot. Voor meer informatie over de investeringen in materiële vaste activa, zie de [paragraaf Investerings](#). In 2019 heeft de gemeente volgens afspraken met de MRDH kapitaal gestort in de RET NV voor de versterking van het eigen vermogen. Daarnaast is een lening aan Stadion Feijenoord omgezet in aandelenkapitaal. De boekwaarde van de financiële vaste activa was eind 2019 € 8 mln hoger dan geraamd bij de tweede herziening van de begroting. De boekwaarde van de voorraden, die voornamelijk bestaat uit bouwgronden in exploitatie, vertoonde een stijging van € 87 mln. De netto banksaldi zijn in 2019 gestegen naar een positief saldo van € 6 mln. Ten opzichte van de rekening 2018 is dit een stijging van € 15 mln. Het [kasstroomoverzicht](#) geeft een nader inzicht in de mutatie van de netto banksaldi.

Investerings (standen ultimo jaar)	Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019*	Rekening 2019
Immateriële vaste activa	12.945	25.578	22.959	35.257	36.190
Materiële vaste activa	2.520.717	2.487.384	2.536.333	2.750.100	2.643.519
Kapitaalverstrekkingen	385.880	401.648	381.036	388.414	396.588
Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	918.436	376.191	215.998	198.455	196.950
Overige langlopende leningen	20.099	21.534	20.657	12.323	13.443
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.200	1.500	750	0	0
Financiële vaste activa	1.326.615	800.873	618.441	599.192	606.981
Voorraden	-137.782	-150.311	-148.986	-202.924	-116.117

Netto banksaldi	-15.944	-9.981	-8.850	0	5.849
Totaal investeringen	3.706.551	3.153.543	3.019.897	3.181.625	3.176.422
* Betreft de balansstanden na de tweede herziening van de begroting					

Ontwikkeling financieringsmiddelen

De investeringen in vaste activa en voorraden worden gefinancierd met interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen worden gevormd door de reserves en voorzieningen. De langlopende schulden bestaan uit lange leningen en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De gemeente moet deze afkoopsommen als schuld op de balans opnemen en gedurende de oorspronkelijke looptijd van het afgekochte erfpachtcontract jaarlijks laten vrijvallen in het resultaat. De kasgeldleningen zijn externe geldleningen met een korte looptijd. De grens tussen kort en lang voor de leningen ligt daarbij op één jaar. Daarnaast is er het overige netto werkkapitaal, dat bestaat uit het saldo van de debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

De interne financieringsmiddelen zijn hoger uitgekomen dan begroot. Naast het rekeningresultaat kwam dit door de lager dan geraamde onttrekkingen aan diverse reserves. Daarnaast is de post 'voorzieningen' gestegen door onder andere de reclassificatie van de verliesvoorziening grondexploitaties. Volgens BBV-voorschriften wordt de verliesvoorziening grondexploitaties (€ 26 mln) vanaf 2019 opgenomen onder de post 'voorzieningen' en niet meer in mindering gebracht op de post 'voorraden'. Dit voor wat betreft het deel dat niet in mindering gebracht kan worden op de geactiveerde waarde van de projecten. Ook het overige netto werkkapitaal is toegenomen. Dit komt doordat de vorderingen op overheden zijn gedaald en de ontvangen voorschotbedragen zijn gestegen.

Ten opzichte van de begroting zijn de investeringen ongeveer gelijkgebleven, maar hogere reserves, voorzieningen en netto werkkapitaal leidden tot een lagere behoefte aan externe financieringsmiddelen. De externe schuldpositie was daarom aan het eind van het jaar lager dan verwacht.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat zowel de solvabiliteit als de netto schuldquote zijn verbeterd ten opzichte van de begroting. De solvabiliteit, het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal, is hoger uitgekomen dan begroot. De netto schuldquote, de netto schuldpositie gedeeld door het totaal van de baten, kwam juist lager uit dan begroot. Voor meer informatie over deze kengetallen, zie de [paragraaf financiële kengetallen](#).

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019*	Rekening 2019
Eigen vermogen	1.207.615	1.117.396	1.082.798	1.036.885	1.115.404
Voorzieningen	104.992	89.083	60.957	58.649	101.406
Interne financieringsmiddelen	1.312.607	1.206.479	1.143.755	1.095.534	1.216.810
Obligatieleningen en onderhandse leningen	1.977.215	1.499.085	1.593.577	1.851.230	1.628.760
Overige leningen	91.407	33.024	36.804	36.100	36.716
Langlopende schulden	2.068.622	1.532.109	1.630.381	1.887.330	1.665.476

Kasgeldleningen	363.000	410.000	322.000	275.000	323.000
Overig netto werkkapitaal	-37.678	4.955	-76.239	-76.239	-28.864
Totaal financieringsmiddelen	3.706.551	3.153.543	3.019.897	3.181.625	3.176.422

* Betreft de balansstanden na de tweede herziening van de begroting

Ontwikkeling leningenpositie

Bij de tweede herziening van de begroting was de omvang van de externe financieringsmiddelen voor eind 2019 geraamd op € 2,13 mrd. De totale leningpositie kwam uiteindelijk € 174 mln lager uit op € 1,95 mrd. Verkoop van de Eneco-aandelen in 2020 leidt ertoe dat er in een keer veel geld op de gemeentelijke bankrekening binnenkomt. Hierdoor hoeft er vanaf dat moment minder geleend te worden. Vooruitlopend op deze verkoop is de leningenportefeuille in 2019 verder flexibel gemaakt. Binnen de wettelijke kaders met betrekking tot het renterisicobeheer zijn er daarbij vervallende aflossingen geherfinancierd met leningen met kortere looptijden. Deze leningen worden afgelost in 2020 en 2021. De kortlopende leningen kwamen daardoor € 48 mln hoger uit dan verwacht en de langlopende leningen € 222 mln lager.

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019*	Rekening 2019
Kasgeldleningen	363.000	410.000	322.000	275.000	323.000
Obligatieleningen en onderhandse leningen	1.977.215	1.499.085	1.593.577	1.851.230	1.628.760
Totaal korte en lange leningen	2.340.215	1.909.085	1.915.577	2.126.230	1.951.760

* Betreft de balansstanden na de tweede herziening van de begroting

Rente

Rente-ontwikkeling

De depositorente van de Europese Centrale Bank (ECB) – de rente die banken ontvangen als ze geld uitzetten bij de nationale centrale banken – is sinds 2014 negatief. Dat wil zeggen dat banken moeten betalen om geld uit te zetten bij de nationale centrale banken. In september 2019 heeft de ECB dit tarief verlaagd van -0,40% naar -0,50%. De gemeente profiteert hiervan. In 2019 heeft de gemeente voor de korte looptijden tegen negatieve rente kunnen lenen.

Renteresultaat

Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat en de wijze waarop de rente wordt toegerekend aan de verstrekte leningen, investeringen en grondexploitaties.

Door een lagere financieringsbehoefte, in combinatie met het aantrekken van leningen met kortere looptijden en lagere rentetarieven, daalden de rentelasten in 2019 ten opzichte van de begroting met € 0,9 mln. Gecorrigeerd voor de toegerekende rente aan bouwgronden in exploitatie, was de toe te rekenen externe rente € 1,3 mln lager dan geraamd.

In 2019 is de bespaarde rente verlaagd van 2,5% naar 2,25%. De realisatie wijkt niet af van de begroting. Een verlaging van de bespaarde rente heeft echter wel een nadelig effect op het structurele investerend vermogen. In onderstaande tabel is duidelijk dat de toevoeging van de bespaarde rente aan de bestemmingsreserve IFR in 2019 lager was dan in 2018.

De realisatie van de nieuwe investeringen was lager dan geraamd en leidde tot € 2,0 mln minder toegerekende omslagrente. Bovengenoemde ontwikkelingen zorgden voor een per saldo € 0,7 mln lager renteresultaat dan begroot.

Renteschema	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Externe rentelasten korte en lange leningen	-40.998	-38.228	-37.370
Rekening-courantrente banksaldi	-2	0	-1
Rentebaten verstrekte leningen	7.464	6.930	6.928
Saldo externe rentelasten en rentebaten	-33.536	-31.298	-30.443
Omslagrente bouwgronden in exploitatie	-2.165	-2.338	-1.915
Toe te rekenen externe rente	-35.701	-33.636	-32.358
Rente over eigen vermogen (toevoeging IFR)	-27.935	-24.363	-24.363
Rente over voorzieningen (toevoeging IFR)	-1.099	-338	-338
Rente over voorzieningen (toevoeging pensioenvoorzieningen)	-744	-724	-724
Totaal toe te rekenen rente	-65.479	-59.061	-57.783
Toegerekende omslagrente	72.987	68.183	66.193
Renteresultaat	7.508	9.122	8.410

Wettelijke normen

In de Wet fido zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in 's Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille *lange leningen* (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij mede-overheden. Om het cashmanagement van de gemeenten niet te veel te verstoren mogen de gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanhouden. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de begroting – 0,75% over de eerste schijf van € 500 mln en 0,2% voor alles daarboven – en kwam voor 2019 uit op € 9,7 mln.

Gemiddeld over het jaar 2019 bedroegen de positieve saldi op de bankrekeningen € 2,6 mln. In mei is gedurende korte tijd een bedrag van € 45 miljoen gestald bij de schatkist, de rest van het jaar was het niet nodig om middelen te stallen bij de schatkist. In elk kwartaal bleven de gemiddelde banksaldi ruim onder de drempel van € 9,7 mln en daarmee is voldaan aan deze norm.

Drempelbedrag schatkistbankieren	2017	2018	2019	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.619.792	3.486.994	3.473.998	3.473.998	3.473.998	3.473.998	3.473.998
Drempelbedrag o.g.v. wet Fido	9.990	9.724	9.698	9.698	9.698	9.698	9.698
Gemiddelde omvang banksaldi	5.039	2.915	2.649	3.410	2.760	1.449	2.978
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	4.951	6.809	7.049	6.288	6.938	8.249	6.720

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de oorspronkelijke begroting en bedroeg € 295 mln in 2019. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Gebeurt dit wel dan moet de gemeente de provincie Zuid-Holland daarover informeren en daarbij een plan aanbieden om weer te gaan voldoen aan de kasgeldlimiet.

In 2019 is alleen in het eerste kwartaal de kasgeldlimiet overschreden, de overige kwartalen bleef de korte schuld onder de kasgeldlimiet. Daarmee is voldaan aan de vereisten uit de Wet fido.

Kasgeldlimiet	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.486.994	3.486.994	3.486.994	3.486.994	3.473.998	3.473.998	3.473.998	3.473.998
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	296.394	296.394	296.394	296.394	295.290	295.290	295.290	295.290
Gemiddelde korte schuld	497.137	486.413	241.309	256.577	341.592	174.008	253.372	231.210
Gemiddelde korte middelen	-752	-13.786	-14	-1.195	-6.775	-4.266	-5.636	-6.352
Gemiddelde netto korte schuld	496.385	472.627	241.295	255.382	334.817	169.742	247.736	224.858
In % begroting	14,2%	13.6%	6,9%	7,3%	9,6%	4,9%	7,1%	6,5%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	-199.991	-176.233	55.099	41.012	-39.527	125.548	47.554	70.432

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som

van de renteherzieningen en de aflossingen. Hoewel de Wet fido dit niet voorschrijft, wordt uit voorzichtigheidsoverwegingen onder de aflossingen ook de herfinancieringsbehoefte onder de renteswaps meegeteld. Hiermee wordt het gebruik van renteswaps gelimiteerd. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de oorspronkelijke begroting. In 2019 bedroeg de renterisiconorm € 695 mln.

Het renterisicobedrag op de langlopende schuld kwam uit op € 650 mln en bleef daarmee ruim onder de gestelde norm. Vooruitlopend op de verkoop van de aandelen Eneco is de leningenportefeuille meer flexibel gemaakt. Aflossingen op bestaande leningen zijn geherfinancierd met leningen met looptijden van 1 tot 2 jaar. Hierdoor vervallen er meer aflossingen in 2020 en 2021. Daarbij is er nadrukkelijk rekening mee gehouden dat het risicobedrag ook in deze jaren onder de renterisiconorm blijft.

Renterisiconorm	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.619.792	3.486.994	3.473.998	3.767.271	3.767.271	3.767.271	3.767.271
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	723.958	697.399	694.800	753.454	753.454	753.454	753.454
Renteherzieningen	56.958	50.000	0	2.695	61.040	0	0
Aflossingen	280.388	272.097	649.817	747.973	404.450	25.274	105.265
Risicobedrag	337.346	322.097	649.817	750.668	465.490	25.274	105.265
In % begroting	9,3%	9,2%	18,7%	19,9%	12,4%	0,7%	2,8%
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	386.612	375.302	44.983	2.786	287.964	728.180	648.189

Renterisicobeheer

Bij het afsluiten van nieuwe leningen loopt de gemeente een renterisico. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarbij is een deel van de onderliggende financieringsbehoefte ingevuld met een twintigjarige geldlening van € 100 mln. Van de overige swaps liep er één van € 50 mln af in 2019. Met de resterende swap zijn de renterisico's over de jaarlijkse financieringsbehoefte van € 85 mln ingedekt.

Ter beperking van tegenpartijrisico's zijn deze swaps alleen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze bank heeft met een AAA-rating een zeer hoge kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Leningverstrekking

De [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#) biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. In afwijking hiervan worden bepaalde investeringen gestimuleerd via specifieke regelgeving. Zo kan onder de [Regeling Investeringsubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen](#) naast een subsidie een aanvullende lening verstrekt worden.

De bestaande portefeuille *verstrekte leningen* heeft een aflopend karakter. De leningen zijn voornamelijk verstrekt aan woningbouwcorporaties en voormalige gemeentelijke onderdelen. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) aangegaan. Hierdoor worden de leningen van woningbouwcorporaties gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en verstrekt de gemeente geen leningen meer. De leningen die de gemeente heeft verstrekt aan woningcorporaties zijn eveneens geborgd door het WSW. De leningen aan overige verbonden partijen betreffen voornamelijk het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). De overige financiële activa zijn onder andere leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling.

In juni 2019 is een lening aan Stadion Feijenoord NV omgezet in aandelenkapitaal. Dit verklaart de daling van de leningen aan sportverenigingen in 2019. In 2016 is een leningfaciliteit verstrekt aan Cambridge Innovation Center (CIC) om de economische ontwikkeling en het innovatie- en ondernemersklimaat in Rotterdam te versterken. Het CIC verzorgt de huisvesting en ondersteuning van start-ups en innovatieve ondernemers in het Groothandelsgebouw. De leningfaciliteit is opgebouwd uit meerdere tranches die worden verstrekt als CIC aan de afspraken over onder andere omzet en bezettingsgraad voldoet. In 2019 is geen nieuwe tranche verstrekt, wel is volgens afspraak de rente toegevoegd aan de hoofdsom. Daarmee komt de totale hoofdsom van de lening op € 7,4 mln.

Verstrekte leningen	Rekening 2018	Begroting 2019*	Rekening 2019
Woningcorporaties	137.447	128.263	128.199
Deelnemingen	67.650	59.500	58.850
Overige verbonden partijen	10.901	10.692	9.901
Totaal leningen	215.998	198.455	196.950
Sportverenigingen	12.538	4.249	4.173
Economische ontwikkeling	7.082	7.082	7.365
Overig	1.787	992	1.905
Totaal overige financiële vaste activa	21.407	12.323	13.443
Totaal verstrekte leningen	237.405	210.778	210.393

* Betreft de balansstanden na de tweede herziening van de begroting.

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheekleningen die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. Het WSW werkt dit programma in 2020 verder uit samen met de verschillende belangenhouders, waaronder de achtervangers. Onderstaande tabel toont de achtervangpositie in beide waarborgfondsen.

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag weergegeven als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. In samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de G4-gemeenten ontwikkelt de VNG een methodiek voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	Rekening 2018	Begroting 2019*	Rekening 2019
WEW	3.533.000	3.333.000	3.382.000
WSW	6.678.456	6.678.456	6.629.419
Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	10.211.456	10.011.456	10.011.419

** Betreft de balansstanden na de tweede herziening van de begroting.*

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekke de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren. Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in

1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekte leningen.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren (standen ultimo jaar)	Rekening 2018	Begroting 2019*	Rekening 2019
Hypotheekgaranties	35.403	32.680	32.680
Garantie NRF-leningen	5.288	4.700	4.034
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	40.691	37.380	36.714
* Betreft de balansstanden na de tweede herziening van de begroting.			

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

De gemeente heeft in 2012 een garantie van € 104 mln verleend ten behoeve van het Warmtebedrijf. Deze garantie betreft de financiering van het aanleggen van een warmtetransportsysteem met het oog op de reductie van CO₂-uitstoot. Voor meer informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf, zie de [paragraaf Verbonden partijen](#).

In 2019 zijn geen nieuwe garanties voor rechtspersonen verleend. De Stichting Sporthal WION kon in 2019 niet meer aan zijn verplichtingen onder een lopende garantie voldoen. De geldgever heeft de gemeente aangesproken voor de nog niet betaalde rente en aflossing. Deze claim is ultimo 2019 als verplichting op de balans opgenomen en verder afgewikkeld in 2020. Voor meer toelichting op de garanties, zie de [Niet uit de balans blijvende verplichtingen](#).

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	Rekening 2018	Begroting 2019*	Rekening 2019
Energie	104.000	104.000	104.000
Totaal garanties t.b.v. deelnemingen	104.000	104.000	104.000
Zorg	9.528	8.478	8.074
Sport en recreatie	5.009	3.574	3.192
Kunst en cultuur	1.611	1.214	1.214
Overig	845	787	787
Totaal garanties t.b.v. niet-deelnemingen	16.993	14.053	13.267
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	120.993	118.053	117.267
* Betreft de balansstanden na de tweede herziening van de begroting.			

Kredietrisicobeheer

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen aan de gemeente kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. De kredietrisicoreserve dekt deze risico's af. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bedrag te worden gestort voor de dekking van de risico's. Daarnaast betaalt de geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiopremie die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2019 de bedragen waarover risico wordt gelopen en de omvang van het kredietrisico.

Het kredietrisico voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning (WEW) en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) kan op dit moment nog niet berekend worden en wordt daarom op PM gesteld. De VNG is bezig met de ontwikkeling van een methodiek om het kredietrisico van de achtervangpositie voor gemeenten te kunnen berekenen. Voor garanties aan particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisico op de richtlijnen die gelden voor banken. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat het Rijk de helft van eventuele verliezen afdekt. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. Het totale kredietrisico wordt geraamd op € 60 mln. De kredietrisicoreserve (€ 69,9 mln ultimo 2019) is in ieder geval toereikend om de hier berekende kredietrisico's te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Kredietrisico (standen ultimo jaar)	Bedrag	Kredietrisico
Borgstellingen door waarborgfondsen	10.011.419	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	36.714	1.028
Garanties t.b.v. rechtspersonen	117.267	53.668
Verstekte leningen	210.393	5.264
Totaal	10.375.793	59.960

Grondbeleid

Pagina 99

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft de kaders weer voor de ruimtelijke economische ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt ingegaan op de verwachte marktontwikkelingen voor woningbouw en werklocaties, de financiële uitgangspunten van het grondbeleid en de risico's voor de grondexploitatieportefeuille.

Beleid

De gemeente werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de [Stadsvisie 2030](#) (daterend uit 2007) en bekrachtigd in het kader "[Stedelijke Ontwikkeling. Prospectus van de Stad](#)" (2013) en zoals verwoord in het [coalitieakkoord](#). De uitwerking van fijn wonen en leven in een wereldstad richt zich erop dat mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen fijn kunnen wonen in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen.

Deze ambities worden bekrachtigd met de "[Verkenning Omgevingsvisie](#)" (2019) waarin de perspectieven circulair, compact, gezond, inclusief en productief als grootste aandachtspunten voor de komende jaren centraal staan. Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Deze collegeperiode zet het college hier ambitieus op in met de start van de bouw van 18.000 nieuwe woningen, zowel in het sociale en midden- als het hoge en topsegment. Daarbij spelen duurzaamheid, energiezuinig en een betere luchtkwaliteit een grote rol.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

BBV-aspecten

In 2019 is door de [commissie BBV](#) (Besluit begroting en verantwoording) de notitie "[Grondbeleid in begroting en jaarstukken \(2019\)](#)" uitgebracht. Deze notitie bevat verduidelijkte stellige uitspraken en nieuwe aanbevelingen. Op basis van deze aangepaste regelgeving is de gemeentelijke werkwijze voor tussentijdse winstnemingen en de presentatie van de voorziening verliesgevende grondexploitaties op de balans herzien. De gemeente speelt in op de veranderingen in het BBV en zorgt ervoor dat continu wordt voldaan aan de regels van het BBV.

PAS en PFAS

Programma aanpak stikstof (PAS) en PFAS worden vaak samen genoemd, omdat beiden tot vertraging in de bouw kunnen leiden.

In 2019 zijn (indicatieve) berekeningen uitgevoerd om een indicatie te krijgen van de impact van PAS. Voor het grootste deel van woningbouwprojecten geldt dat de geplande woningen uitgevoerd kunnen worden zonder dat hinder wordt ondervonden van het vervallen van de PAS. Voor ongeveer 20% van de woningbouwprojecten zijn specifieke berekeningen nodig vanwege de aard of locatie. De verwachting is dat een belangrijk deel van deze projecten alsnog doorgang kunnen vinden als de project-specifieke berekeningen zijn uitgevoerd.

Sinds 8 juli 2019 is een tijdelijk handelingskader vastgesteld door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat dat per 1 oktober 2019 verplicht is voor hergebruik van grond, slib en bagger. Dit handelingskader leidt tot

verplicht onderzoek op PFAS wat kan leiden tot vertraging in hergebruik en extra kosten voor onderzoek. Op dit moment leidt dit handelingskader niet tot vertragingen binnen de woningbouwprojecten.

Wel bestaat het risico dat gemeentelijke kosten voor bodemsaneringen hoger worden, danwel dat de residuele grondwaarde van uit te geven percelen afneemt, door hogere kosten voor de ontwikkelaar.

Ontwikkelingen woningbouw

Het optimisme op de woningmarkt is in 2019 stabiel gebleven. Hoewel de economische omstandigheden minder positief zijn dan in 2018 is nog geen sprake van een laagconjunctuur. De signalen zijn gunstiger dan verwacht wat leidt tot een positiever beeld van de marktvraag naar nieuwbouwwoningen in Rotterdam op de korte en middellange termijn.

De gemeente heeft in 2019 veel bouwlocaties op de markt gezet, waarmee steeds meer grondpositie ook daadwerkelijk in ontwikkeling wordt genomen. Het planaanbod in zijn algemeen is daardoor (enorm) vergroot. Er is echter nog wel een tekort aan volledig uitgewerkt planaanbod in beschikbare koop- en huurwoningen. Het gebrek aan beschikbaar aanbod (in de koop- en huurmarkt) is momenteel ook gelijk de grootste bottleneck.

De start bouw van 18.000 nieuwe woningen tot en met 2021 moet de druk op de woningmarkt verlichten. Met de start bouw van 2.700 woningen in 2019 is hierop echter een achterstand ontstaan die niet zondermeer kan worden ingelopen.

De gemeente speelt in op de kansen die zich voordoen op de woningmarkt. Om aan te sluiten op de marktvraag en de groei

van de stad, ligt de focus de komende periode op:

- Maatregelen nemen om de realisatiegraad van woningbouwplannen te verhogen om zo hoog mogelijk te eindigen ten aanzien van de target 18.000 woningen;
- De bevolkingsgroei en trek naar de stad zorgen voor een meerjarige stabiele basis voor een constante woningbouwstroom. Dat impliceert: ook doorbouwen bij een volgende crisis;
- Lange termijn goede groei betekent naast woningen bouwen ook dat voorzieningen meegroeien, er (betaalbare) ruimte is voor werk, balans is tussen rust en reuring en dat de stad bereikbaar blijft.

Ontwikkelingen werklocaties

De behoefte aan nieuwbouw van commercieel vastgoed in Rotterdam neemt toe voor bedrijfsruimte en kantoren, maar neemt af bij winkels. Uit onderzoek voor de nationale omgevingsvisie (ruimte voor economische activiteit tot 2030) blijkt dat het westen van Nederland op een groei van 14 tot 21% voor gebruik van bedrijfsruimte en 8 tot 13% voor kantoren kan rekenen. Naast de groei leiden transitie in economie en duurzaamheid tot de noodzaak om een deel van de bestaande voorraad te vervangen. Transformatie naar wonen of andere functies leidt tot een

afname van het aantal vestigingsmogelijkheden, maar kan het ondernemingsklimaat nieuwe impulsen geven. Bedrijven zijn in “the war on talent” steeds meer op zoek naar locaties die voorzieningen bieden voor werknemers en die met openbaar vervoer goed bereikbaar zijn. Vastgoedpartijen zijn zich hier van bewust. Beleggers investeren alleen in toekomstbestendige locaties. Ontwikkelaars zijn actief op zoek naar incourant vastgoed dat getransformeerd kan worden naar wonen of andere functies waar een ruimtetekort is (bijvoorbeeld zorgvastgoed en hotels).

Het aantal plannen voor (ver)nieuwbouw en initiatieven voor transformatie is meer dan verdubbeld sinds 2019. De gemeente faciliteert plannen en initiatieven door nieuw beleid en gebiedsgerichte uitwerkingen (de Bedrijfsruimte- en Kantorenkoersen, vastgesteld in 2020). Voor de winkelmarkt ligt het accent op transformatie en is de krimp van de vastgoedvoorraad noodzakelijk om structurele leegstand tegen te gaan. Nieuwbouw kan desondanks wenselijk zijn, bijvoorbeeld als het onderdeel is van een grootschalige gebiedsontwikkeling zoals in de plannen voor Feyenoord City. In 2020 worden de winkelkoersen voor Rotterdam herzien, waardoor per gebied de perspectieven voor de komende jaren duidelijk worden.

Wijze van uitvoering grondbeleid

De gemeente Rotterdam hanteert sinds 2013 de ‘normatief residuele methode’ voor het tot stand komen van grondprijzen. Daarnaast zet de gemeente zich in voor de marktbenadering en aantrekking van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma’s, zoals het platform "[Pak je ruimte](#)" voor inspiratie en informatie over zelfbouw.

Om gewenste versnelling in de woningbouwopgave mogelijk te maken is het grondbeleid in 2019 vernieuwd en verruimd. Het is nu mogelijk om in te gaan op ongevraagde initiatieven (‘unsolicited proposals’), vaker enkelvoudige partijselectie toe te passen en het mandaat van het college voor het in uitvoering nemen van grondexploitaties is verruimd.

In 2019 is ook een start gemaakt met de nieuwe nota Grondbeleid. In deze nota wordt onder andere uitgewerkt hoe de gemeente kan en wil sturen met grond, hoe gronden kunnen worden ingezet voor maatschappelijke doeleinden en hoe de bevoegdheden van college en de directie van Stadsontwikkeling optimaal ingeregeld kunnen worden. In 2020 wordt verder gewerkt aan deze nota en zal de nota worden afgerond.

Het ruimtelijk economisch perspectief en de gemeentelijke rolopvatting, hebben gevolgen voor de gebiedsontwikkelingen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere door de betrokkenheid van meerdere partijen en het bouwen in de bestaande leefomgeving. De gemeente is er scherp op hoe zij de mensen en middelen inzet. De inzet van actief grondbeleid (grondexploitaties) biedt de meeste mogelijkheden om te sturen op de ontwikkeling. Een andere mogelijkheid is samenwerking met partners aan te gaan, maar er zijn ook veel situaties waarin de gemeente een ontwikkeling alleen faciliteert. Dat kan bijvoorbeeld door de inzet van medewerkers of een bijdrage uit een fonds.

Op basis van actuele marktanalyses van de marktvraag, prijzen, ontwikkelingen en zo meer, en van gemeentelijke ambities, bijvoorbeeld om een aantrekkelijke doelgroep in de gemeente te kunnen huisvesten, stelt de gemeente

de eigen lopende grondexploitaties bij op project- en portefeuilleniveau: op programma, planning, of prijs. Minimaal één keer per jaar voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Zo bepaalt de gemeente welke onzekerheidsreserve nodig is om projectspecifieke risico's op te vangen, zoals het slagen van een bestemmingsplanprocedure of de kans dat ergens bodemvervuiling wordt aangetroffen. Voor deze risico's neemt de gemeente in de individuele grondexploitaties een onzekerheidsreserve op.

Voor sturing op portefeuilleniveau stelt de gemeente jaarlijks het Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed (MGV) op. Hiervoor onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van de resultaten leidt tot risico's en kansen in het planaanbod in Rotterdam. Deze komen terug in het MGV, aangevuld met aanbevelingen voor prioriteiten in de ontwikkeling van het planaanbod en bijsturing van de gemeentelijke portefeuille.

Resultaten totale grondexploitatie

Overzicht grondexploitatieportefeuille

Grondexploitaties worden in principe alleen naar uitvoering gebracht als deze minimaal financieel neutraal uitgevoerd kunnen worden. Wel kan daarvoor een bijdrage uit gemeentelijke middelen nodig zijn, zoals een bijdrage uit een bestemmingsreserve. In 2019 is onder meer gestart met de uitvoering van de plannen Nieuw Kralingen, Carnissepoort, Groningerstraat en Smeetsland. Rekening houdend met het afsluiten van afgeronde plannen komt het aantal actieve grondexploitaties uit op 71 (ultimo 2018 waren dat er 70).

De gemeentelijke grondexploitatieportefeuille bevat in totaal 6.027 nog te realiseren woningen, 136.218 m² bvo (bruto vloeroppervlak) kantoren, 221.902 m² bedrijven en 8.333 m² bvo winkels in de periode 2019–2040.

Parameters grondexploitatieportefeuille

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten. De gemeente maakt alle posten contant. Gesaldeerd ontstaat daardoor de netto contante waarde (NCW) van het project.

Voor een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de portefeuille zijn verschillende externe factoren van invloed. Door de economische ontwikkelingen kan er sprake zijn van prijsstijgingen. In de grondexploitatie wordt daarom gerekend met langjarige gemiddelde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en voor renteontwikkelingen. Een wijziging van de langjarige parameters heeft grote invloed op de uitkomst van de netto contante waarde-berekening (NCW-berekening).

De lange termijn parameters die worden gehanteerd voor de periode 2020 t/m 2029 zijn:

Disconteringsvoet	2,0%
Opbrengstenstijging	1,0% (2020: 3,0%, 2021: 2%)
Kostenstijging	2,0%

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft de berekeningswijze voor voor het percentage rentetoerekening. Langjarig

bedraagt dit percentage voor Rotterdam 1,4%. De uitgevoerde nacalculatie over 2019 leidt tot een percentage van 1,35%.

Daarnaast voert de gemeente jaarlijks een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige indexparameters. Op basis van de analyse is het percentage voor de opbrengstenstijging langjarig verlaagd naar 1% (met uitzondering van een stijging van 3% in 2020 en 2% in 2021). Vanaf 2030 staat de opbrengstenstijging op 0%. Dit is een beheersmaatregel die voortkomt uit het BBV in relatie tot de 10-jaars termijn van de grondexploitaties. Hiermee is duidelijk dat de opbrengstparameter voor de korte termijn meebeweegt met de marktontwikkelingen en voor de lange termijn geleidelijk richting de vastgestelde 0% gaat. Het percentage voor de kostenstijging komt meerjarig op 2% uit.

Raming nog te maken kosten en opbrengsten

De ramingen van de nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten in de grondexploitaties zijn gebaseerd op de inzichten ultimo 2019 en de daarbij behorende inschatting van de uitgangspunten, de parameters en de risico's. Uiteraard is deze inschatting omgeven door onzekerheden en wordt deze periodiek herzien, waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Afhankelijk van de marktomstandigheden zijn er onzekerheden voor de geraamde afzetmogelijkheden voor woning- en werklocaties en voor de mogelijke uitkomsten daarvan.

Toekomstige kosten en opbrengsten (nominaal)	Ultimo 2018 (mln)	Ultimo 2019 (mln)
Apparaatskosten	56	51
Verwervingen	23	34
Bouw- en woonrijpmaken	283	300
Overige kosten	79	76
Totaal kosten	441	461
Gronduitgiften	455	484
Subsidies	2	13
Overige opbrengsten	20	19

Voor project specifieke risico's die zich in een grondexploitatie kunnen voordoen, wordt in de grondexploitatiebegroting een bedrag 'onzekerheidsreserve' opgenomen. Het totaal van de in de individuele grondexploitaties opgenomen onzekerheidsreserves (als onderdeel van de overige kosten) bedraagt ultimo 2019 € 43,0 mln (ultimo 2018: € 51,3 mln). Dit bedrag komt voort uit een simulatie van voor ieder individueel project geïnventariseerde kansen en risico's die gedurende de looptijd van het betreffende project kunnen voortkomen. Als er geen rekening gehouden zou worden met kansen, zou dit bedrag hoger worden.

Het verwachte eindresultaat op netto contante waarde (NCW) van alle projecten (positieve en negatieve resultaten) bedraagt € 162,0 mln (ultimo 2018: € 135,9 mln). Het verwachte eindresultaat op eindwaarde (EW) van alle projecten (positieve en negatieve resultaten) bedraagt € 209,9 mln.

Winstneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
 - Tussentijdse winstnemingen
 - Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutatie van voorzieningen
3. Verliesnemingen

Ad 1

De berekeningsmanier voor tussentijdse winstnemingen, zoals is vastgelegd in de Verordening Financiën Rotterdam, is eind 2017 veranderd door een nadere duiding van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten). In overleg met alle betrokkenen, intern en extern, is een berekeningswijze opgesteld die voldoet aan de BBV-vereisten en die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitaties. Naar mate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is, groeien de onzekerheden. De voorziene grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors tegenvallen. De toegepaste systematiek houdt hiermee rekening. In 2019 heeft wederom een nadere duiding van het BBV plaatsgevonden. In de in 2019 uitgebrachte notitie wordt voorgeschreven dat in de winstberekening de eindwaarde als basis wordt gebruikt. Tot en met 2018 werd binnen de gemeente de netto contante waarde als basis voor de winstberekening gebruikt.

Bij het afsluiten van een positieve grondexploitatie wordt het (resterende) totale saldo als resultaat genomen.

In 2019 heeft een winstneming van € 34,6 mln plaatsgevonden, waarvan ongeveer € 10 mln voortkomt uit de wijziging van NCW naar eindwaarde.

Ad 2

Voorziening verliesgevende grondexploitaties

Bij een negatief NCW-saldo tijdens de looptijd van een plan, treft de gemeente bij de jaarafsluiting een voorziening ter grootte van het negatieve saldo. Aangezien het plansaldo tijdens de looptijd van het project kan veranderen, bepaalt de gemeente aan het einde van het jaar of de benodigde verliesvoorziening groter of kleiner is dan de een jaar eerder getroffen verliesvoorziening.

De verliesvoorziening ultimo 2019 bedraagt € 53,7 mln op contante waarde (ultimo 2018: € 46,9). Op eindwaarde bedraagt de verliesvoorziening € 61,3 mln.

Voorziening Woningbouw

Het doel van de voorziening woningbouw is het financieel afdekken van de overmaat in de programmering. Omdat de komende jaren op een hoge woningbouw productie wordt aangekoerst, is het aanhouden van deze voorziening op dit moment niet nodig.

Ad 3

Verliesnemingen boekt de gemeente alleen bij het afsluiten van een negatieve grondexploitatie.

In 2019 heeft een verliesneming van € 2,1 mln plaatsgevonden.

Het positieve saldo van de resultaatnemingen voegt de gemeente toe aan de algemene middelen.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille bedraagt eind 2019 € 215,5 mln (ultimo 2018 bedroeg dit € 184,2 mln). Dit is de som van alle verwachte positieve projectresultaten (netto contant waarde) van de grondexploitaties in uitvoering (voor de projecten met een negatief saldo wordt een voorziening getroffen).

Verloop verdienvermogen 2019	Bedragen (mln)
Verdienvermogen in jaarverslag 2018	184,2
Wijzigingen grondexploitaties gedurende 2019	69,8
Resultaatnemingen 2019	-32,4
Mutatie voorziening verliesgevende plannen	-6,1

Het verdienvermogen van de grondexploitaties in uitvoering is ten opzichte van 2018 toegenomen met € 31,3 mln. Deze toename komt door:

- een verbetering van € 69,8 mln door aanpassingen in projecten. Dit als gevolg van aanpassing van parameters, hogere opbrengstenramingen en lagere kostenramingen.
- een verslechtering van € 32,4 mln door resultaatnemingen in 2019. In 2019 zijn conform de spelregels tussentijdse winstnemingen op de projecten geboekt. Bij het afsluiten van projecten is definitief resultaat genomen (zowel winst als verlies).
- een dotatie aan de voorziening verliesgevende plannen van € 6,1 mln. Het saldo van projecten met een negatieve netto contante waarde is toegenomen

Het totaal van het verdienvermogen wordt vooral bepaald door de resultaten van de uitbreidingslocatie Nesselande en Park Zestienhoven. De binnenstedelijke locaties dragen beperkt bij aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille. Uitzonderingen hierop zijn de ontwikkelingen Katendrecht en Kop van Zuid. Binnenstedelijke (her)ontwikkeling is namelijk complexer en risicovoller dan de ontwikkeling van uitleggebieden. De kosten voor verwerving zijn bijvoorbeeld hoger en vaak is de grond vervuild. Hoewel dergelijke projecten voor de ruimtelijke ontwikkeling wenselijk zijn, zijn ze zonder de inzet van eigen middelen doorgaans niet haalbaar als ze traditioneel ontwikkeld worden. Daarom zoekt de gemeente naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Omdat er nauwelijks nog positieve projecten aan de portefeuille worden toegevoegd en het aantal grondexploitaties afneemt, staat het verdienvermogen de komende jaren onder druk. De positieve ontwikkeling komt dus voort uit de momenteel gunstige markteffecten binnen de bestaande portefeuille.

Het verdienvermogen 2019 tegen eindwaarde bedraagt € 271,1 mln.

Reserves grondzaken

Afgezien van de onzekerheidsreserve voor project specifieke risico's (zie hierboven), wordt voor project overstijgende risico's de benodigde weerstandscapaciteit voor de grondexploitatieportefeuille berekend. Deze is onderdeel van het Weerstandsvermogen van de gemeente Rotterdam. Dit in lijn met de beleidsnota Weerstandsvermogen zoals die door de gemeenteraad is vastgesteld op 15 maart 2012.

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt met een risicoanalyse voor verschillende scenario's het financiële effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. De benodigde weerstandscapaciteit ultimo 2019 bedraagt € 84 mln (ultimo 2018: € 83 mln).

Interbestuurlijk toezicht

Interbestuurlijk toezicht

Het college van B&W is een bestuursovereenkomst aangegaan met de Provincie Zuid-Holland inzake het interbestuurlijk toezicht. De aanleiding voor het opstellen van de bestuursovereenkomst ligt in de Wet revitalisering generiek toezicht, die op 1 oktober 2012 in werking is getreden. Deze wet beoogt de interbestuurlijke lasten te verminderen en het toezicht te versoberen. Met de inwerkingtreding van de wet is een groot aantal toezichtbepalingen in diverse wetten (specifiek toezicht) komen te vervallen. Daarvoor in de plaats komt een meer generieke aanpak van het interbestuurlijk toezicht. De instrumenten van het generiek toezicht voor de provincie zijn de algemene bepalingen over schorsing en vernietiging en indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing, die in de Gemeente- en Provinciewet zijn opgenomen.

Met het aangaan van de bestuursovereenkomst heeft de gemeente zich verplicht om ieder jaar bij de jaarstukken een paragraaf 'Interbestuurlijk toezicht' op te nemen. In die paragraaf geeft de gemeente met behulp van de kleuren groen, oranje en rood aan of de gemeente voldoet aan de wettelijke vereisten op het gebied van financiën, ruimtelijke ordening, omgevingsrecht, monumentenzorg, archief- en informatiebeheer en huisvesting vergunninghouders. Met de bestuursovereenkomst verplicht de provincie zich vervolgens om het toezicht op een sobere, proportionele en risicogerichte manier vorm te geven en alleen te interveniëren of nadere informatie op te vragen als daar aanleiding toe is.

Onderdeel	Groen /Oranje /Rood	Toelichting
Financiën		
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Groen	Zowel de jaarbegroting als de meerjarenraming zijn sluitend en structureel in evenwicht. Alle structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
Is er reden voor extra aandacht?	Nee	
Ruimtelijke ordening		
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 14.2 Omgevingsverordening)	Oranje	Bij actualisering van bestemmingsplannen (gebiedsbestemmingsplannen) worden aanpassingen conform de Omgevingsverordening afgewogen en uitgevoerd. Bij de overige nieuwe bestemmingsplannen (projectbestemmingsplannen) wordt de Omgevingsverordening als uitgangspunt gehanteerd.
Is er reden voor extra aandacht?	Nee	
Omgevingsrecht		

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad.	Groen	Het 'Meerjarenplan BWT 2018-2021' is in 2018 vastgesteld en voorgelegd aan de gemeenteraad: onderdeel hiervan zijn een risicomatrix en jaarrapportages. Volgend jaar wordt gestart met de voorbereidingen voor het meerjarenplan 2021-2024.
Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		

Is er reden voor extra aandacht?	Nee

Monumentenzorg

De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten	Groen	De gemeente Rotterdam heeft sinds 1991 een geïntegreerde commissie voor Welstand en Monumenten. Momenteel bestaat de commissie uit 7 leden, waarvan twee leden specifieke expertise hebben op het gebied van erfgoed en restauratie.

Is er reden voor extra aandacht?	Nee

Archief- en informatiebeheer

Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde	Oranje	De informatiehuishouding van de gemeente Rotterdam is nog hybride. Wel wordt gestuurd op digitale archivering middels concernbrede programma's DWARSS en GERS. Bij het stadsarchief is sprake van achterstand in het toegankelijk maken en materieel verzorgen van 3400 m particuliere archieven en 1,3 miljoen objecten in collecties. Hoewel het e-depot van cruciaal belang is voor duurzame toegankelijkheid van digitale informatie, is er te weinig specialistische kennis en capaciteit beschikbaar voor de toestroom van nieuwe digitale archieven.

Is er reden voor extra aandacht?	Nee

Huisvesting Vergunninghouders		Gevraagde informatie	Stand van zaken
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	Oranje	Voorsprong/Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	Achterstand van 122 personen
		Fase interventieladder op 1 januari	Informatie opvragen en valideren

Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	217 personen

	In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	201 personen
	Voorsprong/Achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar	Achterstand van 138 personen
	Fase interventieladder op 1 juli	Informatie opvragen en valideren
	Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	217 personen
	In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	291 personen
	Voorsprong/Achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar	Achterstand van 64 personen
	Fase interventieladder op 31 december	Informatie opvragen en valideren
	Toelichting	
	Belangrijkste reden voor de achterstand is: in de eerste 8 maanden van het jaar kregen we relatief weinig koppelingen, voor de corporaties is het niet mogelijk in de laatste maanden van het jaar meer dan de helft van de taakstelling te halen. Dit heeft ook te maken met het feit dat er jaarlijks steeds minder sociale huurwoningen vrij komen en de druk op deze sociale huurmarkt in 2019 enorm is toegenomen.	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee	De achterstand is in principe goed in te halen in de eerste helft van 2020 omdat de taakstelling voor de eerste helft van 2020 relatief laag is (199 personen). Het behalen van de taakstelling heeft reeds continu onze aandacht.

Investeringskredieten

Pagina 101

Investeringskredieten

In deze paragraaf wordt een overzicht van de gevoteerde investeringskredieten gepresenteerd. De raad voteert kredieten om meerjarige investeringsuitgaven en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang en afsluiting van het gevoteerde krediet.

[Beleidskredieten](#)[Lopende kredieten](#)[Afgesloten kredieten](#)

Beleidskredieten

De gemeente doet nieuwe investeringen en uitbreidingsinvesteringen op basis van een [stadsvisie](#) en de investeringsstrategie die hierop is geënt. Vervangingsinvesteringen worden gedaan nadat de levensduur van gemeentelijke bezittingen (de 'activa') voorbij is. Soms investeert de gemeente om de levensduur van activa te verlengen, de kwaliteit van bestaande activa te verhogen of te voldoen aan nieuwe wettelijke voorschriften.

Sommige investeringen zijn rendabel. Zij verdienen zichzelf in korte tijd terug. Als investeringen rendabel en financiële risico's beperkt zijn, dan kunnen ze in beginsel door marktpartijen worden gedaan. De gemeente wil het investerend vermogen van deze marktpartijen zo goed mogelijk benutten. Daarnaast wil de gemeente borgen dat het zelf over voldoende investerend vermogen beschikt om maatschappelijk gewenste investeringen te doen die marktpartijen niet of niet zonder bijdrage van de overheid doen. De gemeente zoekt actief naar samenwerking met de andere overheden.

Lopende investeringen

Dit overzicht bevat per programma de lopende investeringskredieten. De lopende investeringskredieten zijn door de gemeenteraad goedgekeurd (gevoteerd) en worden niet afgesloten met deze jaarrekening omdat ze nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

In onderstaande tabel is per krediet een beschrijving en een overzicht met detailinformatie opgenomen. De detailinformatie bevat de gerealiseerde uitgaven, de reeds ontvangen bijdragen van derden en de netto investering, oftewel het eigen geld dat de gemeente reeds aan de investering heeft uitgegeven. Indien sprake is van een verschil groter dan of gelijk aan € 500 tussen de raming 2019 en de realisatie 2019, of als het krediet is overschreden, dan is een verantwoording opgenomen.

Tekst

Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie -Raming 2019	Restant krediet
Bestuur en dienstverlening	3.050	64	456	600	-144	2.529
Vervanging Gemeentelijke	1.700	0	0	0	0	1.700
Basis Administratie (GBA)						
Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet
Bestuur en dienstverlening	3.050	64	456	600	-144	2.529
Vervanging Gemeentelijke	1.700	0	0	0	0	1.700
Basis Administratie (GBA)						

Doel krediet: De vervanging van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) vindt plaats onder de naam Operatie BRP (Basisregistratie Personen). Gemeenten kunnen op termijn aansluiten op deze voorziening met Burgerzakenmodules.

Verantwoording: Dit betreft een landelijke project dat al jaren stagneert. Momenteel wordt onderzocht of dit project nog zal worden voortgezet.

Rotterdams taakveld: 0.2 - Burgerzaken

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	0	0	0
(Rotterdams geld)			

Digitalisering Persoonskaarten 1.000 64 243 250 -7 693

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Bestuur en dienstverlening	3.050	64	456	600	-144	2.529
Digitalisering	1.000	64	243	250	-7	693
Persoonskaarten						

Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor digitalisering van persoonskaarten en akten voor de raadpleging voor onder meer nalatenschapsonderzoeken en informatieverzoeken. Digitalisering is noodzakelijk voor de concernhuisvesting en centrale opslag bij het Stadsarchief.

Rotterdams taakveld: 0.2 - Burgerzaken

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	307	64	243
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	307	64	243
(Rotterdams geld)			

Website Stadsarchief 350 0 213 350 -137 137

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Bestuur en dienstverlening	3.050	64	456	600	-144	2.529
Website	350	0	213	350	-137	137
Stadsarchief						

Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor de vernieuwing van de website van het Stadsarchief in het

Rotterdams taakveld: 5.4.a - Musea - Stadsarchief

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	213	0	213
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	213	0	213
(Rotterdams geld)			

Openbare orde en veiligheid	4.196	152	1.454	1.878	-424	2.590

Modernisering Schiebruggen -	2.166	0	0	0	0	2.166
Maatregelen t.b.v. de						
afstandsbediening						
Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie	krediet
					-Raming	
					2019	

Openbare orde en veiligheid	4.196	152	1.454	1.878	-424	2.590

Modernisering Schiebruggen -	2.166	0	0	0	0	2.166
Maatregelen t.b.v. de						
afstandsbediening						

Doel krediet: Modernisering en centralisering Schiebruggen, levensduurverlengend onderhoud aan de elektrotechnische installaties en ombouw naar afstandbediening van 17 bruggen en sluizen op en rond de Schie. Uitvoering verloopt in delen vanaf 2019 t/m 2023. Dit betreft investeringsdeel 2 van 2, de maatregelen t.b.v. de afstandsbediening.

Verantwoording: De voorbereiding loopt langer door dan verwacht waardoor de aanvang van de investering in 2020 plaats vinden.

Rotterdams taakveld: 2.1.c - Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams	0	0	0
geld)			

Inrijbeperkende maatregelen	2.030	152	1.454	1.878	-424	424
Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Openbare orde en	4.196	152	1.454	1.878	-424	2.590
veiligheid						

Inrijbeperkende	2.030	152	1.454	1.878	-424	424

Doel krediet: Rotterdam is een aantrekkelijke en toegankelijke stad met verschillende uitgaansgebieden en grote evenementen waar veel publiek op af komt. Rotterdam moet echter door de aanslagen in recente jaren in verschillende Europese steden, extra alert zijn op locaties waar veel mensen bijeen komen. Het college wil deze locaties de nodige bescherming bieden door de fysieke weerbaarheid te vergroten. Uitgangspunt daarbij is dat Rotterdam een aantrekkelijke en toegankelijke stad blijft, en zoveel mogelijk bescherming biedt voor grote groepen mensen die in de stad uitgaan en recreëren.

Verantwoording: Op de locaties Witte de Withstraat en de Meent zijn inrijbeperkende maatregelen gerealiseerd in de vorm van hekken, paaltjes en fietsnietjes langs de terrassen en trottoirs. Het realiseren van de hekken en paaltjes bleek gunstiger dan vooraf ingeschat, waardoor de aanschafkosten lager uitvielen.

Rotterdams taakveld: 1.2.b - Openbare orde en veiligheid - Veiligheid

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.606	152	1.454
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.606	152	1.454
(Rotterdams geld)			

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Stelpost straatparkeren 2011	2.000	871	761	294	467	368
Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Stelpost	2.000	871	761	294	467	368
straatparkeren 2011						

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de invoering van betaald parkeren in nieuwe gebieden en het vervangen van parkeerautomaten op straat.

Rotterdams taakveld: 0.63 - Parkeerbelasting

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.632	871	761
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.632	871	761
(Rotterdams geld)			

H6-weg Hoek van Holland	17.991	4.207	5.330	6.233	-903	8.455
Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet

fase 2*

Raming 2019

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
H6-weg Hoek van	17.991	4.207	5.330	6.233	-903	8.455
Holland fase 2*						

Doel krediet: Het krediet betreft de aanleg van de H6-weg, aansluitend op de Hoekse Lijn, waarmee Hoek van Holland een tweede (calamiteiten-) ontsluiting krijgt en het dorp wordt ontlast van verkeersdruk.

Verantwoording: De fysieke afronding van het project is op de rand van 2019 opgeleverd. De verantwoording door de leverancier heeft nog niet plaatsgevonden. Hierdoor komt dit ten laste van 2020.

*Het krediet 'H6-weg Hoek van Holland fase 2 vervolg' is in de begroting 2020 samengevoegd met dit krediet (H6-weg Hoek van Holland fase 2).

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	9.537	4.207	5.330
Bijdragen van derden	5.453	692	4.761
Netto investering	4.083	3.514	569
(Rotterdams geld)			

Aanpassing verkeerslichten	1.700	1.407	75	294	-219	218
ivm Maastunnel renovatie						

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet

Raming 2019

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Aanpassing	1.700	1.407	75	294	-219	218
verkeerslichten ivm						
Maastunnel renovatie						

Doel krediet: Een van de werkzaamheden tijdens de renovatie van de Maastunnel is de vervanging van de verkeersregelingsinstallaties (VLI).

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.482	1.407	75
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.482	1.407	75
(Rotterdams geld)			

Beter Benutten -	2.040	715	763	324	439	561
Bereikbaarheid						

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet

Raming 2019

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Beter Benutten -	2.040	715	763	324	439	561
Bereikbaarheid						

Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 waren diverse intensiveringen opgenomen voor het programma Verkeer en Vervoer. Een deel van deze middelen wordt ingezet voor investeringen.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.478	715	763
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.478	715	763
(Rotterdams geld)			

Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	400	378	1.132	-754	754

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Beter Benutten -	1.532	400	378	1.132	-754	754
Fietsbeleid						

Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 zijn diverse intensiveringen opgenomen voor het programma Verkeer en Vervoer. Een deel van deze middelen wordt ingezet voor investeringen.

Verantwoording: De werkzaamheden met betrekking tot het project Rijgedrag en Doorstroming zijn door technische problemen doorgeschoven naar het jaar 2020.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	778	400	378
Bijdragen van derden	77	0	77
Netto investering	701	400	301
(Rotterdams geld)			

Beter Benutten Fietsen	1.500	1.382	1	65	-64	117

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Beter Benutten	1.500	1.382	1	65	-64	117
Fietsen						

Doel krediet: Het krediet gaat om een eigen bijdrage voor de fietsverbinding Feijenoord-Kralingen en ontbrekende fietsschakels in de regio, zoals beschreven in het programma Beter Benutten. Daarnaast investeren het Rijk, de stadsregio Rotterdam, naastgelegen gemeenten en het subsidieprogramma RAL (luchtkwaliteit) in dit gebied.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.383	1.382	1
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.383	1.382	1
(Rotterdams geld)			

Bushaltetoegankelijkheid 2015 5.000 2.484 561 750 -189 1.955

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Bushaltetoegankelijkheid 5.000 2.484 561 750 -189 1.955

2015

Doel krediet: Toegankelijk maken van zoveel mogelijk bushaltes, minimaal 62% conform landelijke wetgeving en afspraken met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.

Rotterdams taakveld: 2.5 - Openbaar vervoer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	3.045	2.484	561
Bijdragen van derden	159	39	120
Netto investering	2.886	2.445	441
(Rotterdams geld)			

Fysieke Maatregelen 2.697 2.649 48 48 0 0

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Fysieke Maatregelen 2.697 2.649 48 48 0 0

Verkeersveiligheid 2015

Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	2.697	2.649	48				
							Bijdragen van derden	697	596	102				
							Netto investering	2.000	2.053	-53				
							(Rotterdams geld)							
Fysieke Maatregelen	3.395	1.274	752	1.435	-683	1.369	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
														Raming 2019
							Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637	
							Fysieke Maatregelen	3.395	1.274	752	1.435	-683	1.369	
							Verkeersveiligheid 2016							
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.														
Verantwoording: De black-spots Heemraadsplein en Beukelsdijk zijn doorgeschoven naar het jaar 2020.														
Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling														
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	2.026	1.274	752				
							Bijdragen van derden	272	19	253				
							Netto investering	1.754	1.254	499				
							(Rotterdams geld)							
Fysieke Maatregelen	3.200	0	1.534	500	1.034	1.666	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
														Raming 2019
							Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637	
							Fysieke Maatregelen	3.200	0	1.534	500	1.034	1.666	
							Verkeersveiligheid 2019							
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.														
Verantwoording: De black-spots Mathenesserlaan, Vierambachtstraat en Aveling zijn duurder uitgevallen dan geraamd.														
Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling														
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				

								realisatie	t/m 2018	2019				
								Realisatie	1.534	0	1.534			
								Bijdragen van derden	141	0	141			
								Netto investering	1.393	0	1.393			
								(Rotterdams geld)						
Vervanging	5.697	5.691	12	6	6	-6	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
verkeersregelinstallaties 2016									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
								Raming 2019						
								Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Vervanging	5.697	5.691	12	6	6	-6								
verkeersregelinstallaties														
2016														
								Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van diverse verkeersregelinstallaties op meerdere kruispunten na einde levensduur.						
								Verantwoording: Op het krediet is er sprake van een minimale overschrijding van het toegekende bedrag. Deze overschrijding zal niet groter worden omdat er geen extra kosten worden verwacht.						
								Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling						
								Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
									realisatie	t/m 2018	2019			
								Realisatie	5.703	5.691	12			
								Bijdragen van derden	0	0	0			
								Netto investering	5.703	5.691	12			
								(Rotterdams geld)						
Vervanging	4.812	2.915	1.507	700	807	390	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
Verkeersregelinstallaties 2018									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
								Raming 2019						
								Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Vervanging	4.812	2.915	1.507	700	807	390								
Verkeersregelinstallaties														
2018														
								Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van diverse verkeersregelinstallaties op meerdere kruispunten na einde levensduur.						
								Verantwoording: De kosten van Aveling Noord zijn door scope-wijzigingen hoger uitgevallen dan verwacht. Verder zijn de projecten in de markt gezet waardoor deze duurder uitvielen.						
								Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling						
								Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			

							realisatie	t/m 2018	2019					
							Realisatie	4.422	2.915	1.507				
							Bijdragen van derden	0	0	0				
							Netto investering	4.422	2.915	1.507				
							(Rotterdams geld)							
Vervanging	3.900	0	2.468	1.875	593	1.432	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
verkeersregelinstallaties 2019									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
														Raming 2019
							Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637	
Vervanging	3.900	0	2.468	1.875	593	1.432								
verkeersregelinstallaties														
2019														
							Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van diverse verkeersregelinstallaties op meerdere kruispunten na einde levensduur.							
							Verantwoording: De uitvoeringswerkzaamheden van diverse verkeersregelinstallaties zijn naar voren geschoven waardoor de gerealiseerde lasten hoger zijn uitgevallen dan begroot.							
							Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling							
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	2.468	0	2.468				
							Bijdragen van derden	3	0	3				
							Netto investering	2.466	0	2.466				
							(Rotterdams geld)							
Centrum Fiets As	3.532	2.251	24	500	-476	1.257	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
														Raming 2019
							Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637	
Centrum Fiets As	3.532	2.251	24	500	-476	1.257								
							Doel krediet: Het project Centrum Fiets As heeft als doel verbetering van de bestaande fysieke fietsinfrastructuur.							
							Verantwoording: * Per abuis stond in de Jaarstukken 20018 de bijdragen derden opgenomen voor een bedrag van € 1.002. Dit had € 1.653 moeten zijn.							
							Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling							
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				

							Realisatie	2.275	2.251	24				
							Bijdragen van derden	1.580	1.653	-73				
							Netto investering	695	598	97				
							(Rotterdams geld)							
Fietspaden 2019	2.926	0	1.370	1.453	-83	1.556	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
								Raming 2019						
								Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Fietspaden 2019	2.926			1.370	1.453	-83	1.556							
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor het aanleggen van circa 20 fietspaden, het aanbrengen van fietspadverlichting en verbeteringen in het recreatieve knooppunten netwerk.														
Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling														
								Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
									realisatie	t/m 2018	2019			
Realisatie								1.370	0	1.370				
Bijdragen van derden								0	0	0				
Netto investering								1.370	0	1.370				
(Rotterdams geld)														
Fietspaden 2018	1.030	582	448	448	0	0	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
								Raming 2019						
								Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Fietspaden 2018	1.030			448	448	0	0							
Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor het verlengen of verbeteren van vier fietspaden aan: het Terletpad (Rotterdam The Hague Airport), de Argonautenweg/Jasonweg, de Krabbendijkestraat en de Hoge Boezem.														
Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling														
								Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
									realisatie	t/m 2018	2019			
Realisatie								1.030	582	448				
Bijdragen van derden								295	0	295				
Netto investering								735	582	153				
(Rotterdams geld)														
Fietsroutes (restant)	1.337	429	312	704	-392	596	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	

Raming 2019

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Fietsroutes (restant)	1.337	429	312	704	-392	596

Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor de gefaseerde aanleg van een klein deel van een aantrekkelijke fiets- en looproute voor recreatie en woon- en werkverkeer vanaf de A20 tot aan het centrum (volgens de door de gemeenteraad op 12 november 2015 aangenomen motie Rotte fietspad).

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	741	429	312
Bijdragen van derden	1	1	0
Netto investering (Rotterdams geld)	740	428	312

Fietsvoorziening OV haltes 469 497 29 0 29 -57

Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
Fietsvoorziening OV haltes	469	497	29	0	29	-57

Doel krediet: In samenwerking met de RET en Metropoolregio Rotterdam Den Haag worden er fietsparkeervoorzieningen gerealiseerd ter hoogte van OV haltes. Deze ontwikkeling past binnen het vastgestelde Fietsplan.

Verantwoording: Het krediet is abusievelijk (2019) niet opgehoogd met bijkomende bijdragen van de MRDH (Metropoolregio Rotterdam Den Haag). Hierdoor is het krediet overschreden.

Rotterdams taakveld: 2.5 - Openbaar vervoer

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	526	497	29
Bijdragen van derden	504	442	62
Netto investering (Rotterdams geld)	22	55	-33

Oprit verlengde Willemsbrug 168 14 57 153 -96 96

Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

								Oprit verlengde	168	14	57	153		-96	96
								Willemsbrug							
								Doel krediet: Het project Willemsbrug heeft als doel het verbeteren van de bestaande fysieke fietsinfrastructuur.							
								Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling							
								Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
									realisatie	t/m 2018	2019				
								Realisatie	71	14	57				
								Bijdragen van derden	22	0	22				
								Netto investering	49	14	35				
								(Rotterdams geld)							
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	1.318	1.284	4.204	-2.920	5.417		Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
										t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
													Raming 2019		
								Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637	
								Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	1.318	1.284	4.204	-2.920	5.417	
								Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het project buitenruimte en infrastructuur ter hoogte van het station Hoek van Holland Haven. Voor de kapitaallasten die ontstaan ontvangt de gemeente jaarlijkse bijdragen van externe.							
								Verantwoording: Het project is vanwege uitstel van de Hoekse lijn-Metro aan Zee met een half jaar vertraagd. Daarnaast is een ander projectonderdeel vertraagd in de voorbereiding. Vanwege vertragingen vindt de realisatie plaats in het jaar 2020.							
								Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling							
								Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
									realisatie	t/m 2018	2019				
								Realisatie	2.602	1.318	1.284				
								Bijdragen van derden	383	0	383				
								Netto investering	2.219	1.318	901				
								(Rotterdams geld)							
Parkeersysteem met camerabeveiliging voor P+R Meijersplein en Melanchtonweg	682	0	0	0	0	682		Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
										t/m 2018	2019	2019	Realisatie	krediet	
													-Raming		
													2019		
								Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637	
								Parkeersysteem met	682	0	0	0	0	682	

camerabeveiliging voor P+R

Meijersplein en

Melanchtonweg

Doel krediet: Het inrichten van de P&R-terreinen Meijersplein en Melanchtonweg met een vernieuwd parkeersysteem en camerabeveiliging.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	0	0	0

Uitbreiding fietsparkeren 408 0 8 40 -32 400
in pandig

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Uitbreiding 408 0 8 40 -32 400
fietsparkeren
in pandig

Doel krediet: Het realiseren van fietsenstallingen in parkeergarages en deze voorzien van een toegangscontrolesysteem en camerabeveiliging.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	8	0	8
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8	0	8

Uitbreiding van beheer op 305 0 0 0 0 305
afstand in stallingsgarages

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Uitbreiding van beheer op 305 0 0 0 0 305
afstand in stallingsgarages

Doel krediet: Investeren in parkeersystemen en camerasystemen waardoor de stallingsgarages op afstand beheerd kunnen worden.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	0	0	0
(Rotterdams geld)			

Uitbreiding van laadinfra in
parkeergarages

1.749 0 375 867 -492 1.374

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Uitbreiding van laadinfra in parkeergarages	1.749	0	375	867	-492	1.374

Doel krediet: Het inrichten van 10% van alle parkeerplaatsen in parkeergarages voor het opladen van elektrische voertuigen.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	375	0	375
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	375	0	375
(Rotterdams geld)			

Brandmeldinstallatie/ CO-LPG
detectie veiligheid in
parkeergarages

2.122 0 242 673 -431 1.880

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie	krediet
					-Raming	
					2019	

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages	2.122	0	242	673	-431	1.880

Doel krediet: De parkeergarages Schouwburgplein 1, Kralingse Zoom, Meent, Museumpark, Boompjes en Veranda laten voldoen aan de eisen van de veiligheidsregio en NEN-normeringen van het bouwbesluit.

List bekabeling wordt aangebracht, sprinklerinstallaties vervangen en ventilatiesystemen worden aangepast. Daarnaast moet ook de gas-en LPG detectietiesysteem worden vervangen.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
								realisatie	t/m 2018	2019			
							Realisatie	242	0	242			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering (Rotterdams geld)	242	0	242			
Telefoniedekking in parkeergarages	570	0	293	570	-276	276	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
							Raming 2019						
							Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
							Telefoniedekking in parkeergarages	570	0	293	570	-276	276
							Doel krediet: De gemeentelijke parkeergarages aansluiten op het mobiele netwerk.						
							Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren						
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
								realisatie	t/m 2018	2019			
							Realisatie	293	0	293			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering (Rotterdams geld)	293	0	293			
Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	0	0	0	5.995	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie	krediet
							-Raming						
							2019						
							Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637
							Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	0	0	0	5.995
							Doel krediet: Vervangen van de huidige parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen in gemeentelijke parkeergarages en P+R terreinen.						
							Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren						
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
								realisatie	t/m 2018	2019			
							Realisatie	0	0	0			
							Bijdragen van derden	0	0	0			

Pagina 577 van 1042

Raming

2019

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Toegangscontrolesystemen 1.248 0 0 0 0 1.248

stallingsgarages

moderniseren

Doel krediet: Moderniseren van het toegangscontrolesystemen (TCS) van stallingsgarages.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	0	0	0
(Rotterdams geld)			

Uitbreiding aantal 1.504 0 60 376 -316 1.444

fietstrommels

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet

Raming 2019

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Uitbreiding aantal 1.504 0 60 376 -316 1.444

fietstrommels

Doel krediet: Het aantal fietstrommels dient deze collegeperiode jaarlijks uitgebreid te worden met 80

nieuwe fietstrommels.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	60	0	60
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	60	0	60
(Rotterdams geld)			

Centralisatie 198 0 99 198 -99 99

parkeermanagementsysteem

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet

Raming

2019

Verkeer en vervoer	88.515	29.085	18.794	23.843	-5.049	40.637

Centralisatie 198 0 99 198 -99 99

parkeermanagementsysteem

Doel krediet: Het centraliseren van het parkeermanagementsysteem voor 13 locaties van gemeente Rotterdam.			
Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren			
Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	99	0	99
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	99	0	99

Cultuur, sport en recreatie	1.000	497	15	150	-135	488

Inrichting zwembad Hart van Zuid	1.000	497	15	150	-135	488	Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Cultuur, sport en recreatie	1.000	497	15	150	-135	488
Inrichting zwembad Hart van Zuid	1.000	497	15	150	-135	488

Doel krediet: Vóór het in exploitatie nemen van het nieuwe zwembad Hart van Zuid is het wenselijk om een aantal aanvullingen op het programma van eisen te doen. Deze aanpassingen zullen ervoor zorgen dat het exploiteren van het nieuwe zwembad beter aansluit op de behoefte van zijn gebruikers en de doelstelling van de gemeente Rotterdam.

Rotterdams taakveld: 5.2 - Sportaccommodaties			
Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	512	497	15
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	512	497	15

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Vervoer en Materieel 2018 - 2022*	155.000	25.599	26.267	26.000	267	103.134	Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Vervoer en Materieel 2018 - 2022*	155.000	25.599	26.267	26.000	267	103.134

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de jaarlijkse aanschaf van voertuigen en middelen van de onderhoudswerkplaats door het bedrijfsonderdeel Vervoer & Materieel. De kapitaallasten die voortvloeien uit de jaarlijks terugkerende investering wordt terugverdiend vanuit de exploitatie van Vervoer & Materieel.

**In voorgaande jaren zijn diverse kredieten beschikbaar gesteld voor Vervoer & Materieel. Deze zijn nu opgesplitst.*

**Dit krediet is aangevraagd onder de naam "Lease voertuigen/Werktuigen 2018 -2022".*

Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	51.866	25.599	26.267
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	51.866	25.599	26.267
(Rotterdams geld)			

Inzamelmiddelen GFT 2017, 2018

5.524 1.291 1.081 1.460 -379 3.152

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Inzamelmiddelen 5.524 1.291 1.081 1.460 -379 3.152

GFT 2017, 2018

Doel krediet: Dit betreft het krediet voor de aanschaf van GFT-bakken (groente, fruit en tuinafval) in het kader van de uitrol van gescheiden GFT-inzameling in laagbouw wijken.

Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	2.371	1.291	1.081
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	2.371	1.291	1.081
(Rotterdams geld)			

Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022

19.000 3.726 1.777 3.800 -2.023 13.497

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Inzamelmiddelen 19.000 3.726 1.777 3.800 -2.023 13.497

Containers 2018 t/m 2022

Doel krediet: Krediet wordt ingezet voor het vervangen van bestaande ondergrondse containers

(binnenbakken), Rotterdambakken, containers milieuparken en containers voor containerservice.

Verantwoording: In 2019 heeft een onderbesteding plaatsgevonden omdat er voorraad containers aanwezig waren uit 2018. Deze werden eerst geplaatst alvorens er nieuwe werden besteld.

Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	5.503	3.726	1.777
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.503	3.726	1.777

Vervanging Prullenbakken 4.000 456 804 800 4 2.740

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Vervanging	4.000	456	804	800	4	2.740
Prullenbakken						

Doel krediet: Het aantal prullenbakken uitbreiden en waar nodig vervangen.

Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.260	456	804
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.260	456	804

Vervanging vrijval riolen 196.700 111.112 39.871 40.328 -457 45.716

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Vervanging vrijval riolen	196.700	111.112	39.871	40.328	-457	45.716

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het in stand houden van een robuust rioolstelsel. Hiervoor is het nodig delen van het rioolstelsel te vervangen volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2016-2020. Hiermee voldoet het college aan doelstellingen en langetermijnvisie van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstromen te scheiden en de sponswerking van de buitenruimte te benutten.

Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	150.984	111.112	39.871
Bijdragen van derden	14.256	6.330	7.926
Netto investering	136.728	104.782	31.945
(Rotterdams geld)			

Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020

61.073 28.802 9.436 12.555 -3.119 22.834

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020

61.073 28.802 9.436 12.555 -3.119 22.834

Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van oude (bestaande) kapitaalgoederen (vanuit Gemeentelijk Rioleringsplan 3), als gevolg van economische veroudering of slijtage.

Verantwoording: Doordat projecten bij de onderdelen gemaalrenovaties en persleidingen meer voorbereiding vergden dan verwacht is de uitvoering op deze onderdelen achter gebleven.

Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	38.239	28.802	9.436
Bijdragen van derden	2	0	2
Netto investering	38.236	28.802	9.434
(Rotterdams geld)			

Vervanging civiele kunstwerken

48.182 43.337 581 1.338 -757 4.265

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Vervanging civiele kunstwerken

48.182 43.337 581 1.338 -757 4.265

Doel: Dit gaat om het doorlopende krediet voor de uitvoering van noodzakelijke maatregelen aan stedelijke kapitaalgoederen, waaronder:

- sluisen en beweegbare bruggen
- vervanging van de rijksmonumentale roltrappen van het Maastunnelcomplex
- bruggen, kademuuren en glooiingen

Verantwoording: De uitvoering van het project Nassaukade vindt plaats door het Havenbedrijf

Rotterdam. Na de verwachte oplevering (voorjaar 2020) zal het Havenbedrijf het komende aandeel dat ten laste van de gemeente komt in rekening brengen.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	43.917	43.337	581
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	43.917	43.337	581

Maastunnel renovatie 237.800 117.622 45.984 66.834 -20.850 74.194

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
		Raming 2019				
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Maastunnel renovatie	237.800	117.622	45.984	66.834	-20.850	74.194

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de voorbereidingsfase en de uitvoeringsfase van de renovatie van de Maastunnel.

Verantwoording: Binnen de raming is rekening gehouden met een onzekerheidsreserve om te komen tot 85% onderschrijdingswaarde. Door de projectorganisatie Maastunnel en de ambtelijk opdrachtgever is geconcludeerd dat deze onzekerheidsreserve niet aangewend zal worden.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	163.606	117.622	45.984
Bijdragen van derden	1.961	0	1.961
Netto investering (Rotterdams geld)	161.645	117.622	44.024

Openbare verlichting 2017-2022* 10.967 3.142 1.620 2.364 -745 6.205

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
		Raming 2019				
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Openbare verlichting	10.967	3.142	1.620	2.364	-745	6.205
2017-2022*						

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de vervangingsopgave van lichtmasten en armaturen in de periode 2017-2020. Rotterdam hanteert voor lichtmasten een technische levensduur van 30 jaar. Na 30 jaar wordt het lichtontwerp van een straat herzien en worden masten eventueel vervangen.

Verantwoording: Voor de versnelde ombouw van de straatverlichting naar LED is in 2019 een aanvullend krediet aangevraagd. Door de late besluitvorming omtrent de toekenning van dit krediet zijn ook de projecten van het reguliere investeringskrediet vertraagd.

**Dit krediet werd in eerdere P&C documenten gepresenteerd als 'Openbare verlichting 2017-2020'.*

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	4.761	3.142	1.620
Bijdragen van derden	2	0	2
Netto investering	4.759	3.142	1.617
(Rotterdams geld)			

Assetbeheersysteem SB	1.015	105	2	103	-101	908	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295							
Assetbeheersysteem	1.015	105	2	103	-101	908							
SB													

Doel krediet: Voor het beheer van de stad is behoefte aan een nieuw integraal assetbeheersysteem (beheer van waardevolle bedrijfsmiddelen). Enerzijds komt deze behoefte voort uit het bereiken van het eind van de technische levensduur van een deel van de huidige assetbeheersystemen of uit het nog onder de oude legacy-omgeving draaien van het systeem. Anderzijds is de verwachting dat de overgang op één nieuw assetbeheersysteem de verdere invoering van de gebiedsgerichte aanpak en de integrale manier van beheren, sterk positief zal beïnvloeden. Bij het integraal beheer gebruiken alle afdelingen binnen het gemeentelijk cluster Stadsbeheer dezelfde systemen.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	107	105	2
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	107	105	2
(Rotterdams geld)			

Blauwe verbinding fase 2	7.026	4.354	46	12	34	2.626	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295							
Blauwe verbinding	7.026	4.354	46	12	34	2.626							

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	4.400	4.354	46
Bijdragen van derden	3.822	3.822	0
Netto investering	578	532	46
(Rotterdams geld)			

Doel krediet: Volgens het beleidsplan Begraven en Cremeren 2016-2019 pleegt de gemeente noodzakelijke investeringen op voorzieningen op actieve begraafplaatsen en het crematorium. Dit krediet is bedoeld voor de restauratie van de aula van de monumentale begraafplaats in Crooswijk (de kapel is een rijksmonument). Verder bleek uit een inspectie dat de totale kapel voor renovatie in aanmerking moet komen. Dit betekent dat een gedeelte van de investering ook nodig zal zijn om het rijksmonument in het geheel te restaureren.

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	541	528	13
Bijdragen van derden	59	47	12
Netto investering	481	481	1
(Rotterdams geld)			

Pagina 585 van 1042

Bruggen en tunnels	34.525	30.816	2.290	3.412	-1.121	1.419

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet om reeds bestaande kapitaalgoederen bij einde levensduur te vervangen of herstellen.

Verantwoording: De investering betreft het garagecomplex van de Maastunnel. De onderbesteding is het gevolg van een voordelige aanbesteding en het doorschuiven van circa € 300 aan werkzaamheden naar 2020.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	33.106	30.816	2.290
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	33.106	30.816	2.290

Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	1.247	64	137	-73	73
Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	1.247	64	137	-73	73

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van een thema vak natuurbegraven, om een nieuwe begraafmogelijkheid op begraafplaats Hofwijk te realiseren.

Rotterdams taakveld: 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	1.311	1.247	64
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.311	1.247	64

Wastemanagementsysteem	2.038	338	321	1.200	-879	1.379
Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Wastemanagementsysteem	2.038	338	321	1.200	-879	1.379

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanschaf en invoering van een ICT-systeem

(Wastemanagement-systeem). Het doel is efficiënter en minder arbeidsintensief werken in het primaire

proces en bij de administratieve ondersteuning van Inzameling & Hergebruik.

Verantwoording: Er zijn twee redenen waarom het krediet nog niet benut is. Enerzijds is de voortgang vertraagd anderzijds zal er minder krediet nodig zijn, omdat de licentiekosten niet geactiveerd zullen worden. De reden van vertraging is de complexiteit van de techniek die toegepast zou worden door de leverancier die in eerste instantie makkelijker leek.

Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	659	338	321
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	659	338	321
(Rotterdams geld)			

Verkeersdynamisch systeem	810	0	175	778	-603	635	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
Hoek van Holland								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Verkeersdynamisch	810	0	175	778	-603	635							
systeem Hoek van													
Holland													

Doel krediet: Krediet dient ter voorbereiding van een dynamisch verkeersmanagementsysteem. Dit is nodig om de verkeerssituatie in Hoek van Holland tijdens drukke stranddagen beter te kunnen sturen en te reguleren.

Verantwoording: Het verkeerscirculatieplan wordt over een langere periode uitgevoerd dan eerder gepland. Dit komt doordat de aanschaf en ingebruikname van de verkeersinstallaties meer tijd kost dan voorzien. Ook is de projectaanpak gewijzigd waardoor deze doorloopt tot 2022.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	175	0	175
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	175	0	175
(Rotterdams geld)			

Investeringskrediet Wegen	93.426	16.146	22.712	22.710	3	54.568	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
2019 - 2022								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

							Investeringskrediet	93.426	16.146	22.712	22.710	3	54.568	
							Wegen 2019 - 2022							
							Doel krediet: Het investeringskrediet Wegen 2019 - 2022 is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019 - 2022 voor de asset 'Wegen' worden gedaan.							
							Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer							
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	38.859	16.146	22.712				
							Bijdragen van derden	1.006	0	1.006				
							Netto investering	37.852	16.146	21.706				
							(Rotterdams geld)							
Investeringskrediet Groen	17.167	1.834	2.430	4.425	-1.995	12.903	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
2019 - 2022									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
							Raming 2019							
							Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295	
							Investeringskrediet	17.167	1.834	2.430	4.425	-1.995	12.903	
							Groen 2019 - 2022							
							Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019-2022 voor de asset 'Groen' worden gedaan.							
							Verantwoording: Bij de uitvoering van de integrale projecten (o.a. wegen, openbare verlichting, groen en riolering) heeft een herprioritering plaatsgevonden. Hierdoor is het deel van de uitgaven die aan het investeringskrediet voor Groen kunnen worden toegerekend afgenomen. In de komende jaren zal deze onderbesteding alsnog worden ingelopen.							
							Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groen							
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	4.264	1.834	2.430				
							Bijdragen van derden	3	0	3				
							Netto investering	4.262	1.834	2.427				
							(Rotterdams geld)							
Investeringskrediet Water	12.124	0	266	3.034	-2.768	11.858	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
2019 - 2022									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
							Raming 2019							
							Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295	
							Investeringskrediet	12.124	0	266	3.034	-2.768	11.858	
							Water 2019 - 2022							

Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die voor de asset "Water" in de periode 2019-2022 worden gedaan.

Verantwoording: In samenwerking met de waterschappen is de vervangingsopgave van de duikers afgestemd. Daarbij is onderzoek gedaan naar het functioneren van de duikers, de technische staat en de eisen naar de toekomst. Door de afstemming, nader onderzoek en het streven naar doelmatige uitvoering (werk met werk maken) zijn de investeringen achtergebleven op de raming. In 2020 zullen diverse vervangingstrajecten worden gestart.

Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groen

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	266	0	266
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	266	0	266
(Rotterdams geld)			

Investeringskrediet Spelen 7.072 0 1.600 1.770 -170 5.473
2019 - 2022

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019		Realisatie - Raming 2019	
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Investeringskrediet	7.072	0	1.600	1.770	-170	5.473
Spelen 2019 - 2022						

Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019-2022 voor de asset "Spelen" worden gedaan.

Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groen

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.600	0	1.600
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.600	0	1.600
(Rotterdams geld)			

Eiland van Brienenoord, brug 5.231 0 550 506 44 4.681
Zuiddiepje

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019		Realisatie - Raming 2019	
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295
Eiland van	5.231	0	550	506	44	4.681
Brienenoord, brug						
Zuiddiepje						

Doel krediet: Met dit krediet wordt de brug Zuiddiepje vervangen. Dit maakt onderdeel uit van de uitvoering van het project Getijdenpark Eiland van Brienenoord.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	550	0	550
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	550	0	550
(Rotterdams geld)			

Inzamelmiddelen	535	0	324	535	-211	211
Papiercontainers 2019						

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Inzamelmiddelen	535	0	324	535	-211	211
Papiercontainers 2019						

Doel krediet: Krediet wordt ingezet voor het plaatsen van containers voor het inzamelen van papier (afvalscheiding).

Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	324	0	324
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	324	0	324
(Rotterdams geld)			

Smeerput Kleinpolderplein	559	0	0	559	-559	559

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295

Smeerput	559	0	0	559	-559	559
Kleinpolderplein						

Doel krediet: Aanleg van smeerput op de werkplaats Noord. De smeerput is wettelijk voorgeschreven voor het uitvoeren van onderhoud aan zware voertuigen.

Verantwoording: In 2019 zijn de werkzaamheden voor het aanleggen van een smeerput gestart. Lange tijd was het onduidelijk over het verloop van facturatie. Via de aannemer of via een overkoepelende ESCO (Energy Service Company) partij. Eind 2019 bleek dit via de ESCO partij te moeten. De facturen zijn geboekt op de tussenrekening.

Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	0	0	0
(Rotterdams geld)			

Digitaliseren Onderhoud	342	0	52	157	-104	289	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
Management Systeem								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
Raming 2019													
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295							
Digitaliseren Onderhoud	342	0	52	157	-104	289							
Management Systeem													

Doel krediet: Software om het onderhoudsproces te kunnen ondersteunen.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	52	0	52
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	52	0	52
(Rotterdams geld)			

Modernisering Schiebruggen	16.271	0	1.502	1.214	288	14.769	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
Raming 2019													
Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295							
Modernisering	16.271	0	1.502	1.214	288	14.769							
Schiebruggen													

Doel krediet: Modernisering en centralisering Schiebruggen, levensduurverlengend onderhoud aan de elektrotechnische installaties en ombouw naar afstandbediening van 17 bruggen en sluizen op en rond de Schie. Uitvoering verloopt in delen vanaf 2019 t/m 2023.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.502	0	1.502
Bijdragen van derden	0	0	0

							Netto investering	1.502	0	1.502										
							(Rotterdams geld)													
CO2 reductie door versnelde	51.000	0	238	8.500	-8.262	50.762	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant							
ombouw straatverlichting naar								t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet								
LED								Raming												
								2019												
								Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295						
CO2 reductie door versnelde	51.000	0	238	8.500	-8.262	50.762	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant							
ombouw straatverlichting								t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet								
naar LED								Raming												
								2019												
								Beheer van de stad	989.758	390.456	160.007	204.741	-44.735	439.295						
Doel krediet: In 6 jaar een versnelde ombouw van de armaturen (lampen) in led realiseren zodat een reductie van circa. 4,4 kton CO2 uitstoot per jaar wordt gerealiseerd en circa 30% energie wordt bespaard ten opzichte van het huidige verbruik.																				
Verantwoording: De start van de realisatie van het Project LED-transitie 2020-2025 is enige maanden uitgesteld, omdat er meer tijd nodig was om op een verantwoorde wijze zowel de projectorganisatie als de realisatie van het project vorm te geven. Het project kent de nodige interne- en externe stakeholders die optimaal moeten samenwerken om te komen tot een succesvolle projectstart. De uitgestelde start zal overigens geen invloed hebben op het realiseren van de geplande prestatie in 2020: de vervanging van 15.000 armaturen.																				
Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer																				
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie											
							realisatie	t/m 2018	2019											
Realisatie							238	0	238											
Bijdragen van derden							0	0	0											
Netto investering							238	0	238											
(Rotterdams geld)																				
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant							
Museum Boijmans Van Beuningen	26.800	2.413	1.666	4.877	-3.211	22.721		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet								
								Raming 2019												
								Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107						
								Museum Boijmans Van Beuningen	26.800	2.413	1.666	4.877	-3.211	22.721						
Doel krediet: In december 2017 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet vastgesteld van € 2,9 mln voor de renovatie van museum Boijmans van Beuningen. De kosten die gepaard gaan met de																				

planvoorbereiding en planuitwerking van de renovatiemaatregelen, betaalt de gemeente uit het voorbereidingskrediet. Het gaat dan om kosten voor onder meer een verkennend onderzoek, een vervolgonderzoek, inschakeling van extra adviseurs en ambtelijke inzet vanuit de gemeente. In december 2018 heeft de gemeenteraad een aanvullend voorbereidingskrediet vastgesteld van € 23,9 mln (als onderdeel van het investeringsbudget) om te starten met de definitiefase waarin een programma van eisen, voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en een bestek worden opgesteld.

Verantwoording: De afwijking op het jaarbudget van het investeringskrediet is het gevolg dat afronding van het traject architect- en adviseurselectie is verschoven naar 2020. De einddatum en prognose van het voorbereidingskrediet zijn hierdoor niet gewijzigd. Hierdoor zijn voor € 3,2 mln minder kosten gerealiseerd dan geraamd.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	4.079	2.413	1.666
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.079	2.413	1.666

Huis op Zuid	2.000	1.189	445	700	-255	366	Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet
								Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427 779.107
Huis op Zuid	2.000	1.189	445	700	-255	366							

Doel krediet: Het Huis op Zuid bestaat uit ongeveer 24 appartementen in de vrije sector, een zwembad van 25 meter en een instructiebad, een sporthal met drie zaaldelen en sportgerelateerde horeca, en de basisschool 'Nelson Mandela'. Dit geheel is gebouwd om het zwembad Afrikaanderwijk, de Afrikaanderhal en de huidige basisschool te vervangen. Het Huis op Zuid heeft een sleutelfunctie in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Het verbindt de Afrikaanderwijk en de Kop van Zuid met elkaar.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	1.634	1.189	445
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.634	1.189	445

Sportvoorzieningen (kunstgrasvelden)	17.134	2.336	4.218	6.200	-1.982	10.580	Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

2019

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107

Sportvoorzieningen	17.134	2.336	4.218	6.200	-1.982	10.580

(kunstgrasvelden)

/sportaccommodaties)

Doel krediet: In februari 2018 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een investeringskrediet van € 17,1 mln voor de intensivering van budgetten voor sportvoorzieningen. In het besluit wordt gerefereerd naar de aangenomen motie Verzelfstanding in goede staat. Een maatregel die in deze motie is genoemd, is de kwaliteitsslag van sportcomplexen, met de wens om gemeentelijke sportvoorzieningen in een goede staat van onderhoud over te dragen aan het Sportbedrijf.

Verantwoording: Vanwege verschuiving van werkzaamheden naar 2020 is de realisatie lager uitgevallen dan de raming.

Rotterdams taakveld: 5.7.a - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	6.554	2.336	4.218
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.554	2.336	4.218

Zonnepanelen vastgoed 3.750 111 978 1.600 -622 2.661

Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107

Zonnepanelen	3.750	111	978	1.600	-622	2.661

vastgoed

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het aanbrengen van circa 12.000 zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed. De kapitaallasten worden gedekt uit de besparing op energiekosten en een toegekende subsidie vanuit de Rijksoverheid.

Verantwoording: Een aantal voor zonnepanelen aangewezen locaties bleek uiteindelijk niet geschikt waardoor de realisatie lager is dan de prognose. Tot op heden zijn er 4900 zonnepanelen aangebracht.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	1.089	111	978

Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.089	111	978
(Rotterdams geld)			

Realisatie crisisopvang	2.500	72	1.703	2.428	-725	725
Snelfilterweg 270						
Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Realisatie crisisopvang	2.500	72	1.703	2.428	-725	725
Snelfilterweg 270						

Doel krediet: Door de toenemende vraag naar crisisopvang vanwege huiselijk geweld wordt de locatie Snelfilterweg verbouwd en geschikt gemaakt voor de opvang van vrouwen en kinderen. In totaal gaat het om de realisatie van 20 opvangplekken voor volwassen vrouwen, en van 25 plekken voor kinderen van 0 tot 18 jaar. De dekking van de bijbehorende kapitaalslasten is geborgd in de kostprijs dekkende huur.

Verantwoording: Het realiseren van opvangvoorzieningen voor slachtoffers van huiselijk geweld heeft enkele maanden vertraging opgelopen waardoor er een afwijking is tussen raming en realisatie.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.775	72	1.703
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.775	72	1.703
(Rotterdams geld)			

Verbouwing Spinozaweg 300	500	47	38	100	-62	416
Snelfilterweg 270						
Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Verbouwing	500	47	38	100	-62	416
Spinozaweg 300						

Doel krediet: Het pand aan de Spinozaweg 300 (IJsselmonde), waarin poppodium Baroeg is gevestigd, voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Op basis van een gezamenlijke verkenning tussen stichting poppodium Baroeg en de gemeente Rotterdam is gekozen voor een renovatie. De dekking van de bijbehorende kapitaalslasten is geborgd in de kostprijs dekkende huur.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019

							Realisatie	84	47	38			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	84	47	38			
							(Rotterdams geld)						
Hybridevelden 2018	7.910	4.638	9	33	-24	3.263	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Hybridevelden 2018	7.910	4.638	9	33	-24	3.263							
Doel krediet: In november 2016 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een intensivering van de budgetten voor sportvoorzieningen. Met dit krediet kan de gemeente één van de maatregelen in de motie uitvoeren, namelijk de vervanging van de zogenoemde hybride voetbalvelden in kunstgras.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
								realisatie	t/m 2018	2019			
							Realisatie	4.647	4.638	9			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	4.647	4.638	9			
							(Rotterdams geld)						
Nieuwbouw Argonautenweg - Sport en Zorg	465	0	0	23	-23	465	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							Nieuwbouw	465	0	0	23	-23	465
							Argonautenweg - Sport en Zorg						
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld als investeringskrediet om in Rozenburg een multifunctioneel centrum te realiseren. In het Integraal Huisvestings Plan (IHP) is een nieuwbouwproject voor onderwijs in combinatie met sport en zorg opgenomen. In het IHP is budget beschikbaar voor het onderwijsdeel. Dit krediet betreft het deel van sport en zorg. Deze investering wordt gedekt via de huur die de gebruikers betalen.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
								realisatie	t/m 2018	2019			

								Realisatie	0	0	0				
								Bijdragen van derden	0	0	0				
								Netto investering	0	0	0				
								(Rotterdams geld)							
Landgoederen Nieuw	6.851	4.218	43	41	2	2.590	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant		
Rhodenrijs en De Tempel								t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet			

							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	13.068	11.871	1.197			
							(Rotterdams geld)						
Herinrichting ATV Terbregge	2.424	1.914	425	510	-85	85	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
							Raming 2019						
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							Herinrichting ATV Terbregge	2.424	1.914	425	510	-85	85
Doel krediet: Het huidige volkstuinencomplex van ATV Terbregge en Nutstuinders De Luwte verliest ruimte door de komst en inpassing van de A16 Rotterdam. Belangrijke aanleiding hiervoor is de nieuw aan te leggen aansluiting op de Ankie Verbeek-Ohrlaan en de ontsluiting van het bedrijventerrein Schiebroek. Dit is volgens het besluit van de gemeenteraad over de inpassing van de A16 Rotterdam. Deze aanpassingen zijn onderdeel van het Tracébesluit A16 en daarmee heeft Rijkswaterstaat (RWS) een onteigeningsgrond. RWS heeft een deel van het terrein van ATV Terbregge nodig. Het complex zal hierdoor heringericht moeten worden. De gemeente ontvangt voor deze herinrichting een schadevergoeding van RWS die bijna voldoende is om het project volledig te dekken.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie				
							realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	2.339	1.914	425			
							Bijdragen van derden	2.424	2.424	0			
							Netto investering	-85	-510	425			
							(Rotterdams geld)						
Gymzaal Heijplaat	1.740	47	49	300	-251	1.644	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
							Raming 2019						
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							Gymzaal Heijplaat	1.740	47	49	300	-251	1.644
Doel krediet: Deze kredietaanvraag is bestemd voor de bouw van een gymzaal in het Nieuwe Dorp te Heijplaat. De gemeente treedt actief op bij de gymzaal omdat de gemeente wettelijk verplicht is om een gymaccommodatie beschikbaar te stellen aan een basisschool. De gemeente zal deze gymzaal geheel volgens gemeentelijk beleid en het programma van eisen ontwikkelen en exploiteren.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie				

							realisatie	t/m 2018	2019							
							Realisatie	96	47	49						
							Bijdragen van derden	0	0	0						
							Netto investering	96	47	49						
							(Rotterdams geld)									
Leuvehaven Paviljoen	5.900	737	175	500	-325	4.988	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant			
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet			
												Raming 2019				
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107			
Leuvehaven Paviljoen	5.900	737	175	500	-325	4.988										
Doel krediet: In het Maritiem District wordt het Leuvehavenpaviljoen ontwikkeld. Het paviljoen biedt onderdak aan het Maritiem Museum, het HIP (Haveninformatiepunt) en horeca.																
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden																
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie						
								realisatie	t/m 2018	2019						
							Realisatie	912	737	175						
							Bijdragen van derden	0	0	0						
							Netto investering	912	737	175						
							(Rotterdams geld)									
Functionele verbetering	1.544	0	1.047	1.500	-453	497	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant			
Wereldmuseum									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet			
										Raming 2019						
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107			
Functionele verbetering	1.544	0	1.047	1.500	-453	497										
Wereldmuseum																
Doel krediet: Het gebouw waarin het Wereldmuseum is gevestigd aan de Willemskade 22-25 is toe aan groot onderhoud en aan verbetering van de functionaliteit in het gebouw. Voor de functionele verbetering is € 700 nodig. Tevens heeft het Wereldmuseum de gemeente verzocht de investering rond inbraakbeveiliging voor haar rekening te nemen, omdat de werkzaamheden betrekking hebben op aanpassing van het gemeentelijk gebouwbeheerssysteem. Deze investering van circa € 900 maakt onderdeel uit van dit krediet, met een huurprijsaanpassing tot gevolg.																
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden																

							realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	1.047	0	1.047			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	1.047	0	1.047			
							(Rotterdams geld)						
Top 6 parkeergarages	16.600	419	2.179	4.038	-1.859	14.002	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
													Raming 2019
							Stedelijke inrichting	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							en ontwikkeling						
Top 6 parkeergarages	16.600	419	2.179	4.038	-1.859	14.002							
Doel krediet: Op 21 juni 2016 heeft het college van B&W het Parkeerplan 2016-2018 'Parkeren in beweging' vastgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd heeft het college een aantal besluiten genomen over de parkeeropdracht en is het college akkoord gegaan met de uitwerking van de bestuursopdracht parkeren. Er is geconstateerd dat bij zes parkeerobjecten (Veranda, Schouwburgplein, Museumpark, Sint Jacobsplaats, Beverwaard en Markthal) bouwkundige gebreken zijn. Deze zijn veroorzaakt door verkeerde detailleringsbeslissingen tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfase. Dit krediet wordt ingezet om deze gebreken te verhelpen.													
Verantwoording: De afwijking tussen prognose en realisatie van circa € 1,9 mln is veroorzaakt door vertraging bij de renovatie van de Meentgarage.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie				
							realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	2.598	419	2.179			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	2.598	419	2.179			
							(Rotterdams geld)						
Onderwijshuisvesting -	44.400	0	750	0	750	43.650	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
regiodeal									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
													Raming 2019
							Stedelijke inrichting	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							en ontwikkeling						
Onderwijshuisvesting -	44.400	0	750	0	750	43.650							
regiodeal													
Doel krediet: Krediet is bedoeld voor onderwijshuisvesting waarmee uitvoering wordt gegeven aan de regio-deal Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NRPZ). Het Rijk draagt hier € 14 mln aan bij.													

Verantwoording: Door een administratieve ommissie is een onderwijsproject ten onrechte aan dit krediet gekoppeld. In de prognose is hiermee geen rekening gehouden.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	750	0	750
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	750	0	750
(Rotterdams geld)			

Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - 11.628 637 373 730 -357 10.618
Rijndam oplevering 2020

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107

Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 2020	11.628	637	373	730	-357	10.618

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om in Rozenburg een multifunctioneel centrum te realiseren. De locatie Hazelaarweg 50 is aangewezen als vestigingslocatie voor scholen voor mytyl- en tytylonderwijs (aangepaste school voor kinderen met een handicap) in Rotterdam. Het gaat om onderwijs voor meervoudig gehandicapte kinderen. De volledige investering wordt gedekt door de inkomsten uit de toekomstige huursommen.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.010	637	373
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.010	637	373
(Rotterdams geld)			

Multifunctioneel Centrum 9.887 7.598 787 1.623 -836 1.502
(MFC) Pernis

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107

Multifunctioneel Centrum (MFC) Pernis	9.887	7.598	787	1.623	-836	1.502

Doel krediet: Met dit krediet wordt het multifunctioneel centrum (MFC) Pernis gerealiseerd. Dit gaat onder andere om een schoolgebouw en een sporthal.

Verantwoording: De realisatie is lager door vertraging in de bouwwerkzaamheden door onder meer PFAS-problematiek.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	8.386	7.598	787
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8.386	7.598	787

Verervingen Mijnkintbuurt
(NPRZ)

13.000 3.965 3.506 5.100 -1.594 5.529

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Verervingen	13.000	3.965	3.506	5.100	-1.594	5.529
Mijnkintbuurt (NPRZ)						

Doel krediet: Vanuit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) verwerft de gemeente particuliere woningen* voor een grondige aanpak. Dit krediet is bedoeld voor wooneenheden die de gemeente projectmatig verwerft en vervolgens doorverkoopt aan een samenwerkingspartner die de woningen in beheer neemt.

*In aanvulling op het raadsbesluit: De gemeente verwerft vastgoedeenheden conform het raadsbesluit. Incidenteel kan te verwerven vastgoed ook deels een andere bestemming hebben, zoals winkels.

Verantwoording: Er zijn in 2019 minder aankopen gedaan dan begroot. In 2020 wordt dit ingelopen omdat dit het jaar van onteigening is.

* De aankopen die op basis van dit krediet worden gedaan, worden gepresenteerd onder voorraden. Voor het inzicht worden de uitgaven en ontvangsten separaat getoond. De netto Rotterdamse geld zijn nog niet verkochte woningen die op de balans staan.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	7.471	3.965	3.506
Bijdragen van derden	0	0	0
Overige ontvangsten	5.466	2.447	3.019
Netto investering (Rotterdams geld)	2.005	1.518	487

Strategische verwervingen	40.000	6.202	19.988	27.100	-7.112	13.809
NPRZ						
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Strategische verwervingen NPRZ	40.000	6.202	19.988	27.100	-7.112	13.809
Doel krediet: Vanuit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) verwerft de gemeente particuliere woningen* voor een grondige aanpak. Deze aankopen worden als bezit opgenomen op de balans. Dit krediet betreft niet-projectmatige aankopen.						
*In aanvulling op het raadsbesluit: De gemeente verwerft vastgoedeenheden conform het raadsbesluit. Incidenteel kan te verwerven vastgoed ook deels een andere bestemming hebben, zoals winkels.						
Verantwoording: Voor strategisch verwerven moet er budget beschikbaar zijn voor aankopen van woningen en winkels ten behoeve van de aanpak in het kader van het NPRZ. Omdat strategisch verwerven inspeelt op kansen is vooraf nooit duidelijkheid hoeveel geld er in dat jaar nodig is.						
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen						
Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
	realisatie	t/m 2018	2019			
Realisatie	26.191	6.202	19.988			
Bijdragen van derden	0	0	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	26.191	6.202	19.988			
Mobiliteitsmaatregelen	28.643	115	605	1.402	-797	27.923
Feyenoord City						
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Mobiliteitsmaatregelen Feyenoord City	28.643	115	605	1.402	-797	27.923
Doel krediet: Bij de raadsbesluitvorming Feyenoord City is het mobiliteitsplan Feyenoord City als basis voor de verdere uitwerking vastgesteld. Met dit krediet worden de te activeren investeringen gerealiseerd. In het krediet zijn geen projecten opgenomen die in opdracht van derden worden uitgevoerd en geen gemeentelijke investering zijn. Het krediet bevat wel de bijdragen van derden aan gemeentelijke projecten.						
Verantwoording: Er is een opdracht verstrekt voor de aanlegsteiger aan de Piet Smitkade, maar dit kon niet meer in 2019 gerealiseerd worden. Dit verschuift naar 2020.						
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen						
Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			

							realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	720	115	605			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	720	115	605			
							(Rotterdams geld)						
Coolsingel	47.500	12.558	8.953	9.959	-1.005	25.989	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
													Raming 2019
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Coolsingel	47.500	12.558	8.953	9.959	-1.005	25.989							
Doel krediet: De Coolsingel verandert van een drukke verkeersweg in een fraai vormgegeven stadsboulevard met allure, met meer ruimte voor voetganger en fietser.													
Verantwoording: De realisatie van de Coolsingel verloopt redelijk volgens planning, maar de uitgaven lopen achter. We verwachten niet dat er geld overblijft bij dit krediet. Dit betekent dat er meer uitgegeven wordt in 2020 en 2021.													
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen													
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
									realisatie	t/m 2018	2019		
							Realisatie	21.512	12.558	8.953			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	21.512	12.558	8.953			
							(Rotterdams geld)						
Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	17.594	7.509	10.843	-3.334	36.697	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
													Raming 2019
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	17.594	7.509	10.843	-3.334	36.697							
Doel krediet: Het sportcomplex Varkenoord wordt omgevormd naar een sportcampus. Dit stimuleert een grotere diversiteit aan sporten en het ongeorganiseerd sporten. Dit is bedoeld om de bewoners van Zuid meer aan het bewegen te krijgen. Door de omzetting naar sportcampus ontstaat ook ruimte voor een aanvullend vastgoedprogramma: onderwijs, retail en commerciële sportvoorzieningen. Rotterdammers maken nog te weinig gebruik van het Park de Twee Heuvels. Dit park kan een veel belangrijkere plek innemen in de recreatie van vooral de bewoners van IJsselmonde. Daartoe krijgt het park de komende jaren een nieuwe inrichting en een betere programmering.													

Verantwoording: De realisatie in Park de Twee Heuvels heeft vertraging opgelopen door het aantreffen van een bodemverontreiniging onder enkele te verwijderen paden. De benodigde onderzoeken en het vinden van een stortlocatie hebben tot een langere doorlooptijd geleid. Daarnaast is het noordwestelijk deel van het inrichtingsplan nog niet geheel uitgevoerd en hebben ongunstige weersomstandigheden ertoe geleid dat een deel van de werkzaamheden naar 2020 zijn doorgeschoven.

*Per abuis stond in de Jaarstuk 2018 de realisatie op € 24.8 mln, dit had € 17.5 mln moeten zijn. Het gedeelte van de grondexploitatie en de voorbereidingskosten grondexploitatie zijn in 2017 uit het krediet gehaald ten lasten van exploitatie 2017.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	25.103	17.594	7.509
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	25.103	17.594	7.509

Schieveen 9.700 851 486 1.200 -714 8.363

Programma	Gevoteerd t/m 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Schieveen	9.700	851	486	1.200	-714	8.363

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investeringen die worden gedaan in de polder Schieveen voor de inrichting als natuur- en recreatiegebied. De goedkeuring door de raad van investeringen Project Mainport Rotterdam (PMR) 150ha verliep tot en met 2017 via het jaarlijkse krediet voor de grondexploitatieportefeuille. Vanaf 2018 vindt dit voor de grondexploitaties plaats via de begroting. Dit project is door de aanpassing van de projectscope geen grondexploitatie meer. Hierdoor is voor deze investeringen vanaf 2018 tot einde looptijd krediet nodig.

Verantwoording: De realisatie omvat naast de uitgaven ook een overboeking van de restant boekwaarde van de grondexploitatie. Dit betreft de boekwaarde ultimo 2018 die in 2019 is overgeboekt. Het gaat om een bedrag van - € 250.

Bij het opstellen van de raming zijn alleen de uitgaven meegenomen. Met deze overboeking is in de raming derhalve geen rekening gehouden.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019
Realisatie	1.337	851	486
Bijdragen van derden	110	0	110

							Netto investering	1.227	851	376																
							(Rotterdams geld)																			
Project Mainport Rotterdam	19.700	4.078	-707	2.750	-3.457	16.329	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant													
(PMR) 150 ha (Vlinderstrik)									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet													
							Raming 2019																			
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107													
Project Mainport Rotterdam	19.700	4.078	-707	2.750	-3.457	16.329																				
(PMR) 150 ha (Vlinderstrik)																										
Doel krediet: Dit krediet wordt aangevraagd voor investeringen die worden gedaan in de Zuid- en Schiebroekse polder (Vlinderstrik) en de Schiezone, beide voor de inrichting als natuur- en recreatiegebied. De goedkeuring door de raad van investeringen voor het Project Mainport Rotterdam (PMR) 150ha verliep tot en met 2017 via het jaarlijkse krediet voor de grondexploitatieportefeuille. Vanaf 2018 vindt dit voor de grondexploitaties plaats via de begroting. Het PMR 150ha is door de aanpassing van de projectscope geen grondexploitatie meer. Daarom is voor deze investeringen vanaf 2018 krediet nodig.																										
Verantwoording: De realisatie omvat naast de uitgaven ook de opbrengst van de verkoop van de gronden ten behoeve van de aanleg van de A13-A16. Het gaat om een bedrag van - € 1.902. Bij het opstellen van de raming zijn alleen de uitgaven meegenomen. Met deze verkoopopbrengst is in de raming derhalve geen rekening gehouden.																										
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen																										
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie																
								realisatie	t/m 2018	2019																
							Realisatie	3.371	4.078	-707																
							Bijdragen van derden	-737	0	-737																
							Netto investering	2.634	4.078	-1.444																
							(Rotterdams geld)																			
Hart van Zuid	155.300	55.421	43.517	42.000	1.517	56.362	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant													
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet													
							Raming 2019																			
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107													
Hart van Zuid	155.300	55.421	43.517	42.000	1.517	56.362																				
							Doel krediet: Het project Hart van Zuid, het gebied rond Ahoy, Zuidplein en Vaanweg-Pleinweg en het Motorstraatgebied, vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030 en in het Pact op Zuid. Met het Hart van Zuid zet de gemeente zich samen met externe partijen en andere overheden in voor een kwaliteitsimpuls om zo de sociale, culturele en economische positie van het gebied binnen wijk, stad en regio te versterken.																			

Verantwoording: Het verschil tussen raming en realisatie is ontstaan doordat de realisatie in 2019

versneld is ten opzichte van wat is aangenomen in de raming van 2019. Aangezien de gemeente betaald op basis van voortgang heeft de realisatie buiten ervoor gezorgd dat de uitputting van het krediet sneller is gebleken dan de raming. Het totaal krediet wijzigt niet.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	98.938	55.421	43.517
Bijdragen van derden	113	0	113
Netto investering (Rotterdams geld)	98.824	55.421	43.403

Gymlokalen Lekker Fit 5.900 5.441 152 200 -48 308

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107

Gymlokalen Lekker Fit	5.900	5.441	152	200	-48	308

Doel krediet: Dit krediet is beschikbaar gesteld om de doelen van het programma Lekker Fit te kunnen realiseren. Het gaat om een uitbreiding van het aantal gymlokalen.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	5.592	5.441	152
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.592	5.441	152

Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken 7.600 6.721 38 100 -62 841

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
Raming 2019						

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107

Rotterdam Climate Proof	7.600	6.721	38	100	-62	841

(RCP) Groene Daken

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanleg van groene daken om extra waterberging te creëren en tegelijkertijd bij te dragen aan een aantrekkelijkere stad.

Rotterdams taakveld: 7.4.b - Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	6.759	6.721	38				
							Bijdragen van derden	0	0	0				
							Netto investering	6.759	6.721	38				
							(Rotterdams geld)							
Rotterdam Climate Proof	10.500	5.295	8	500	-492	5.197	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
(RCP) Waterpleinen									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
							Raming 2019							
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107	
							Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500	5.295	8	500	-492	5.197	
							Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor slimme ontwerpen van de buitenruimte. De slimme ontwerpen zijn bedoeld voor extra waterberging in combinatie met extra kwaliteit van de buitenruimte.							
							Rotterdams taakveld: 7.4.b - Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving							
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie				
								realisatie	t/m 2018	2019				
							Realisatie	5.303	5.295	8				
							Bijdragen van derden	0	0	0				
							Netto investering	5.303	5.295	8				
							(Rotterdams geld)							
Uitbreiding en bouwkundige kwaliteitsimpuls Petristraat 245	600	0	41	600	-559	559	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
								t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet		
							Raming 2019							
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107	
							Uitbreiding en bouwkundige kwaliteitsimpuls Petristraat 245	600	0	41	600	-559	559	
							Doel krediet: Ten behoeve van de gemeentelijk zorgplicht dient dit object (gemeentelijk bezit) deels uitgebreid te worden. Tevens wordt er met dit bedrag een benodigde extra kwaliteitsimpuls gegeven.							
							Verantwoording: Door ruis in de afstemming tussen de gemeente en de toekomstige huurder van de locatie is er vertraging ontstaan in het bouwproces.							

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	41	0	41
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	41	0	41
(Rotterdams geld)			

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
	t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Veiligheidsmaatregelen	1.500	0	0	0	0	1.500
Willemspleingarage						

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	0	0	0
(Rotterdams geld)			

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Vastgoed 2020	3.000	0	0	0	0	3.000

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0

							Netto investering	0	0	0			
							(Rotterdams geld)						
Realisatie nachtopvang	2.703	0	2.299	2.703	-405	405	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
Bredestraat tbv Dak- &Thuislozen								t/m 2018	2019	2019		Realisatie - Raming 2019	krediet
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Realisatie nachtopvang	2.703	0	2.299	2.703	-405	405							
Bredestraat tbv Dak- &Thuislozen													
Doel krediet: Is bedoeld voor de verbouwing van het pand Bredestraat 312 tot een nieuwe nachtopvangvoorziening voor de doelgroep Dak- & Thuislozen. De verbouwing in het pand is noozakelijk omdat de huidige installaties verouderd zijn. Bovendien voldoet het pand niet aan de brandveiligheidsvereisten die gesteld worden vanwege de logie vereisten door de gemeente.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie				
							realisatie	t/m 2018	2019				
Realisatie							2.299	0	2.299				
Bijdragen van derden							0	0	0				
Netto investering							2.299	0	2.299				
(Rotterdams geld)													
Vorbereidingskrediet	7.000	0	644	1.000	-356	6.356	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
Grondexploitaties (IVA)								t/m 2018	2019	2019		Realisatie - Raming 2019	krediet
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Vorbereidingskrediet	7.000	0	644	1.000	-356	6.356							
Grondexploitaties (IVA)													
Doel krediet: Tijdelijk activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitatie als materiele vaste activa.													
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen													
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie				
							realisatie	t/m 2018	2019				
Realisatie							644	0	644				
Bijdragen van derden							0	0	0				
Netto investering							644	0	644				

(Rotterdams geld)

Mijnkintbuurt blok 3	12.700	0	668	12.700	-12.032	12.032	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Mijnkintbuurt blok 3	12.700	0	668	12.700	-12.032	12.032							
Doel krediet: Verwerving van wooneenheden in het project Mijnkintbuurt blok 3 die niet onder een gemeentelijke grondexploitatie vallen.													
Verantwoording: De uitgaven van het gehele krediet staan (ten onrechte) begroot in 2019. Het project is inmiddels in uitvoering gegaan met een fasering in de tijd. In 2020 worden de uitgaven per jaarschrijf in de begroting gezet.													
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen													
Details	Totaal	Realisatie	Realisatie										
	realisatie	t/m 2018	2019										
Realisatie	668	0	668										
Bijdragen van derden	0	0	0										
Netto investering	668	0	668										
(Rotterdams geld)													

Onderwijshuisvesting	516.214	111.774	10.295	12.420	-2.125	394.146	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							en ontwikkeling						
Onderwijshuisvesting	516.214	111.774	10.295	12.420	-2.125	394.146							
Doel krediet: Dit gaat om een krediet om te investeren in onderwijshuisvesting in Rotterdam. In het meerjarenplan Onderwijshuisvesting 2015-2019 staat de ambitie om de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te pakken.													
Verantwoording: De realisatie van onderwijsprojecten heeft vertraging opgelopen door onder meer een langere doorlooptijd om te komen tot een goede business case of ontwerp.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
Details	Totaal	Realisatie	Realisatie										
	realisatie	t/m 2018	2019										
Realisatie	122.069	111.774	10.295										
Bijdragen van derden	0	0	0										
Netto investering	122.069	111.774	10.295										

(Rotterdams geld)

Vastgoed 2019	3.000	0	1.445	1.000	445	1.555	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							en ontwikkeling						
Vastgoed 2019	3.000	0	1.445	1.000	445	1.555							

Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	1.445	0	1.445
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	1.445	0	1.445
(Rotterdams geld)			

Vastgoedbeheersysteem	4.356	582	1.677	2.710	-1.033	2.098	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
							en ontwikkeling						
Vastgoedbeheersysteem	4.356	582	1.677	2.710	-1.033	2.098							

Doel krediet: Dit project gaat om de aanbesteding en invoering van een nieuw vastgoedbeheersysteem voor het commercieel en maatschappelijk vastgoed van de gemeente Rotterdam, inclusief bijbehorende koppelingen met andere systemen, waaronder het boekhoudsysteem Oracle. Het doel is om een professioneel beheer uit te voeren van al het vastgoed van de gemeente.

Verantwoording: Door gemaakte keuzes in de projectfasering zijn werkzaamheden doorgeschoven naar 2020 en 2021. Hierdoor is de realisatie lager dan de raming.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	2.258	582	1.677
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	2.258	582	1.677
(Rotterdams geld)			

Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen	30.561	0	0	0	0	30.561	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Gebiedsontwikkeling	30.561		0		0							0	30.561
Nieuw Kralingen													
Doel krediet: Het realiseren van milieuparken.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
Details	Totaal	Realisatie	Realisatie										
	realisatie	t/m 2018	2019										
Realisatie	0	0	0										
Bijdragen van derden	0	0	0										
Netto investering (Rotterdams geld)	0	0	0										
Vastgoed 2017	3.000	1.498	-42	100	-142	1.544	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.166.612	270.342	117.163	159.589	-42.427	779.107
Vastgoed 2017	3.000	1.498	-42	100	-142	1.544						-142	1.544
Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.													
Verantwoording: Er is een vervanging van een kunstgrasveld, een investering in Theater Walhalla en in het ateliergebouw van de SKAR gerealiseerd.													
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden													
Details	Totaal	Realisatie	Realisatie										
	realisatie	t/m 2018	2019										
Realisatie	1.456	1.498	-42										
Bijdragen van derden	0	0	0										
Netto investering (Rotterdams geld)	1.456	1.498	-42										
Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805							
Vervangingsinvesteringen ICT	9.237	4.965	3.184	4.272	-1.088	1.088	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
2018													

							t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet			
							Raming 2019							
Overhead							87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805		
Vervangingsinvesteringen							9.237	4.965	3.184	4.272	-1.088	1.088		
ICT 2018														
Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vanwege beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen.														
Verantwoording: De lagere realisatie is met name het gevolg van vertraging in het project Datalijnen (CNI). Een deel van dit project wordt vanuit dit krediet gefinancierd. Deze realisatie zal in 2020 plaatsvinden.														
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning														
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie					
							realisatie	t/m 2018	2019					
Realisatie							8.149	4.965	3.184					
Bijdragen van derden							0	0	0					
Netto investering							8.149	4.965	3.184					
(Rotterdams geld)														
Vervangingsinvesteringen ICT	11.528	-2	3.191	9.920	-6.729	8.339	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant	
2019									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet	
							Raming 2019							
Overhead							87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805		
Vervangingsinvesteringen							11.528	-2	3.191	9.920	-6.729	8.339		
ICT 2019														
Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vanwege beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen.														
Verantwoording: De lagere realisatie wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door lagere investeringen in storage en servers. De eerst ontwikkelingen in het project Doorontwikkeling Werkomgeving is afgewacht. Deze investeringen zullen in 2020 worden gerealiseerd. Daarnaast heeft er een verschuiving plaatsgevonden van investeringen naar exploitatie. De cloudprojecten kunnen beperkt geactiveerd worden (waaronder de Doorontwikkeling Werkomgeving).														
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning														
Details							Totaal	Realisatie	Realisatie					
							realisatie	t/m 2018	2019					
Realisatie							3.189	-2	3.191					
Bijdragen van derden							0	0	0					

Netto investering	3.189	-2	3.191
(Rotterdams geld)			

Projectplan Realisatie	12.575	6.697	1.623	1.900	-277	4.255
Businesscase Gebieden						

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805

Projectplan Realisatie	12.575	6.697	1.623	1.900	-277	4.255
Businesscase Gebieden						

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om de Businesscase Gebieden uit te kunnen voeren. Deze businesscase, behandeld en vastgesteld door de gemeenteraad in november 2015, beoogt een zo efficiënt mogelijke huisvesting te organiseren voor de gebiedscommissies, voor de dienstverlening in de servicecentra en voor de medewerkers uit de clusters die in 'de gebieden' hun werk doen. De locaties krijgen volgens het Stedelijke kader Doorontwikkeling Rotterdamse Dienstverlening de naam Servicecentra. Dit geldt niet voor het Ondernemersplein.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concermondersteuning

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	8.320	6.697	1.623
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	8.320	6.697	1.623
(Rotterdams geld)			

Stadhuis Rotterdam realisatie	8.000	7.321	385	679	-294	294
Servicecentrum XL+						

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	

Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805

Stadhuis Rotterdam	8.000	7.321	385	679	-294	294
realisatie Servicecentrum						
XL+						

Doel krediet: Een onderdeel van de Businesscase Gebieden is de verbouwing van de Stadswinkel in het stadhuis naar een Servicecentrum XL.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concermondersteuning

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	7.706	7.321	385
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	7.706	7.321	385

(Rotterdams geld)

Toegangscontrole gebouwen	2.167	1.064	331	1.103	-772	772	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805
Toegangscontrole gebouwen	2.167	1.064	331	1.103	-772	772							
Doel krediet: Met dit krediet treft de gemeente diverse maatregelen voor de toegangscontrole en uitbreiding van de concerpas. Dit doet de gemeente op basis van het rapport van de Rekenkamer Rotterdam over informatiebeveiliging. Het doel van de maatregelen is om nog beter te voorkomen dat mensen ongeautoriseerd toegang tot de gemeentelijke panden kunnen verkrijgen.													
Verantwoording: Het besluit tot in het invoeren van de draagplicht (medio juni 2019) heeft geleid tot nieuwe afwegingen met betrekking tot het plaatsen van toegangscontrolesystemen. In verband met een Europese aanbesteding (waaruit een nieuwe leverancier is voortgekomen) zijn nieuwe projecten nog niet opgestart.													
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning													
Details		Totaal	Realisatie	Realisatie									
		realisatie	t/m 2018	2019									
Realisatie		1.395	1.064	331									
Bijdragen van derden		0	0	0									
Netto investering		1.395	1.064	331									
(Rotterdams geld)													

Project Datalijnen (CNI)	4.182	0	3.041	4.182	-1.141	1.141	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								t/m 2018	2019	2019		Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805
Project Datalijnen (CNI)	4.182	0	3.041	4.182	-1.141	1.141							
Doel krediet: De doelstelling van dit project is de realisatie van een nieuw netwerk van dataverbindingen om alle concernlocaties toegankelijk te maken. De aanpak bestaat per locatie enerzijds uit de aanleg van een nieuwe datalijn op elke concernlocatie en anderzijds uit migratie, ontkoppeling en opheffing van de huidige verbinding. In totaal gaat het om de migratie van ongeveer 440 locaties.													
Verantwoording: De lagere realisatie is het gevolg van vertraging in dit project. Deze realisatie zal in 2020 plaatsvinden.													
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning													
Details		Totaal	Realisatie	Realisatie									
		realisatie	t/m 2018	2019									

							Realisatie	3.041	0	3.041													
							Bijdragen van derden	0	0	0													
							Netto investering	3.041	0	3.041													
							(Rotterdams geld)																
Doorontwikkeling DIVA	608	36	524	571	-47	47	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant										
(Digitaliseren Informatie								t/m 2018	2019	2019	Realisatie	krediet											
Voorziening Alfresco)								-Raming															
								2019															
								Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805									
Doorontwikkeling DIVA	608	36	524	571	-47	47																	
(Digitaliseren Informatie																							
Voorziening Alfresco)																							
								Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor de doorontwikkeling van het concernsysteem Digitaliseren Informatie Voorziening Alfresco (DIVA). In de huidige situatie van informatievoorziening worden dossiers bewaard in verschillende applicaties. Een centrale en eenduidige opslag en beheer van dossiers dringt de huidige versnippering van informatie terug, beperkt risico's van onvolledigheid van informatie, voldoet aan archief- en privacywetgeving en leidt tot een kleinere individuele afhankelijkheid van medewerkers. Grootschalige en concernbrede invoering van deze manier van samenwerken resulteert in voordelen als kortere zoektijden en vermindering van het aantal applicaties.															
								Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning															
								Details	Totaal	Realisatie	Realisatie												
									realisatie	t/m 2018	2019												
								Realisatie	560	36	524												
								Bijdragen van derden	0	0	0												
								Netto investering (Rotterdams geld)	560	36	524												
Laadpalen	600	105	179	495	-316	316	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant										
								t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet											
								Raming 2019															
								Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805									
Laadpalen	600	105	179	495	-316	316																	
							Doel krediet: Met het krediet worden de aanschaf, het plaatsen en alle kosten die nodig zijn om de laadvoorzieningen operationeel te maken bekostigd. Het doel is om de laadvoorzieningen te realiseren, zodat het te elektrificeren wagenpark van de gemeente Rotterdam (het zwaardere segment en evt. lichtere segment) voorzien kan worden van elektriciteit om operationeel te kunnen zijn. De kapitaallasten worden gedekt d.m.v. een opslag op de verbruikskosten per gebruiker.																
							Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning																

							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
								realisatie	t/m 2018	2019			
							Realisatie	284	105	179			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	284	105	179			
							(Rotterdams geld)						
Bouwkundige aanpassing	560	0	528	560	-32	32	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805
							Bouwkundige	560	0	528	560	-32	32
							aanpassing Adriaan						
							Volkerhuis						
							Doel krediet:	Met het krediet worden diverse investeringen gedaan om de locatie gereed te maken voor team Noord van Toezicht & Handhaving Stadsbeheer. Het betreft een tijdelijke locatie voordat verhuisd wordt naar de Melanchtonweg. De huidige locatie waar dit team nu gehuisvest is dient verlaten te worden omdat deze getransformeerd wordt naar woningen.					
							Rotterdams taakveld:	0.4.a - Overhead - Concernondersteuning					
							Details	Totaal	Realisatie	Realisatie			
								realisatie	t/m 2018	2019			
							Realisatie	528	0	528			
							Bijdragen van derden	0	0	0			
							Netto investering	528	0	528			
							(Rotterdams geld)						
Digitaliseringsagenda 2019 &	10.903	0	3.313	6.490	-3.177	7.590	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
									t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
												Raming 2019	
							Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805
							Digitaliseringsagenda	10.903	0	3.313	6.490	-3.177	7.590
							2019 & 2020 *						
							Doel krediet:	Realiseren van de investeringscomponent uit de Digitaliseringsagenda. Dit betreft de programma's Netwerksegmentatie, DWARSS en GERS.					
							Verantwoording:	De realisatie bij deze projecten is deels verschoven van 2019 naar 2020. Daarnaast kon een deel van de geplande activeringen niet geactiveerd worden. Bijvoorbeeld omdat deze betrekking hadden op onderzoek.					
							*Per abuis stond in de begroting 2020 bij het gevoteerd bedrag € 11.820, dit had € 10.903 moeten zijn.						

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	3.313	0	3.313
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	3.313	0	3.313
(Rotterdams geld)			

Vervaningsinvesteringen ICT 14.020 0 0 0 0 14.020
2020

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805

Vervaningsinvesteringen 14.020 0 0 0 0 14.020
ICT 2020

Doel krediet: Jaarlijkse vervanging van een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019
Realisatie	0	0	0
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	0	0	0
(Rotterdams geld)			

Doorontwikkeling Huisvesting 13.317 0 404 4.439 -4.035 12.913

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
					Raming 2019	
Overhead	87.696	20.188	16.703	34.610	-17.907	50.805

Doorontwikkeling 13.317 0 404 4.439 -4.035 12.913
Huisvesting

Doel: Met het krediet worden diverse investeringen gedaan om ervaren aandachtspunten in de huisvesting te verbeteren. Ook worden investeringen gepleegd ten behoeve van de uitbreiding van de huisvestingscapaciteit. Dit naar aanleiding van de doorontwikkeling van het huisvestingsconcept.

Verantwoording: De afwijking wordt veroorzaakt omdat de nadere uitwerking en besluitvorming van de Doorontwikkeling Huisvesting in het kader van zorgvuldigheid meer tijd vraagt.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie
	realisatie	t/m 2018	2019

Realisatie	404	0	404
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering	404	0	404
(Rotterdams geld)			

Totaal	2.340.827	710.784	314.591	425.411	-110.820	1.315.452

Afgesloten investeringen

Dit overzicht bevat per programma de afgesloten investeringen die met deze jaarrekening worden afgesloten. Een krediet is afgesloten als alle projecten zijn geactiveerd en alle inkooporders en projecten zijn afgesloten.

In onderstaande tabel is per krediet een beschrijving van het doel van het krediet, een verantwoording over de realisatie van het krediet

en een overzicht met detailinformatie opgenomen. De detailinformatie bevat het gevoteerde krediet, de gerealiseerde uitgaven, de ontvangen bijdragen van derden en de netto investering. Tevens is een indicatie opgenomen van de kapitaallasten (rente en afschrijving). Dit betreft een indicatie omdat in sommige gevallen activering (deels) in voorgaande jaren heeft plaatsgevonden.

Tekst

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie	krediet
				-Raming		
				2019		

Verkeer en vervoer	1.800	1.800	0	0	0	0

Fysieke Maatregelen	1.800	1.800	0	0	0	0
Verkeersveiligheid 2013						

Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		t/m 2018	2019	2019	Realisatie -	krediet
				Raming 2019		

Verkeer en vervoer	1.800	1.800	0	0	0	0

Fysieke Maatregelen	1.800	1.800	0	0	0	0
Verkeersveiligheid 2013						

Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.

Verantwoording: Ter verbetering van de verkeersveiligheid zijn de gevaarlijke kruispunten (zogenaamd black spots) aangepakt.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie		
	realisatie	t/m 2018	2019		
Realisatie	1.800	1.800	0	Kapitaallasten 2020 (rente)	0

en afschrijving)

Bijdragen van derden	0	0	0	*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m.
				activering per jaarschijf
Netto investering	1.800	1.800	0	
(Rotterdams geld)				

Volksgezondheid en zorg	6.170	2.496	480	1.294	-814	3.194

Doorontwikkeling	6.170	2.496	480	1.294	-814	3.194	Programma	Gevoteerd	Realisatie	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
Informatiemanagement								t/m 2018	2019	2019	Realisatie	krediet	
voor Zorg, Welzijn en											-Raming		
Jeugdhulp												2019	

Volksgezondheid en zorg	6.170	2.496	480	1.294	-814	3.194

Doorontwikkeling	6.170	2.496	480	1.294	-814	3.194

Informatiemanagement voor

Zorg, Welzijn en Jeugdhulp

Doel krediet: Komende jaren realiseert het programma Doorontwikkeling Informatiemanagement (DIM) een snelle, simpele en doeltreffende informatievoorziening voor de drie doelgroepen; Rotterdammer, professional en partner, alle verbonden aan de directies MOW, PGW&Z en J&O. Hiermee lost het programma actuele problemen op en werkt het gelijktijdig aan de structurele verbetering van de informatievoorziening in dit domein. Het programma DIM bestaat uit zeven projecten. Deze projecten zorgen binnen zorg, welzijn en jeugdhulp voor verbetering van de dienstverlening, een flexibele frontoffice, een efficiënte backoffice en voor verbetering kennis-instrumentarium voor de professional.

Verantwoording: Binnen het programma is een nieuwe informatievoorziening gebouwd binnen het sociale domein en gericht op de Rotterdammer, professionals en partners, die verbonden zijn aan de directies MOW, PGW&Z en J&O. Onder de paraplu van programma DIM zijn een aantal projecten opgepakt, die hebben geresulteerd in de oplevering van de applicatie Gidso.

Wat betreft het investeringskrediet is de realisatie op het totale project en de realisatie 2019 ten opzichte van de raming 2019 achtergebleven. Dit heeft te maken met een andere wijze van administreren. Een deel van de kosten van het project voor de onderdelen waarvan de gemeente Rotterdam geen eigenaar is, mogen niet ten laste van het investeringskrediet worden gebracht. Deze kosten zijn naar de balans overgeboekt als vooruitbetaalde bedragen en zullen komende jaren gelijktijdig met de afschrijvingslasten als lasten in de exploitatie worden genomen.

Rotterdams taakveld: 6.2 - Wijkteams en Wmo-loketten

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie		
	realisatie	t/m 2018	2019		
Realisatie	2.976	2.496	480	Kapitaallasten 2020	827
				(rente en afschrijving)	

Bijdragen van derden	0	0	0	*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per	

Netto investering (Rotterdams geld)	2.976	2.496	480

Werk en inkomen	13.640	10.318	972	1.300	-328	2.350

Programma Innovatie 2 - G1 Deel	8.190	5.232	929	1.000	-71	2.029	Programma	Gevoteerd	Realisatie t	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
								/m 2018	2019	2019	Realisatie -Raming	krediet	
												2019	

Werk en inkomen	13.640	10.318	972	1.300	-328	2.350

Programma Innovatie	8.190	5.232	929	1.000	-71	2.029

2 - G1 Deel

Doel krediet: Dit krediet is voor het programma Innovatie (voorheen Professional Portal). Het krediet G1-deel wordt samen met G-4 krediet gebruikt voor investeringsprogramma activiteiten die de gemeente Rotterdam zelf uitvoert.

Verantwoording: Het doel van het programma innovatie/PPI was om een digitaal portaal te kunnen bieden waarmee de Rotterdamer zelf plaats en tijdonafhankelijk een uitkering kan aanvragen en beheren en dat ondersteunt in mens- en arbeidsontwikkeling. Voor de professional zou het werk meer geautomatiseerd afgehandeld worden. Alle functionaliteiten moesten in 2017 opgeleverd worden. Dit is ondanks verschillende interventies ten dele niet gelukt.

Concreet heeft het programma het Edison portaal opgeleverd, waarmee de Rotterdamer digitaal een bijstandsuitkering aan kan vragen en de begeleiding naar werk kan starten. De integratie van de intake voor Werk en Inkomen zorgt ervoor dat de burger één dienstverleningsconcept ervaart. De ontwerpen die in het programma PPI zijn opgesteld voor mens en arbeidsontwikkeling, worden nu in Rotterdam ingezet voor de realisatie van de applicatie Perspectief Op Maat.

De onderbesteding op het G1-krediet, als gevolg van vertragingen in het programma, is begin 2019 reeds voorzien. De vrijval van kapitaallasten die hierdoor ontstaat is bij de Voorjaarsnota 2019 ingezet om de niet gerealiseerde formatiebesparing (onderdeel van de business case van het programma) deels terug te draaien.

Rotterdams taakveld: 6.3.a - Inkomensregelingen - Inkomen

Details	Totaal	Realisatie t	Realisatie		
	realisatie	/m 2018	2019		
Realisatie	6.161	5.232	929	Kapitaallasten 2020 (rente en afschrijving)	981
Bijdragen van derden	0	0	0	*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per jaarschijf.	
Netto investering (Rotterdams geld)	6.161	5.232	929		

G4 programma innovatie	5.450	5.087	43	300	-257	321	Programma	Gevoteerd	Realisatie t	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant

2019

Werk en inkomen	13.640	10.318	972	1.300	-328	2.350

G4 programma 5.450 5.087 43 300 -257 321

innovatie 2017

Doel krediet: Met dit krediet wordt het programma Innovatie (voorheen Professional Portal) gerealiseerd.

Verantwoording: Het doel van het programma innovatie/PPI was om een digitaal portaal te kunnen bieden waarmee de Rotterdammer zelf plaats en tijdonafhankelijk een uitkering kan aanvragen en beheren en dat ondersteunt in mens- en arbeidsontwikkeling. Voor de professional zou het werk meer geautomatiseerd afgehandeld worden. Alle functionaliteiten moesten in 2017 opgeleverd worden. Dit is ondanks verschillende interventies ten dele niet gelukt.

Concreet heeft het programma het Edison portaal opgeleverd, waarmee de Rotterdammer digitaal een bijstandsuitkering aan kan vragen en de begeleiding naar werk kan starten. De integratie van de intake voor Werk en Inkomen zorgt ervoor dat de burger één dienstverleningsconcept ervaart. De ontwerpen die in het programma PPI zijn opgesteld voor mens en arbeidsontwikkeling, worden nu in Rotterdam ingezet voor de realisatie van de applicatie Perspectief Op Maat.

Rotterdams taakveld: 6.3.a - Inkomensregelingen - Inkomen

Details	Totaal	Realisatie t	Realisatie		
	realisatie	/m 2018	2019		
Realisatie	5.130	5.087	43	Kapitaallasten 2020 (rente en afschrijving)	65
Bijdragen van derden	0	0	0	*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per jaarschijf.	
Netto investering (Rotterdams geld)	5.130	5.087	43		

Beheer van de stad	34.000	29.450	0	0	0	4.550

Vervoer en Materieel 34.000 29.450 0 0 0 4.550

2017

Programma	Gevoteerd	Realisatie t	Realisatie	Raming	Afwijking	Restant
		/m 2018	2019	2019	Realisatie -Raming	krediet
					2019	

Beheer van de stad	34.000	29.450	0	0	0	4.550

Vervoer en Materieel 34.000 29.450 0 0 0 4.550

2017

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de jaarlijkse aanschaf van voertuigen en middelen van de onderhoudswerkplaats door het bedrijfsonderdeel Lease. De kapitaallasten die voortvloeien uit de jaarlijks terugkerende investering wordt terugverdiend vanuit de exploitatie van Lease.

*In voorgaande jaren zijn diverse kredieten beschikbaar gesteld voor lease. Deze is nu opgesplitst.

Verantwoording: De kredietaanvraag betrof een stelpost en was voor de aanschaf van voertuigen en

middelen van de onderhoudswerkplaats door het bedrijfsonderdeel Vervoer en Materieel.

De voertuigen zijn aangeschaft in het jaar 2017 en de aanschaf wordt terugverdiend vanuit de exploitatie van Vervoer en Materieel. Er is een nieuw meerjarig krediet geopend voor de aanschaf van voertuigen voor de nieuwe jaren.

** Dit krediet is aangevraagd onder de naam "Lease voertuigen/Werktuigen 2017".*

Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease

Details	Totaal	Realisatie t	Realisatie		
	realisatie	/m 2018	2019		
Realisatie	29.450	29.450	0	Kapitaallasten 2020 (rente en afschrijving)	0
Bijdragen van derden	0	0	0	<i>*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per jaarschijf.</i>	
Netto investering (Rotterdams geld)	29.450	29.450	0		

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	21.900	18.924	0	0	0	2.976

Multifunctioneel Centrum (MFC) Rozenburg	17.100	16.519	0	0	0	581
Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming 2019	Restant krediet

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	21.900	18.924	0	0	0	2.976

Multifunctioneel Centrum (MFC) Rozenburg	17.100	16.519	0	0	0	581

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om in Rozenburg een multifunctioneel centrum te realiseren.

Verantwoording: In 2016 is er een nieuw multifunctioneel centrum gerealiseerd; de MFC Rozenburg. In het multifunctioneel gebouw zijn de volgende functies vertegenwoordigd: wedstrijd / instructiebad, sportzaal, multifunctionele zaal en horecavoorziening. Het complex is gerealiseerd inclusief de inrichting van de buitenruimte op de kavel en aansluitingen op externe infrastructuur en nutsvoorzieningen.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	Realisatie	Realisatie		
	realisatie	t/m 2018	2019		
Realisatie	16.519	16.519	0	Kapitaallasten 2020 (rente en afschrijving)	0
Bijdragen van derden	0	0	0	<i>*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per jaarschijf.</i>	
Netto investering	16.519	16.519	0		

[illegible]Pagina 625 van 1042

	realisatie	t/m 2018	2019		
Realisatie	599	599	0	Kapitaallasten 2020 (rente en afschrijving)	0
Bijdragen van derden	0	0	0	*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per jaarschijf.	
Netto investering (Rotterdams geld)	599	599	0		

Overhead	11.583	9.879	-370	450	-820	2.074

Vervangingsinvesteringen	8.323	7.063	191	200	-9	1.069
ICT 2017						
Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming	Restant krediet

Overhead	11.583	9.879	-370	450	-820	2.074
Vervangingsinvesteringen	8.323	7.063	191	200	-9	1.069
ICT 2017						

Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vanwege beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen.

Verantwoording: In 2019 is conform raming gerealiseerd. In voorgaande jaren is dit krediet aangewend voor vervanging van ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen. Jaarlijks wordt een krediet voor vervangingsinvesteringen aangevraagd.

In de praktijk lopen vervangingen regelmatig door naar volgende jaren. Om stapeling te voorkomen worden oude kredieten waar mogelijk afgesloten. Benodigde budgetten kunnen in een volgende aanvraag worden meegenomen.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal realisatie	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019		
Realisatie	7.254	7.063	191	Kapitaallasten 2020 (rente en afschrijving)	94
Bijdragen van derden	0	0	0	*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per jaarschijf.	
Netto investering (Rotterdams geld)	7.254	7.063	191		

Herinrichting Looijershof	3.260	2.816	-561	250	-811	1.005
Programma	Gevoteerd	Realisatie t/m 2018	Realisatie 2019	Raming 2019	Afwijking Realisatie - Raming	Restant krediet
Overhead	11.583	9.879	-370	450	-820	2.074
Herinrichting	3.260	2.816	-561	250	-811	1.005

Doel krediet: Binnen het concern is een aantal clusters belast met het geven van trainingen en het aanbieden van groepsgerichte activiteiten. Het gaat om activiteiten voor zowel inwoners als medewerkers van de gemeente Rotterdam. Aan het Heiman Dullaertplein zijn momenteel de meeste groepsruimten van het concern te vinden. De noodzaak voor dit project is ontstaan omdat de gemeente de locatie Heiman Dullaertplein moet verlaten. Met het project wil de gemeente het gebouw aan de Looijershof aanpassen en inrichten tot een gebouw dat is geschikt om trainingen en groepsgerichte activiteiten aan te bieden.

Verantwoording: De afbouwwerkzaamheden van de totale locatie Looijershof zijn als één project gezien en ook als dusdanig aanbesteed. Het betreft zowel de werkzaamheden voor de trainings- en groepsruimten als werkzaamheden voor Publiekslocatie Delfhaven. De Publiekslocatie Delfhaven valt onder het project business case gebieden. De aanbestedingskosten zijn door middel van een overboeking zuiverder verdeeld over beide projecten. Het project Herinrichting Looijershof is afgerond en het investeringskrediet wordt nu definitief afgesloten. Het restant krediet wordt veroorzaakt omdat een aantal onzekerheden zijn opgenomen in de projectbegroting van destijds die zich niet hebben voorgedaan.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal realisatie	Realisatie t /m 2018	Realisatie 2019		
Realisatie	2.255	2.816	-561	Kapitaallasten 2020 (rente en afschrijving)	35
Bijdragen van derden	0	0	0	*Gebaseerd op de realisatie 2019 i.v.m. activering per jaarschijf.	
Netto investering (Rotterdams geld)	2.255	2.816	-561		

Totaal	89.093	72.866	1.083	3.044	-1.962	15.144

Lokale heffingen

Pagina 102

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de samenstelling van het voorgestelde pakket aan gemeentelijke belastingen en heffingen in 2019; de relatieve druk van de lokale belastingen en heffingen; en de stand van zaken en de voornemens voor het begrotingsjaar rondom een aantal beleidsitems. Tot slot wordt ingegaan op het kwijscheldingsbeleid.

[BeleidInkomstenKostendekkenheidKwijscheldingsbeleid](#)

Beleid

Meervoudig gebruik van gegevens basisregistraties

Rotterdam heeft klantgerichtheid hoog in het vaandel staan en hecht eraan dat burgers en ondernemers niet steeds dezelfde basisgegevens hoeven aan te leveren. In plaats daarvan deelt de gemeentelijke organisatie deze gegevens intern. Voor de gegevens uit de BasisRegistratie Personen (BRP) is dat al geruime tijd het geval. Daarnaast zijn er in 2019 weer flinke stappen gezet in het koppelen van de WOZ-administratie met de Basisregistratie Adressen en Gebouwen. In 2019 is projectmatig gewerkt aan harmonisatie en synchronisatie van deze samenhangende registraties. Dit project loopt nog door in 2020. Daarnaast maakt belastingen gebruik van basisgegevens uit het Nationaal Handelsregister dat is ondergebracht bij de Kamer van Koophandel en de BasisRegistratie Kadaster voor de eigendomsgegevens van onroerend goed. De ontvangen gegevens worden deels geautomatiseerd verwerkt en vergen ook handmatige verrijking.

Ontwikkelingen als gevolg van het klimaatakkoord

Het klimaatakkoord en toenemende politieke en maatschappelijke druk hebben het effect dat de investeringen in - en waarderingen van objecten die gerelateerd zijn aan energievoorziening, in toenemende mate onzeker zijn. In 2019 is de OZB opbrengst hierop aangepast.

E-dienstverlening, Mijn Loket en Berichtenbox

De digitale dienstverlening rond OZB-, ASH- en Rioolheffing via mijn loket is inmiddels nagenoeg compleet: het aanvragen van alle belangrijke aspecten van de aanslag, zoals betalen, automatische incasso, bezwaar maken, kwijtschelding en betalingsregelingen, kan digitaal via Mijn Loket plaatsvinden. 75% van de kwijtscheldingsverzoeken wordt volledig via Mijn Loket afgehandeld, inclusief de inkomens- en vermogenstoets. Voor het aanvragen van een betalingsregeling ligt dat percentage zelfs nog iets hoger. Het opvragen van een taxatieverslag via Mijn Loket is voor woningen al geruime tijd mogelijk.

Ook in 2019 is de oplegging van de combi-aanslag voor gemeentelijke heffingen, voor alle burgers die dit bij Mijn Overheid hebben aangegeven, volledig via de berichtenbox verlopen. Het proces verloopt technisch soepel. Er is een geleidelijke stijging waar te nemen in het percentage van de aanslagen dat langs deze weg kan worden opgelegd.

In 2019 is mogelijk gemaakt om ook parkeernaheffingen via MijnOverheid te ontvangen. Het proces verloopt technisch soepel. Er is een geleidelijke stijging waar te nemen in het percentage van de aanslagen dat langs deze weg kan worden opgelegd. Een bijkomend voordeel van gebruik van de berichtenbox is dat het risico op een datalek door de bezorging op een onjuist adres wordt voorkomen.

Tevens is in 2019 de mogelijkheid gecreëerd voor het doorgeven van een vrijstelling voor Bedrijfsreinigingsrecht via E-Suite. Dit zorgt ervoor dat er geen aanslag gestuurd wordt en dus geen bezwaar nodig is wegens de afsluiting van een contract elders.

Afschaffing precariobelasting nutsnetwerken

Op 22 juni 2016 heeft de toenmalige minister Plasterk het wetsvoorstel tot afschaffing van de precariobelasting voor nutsnetwerken ingediend. Op 21 maart 2017 heeft ook De Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel inclusief het amendement Veldman en Fokke waardoor de duur van de overgangstermijn voor gemeenten wordt

beperkt (van 10 naar 5 jaar). Voor gemeenten die op 10 februari 2016, de datum waarop minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het wetsvoorstel heeft aangekondigd, een verordening met tarief hadden vastgesteld voor precariobelasting op kabels en leidingen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2022. Onder de overgangsregeling kan een gemeente maximaal heffen naar het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. Dit is het geval voor Rotterdam. Voor gemeenten die onder de overgangsregeling vallen, maar na de peildatum het tarief hebben verhoogd, betekent dit dat zij vanaf 1 juli 2017 hun tarief moeten verlagen naar maximaal het tarief van 10 februari 2016. Vanaf 2022 hebben wij te maken met een verlies van opbrengst van circa € 13,5 mln.

Inkomsten

In onderstaande tabel wordt een specificatie van de opbrengsten van de belasting- en heffingssoorten gegeven. In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde opbrengsten van de belangrijkste lokale heffingen bij rekening 2019 afgezet tegen de begroting. Voor een nadere toelichting op de opbrengsten verwijzen we u naar de financiële toelichting op betreffende beleidsvelden.

Opbrengst	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	Programma
Onroerendezaakbelasting	244.779	244.426	245.538	Algemene middelen
Hondenbelasting	20	0	0	Algemene middelen
Logiesbelasting	6.602	10.885	10.063	Algemene middelen
Reclame- en precariobelasting	26.579	24.821	24.636	Algemene middelen
Leges Omgevingsvergunning	15.854	19.604	24.830	Ruimtelijke ordening
Rioolheffing	70.328	73.820	74.566	Beheer van de stad
Bedrijfsreinigingsrecht	4.756	4.026	3.989	Beheer van de stad
Afvalstoffenheffing	91.023	91.788	92.094	Beheer van de stad

Kostendekkenheid

Conform het BBV is in de [paragraaf Lokale heffingen](#) van de Begroting 2019 per belastingverordening 2019 o.m. de kostendekkendheid van de hierin opgenomen tarieven inzichtelijk gemaakt. Daarbij is helder uiteengezet welke uitgangspunten gehanteerd zijn ten aanzien van de kostentoerekening. Ook is aangegeven hoe de kosten van (concern- en cluster-)overhead aan de tarieven worden toegerekend. Vervolgens is per verordening aangegeven welke kosten voor welk bedrag aan de tarieven zijn toegerekend. Door vervolgens aan te geven welke baten uit heffing zijn geraamd, kan per verordening de mate van kostendekkendheid aangegeven worden. De basis van de raming van deze baten is het meest actuele beeld over de aantallen en soorten te leveren en te behandelen dienst- en productieverlening. Met uitzondering van de tarieven Stadsarchief is geen van de voorgestelde tarieven op deze begrotingsgegevens 100% of meer kostendekkend. Per verordening zijn verder de beleidsuitgangspunten achter de betreffende verordening en heffingen kort toegelicht. Deze beleidsuitgangspunten en de keuzes inzake toerekenen van kosten en tarieven zijn opgenomen in de Kadernota Lokale Lasten 2018-2022 en de Financiële

Verordening Rotterdam 2013. De raad heeft ingestemd met voorgestelde belastingverordeningen 2019 (incl. tarieven). Deze tarieven zijn gedurende heffingsjaar 2019 ongewijzigd gebleven. In onderstaande tabel is de kostendekking van de belangrijkste gemeentelijke heffingen voor 2019 inzichtelijk gemaakt.

Naam verordening 2019	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Afvalstoffenheffing	113.827*	91.106	80%
Rioolheffing	78.954	74.566	94%
Lijkbezorgingsrechten	7.034	6.022	86%
Leges publiekszaken	10.892	7.808	72%
Leges omgevingsvergunning	19.124	25.423**	133%***

*) Voor de lasten BTW compensatiefonds, kwijtschelding, perceptiekosten en oninbaarheid is uitgegaan van begrote bedragen. Overige lasten zijn op basis van realisatie.

**) Exclusief baten voorgaand jaar van € 1,47 mln.

***) In december zijn er onverwachts meer aanvragen voor grote bouwplannen ingediend. Hierdoor is er een relatief groter positief resultaat behaald ten opzichte van de begroting 2019.

Kwijtscheldingsbeleid

In het jaar 2019 is de vereenvoudiging van het kwijtscheldingsproces geïmplementeerd. Hierdoor is een administratieve lastenverlichting voor een groot gedeelte van de aanvragers doorgevoerd, omdat er in 45% van alle aanvragen geen bewijsstukken meer aangeleverd hoeven te worden. Aanvragers die nog wel bewijsstukken dienen aan te leveren worden gericht bevraagd en worden er niet meer stukken dan nodig opgevraagd. Daarnaast is het financiële risico gereduceerd tot nihil (in 2019: €169k). Er is sprake van integrale toetsing waardoor er geen financiële onzekerheid meer is.

De kostendelersnorm is eind november vorig jaar geïmplementeerd. In het geval van kostendelers, wordt het normbedrag van de kosten van bestaan en de extra woonlasten aangepast in de berekening van het vermogen en de betalingscapaciteit. Deze aanpassing is gebaseerd op de Participatiewet.

In 2019 is ongeveer 40.000 gevallen kwijtschelding verleend. Ongeveer 37.000 gevallen hebben betrekking op belastingjaar 2019; de overige gevallen op eerdere belastingjaren waarvoor in 2019 een transitorische post is opgenomen. Bij het opstellen van deze rekening wordt uitgegaan van uiteindelijk 37.000 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken voor belastingjaar 2019. In totaal bedraagt de realisatie kwijtschelding per 31 december 2019 € 8,4 mln. Hierdoor is sprake van een onderschrijding op de begroting van circa € 2,9 miljoen (€ 11,3 mln minus € 8,4 mln).

In 2019 is in circa 29.000 gevallen automatische kwijtschelding verleend. Ten opzichte van boekjaar 2018 is het aantal burgers dat in 2019 in aanmerking kwam voor geautomatiseerde kwijtschelding gedaald. Het toekenningspercentage voor belastingjaar 2019 was 23% (peildatum 31 december 2019).

Voor de belastingjaren 2018 en 2019 heeft respectievelijk 95% en 76% betaald. Van de 24% van de kwijtscheldingsgerechtigden die voor belastingjaar 2019 nog niet heeft betaald, is bijna 70% voornemens om dat alsnog te doen met een betalingsregeling of automatische incasso.

De gemiddelde doorlooptijd van de afgehandelde kwijtscheldingsverzoeken bedroeg in december 2019 76 dagen (in 2018: 83 dagen). Dit jaar zien we hierin een daling omdat de gewijzigde werkwijze ook in de afhandeling een positieve bijdrage levert.

De gemiddelde doorlooptijd van een beroep was in 2019 111 dagen (in 2018: 85 dagen). De licht verhoogde doorlooptijd, welke nog ruim binnen de marge valt van 6 maanden, houdt verband met het invoeren van de nieuwe werkwijze die heeft gezorgd dat de doorlooptijd van een regulier kwijtscheldingsverzoek significant is verminderd.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Pagina 103

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). De toelichting geven we weer aan de hand van de drie W's: wat willen we bereiken, wat hebben we gedaan en wat heeft het gekost?

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) werken we samen met het Rijk, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, politie en Openbaar Ministerie aan een gezonde toekomst voor Rotterdam Zuid. Samen met deze partners zorgen we ervoor dat het niveau van opleiding, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgt naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland.

Daarnaast wordt er krachtig ingezet op (vaak verborgen) criminaliteit, die het vertrouwen van bewoners en ondernemers in de overheid en de samenleving ondermijnt. Door hier goed op in te zetten, vergroten we de kans dat de inzet op thema's school, werk en wonen succesvol is. Ook is het van belang om in te zetten op positieve ontwikkelingen die de leefomgeving en sociale cohesie op Rotterdam Zuid versterken. Cultuurvoorzieningen kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Beide thema's (criminaliteit/ondermijning en cultuur) zijn daarom onderdeel van de integrale aanpak die nodig is om bovengenoemde ambitie voor Rotterdam Zuid te realiseren.

Inmiddels is de stijgende lijn ingezet, zo blijkt uit de twee meest recente Voortgangsrapportages van het NPRZ. Maar dit begin van herstel is nog broos. Er is nog een weg te gaan om te zorgen dat de lijn omhoog doorzet. In de huidige periode (2018 -2021) zijn er daarom door de rijksoverheid aanvullende middelen ter beschikking gesteld ter hoogte van € 130 mln: de gemeente Rotterdam vult dit aan met nogmaals € 130 mln. Deze cofinanciering is afgesproken in de Regio Deal Rotterdam Zuid. De verantwoording in deze paragraaf is gebaseerd op deze Regio

Deal en behandelt daarmee School, Werk, Wonen en Cultuur. In het kader van de Regio Deal worden deze thema's pijlers genoemd. Omdat de gelden met betrekking tot Veiligheid geen onderdeel van de Regio Deal zijn, worden deze in andere delen van de jaarrekening behandeld.

Onder de kop 'wat willen we bereiken?' zijn de doelen per pijler benoemd en gedefinieerd. Deze volgen door een inhoudelijk verslag van de activiteiten onder 'wat hebben we gedaan in 2019?' en de financiële tabellen en toelichting hierop onder 'wat heeft het gekost?'.

Regiodeal Rotterdam Zuid

1. Wat willen we bereiken?

In de periode 2018 tot en met 2021 vindt een versnelling plaats op vijf thema's, waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. De te behalen doelen van deze thema's zijn:

- School: het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.
- Werk: het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat structureel afhankelijk is van de bijstand wordt verminderd.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.
- Veiligheid: het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.
- Cultuur: het verhogen van het voorzieningenniveau en het gebruik ervan, ter bevordering van de cultuurparticipatie, de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en van de economische activiteit in Rotterdam Zuid.

De te behalen resultaten zijn als volgt gedefinieerd:

- School: de huidige achterstand in onderwijsresultaten (PO/VO) op Zuid ten opzichte van het gemiddelde van de G4 is in 2022 relatief kleiner geworden. Verschil in cito-eindtoets groep 8 t.o.v. G4 wordt verder ingelopen tot de helft van het verschil in 2011, dus 531,9 in 2022 (2015/16: 530,8)
- Werk: een absolute daling van het aantal mensen in de bijstand op Zuid (c.q. van 15.200, stand maart 2018 naar 11.200 (streefwaarde eind 2031) en een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid: van disproportioneel (nu 40%) naar evenredig (31%) in 2031 (tussenwaarde 37,4% eind 2022).
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad die vooral bestaat uit kleine woningen moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid en nieuwe bewoners met midden- en hoge inkomens. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.

- **Veiligheid:** de veiligheid in Rotterdam Zuid is in 2022 verbeterd door het versterken van een integrale aanpak van de problematiek. Belangrijke elementen daarin zijn het creëren van nieuwe/uitbreiden van bestaande (bestuurlijke) mogelijkheden, innovatie van de aanpak in de vorm van concrete pilots en het adresseren/wegnemen van knelpunten die daarbij naar voren komen.
- **Cultuur:** verhoging van de cultuurparticipatie en verbetering van het aanbod van culturele voorzieningen op Rotterdam Zuid, o.a. door het toewerken naar een nieuw beeldbepalend cultuur(wetenschappelijk) instituut.

Onder de verschillende beleidsprogramma's in deze jaarrekening is de realisatie van de verschillende indicatoren opgenomen. Hierin zijn de indicatoren terug te vinden die ook betrekking hebben op het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, met uitzondering van het thema Veiligheid. In de tabel hieronder zijn deze indicatoren overzichtelijk opgenomen.

Effectindicatoren - Jaarrekening	Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
School	Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets scholen op Zuid	Streefwaarde		531,9	531,9	531,9
		Realisatie				
Werk	Trendbreuk in bijstandontwikkeling op Zuid	Streefwaarde	38,40%	37,90%	37,40%	
		Realisatie	40,12%			
	Absolute daling aantal mensen in bijstand op Zuid	Streefwaarde	2.200	2.200	2.200	
		Realisatie	1.854			
Wonen	Steigers op Zuid: basiskwaliteit	Streefwaarde	750	1.500	2.250	3.000
		Realisatie	342			
Cultuur	Verhoging cultuurparticipatie en nieuw beeldbepalend instituut	PM				

2. Wat hebben we gedaan in 2019?

Pijler school

In het schooljaar 2019/2020 is Dagprogrammering in de Children's Zone van start gegaan. De Children's Zone is gericht op betere leerprestaties van kinderen. Voor de groepen 1 t/m 8 van het basisonderwijs is 10 uur extra leertijd gerealiseerd. Dagprogrammering kan naast extra lestijd ook extra activiteitsuren bevatten met als doel de onderwijsresultaten en sociaal-emotionele vaardigheden van de kinderen te verbeteren. Scholen kregen bij de start van het schooljaar 2019/2020 tot 1 januari 2020 de tijd om in te groeien naar 10 uur Dagprogrammering. De meeste scholen zijn het schooljaar gestart met een significant deel van die tien uur Dagprogrammering. Andere scholen zaten in november of december op het aanbod van 10 uur. Ook wijken buiten de Children's Zone in Rotterdam-Zuid met vergelijkbare problematiek hebben baat bij een volledige Dagprogrammering. Hiertoe zijn we in gesprek met diverse scholen. In 2019 participeren 30 scholen in de Children's Zone en één buiten de Children's Zone aan Dagprogrammering.

Om goede leraren te krijgen en te behouden op scholen in Rotterdam Zuid, zijn er middels 3 actielijnen ingezet op: verhogen instroom, beperken uitval en anders organiseren.

Vanuit de aanpak Beste Leraren wordt er extra geïnvesteerd in individuele leraren in het kader van behoud en professionalisering. Er zijn in 2019 totaal 44 lerarenbeurzen meer gehonoreerd op Zuid (113 t.o.v. 69 in 2018). Er zijn extra middelen vrijgekomen voor het intensiever begeleiden stagiaires en starters op Zuid en in het speciaal onderwijs, evenals extra stimuleringsmiddelen voor het opscholen van onderwijsassistenten. Toewijzing woningen voor leraren is uitgewerkt in het Actieplan Middenhuur (maart 2019). In 2020 zullen de eerste leraren voorrang kunnen krijgen op de huizenmarkt. Eind 2019 zijn de subsidieregelingen gepubliceerd t.b.v. schoolbesturen om aanvragen in te dienen op het thema ontzorgen personeel en het thema anders organiseren onderwijs en anders opleiden. Uitvoering start begin jaar 2020.

Pijler Werk

Om de ambities uit de Regio Deal te realiseren, is in 2019 het programma Samen voor Zuid ingericht. Samen voor Zuid richt zich op werk en zorg. Aandacht is daarbij het sleutelwoord. In de wetenschap dat veel werkzoekenden op Zuid veel verschillende problemen hebben die de overgang naar een werkend leven belemmeren wordt met behulp van de extra middelen vanuit de Regio Deal het aantal Rotterdammers dat één medewerker moet begeleiden aanzienlijk omlaag gebracht. Er wordt in Feijenoord, Charlois en IJsselmonde met een multidisciplinaire aanpak gewerkt. Zo zijn de faciliteiten voorhanden die nodig zijn om mensen in staat te stellen om stapje voor stapje aan het werk te gaan, of het nu gaat om jobcoaching, kinderopvang of taal. Indien nodig behoort ook de inzet van schulddienstverlening en zorg (via de wijkteams) tot de mogelijkheden.

Via de Leerwerkakkoorden – zijnde het koepelakkoord en de deelakkoorden voor Haven, MKB, Energietransitie Gebouwde Omgeving, Facilitaire Dienstverlening en Zorg – zijn afspraken gemaakt tussen werkgevers en onderwijsinstellingen en de lokale overheid in de arbeidsmarktregio Rotterdam Rijnmond om de aansluiting van school naar werk, van werk naar werk, en vanuit de uitkeringssituatie naar werk van de Rotterdamse beroepsbevolking te verbeteren. Een deel van deze afspraken wordt gerealiseerd in Rotterdam Zuid. Het meest in het oog springende initiatief zijn de AanDeBak-garanties, waarbij betrokken werkgevers jongeren van Zuid, die een arbeidsmarktrelevante opleiding op MBO-2, MBO3 of MBO-4 opleiding kiezen en deze met goed gevolg afronden, hun eerste arbeidscontract garanderen.

Voor het onderzoeks- en professionaliseringsprogramma KNAP'RZ zijn in 2019 de contracten met de Erasmus Universiteit, de Hogeschool Rotterdam en SEOR afgesloten. KNAP'RZ is inmiddels gestart, maar er zijn nog geen kosten voor neergeslagen in deze jaarrekening.

Pijler Wonen

De middelen worden gebruikt als dekking voor projecten in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, die bijdragen aan de fysieke doelstellingen van het NPRZ-programma. De projecten zijn concreet opgezet om invulling te geven aan de gemeentelijke opgave binnen het NPRZ of dienen ter ondersteuning en facilitering van de opgave van derden (zoals woningcorporaties). Binnen de pijler Wonen is in 2019 ingezet op de drie thema's die zijn opgenomen in de Regio Deal Rotterdam Zuid deze pijler.

Voor thema 1 (grondige aanpak particuliere voorraad) is in 2019 door de gemeenteraad besloten tot de grondige aanpak van 52 woningen om de verbinding tussen Carnisse en Hart van Zuid te verbeteren (Carnisse Poort) en de grondige aanpak van 18 woon- en winkelenheden aan de Groningerstraat/Beijerlandse laan.

Voor thema 2 (woonmilieus: buitenruimte en winkelstraten) zijn in 2019 naar aanleiding van de motie 'Wat gaan we doen met 23 mln' vijf fietsverbindingen en vijf pleinen geselecteerd om te verbeteren. Bovendien zijn meerdere woningen en winkels aangekocht om het plan Hand in Hand voor de Boulevard Zuid vooruit te brengen.

Voor thema 3 (regionale spreiding) is in 2019 nog niets gerealiseerd. De reden is dat de provincie Zuid-Holland in 2019 een stimuleringsregeling zou vaststellen. Vanwege de vorming van een nieuw college van Gedeputeerde Staten is de vaststelling van de regeling vertraagd en wordt in de eerste helft van 2020 verwacht.

Pijler Cultuur

Grassrootsmakers zijn op Zuid sterk aanwezig. Hun projecten en activiteiten hebben een grote potentiële aansluiting met nieuw publiek. Dat biedt goede aanknopingspunten voor de versterking van cultuurparticipatie. In 2018 lanceerde de gemeente Rotterdam als experiment een nieuw subsidieformat in de vorm van een pitchavond. Deze pitchavonden zijn bedoeld voor iedereen met een kunst- of cultuurproject in Rotterdam die niet terecht kan bij bestaande subsidieregelingen van de gemeente. Tijdens de pitchavond presenteren jonge makers hun projecten aan elkaar en vervolgens beoordelen zij elkaar ook. Het blijkt een goede manier om het grassroots-klimaat te versterken en te faciliteren. Het initiatief uit 2018 was succesvol en kon op veel waardering rekenen. Dit format kreeg een structureel vervolg met twee edities per jaar die op Zuid worden gehouden. In 2019 hebben twee van deze edities plaatsgevonden, waarbij de makers die een positieve beoordeling kregen een subsidie en een begeleidingstraject van IMPACT Rotterdam aangeboden hebben gekregen.

IMPACT Rotterdam is in 2019 gestart en functioneert als platform voor jong-professionele, vaak autodidacte, makers en ondersteuning biedt bij hun ontwikkeling en professionalisering. IMPACT stimuleert diversiteit, richt zich op het verbinden van makers, (gevestigde) culturele instellingen en de (financierings-)structuur en draagt zo bij aan het versterken van de culturele en maatschappelijke infrastructuur op Zuid.

Het project slaat een brug tussen de culturele instellingen op Rotterdam Zuid: Islemunda, Theater Zuidplein, Lantaren/Venster, Luxor Theater en Theater Walhalla. Deze instellingen investeren gezamenlijk in een nieuw traject. De samenwerking richt zich op een kwaliteitsimpuls aan hun programma-aanbod, publiek, netwerk en bedrijfsvoering. Daarvoor zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- het bereiken en bedienen van een groter en nieuw publiek (intercultureel, doelgroepen);
- het presenteren en bevorderen van een breder en nieuw aanbod (multidisciplinair, nieuwe makers);
- het versterken van het cultureel netwerk op Zuid ('van de kweekvijver in de wijk naar de grote zalen op de Kop van Zuid'). het efficiënt inzetten en verduurzamen van kapitaal (presentatieruimtes, faciliteiten). De start van IMPACT heeft ondersteuning gekregen middels een subsidie voor twee jaar uit de Regio Deal

In 2019 zijn voorbereidingen getroffen om het Theater Zuidplein en de Bibliotheek in 2020 intrek te laten nemen in het nieuwe Kunstenpand, dat onderdeel is van Hart van Zuid. Daarbij is ruimte vrijgemaakt voor aanvullende programmering op het Theater Zuidplein en de Bibliotheek. Dit biedt een unieke kans om nieuwe samenwerkingsverbanden in het gebied aan te gaan en zowel het werken aan de maatschappelijk brede opgave voort te zetten, als dit structureel te verankeren in het gebied. Het Theater Zuidplein heeft de ambitie om in dit

nieuwe pand fors te groeien. Dit moet gebeuren door ten eerste het aanbod te verbreden, en hierbij andere culturele en educatieve activiteiten te programmeren. Daarnaast moeten nieuwe concepten worden aangeboden, zoals een laagdrempelig open podium, een co-creating place, flexibiliteit in zalen en het (co)produceren van festivals en een gezamenlijke programmering in het kader van Hart van Zuid. Voor zowel de ontwikkeling van het Kunstenpand als de beoogde uitbreiding en verbreding van het publiek is aan Theater Zuidplein subsidie vanuit de Regio Deal verstrekt.

Met betrekking tot de cultuurcampus is in de zomer van 2019 een advies aangeboden aan het College van burgemeesters en wethouders. Hieruit volgde een opdracht van het College de haalbaarheid van het advies te onderzoeken. De uitkomst van dit onderzoek wordt verwacht in het eerste deel van 2020. Tot dusver zijn de reacties positief, worden bouwstenen voor de haalbaarheid ontwikkeld en zijn er draagvlak en partners gevonden.

3. Wat heeft het gekost?

Het Rijk stelt in de periode 2018-2021 jaar in totaal € 130 mln uit de Regio Deal-gelden ter beschikking, de gemeente Rotterdam dient tenminste hetzelfde bedrag te cofinancieren. Conform de getekende Regio Deal zouden deze middelen in de periode 2018 t/m 2021 *als decentralisatie-uitkering* in jaartranches via het gemeentefonds aan de gemeente Rotterdam ter beschikking worden gesteld.

De Algemene Rekenkamer van het Rijk heeft in haar Verantwoordingsonderzoek 2018 aangegeven dat aan een decentralisatie-uitkering geen specifieke verantwoordingseisen kunnen worden gesteld. Voor de beschikbaar gestelde middelen vindt het Rijk dat wel gewenst. Daarom zijn het Rijk en de gemeente Rotterdam overeengekomen om de middelen van de Regiodeal te wijzigen van decentralisatie-uitkering (DUK) naar een specifieke uitkering (SPUK). Deze wijziging is vastgelegd in de wijzigingsovereenkomst Regiodeal Rotterdam (ondertekend dd. 8 januari 2020) en het Rijk heeft bij besluit (beschikking van 10 december 2019) de specifieke uitkering Regio Deal Rotterdam Zuid toegekend. Deze wijziging leidt er onder andere toe dat er sprake is van een verzwaring van de verantwoordingseisen (via SISA) en dat er op basis van realisatie van bestedingen (en verplichtingen) gerapporteerd moet worden. Dit is nieuw en leidt daarom tot een trendbreuk in de cijfers.

Onderstaand zal per pijler inzicht worden gegeven in de financiële realisatie ten opzichte van de begroting.

Thema 1: School	Begroting 2019	Verplichtingen 2019	Bestedingen 2019	Cumulatieve bestedingen	Afwijking (cumulatieve bestedingen t.o.v. begroting)
1 Children's Zone	11	5,3	4,7	4,7	6,3
2. Dagprogrammering buiten Children's Zone	2	0	0	0	2
3. Herstructurering VO	0	14,4	0	0	0
4. Leraren	3,5	1,8	1,4	1,4	2,1

Totaal	16,5	21,5	6,1	6,1	10,4

De activiteiten binnen de pijler onderwijs maken onderdeel uit van het nieuwe onderwijsbeleid “gelijke kansen voor elk talent”. Het nieuwe onderwijsbeleid gaat in per schooljaar 2019-2020. Vanaf 1 mei 2019 konden de scholen subsidieaanvragen indienen: ook voor de Regiodeal onderdelen dagprogrammering en leraren. De subsidieaanvragen worden op dit moment beoordeeld. De verwachting is dat rond oktober alle subsidies zijn verleend. Op het moment dat de verleningsbeschikking wordt ondertekend en verstuurd, wordt de subsidie als verplichting opgenomen. Op dit moment zijn de verplichtingen voor 2019 dus laag, omdat de meeste subsidiebeschikkingen nog niet verleend zijn; dat geldt ook voor de investeringskosten bij het onderdeel “Herstructurering VO”. Bij dat onderdeel is nu 1 beschikking afgegeven. Voor de totstandkoming van en de ontwikkeling en realisatie van het Zuidergymnasium in het Poortgebouw (school en gymzaal) is een beschikking afgegeven van € 14,4 mln totale investeringskosten.

De totale begrote kosten voor het Herontwerp VO op Zuid bedragen ca. € 80 mln. Naast de dekking van de regiodeal is ook de co-financiering (schoolbesturen) geregeld. Voor deze middelen wordt een bestemmingsreserve gevormd. De middelen worden pas aan het einde van de regio deal looptijd gerealiseerd bij oplevering van de nieuwe objecten door het afboeken van boekwaarde.

Binnen de Dagprogrammering heeft één deelnemende school buiten de Children’s Zone deelgenomen. Omdat de kosten hiervoor dermate laag zijn geweest, zijn deze niet zichtbaar in de realisatie.

Thema 2: Werk	Begroting 2019	Verplichtingen 2019	Bestedingen 2019	Cumulatieve bestedingen	Afwijking (cumulatieve bestedingen t.o.v. begroting)
1. Inzet op de vraagkant: matching op werk	2		2,95	2,95	-0,95
2. Aanpak versterking aanbodkant; tegenprestatie	4		4,93	4,93	-0,93
3. Aanpak versterking aanbodkant; prematching en tegenprestatie	3		3,53	3,53	-0,53
4. Leerwerkakkoord	2	0,69	2,24	2,24	-0,24
5. Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiekontwikkeling, professionalisering communicatie	1		0	0	1
Totaal	12	0,69	13,65	13,65	-1,65

De activiteiten binnen thema werk beginnen inmiddels op stoom te raken. Waar het voornamelijk de inzet van menskracht betreft voor de begeleiding van werkzoekenden, zoals bij de versterking van de aanbodkant en de inzet op de vraagkant loopt dit goed. De bezetting voor de begeleiding begint op orde te raken en daar waar nodig worden ingekochte trajecten ter ondersteuning ingezet.

Voor het LeerWerkakkoord geldt dat de start is gemaakt en dat nu de plannen uitgewerkt worden. De aanpak betekent dat nu wordt geïnvesteerd in het sluiten van Leerwerk-deelakkoorden. Veel kosten zullen dan ook pas volgend jaar gemaakt worden.

Voor het Onderzoek geldt dat er een opdracht is geformuleerd die wordt uitgevoerd in samenwerking met de Hogeschool en de Erasmus universiteit. De opdracht beslaat de gehele periode.

Het resultaat tot nu toe bestaat voornamelijk uit de aanpak Prestatie 010, het inzetten van extra reïntegratievoorzieningen en de verlaging van de caseload bij de casemanagers. Dat geldt voor de inzet op de vraagkant en de aanbodkant, de eerste 3 onderdelen van de pijler Werk. Daarnaast worden binnen de onderdelen ook trajecten ingezet.

De kosten voor het LeerWerkakkoord hebben betrekking op de voorbereiding op de afspraken met werkgevers. Voor onderzoek geldt dat het doorlopende onderzoek aan de hand van de inzet van uren wordt afgerekend.

Thema 3: Wonen	Begroting 2019	Verplichtingen 2019	Bestedingen 2019	Cumulatieve bestedingen	Afwijking (cumulatieve bestedingen t.o.v. begroting)
1 Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop/nieuwbouw + transformatie bestaande voorraad	30	0,98	3,59	4,57	15%
2 Woonmilieus: buitenruimte + winkelstraten	6,5	0	0,37	0,38	6%
3. Regionale Spreiding	0,5	0,01	0	0,01	2%
Totaal	37	0,99	3,97	4,96	13%

1. Binnen de grondige aanpak via sloop-nieuwbouw is er voor het jaar 2019 voor € 15,95 mln verplicht en deels besteed:

- Uitvoeringsproject Groningerstraat; raadsbesluit 6 juni 2019, starten van een grondexploitatie voor de sloop-nieuwbouw van 16 woningen en 5 bedrijfsruimtes aan de Beijerlandse laan-Groningerstraat in Hillesluis-Feijenoord, NPRZ bijdrage € 3,3 mln
- Uitvoeringsproject Carnisse Poort; het startbesluit is op 2 april 2019 bestuurlijk (door college BenW) bekrachtigd. Raadsbesluit 27 juni 2019, starten van grondexploitatie inclusief de doorbraak tussen de wijk Carnisse en het Hart van Zuid, aanpak ca. 150 woningen, NPRZ bijdrage € 10,3 mln. In december 2019 is de rijksbijdrage vanuit de Regiodeal Rotterdam Zuid gewijzigd van decentrale uitkering naar specifieke uitkering. Daardoor is - op basis van geldende BBV regelgeving – ook de declaratiewijze veranderd. Wanneer vanuit de decentrale uitkering een bijdrage aan een grondexploitatie is verleend, worden deze middelen gebruikt voor het vormen van een verliesvoorziening voor deze grondexploitatie, wanneer einde jaar een tekort in het betreffende exploitatiesaldo (NCW) werd berekend. Voor grondexploitatie Carnissepoort was in de begroting 2019 een onttrekking geraamd t.b.v. het vormen van een verliesvoorziening. Nu de bijdrage vanuit de specifieke uitkering is verleend zal declaratie op basis van feitelijk gerealiseerde subsidiabele lasten plaatsvinden. Daarom is er in 2019 veel minder onttrokken dan begroot. De raad is hierover per brief geïnformeerd (kenmerk: **20bb001483**)
- Uitvoeringsproject Bonaventurastraat; voor de grondige aanpak van de woningen in de bouwblokken rondom de Bonaventurastraat is – na een tender – op 26 juni 2019 een samenwerkingsovereenkomst

getekend tussen gemeente Rotterdam en vastgoedontwikkelaar Trotz Vastgoed. Doel is dat binnen 5 jaar 51 woningen worden samengevoegd, gerenoveerd en verbeterd tot 33 woningen. NPRZ bijdrage is maximaal € 2,1 mln

- Uitvoeringsproject Verhuren in Carnisse; doel van dit project is het ontwikkelen van een intensievere beheeraanpak in Carnisse, gericht op het minimaliseren van de disfunctionele aspecten van de vastgoedmarkt voor huur en verhuur. De aanpak moet reproduceerbaar zijn in andere wijken met soortgelijke problematiek. NPRZ bijdrage € 0,25 mln (1e van 4 jaar)

Het streven is om in de loop van 2019 nog één of meerdere overeenkomsten te sluiten in het kader van de samenvoegaanpak en om een projectbesluit voor de Vogelbuurt voor te leggen voor bestuurlijke besluitvorming. Zodoende verwachten we de begrote € 30 mln aan verplichtingen voor de grondige aanpak particuliere woningvoorraad te kunnen benaderen.

2. Binnen de meerjarige en integrale aanpak woonmilieus: winkelstraten en buitenruimte is voor het project Beijerlandse laan – Groene Hilledijk het startbesluit voor het programma “Hand in Hand” op 2 maart 2019 bestuurlijk (college BenW) bekrachtigd. Met een NPRZ budget van € 6 mln voor dit programma kunnen in de periode 2019 -2022 ca. 40 winkelpanden worden aangepakt. Het startbesluit is inmiddels door de raad vastgesteld. Uitvoering kan dus snel ter hand genomen worden.

Nota bene: in de financiële tabel t.b.v. Voorjaarsnota 2019 stond deze verplichting ten onrechte opgenomen in de rubriek 1. Grondige aanpak PV.

3. Binnen de regionale Spreiding werkt de provincie Zuid-Holland aan een wortel/stok beleid om met name de ontwikkeling van de goedkope voorraad in de regio te borgen. Onderdeel hiervan is een financiële incentive in het kader van de opgave in Rotterdam Zuid voor die regiogemeenten waar extra DAEB-woningen worden gerealiseerd. De financiering van deze stimuleringsmaatregel bestaat naast de provinciale inbreng (€ 4 mln) uit een bijdrage vanuit de regiodeal Rotterdam Zuid van € 1 mln. De beoogde ingangsdatum van de regeling (1 januari 2019) is vertraagd vanwege vorming nieuw college Gedeputeerde Staten (GS), maar zal naar verwachting later in 2019 zijn. Zodra de regeling van kracht wordt zal Rotterdam zijn bijdrage van € 1 mln formeel per wethoudersbrief aan de provincie bevestigen en de eerste € 500 (50%) naar de provincie overboeken.

Thema 4: Cultuur	Begroting 2019	Verplichtingen 2019	Bestedingen 2019	Cumulatieve bestedingen	Afwijking (cumulatieve bestedingen t.o.v. begroting)
1 Culturele Programmering	0,6		0,275	0,275	0,325
2 Talentontwikkeling	0,4		0,355	0,355	0,045
3 Planvorming NCWI en onderzoek	0		0,068	0,068	-0,068
Totaal	1		0,698	0,698	0,302

1. De verplichtingen die zijn aangegaan bij het subonderdeel Culturele programmering komen voort uit subsidies binnen de subsidieregeling Pitcher Perfect 010 en een subsidie aan Theater Zuidplein. Deze subsidies zijn gericht op verbetering van de culturele infrastructuur op Zuid, op verbreding van het aanbod en verhoging van het publieksbereik.
2. De verplichtingen die zijn aangegaan bij het subonderdeel Talentontwikkeling bestaan o.a. uit subsidie aan het tweejarig pilotprogramma IMPACT waarmee een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van een toekomstbestendige cultuursector en aan Rotterdam Zuid als de plek voor creatieve makers wordt geleverd.
3. Bij de 1e herziening was opgenomen dat er € 0,1 mln aan verplichtingen was aangegeven voor het subonderdeel planvorming NCWI. Het bleek echter dat er deze verplichting betrekking had op de andere onderdelen uit dit thema. Dat is in deze 2e herziening gecorrigeerd.

Onderhoud kapitaalgoederen

Pagina 104

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente geeft jaarlijks circa € 120 mln uit aan het onderhouden van de kapitaalgoederen wegen, groen en bomen, oppervlaktewater, civiele kunstwerken, openbare verlichting, spelen en beeldende kunst en monumenten. Kapitaalgoederen moeten zo lang mogelijk gebruikt kunnen worden voor het doel waarvoor zij zijn aanschaf of vervaardigd. Het beleid hiervoor staat in de Nota Onderhoud kapitaalgoederen 2019 - 2022. De paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen geeft een overzicht van de financiële gevolgen en van de vertaling daarvan in de begroting 2019.

Beleid Financiële consequenties

Beleid

De gemeente heeft veel onderhoudsgevoelige kapitaalgoederen: wegen, groen en bomen, oppervlaktewater, civiele kunstwerken, openbare verlichting, spelen en beeldende kunst en monumenten. Het beleid hiervoor is opgenomen in de nota kapitaalgoederen. In 2019 is de nota Onderhoud kapitaalgoederen 2019-2022 aan de raad aangeboden. De nota 'Onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte Rotterdam' gaat over het beheer en onderhoud van de bestaande buitenruimte en gaat – conform het BBV – niet in op herontwerp en herinrichting van en esthetische toevoegingen aan de openbare ruimte. Financieel vallen de kapitaalgoederen onder de taakvelden 'Verkeer en vervoer - Beheer' en 'Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer'. De nota laat zien dat de gemeente veel realiseert, maar dat niet alles kan. Ieder jaar bestaat bij de begrotingsbehandeling de mogelijkheid tot bijstellingen. Riolerings heeft een eigen financiering en beleidskader. Deze zijn weergegeven in het op 17 december 2015 door de gemeenteraad vastgestelde [Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020](#).

Financiële consequenties

Exploitatie

Hieronder is een tabel opgenomen met de financiële omvang van de begrote en gerealiseerde lasten voor wat betreft onderhoud van kapitaalgoederen in de exploitatie.

Onderdeel (product) (bedragen x € 1 mln)	Begroting 2019	Begrotingsmutaties	Aangepaste begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil
Wegen (Verkeer en vervoer - beheer)	46,7	-5,2	41,5	41,3	0,2
Groen en bomen (Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)	33,8	2,2	36,0	38,4	-2,4
Oppervlaktewater (Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)	5,4	-1,7	3,7	7,0	-3,3
Civiele kunstwerken (Verkeer en vervoer - beheer)	16,5	2,3	18,8	14,4	4,4
Openbare verlichting (Verkeer en vervoer - beheer)	7,8	0	7,8	8,1	-0,3
Spelen (Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)	4,5	-0,7	3,8	3,4	0,4
Beeldende kunst en monumenten (Cultureel erfgoed- archeologie)	0,5	1,1	1,6	1,6	0,0
Totaal	115,2	-2,0	113,2	114,2	-1,0

Aanpassingen op originele begroting:

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Begrotingsmutaties	-2,0
Totaal	-2,0

Toelichting aanpassing begroting

In 2019 heeft de allocatie "intensivering onderhoudkapitaalgoederen" over de assetgroepen plaatsgevonden. Daarnaast heeft er een verschuiving van middelen plaatsgevonden van exploitatie naar investeringen als gevolg van een nadere invulling van het stelsel in de uitgaven aan kapitaalgoederen met maatschappelijk nut.

Wegen (onderdeel van Verkeer & Vervoer - beheer)

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Hierin wordt uitgegaan dat assets veilig en beschikbaar zijn. Het beheer en onderhoud van verhardingen gebeurt op basis van de landelijke CROW-systematiek voor wegbeheer. De Rotterdamse richtlijn van basis op orde' wijkt af van de landelijke CROW-richtlijn van 95%. Rotterdam hanteert sinds 2006 de volgende richtlijn:

- minimaal 85% in de categorie A+, A en B
- maximaal 15% in de categorie C en D

De technische kwaliteit verharding wordt eens per twee jaar gemeten. De meest recente cijfers zijn uit 2018. Die inspectie toont aan dat het areaal voldoet aan de Rotterdamse richtlijn van 85% in de categorie A+, A en B. Kantekening hierbij was dat er de komende jaren een groot deel van het wegenareaal toe is aan groot onderhoud en vervanging. Dit heeft te maken met de rioolopgave, de energietransitie (veel ingravingen) en bijkomende groot onderhoud in de woonbuurten en ontsluitingswegen (ophogen en versleten materialen). Hiervoor is in 2019 structureel extra budget toegekend. Vanaf 2020 inspecteren we jaarlijks de helft van het areaal. Zo wordt het areaal nog steeds eens per twee jaar helemaal geïnspecteerd, maar hebben we elk jaar recente data over de kwaliteit van het wegenareaal. Conclusie, op basis van de beleidsmatige uitgangspunten zijn de assets veilig en beschikbaar.

Areaal wegen	Areaal m2
Rijbaan (hoof- en verzamelwegen)	1.800.000
Rijbaan (hoof- en verzamelwegen)	7.900.000
Parkeerruimte	2.500.000
Fietspad	1.700.000
Voetpad	10.200.000
Overig (o.a. verharde bermen, inritten en bushaltes)	1.000.000

Groen en bomen (onderdeel van Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota Onderhoud kapitaalgoederen. Hierin wordt uitgegaan dat assets veilig en beschikbaar zijn. Verdere uitwerking vanuit beheerplannen; beheeraanpak openbaar groen, bomenstructuurvisie Rotterdam en de leidraad gedragscode bestendig groenbeheer.

Het regulier onderhoud is volledig uitgevoerd in 2019. Daarnaast hebben klimaatinvloeden zoals hitte, droogte en stormen steeds meer invloed op het onderhoud in de buitenruimte. Ook is er ingezet op de beheersing van ziekte, plagen en invasieve exoten zoals de eikenprocessierups en de Japanse Duizendknoop. Er zal komende jaren bij groenbeheer meer rekening worden gehouden met extreme klimaateffecten. Conclusie op basis van de beleidsmatige uitgangspunten zijn de assets veilig en beschikbaar.

Gazon	8.520.000
Bloemrijk gras	6.855.000
Moeras en oeevervegetatie	253.000
Bosplantsoen	5.311.000
Bodembedekkers	148.000
Hagen	198.000
Heesters	1.152.000
Sierbeplanting	131.000
Overig(parkverharding, water, mobiel groen, zelfbeheer)	1.420.000
Totaal	23.988.000
Bomen	162.000

Oppervlaktewater (onderdeel van Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)

Beleidsmatige uitgangspunten staan in Waterplan 2. Inzet betrof baggeren (in overleg met waterschappen), reinigen van duikers, maaien, krozen en vuilvissen. De landelijke Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) problematiek is van invloed geweest op de verwerking en afvoer van bagger. Door gebruik te maken van alternatieve baggerdepots op locaties buiten stad, zijn de werkzaamheden niet gestagneerd. Conclusie op basis van de beleidsmatige uitgangspunten zijn de assets veilig en beschikbaar.

Areaal oppervlaktewater	Aantal
Hoofdwaterwegen	140 km
Overige waterwegen	250 km
Beschoeiing	425 km
Duikers	1551

Civiele kunstwerken (onderdeel van Verkeer & Vervoer - beheer)

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Hierin wordt uitgegaan dat assets veilig en beschikbaar zijn. Met de uitvoering van het meerjarenprogramma voor civiele kunstwerken wordt door tijdig en planmatig inspecteren en onderhouden voorkomen dat deze niet veilig en beschikbaar zijn. Naast beschikbaarheid zijn imago, veiligheid, milieu en gezondheid, wet- en regelgeving en weerbaarheid belangrijke

kernwaarden voor het areaal. In 2019 is er extra inzet geweest vanuit de beheerorganisatie vanwege de renovatie Maastunnel. Conclusie op basis van de beleidsmatige uitgangspunten zijn de assets veilig en beschikbaar.

Areaal Civiele kunstwerken	Aantal
Beweegbare bruggen & sluizen	50
Sluizen	11
Vaste bruggen	939
Viaducten	36
Onderdoorgangen	48
Maastunnel-trace	1
Keermuren en vlonders	376
Kademuren	49 km
Overig havenmeubilair	76

Openbare verlichting (onderdeel van Verkeer & Vervoer - beheer)

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Hierin wordt uitgegaan dat assets veilig en beschikbaar zijn. Het borgen van de wijkveiligheid door goed functionerende openbare verlichting wordt gemeten aan de hand van het aantal brandende lampen. In 2019 is gestart met het project Ledtransitie. Doelstelling van de ledtransitie is om het energieverbruik van de stad Rotterdam verder te reduceren. De opgave van de ledtransitie is om het complete areaal openbare verlichting versneld om te bouwen naar ledverlichting in een periode van 6 jaar. Onderdeel van de ledtransitie is de toepassing van telemanagement. Het systeem van telemanagement stelt de gemeente in staat om openbare verlichting op afstand te dimmen waar nodig. Conclusie op basis van de beleidsmatige uitgangspunten zijn de assets veilig en beschikbaar.

Areaal Openbare verlichting	Aantal
Lichtmasten	93.000
Armaturen	106.900
Grondspots (sierverlichting)	2.200
Electriciteitskast voor eigen electriciteitsnet	40
Wegwijzers met verlichting	542
Wegwijzers zonder verlichting	1.631
Portalen voor wegwijzers	43
(Historische) klokken	97

Spelen (onderdeel van Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Hierin wordt uitgegaan dat assets veilig en beschikbaar zijn. De Rotterdamse norm buitenspeelruimte regelt voldoende ruimte, inrichting van speelplekken en schrijft kwalitatieve voorwaarden voor een goed functionerende buitenspeelruimte voor, zoals: veiligheid, bescherming, maatvoering en variatie. Komende jaren zal de concrete uitwerking van de integrale speelvisie bestaan uit het toepassen van de ambities verblijf, variatie en vrije ruimte in de verschillende typen ruimtes. Conclusie op basis van de beleidsmatige uitgangspunten zijn de assets veilig en beschikbaar.

Areaal Spelen	Aantal
Verblijfsplekken	1.319
Speel- en sporttoestellen	6.209

Beeldende kunst en monumenten (onderdeel van Cultureel erfgoed - Archelogie)

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Hierin wordt uitgegaan dat assets veilig en beschikbaar zijn. Conclusie op basis van de beleidsmatige uitgangspunten zijn de assets veilig en beschikbaar.

Areaal Beeldende kunst en monumenten	Aantal
Beeldende kunst - Topcollectie	105
Beeldende kunst - A-collectie	88
Beeldende kunst - B-collectie	53
Beeldende kunst - C-collectie	41
Beeldende kunst - D-collectie	24
Beeldende kunst - Gedenktekens	76
Monumenten - Torens	7
Monumenten - Poorten en pleinen	6
Monumenten - Monumentale fonteinen	3
Monumenten - Overige	6
Bijzondere voorzieningen - Fonteinen	87
Bijzondere voorzieningen - Watertappunten	22
Bijzondere voorzieningen - Toiletvoorzieningen	28
Bijzondere voorzieningen - Overige	27

Investeringsen

Hieronder is een tabel opgenomen met de financiële omvang van de begrote en gerealiseerde lasten voor wat betreft onderhoud van kapitaalgoederen als investeringen.

Onderdeel (taakveld) (bedragen x € 1 mln)	Begroting 2019	Beleidsmatige aanpassingen	Aangepaste begroting 2019	Realisatie 2019	Vershil
Riolen en gemalen (Riolering)	52,9	0,0	52,9	49,3	3,6
Wegen (Verkeer en vervoer - beheer)	20,0	-1,2	18,8	22,7	-3,9
Groen en bomen (Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)	0,0	3,6	3,6	2,4	1,2
Oppervlaktewater (Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)	0,0	3,0	3,0	0,3	2,7
Spelen (Openbaar groen en (openlucht) recreatie - beheer)	0,0	1,8	1,8	1,6	0,2
Openbare verlichting (Verkeer en vervoer - beheer)	2,4	8,5	10,9	1,9	9,0
Civiele kunstwerken (Verkeer en vervoer - beheer)	5,2	0,0	5,2	4,3	0,9

Toelichting aanpassing begroting

In de begroting heeft er een verschuiving van middelen plaatsgevonden van exploitatie naar investeringen als gevolg van een nadere invulling van het stelsel in de uitgaven aan kapitaalgoederen met maatschappelijk nut.

Bij asset wegen is de begroting aangepast voor de uitvoering van de investeringsprojecten Tussenwater, Roel Langerakpark en de Bajonetstraat

Bij de voorjaarnota is besloten tot het versneld overgaan naar LED verlichting. In 2019 heeft dit door onder andere planvorming nog niet geleid tot gerealiseerde kosten.

Bij het vaststellen van de nota kapitaalgoederen 2019- 2022 bleek dat de vervangingsinvesteringen voor de langere termijn onvoldoende in beeld waren. Met de uitwerking vande bestuursopdracht vervangingsinvesteringen wordt hier nader invulling aangegeven.

Riolen en Gemalen

Beleidsmatige uitgangspunten staan in het Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020. Uitgangspunt is een gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem. In 2019 is 38,9 km vrijvalriolering vervangen. Naast nieuwe riolering zijn voorzieningen aangebracht om het hemelwater te bergen, te infiltreren in de

ondergrond of rechtstreeks af te voeren richting het oppervlaktewater. Hiermee werkt de gemeente aan de doelstellingen en langetermijnvisie om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstromen te scheiden en de sponswerking van de buitenruimte te benutten.

Areaal Riolen en gemalen	Aantal
Vrijverval riolering	2.341
Gemalen	957
Kolken	170.000
Waterpleinen	3

Wegen, Groen & Bomen, Oppervlaktewater en Spelen

Integrale rioolprojecten waarbij tevens sprake is van een wegen, groen, spelen en oppervlakte water aandeel moeten vanaf 2018 ten gevolge van de gewijzigde BBV-regelgeving beschouwd worden als investering en dienen daardoor geactiveerd te worden. De beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Hierbij is het beleidsmatige uitgangspunt dat assets veilig en beschikbaar zijn.

Openbare verlichting

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Hierin wordt uitgegaan dat assets veilig en beschikbaar zijn. Vanuit het meerjarenprogramma wordt hier uitvoering aan gegeven. Bij de voorjaarsretraite 2019 is besloten om versneld te investeringen in LED. De doelstelling van de ledtransitie is om het energieverbruik van de stad Rotterdam verder te reduceren. De opgave van de ledtransitie is om het complete areaal openbare verlichting versneld om te bouwen naar ledverlichting in een periode van 6 jaar.

Areaal Openbare verlichting	Aantal
Lichtmasten	93.000
Armaturen	106.900

Civiele kunstwerken

Beleidsmatige uitgangspunten staan in de nota kapitaalgoederen. Met de uitvoering van het meerjarenprogramma voor civiele kunstwerken wordt door tijdig en planmatig inspecteren en onderhouden voorkomen dat deze niet beschikbaar zijn. Naast beschikbaarheid zijn imago, veiligheid, milieu en gezondheid, wet- en regelgeving en weerbaarheid belangrijke kernwaarden voor het areaal.

Areaal Civiele kunstwerken	Aantal
Beweegbare bruggen en sluizen	61
Vaste bruggen	939

Viaducten	36
Onderdoorgangen	48
Maastunnel- trace	1
Keermuren en vlonders	376
Kademuren	49 km
Overig havenmeubilair	76

Subsidies

Pagina 105

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

[BeleidSubsidielijst](#)

Beleid

De gemeentelijke [Subsidieverordening Rotterdam 2014 \(SVR 2014\)](#) bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

De subsidielijst geeft een overzicht van de subsidielasten in 2019. In de lijst staan ook negatieve subsidiebedragen. Dit kunnen teruggevorderde subsidies zijn, die in voorgaande jaren zijn betaald aan de burgers of organisaties. De bedragen in de onderstaande lijst zijn in euro's (geen duizendtallen) afgerond.

Subsidielijst

Gesubsidieerde instelling	Realisatie 2019
Beheer van de stad	546.224
Anne&Max Rotterdam Korte Hoogstraat	85
Baek Food & Drinks	1.020
BlueCity010 B.V.	126.000
Bokaal B.V.	1.020

Brasserie Schielandhuis Rotterdam B.V.	1.050
Café 't Fust B.V.	1.020
Chocolate Company Café Rotterdam	1.020
Coco-Nuts B.V.	1.020
Cornelis Bar & Kitchen B.V.	1.020
De Ballentent	1.160
Diverse kleine subsidies privepersoon	16.100
FERRY Store B.V.	1.020
Happy Italy De Kuip B.V.	1.260
Happy Italy Kop van Zuid B.V.	1.260
Happy Italy Korte Lijnbaan B.V.	1.020
Happy Italy Rotterdam B.V.	1.020
Happy Italy Rotterdam Noord B.V.	1.260
Happy Nights B.V.	340
Hotel New York B.V.	1.155
Lisa ten Brug	30.000
Lunchroom Figaro	1.020
MaalStroom B.V.	1.260
M'Eat B.V.	1.020
Nieuw Rotterdams Cafe B.V.	1.020
Pincoffs 1879 B.V.	1.260
Plan C	935
Poffertjessalon Seth	1.260
Proeflokaal Reijngoud B.V.	1.020
Shino	1.020
Spirit Biologisch Eten & Drinken	1.050
Stichting De Tuin van de Koning	9.680
Stichting Fenix Food Factory	1.260
Stichting Hart voor Prins Alexander	7.500
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	113.018

Stichting Progroe - de Pluktuin	-2.219
Stichting SEA-ECO-LOGIC	42.000
Stichting Stadsstukken	55.000
Stichting Worm	1.260
Stichting Zwerfkatten Rijnmond	40.000
Superuse Studios NL B.V.	72.240
V.O.F. "Hung Kee"	170
VAP Nederland B.V.	2.520
Vlaamsch Broodhuys Rotterdam Meent B.V.	1.020
Vlaamsch Broodhuys Rotterdam Nieuwe Binnenweg B.V.	1.020
Wagner B.V.	1.020
Wijnbar Het Eigendom	1.020
Bestuur en dienstverlening	4.906.942
Agnes Wijers Cultural Connections	24.643
Bewoners Vereniging Werkgroep Oud-Charlois	10.500
Bewonersorganisatie Vreewijk	12.790
Bewonersorganisatie Wielewaal	9.560
Bewonersplatform DWL	9.755
Bewonersvereniging Kralingen-Oost	10.000
Cafe-Restaurant Wilskracht	20.000
Diaconie Nesselande	-2.796
Diverse kleine subsidies privepersoon	2.130
Lumen Rotterdam	5.808
Ons Hoogvliet	60.032
Ontmoetingscentrum Prinsenhof	17.040
samenwerkende bewonersorganisaties LEVEN in SCHIEBROEK	15.755
Sky Studio	15.000
Stichting ASVZ	300
Stichting Atlas Feijenoord	8.540
Stichting Bewoners Zuidplein gebied	-1.087

Stichting Bewonersorganisatie Ommoord	20.081
Stichting Bewonersorganisatie Zevenkamp (BOZ)	26.976
Stichting Bewonersorganisatie Zuidwijk	8.400
Stichting BurgerPanel	49.640
Stichting CultuurRijk Overschie	11.498
Stichting De AchterTuin	12.787
Stichting Feijenoord Kop van Zuid	20.000
Stichting GoBoTu	300.000
Stichting Green Business Club Rotterdam Alexander	7.500
Stichting Herdenking Treubstraat	24.000
Stichting Het Praathuis	2.000
Stichting Huttendorp Kralingseveer	20.500
Stichting Interwijk Pernis	36.925
Stichting Jan Sonje	24.106
Stichting Jazz-Festival Hillegersberg	24.999
Stichting Kunstfestival Schiebroek-Hillegersberg	13.100
Stichting Kwalificatie en Curriculum Autoriteit	22.000
Stichting Like je Wijk	29.328
Stichting MuziekPodium PrinsenPark	10.690
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	3.784.167
Stichting Powerboat	6.000
Stichting Ronde van Katendrecht	5.000
Stichting Ronde van Kralingen	17.500
Stichting School Musical Awards	18.221
Stichting Seniorenraad Kralingen-Crooswijk	9.207
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	15.000
Stichting Vitaal Pendrecht	44.100
Stichting Vrienden van Hoogvliet	46.350
Stichting Wielersport Promotie Rotterdam (WPR)	38.550
Stichting Wijkorgaan Stadsdriehoek	7.635

Stichting Wijplaat	12.575
Vereniging Bewonersorganisatie Blijddorp	-3.500
Vereniging Bewonersorganisatie Overschie	23.637
Cultuur, sport en recreatie	154.358.199
JAS	5.274
Abdel-Kwan Rotterdam	34.764
Afrikaanderwijk Coöperatief U.A.	22.500
Alexander Kamerkoor	2.000
Algemene Sport Vereniging Indus '67	10.078
Arrows '81	10.000
B&A WMO Diensten B.V.	1.000
B.V. Recreatiecentrum Oostervant	910.000
Beachsportvereniging Beach Club Rotterdam	12.418
Bellenstorm	4.500
Bouwspeeltuinvereniging "Melanchton"	15.315
Broedplaatsen Rotterdam B.V.	48.980
Buro voor de Boeg B.V.	72.600
Buurt- en Speeltuin Vereniging Kralingseveer	8.063
Buurt en Speeltuinver Terbregge	9.356
Buurt en Speeltuinvereniging "De Klimroos"	18.378
Buurt- en Speeltuinvereniging "De Vuurklip"	9.709
Buurt en Speeltuinvereniging "Het Lage Land"	8.063
Buurt- en Speeltuinvereniging Bodelo	18.378
Buurt en Speeltuinvereniging Levenslust	9.339
Buurt- en Speeltuinvereniging N.H.V.O.	11.493
Buurt- en Speeltuinvereniging Zalmplaat	8.697
Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	2.287.837
Buurtvereniging 110 Morgen	9.183
Café "Le Vagabond" B.V.	-2.000
Calandkoor	1.500

Capella Rotterdam	2.000
Chabotgroep	1.000
Chabotmuseum	96.500
Chapeau	1.500
Christelijk Fanfarekorps IJsselmonde	2.000
Christelijk gemengd koor "Canticum Novum"	1.000
Christelijk Gemengd Koor Delfshaven	1.500
Christelijk Gemengd Koor Zanglust	1.500
Christelijk Jongerenkoor Joy	1.500
Christelijke Muziekvereniging "Door Eendracht Sterk"	2.000
Contemporary Glory Contemporary Cash	5.100
Corps d' Esprit	2.000
Couleurs Vocales	1.500
CreaSies	7.500
Crimson Architectural Historians	62.000
Dancehall Unity Stichting	1.500
De Buren van Marlies	1.000
De Kralingsche Troep groep X	1.817
de Ontwerpwerkplaats	8.000
De Stormpolder	12.589
De Veganist	2.048
Delfts Studenten Muziek Gezelschap Krashna Musika	750
Diverse kleine subsidies privepersoon	763.921
Dockyard Mannenkoor	1.500
Dona Daria, Centrum voor Vrouwen en Emancipatie	20.000
Eerste Hoekse Accordeonvereniging	1.400
Eerste Rotterdamsche Bluessocieteit l'Esprit	5.500
Encore	1.500
Erasmus Basketbal Vereniging Baros (E.B.V. Baros)	2.500
Erasmus Dance Society	1.500

Erica Baltimore	4.000
Eros-Tediro-Combinatie	9.274
Exploitatie Topsportcentrum B.V	297.895
Exploitatiemaatschappij Oostelijk Zwembad B.V.	400.000
Feyenoord Supportersvereniging De Feijenoorder	7.500
Flocks	3.630
Fontana studio	25.000
Fort 1881 B.V.	1.625
Free to Move	5.000
Gymnastiekvereniging TURNLUST	3.127
Henk, het Nieuwe Koor	2.000
Het Geschiedenislab	4.500
HipHopHuis Holland	505.000
Historische Vereniging Prins Alexander	1.900
Hockey Club Feijenoord	40.000
Hockey Club Rotterdam	19.222
Hockeyvereniging Delfshaven	20.702
Hoekse Voetbal Club (HVC 10)	13.258
Holland Harbour Productions B.V.	4.000
Honkbalvereniging Portland Poema's	1.897
Hoogvliets Smartlappenkoor Tranen met Tuiten	1.000
Huis van Schone Kunsten	14.500
IBN Battuta	1.583
In-Soo Productions B.V.	20.000
Kamerkoor Rotterdam	2.000
Kamerkoor Voci Volanti	2.000
Kamerorkest Ars Musica	2.000
Keilecafe	6.300
Keilewerf B.V.	2.000
Kid Harlequin Music	1.500

Kindercantorij Open Hof	1.500
Klaas Kittengroep	1.889
Klein Rotterdams Toneel	1.000
Koninklijke Christelijke Oratorium Vereniging Halleluja	2.500
Koor Fortissimo	1.500
Koor Hemelsbreed	2.000
Koor Van de Rotterdamse Opera	1.500
Korfbalvereniging Nikantes	46.332
Krosi ALM	1.500
Kunstkring Prins Alexander	4.775
L1events	2.000
Lion Events	2.000
Maasgroep 18	1.542
Metrogroep	1.093
Mundo Kinderopvang B.V.	49.000
Muziekvereniging Dockyard	2.000
Muziekvereniging Rotterdam aan Zee	10.000
Nanda Akkerman	7.500
Natuurspeeltuin De Speeldernis	166.607
Nederlandse Basketball Bond	5.000
Nico Adriaans Stichting (NAS)	8.196
Nutstuinenvereniging Hof van Noord	18.216
Nutstuinvereniging Gordelwegtuinen	10.424
OBK Gebouw	4.616
Oecumenisch Koor Together	1.500
Omnivereniging De Pont	7.680
Ons Hoogvliet	2.500
Open Tennisvereniging Alexanderstad	1.970
Openbare Daltonbasisschool Pierre Bayle	7.728
Optisport Exploitaties B.V.	527.554

Orkestvereniging Wilton	7.500
Oudere- Jongerenkoor O. Jee	1.500
Ouderenkoor "Het Havenlicht"	1.154
Popkoor Paper Moon	1.500
R.A.V. Scala	1.000
R.C. en V.V. "V.O.C."	22.655
R.K.S.V. Spartaan 1920	24.624
Recreatiecentrum Zevenkampse Ring B.V.	720.000
Reformatorische Oratoriumvereniging Psallite Deo	815
Rijnmond Hoogvliet Sport	10.228
Rijvereniging De Hazelaar	4.912
RIS, Rotterdamse vereniging voor aangepast sporten	15.141
Risk	1.000
Roei vereniging Nautilus	-237
Rost	10.000
Rotterdam Basketbal	24.000
Rotterdam Festivals	7.970.000
Rotterdam Marathon B.V.	400.559
Rotterdam United	-838
Rotterdam Yurttan Sesler Korosu (R.Y.S.K.)	4.000
Rotterdams Dameskoor	1.500
Rotterdams Majoretten Peloton	1.000
Rotterdams Symfonisch Blaasorkest	3.000
Rotterdamse Accordeonvereniging Progressio-Marinucci	1.000
Rotterdamse Doven Zwem Club	2.500
Rotterdamse Kunststichting	826.000
Rotterdamse Mandoline Vereniging Aeoline	1.000
Rotterdamse poppenspelers	21.500
Rotterdamse Rugby Club	87.220
Rotterdamse Studenten Voetbalvereniging "Antibarbari"	40.401

Rotterdamse Voetbal Vereniging Blijdorp	10.350
Rotterdamse Voetbalvereniging Neptunus-Schiebroek	-1.864
Rotterdamse Voetbalvereniging Sterk Door Voetbal	20.493
Rotterdamse Voetbalvereniging Transvalia	13.729
Rotterdamsopen	4.855
Rozenburgs Dameskoor	1.500
Rozenburgse Badminton Club Sobat-Waterweg	5.754
Rozenburgse Vrijwillige Brigade tot het Redden van Drenkelingen	10.560
Russisch-Oekraïns Zang- en Dansensemble Kalinka	4.000
Sanne Hamstra	3.500
Scapino Ballet Rotterdam	1.186.500
Schilder en Tekenclub Rotterdam	2.000
Scouting Albert Schweitzergroep	1.817
Scouting Brownseagroep 66	2.073
Scouting De Spoorzoekers	1.817
Scouting Dorus Rijkers Nesseland	2.083
Scouting Hoogvliet	1.532
Scouting Impeesa Rotterdam	858
Scouting Margrietengroep	1.899
Scouting Olivier van Noort	2.083
Scouting Prins Hendrikgroep Hoek van Holland	1.919
Scouting Starrenburg Groep 38	1.971
Scoutinggroep Hillegersberg	1.787
Semper Cantantes	1.500
Slaaf Film B.V.	-1.500
Sociaal Culturele Sportvereniging P.K.C. 85	58.885
Speeltuin en Ontspanningsvereniging Kralingen	9.531
Speeltuin Vereniging "Het Westen"	13.718
Speeltuin Vereniging Crooswijk	18.378
Speeltuin Vereniging Pernis	8.944

Speeltuinvereniging Afrikaanderplein	18.378
Speeltuinvereniging "De Driehoek"	18.378
Speeltuinvereniging "Het Noorden"	11.991
Speeltuinvereniging "Hoek van Holland"	23.947
Speeltuinvereniging "Schiewijk"	9.339
Speeltuinvereniging Charlois	12.829
Speeltuinvereniging De Hoeve	8.945
Speeltuinvereniging De Waal	12.630
Speeltuinvereniging Hillesluis	18.378
Speeltuinvereniging Jeugdveld	13.736
Speeltuinvereniging Katendrecht	9.189
Speeltuinvereniging Meeuwenplaat	8.697
Speeltuinvereniging Millinx	13.838
Speeltuinvereniging Neeltje Jans	14.355
Speeltuinvereniging Ommoord	8.063
Speeltuinvereniging Vreewijk De Vaan	18.378
Speeltuinvereniging Wielewaal	11.462
Spinn Events B.V.	4.250
Sportfondsen Rotterdam Noord N.V.	960.000
Sportvereniging "C.S.V. Zwarte Pijl"	34.072
Sportvereniging Atomium '61	9.322
Sportvereniging H.O.V./D.J.S.C.R.	50.818
Sportvereniging R.D.M.	538
Sportvereniging Victoria	-34.541
SportVibes United B.V.	4.000
Stella Maris	1.838
Stichting Cultuur Concreet	1.331.500
Stichting "Clubhuizen Albert Schweitzer Groep"	1.838
Stichting "Conny Janssen Danst"	521.000
Stichting "Machinist Live"	10.000

Stichting 10 tégen 1	5.000
Stichting 4Seasons	10.000
Stichting A Tale of a Tub	66.500
Stichting Adelaida	4.156
Stichting Afrovibes	15.000
Stichting AGI-RDAM-2019	10.000
Stichting Ambition by Sport Foundation	20.000
Stichting Antilliaanse Culturele Activiteiten ACA	5.640
Stichting Architectuur Filmfestival Rotterdam	15.000
Stichting Architectuur Instituut Rotterdam (AIR)	470.125
Stichting Arminius	182.500
Stichting Art Studio	208.000
Stichting Ausdauer	15.000
Stichting Bades Foundation	7.500
Stichting Beachsporten in Hoogvliet	-7.372
Stichting Betaald Voetbal Excelsior	90.000
Stichting Bibliotheek Rotterdam	19.675.445
Stichting Big Salsa Band	2.000
Stichting Blommenfesteijn	4.500
Stichting Bruggenbouwers	3.000
Stichting Buma Cultuur	25.000
Stichting Bureau voor Kunst	2.500
Stichting Burgers van Rotterdam	3.000
Stichting Buurtlab	135.296
Stichting Buurtwerk.nl	153.559
Stichting Caesar	22.000
Stichting Calandtroep	1.864
Stichting Capture 22	15.000
Stichting Casa Tiberias	2.000
Stichting Centrum Beeldende Kunst	3.172.500

Stichting Charlois aan het Water	7.500
Stichting CineNoord	22.500
Stichting Circus Rotjeknor	162.500
Stichting Classic Young Masters	10.000
Stichting CLUB GEWALT	52.500
Stichting Colab. Loic Perela	14.000
Stichting Concert- en congresgebouw De Doelen	4.633.500
Stichting Confetti	12.199
Stichting Connecting the Culture	25.000
Stichting Continuïteit O.T.	40.000
Stichting Creatief Welzijn Senioren	6.000
Stichting Cultur.@11	9.026
Stichting Culture Unlimited	5.000
Stichting Cultuur is voor Iedereen!	5.000
Stichting Cultuur+Ondernemen	99.500
Stichting CultuurRijk Overschie	46.585
Stichting Cultuurwerkplaats IJsselmonde	957.015
Stichting Cultuurwerkplaats Tarwewijk	4.000
Stichting Dakpark Rotterdam	38.945
Stichting Dancing on the Edge	15.000
Stichting Dansateliers	360.750
Stichting Danswerkplaats Amsterdam	15.000
Stichting de Bende / Hotel Modern	208.500
Stichting De Betrokken Spartaan	72.000
Stichting De Bezetting Speelt	12.500
Stichting de Botanische Tuin Afrikaanderwijk	17.774
Stichting De Cultuurbrigade (Amersfoort)	7.500
Stichting de Frikandel	5.000
Stichting De Geheime Tuin	10.000
Stichting De Kracht van Rotterdam	15.000

Stichting De Nieuwe Lichting	137.500
Stichting De Noormannen	13.000
Stichting De Veerkrachtige Gemeenschap	9.820
Stichting de Witte Bollen	250
Stichting De Zandtuin	13.718
Stichting De zoek naar schittering	15.000
Stichting DEAF	10.000
Stichting Delfshaven Cooperatie	7.500
Stichting Deliberante Senatu Perit Saguntum	52.000
Stichting Delta Cycling Rotterdam	65.150
Stichting Designplatform	89.000
Stichting Diakonaal Centrum Pauluskerk	7.500
Stichting Dig It Up	40.000
Stichting Digital Playground	254.000
Stichting Djemaa el Fna Rotterdam	4.100
Stichting DOCK Rotterdam	17.000
Stichting Doelenensemble	79.500
Stichting Domestica Rotterdam	15.000
Stichting Drijfzand	1.000
Stichting Dutch Dance League	15.000
Stichting Dutch Double Bass Festival	10.000
Stichting Eerst Denken Dan Doen (E3D)	7.400
Stichting Ensemble Modelo62	9.000
Stichting Enver	20.000
Stichting Epitome Entertainment	78.000
Stichting Escola Portatil de Musica Holanda	4.000
Stichting eSTage	6.500
Stichting Extra Extra	7.000
Stichting Feijenoord Kop van Zuid	7.500
Stichting Feyenoord Foundation	146.000

Stichting Film Evenementen Rotterdam	12.500
Stichting Five!	7.000
Stichting Freehouse	9.600
Stichting Frontaal Podium	11.600
Stichting Future in Dance Urban Theatre Companies	53.000
Stichting Garage Rotterdam	40.000
Stichting Gedeeld Verleden Gezamenlijke Toekomst	3.500
Stichting Gedeelde Verhalen	2.500
Stichting Giocoso	2.000
Stichting GitaarPodium Rotterdam	4.000
Stichting Grande Loge	15.000
Stichting Grote Kerk Overschie	8.450
Stichting Grote of Sint-Laurenskerk te Rotterdam	161.000
Stichting Hans en Koor (Koor en Cora)	2.000
Stichting Happy Motion	40.000
Stichting Helderheid5314	3.000
Stichting het Nederlands Studenten Orkest	4.000
Stichting Het Nieuwe Instituut	94.500
Stichting Het Rotterdamsch Manifest	20.000
Stichting Het Speelhuis	2.500
Stichting HIJS	83.000
Stichting Historisch Charlois	8.910
Stichting Hommes Foundation	4.000
Stichting House of Esports Gamers in de Maatschappij	30.000
Stichting Hraunmosi	10.500
Stichting International Design Seminar	5.000
Stichting International Film Festival Rotterdam	1.241.500
Stichting Internationale Architectuurbiënnale NL	425.000
Stichting Ja-Room	20.000
Stichting Jazz International Rotterdam	217.000

Stichting JazzPlus	5.817
Stichting Jazzpodium Rotterdam	199.500
Stichting Jeugdsportfonds Rotterdam	802.541
Stichting Jeugdtheater Hofplein	1.452.225
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	1.908.855
Stichting Ketter & Co	1.500
Stichting Kinderboerderij Pernis	16.000
Stichting Kiran	-4.000
Stichting Klangendum	13.100
Stichting Klassiek op Zuid	22.410
Stichting Koffieconcerten Hoogvliet	3.000
Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	850.645
Stichting Koorprojecten Rotterdam	2.000
Stichting Kunst & Cultuur Sociëteit Rotterdam	1.272
Stichting Kunst en Cultuur Rozenburg	5.000
Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam	419.309
Stichting Kunstblock	20.000
Stichting Kunstbus	25.000
Stichting Kunstfestival Schiebroek-Hillegersberg	7.500
Stichting Kunsthof Rotterdam	2.934.000
Stichting KUNSTPLAATS Hoek van Holland	7.500
Stichting Kunstuitleen Rotterdam	26.000
Stichting Kunstweekend Charlois	26.000
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	9.476.715
Stichting Ladies Ride	20.000
Stichting Laurenscontorij	70.000
Stichting Lees, Beleef en Proef Westland	51.000
Stichting Lefkop	12.500
Stichting Lekker Groen	25.484
Stichting Liedhuis	5.000

Stichting Little Wotan	50.000
Stichting Live at Rotown	284.500
Stichting Live at the Playground	5.500
Stichting Lloydscompany	10.000
Stichting Lowriders	8.800
Stichting Luxor Theater Rotterdam	2.603.000
Stichting Maas theater en dans	1.780.600
Stichting Maasstedelijk Kamerkoor	2.000
Stichting Maasstedelijk Meisjeskoor	1.500
Stichting Maasstedelijk Senior Kamerkoor	2.000
Stichting Maritiem Museum Rotterdam	5.247.600
Stichting Me & Society, Bureau voor Diversiteitmanagement	15.563
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	122.844
Stichting Mesh	18.500
Stichting Milieu Dichterbij	20.000
Stichting mint film office	8.000
Stichting Misiconi	2.000
Stichting Montmartre aan de Maas	4.500
Stichting Mooi Weer & Zo	40.000
Stichting Moois Media	69.529
Stichting Motel Mozaique	371.500
Stichting Museum Oud-Overschie	7.000
Stichting Museum Rotterdam	3.977.500
Stichting Music Matters	273.000
Stichting Muziek in Kralingen Crooswijk	4.000
Stichting Muziekcentrum Rotterdam	7.300
Stichting Muziekdag Hoek van Holland, Instrumentalisten Op Weg Naar 2000	3.000
Stichting MuziekPodium PrinsenPark	7.500
Stichting Muziektent Pernis	5.504
Stichting Muziektheater De Ontmoeting	5.000

Stichting n Bries	15.000
Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam	781.000
Stichting Natuurstad Rotterdam	8.975.000
Stichting near/by film	4.000
Stichting Nederlands Fotomuseum	864.100
Stichting Nederlands Studenten Jazz Orkest	1.800
Stichting Nederlands Studenten Kamerkoor	2.500
Stichting New European Cultural Collaborations	10.000
Stichting No Can Do	15.000
Stichting Noord Bruist	4.000
Stichting Odilia	13.407
Stichting Office for Metropolitan Information	16.500
Stichting Okapi / Stichting Jan Rot	3.000
Stichting Onderwater Producties	10.000
Stichting Oogziekenhuis Rotterdam	1.500
Stichting Open Hof Muziek	5.900
Stichting Open Monumentendag Rotterdam	5.000
Stichting Open Rotterdam	749.866
Stichting Opera Rotterdam	15.000
Stichting Opera2day	5.000
Stichting Orkest Intermezzo	1.000
Stichting Oud-IJsselmonde	16.013
Stichting Outofmanysoundsystem	7.500
Stichting Pacific Enterprises Unlimited	10.000
Stichting Passionate Bulkboek	208.500
Stichting Pernissimo	5.000
stichting platform katendrecht	10.000
Stichting Pleinbioscoop Rotterdam	8.500
Stichting Pluspunt	2.000
Stichting Plus-X-Creative	2.650

Stichting Podiumbeesten	5.000
Stichting Poetry International	265.500
Stichting Poeziebus	7.500
Stichting Poppentheater Thije	6.000
Stichting Poppodium Baroeg	300.000
Stichting Popunie	384.000
Stichting Popwaarts	9.500
Stichting Prasino	4.000
Stichting Prinses Christina Concours	16.000
Stichting Public Art Squad-Environmental Art for Public Spaces	186.000
Stichting Punt 5	42.000
Stichting Radar WMO diensten	38.150
Stichting Ravottuh	15.315
Stichting Regionale Omroep Rotterdam-Rijnmond en Omgeving	12.500
Stichting Reverb Rotterdam	20.600
Stichting Rijnmond Actief Groep	7.826
Stichting Rock 'n' Roll Highschool Live	3.000
Stichting Roeivalidatie	2.500
Stichting Roffa Mon Amour	25.000
Stichting RoMeO	42.000
Stichting Roodkapje	148.000
Stichting Root Rotterdam	7.500
Stichting Roots en Routes	36.000
Stichting RotjeKoor	5.000
Stichting Rotown Magic	75.000
Stichting Rotterdam Circusstad	7.500
Stichting Rotterdam Ondersteuning Basketbal	21.450
Stichting Rotterdam Partners	24.900
Stichting Rotterdam Pride	5.000
Stichting Rotterdam Sportsupport	4.453.679

Stichting Rotterdam Topsport	3.027.554
Stichting Rotterdam United Baseball	3.365
Stichting Rotterdams Milieucentrum (RMC)	6.403
Stichting Rotterdams Philharmonisch Orkest	7.019.500
Stichting Rotterdams Volkstheater	195.500
Stichting Rotterdams Wijktheater	480.500
Stichting Rotterdamse Dakendagen	12.500
Stichting Rotterdamse Munt	10.517
Stichting Rotterdamse Salon	6.750
Stichting Rozenburg Bloeit	130.305
Stichting Running Blind	1.260
Stichting Sahne	4.800
Stichting Samenwerkende IJsselmondse Speeltuinen	287.486
Stichting Sandes	25.000
Stichting SANNE	1.500
Stichting SAZ	2.500
Stichting Schaap op de Noordpool	12.000
Stichting Schiezicht.info	12.950
Stichting Scouting De Argonauten	1.930
Stichting Scouting Schout bij Nacht Doorman - MOVO	1.695
Stichting Scoutingregio Rond de Rotte	50.000
Stichting Silver Line	60.000
Stichting Sinfonia Rotterdam	234.000
Stichting Singeldingen	6.140
Stichting Snad	10.000
Stichting Soundroots	5.400
Stichting Sparta Nieuw Terbregge	38.040
Stichting Spatial Media Laboratories	24.500
Stichting Speelcentrum Weena	179.455
Stichting Speeltuin "Ali Baba"	13.718

Stichting Speeltuin De Feijenoordse Middenstip	13.189
Stichting Speeltuin Oude Dijk	9.539
Stichting Speeltuin Oudeland	8.689
Stichting SPOKEN	10.000
Stichting Sport- en Wijkcomplex Woudestein	7.500
Stichting Sportland	44.997
Stichting Sportpark Noordrand	131.622
Stichting SpraakuhlooS	30.000
Stichting Squares, Dots & Lines	7.500
Stichting Stadnomaden	7.500
Stichting Ster op Zuid	15.000
Stichting Steunfonds Kinderboerderij Hoek van Holland	6.316
Stichting Streekarchief Eiland IJsselmonde	3.000
Stichting Symfonieorkest Rijnmond	4.000
Stichting 't O-tje	5.500
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	136.250
Stichting Talentz Skool	3.023
Stichting Tall Tales Company	17.500
Stichting Tante Nino	24.515
Stichting Team Soares	1.540
Stichting ter behartiging van de belangen van de Prinses Irene Groep 45	1.603
Stichting The FMC Collectivce	4.800
Stichting The Writer's Guide (to the Galaxy)	15.000
Stichting Theater Babel Rotterdam	367.500
Stichting Theater Lantaren Venster	1.567.000
Stichting Theater Rotterdam	9.163.500
Stichting theater 't Kapelletje	65.500
Stichting Theatergroep Mangrove	47.862
Stichting Theaterwerkplaats voor Ouwe Rotten (TOR)	16.500
Stichting Theaterwerkplaats Werklicht	1.242

Stichting Thuis op Straat	121.680
Stichting tot Behartiging van de Belangen van de Groep 17 Oranje-Blauw/Theofilus	1.164
Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam	10.318.521
Stichting Trans Forum	1.500
Stichting Transistor	21.500
Stichting Turks Volksdansen	7.500
Stichting Urban Culture Lab	23.400
Stichting Urland	78.000
Stichting V2_, Instituut voor de instabiele media	255.000
Stichting Verborgen Stad	5.000
Stichting Verhalenhuis Belvedere	172.500
Stichting Vessel 11	50.000
Stichting VICA	9.000
Stichting Vluchtelingen voor Vluchtelingen	8.730
Stichting Vogelasiel De Houtsnip	4.066
Stichting Vogelklas Karel Schot	142.564
Stichting voordekunst	49.500
Stichting Vreemde Vogels	4.228
Stichting Vrienden Koor Op Zuid	4.500
Stichting Vrienden van de Botanische Tuin Kralingen	2.000
Stichting Vrienden van XerxesDZB	32.501
Stichting WaaR art and culture	12.000
Stichting WArD/waRD	37.500
Stichting WAT WE DOEN	1.500
Stichting Watch That Sound	52.000
Stichting wedoWE	30.000
Stichting Wereldmuseum Rotterdam	5.212.500
Stichting Wereldmuziek in Nederland	15.800
Stichting Wereldvrouwen Rotterdam	7.250
Stichting Werkplaats Walhalla	32.500

Stichting Whatever	3.500
Stichting WIFFEL WAFFEL	13.718
Stichting Wijkpastoraat Rotterdam West	1.500
Stichting Woordnacht	10.000
Stichting World Police & Fire Games 2019	80.000
Stichting Worm	716.500
Stichting Xclusiv	57.500
Stichting Zeeverkenners te Hilleegersberg	7.790
Stichting Zona Franca	5.000
Stichting Zwemgym	5.000
Stichting3	7.500
Studio for New Realities	3.630
Studio ID Eddy	10.000
Studio Selma Hamstra	6.830
sv Charlois	5.931
Tafeltennisvereniging "De Beer"	1.616
Tamboer- & Trompetterkorps Euro-Band	4.000
Tennisclub Nedlloyd Rotterdam	22.998
Tennisclub T.O.E.G.-Rotterdam	-1.980
Tennisvereniging "Laatjes Kaai"	3.632
Tennisvereniging "Victoria"	30.359
The Gents Mainport Barbershop Singers Rotterdam	1.500
The Rangers Rotterdam	1.674
The Skyline Sisters	1.500
Theater Walhalla	313.000
Theater Zuidplein	2.772.000
TheaterNetwerk Rotterdam (TNR)	79.500
Toneelgroep Novem	1.000
Touzani Stichting	15.637
Trichis Publishing B.V.	4.000

Uitgeverij Arbeiderspers B.V.	3.399
UNIT294	7.500
V.V.O.R. Voetbalvereniging Oost Rotterdam	-169
V.Z.O.D.	1.000
Vereniging Binnenste Buiten	28.718
Vereniging Cornelis Tromp Groep 14	1.521
Vereniging Drumfanfare Excelsior Rotterdam	3.000
Vereniging MultiCulti Koor Rotterdam Noord	5.581
Vereniging Ondersteboven	1.500
Vereniging Rotterdams Barok Ensemble	2.000
Vereniging Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	32.000
Vereniging Sambalanco	1.000
Vereniging Scouting Sint Patrick groep	1.766
Vereniging Turks Klassieke Muziek Koor	3.500
Vereniging van Amateur Kamermusici in Rotterdam	2.000
Villa Zebra	527.050
VIVID vormgeving	73.500
Vocaal Ensemble Tiramisu	2.000
Vocalgroup-WE	1.500
Voetbalvereniging Het Witte Dorp	14.223
Voetbalvereniging Meeuwenplaat	2.080
Voetbalvereniging Oud Leerlingen van het Doven Instituut	1.500
Voetbalvereniging Pernis	26.817
Voetbalvereniging Rozenburg	23.048
Volksdansgroep La Popoldancantoj	1.500
VOZ DI RUA Network	2.000
Vriendenzanggroep After Eight	1.500
Vrouwenkoor Mixed Voices	1.500
Wijk- en Speeltuinvereniging Bospolder- tussen Dijken	31.335
Wijk- en Speeltuinvereniging Tarwewijk	12.297

Willem de Kooning Stichting	21.300
Willem-Alexander Baan Topsport Academy	20.000
Winkeliersvereniging 'T Swaenshals	7.400
WITTE DE WITH	702.500
World music & Dance Centre	368.500
Worldfamous Concepten	51.000
WSV Pendrecht	12.893
Y..ME.. International Theatre Booking Agency	5.960
Zaalvoetbalvereniging All Green's	1.564
Zangkoor That's It, koor voor lichte muziek	1.500
Zwemvereniging De Zeehond '73	31.391
ZZ_SC Excelsior	-7.500
Economische Zaken	12.059.007
(Faillissement)ZZ_Stichting IJsselWijs	15.535
Academic Software Consulting	55.260
Asbeter Holding B.V.	899.440
Avanto Ventures B.V	30.000
Bidfood B.V.	6.000
Biondoil Netherlands B.V.	100.000
Blockchain Fieldlab B.V.	100.000
Clean Tech Delta	100.000
Cooperatieve Kredietvereniging Kredietunie Rotterdam U.A.	-10.000
Deltalinqs	-5.000
Diverse kleine subsidies privepersoon	10.391
Efficiator B.V.	10.000
ENGIE Ventures and Integrated Solutions B.V.	50.000
Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam (Erasmus MC)	62.399
H2 Circular Fuel B.V.	20.000
Holland United States Bridge B.V.	49.999
Ioniqa Technologies B.V.	95.000

iTanks B.V.	15.000
Lightning Video Editors	10.000
Lyondell Chemie Nederland B.V.	24.999
Maas en Kleiberg Subsidieadvies Holding B.V.	35.000
Mobility Innovation Campus Rotterdam (MICR) B.V.	75.000
NetVerder B.V.	100.000
OBBOTEC B.V.	95.000
Ondernemersvereniging De Haak	24.999
Ondernemersvereniging Kleiweg Hillegersberg-Zuid	3.140
Ondernemersvereniging Nesselande	7.169
Ondernemersvereniging Overschie	513
Ondernemersvereniging Spaanse Polder	80.000
Plant One Rotterdam B.V.	95.000
ReDo B.V.	20.000
Rotterdam Airport B.V.	272.400
RST Rotterdam B.V.	57.825
Sijthoff, A.W.	14.000
Stichting Bedrijven Investeringszone gebruikers Mahokwartier	19.367
Stichting Bedrijven Investeringszone Lusthofstraat e.o.	12.349
Stichting BIZ Gebruikers en eigenaren Boulevard Kralingen e.o.	5.024
Stichting BIZ Gebruikers West Kruiskade e.o.	24.999
Stichting BIZ Gebruikers Winkelboulevard Zuid	44.403
Stichting BIZ Hart van Katendrecht	3.779
Stichting BIZ Hillergersberg	24.999
Stichting BIZ Hoogkwartier	10.600
Stichting BIZ Noorderboulevard	13.711
Stichting BIZ Oude Binnenweg	24.999
Stichting BIZ Schiebroek	4.983
Stichting BIZ Winkelcentrum Schiebroek	18.509
Stichting Bluecity	32.075

Stichting Days of Code	-25.325
Stichting Get in the Ring Foundation	42.500
Stichting Innovatieprogramma Dutch Windwheel	-7.880
Stichting Integrale Aanpak en Promotie Plein 1953	-5.770
Stichting Maritiem District	9.585
Stichting Medical Delta	80.000
Stichting Offcourse	10.000
Stichting Rotterdam Partners	7.631.000
Stichting V2_, Instituut voor de instabiele media	28.500
Stichting Venture Café Rotterdam	572.507
Stichting Winkeliersvereniging Asterloplein	14.200
Valory B.V.	12.192
Van Gelder Ridderkerk B.V.	500.000
Van Swinden Laboratorium	8.000
Vereniging van Winkelbedrijven Het Lage Land	10.048
Vereniging van Winkeliers in het Winkelcentrum Groot IJsselmonde	24.999
Vereniging Winkelcentrum Hoogvliet	24.999
Vereniging Winkeliers De Hesseplaats	8.638
Vopak Terminal Europoort B.V.	240.000
Winkelcentrum Prinsenland	10.304
Winkeliersvereniging Componistenwijk	21.266
Winkeliersvereniging De Binnenhof	23.848
Winkeliersvereniging De Pijl	12.514
Winkeliersvereniging EMR	14.018
ZZ_Robo Business Media B.V.	40.000
Maatschappelijke Ondersteuning	38.979.231
Academic Software Consulting	50.000
Aloysius Stichting Onderwijs Jeugdzorg	4.000
Alsare Academie B.V.	-19.883
Alsare B.V.	-12.150

Antes Zorg B.V.	925.701
Avant sanare B.V.	734.489
B&A WMO Diensten B.V.	-110.832
Bar de Regenboog	3.000
Bewonersorganisatie Bergpolder Zuid	20.686
Bewonersorganisatie vereniging Terbregge's Belang	4.126
Bewonersorganisatie Vreewijk	4.530
Bewonersvereniging Provenierswijk	18.250
Binder Groenprojecten B.V.	48.000
Brezet, D.J.	700
Budo Vereniging Unity'99	-4.066
Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	2.837
Buurtvereniging Heijplaat	-1.176
Buzinezzclub B.V.	-194.671
Capabel Taal B.V.	15.851
Careyn Zuid-Hollandse eilanden B.V.	25.280
Challenge Sports Holding B.V.	329.002
Christelijke Jongeren Club Time Out	3.335
Cirkel - Sociaal Ondernemer	4.080
Citade B.V.	3.000
Creatief Beheer	11.250
De Verbindingskamer	45.000
Dona Daria, Centrum voor Vrouwen en Emancipatie	303.332
EchtNederlands B.V.	20.310
Eigen Kracht Centrale Stichting	-36.000
Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam (Erasmus MC)	39.751
Eros-Tediro-Combinatie	10.000
FERRY Store B.V.	700
Gemeente Albrandswaard	-15.581
Gemeente Brielle	-6.590

Gemeente Capelle aan den IJssel	-12.540
Gemeente Nissewaard	-23.240
Indigo B.V.	2.007.930
Jonas, C.J.	3.860
Koppert, M.	1.000
Logeerhuis De Buren, Stg.	30.282
Mediawater Publishing B.V.	-6.248
Monteiro Gym Rotterdam	7.500
Nationale Vereniging De Zonnebloem	919
Natuurspeeltuin De Speeldernis	25.740
Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit COC Rotterdam	27.040
Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten	26.520
Nico Adriaans Stichting (NAS)	1.191.898
NLeducatie B.V.	167.335
Ontmoetingscentrum Prinsenhof	130.112
OpenEmbassy	25.160
Praktijk4kids	248.750
Reakt B.V.	170.487
Sagenn Educatie B.V.	-15.527
Schurink - Zeevat, C.	8.934
steunstichting vrienden van tante Joy	20.570
Stichting Aafje Thuiszorg Huizen Zorghotels	26.499
Stichting Activiteiten Met Zuid	14.702
Stichting Adelaida	25.000
Stichting Aktiegroep het Oude Westen	5.922
Stichting Alexander, jongeren actief in onderzoek en beleid	43.080
Stichting ANDERS NL	25.308
Stichting Atlas Cultureel Centrum	15.000
Stichting Atlas Feijenoord	1.770
Stichting B For You	72.075

Stichting Beheer De Nieuwe Nachtegaal	68.422
Stichting Betaald Voetbal Excelsior	48.600
Stichting Bewoners Commissie Oost	8.000
Stichting Bewonersondersteuning Prinsenland	6.749
Stichting Bewonersorganisatie 110-Morgen	17.500
Stichting Bewonersorganisatie Kleiwegkwartier (B.O.K.)	12.520
Stichting Bewonersorganisatie Ommoord	8.731
Stichting Bewonersorganisatie Zevenkamp (BOZ)	4.849
Stichting Bibliotheek Rotterdam	200.000
STICHTING BIG BROTHERS BIG SISTERS OF ROTTERDAM	274.132
Stichting Bij Corrie	-16.884
Stichting BOOR	65.344
Stichting Brede Raad Rotterdam	726.137
Stichting Buurtlab	21.500
Stichting Buurtwerk.nl	74.510
Stichting BVK	15.845
Stichting Camping Onbestemd	22.100
Stichting Careyn	-822
Stichting Casa Tiberias	20.000
Stichting CED-Groep	182.498
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	519.460
Stichting Chris en Voorkom	24.990
Stichting Citysteward Rotterdam	234.153
Stichting CJG Rijnmond	327.168
Stichting CJV Kampwerk Pernis	1.260
Stichting Colours of Impact	12.000
Stichting Community & Voedselsurplus	92.000
Stichting Corridor Dienstverlening	56.075
Stichting Cosmicus Onderwijs	13.621
Stichting Creatief Welzijn Senioren	3.223

Stichting Cultur.@11	6.800
Stichting Dakpark Rotterdam	23.922
Stichting Dames van Nu	9.725
Stichting De Heilige Boontjes	237.640
Stichting De Nieuwe Kans	1.742.084
Stichting De Uil	7.500
Stichting De Veerkrachtige Gemeenschap	12.198
Stichting de Verbinding	249.168
Stichting Diakonaal Centrum Pauluskerk	50.000
Stichting Dig It Up	20.000
Stichting Djemaa el Fna Rotterdam	6.000
Stichting DOCK Rotterdam	530.030
Stichting Dress for Success Rotterdam	108.565
Stichting Empowerment Foundation	34.753
Stichting Enver	1.420.042
Stichting FlexusJeugdplein	-60.956
Stichting Formaat, Werkplaats voor Participatief Drama	121.609
Stichting Gastsprekers Oorlogen	3.350
Stichting Goedwerk Foundation	70.868
Stichting Groene Oase Carnissetuin	48.400
Stichting GroenGoed	15.100
Stichting Het Dijkhuis	24.950
Stichting Het Kinderparadijs Meidoorn	482.373
Stichting HET LAB Rotterdam	12.309
Stichting Het Praathuis	10.674
Stichting Hoedje van Papier	378.532
Stichting Hoogeland Helpt	3.002
Stichting HottentottenTALENTentoonstelling	12.312
Stichting House of Hope	189.977
Stichting Hout- en Meubileringscollege	93.289

Stichting Huis op Zuid	12.147
Stichting Huiswerkklass Oude Westen	20.000
Stichting Humanitas	1.407.495
Stichting IJsselland Ziekenhuis	132.119
Stichting IMC Weekendschool	11.500
Stichting Inclusia	15.000
Stichting Inloophuis Rotterdam	106.394
Stichting InMovement	90.655
Stichting Jarige Job	180.000
Stichting Jeugdcentrum C.J.V. Feijenoord	24.504
Stichting Jeugdcultuurfonds Rotterdam	966.000
Stichting Jeugdsportfonds Rotterdam	422.459
Stichting Jeugdvakantieland Rotterdam	150.000
Stichting JIJ	14.907
Stichting Jong Rotterdam	164.110
Stichting Jong010	103.982
Stichting Joods Maatschappelijk Werk	34.430
Stichting JOZ	29.250
Stichting Justitia et Pax Nederland	15.000
Stichting Kerk en Buurtwerk Lombardijen	4.952
Stichting Kids en Emotionele Competenties	-5.249
Stichting Kinder- en Jongeren Rechtswinkel Rotterdam	5.000
Stichting Kracht van de Vrouw	17.744
Stichting Krachtvrouwen Oude Westen	18.780
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	21.256
Stichting Kwadraad	57.218
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	992.278
Stichting LETS-Paradijs Kralingen-Crooswijk	9.409
Stichting Lets-ruilwinkel IJsselmonde	9.444
Stichting Lezen&Schrijven	108.009

Stichting Like je Wijk	12.000
Stichting Link2Work	3.400
Stichting LOKAAL Rotterdam	111.900
Stichting Maanta	70.520
Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Rijnmond Plus	442.721
Stichting MAEH	6.375
Stichting MAIT (Mijn Administratie is Top)	30.000
Stichting Me & Society, Bureau voor Diversiteitmanagement	41.566
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	672.714
Stichting Meedoen in Rotterdam	1.320.339
Stichting Meer vrouwen in de politiek	14.409
Stichting Mentorproject	138.000
Stichting Middin	58.016
Stichting Minters	49.786
Stichting Move - verzamel je kracht!	19.500
Stichting Nederland Cares	20.849
Stichting Netwerk Nieuw Rotterdam	10.000
Stichting Nieuw Thuis Rotterdam	-4.608
Stichting Ondersteuning Kind En Huisdier Omgeving Rotterdam	18.054
Stichting Ontmoeting	128.925
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	2.217.070
Stichting Peuter&Co	170.283
stichting platform katendrecht	8.000
Stichting Pluspunt	112.550
Stichting Present Rotterdam	31.273
Stichting Punt 5	20.420
Stichting Radar WMO diensten	392.556
Stichting Ravottuh	34.785
Stichting Regionale Anti Discriminatie Actie Raad	14.000
Stichting Rotterdam in Koor	24.950

Stichting Rotterdam Pride	188.348
Stichting Rotterdam Sportsupport	84.950
Stichting Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt	258.175
Stichting Rotterdams Wijktheater	37.300
Stichting Rotterdamse Uitdaging	10.000
Stichting Ruilwinkel Feijenoord	17.826
Stichting Samen Ondernemend Leren Jeugd	432.435
Stichting SAMEN010	175.076
Stichting Samenleving Educatie & Recreatie	6.000
Stichting Samenwerkende IJsselmondse Speeltuinen	2.600
Stichting Samenwerking Christelijke Maatschappelijke Activering te Rotterdam	708.115
Stichting Schiezicht.info	46.500
Stichting School Got Talent	20.500
Stichting School Maatschappelijk Werk Rijnmond (SMWR)	809.345
Stichting Seinpost Slinge Maatschappelijk	1.700
Stichting SeniorenStudent	6.500
Stichting Sensor de landelijke luisterlijn	142.493
Stichting Single SuperMom	10.000
Stichting Slachtofferhulp Nederland	169.348
Stichting Social Impact Bonds Rotterdam	4.478
Stichting SOL Samen Ondernemend Leren	248.975
Stichting Spior	216.310
Stichting Spirit 55+	12.000
Stichting Sportenderwijs.nl	47.500
Stichting STC-Group	161.518
Stichting Steunpunt Ontmoeting Educatie en Recreatie	33.039
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	8.200
Stichting TaalKracht TaalenT010	22.910
Stichting Talentz Skool	10.000
Stichting Theater Babel Rotterdam	129.133

Stichting Thuis op Straat	219.980
Stichting Unie van Vrijwilligers	536.776
Stichting United 010	9.493
Stichting VanHarte	28.000
Stichting Villa Vonk	13.000
Stichting Vitaal Pendrecht	82.900
Stichting Vluchtelingen voor Vluchtelingen	24.000
Stichting VluchtelingenWerk Zuidwest Nederland	1.430.237
Stichting Voedselbanken Nederland, Regio Rotterdam	100.000
Stichting Voedseltuin Rotterdam	15.000
Stichting Voice of Afghan Women - Educational and Cultural Peace Foundation	29.194
Stichting voor christelijk voortgezet onderwijs op reformatorische grondslag "De Wartburg"	41.787
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	739.979
Stichting voor Interconf Beroepen Onderwijs en AVO en Ve R-Dam eo	874.839
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam eo	31.834
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	371.312
Stichting Voorlichters Gezondheid	97.780
Stichting Vrienden van het Klooster (VK)	306.300
Stichting Vrienden van HotspotHutspot	87.000
Stichting Vrijwilligerswinkel	394.511
Stichting Vrouwenhuiskamer Hillesluis	3.505
Stichting We Are Concerned	36.542
Stichting Welzijn Doven Rotterdam e.o.	28.249
Stichting Wijkalliantie IJsselmonde (SWI)	6.250
Stichting Wijkbus Alexander	104.979
Stichting Wijkbus Charlois	63.331
Stichting Wijkbus Feijenoord	59.636
Stichting Wijkbus Hoogvliet/Pernis	61.906
Stichting Wijkbus Overschie	3.383
Stichting Wijkpastoraat Rotterdam West	60.500

Stichting Wijkplatform Delfshaven Zuid	24.912
Stichting Wijkvervoer Hillegersberg/Schiebroek	57.630
Stichting Wilskracht Werkt	244.689
Stichting Young Impact NL	40.000
Stichting Zona Franca	5.000
Stichting Zorgbelang Inclusief	422.116
Stichting Zorgvrijstaat	34.975
Stichting ZuiderLokaal	30.000
Tao of Care B.V.	110.000
Tulp Training B.V.	80.380
Unity99 Rotterdam	4.066
Van Veldhuizen Stichting	253.963
Vereniging Bewonersorganisatie Blijddorp	29.818
Vereniging Bewonersorganisatie Overschie	8.135
Vereniging De Pupillen	11.705
Vereniging Eerste Hulp Bij Ongelukken Afdeling Hoek van Holland	3.500
Vereniging Het Buurtatelier, Zwaerdecroonstraat, Rotterdam	234.830
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	524.495
Vereniging voor Samenlevings-, Opbouw- en Sociaal-Kultureel Werk "Bewoners Organisatie Liskwartier"	15.000
Vereniging Wijkbus Groot IJsselmonde	50.619
Zorgcampus Rotterdam B.V.	180.780
Onderwijs	85.447.818
Alsare B.V.	47.000
Beregoed Kinderdagverblijf	115.657
Beware Brede School B.V.	1.167
De Droomplaats Holding B.V.	542.797
De Kralingsche School	44.604
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	149.874
De Vereniging De van Oldenbarneveltschool voor Neutraal Bijzonder Onderwijs	62.761
Diverse kleine subsidies privepersoon	21.630

EcoFlying	4.071
Fokor	1.112.000
Gemeente Capelle aan den IJssel	724.079
Gemeente Maassluis	-32.392
Gemeente Nissewaard	323.348
Gemeente Schiedam	479.263
Gereformeerd Scholengemeenschap Randstad	57.686
Hirschel & Dessing	24.542
Hogeschool Inholland	23.103
Hoornbeeck College	11.613
IQoké	5.950
Jinc.	516.547
KDV De Maan Beheer B.V.	47.841
KESP Architectuur	8.167
Kiddoozz B.V.	344.074
Kiddoozz Rotterdam B.V.	291.395
Kinderdagverblijf De Maan Rotterdam B.V.	127.246
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	62.410
Kinderdagverblijf in de Wolken	51.005
Kinderdagverblijf Kind van Zuid B.V.	35.189
KindeRdam Groep Holding B.V.	-455.509
KindeRdam Kinderopvang B.V.	3.510.266
kindeRdam Rotterdam en Omstreken Centraal Bureau B.V.	-13.475
Kindernet B.V.	35.634
Kinderopvang BijDeHand B.V.	2.561.722
Kinderopvang Bimbola B.V.	216.293
Kinderopvang Het Steigertje B.V.	426.696
Kinderopvang Smurfenland B.V.	34.413
Komkids Kinderopvang B.V.	340.709
LEV Scholengroep West-Nederland (LEV-WN)	81.048

Mimiko Kinderopvang	-23.277
Mimiko Kinderopvang B.V.	123.275
Montessorischool, Vereniging De Rotterdamse	80.416
Mundo Kinderopvang B.V.	263.386
Samenwerkingsverband Koers VO	345.729
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	-59.775
SIPOR / Islamitische Basisschool Noen	1.320.716
Small Kidz Bredestraat B.V.	81.295
Smallsteps B.V.	-92.383
SportSchool 010	6.000
St. voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te R'dam e.o.	3.162.326
Stg v Chr VO op Reform Grondslag De Wartburg	276.532
Stichting 010010	40.000
Stichting Bibliotheek Rotterdam	55.776
Stichting BOOR	13.338.586
Stichting Buurtwerk.nl	181.526
Stichting CED-Groep	93.442
Stichting CJG Rijnmond	160.100
Stichting Cosmicus Onderwijs	233.848
Stichting De Muren hebben Oren	10.909
Stichting deRotterdamseZorg.nl	-70.813
Stichting Educatief Informatie Centrum	204.189
Stichting Enver	17.208
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	180.635
Stichting Groeibriljant	3.836.026
Stichting Het Mediateam	9.800
Stichting Het Talentencollege	328.540
Stichting Hindoe Onderwijs	94.932
Stichting Hogeschool Rotterdam	56.717
Stichting Horizon Jeugdzorg en Speciaal Onderwijs	456.370

Stichting Hout- en Meubileringscollege	85.883
Stichting Humankind	337.581
Stichting IMC Weekendschool	25.000
Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam	81.572
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	1.268.937
Stichting Kiddoozz Peuteropvang	540.678
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	3.270.542
Stichting Kindercentrum Het Kompas	88.758
Stichting Kindercentrum Prinses Amalia	155.493
Stichting Kinderopvang Frida Dida	49.694
Stichting Kinderopvang Pernis	15.845
Stichting Koninklijke Auris Groep	103.643
Stichting Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen	17.292
Stichting Kunst4all	11.345
Stichting Maritiem Museum Rotterdam	-20.844
Stichting Meestert!	11.700
Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep	100.160
Stichting Pameijer	2.183
Stichting PCBO te Rotterdam Zuid	15.909
Stichting Peuter&Co	13.696.140
Stichting peuterspeelzalen Hillegersberg-Schiebroek	477.040
Stichting Peuterspeelzalen Hindoe Onderwijs	128.423
Stichting Prokino Kinderopvang	204.693
Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg - Schiebroek	129.706
Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg Schiebroek, Emmaschool	234.355
Stichting Rotterdamse Schoolvereniging	68.571
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	11.963.002
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	165.860
Stichting Samenwerkingsverband VO Voorne-Putten-Rozenburg	90.074
Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Nieuwe Waterweg Noord	116.505

Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam	153.098
Stichting Schoolschaak Rotterdam	5.454
Stichting STC-Group	389.335
Stichting The Next School	29.165
Stichting Turning Point	13.333
Stichting van Brienoordschool, samenwerkingsschool voor protestants-christelijk en openbaar onderwijs	98.606
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	434.827
Stichting voor Interconf Beroepen Onderwijs en AVO en Ve R-Dam eo	1.042.648
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken	192.415
Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs in Rotterdam e.o.	268.276
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	7.988.052
Stichting voor Rooms-Katholiek Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam	299.524
Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	209.415
Stichting Yulius Onderwijs	901.530
Stichting ZuiderLokaal	18.000
Van Veldhuizen Stichting	76.000
VCO de Kring	100.264
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	54.736
Vereniging SWV Passend voortgezet Onderwijs Goeree Overflakkee	16.516
Vereniging tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	32.457
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	2.983.047
Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs West Nederland te Rotterdam	44.591
VO-raad	10.000
ZZ_Stichting Thomas More Hogeschool	-1.667
Openbare orde en veiligheid	7.764.942
Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	62.563
Rotterdamse Elektrische Tram N.V., afgekort R.E.T. N.V.	4.192.073
Stichting Atanmia (voor samenwerking en ontwikkelingshulp)	-3.800
Stichting Betaald Voetbal Excelsior	10.000
Stichting De Nieuwe Kans	379.250

Stichting Feyenoord Foundation	40.000
Stichting Havensteder	123.376
Stichting JOZ	2.391.250
Stichting Laureus Foundation the Netherlands	60.000
Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam	29.855
Stichting Platform Criminaliteitsbeheersing Rotterdam-Rijnmond	-2.182
Stichting Spior	24.640
Stichting Veilige Steden (SVS)	99.750
Stichting Vestia	88.674
Stichting Woonstad Rotterdam	269.493
Overhead	239.750
Stichting Herdenking 14 mei 1940	30.000
Stichting LOKAAL Rotterdam	169.000
Stichting Rotterdams Comite ter Behartiging van Nationale Belangen	40.750
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	11.370.481
Acre B.V.	19.517
Angelo's Pizza Service	1.000
Asian Fusion	602
Augustinus school	39.000
Auto Hoogenboom B.V.	5.000
B.V. Bouwadviesbureau Strackee	15.492
BC010 vastgoed B.V.	65.000
Bergense Vastgoed Maatschappij B.V.	6.000
Broekhuizen-Dubbelaar B.V.	14.000
BVL Bouwadvies BV	83.684
Columbus Consult	5.000
Coolblue B.V.	5.000
De Funderingswinkel	47.077
De Margriet	39.000
Deltalinqs	300.000

Denfer	5.000
DH Parket	7.361
Diverse kleine subsidies privepersoon	622.115
Drukkerij Impressed B.V.	5.000
Eneco Warmtenetten B.V.	100.000
Enviu B.V.	83.000
Erasmus Universiteit Rotterdam	2.343
Fafs Investment B.V.	6.833
Falafval	5.000
GoedInvest B.V.	62.800
Green Retail House B.V.	-30.000
GroenCollect B.V.	5.000
Hammendorp, J.J.N.	12.036
Hatex International	5.000
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	6.002.476
Huizenbeheer van Herk B.V.	54.871
J. van Dijk Kaashandel	5.000
Johnnies Fastfood	5.000
Kappa Koerier B.V.	5.000
Kwehandjaja Holding B.V.	12.650
Lometi B.V.	39.000
MOS Grondmechanica B.V.	47.160
Mothership Art Stichting	295.000
Nederlandse Francaise 3D Coöperatie U.A.	5.000
Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap	85.000
New Industry Development B.V.	31.250
NOAH of Rotterdam	1.000
Oscar Romero school	52.000
Parkzoom Vastgoed B.V.	18.317
Pensionbedrijf Barendregt B.V.	300

PortStaete Investments B.V.	18.000
Recreatieschap Rottemeren	1
Roadrunner Koeriersdiensten B.V.	5.000
RvB-Capital B.V.	99.433
Sandra Lobbe	26.706
Stichting BOOR	-5.500
Stichting Derdengelden Vemendo	18.000
Stichting Droomstraat Atjehstraat	-13.400
Stichting Nationaal Restauratiefonds	-470.158
Stichting Open Monumentendag Rotterdam	25.000
Stichting Platform Wederopbouw Rotterdam	3.000
Stichting RiF010	2.253.000
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	70.000
Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten	-78.790
Stichting VvE-010	560.909
Stichting Zorg Nederland	-1.625
Techniek & Methode B.V.	44.320
Valentijnschool voo KBSO	70.000
VCO de Kring	70.000
Vereniging Arya Sabha-Rotterdam Nederland (A.S.R.N.)	9.000
Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland	149.063
Vereniging van Eigenaars Bas Jungeriusstraat 21 en 23 en Polstrandstraat 146,148, 150 en 152	-54.000
Vereniging van Eigenaars Beukelaarstraat 53AB te Rotterdam	3.054
Vereniging van Eigenaars Boergoensevliet 83-87 (oneven nummers) en Natersweg 1-5 (oneven nummers) te Rotterdam	-36.000
Vereniging van Eigenaars Bree 23a en 23b te Rotterdam	4.898
Vereniging van Eigenaars Bree 37ab te Rotterdam	9.000
Vereniging van Eigenaars Bree35ab te Rotterdam	9.000
Vereniging van Eigenaars Flat Menno ter Braakstraat 13 tot en met 27 (oneven nummers) te Rotterdam	19.557
Vereniging van Eigenaars Flatgebouw Polstrandstraat 130 abc en 132 abc	-15.000
Vereniging van Eigenaars flatgebouw Schoklandsestraat 1a,b,c, 3a,b,c, 5a,b,c, 7a,b,c, te Rotterdam	3.000

Vereniging van eigenaars gebouw Dorpsweg 10abc - 12abc te Rotterdam	18.000
Vereniging van Eigenaars gebouw Dorpsweg 6abc-8abc te Rotterdam	18.000
Vereniging van Eigenaars Gebouw Terschellingsestraat 18 en 20	6.000
Vereniging van Eigenaars Groene Hilledijk 206-ab te Rotterdam	-556
Vereniging van Eigenaars Maastunnelplein 70 en 72 te Rotterdam	18.000
Vereniging van Eigenaars Menno ter Braakstraat 45,47,49 en 51 te Rotterdam	12.000
Vereniging van Eigenaars Mijnsherenlaan 46, hoek Cillershoekstraat 14 te Rotterdam	15.000
Vereniging van Eigenaars Moerkerkestraat 47 en 49 te Rotterdam	13.382
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 107 en 109 te Rotterdam	19.518
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 111 en 113 te Rotterdam	16.584
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 48a,b,c en d te Rotterdam	-3.000
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 55 en 57 te Rotterdam	10.623
Vereniging van eigenaars Pleinweg 59 en 61 te Rotterdam	7.570
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 63 en 65 te Rotterdam	5.790
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 67 en 69 te Rotterdam	7.370
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 71 en 73 te Rotterdam	7.680
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 75 en 77 te Rotterdam	7.518
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 79 en 81 te Rotterdam	4.040
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 83 en 85 te Rotterdam	7.792
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 87 en 89 te Rotterdam	4.490
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 91 en 93 te Rotterdam	8.340
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 95 en 97 te Rotterdam	6.310
Vereniging van Eigenaars Pleinweg 99 en 101 te Rotterdam	8.792
Vereniging van eigenaars Slaghekstraat 97 te Rotterdam	4.464
Vereniging van Eigenaars Terschellingsestraat 25 en 27 te Rotterdam	7.790
Vereniging van Eigenaars Terschellingsestraat 29 en 31 te Rotterdam	2.000
Vereniging van Eigenaars Van Everdijkstraat 35-37 te Rotterdam	14.896
Vereniging van Eigenaars Walchersestraat 66a, b en c te Rotterdam	-9.000
Verploeg, H.	300
Voetbalvereniging Pernis	-5.000

Voskamp Bouw en Industrie BV	5.000
Vrijstraat Hoogland	9.066
VVE Bergsingel/Gordelweg/Voorburgstraat/Berkelselaan (hoofdsplitsing)	2.400
VvE CPIJ Fase I Ondersplitsing Parkeerdekken	2.850
VvE Flatgebouw Wolphaertsbocht 208-216	23.418
VVE Gebouw Walchersestraat 83 en 85 en Bevelandsestraat 10 te Rotterdam	4.727
VvE Hillevliet 130ab Rotterdam	6.000
VvE Katendrechtse Lagedeijk 191 t/m 205	8.508
VVE Pleinweg 103 en 105 te Rotterdam	4.162
VvE Pleinweg 115 en 117	17.880
VVE Pleinweg 119 en 121 te Rotterdam	22.020
VvE Pleinweg 123 en 125	23.555
VVE Quackstraat 48 en 50 te Rotterdam	9.000
VVE Slaghekstraat 99 te Rotterdam	2.352
Werkplaats van Oel	-1.500
Willems Winkels B.V.	5.000
Verkeer en Vervoer	432.615
Diverse kleine subsidies privepersoon	1.000
Stichting Buzz010	120.948
Stichting Fietsenstalling Blijdorp	4.000
Stichting VeerpontZuid	141.667
Watertaxi Rotterdam B.V.	165.000
Volksgezondheid en zorg	69.970.570
4Kids B.V.	6.244
Antes Zorg B.V.	2.535.128
Avant sanare B.V.	280.084
Bouwvereniging Onze Woning	14.286
BSO De Maan Rotterdam B.V.	2.812
BSO Het Steigertje B.V.	2.572
Cirkel - Sociaal Ondernemer	5.000

De Dikkedeur Kralingen	12.549
De Dikkedeur Kralingen B.V.	1.010
De Droomplaats WTC Kinderopvangservice B.V.	9.899
De Droomplaats Zuid Kinderopvang Service B.V.	65.260
DebiCare Nederland B.V.	106.055
Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid	429.893
Diverse kleine subsidies privepersoon	510
Dona Daria, Centrum voor Vrouwen en Emancipatie	34.355
Gastouderland B.V.	5.797
GGD Hollands Midden	575.881
Heemhuys Zonnekind	5.235
Het huis van de kinderen	1.700
Het Kleurpaleis B.V.	27.187
Het Paleisje Mathenesse B.V.	13.662
Het Randstadje Noord B.V.	1.177
Het Randstadje West B.V.	21.663
Huisartsenpraktijk Feijenoord B.V.	13.302
Huisartsenpraktijk Gezondheidscentrum Zevenkamp	6.651
Huisartsenpraktijk Overschie B.V.	6.651
Humanitas	7.130
Ikke-Omar B.V.	27.487
Impegno Begeleiding B.V.	-19.249
Indigo B.V.	110.425
KDV De Maan Beheer B.V.	9.546
KDV Njoy Rotterdam B.V.	25.920
KDV Tomaz Hoogvliet B.V.	11.934
Kiddoozz B.V.	193.704
Kiddoozz Rotterdam B.V.	138.154
Kind & Carrière B.V.	4.808
Kinder Service Hotels B.V.	56.186

Kindercentrum de Krentebloesem	9.867
Kinderdagverblijf & BSO De Groene Tuin Slinge B.V.	13.278
Kinderdagverblijf Bommies	4.598
Kinderdagverblijf De Groene Tuin	2.532
Kinderdagverblijf De Maan Rotterdam B.V.	50.445
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	6.668
Kinderdagverblijf Het Opstapje B.V.	2.464
Kinderdagverblijf Hun Wereld B.V.	12.066
Kinderdagverblijf Jasmijntje	12.137
Kinderdagverblijf Kind van Zuid B.V.	21.093
Kinderdagverblijf Lila B.V.	11.520
Kinderdagverblijf Little Super Stars Rotterdam B.V.	13.948
Kinderdam Groep Holding B.V.	410.790
Kinderdam Kinderopvang B.V.	445.308
Kindergarden Nederland B.V.	8.039
Kinderopvang BijDeHand B.V.	287.857
Kinderopvang Bimbola B.V.	59.367
Kinderopvang de Speelboom B.V.	23.165
Kinderopvang Jip & Janneke Rotterdam B.V.	6.762
Kinderopvang Pinkeltjesland B.V.	13.205
Kinderopvang Zazou B.V.	52.251
KO de Zeester B.V.	9.486
Komkids Kinderopvang B.V.	12.134
Krokodilletje B.V.	8.614
KSH Buitenschoolse Opvang B.V.	16.968
KSH Kindercentra B.V.	3.283
Mare Gastouderbureau B.V.	1.956
Maxice D'Care B.V.	12.402
Mundo Kinderopvang B.V.	19.514
Mutsaersstichting	30.000

Nico Adriaans Stichting (NAS)	2.286.048
Parnassia Groep B.V.	1.215.070
R. Thijm t.h.o.d.n. ViaViela Rotterdam	5.797
Reakt B.V.	-185.017
Royal Kids Home Capelle en Krimpen aan den IJssel B.V.	1.478
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam	104.542
Smallsteps B.V.	22.018
Smiley Kids B.V.	12.701
Stichting Arosa	2.348.101
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	7.934.974
Stichting CJG Rijnmond	24.619.988
Stichting Corridor Dienstverlening	682.961
Stichting De Forensische Zorgspecialisten	11.168
Stichting De Start Lijn	23.840
Stichting deRotterdamseZorg.nl	570.812
Stichting Enver	1.098.120
Stichting Fier	1.288.522
Stichting FlexusJeugdplein	-187.664
Stichting Het Talentencollege	2.411
Stichting Het Witte Bos	19.224
Stichting Humanitas	2.533.048
Stichting Humankind	20.480
STICHTING JEUGDBESCHERMING ROTTERDAM RIJNMOND	23.660
Stichting Jong Rotterdam	281.477
Stichting Kibeo	4.437
Stichting Kindercentrum Het Kompas	11.498
Stichting Kindercentrum Prinses Amalia	534.415
Stichting Kinderopvang De Bonte Vlinder	3
Stichting Kinderopvang IJsselmonde	66.235
Stichting Kinderopvang Kralingen	37.860

Stichting Kinderopvang Mundo	3.211
Stichting Kinderservice Hotels (KSH)	12.844
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	9.046.026
Stichting Mara	21.371
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	881.306
Stichting Middin	78.457
Stichting Ontmoeting	1.496.401
Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam	-24.340
Stichting Pameijer	3.887.785
Stichting Pension Maaszicht	-23.919
Stichting Prokino Kinderopvang	142.719
Stichting Prokino Zorg	218.877
Stichting Rotterdam Sportsupport	75.860
Stichting Timon	19.025
Stichting TriviumLindenhof	-55.034
Stichting Vastgoed Kindercentrum Prinses Amalia	11.022
Stichting Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	211.108
Stichting Vestia	10.262
Stichting Voedseltuin Rotterdam	15.000
Stichting Woonbron	16.667
Stichting Woonstad Rotterdam	6.250
Stichting Yulius	-3.397
Stichting Zorgbelang Inclusief	774.988
T.J.Schenk Huisarts	6.651
Triodus B.V.	5.989
Van Veldhuizen Stichting	1.366.082
Velizo B.V.	2.979
Vijverhof B.V.	9.008
VvE Marie van Eijdsen-Vinkstraat 31-53 (oneven)	-604
WERELD KIDS B.V.	35.080

Ziezo B.V.	2.362
Werk en inkomen	6.626
P.I.T. Consultants B.V.	69.146
Stichting College Hillesluis	12.480
Stichting Enviu Nederland	-75.000
Totaal	386.082.405

Verbonden partijen

Pagina 106

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, vooral de ontwikkelingen die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen.

[Kaders & beleid](#)[Vennootschappen](#)[Stichtingen](#)[Verenigingen](#)[Gemeenschappelijke regelingen](#)

Kaders & beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een 'verbonden partij'. Daarnaast kan ook het college van B en W besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken. Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- bestuurlijk belang: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht;
- financieel belang: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kende per 31 december 2019 in totaal 42 verbonden partijen. Het gaat hierbij om 29 deelnemingen, 2 stichtingen, 1 vereniging (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen) en 10 gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen). In acht deelnemingen wil de gemeente haar aandeelhouderschap beëindigen (zie Te beëindigen vennootschappen).

Voor de jaarrekening 2019 is de paragraaf Verbonden Partijen opgebouwd naar type verbonden partij of rechtspersoon:

1. Kaders en beleid; geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van verbonden partijen;
2. vennootschappen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen;
3. stichtingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen;
4. verenigingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen;
5. gemeenschappelijke regelingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen.

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - gemeenschappelijke regelingen;
 - vennootschappen en coöperaties;
 - stichtingen en verenigingen
 - overige verbonden partijen;.

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

- a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt;
- b. het (financieel) belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de omvang aan het einde van het begrotingsjaar;

- c. de omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang;
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken;
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd.

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen. Overigens is het beleidskader herijkt. Dit nieuwe beleidskader is aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden. Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance biedt dit beleidskader de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen;
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen;
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen.

Concreet betekent dit dat de gemeente Rotterdam door vertegenwoordiging als aandeelhouder of bestuurder bij een verbonden partij het beheer uitvoert o.a. door toetsing, control, risicoanalyses en advisering. Enkele voorbeelden daarvan zijn het goedkeuren van investeringen, het benoemen van bestuurders, het vaststellen van de strategie of de wijze van financiering van een verbonden partij. Daarnaast informeert en adviseert de gemeentelijke organisatie het college van B en W en de gemeenteraad bij een voornemen een gemeentelijk onderdeel te verzelfstandigen of een verbintenis met een nieuwe verbonden partij aan te gaan. Eenzelfde rol vervult de gemeentelijke organisatie bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

Koppeling met Coalitieakkoord Rotterdam 2018-2022: Nieuwe energie voor Rotterdam

In het Coalitieakkoord staan de plannen van het college van B en W om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zoals reeds in de begroting 2020 is aangegeven is het Havenbedrijf een belangrijke partner voor de gemeente in de energietransitie. Daaronder valt een schonere lucht, onder meer door CO₂-reductie en het benutten van de economische kansen die de energietransitie biedt. Ook ziet het college van B en W een rol voor het Havenbedrijf weggelegd bij het Rotterdams Leer-Werkakkoord om zorg te dragen dat meer burgers naar werk worden begeleid. Verder is in het Coalitieakkoord ook de verkoop van de Eneco aandelen vermeld. Bij het opstellen van deze jaarrekening is de transactie net afgerond. In deze fase werkt de gemeente een voorstel uit op welke manier in de wegvallende dividendbaten kan worden voorzien. Daarnaast kijkt de gemeente op welke wijze (n) de opbrengst verder kan worden ingezet voor de stad.

Belangrijkste ontwikkelingen en verantwoording

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen (vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen, verenigingen en stichtingen) worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college vervolgens verantwoording af over de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in deze paragraaf. Daarnaast wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen. Daarnaast zijn met betrekking tot de verbonden partijen met het oog op 2020 en verdere jaren enkele belangrijke ontwikkelingen te benoemen van de meest omvangrijke deelnemingen (bij de betreffende verbonden partij is het onderwerp nader toegelicht):

1. Havenbedrijf

Omdat Rotterdam relatief veel lading heeft in niet groeiende markten (kolen, ertsen, stookolie) staat het marktaandeel onder druk. Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt daarom continue aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten. HbR zet daarbij onder meer in op vergaande digitalisering. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen om bij te dragen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het versnellen van de verduurzaming. HbR participeert daarom ook in initiatieven, zoals Waste2Chemicals en Porthos (CO₂-afvang en –opslag), en zal onder voorwaarden risicodragend investeren in transitieprojecten. Bovenstaande ambities zullen ook in de nieuwe ondernemingsstrategie 2020-2024 terug te vinden zijn, die begin 2020 zal worden vastgesteld.

2. Eneco

Nadat een meerderheid van de aandeelhouders het principebesluit hebben genomen om de aandelen te verkopen, zijn Eneco Groep N.V. (hierna Eneco) en de aandeelhouders - ondersteund door de adviseurs - gestart met het transactieproces met als doel het vinden van een geschikte nieuwe eigenaar voor Eneco. Eind 2019 is de

veilingverkoop afgerond en is met het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power als winnende bieder overeenstemming bereikt voor de aankoop van de door 44 gemeenten gehouden aandelen. De koopsom bedraagt circa € 4,1 mld, waarvan circa € 1,3 mld. voor de gemeente Rotterdam is bestemd. In 2020 hebben alle 44 gemeenten ingestemd met de verkoop waardoor de verkoop in het eerste kwartaal van 2020 wordt afgerond nadat ook alle regulatoire goedkeuringen zijn verkregen.

De gemeentelijke organisatie werkt momenteel een voorstel uit op welke wijze de opbrengst op een verantwoorde wijze kan worden ingezet. Dit voorstel zal in het voorjaar aan de gemeenteraad worden aangeboden. In de paragraaf Verbonden Partijen is een nadere toelichting gegeven op de resultaten en ontwikkelingen bij Eneco in 2019.

3. RET

Vanaf september 2019 rijdt de RET op de Hoekse lijn. 2020 is het eerste volledige jaar van deze nieuwe metroverbinding naar Hoek van Holland. De reizigersaantallen in de laatste maanden van 2019 waren boven verwachting goed. RET hoopt deze lijn door te zetten in 2020. Verder zijn er eind 2019 nieuwe elektrische bussen (55 stuks) in gebruik genomen, evenals 40 nieuwe dieselbussen. In 2020 gaat RET verder met het verduurzamen van de vloot. Nieuwe hybride bussen (103 stuks) vervangen oude diesel bussen. RET werkt verder continue aan het verbeteren van de reizigerservaring door in te zetten op tevreden reizigers en het vergroten van de veiligheid. Samen met MRDH en de gemeente Rotterdam wordt gewerkt aan de doortrekking van de Hoekse lijn naar het Strand en aan de frequentieverhoging van RandstadRail.

4. Stedin

Een belangrijke ontwikkeling bij Stedin is dat zij te maken hebben met een groei van de investeringen in de energietransitie. Meer zonnepanelen, laadpalen voor elektrische auto's en windparken betekent dat ons elektriciteitsnet uitgebreid moet worden om duurzaam opgewerkte stroom te kunnen leveren aan burgers en bedrijven. In vergelijking met eerdere jaren betekent dit dat Stedin niet alleen onderhoud- en vervangingsinvesteringen pleegt, maar ook aanzienlijk investeert in de uitbreiding van haar netinfrastructuur. Die investeringen bedragen circa € 700 mln per jaar. Deze investeringen moeten echter ook worden gefinancierd. In de komende periode zal Stedin met haar aandeelhouders, maar ook door gesprekken met andere netbeheerders en het Rijk een plan uitwerken op welke wijze de investeringen in de energietransitie zo optimaal mogelijk gefinancierd kunnen worden. Hierover wordt de Rotterdamse gemeenteraad eveneens geïnformeerd.

5. Evides

In 2020 richting Evides zich op een zestal pijlers waaronder het blijven realiseren van uitstekende drinkwaterkwaliteit, een groeiend klantenaantal voor industriewater en het beter verbinden van samenwerkingsverbanden met andere (waterketen)partners. Verder zullen de tarieven die klanten betalen voor het vastrecht en verbruik van drinkwater ook in 2020 gelijk blijven.

Naar verwachting zal er in 2020 € 130 mln aan investeringen gedaan worden voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering. Dit betreft onder meer investeringen in het kader van waterkwaliteit, de leveringszekerheid en de verdere optimalisering van het leidingnetwerk. Naar verwachting zullen investeringsuitgaven structureel hoger zijn vanwege een versobering van verlegregelingen en intensivering van de samenwerking met overige netbeheerders. Bovendien is een stijging van de kosten voor aannemers zichtbaar.

6. Warmtebedrijf

Begin vorig jaar is de uitvoering van het project Leiding over Oost (levering (haven)warmte in Leiden aan Vattenfall door het Warmtebedrijf) vast gelopen. Gevolg is dat het Warmtebedrijf en haar aandeelhouders zich opnieuw over de toekomst van de onderneming moeten buigen. Hierbij worden meerdere scenario's in overwegingen genomen. De uitkomst van deze afweging zal in belangrijke mate de werkzaamheden van het Warmtebedrijf bepalen. Ook bepaalt het scenario hoeveel financiering nodig is. De Rotterdamse gemeenteraad wordt bij de scenariokeuze betrokken. Naar verwachting zal dit voor het zomerreces ter besluitvorming bij de gemeenteraad voorliggen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)

[Besluit begroting en verantwoording \(BBV\)](#)

[Code Corporate Governance](#)

[Beleidskader Verbonden Partijen](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2017-2018](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2016-2017](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2015-2016](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2014](#)

Vennootschappen

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk *financieel* belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens een *bestuurlijk* belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer. In de paragraaf zijn tabellen opgenomen die inzicht bieden in de:

- Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen;

- Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen;
- Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen.

Elke tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, de vestigingsplaats en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het netto resultaat.

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang: De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.			
Bestuurlijk belang: Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang: 321.555 aandelen met een nominale waarde van €0,0025			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen die het maatschappelijk belang dienen. De bank heeft toegang tot financieringsmiddelen tegen relatief gunstige condities, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Hier kleven weinig risico's aan. BNG bank heeft over 2019 een nettowinst behaald van €163 mln (2018: €337mln). Aan de aandeelhouders is voorgesteld om 50% (2018: 50%) van de beschikbare winst na belasting uit te keren. BNG Bank is afhankelijk van de marktomstandigheden, gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten vindt de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2020. De lage langlopende rente zal een drukkend effect hebben op de ontwikkeling van het renteresultaat. Het valt niet uit te sluiten dat het Corona-virus impact heeft op de gemeentelijke dividendraming voor boekjaar 2020. De relatief beperkte omvang van de boekwaarde van BNG maakt dat de gemeente een afboeking niet als een reëel risico beschouwt			
Ontwikkelingen en behaalde BNG Bank beoogt een duurzame partner te zijn van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Het belangrijkste instrument van BNG Bank om maatschappelijke impact te creëren is			

resultaten in kredieten in alle looptijden tegen aantrekkelijke voorwaarden aan te bieden. In 2019 hebben ze zo weer vele
2019: financieringen voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen, zoals meer en betaalbare sociale
huurwoningen, publieke voorzieningen in gemeenten, de bouw en verduurzaming van zorg- en
onderwijsinstellingen en productie van hernieuwbare energie plaatsgevonden. In het kader van het
Klimaatakkoord heeft BNG in 2019 eveneens de CO2-impact van de kredietportefeuille voor het eerst laten
meten.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	97	97	97
Netto resultaat:	337.000	381.000	163.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.991.000	5.370.000	4.887.000
Vreemd vermogen per 31/12:	132.518.000	135.000.000	144.802.000

Beurs Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Beurs Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Met het aandeelhouderschap van de gemeente Rotterdam werd de 'kraamkamerfunctie' voor (startende) ondernemers van Beurs WTC geborgd. Bovendien wilde de gemeente als tweede doelstelling de beursactiviteiten in het centrum van de stad faciliteren. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W wordt vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam houdt 3.496 aandelen "A" met een nominale waarde €0,250 alsmede één prioriteitsaandeel. Tevens heeft de gemeente 8.974 certificaten.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				In een liquidatieproces zoals bij Beurs worden de resterende vorderingen op derden en schulden aan derden afgewikkeld. Als Beurs na deze afwikkeling geen schulden meer heeft en er een positief eigen vermogen resteert wordt in de regel een slotdividend aan aandeelhouders uitgekeerd. De aandeelhouders lopen afhankelijk van de verdere afwikkeling van vorderingen en schulden het risico dat het slotdividend lager is dan eerder is geprognosticeerd.			

Op basis van de huidige financiële prognose van de vennootschap wordt door de aandeelhouders van Beurs

uitgegaan van een nog te ontvangen slotdividend,. Echter, de hoogte van dit slotdividend zal afhankelijk zijn van de verdere afwikkeling en de daarmee gemoeide (eventuele additionele) baten en lasten.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	Door de verkoop van het Beursgebouw aan Bouwinvest vinden er in deze deelneming geen activiteiten meer plaats, waardoor de aandeelhouders van Beurs Rotterdam NV hebben besloten tot het opheffen ('liquideren') van de vennootschap. De verwachte afwikkeling wordt in het najaar van 2020 verwacht o.b.v de laatste inzichten. Om tot afwikkeling in 2020 te komen richt de vennootschap in samenwerking met de aandeelhouders zich dit jaar o.a. op het afronden van de jaarstukken, het afwickelen van openstaande fiscaliteiten en het melden van de definitieve opheffing bij het handelsregister (Kamer van Koophandel).

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-95	In liquidatie	-19
Eigen vermogen per 31/12:	4.687	In liquidatie	4.676
Vreemd vermogen per 31/12:	777	In liquidatie	301

Commandiet Rotterdam B.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap beëindigen	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Commandiet Rotterdam B.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Commandiet Rotterdam B.V. is uitsluitend opgericht om deel te kunnen nemen in de Wijkontwikkelingsmaatschappij Tarwewijk C.V.			
Bestuurlijk belang:				College van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €18			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De Commandiet Rotterdam BV is geliquideerd, derhalve niet langer van toepassing.			
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:				De Commandiet Rotterdam BV is geliquideerd en uitgeschreven uit de Kamer van Koophandel (handelsregister). Enkel de belastingaangiften moeten nog worden ingediend en zal naar huidige inzichten in het 2e kwartaal van 2020 zijn afgerond.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019				
Boekwaarde	0	0	0				
Netto resultaat:	Voornemen beëindiging verbonden partij	In liquidatie	0				

				Eigen vermogen	Voornemen beëindiging verbonden partij	In liquidatie	0
				per 31/12:			
				Vreemd vermogen	Voornemen beëindiging verbonden partij	In liquidatie	0
				per 31/12:			
Eneco Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
				partij			
				Eneco Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:		Rotterdam	
				Publiek belang:		Geen.	
		Bestuurlijk		Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de			
				belang:		Aandeelhouderscommissie van Eneco.	
		Financieel		De gemeente Rotterdam heeft 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van €0,001 hetgeen			
				belang:		resulteert in een aandeelhoudersbelang van 31,69%.	
		Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		Bij de verkoop van de aandelen in Eneco Groep N.V. (hierna Eneco) in 2020 is de koper (het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power) gevrijwaard van de claim van de oud-aandeelhouders van Eneco Groep N.V. (hierna REMU). Samenvattend stelt REMU dat Eneco door het juridisch verzet tegen de Splitsingswet verhinderd heeft dat Eneco vóór 31 december 2010 geprivatiseerd is en dat REMU daardoor een contractueel afgesproken privatiseringsvergoeding niet ontvangen heeft. Eneco betoogt op hoofdlijnen dat Eneco, inclusief REMU, niet vóór 31 december 2010 verkocht is en dat de aandeelhouders daartoe ook geen plan hadden. De hoogte van claim bedraagt nominaal € 133 miljoen. De totale claim bedraagt het nominale bedrag vermeerderd met de wettelijke handelsrente vanaf 1 juli 2009. De aandeelhouders van Eneco achten op basis van een juridische analyse de kans op een negatieve uitspraak in hoger beroep echter klein. Deze kans wordt in ieder geval kleiner geacht dan 50 procent waardoor er door de gemeente geen voorziening (conform artikel 44 BBV) behoeft te worden gevormd.Zie voor meer informatie de paragraaf Weerstandvermogen.			
				Ontwikkelingen		Resultaten	
		en behaalde resultaten in 2019:		Hoewel de transactie veel inzet van Eneco vroeg heeft Eneco belangrijke stappen gezet in het realiseren van haar strategische duurzaamheidsdoelen. Eneco wil het aantal megawatt aan eigen opgesteld vermogen aan duurzame productiemiddelen verdubbelen. Dat betekent dat er steeds meer nieuwe wind- en zonneparken in productie worden genomen. Naast het grote windpark Northor voor de Belgische kust ging het in 2019 bijvoorbeeld om de Nederlandse windparken Nieuwe Waterweg, Slufterdam en Hogezaandsepolder, om Cordona en Louwind in België en om diverse zonneparken. Voornoemde investeringen hebben er mede toe geleid dat Eneco zowel haar duurzame productie als duurzame opwekcapaciteit heeft vergroot. Zo heeft Eneco in 2019 6,3 GWh aan duurzame energie (wind, warmte en zonne-energie) geproduceerd (2018: 4.8 GWh). De opwekcapaciteit nam in 2019 toe naar 2.8 MW ten opzichte van 2.1 MW in 2018.			
Ook heeft Eneco haar bedrijfsonderdeel dat zich bezighoudt met elektrische mobiliteit versterkt, o.a. door het							

investeren en vergroten van het aantal laadpalen.

Een aandachtspunt blijft het aantal klantcontracten, ondanks de diverse overnames van klantportfolio's (zoals Eon in Nederland of Eni in België) daalde het aantal klantcontracten van 6 mln. in 2018 naar 5,7 mln. in 2019.

Transactie

Nadat een meerderheid van de aandeelhouders het principiebesluit hadden genomen om de aandelen te verkopen, zijn Eneco en de aandeelhouders ondersteund door de adviseurs gestart met het transactieproces met als doel het vinden van een geschikte nieuwe eigenaar voor Eneco. Eind 2019 is de veilingverkoop afgerond en is met het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power als winnende bieder overeenstemming bereikt voor de aankoop van de door 44 gemeenten gehouden aandelen. De koopsom bedraagt ca. €4,1 mld waarvan ca. €1,3 mld voor de gemeente Rotterdam is bestemd. Alle 44 gemeenten hebben ingestemd met de verkoop waardoor de verkoop in het eerste kwartaal van 2020 is afgerond nadat ook alle regulatoire goedkeuringen zijn verkregen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019**	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	0,001	0,001	0,001
Netto resultaat:	136.000	120.000	79.000
Eigen vermogen per 31/12:	2.939.000	2.940.000	2.937.000
Vreemd vermogen per 31/12:	2.804.000	2.800.000	3.031.000

Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan 2,5 miljoen consumenten en bedrijven in Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.		
				Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.		
				Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van €0,05.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Verhoging van drinkwatertarieven naar aanleiding van duurdere zuiveringsprocessen en onverwachte investeringen in de infrastructuur. Een ander risico is het niet kunnen aantrekken van voldoende gekwalificeerd technisch personeel.		
				Ontwikkelingen en	De deelneming werkt in 2020 met 6 strategische pijlers waarvan de belangrijkste zijn het realiseren		

beleidsdoelen voor uitstekende waterkwaliteiten, groeien industriewater, het waarmaken van klantbeloften/klanttevredenheid

2020: en het verder digitaliseren primair proces. Verder werkt Evides aan uitvoering van het programma 'Evides Energie Neutraal' om in 2025 zowel energieneutraal als CO2-neutraal te zijn. De drinkwatertarieven blijven in 2020 gelijk aan die van afgelopen jaar. Verwacht wordt dat er investeringen gedaan zullen worden in de verbetering van de drinkwaterkwaliteit, het intensiveren van verlegregelingen en het samenvoegen van werkzaamheden met andere netbeheerders bijvoorbeeld op het gebied van de riolering.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	848	848	848
Netto resultaat:	42.400	40.700	44.900
Eigen vermogen per 31/12:	516.100	513.000	519.500
Vreemd vermogen per 31/12:	653.500	707.300	684.200

Gemeentewerken N.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gemeentewerken N.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				In het kader van het project Marktwerving, Deregulering en Wetgevings-kwaliteit is door de commissie Cohen een aantal aanbevelingen gedaan die een eind moeten maken aan de ongelijke positie van overheidsinstanties en particuliere bedrijven die elkaar op de markt tegenkomen. Dit heeft geleid tot "Aanwijzingen inzake het verrichten van marktactiviteiten door organisaties binnen de rijksdienst". Hierdoor stellen externe opdrachtgevers (waaronder Rijkswaterstaat, Nederlandse Spoorwegen en Waterschappen) waarmede in het verleden nauw werd samengewerkt nu de eis dat met hen samen-werkende partijen een privaatrechtelijk stempel moeten dragen. Hiernaast is de technische uitvoering van de C2-deponie Maasvlakte ondergebracht in de C2 Rotterdam B.V. Met de overdracht in 2019 van de C2-deponie aan de provincie is het publiek belang vervallen. N.V. Gemeentewerken Rotterdam heeft twee 100%-deelnemingen te weten C2 Rotterdam B.V. en Ingenieursbureau Rotterdam B.V.			
Bestuurlijk belang:				De statutaire directie bestaat uit ambtelijke vertegenwoordigers van het cluster Stadsontwikkeling. Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €45.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Er bestaat een risico dat de liquidatie van N.V. Gemeentewerken Rotterdam langer duurt dan verwacht. Hiermee blijft het financieel belang voor de Gemeente Rotterdam bestaan. Het is nog niet inzichtelijk hoe de uitkering eruit gaat zien bij liquidatie van N.V. Dit financiële risico is reeds voorzien bij het cluster SO.			
Ontwikkelingen				De vennootschap N.V. Gemeentewerken Rotterdam dient ontbonden en vereffend te worden. Dit kan niet			

en behaalde eerder nadat eerst de deelnemingen C2 Rotterdam B.V. en Ingenieursbureau Rotterdam B.V. zijn ontbonden resultaten in en vereffend. De eerste stappen tot ontbinding van de vennootschappen zijn in 2018 gezet, zo is VOF 2019: Segmeer eind 2018 bij overeenkomst ontbonden en vereffend. Daarnaast is in 2019 de C2 Deponie C.V. formeel ontbonden en vereffend. Alle rechtshandelingen die door de C2 Deponie BV moesten worden verricht zijn in 2019 afgerond. In 2019 is de C2-deponie overgedragen aan de provincie. Het projectarchief is ook overgedragen aan de provincie en het Stadsarchief. Planning is dat in 2020 N.V. Gemeentewerken Rotterdam met haar deelnemingen ontbonden en vereffend wordt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	45*	45	45
Netto resultaat:	-5*	0	-
Eigen vermogen per 31/12:	338*	335	1.067
Vreemd vermogen per 31/12:	0*	0	0

Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €25.000 bij oprichting van de vennootschap.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De boekwaarde van Glazen Maas Exploitatie B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.			
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:				In 2019 is geconcludeerd dat er niet langer sprake is van een Rotterdams publiek belang dat door de deelneming Glazen Maas wordt geborgd. Dat betekent dat de gemeente zich oriënteert op mogelijkheden om de deelneming te beëindigen.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019				
Boekwaarde	25	25	25				
Netto resultaat:	-7,6	12	-8*				
Eigen vermogen	51	65	51*				

				per 31/12:
				Vreemd vermogen 61 80 56*
				per 31/12:
Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij Taakveld Soort Status
				Glazen Maas Economische ontwikkeling Vennootschap Te beëindigen
				Infrastructuur B.V.
				Algemene gegevens
				Vestigingsplaats: Rotterdam
				Publiek belang: Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam.
				Bestuurlijk belang: Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.
				Financieel belang: Omvang van de gedane kapitaalstorting van €395 bij oprichting van de vennootschap.
				Risico-inschatting De boekwaarde van Glazen Maas Infrastructuur B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten In 2019 is geconcludeerd dat er niet langer sprake is van een Rotterdams publiek belang dat door de deelneming Glazen Maas wordt geborgd. Dat betekent dat de gemeente zich oriënteert op mogelijkheden in 2019: om de deelneming te beëindigen.
				Financiële gegevens Jaarrekening 2018 Begroting 2019 Jaarrekening 2019
				Boekwaarde 125 125 125
				Netto resultaat: -13.9 0 -15*
				Eigen vermogen 436 400 436*
				per 31/12:
				Vreemd vermogen 2 5 -6*
				per 31/12:
Guide Plus Sustainable Investment Fund B.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij Taakveld Soort Status
				Guide Plus Treasury Vennootschap Te beëindigen
				Sustainable Investment Fund B.V.
				Algemene gegevens
				Vestigingsplaats: Oegstgeest
				Publiek belang: Het doen van investeringen in innovaties t.b.v. verduurzaming van steden, meer specifiek in de sectoren water

en energie.

Bestuurlijk	De gemeente is vertegenwoordigd in de aandeelhoudersvergadering en heeft het recht om één commissaris in belang:	de raad van commissarissen te benoemen.
Financieel	De gemeente doet een bijdrage van €2mln in het fonds dat een totaal beoogd investeringsvolume heeft van belang:	€23 mln.
Risico-inschatting	De gemeente heeft besloten haar deelname in Guide Plus te beindigen. Met de vennootschap is overeengekomen dat de oprichtingskosten in 2020 worden teruggestort aan de gemeente waarna er voor de (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) gemeente vanuit financieel oogpunt geen risico's resteren.	
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	Als gevolg van de tegenvaller bij de oprichting is besloten om niet te investeren. De fondsmanager had tot eind 2019 de tijd gekregen om de door het fonds zelf gehanteerde drempelwaarde van 12,5 miljoen euro te behalen. Dat is niet gelukt en na afstemming met het fondsmanagement is begin 2020 is besloten dat de gemeente haar aandeel afstoot en zich uit het fonds zal terugtrekken.	

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	Opgericht in 2019	Bij opstellen nog niet opgericht	2.000
Netto resultaat:	Opgericht in 2019	Bij opstellen nog niet opgericht	0
Eigen vermogen per 31/12:	Opgericht in 2019	Bij opstellen nog niet opgericht	3.500
Vreemd vermogen per 31/12:	Opgericht in 2019	Bij opstellen nog niet opgericht	1.500

Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
	continueren			partij			
				Havenbedrijf	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Rotterdam N.V.			
Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het havenindustriële complex.		
				Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.		
				Financieel belang:	De boekwaarde van de uitgezette middelen (gestort agio en aandelenkapitaal) ter waarde van € 327.144		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11	Het gemeentelijk vermogen dat in HbR is geïnvesteerd is aanzienlijk. De inkomsten zijn voor een belangrijke deel afkomstig uit contractenopbrengsten (verhuur van terreinen), daarnaast hebben de inkomsten uit havengelden een samenhang met de omvang van de wereldhandel. De kasstroom is door de jaren heen		

				eerste lid, sub b)				stabiël, daarnaast heeft het bedrijf een sterke reservepositie. Vanwege de grote maatschappelijke en financiële belangen die met het bedrijf zijn gemoeid beschikt HbR over een uitgebreid risicobeheersings- en controlesysteem, dat start op de werkvloer en waarvoor de algemene directie eindverantwoordelijk is. De auditcommissie van de RvC houdt toezicht op de werking ervan. De belangrijkste risico's zijn risico's die betrekking hebben op het (niet) kunnen bereiken van de ondernemingsdoelstellingen en op ontwikkelingen met belangrijke gevolgen HbR. Eind 2019 waren 13 toprisico's geïdentificeerd, onderverdeeld in strategische risico's (6), operationele risico's (5) en compliance risico's (2). Nieuw erbij gekomen in 2019 is het risico 'Compliance issues buitenlandse deelnemingen', dat verband houdt met de grote investering in de haven van Pecém. Een risico dat in 2019 nog niet materieel werd, maar wel grote aandacht blijft houden zijn de gevolgen die de Brexit zou kunnen hebben op overslag, omzet en winst. Blijvend hoog op de aandachtlijst staan het slagen van de energietransitie, de invoering van regelgeving die tot een ongelijk speelveld leidt, de ontwikkeling van de ketenkosten en het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen.			
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2019:				De goederenoverslag in de Rotterdamse haven nam in 2019 ten opzichte van 2018 zeer licht toe van 469,0 miljoen ton naar 469,4 miljoen ton. Hoewel deze overslag een historisch record is, zijn de vooruitzichten voor 2020 onzeker. In de overslag van containers werd in de tweede helft van 2019 een daling in de wereldhandel merkbaar die naar verwachting in 2020 zal doorzetten. Factoren als de pandemie van het COVID-19 virus en de Brexit zullen ook de haven van Rotterdam een terugslag bezorgen. Grote investeringsprojecten in 2019 waren de aanleg van het Theemswegtracé, de aanleg van de kademuur voor de Hartelstrook Tank Terminal en de Container Exchange Route. Met de aandeelhouders werd een uitgebreide inhoudelijke dialoog gevoerd over de nieuwe Ondernemingsstrategie 2020-2024, die in 2020 vastgesteld zal moeten worden. Als speerpunten voor de nieuwe Ondernemingsstrategie van HbR zijn benoemd: 1] Slimme partner in logistieke ketens, 2] versneller van duurzaamheid in de haven en 3] Ondernemende en slagvaardige organisatie.			
				Financiële gegevens				Jaarrekening 2018Begroting 2019Jaarrekening 2019			
				Boekwaarde				327.144327.144327.144			
				Netto resultaat:				1.215.323175.000238.860			
				Eigen vermogen per 31/12:				3.810.4304.000.0003.955.321			
				Vreemd vermogen per 31/12:				1.612.4291.000.0001.569.037			
				Verbonden partij				TaakveldSoortStatus			
ICOS Capital Fund 3 C.V.				Economische ontwikkeling				VennootschapTe continueren			
				Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:				Hoofddorp			
				Publiek belang:				Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande			

bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech

ontwikkelingen in Rotterdam.

Bestuurlijk Bij het opstellen van de gemeentelijke Begroting 2019 was de gemeente nog stille vennoot. De gemeente is
belang: voornemens in het laatste kwartaal 2018 / eerste kwartaal van 2019 als stille vennoot (limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Financieel Doordat de gemeente Rotterdam nog niet deelneemt is haar financieel commitment nog niet geëffectueerd. De
belang: private partners participeren al wel in het fonds. Wanneer het fonds een minimale omvang van € 40 mln heeft en nog een publieke partij instapt, zal de gemeente haar aandeel effectueren. Hiervoor heeft de gemeente €4 mln gereserveerd.

Risico- Niet van toepassing, deelname is nog niet gestart.
inschatting
(BBV, art. 11
eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen Niet van toepassing, deelname is nog niet gestart.
en behaalde
resultaten in
2019:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Netto resultaat:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Eigen vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

ICOS Cleantech Earlystage fund	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
II B.V.				ICOS Cleantech Earlystage fund	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Badhoevedorp			
Publiek belang:				Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).			

Bestuurlijk

belang:

Financieel

Kapitaalstorting van € 2 mln.

belang:

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

ICOS II investeert in startende bedrijven in de clean tech sector met een potentieel grote maatschappelijke waarde, maar met een hoog risico dat de betreffende technologie niet voldoende commercieel ontwikkeld kan worden. Het maximale financiële risico voor de gemeente is dat het geïnvesteerde geld niet kan worden terugverdiend uit de verkoop van succesvolle start ups aan nieuwe financiers. Zij willen minder risico nemen maar zijn wel kapitaalkrachtig genoeg om in de verdere ontwikkeling te kunnen investeren. De vooruitzichten ultimo 2019 gaven een indicatie voor een per saldo positieve afsluiting van dit fonds.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:

ICOS investeert in diverse start-ups. Een van de start-ups waarin is geïnvesteerd (Phatanol) is begonnen met de bouw van een proeffabriek. Voor de deelneming in de start-up Metal Membranes is een exitplan uitgewerkt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	2.011	2.000	2.161
Netto resultaat:	55	30	-100
Eigen vermogen per 31/12:	2.417	2.850	2.300
Vreemd vermogen per 31/12:	3.792	4.000	4.000

Innovation Quarter B.V.

Economische ontwikkeling

Vennootschap

Te continueren

Verbonden partij

Taakveld

Soort

Status

Innovation Quarter B.V.

Economische ontwikkeling

Vennootschap

Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:

Den Haag

Publiek belang:

De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder gericht op het gebied van innovatie.

Bestuurlijk belang:

De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang:

Kapitaalstorting van €3 mln en een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 0,5 mln.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

Er is een investeringsrisico van ca. € 3 mln. wanneer alle gedane investeringen mislukken.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:

De activiteiten van InnovationQuarter hebben in 2019 geleid tot een additioneel geïnvesteerd privaat vermogen van circa € 493 mln. en de creatie van meer dan 2.800 arbeidsplaatsen in de regio.

				Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
				Boekwaarde	2.694	2.634	2.954
				Netto resultaat:	-1.055	-1.233	-3.727
				Eigen vermogen per 31	55.883	54.650	52.156
				/12:			
				Vreemd vermogen per	6.881	3.500	10.143
				31/12:			
MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
				partij			
				MultiDiensten	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren
				Rotterdam B.V.			
Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:				Via dochtermaatschappij Ro!Entree mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt activeren en ontwikkelen om hun kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt te vergroten. Die activering wordt gefacilieert door activiteiten in het call center van Ro!Entree, waar alle telefonische vragen van de Rotterdamse burger beantwoord worden.			
Bestuurlijk				Vertegenwoordiging van het college van Ben W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
				belang:			
Financieel				Kapitaalstorting van €18			
				belang:			
Risico-				Binnen de BV zijn tot op heden geen risico's te benoemen die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot			
				inschatting de financiële positie en waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen.			
				(BBV, art. 11			
				eerste lid, sub b)			
Ontwikkelingen				In 2019 heeft Ro!Entree BV hard gewerkt aan zijn werkgeleheidsdoelstelling. In 2019 zijn 110 callagents			
				en behaalde gestart. Van alle starters stroomde ca 60% door naar een 2e contract en 40% naar een 3e contract. had ruim			
				resultaten in 20% aansluitend een baan en de anderen meestal binnen enkele maanden.Daarnaast stond In 2019			
				2019: telefonische dienstverlening centraal, waarbij Ro!Entree goede servicenormen laat zien. Ook wordt gekeken			
				naar het genereren van verschillende soorten werkervaring voor de callagents. In 2019 is dat onderandere			
				gelukt door ondersteuning te verlenen bij het Eurovisie Songfestival.			
Financiële				Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	
gegevens							
				Boekwaarde	18	18	18
				Netto resultaat:	596	0	86*
				Eigen vermogen	2.277	1.277	1.894*
				per 31/12:			

Vreemd	1.114	706	587*
vermogen per			
31/12:			

Ontwikkelingsmaatschappij	Begeleide	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Rijnmond B.V.	participatie		beëindigen	Ontwikkelingsmaatschappij	Begeleide participatie	Vennootschap	Te beëindigen
				Rijnmond B.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Het werkgelegenheidsbeleid van de gemeente Rotterdam uitvoeren en, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar regulier werk, buiten of binnen de vennootschap. Daarbij houdt de vennootschap rekening met de belangen van haar aandeelhouder, binnen het kader van een evenwichtig beleid. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.			
Bestuurlijk belang:				Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam heeft de aandelen verkregen voor een waarde van €1,00. De gemeente houdt 4.000 gewone aandelen tegen een nominale waarde van €4,54 per aandeel. Daarnaast zijn door de gemeente Rotterdam aanloopkosten gemaakt als gevolg van de aandelenoverdracht ter hoogte van ongeveer € 750.000.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				In 2020 zal er, net als in 2019, sprake zijn van een negatief exploitatieresultaat. Het cluster Werk en Inkomen zal, zoals opgenomen onder de financiële consequenties, ook in 2020 liquiditeitssteun bieden.			
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:				Het college van B en W heeft verkend of een meer zelfstandige ontwikkeling van de OMR B.V. of juist een vervlechting met de gemeentelijke organisatie Rotterdam Inclusief een wenselijk toekomstscenario is. Rotterdam Inclusief is het arbeids-ontwikkelbedrijf van de gemeente Rotterdam in oprichting, met een directie die organisatorisch onder cluster Werk & Inkomen ressorteert. Op 21 januari 2020 is door het college van B en W o.b.v. deze verkenning besloten tot een verdere vervlechting van activiteiten van de B.V. en Rotterdam Inclusief in 2020 o.a. wegens de grote mate van verwevenheid in werk, opdrachten en doelgroepen. Dit betekent o.a. dat 102 medewerkers die op dit moment nog in dienst zijn bij de B.V. per 1 juli 2020 een dienstverband krijgen bij de gemeente Rotterdam.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	
Boekwaarde				18	0	18	
Netto resultaat:				-1.144	-1.900	-1.437	
Eigen vermogen per 31/12:				18	18	18	
Vreemd vermogen per 31/12:				338	1.000	3.518	

Regionale	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Ontwikkelingsmaatschappij			beëindigen	Regionale	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Drechtsteden Beheer N.V.				Ontwikkelingsmaatschappij			
				Drechtsteden Beheer N.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Dordrecht			
Publiek belang:				De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €5 .			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				ROM-D Beheer is een beheermaatschappij zonder directe financiële risico's voor de gemeente.			
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:				ROM-D Beheer voert het beheer uit over ROM-D Kil III. Voor ontwikkelingen zie aldaar.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	
Boekwaarde				6	6	6	
Netto resultaat:				3	1	1	
Eigen vermogen per 31/12:				43	43	44	
Vreemd vermogen per 31/12:				151	150	0	

Regionale	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Ontwikkelingsmaatschappij			beëindigen	Regionale	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.				Ontwikkelingsmaatschappij			
				Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Dordrecht			
Publiek belang:				Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.			
Bestuurlijk belang:				De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €561			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Het financiële risico van deze deelneming voor Rotterdam is gering en beperkt tot de gemeentelijke boekwaarde van € 0,5 miljoen. Er wordt geen tussentijds dividend uitgekeerd, resultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve. De eindwaarde van de grondexploitatie bedroeg per 1			

januari 2020 € 18.940.315,- De belangrijkste risico's voor de ontwikkeling van de eindwaarde zijn de prijsontwikkeling bij de uitgifte van kavels en de kosten voor het bouwrijp maken van gronden.

Ontwikkelingen en De omzet (verkoop van terreinen) bedroeg in 2019 € 5.687.185. Ook werd de uitkoop van behaalde resultaten in aandeelhouder BNG Gebiedsontwikkeling voor een bedrag van € 1.988.654,- afgerond. Bezien 2019: wordt of voor de gemeente Rotterdam een soortgelijke uitkoopregeling mogelijk is.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	561	561	561
Netto resultaat:	820	1.402	1.056
Eigen vermogen per 31/12:	10.389	10.000	9.457
Vreemd vermogen per 31 /12:	9.014	9.000	8.922

RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren	RET	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Infrastructuur B.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W heeft aandeelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.			
Financieel belang:				Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De vennootschap werkt met een nulresultaat, waarbij de kosten van beheer en onderhoud worden gedekt door een separate concessievergoeding van MRDH. Na de overdracht van de gemeentelijke leningportefeuille blijft het risico beperkt tot het ingebrachte eigen vermogen.			
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:				De investeringen in beheer en onderhoud van de OV-infrastructuur en de railvoertuigen zijn volgens de voorwaarden van MRDH uitgevoerd.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019				
Boekwaarde	0	0	0				
Netto resultaat:	0	0	0				
Eigen vermogen	14	14	14				

per 31/12:

Vreemd	824.197	900.000	824.200

vermogen per 31

/12:

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
RET N.V.		Treasury		Vennootschap		Te continueren	
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.					
Bestuurlijk belang:		De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.					
Financieel belang:		De gemeente heeft 100% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van € 18					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de Rail- en busconcessie Rotterdam e.o. De exploitatie van de vervoersconcessies wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging.					
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:		RET heeft in 2019 gewerkt aan het beleidsplan 'De Perfecte Reis'. De klanttevredenheid is over het geheel genomen op het streefniveau uitgekomen, op onderdelen ligt de tevredenheid onder de gestelde norm. Op het gebied van duurzaamheid heeft RET belangrijke stappen gezet in 2019. Zo zijn de zero-emissie bussen in gebruik genomen. Daarnaast heeft RET een nieuw, groener energiecontract afgesloten. Het rendement van RET ligt boven de begroting, ondanks de bijdrage die RET heeft moeten doen om dochteronderneming RMC uit de financiële problemen te helpen. In september 2019 heeft RET de Hoekse Lijn in gebruik genomen. De reizigersaantallen op de Hoekse Lijn zijn boven verwachting goed. Verder is RET eind 2019 gestart met de nieuwe busconcessie.					
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018		Begroting 2019		Jaarrekening 2019		
Boekwaarde	0		0		7.500		
Netto resultaat:	5.600		5.000		5.828		
Eigen vermogen per 31/12:	174.000		152.000		159.600		
Vreemd vermogen per 31/12:	187.000		320.000		229.004		

Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
	continueren			partij			
				Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiphol, Haarlemmermeer			
Publiek belang:				Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van €0,454			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Royal Schiphol Group (hierna: RSG) investeert fors op Amsterdam Airport Schiphol, o.a. in een nieuwe pier, parkeerfaciliteiten, een viaduct en een nieuwe terminal. De voortgang en ontwikkeling van de kosten van dit investeringsproject ("Capital Program" A-gebied) is gegeven haar omvang een belangrijke variabele voor een eventueel financieel risico en daarmee het dividend van de gemeente. Daarnaast maakt de vennootschap inzichtelijk wat de implicaties zijn van het Corona-virus op de financiële prognoses van RSG gegeven de daling van het aantal vluchten en passagiers. Het valt niet uit te sluiten dat het Corona-virus impact heeft op de gemeentelijke dividendraming voor boekjaar 2020. De relatief beperkte omvang van de boekwaarde van RSG maakt dat de gemeente een afboeing niet als een reeel risico ziet.			
Ontwikkelingen				Royal Schiphol Group			
en behaalde resultaten in 2019:				In 2019 vervoerde de Royal Schiphol Group (hierna: RSG) 1,7% meer passagiers dan in 2018. Het totaal aantal passagiers kwam uit op een record van 80,5 mln (2018: 79,1 mln). In 2019 waren er 554.957 vliegtuigbewegingen op Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven (een stijging met 0,2 % t.o.v. 2018).			
				De netto-omzet over 2019 bedroeg € 1,6 mld., waarmee de omzet ten opzichte van 2018 met 7% is gestegen. Ondanks gestegen bedrijfslasten van RSG is voornamelijk door de gestegen omzet en een hoger resultaat van de deelnemingen van RSG is in 2019 het netto resultaat met 26% gestegen naar € 362 mln.			
				Rotterdam The Hague Airport			
				tn totaal vervoerde dochtermaatschappij Rotterdam The Hague Airport (hierna: RTHA) in 2018 2,1 mln passagiers (+17,8%, in 2018: 1,9 mln.). Het totaal aantal vliegtuigbewegingen is licht gedaald van ca. 53.000 in 2018 naar ca. 52.000 in 2019. Voornoemde resultaten zijn logisch omdat binnen het vigerende Luchthavenbesluit er nagenoeg geen ruimte voor groei is. Qua ontwikkelingen is verder vermeldenswaardig dat RTHA in december het nieuwe Centraal SecurityFilter (CSF) in gebruik genomen. Met de nieuwe scan-apparatuur hoeft de passagier geen vloeistoffen en elektronica meer uit de bagage te halen. Dit zorgt voor een vlotter proces bij de securitycheck, zodat passagiers snel bij de gate kunnen zijn.. Daarnaast is in 2019 gestart			

met de bouw van een nieuwe brandweerkazerne. De nieuwe kazerne wordt halverwege de start- landingsbaan gebouwd, waardoor de brandweer het start- en landingsgebied nog beter kan bedienen.

De geluidsbelasting wordt in de omgeving van RthA berekend door middel van zes handhavingspunten, waarbij een percentage hoger dan 100% een overschrijding betekent. In 2019 is het wettelijk toegestane geluidsniveau voor de luchthaven niet overschreden. Dit is een relatieve verbetering ten opzichte van 2018 toen op 1 van de 6 handhavingspunten (locatie Schiedam) een overschrijding plaatsvond.

	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Financiële gegevens			
Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
Netto resultaat:	286.374	230.000	362.062
Eigen vermogen per 31/12:	4.136.357	4.200.000	4.372.036
Vreemd vermogen per 31/12:	3.236.600	2.800.000	3.424.515

Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
	Sportbedrijf				Treasury	Vennootschap	Te continueren
	Rotterdam B.V.						
Algemene gegevens							
	Vestigingsplaats:						Rotterdam
	Publiek belang:	Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofddlijnenbesluit College).					
	Bestuurlijk	De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de					
	belang:	Algemene Vergadering van Aandeelhouders.					
	Financieel	Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van €4.700					
	belang:						
	Risico-	Het grootste financiële risico hangt samen met de fiscale behandeling van de diensten die het Sportbedrijf					
	inschatting	aanbiedt. Het is mogelijk dat de Belastingdienst bepaalt dat de diensten van het Sportbedrijf vrijgesteld zijn					
	(BBV, art. 11	van btw. In dat geval kan het Sportbedrijf betaalde btw niet langer aftrekken, met een negatieve impact op het					
	eerste lid, sub b)	resultaat. Dit komt uiteindelijk bij de gemeente als enig aandeelhouder terecht.					
	Ontwikkelingen	Sportbedrijf is een jonge organisatie die als missie heeft om sport en beweging te faciliteren met toegankelijke,					
	en	schone en veilige sportvoorzieningen in Rotterdam en voorziet in programmering om mensen (inwoners van					
	beleidsdoelen	Rotterdam en omgeving) in beweging te krijgen en te houden. 2019 stond nog in het teken van het op orde					
	voor 2020:	brengen van de basis. De doelstellingen van het Sportbedrijf zijn vastgelegd in de prestatieafspraken die					
		onderdeel zijn van de jaarovereenkomst met de gemeente. Sportbedrijf heeft vrijwel alle prestatieafspraken in					
		2019 behaald.					

				Financiële	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
				gegevens			
				Boekwaarde	6.551	6.551	6.551
				Netto resultaat:	1.300	200	382
				Eigen vermogen	7.866	6.600	8.097
				per 31/12:			
				Vreemd	15.463	3.246	18.911
				vermogen per			
				31/12:			
SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
				SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang: SSC Flex wordt door de gemeente ingezet voor het realiseren van haar doelstellingen richting een meer flexibele personele inrichting van haar organisatie. SSC Flex verzorgt via payrolling en inhuur de inzet van flexibele arbeidskrachten voor (tijdelijke) piekwerkzaamheden en projecten.			
				Bestuurlijk belang: Statutaire directie (het bestuur) wordt gevormd door directeur Financien & Inkoop (algemeen directeur) en de clustercontroller (financieel directeur) van BCO. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt het college van B&W vertegenwoordigd.			
				Financieel belang: Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van €36			
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) Afgaande op de huidige prognoses zijn er geen noemenswaardige risico's die direct het (financiële) belang van de gemeente raken. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de dividend- ontvangsten incidenteel zijn en niet structureel zijn opgenomen in de gemeentelijke begroting. Tevens staat de boekwaarde tegen historische verkrijgingsprijs op de balans en is gegeven de financiële positie geen sprake van duurzame waardeverminderingen (afboeking).			
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020: Tot 1 januari 2020 was SSC Flex een payrollonderneming welke onder de definitie van art. 7:690 BW viel en paste men een lichter arbeidsrechtelijk regime toe. Dit wordt onder andere mogelijk gemaakt door het toepassen van de ABU-cao. Vanaf 1 januari 2020 is de wet Arbeidsmarkt in Balans in werking getreden. Sindsdien valt SSC Flex onder de definitie van een "payrollovereenkomst" ex art. 7:692 BW. Hierdoor is het niet meer mogelijk om een lichter arbeidsrechtelijk regime te hanteren dan wel gebruik te maken van de ABU-cao. De arbeidsvoorwaarden (primair en secundair) van de flexmedewerkers dienen tenminste gelijk te zijn aan deze van de collega medewerkers die rechtstreeks in dienst zijn van de inlener.			
				Financiële	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
				gegevens			
				Boekwaarde	36	36	18

				Netto resultaat:	464	39	772
				Eigen vermogen	6.813	6.138	6.139
				per 31/12:			
				Vreemd	4.541	6.000	4.707
				vermogen per			
				31/12:			
Stadion Feijenoord N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren	Stadion Feijenoord N.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				V.			
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Het aandeelhouderschap is ontstaan vanuit de conversie van een achtergestelde lening uit 1994 ten behoeve van de renovatie van De Kuip.		
					Het (nieuwe) stadion speelt een belangrijke rol in de voorgenomen gebiedsontwikkeling in Feyenoord.		
					Daarnaast is het voor Rotterdam belangrijk om een multifunctionele evenementenlocatie in de stad te hebben.		
				Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft als houder van één aandeel in beperkte mate zeggenschap in de aandeelhoudersvergadering (0,02%).		
				Financieel belang:	Aan het preferente aandeel van de gemeente is een agioreserve van 7,9 mln verbonden.		
				Risico-inschatting	Stadion Feijenoord werkt aan een nieuw stadion. Aan dit project zijn (financiële) risico's verbonden.		
				(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)			
				Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	Stadion Feijenoord N.V. heeft in 2019 aan de ontwikkeling van een nieuw stadion gewerkt. Het doel is om de bouw van het nieuwe stadion te starten in de tweede helft van 2021.		
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
				Boekwaarde	n.v.t.	n.v.t.	7.941
				Netto resultaat:	n.v.t.	n.v.t.	-6.888
				Eigen vermogen per 31/12:	n.v.t.	n.v.t.	-1.854
				Vreemd vermogen per 31/12:	n.v.t.	n.v.t.	29.666
StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
voor Innovatie & Economie C.V.	ontwikkeling		continueren	StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				voor Innovatie & Economie C.V.			
				Algemene gegevens			

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.		
Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van €2.250 ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - getabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Net als voorgaande jaren, zijn de juridische risico's voor de gemeente Rotterdam, gezien de gekozen juridische constructie, minimaal. Daarbij spelen er geen dossiers/actualiteiten die noemenswaardig zijn. Een aandachtspunt voor het fondsmanagement is om voldoende projecten te vinden per thema waar Europese middelen voor zijn verkregen		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	SOFIE is het Rotterdams revoluerend fonds dat met haar financieringsinstrumenten aantoonbaar bijdraagt aan 1) de energietransitie in de provincie Zuid-Holland en 2) het verbeteren van vestigingslocaties in het Stadshavensgebied en op Rotterdam-Zuid (NPRZ). De focus qua uitzetting van de middelen moet liggen bij 'koolstofarm in GTI gebied' en 'koolstofarm-bundeling vraagzijde warmte'. Op die twee 'luiken' zal de focus gaan liggen. Qua outputindicatoren scoort SOFIE bij 'vestigingslocaties' laag op het aantal projecten. Er is weliswaar één aansprekend project (Zuiderziekenhuis), maar om impact te maken, zullen de fondsgelden moeten gespreiden over meerdere projecten; met name op Rotterdam-Zuid. Een paar doelen/acties voor 2020: - Contacten binnen gemeente Rotterdam aanboren en aansluiting zoeken bij warmteprojecten in de verschillende wijken. - Gemeenten in provincie Zuid-Holland zijn hun RES-energiestrategie aan het formuleren. Daar zal aansluiting moeten worden gevonden en de gemeenten het voorbeeld van Bospolder-Tussendijken moeten voorleggen. - Koolstofarm in GTI gebied. Doel is om de leningen uit SOFIE voor met name (kleine) VvE voorraad nog een keer onder de aandacht te brengen. In de gebouwde omgeving zou meer moeten gedaan met particuliere woningverbetering (met revolverende fondsmiddelen) en aanpak van de voorraad (transformatie winkels naar wonen, tijdelijke woningbouwoplossingen, winkelpuien) - Acquisitie in Stadshavensgebied en opnieuw fonds SOFIE onder aandacht brengen. M4H ontwikkelt zich goed en genereert veel publiciteit. Hier zou het fonds beter op aangesloten kunnen zijn.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	0	0	0

Netto resultaat:	-558*	-110	315*
Eigen vermogen per 31/12:	8.990*	12.691	8.683*
Vreemd vermogen per 31/12:	289*	1.917	3.733*

Stadsherstel Historisch	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rotterdam N.V.			continueren	partij			
Stadsherstel	Treasury	Vennootschap					Te continueren
Historisch							
Rotterdam N.V.							
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rotterdam
Publiek belang:	Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.						
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.						
Financieel belang:	11.770 aandelen van elk nominaal € 0,1						
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Ten opzichte van de doelstelling van de vennootschap en in relatie tot de activiteiten, is de risicobeheersing met name gericht op de bezettingsgraden van het onroerend goed, solvabiliteit, kwaliteit van restauratieprojecten en regelgeving. De directie is van mening dat genoemde risico's in voldoende mate worden beheerst. Deze risico's worden ook elk kwartaal door de raad van commissarissen gemonitord. De solvabiliteit heeft als streven 60% en dient niet onder 50% te geraken. De solvabiliteit bedroeg aan het eind van 2019 meer dan 60%.						
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	In 2019 is de molenaarswoning gerestaureerd en verbouwd en deze wordt op dit moment verhuurd als erfgoedlogies. Daarnaast zijn er veel voorbereidingswerkzaamheden met betrekking tot het verwerven, restaureren en herbestemmen van de Dubbelde Palmboom en het Zakkendragershuisje in historisch Delfshaven.						
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019				
Boekwaarde	1.177	1.177	1.547				
Netto resultaat:	433*	400	479				
Eigen vermogen per 31/12:	17.067**	15.500	18.390				
Vreemd vermogen per 31/12:	10.020*	12.000	9.283				

Stedin Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			

Stedin Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
V.			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:	Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879). met energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.		
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Eneco.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van €0,1 hetgeen resulteert in een aandeelhoudersbelang van €31,69%.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is €0,5 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. O.b.v. de huidige prognoses t.a.v. het netto resultaat van Stedin en de behoeftige raming van de gemeente is de verwachting dat de totale gemeentelijke dividendraming op dit moment niet behoeft te worden bijgesteld. Wel wordt genaslyeerd in welke mate COVID-19 (corona-virus) nog impact heeft op de resultaatverwachting en daarmee het dividend van de gemeente in 2021.		
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	Financieel resultaat Stedin Groep heeft 2019 afgesloten met een nettoresultaat van €325 mln (2018: €118 mln). Het resultaat is daarmee met € 207 mln gestegen ten opzichte van 2018 en bevat € 251 miljoen gerelateerd aan de verkoop van dochterbedrijf Joulz Diensten in het eerste halfjaar van 2019. De netto omzet daalde met ca. €50 mln naar €1,23 mld. (2017: €1,28 mld. Dit is met name te verklaren door de wegvallende omzet van de verkochte onderdelen Joulz Diensten en Joulz Energy Solutions. Stedin investeerde in 2019 € 646 mln. dit is een stijging van 6,4% (2018: € 607 miljoen). Van die investeringen investeerde Stedin €590 mln in de aanleg, het onderhoud en vervanging van de gas- en elektriciteitsnetwerken. Het totaal aan investeringen zal tot 2030ca. €7 mld. bedragen mede als gevolg van de energietransitie. Stedin en haar aandeelhouders hebben een werkgroep ingericht om te analyseren hoe deze investeringen zo optimaal mogelijk gefinancierd kunnen worden. Dit thema speelt overigens ook bij andere netbeheerders als Alliander en Enexis. Operationeel resultaat en overige ontwikkelingen Stedin bevond zich ook in 2019 middenin de energietransitie. Het aantal elektrische auto's groeit harder dan eerdere jaren. Afgelopen jaar werden 4.961 laadpunten voor elektrische auto's aangesloten op het net (tegen		

1.238 in 2018). Ook het aantal snelladers dat is aangesloten groeide: 91 in 2019 tegen 82 in 2018.

Verder lag in 2018 nog het aantal aanvragen bij Stedin om aardgasvrije wijken aan te sluiten op de helft (50%).

In 2019 is dat percentage in samenwerking met ontwikkelaars en gemeenten opgelopen tot 80%. De

verwachting is dat dit percentage in 2020 verder zal stijgen.

Verder heeft Stedin ingezet op verbetering van de klanttevredenheid. In totaal kreeg Stedin Groep van 71%

van de klanten een rapportcijfer 8 of hoger (2018: 69%). Voor het proces van aansluiten is het percentage

gelijk gebleven: namelijk 55% in 2019. Tot slot was ook de leveringszekerheid c.q. de

leveringsbetrouwbaarheid van de netten in 2019 met 99,996% onverminderd hoog (2018: 99,996%). De

gemiddelde tijd dat klanten zonder elektriciteit zaten, steeg desondanks licht in 2019 naar 20,03 minuten

(2017: 17,01 minuten). Bij het aardgasnet steeg de onderbrekingsduur naar 89 seconden (2017: 69

seconden). D belangrijkste oorzaken van de stijging zijn het gevolg van enkele grote storingen (zoals in

Hoogvliet) en veroudering c.q. slijtage van het net, inwendig defecten en graafwerkzaamheden.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	535	535	535
Netto resultaat:	118.000	290.000	325.000
Eigen vermogen per 31/12:	2.699.000	2.900.000	2.949.000
Vreemd vermogen per 31/12:	4.292.000	4.200.000	4.340.000

Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te				
			continueren				
				partij			
				Swanbridge	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Capital B.V.			
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	De gemeente hecht aan het innovatieklimaat in de stad, in het bijzonder rond de medische zorg. De gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.		
				Bestuurlijk	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en het		
				belang:	benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.		
				Financieel	Het totale gemeentelijke commitment bedraagt € 1 mln; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de		
				belang:	aandelen.		
					De gemeente is aandeelhouder van 100 aandelen met een nominale waarde van € 0,001 per aandeel.		
				Risico-	Swanbridge investeert in startende bedrijven in de medische sector met een potentieel grote maatschappelijke		
				inschatting	waarde, maar met een hoog risico dat de betreffende technologie niet voldoende commercieel ontwikkeld kan		

(BBV, art. 11 worden. Het maximale financiële risico voor de gemeente is dat het geïnvesteerde geld niet kan worden eerste lid, sub b) terugverdiend uit de verkoop van succesvolle start ups aan nieuwe financiers.

Ontwikkelingen Swanbridge Capital heeft in 2019 één nieuwe investering gedaan. Allero Therapeutics BV ontwikkelt een en behaalde nieuwe platformtechnologie waarmee immuuntherapieën kunnen worden toegediend aan specifieke cel resultaten in populaties in de mondwand om zo tolerantie te induceren tegen allergieën en auto-immuunziekten. Verder is 2019: er een DegenRx BV gedaan. Deze BV ontwikkelt gentherapieën voor de behandeling van degeneratieve hersenziekten zoals de ziekte van Alzheimer. Swanbridge Capital heeft, samen met de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) en een aantal private partijen, in december 2018 in DegenRx geïnvesteerd en aanvullend in februari 2018 en januari 2020.

IPaDiC BV is een implanteerbare insulinepomp aan het ontwikkelen voor diabetespatiënten met een intolerantie tegen subcutane insuline-injecties. Bij aanvang is een investeringsvoorstel gedaan en begin 2019 zou dit vervolgd worden maar er is vertraging in de uitvoering van verder onderzoek opgetreden. De verwachting is dat IPaDiC eind 2020 een nieuwe financieringsronde zal afronden om de pomp in mensen te kunnen testen. Ter voorbereiding hierop is er eind 2019 alvast een reorganisatie geïnitieerd om zo op tijd de juiste bestuurlijke competenties aan boord te hebben. Gezien de moeizame technische en organisatorische ontwikkelingen binnen dit bedrijf sluiten we een faillissement niet uit.

Abegaill BV ontwikkelt een nieuwe endoscoop om voorstadiën van kanker te kunnen detecteren in vrouwen met een verhoogd risico op borstkanker. Abegaill werkt samen met UMC Utrecht en TU Delft in het EVAPORATE project. In 2019 is een derde investering gedaan Een prototype van de nieuwe endoscoop wordt in 2020 in mensen getest.

Ontwikkelingen voor 2020

Swanbridge Capital zal ook in 2020 blijven investeren in biomedische startups. De verwachting is dat er in de eerste helft van 2020 in twee spin-out bedrijven van het Erasmus MC geïnvesteerd zal worden. Voor één hiervan is al een term sheet ondertekend. Voor de ander zijn er onderhandelingen aan de gang.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	475	173	878
Netto resultaat:	-554*	-200	-408
Eigen vermogen per 31/12:	59*	700	118
Vreemd vermogen per 31/12:	415*	700	761

Tower Hotel Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Tower Hotel Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: De gemeente hecht belang aan een 5*-hotel in de Rotterdamse binnenstad in verband met het vestigingsklimaat voor (internationale) bedrijven en toerisme.

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang: Kapitaalstorting van €2,1 mln in het geplaatst kapitaal van de vennootschap Tower Hotel Rotterdam B.V. In 2016 is een vordering van €544 omgezet in cumulatief preferent kapitaal. De gemeente Rotterdam heeft daarmee een relatief belang van 14,3% in het geplaatste kapitaal van de vennootschap. De gemeente Rotterdam heeft in 2009 een lening verstrekt met een hoofdsom van €1,3 mln De restanthoofdsom bedraagt per 31 december 2018 € 950

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) Op basis van evaluatie is besloten om de deelneming in Tower Hotel Rotterdam B.V. te beëindigen. Het doel is om het belang van de gemeente te verkopen en daarbij het financiële belang van de gemeente zo goed mogelijk te behartigen. De verwachting is dat de opbrengst hoger is dan de uitstaande lening.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019: Tower Hotel heeft een hogere bezettingsgraad dan in 2018 gerealiseerd. In 2019 heeft Tower het vernieuwen van de kamers voortgezet.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018*	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	480	480	480
Netto resultaat:	-298	218	-64
Eigen vermogen per 31/12:	-5.803	-5.885	-6.000
Vreemd vermogen per 31/12:	13.024	12.925	12.381

Warmtebedrijf Holding B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Warmtebedrijf Holding B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				De gemeente heeft het Warmtebedrijf opgericht om industriële restwarmte te kunnen benutten voor de verwarming van woningen en bedrijfspanden in de gemeente Rotterdam. De restwarmte wordt afgenomen van de afvalverbrandingsinstallatie (AVI) Rozenburg. In het verleden werd deze restwarmte niet benut.			

Het publieke belang betreft een meer duurzame energiebenutting door levering van restwarmte aan eindgebruikers in de stad. De warmtelevering komt in de plaats van verbruik van fossiele brandstoffen voor verwarming en warm water. Daarmee verbetert bijvoorbeeld ook de luchtkwaliteit, omdat de uitstoot van schadelijke stoffen navenant daalt. Dit zijn allemaal stappen richting een schone stad.

Bestuurlijk College van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
belang:

Financieel In de gemeentelijke jaarrekening 2018 is reeds €25,6 mln afgeboekt op het aandelenkapitaal, de resterende
belang: boekwaarde bedraagt €26,9 mln. Tot slot heeft de gemeente een borgstelling verleend aan BNG Bank voor de bancaire financiering van het Warmtebedrijf Infra NV voor maximaal € 104 mln

Risico- Voor de zomer van 2020 zal een keuze gemaakt worden voor één van de toekomstscenario's. De business
inschatting case van het gekozen scenario kan impliceren dat additionele bijdragen van de gemeente in de financiering of
(BBV, art. 11 afboekingen op de boekwaarde nodig zijn. Aan elke business case in ieder scenario zijn overigens risico's
eerste lid, sub b) verbonden.

Ontwikkelingen De warmteleiding naar Leiden (Leiding over Oost) is nog niet gerealiseerd in 2019. Met Vattenfall en Uniper is
en behaalde een oplossing gevonden voor de warmtelevering aan Leiden vanaf januari 2020. Intussen wordt er gewerkt
resultaten in aan diverse toekomstscenario's voor het Warmtebedrijf. Er wordt medio 2020 een keuze uit de scenario's
2019: gemaakt, waarmee warmtelevering aan Leiden en invulling van de take-or-pay-verplichtingen moet worden gerealiseerd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019*
* Gebaseerd op 'going concern'			
Boekwaarde	26.925	26.925	26.925
Netto resultaat:	-3.971	-6.000	-6.044
Eigen vermogen per 31/12:	44.928	41.000	44.924
Vreemd vermogen per 31/12:	101.216	110.000	103.506

WOM Vastgoed BV	Beheer	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
	overige		beëindigen	partij			
	gebouwen en			WOM Vastgoed	Beheer overige gebouwen en gronden	Vennootschap	Te beëindigen
	gronden			BV			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rotterdam
Publiek belang:							Geen.
Bestuurlijk	Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De						
belang:	statutaire directie wordt gevormd door een ambtelijke vertegenwoordiger.						

Financieel	De gemeente Rotterdam is volledig eigenaar en 100% aandeelhouder van de WOM Vastgoed B.V. Het belang:	gestorte aandelenkapitaal bedraagt € 227.162,-

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In een liquidatieproces zoals bij WOM Vastgoed worden de resterende vorderingen op derden en schulden aan derden afgewikkeld. De inschatting van de vennootschap is dat het vermogen onvoldoende is om aan alle verplichtingen te voldoen Om die reden heeft de gemeente middelen gereserveerd om de liquidatie te kunnen afronden.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	In 2019 zijn verdere voorbereidingen getroffen teneinde WOM Vastgoed BV te ontbinden. Zoals het indienen van de aangiften en het opstellen van de laatste jaarrekeningen. tevens heeft nog een bestuurswissel plaatsgevonden. De inschatting van de vennootschap is dat de vennootschap op relatief korte termijn kan worden ontbonden.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-3	In liquidatie	Nog niet beschikbaar
Eigen vermogen per 31/12:	-11	In liquidatie	Nog niet beschikbaar
Vreemd vermogen per 31/12:	21	In liquidatie	Nog niet beschikbaar

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente was in 2019 aandeelhouder in 30 vennootschappen en wenst haar deelname in 21 vennootschappen te continueren en in negen vennootschappen te beëindigen (zie de paragraaf over de te beëindigen vennootschappen).

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten Bank NV (BNG Bank), Eneco Groep NV, Gemeentelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Stedin Groep NV, Royal Schiphol Group NV Multidiensten Rotterdam BV en SSC Flex BV keren als verbonden partijen bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uit aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-outratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De dividendopbrengst was in 2019 ongeveer €146,1 mln en hoger dan in 2018 onder andere door eenmalige dividenduitkeringen van de RET en het Sportbedrijf Rotterdam.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of een nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande vennootschappen

Er zijn geen plannen om vanuit de gemeente deel te nemen in een reeds bestaande vennootschap. In 2019 heeft de gemeente geparticipeerd in twee nieuwe verbonden partijen. Dit gaat om Guide+ BV en Stadion Feijenoord NV.

Guide+ BV zal in 2020 worden beëindigd omdat niet aan de gemeentelijke voorwaarden is voldaan en één van de andere aandeelhouders zich heeft teruggetrokken.

De deelname in Stadion Feijenoord NV is het resultaat van de omzetting van een lening (die de gemeente in 1994 had verstrekt) naar aandelen.

De gemeente heeft zich wel gecommitteerd aan de deelname in het kapitaal van de nieuw op te richten besloten vennootschap: de commanditaire vennootschap: ICOS Capital Fund III. ICOS III is onderdeel van ICOS Capital. Dit derde fonds richt zich in samenwerking met de bedrijven Nouryon, Bühler en Cosun op sterke innovatieve proposities in de begin- en opschalingsfase van nieuwe ondernemingen in de sectoren Agro-Food en Chemical. De twee hoofdthema's van het fonds zijn duurzaamheid en digitalisering.

Verder is door de gemeente een position paper opgesteld inzake Feyenoord City (gebiedsontwikkeling en bouw van een nieuw stadion). Hierin is vermeld dat indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan de gemeente Rotterdam ook aandelenkapitaal stort (equity oftewel eigen vermogen).

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in negen vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden, de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Beurs Rotterdam N.V., Commandiet Rotterdam B.V., Eneco Groep N.V., Gemeentewerken N.V., Guideplus, ROM-D Beheer N.V., ROM-D Kil III C.V., Tower Hotel Rotterdam B.V. en tot slot de WOM Vastgoed B.V.

Stichtingen

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen zijn enkel een verbonden partij wanneer de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft of het college van B en W daartoe expliciet besloten heeft. Dit geldt alleen als er geen sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder 'gesubsidieerde instellingen' en is het geen verbonden partij. De Bibliotheek Rotterdam en de in 2019 opgerichte stichting Natuur- en Milieueducatie zijn de enige twee stichtingen die door het college als een verbonden partij zijn aangemerkt.

Tekst

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
Bibliotheek	Media	Stichting	Te continueren
Verbonden partij			
Bibliotheek	Media	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam

Publiek belang: Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en democratie, is gekozen voor een constructie als verbonden partij.

Bestuurlijk Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.

belang:

Financieel De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris). De subsidie bedroeg in 2019 € 19,9 mln.

belang:

Risico- Bibliotheek Rotterdam kampt niet met actuele risico's. Voor de langere termijn zijn er risico's in de vorm van een teruglopend aantal inschatting betalende leden en de mogelijkheid van een lager subsidieniveau. Bibliotheek Rotterdam heeft voor het genereren van eigen inkomsten (BBV, art. 11 een contributiemodel, volwassen leden betalen een contributie voor lidmaatschap van de bibliotheek (leden <18 zijn gratis lid). Landelijk eerste lid, sub b) staat dit model onder druk, door het teruglopen van het aantal betalende leden (volwassenen -28,2% tussen 2010 en 2018).

Naast een terugloop van eigen inkomsten is de terugloop van subsidie een risico voor Bibliotheek Rotterdam. Het grootste deel van de inkomsten van de bibliotheek is afkomstig van subsidies (88%). Zowel een terugloop in subsidieniveau als een ontoerijkende indexatie leidt tot een risico in het op niveau houden van de aanwezigheid in de stad en de kwaliteit van de dienstverlening.

Ten aanzien van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat wordt een scenario-onderzoek uitgevoerd naar de verbouwmogelijkheden van het pand. Hierbij worden scenario's met verschillende ambitieniveau's onderzocht. Dit biedt zowel risico's als kansen voor de toekomstige invulling van de Centrale Bibliotheek, afhankelijk van het scenario waarvoor uiteindelijk gekozen wordt.

Ontwikkelingen Bibliotheek Rotterdam help Rotterdammers bewust, kritisch en actief deel te nemen aan de samenleving. Dit doet de bibliotheek door en behaalde enerzijds een uitgebreide programmering aan te bieden waarin Rotterdammers kennis en vaardigheden aangereikt krijgen om mee te resultaten in kunnen doen. Anderzijds doet de bibliotheek dit door het aanbod laagdrempelig en in de nabijheid van Rotterdammers aan te bieden. 2019: Bibliotheek Rotterdam heeft hiertoe het aantal vestigingen en het activiteiten uitgebreid.

Bibliotheek Rotterdam biedt een laagdrempelig en toegankelijk netwerk aan bibliotheekvestigingen, met een aanbod dat is afgestemd op de samenstelling en behoeften van het gebied. De bibliotheek vormt een hoeksteen in het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen waar Rotterdam mee kampt. In het bijzonder het terugdringen van laaggeletterdheid, het ontwikkelen van (digitale) basisvaardigheden en het voorkomen van eenzaamheid (in het bijzonder onder ouderen). De programmering van de bibliotheek is afgestemd op deze uitdagingen.

De Bibliotheek bereidt zich voor op een de beleidsperiode 2021 - 2024. Hiertoe zijn door de gemeenteraad in 2019 uitgangspunten meerjarenbeleid 2021 - 2024 vastgesteld.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto resultaat:	282	-158	696
Eigen vermogen per 31/12:	6.707	6.549	7.402
Vreemd vermogen per 31/12:	5.102	5.057	4.998

Stichting	Openbaar	Stichting	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Natuurstad	groen en		continueren				

(Natuur en (openlucht)	Stichting	Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	Stichting	Te continueren
Milieu- recreatie -	Natuurstad			
educatie) NME	(Natuur en Milieu-educatie)			
Algemene gegevens				
Vestigingsplaats:		Rotterdam		
Publiek belang:		Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.		
Bestuurlijk belang:		Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, informatierecht voor alle benodigde informatie		
Financieel belang:		Kapitaalstorting van €340 en een jaarlijkse subsidie van €875		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		De gemeente verstrekt jaarlijks een subsidie. Er zijn geen directe financiële risico's voor de gemeente.		
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:		Het jaar 2019 is het eerste jaar van functioneren van de stichting Natuurstad is. Dit eerste jaar is de uitvoering van de activiteiten op goede wijze voortgezet en ook in financieel opzicht is het goed verlopen. Er zijn diverse uitgaven die in het eerste jaar gepland waren voor onderhoud en verbouwingen doorgeschoven naar het tweede jaar.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	
Netto resultaat:	Nog niet opgericht	Bij opstellen nog niet opgericht	489	
Eigen vermogen per 31/12:	Nog niet opgericht	Bij opstellen nog niet opgericht	1.085	
Vreemd vermogen per 31/12:	Nog niet opgericht	Bij opstellen nog niet opgericht	3.284	

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verenigingen

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten. Bij de volgende commanditaire vereniging zijn de leden uitgesloten van aansprakelijkheid (UA).

Tekst

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
Wigio4It C.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te
V.	continueren		
Verbonden			
Taakveld			
Soort			
Status			
partij			
Wigio4It C.V.			
Inkomensregelingen			
Vereniging			
Te continueren			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			
Den Haag			
Publiek belang:			
Zonder winst oogmerk de ICT-functie voor de sociale diensten van de G4 verzorgen. De afgelopen jaren hebben de diensten de overstap gemaakt naar dezelfde ICT-systemen voor de gemeentelijke taken rond 'werk' en 'inkomen'. Wigio4it beheert deze systemen en ontwikkelt ze door.			
Bestuurlijk			
Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) in de algemene deelnemersvergadering.			
belang:			
Het bestuur heeft een externe adviesraad ingesteld om de visie en aanpak van Wigio4it te kunnen spiegelen aan de kennis en ervaring van deskundigen en managers van binnen en buiten de overheid.			
Financieel			
In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer € 25.000 in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigio4it U.A. stort.			
belang:			
Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2020 € 11,3 mln.			
Risico-			
Indien van toepassing, worden risico's afgedekt door het vormen van een voorziening binnen de corporatie.			
inschatting			
(BBV, art. 11			
eerste lid, sub b)			
Ontwikkelingen			
Het jaar 2019 heeft in het teken gestaan van een herorientatie op de ICT dienstafname van de G4 bij Wigio4it. Halverwege het jaar en behaalde zijn, als gevolg daarvan, grote ontwikkelprogramma's getemporeerd. Eind 2019 heeft de algemene deelnemersvergadering het resultaten in (principe)besluit genomen om de samenwerking voort te zetten op het domein Inkomen en de domeinen Werk, Zorg en 2019:			
Klantinteractie op termijn buiten de verantwoordelijkheid van Wigio4it te stellen.			
Financiële			
Jaarrekening 2018			
Begroting 2019			
Jaarrekening 2019			
gegevens			
Netto resultaat:			
2.234			
-2.653			
2.829			
Eigen vermogen			
5.456			
2.800			
8.285			
per 31/12:			
Vreemd			
24.674			
15.000			
11.217			
vermogen per			

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de vereniging Wigo4it. Wigo4it is een coöperatie die in dienst van én samen met de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag, ook wel de G4) integrale ICT-oplossingen ontwikkelt voor het aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Gemeenschappelijke regelingen

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Een openbaar lichaam is de meest gebruikte vorm van publiekrechtelijke samenwerking tussen overheden en wordt ook wel 'verlengd lokaal bestuur' genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo'n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een 'verbonden partij' zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel.

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
GGD	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke	Te
Rotterdam-		Regeling	continueren
Rijnmond			
partij			
GGD Rotterdam-	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Rijnmond			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang: De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.			
Bestuurlijk De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.			
belang:			
Financieel	Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit		

belang: regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond was het budget in 2019 € 6,82 mln. De regiogemeenten droegen daarvan € 3,48 mln bij. De resterende € 3,34 mln kwam voor rekening van de gemeente Rotterdam, maar omdat het aantal TBC gevallen in Rotterdam verhoudingsgewijs hoger ligt dan in de regio betaalt Rotterdam altijd jaarlijks een extra bijdrage voor TBC bestrijding van € 0,44 mln. De bijdrage voor het totale basistakenpakket kwam daarmee voor 2019 op € 3,88 mln. Daarnaast betaalde iedere gemeente nog apart (omdat het aantal locaties en kinderen per gemeente verschillen) een bedrag voor de kinderopvanginspecties.

Voor Rotterdam was dit in 2019 € 1,88 mln.

Aangezien Rotterdam deze regeling uitvoert, is onderstaande voor deze regeling niet van toepassing.

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Niet van toepassing.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	Het Algemeen Bestuur heeft op 4 april het Jaarverslag 2018 zonder opmerkingen vastgesteld en doorgestuurd aan de raden. In de vergadering van 27 juni is de begroting definitief vastgesteld en naar provinciale staten gezonden, inclusief de beschikbare berichten van raden rond de zienswijzen. De later binnengekomen zienswijzen zijn nagezonden naar de provincie, er zijn geen bijzondere opmerkingen meegegeven. Tijdens de vergadering van 5 september 2019 is het geactualiseerde toezichtskader Toezicht WMO GGD-RR aan het Algemeen Bestuur voorgelegd.
	Het nieuwe toezichtskader borduurt voort op het toetsingskader uit 2016. De werkzaamheden van de toezichthouder zijn hierin verder geconcretiseerd en toegelicht. Daarnaast is in het najaar van 2019 gewerkt aan een eerste actieplan 'samen werken aan preventie', dat naar verwachting begin 2020 wordt opgeleverd.
	De samenwerking in Rotterdam-Rijnmond in Voor Elkaar in Rijnmond werd voortgezet. Met Voor Elkaar in Rijnmond benoemen we (samen met Pharos en andere partners) gemeenschappelijke thema's voor de aanpak van gezondheidsachterstanden. De vorderingen en discussies worden regelmatig voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto resultaat:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Eigen vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
RZG Zuidplas		Regeling	continueren	partij			
				Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				RZG Zuidplas			
Algemene gegevens							

Vestigingsplaats: Den Haag

Publiek belang: Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit.

Bestuurlijk belang: De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur.

Financieel belang: De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedroeg in 2019 € 0,932 mln.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) In juni 2019 is door de gemeenteraad Zuidplas de concept ontwikkelingsvisie vastgesteld voor de ontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder. Sindsdien wordt er, in afstemming met de partners in de Grondbank, toegewerkt naar een Masterplan. Zuidplas streeft er naar om het Masterplan nog voor de zomer door hun raad te laten vaststellen. In de 1e fase zal er een dorp ontwikkeld worden van ca. 4.000 woningen, waarbij uitbreiding op termijn mogelijk is. Momenteel is nog niet precies duidelijk welke gronden van de Grondbank hierbij betrokken worden en tegen welke prijs. Als gevolg daarvan is op dit ogenblik nog niet duidelijk hoe de waardeontwikkeling van de Grondbank gronden zal zijn. Het risico van afboeking op deze gronden kan dan ook nog niet worden uitgesloten. De verwachting is dat er in de zomer van 2020 in ieder geval meer duidelijkheid zal zijn over de waarde van de gronden die binnen de 1e fase vallen.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019: In 2019 is de planontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder in een stroomversnelling gekomen. In de zomer is de concept ontwikkelingsvisie vastgesteld, die de opmaat vormt voor het Masterplan. Zuidplas heeft de lead in dit proces van onderzoeken, rekenen en tekenen, maar betreft sinds de zomer van 2019 de partners in de Grondbank goed in dit proces, zodat deze partijen (waaronder Rotterdam) hun belangen kunnen behartigen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto resultaat:	3.583	0	623
Eigen vermogen per 31/12:	-17.876	0	-17.253
Vreemd vermogen per 31/12:	93.137	95.500	92.300

Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiedam			
Publiek belang:				De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken			

overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieupertise beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.

Bestuurlijk belang:	De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedroeg in 2019 € 17,5 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden van 3% van de gemiddelde opbrengst van drie voorgaande jaren. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.

Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	De aandacht binnen de organisatie en het werkpakket van de GR DCMR lag in 2019 op de vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Ook lag de nadruk op de voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet die de decentrale afwegingsruimte voor lokale overheden vergroot.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto resultaat:	-1	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	5.680	3.453	4.544
Vreemd vermogen per 31/12:	9.669	11.100	9.557

Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij Taakveld Soort Status Jeugdhulp Rijnmond Maatwerkdienstverlening Gemeenschappelijke Regeling Te continueren
Algemene gegevens Vestigingsplaats: Rotterdam Publiek belang: Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.				
Bestuurlijk belang:	Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur aan, alsmede een plaatsvervanger.			
Financieel belang:	De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 51% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente bedroeg in 2019 € 125,0 mln, waarvan € 8,9 mln voor VTRR en €			

2,7 mln uit het transformatiefonds afkomstig (hetgeen binnen de GRJR wordt uitgegeven). De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent geen eigen vermogen en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato.

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico inzake GRJR zit op dit moment in het feit dat er geen directe sturing noch informatievoorziening vanuit de eigen Gemeente mogelijk is. De geleverde P&C producten vanuit de GRJR blijken niet juist en tijdig genoeg om in de sturing van de budgetten van Rotterdam mee te nemen. Zowel bij de GRJR als de Gemeente Rotterdam worden trajecten opgestart om deze informatievoorziening op gewenst niveau te krijgen.
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	Het tekort van de GRJR in 2019 gaat waarschijnlijk oplopen tot 11,1 mln, waarvan Rotterdam 5,78 mln. voor zijn rekening neemt. Dit resultaat was bij de 10 maands prognose nog niet in deze omvang bekend. Deze extra lasten verwerken worden verwerkt bij de jaarrekening 2020.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto resultaat:	-19.926	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	-	249	0
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	48.600

Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rotterdam -		Regeling	continueren	partij			
Den Haag				Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				Rotterdam -			
				Den Haag			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rotterdam
Publiek belang:	De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is een vrijwillige gemeenschappelijke regeling van, voor en door 23 gemeenten en heeft als verlengd lokaal bestuur de status van vervoerregio vanuit de Rijksoverheid gekregen. Daarmee heeft de MRDH wettelijke taken op het gebied van verkeer en vervoer. Zo formuleert de MRDH ten behoeve van de versterking van het economisch vestigingsklimaat regionaal verkeer en vervoersbeleid en is de MRDH opdrachtgever van het regionale en stedelijke openbaar vervoer in de regio Rotterdam Den Haag, waarvoor de MRDH concessies verleent aan vervoerbedrijven. Daarnaast verstrekt de MRDH subsidies voor diverse verkeer- en vervoerprojecten en voor beheer, onderhoud en vervanging van OV-infrastructuur en bevordert zij innovatieve mobiliteitsoplossingen. De MRDH ontvangt hiervoor rechtstreeks middelen van het Rijk. Daarnaast heeft de MRDH taken voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat in de regio Rotterdam Den Haag, op het gebied van onder andere werklocaties						

(bedrijventerreinen, detailhandel, kantoren), stimuleren van innovatie en economische groei, goede digitale connectiviteit, energietransitie, verbeteren aansluiting arbeidsmarkt-onderwijs en stimuleren van groen en recreatie als vestigingsfactor. De MRDH ontvangt hiervoor een bijdrage van de 23 gemeenten.

Bestuurlijk belang:	Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in Algemeen Bestuur.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor het onderdeel Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedroeg in 2019 € 1,65 mln (€0,00258 per inwoner).		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In 2016 besloot het Algemeen Bestuur van de MRDH om zowel de bestaande als de toekomstige financiering van RET en HTM over te nemen van de gemeenten Rotterdam resp. Den Haag. Behalve de gemeente Albrandswaard hebben alle gemeenten een instemmende zienswijze ingediend voorafgaande aan voorgenemd besluit. (hiermee is de balanspositie ultimo 2019 fors uitgebreid met €1,1 mld) De voornaamste reden voor deze overname was, dat hiermee per jaar tenminste € 6 mln meer voor de bekostiging van de door de MRDH uit te voeren wettelijke taak t.a.v. verkeer en vervoer beschikbaar is. De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde railinvesteringen in het OV. Voor de afdekking van het resterende risico heeft de MRDH een risicoreserve ingesteld. Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH na zienswijze door de regiogemeenten op 21 december 2017 de Verordening bussenleningen vastgesteld. De belangrijkste overweging voor het instellen van deze verordening is het faciliteren van adequate en goedkopere financieringsmogelijkheden voor vervoerbedrijven ten behoeve van de gewenste transitie naar zero emissie busvervoer. Voor elke verstrekte lening wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH.		
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:	Het algemeen bestuur van de MRDH heeft op 12 juli 2019 de Strategische agenda 2022: Samen aan het werk! vastgesteld. De Strategische Agenda omvat naast de twee kerntaken, verkeer en vervoer en economisch vestigingsklimaat, vanuit de twee kerntaken ook een aantal terreinen die met deze twee kerntaken onlosmakelijk verbonden zijn. De verstedelijkingsopgave kan niet los worden gezien van de infrastructuur. Woningen bouwen kan alleen als openbaar vervoer, wegen en fietspaden daar goed op afgestemd zijn. En de economie vereist dat de energietransitie goed verloopt. In juli 2019 hebben de gemeente Rotterdam, provincie Zuid-Holland, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat besloten tot een extra oeververbinding in de regio Rotterdam tussen Feijenoord en Kralingen/De Esch, inclusief onderzoek naar diverse maatregelen om de knelpunten op de A16, de Algeracorridor en in het openbaar vervoer op te lossen. Het benodigde budget van 90 miljoen euro is geregeld. De verkenning van de oeververbinding in de regio Rotterdam is hiermee officieel begonnen, de Algeracorridor is hier onderdeel van.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto resultaat:	7.936	7.245	6.662*
Eigen vermogen per 31/12:	15.361	21.899	22.023*

				Vreemd	1.543.298	921.818	1.510.860*
				vermogen per			
				31/12:			
Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Gemeente Ridderkerk			
Publiek belang:				De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.			
Bestuurlijk belang:				Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt naar rato (1/3 deelname) risico in deze gemeenschappelijke regeling. De grondexploitatie met alle verplichtingen tot en met 31-12-2019 laat een positiefresultaat zien van € 0,25 mln. In de jaarrekening 2019 is de waarde van de bouwgrond in exploitatie is € 148 en de som van de schulden € 146 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Bij elke herziening van een grondexploitatie wordt een volledige risico analyse (incl. Monte Carloanalyse) uitgevoerd. Middels een Monet Carlo-analyse kan het risico van een grondexploitatie worden bepaald, inde vorm van een bandbreedte waarin het verwachte resultaat ligt. De bandbreedte komt uit op -€ 20,6 mln en + € 4,2mln)			
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:				De activiteiten bestonden in 2019 weer uit grondverwerving, engineering , uitvoering en verkoopwerkzaamheden. De grondverkoop is in 2019 voortvarend gecontinueerd en zijn er twee grondverkoppen gerealiseerd en twee voorreserveringen getekend. Verder is een merkstrategie opgezet in samenwerking met omliggende gebieden tot Dutch Fresh Port.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	
Netto resultaat:				0	0	0	
Eigen vermogen per 31/12:				0	0	0	
Vreemd vermogen per 31/12:				14.822	137.671	155.744	
Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Openbaar	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Lichaam

Gezamenlijke

Brandweer

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:

Rozenburg

Publiek belang: De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.

Bestuurlijk

Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.

Financieel

belang:

De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedroeg in 2019 €8,4 mln.

Risico-

inschatting

(BBV, art. 11

eerste lid, sub b)

Er is in 2019 voortgang geboekt bij het onderzoek naar de toekomstige financierbaarheid van de OLGB. De bedrijven die voor tweederde meebetalen ervaren namelijk door de huidige bekostigingssystematiek een sterk oplopende contributie die op de lange termijn voor hen niet houdbaar zou zijn. De OLGB ziet een paar mogelijkheden die tot een oplossing kunnen leiden. Een daarvan is het acquireren van niet-lidbedrijven in het verzorgingsgebied om de GB financieel te ondersteunen, alsmede het onderzoek naar draagvlak en eventuele implementatie van een risicomodel dat is ontwikkeld door de TU Delft. Dit model maakt op basis van objectieve criteria een indeling van de ledenbedrijven in verschillende risicocategorieën, waarbij de categorie bepalend is voor de hoogte van de contributie. Op deze manier wordt de contributie losgekoppeld van de bedrijfsbrandweeraanwijzingen.

Ontwikkelingen

en behaalde

resultaten in

2019:

Het hoofdkantoor zijn vanuit Rozenburg verhuisd naar de Moezelweg dat centraal gelegen is in het verzorgingsgebied GB. Daarnaast is het Trainingscentrum GB in de loop van 2019 vanuit Rozenburg verhuisd naar het trainingscentrum van het Scheepvaart en Transport College en de Nederlandse Reddingsmaatschappij op Heijplaat. Naast het delen van de locatie wordt tevens gekeken in hoeverre beide partijen elkaars positie als opleidingsinstituut kunnen versterken door onderlinge samenwerking. In 2019 is het proces gestart om in de repressieve organisatie over te schakelen van een 3-ploegenrooster naar een 4-ploegenrooster. Belangrijke voordelen van een 4-ploegenrooster zijn het beter kunnen voldoen aan de arbeidstijdenwet, alsmede het beter kunnen sturen op periodieke overcapaciteit in de wacht. Dit laatste heeft tot gevolg dat er per saldo minder sprake zal zijn van overwerk. De daadwerkelijke overschakeling zal naar verwachting in 2021 gaan plaatsvinden.

Financiële

Jaarrekening 2018

Begroting 2019

Jaarrekening 2019

gegevens

Netto resultaat:

-48

0

89

Eigen vermogen

2.752

2.756

2.935

per 31/12:

Vreemd

15.929

17.805

17.805

vermogen per

31/12:

Openbaar	Crisisbeheersing en	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
lichaam	brandweer	Regeling	continueren	partij			
Veiligheidsregio				Openbaar	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Rotterdam				lichaam			
Rijnmond				Veiligheidsregio			
				Rotterdam			
				Rijnmond			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren. In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.			
Bestuurlijk belang:				De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.			
Financieel belang:				De inwonerbijdrage van de gemeente Rotterdam aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is 57,6% van de totale inwonersbijdragen van de regiogemeenten voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. De deelnemersbijdrage van de gemeente bedroeg in 2019 € 48,1 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De nieuwe Brandweer-cao en de regeling Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) die daarmee samenhangt, zorgde voor een financieel risico van ongeveer €1,3 mln in 2019. Dit is in 2019 niet opgetreden, de kosten van deze regeling zijn juist lager uitgevallen. Het risico geldt nog wel voor de volgende jaren. De impact op 2020 en latere jaren is nog niet bekend. Dat geldt ook voor de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren. Het heeft voor de VRR grote nadelige gevolgen als die wet in de huidige vorm ook voor de veiligheidsregio's gaat gelden. Hierover vinden nog gesprekken plaats met het Rijk. Inschatting van het risico: € 3 mln per jaar vanaf 2020.			
Ontwikkelingen en behaalde resultaten in 2019:				Het afgelopen jaar is de ambulancezorg in Rotterdam Rijnmond ondergebracht in één organisatie. De VRR heeft het belang van de BIOS-groep in de coöperatie Ambulancezorg Rotterdam Rijnmond (AZRR) overgenomen. Om op het juiste moment bij de juiste patiënt te zijn, zijn op strategische plaatsen nieuwe ambulanceposten geopend. De Gezamenlijke Brandweer is al verder in de ontwikkeling met betrekking tot het inzetten van drones bij repressieve (kern)taken. De VRR heeft in 2019 voorbereidingen getroffen om een convenant te ondertekenen. Het convenant is in februari 2020 ondertekend. Er is een grote oefening "Een ramp voor de kust" gehouden waarbij het MIRG-team 400 mensen moest evacueren in verband met een brand op een ferry in samenwerking met de KNRM, Defensie, het Havenbedrijf en Bevolkingszorg.			

				Financiële	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
				gegevens			
Netto resultaat:					/ 1.421	0	1.888*
Eigen vermogen					12.781	7.391	10.270*
per 31/12:							
Vreemd					64.800	67.504	59.725*
vermogen per							
31/12:							
Recreatieschap	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rottemeren		Regeling	continueren	partij			
Recreatieschap				Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	
Rottemeren							
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiedam			
Publiek belang:				Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.			
Bestuurlijk				De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en drie zetels in het Algemeen Bestuur.			
belang:							
Financieel				De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage			
belang:				van de gemeente Rotterdam bedroeg in 2019 € 3,5 mln.			
Risico-				Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn			
inschatting				bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden.			
(BBV, art. 11							
eerste lid, sub b)							
Ontwikkelingen				Dit recreatieschap heeft drie deelnemers: gemeente Rotterdam, gemeente Lansingerland en gemeente			
en behaalde				Zuidplas. In samenwerking met de deelnemers wordt gewerkt aan een ontwikkelingsplan voor de Rottemeren.			
resultaten in				Daarnaast is actie ingezet op de herinrichting van het Lage Bergse bos, vooruitlopend op de realisatie van de			
2019:				verlengde A16 in 2025. Verder is in 2019 gestart met het planmatig bosbeheer, waarbij zieke esbomen			
				worden vervangen.			
Financiële				Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	
gegevens							
Netto resultaat:				48	0	141	
Eigen vermogen				16.301	11.050	13.944	
per 31/12:							
Vreemd				6.990	4.073	5.934	
vermogen per							

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente heeft in 2019 haar deelname in tien gemeenschappelijke regelingen gecontinueerd. Dit zijn: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam-Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond, Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4 en het Recreatieschap Rottemeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

De gemeente is in 2019 geen nieuwe gemeenschappelijke regelingen aangegaan.

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente is niet van plan om haar deelname in een van de negen gemeenschappelijke regelingen te beëindigen. In de begroting 2020 is gemeld dat de gemeente uittreedt als lid van de gemeenschappelijke regelingen (recreatieschappen): Midden Delfland, Koepelschap Buitenstedelijk Groen, Voorne Putten Rozenburg en IJsselmonde. Het recreatieschap Midden Delfland en het Koepelschap Buitenstedelijk Groen zijn recentelijk definitief opgeheven.

Voor het recreatieschap Voorne-Putten Rozenburg geldt dat Rotterdam tot en met 2022 een vergoeding van € 150 per jaar betaalt voor haar uittreding uit het recreatieschap. De gemeente Rotterdam heeft het beheer van de Landtong Rozenburg overgenomen van het recreatieschap. De naam van het recreatieschap is omgezet naar Voorne-Putten, mede als gevolg van uittreding Rotterdam en de overname van het beheer van de Landtong Rozenburg.

Het recreatieschap IJsselmonde blijft bestaan als gemeenschappelijke regeling met vijf deelnemers: zijnde de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard, Hendrik Ido Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht. De gemeente Rotterdam betaalt tot en met 2025 een jaarlijkse vergoeding van € 854 per jaar als gevolg van het feit dat zij is uitgetreden.

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Pagina 107

Weerstandvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing geeft inzage in de ontwikkeling van het weerstandvermogen, waarbij de financiële risico's worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit die beschikbaar is om ze op te vangen.

Beleid

De gemeente Rotterdam wil voorkomen dat elke niet begrote, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen, zonder dat hiertoe een onnodig hoge, financiële buffer wordt aangehouden. Hiertoe wordt periodiek geïnventariseerd welke majeure financiële risico's (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van risico-simulatie de benodigde weerstandscapaciteit bepaald en afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (i.c. het weerstandsvermogen) ten minste 1,00 te laten zijn.

Risico's

In de Begroting 2020 zijn de voornaamste financiële risico's gepresenteerd die voor het jaar 2019 werden voorzien. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-kwantificeerbare risico's. Op grond hiervan is met behulp van een risico-simulatiemodel de benodigde weerstandscapaciteit bepaald op € 219 mln.

De volgende risico's hebben zich in 2019 daadwerkelijk gemanifesteerd:

- de bestedingen van het Rijk zijn lager uitgevallen dan begroot. Hierdoor is de omvang van de uitkering uit het gemeentefonds lager uitgevallen dan begroot.
- de lasten van de BUIG zijn 1,7 mln hoger uitgevallen dan begroot. De extra lasten zijn gedekt uit de bestemmingsreserve BUIG.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode (vanaf 2018) voorzichtiger berekend dan voorheen. Waar voorheen ook het vrij aanwendbare deel van alle bestemmingsreserves en een deel van de stille reserves bij de berekening werden betrokken, wordt vanaf heden - voorzichtigheidshalve - nog slechts gerekend met de volgende bestanddelen:

- De algemene reserve;
- De bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves);
- De wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Met deze wijziging wordt beter aangesloten bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van plotselinge, niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. Stille reserves lenen zich in de praktijk niet of nauwelijks voor het opvangen van plotselinge financiële tegenvallers, omdat ze niet per direct gerealiseerd kunnen worden. En het aanwenden van bestemmingsreserves, die voor een specifiek doel

worden aangehouden, moet de facto worden opgevat als een bezuiniging. Met de wijziging wordt bovendien beter aangesloten bij de wijze waarop de andere G4-gemeenten de beschikbare weerstandscapaciteit berekenen. Dit betekent dat met ingang van 2018 de gewijzigde berekening van beschikbare weerstandscapaciteit wordt gehanteerd. Het beleid is er daarbij op gericht om de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit ten minste 1,00 te laten zijn.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Financieringsreserve	82	0	0	0
Kredietrisicoreserve	68	71	70	70
Bestemmingsreserve WWB meerjarig	69	29	20	18
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	7	4	2	3
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	0	5	27	34
Risicoreserves	226	109	119	125
Algemene reserve	77	180	163	176
Stelpost onvoorzien	1	0	1	1
Overige bestemmingsreserves	784	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waarvan verplicht	-300	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Stille reserves	50	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beschikbare weerstandscapaciteit	838	289	283	301

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,00, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de financiële risico's op te vangen. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit is tenminste gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is hoger uitgevallen dan begroot. Dit komt door een meevallende ontwikkeling van de algemene reserve en de risicoreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp. Als gevolg hiervan is ook het weerstandsvermogen hoger uitgevallen dan begroot.

De vergelijking met 2017 gaat mank. De gemeenteraad heeft in 2018 zijn beleid inzake het weerstandsvermogen aangepast. Als gevolg hiervan wordt de beschikbare weerstandscapaciteit met ingang van de nieuwe bestuursperiode (2018) conservatiever berekend dan voorheen. De wetgever heeft bij monde van de Commissie BBV de wettelijke regels inzake rente aangepast. Naar aanleiding van deze wetwijziging wordt het renterisico anders berekend. Hierdoor valt de benodigde weerstandscapaciteit met ingang van 2018 lager uit dan voorheen.

Bij de berekening van het weerstandsvermogen wordt jaarlijks rekening gehouden met een aantal niet gekwantificeerde risico's, waaronder het risico op een natuurramp. De pandemie als gevolg van het corona-virus moet als zodanig worden beschouwd. De maatregelen ter bestrijding van de pandemie zullen een fors financieel effect hebben. De maatregelen zijn na afloop van het verslagjaar 2019 genomen. Voor meer informatie wordt u verwezen naar het onderdeel [Gebeurtenissen na balansdatum](#).

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Beschikbare weerstandscapaciteit	838	289	283	301
Benodigde weerstandscapaciteit	305	205	219	219
Weerstandsvermogen	2,7	1,4	1,3	1,4
Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2018-2022: minimaal 1,0				

Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het complete overzicht van alle door de gemeente Rotterdam gehanteerde financiële kengetallen, inclusief toelichting, is terug te vinden in het onderdeel [Financiële kengetallen](#).

Verplichte financiële kengetallen o.g.v. BBV	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Netto schuldquote	56,3%	54,1%	59,0%	55,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	44,9%	47,3%	53,0%	49,1%
Solvabiliteitsratio	31,1%	30,8%	28,3%	30,7%
Structurele exploitatieruimte	3,6%	5,5%	1,1%	5,1%
Grondexploitatie	-4,5%	-4,5%	-5,9%	-4,1%
Belastingcapaciteit	99%	99%	103%	103%

Jaarrekening

Pagina 108

Jaarrekening

Dit onderdeel bevat de Jaarrekening volgens het BBV artikel 24 lid 3.

Grondslagen

Pagina 109

Grondslagen

[Algemene grondslagen](#)[Aanpassingen in hiërarchieën](#)[Waarderingsgrondslagen](#)[Grondslagen voor resultaatbepaling](#)
[Overige grondslagen](#)

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Aanpassingen in hiërarchieën

Activering Overhead

Met ingang van begrotingsjaar 2019 is de gemeente Rotterdam overgegaan van producten naar Rotterdamse taakvelden. De indeling van het overzicht van baten en lasten is in overeenstemming met de begroting 2019. Binnen het taakveld overhead is de geactiveerde overhead apart inzichtelijk gemaakt.

Inhuur en programmalasten

In 2018 is na onderzoek gebleken dat inhuurlasten op meer plekken worden vastgelegd en daarmee op dat moment niet alleen onder apparaatslasten werden gepresenteerd. Bij de Jaarstukken 2018 is dit hersteld en toegelicht in grondslagen en de Paragraaf Bedrijfsvoering. Op dat moment was de begroting 2019 al vastgesteld. De cijfers in de oorspronkelijke begroting zoals toentertijd vastgesteld en de gepresenteerde cijfers in de kolom "Oorspronkelijke begroting 2019" in de Jaarrekening 2019 sluiten op de categorieën Programmalasten en Apparaatslasten daardoor niet op elkaar aan. Het gaat hier om de programma's Maatschappelijke Ondersteuning (en onderliggende taakvelden Arbeidsparticipatie – Maatschappelijk en Inkomensregelingen), Volksgezondheid en zorg (en onderliggende taakvelden Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo en Volksgezondheid), Werk en inkomen

(en onderliggende taakvelden Arbeidsparticipatie – Werk en Begeleide participatie), in de Paragraaf Bedrijfsvoering en ten slotte in het overzicht baten en lasten Concern.

Waarderingsgrondslagen

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden verantwoord onder de immateriële vaste activa. Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd als zij voldoen aan de bepalingen van artikel 61 BBV. Waardering gebeurt tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De afschrijvingsduur is maximaal de afschrijvingstermijn (gebruiksduur) van het betreffende actief bij de derde.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden niet geactiveerd, met uitzondering van kosten voor toekomstige grondexploitaties.

De kosten voor toekomstige grondexploitaties worden gedurende 5 jaar geactiveerd. Als na het 5e jaar nog geen overgang naar een actieve grondexploitatie heeft plaatsgevonden worden de geactiveerde kosten uit het eerste jaar afgeschreven. Voor de voorbereidingskosten voor grondexploitaties geldt dat de plannen tot ontwikkeling van de grond hiervoor bestuurlijke instemming moeten hebben.

Materiële vaste activa met economisch nut

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Gronden waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen registratiewaarde gewaardeerd.

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

De overige investeringen met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Ontvangen specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Investeringen met een meerjarig economisch nut worden slechts geactiveerd als het bruto investeringsbedrag € 0,1 miljoen of meer bedraagt, ongeacht de levensduur van het actief.

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

De investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut niet zijnde gebiedsontwikkeling (bruggen, tunnels, wegen, viaducten, sluizen, monumenten, kunst, kademuren en glooiingen) zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs – of vervaardigingsprijs. Deze investeringen worden slechts geactiveerd als het niet als onderdeel van gebiedsontwikkeling is verworven of gesticht en als het bruto investeringsbedrag € 0,1 miljoen of meer bedraagt, ongeacht de levensduur van het actief. Investeringsbedrag in gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Investeringsbedrag in de openbare ruimte met maatschappelijk nut als onderdeel van gebiedsontwikkeling zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Deze investeringen worden geactiveerd als het investeringsbedrag ten minste € 5 miljoen bedraagt.

Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. De vervaardigingsprijs omvat ook een deel van de toerekenbare indirecte vervaardigingskosten en de rentekosten over het vervaardigingstijdvak die aan de geactiveerde investering toegerekend kunnen worden.

Overhead

De aan investeringen verbonden overheadkosten worden als onderdeel van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs opgenomen in de waardering van vaste activa en van bouwgronden in exploitatie.

Afschrijvingen

Slijtende investeringen worden afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. De afschrijving gebeurt op lineaire basis, met uitzondering van voor verhuur bestemde bedrijfsgebouwen.

De bedrijfsgebouwen die zijn bestemd voor de verhuur worden niet lineair maar annuïtair afgeschreven naar gelang de verwachte gebruiksduur met een maximum van 40 jaar. Hiervoor is gekozen vanaf 2010, zodat de huuropbrengsten gelijklopen met de kapitaallasten (afschrijving en rente). Op vastgoedobjecten en materiële vaste activa, die als onderdeel van gebiedsontwikkeling zijn vervaardigd kan (in het geval ze zijn samengesteld uit meerdere componenten) één gezamenlijk afschrijvingstermijn worden gehanteerd. Deze afschrijvingstermijn is niet langer dan de afschrijvingstermijn van de component met de langste afschrijvingstermijn.

Gehanteerde afschrijvingstermijnen in hoofdlijnen (in jaren)

Gebouwen	10 - 40
Infrastructuur	10 - 50
Installaties	5 - 20
Voer- en vaartuigen	5 - 30
Hulpmateriaal	5 - 15
Buitenruimte	5 - 30

Een nadere specificatie van de afschrijvingstermijnen staat in de afschrijvingstabel in de Verordening financiën Rotterdam 2013.

De afschrijving start in het jaar volgend op het jaar van ingebruikname. Voor de 'Vervoermiddelen' (leaseauto's) geldt dat direct bij ingebruikname afschrijving plaatsvindt. Dit houdt verband met het feit dat in de leasetermijnen (opbrengst) ook het afschrijvingsdeel is gedekt. Door deze systematiek zijn de afschrijvingskosten gelijk aan de dekking die in de leasetermijnen zit.

Voor software geldt een afschrijvingstermijn van vijf jaar. De concernbrede bedrijfsvoeringsystemen hebben echter een langere afschrijvingstermijn van tien jaar, omdat zij door hun complexiteit niet binnen een termijn van vijf jaar buiten gebruik zullen worden gesteld.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Indien er nog mogelijk waardeherstel kan optreden wordt de waarde gecorrigeerd middels een voorziening. Bij de waardering van de commerciële vastgoedportefeuille is het uitgangspunt dat de koper de grond in eigendom verkrijgt en daarom geen erfpacht van toepassing is.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Waar van toepassing is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van nv's en bv's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats.

Vlottende activa

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of lagere marktwaarde.

Bouwgronden in exploitatie

De 'Bouwgronden in exploitatie' zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, danwel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Voor bouwgronden in exploitatie met een looptijd langer dan 10 jaar zijn risico-beperkende maatregelen toegepast (op project- danwel portefeuilleniveau). Deze risico-beperkende maatregelen zijn:

- Per grondexploitatie is een actuele en goed onderbouwde raming van de uitgaven en inkomsten beschikbaar

- Investerings worden zoveel mogelijk afgestemd op het genereren van inkomsten ten einde het financieringsrisico te beperken
- Een realistisch, op de marktvraag afgestemd uitgifteprogramma (zowel qua planning als typologie); Door middel van de portefeuillesturing wordt tweemaal per jaar het in de portefeuille opgenomen uitgifteprogramma afgezet tegen de voorziene marktvraag (aantallen, fasering en typologie)
- Een adequate beheersing van de grondexploitatieportefeuille (zoals monitoring van marktontwikkelingen en periodieke confrontatie van opgenomen programma vs marktvraag op gebiedsniveau, dit mede op basis van provinciale kaders omtrent de programmering)
- De parameter 'opbrengstenstijging', waarmee de geraamde grondopbrengsten in de NCW-berekening geïndexeerd wordt, wordt na het 10e jaar verlaagd naar 0,0%. Met deze maatregel wordt voorzichtigheid in de financiële uitkomsten van de grondexploitatie betracht

De richtlijnen voor het nemen van winsten en verliezen uit de grondexploitaties zijn opgenomen in de grondslagen voor resultaatbepaling. Genomen resultaten zijn in de waardering verdisconteerd. Voor zover de verliesvoorziening leidt tot een negatieve stand van de activa, wordt dit surplus als creditpost onder de voorzieningen gepresenteerd.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van vorderingen verrekend.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene, bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat volgens het overzicht van baten en lasten. Van bestemmingsreserves die niet met juridisch onontkoombare verplichtingen zijn belast, valt het (restant)saldo van een bestemmingsreserve zonder voorafgaand raadsbesluit ten gunste van het 'resultaat na bestemming' vrij als:

- a. het doel waarvoor de bestemmingsreserve is gevormd vervalt; of
- b. gedurende drie jaren niets aan de bestemmingsreserve is onttrokken of toegevoegd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen of verwachte verliezen of risico's waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten op de balansdatum. Onder voorzieningen worden ook opgenomen de van derden

verkregen middelen die specifiek moeten worden besteed. Uitzondering hierop vormen de van Europese en Nederlandse overheidslichamen verkregen middelen. Deze worden gepresenteerd bij de 'Overlopende passiva overheidsmiddelen'.

De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De voorziening bouwgronden in exploitatie is echter tegen contante waarde gewaardeerd. Ook de pensioenverplichting voor wethouders is tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht vallen naar voortgang van de afkoopperiode vrij ten gunste van het resultaat. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Buiten balanstelling

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Renteswaps

De gemeente gaat derivaten aan om renterisico's af te dekken in overeenstemming met Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). De gemeente gaat alleen volledige effectieve hedges aan en op grond daarvan worden de derivaten verantwoord onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. De marktwaarde van de derivaten wordt bepaald als de contante waarde van alle vaste en verwachte variabele cashflows. Bij de berekening van de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van de relevante Interest Rate Swap curve.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Personeelslasten

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Algemene uitkering

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling.

Dividend

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Erfpacht

De vooruitontvangen afkoopsommen bij tijdelijk in erfpacht uitgegeven gronden vallen vrij ten gunste van het resultaat naar gelang de looptijd van het erfpachtcontract.

Resultaatsneming grondexploitatie

Winstneming op bouwgronden in exploitatie

Voor het bepalen van de tussentijdse winstnemingen hanteert de gemeente de Percentage of Completion methode, rekening houdend met onzekerheden in de projecten. De winstneming wordt hierbij bepaald op basis van de voortgang van de realisatie van de grondexploitatiebegroting. In individuele gevallen kan op basis van planspecifieke omstandigheden beargumenteerd worden afgeweken.

Als winstnemingsformule geldt: het percentage voortgang in de opbrengsten, vermenigvuldigd met het percentage in de voortgang in de kosten, vermenigvuldigd met de verwachte winst (gecorrigeerd voor onzekerheden).

Verliesneming op bouwgronden in exploitatie

Bij actieve grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat wordt een voorziening getroffen ter hoogte van dit negatieve verwachte resultaat. De voorziening is afzonderlijk zichtbaar onder de balanspost Voorraden /onderhanden werk. Indien de voorziening groter is dan de boekwaarde van de betreffende bouwgrond in exploitatie, is het restant van de voorziening aan de passiefzijde van de balans onder de voorzieningen

gepresenteerd Het voorzienbare verlies wordt bij afsluiten van het complex als gerealiseerd resultaat in de grondexploitatie verwerkt.

Parameters grondexploitaties

In de grondexploitaties wordt gerekend met langjarige gemiddelde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en renteontwikkelingen. Uitzonderingen op deze algemene lijn zijn de parameters in de grondexploitatie Nesselande. Deze wordt in de paragraaf Grondbeleid toegelicht.

Langjarige parameters	2019	2020 e.v.
Rente	1,35%	1,4%
Opbrengstenstijging	5%	2020 3%, 2021 2%, 2022-2029 1%, 2030 e.v. 0%
Kostenstijging	3%	2%
Disconteringsvoer	2%	2%

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft de berekeningswijze voor het rentepercentage voor.

Het te hanteren percentage is een gewogen gemiddelde rente over de gemeentelijke leningenportefeuille, berekend naar de verhouding vreemd vermogen versus totaal vermogen.

Voor de toekomstige jaren is de uitkomst van de berekening 1,40%. Het gerealiseerde percentage over 2019 bedraagt 1,35%.

De te hanteren discontovoet is, in overeenstemming met de voorschriften van de commissie BBV, gelijk aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Deze bedraagt 2,0%.

Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening doet het college van burgemeester en wethouders schattingen en veronderstellingen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. Dit gebeurt in overeenstemming met algemeen geldende grondslagen.

Overige grondslagen

Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)

Het CAK is verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo die het CAK int voor de gemeente. Op grond van de kadernota Rechtmatigheid melden wij: "Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke

verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.”

Balans

Pagina 110

Balans

De vaste activa bestaan uit de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa. De vlottende activa bestaan uit voorraden, debiteuren (uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar), liquide middelen en overlopende activa. De vaste passiva bestaat uit eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De vlottende passiva bestaan uit crediteuren (netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar) en overlopende passiva. In onderstaande tabel wordt in de kolom 31-12-2018 de cijfers voor resultaatbestemming getoond en in de kolom 1-1-2019 de cijfers na resultaatbestemming.

Overige onderdelen

VASTE ACTIVA	31-12-2018	1-1-2019	31-12-2019
Immateriële vaste activa			
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	22.959	22.959	36.190
Subtotaal Immateriële vaste activa	22.959	22.959	36.190
Materiële vaste activa			
Investerings met een economisch nut	1.965.952	1.965.952	1.968.132
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing kan worden geheven	141.233	141.233	163.483
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	429.148	429.148	511.904
Subtotaal Materiële vaste activa	2.536.333	2.536.333	2.643.519
Financiële vaste activa			
Kapitaalverstrekkings	381.036	381.036	396.588
Leningen	215.998	215.998	196.950
Overige langlopende leningen	20.657	20.657	13.443
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	750	750	0
Subtotaal Financiële vaste activa	618.441	618.441	606.981

TOTAAL VASTE ACTIVA	3.177.733	3.177.733	3.286.690

VLOTTENDE ACTIVA	31-12-2018	1-1-2019	31-12-2019
Voorraden	-148.986	-148.986	-116.117
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	335.014	335.014	304.616
Liquide middelen	2.716	2.716	14.501
Overlopende activa	147.659	147.659	145.350
Totaal vlottende activa	336.403	336.403	348.350

TOTAAL ACTIVA	3.514.136	3.514.136	3.635.040

BUITEN BALANSTELLING	31-12-2018	1-1-2019	31-12-2019
Niet uit balans blijvende rechten:			
Recht op claim BCF 2013 ter behoud van onderhoud en investeringen afd. BC	116	116	116
Recht op claim BCF 2013 re-integratie	0	0	1.975
Recht op claim BCF 2014 ter behoud van onderhoud en investeringen afd. BC	0	0	123
Recht op claim BCF 2014 re-integratie	0	0	2.068

VASTE PASSIVA	31-12-2018	1-1-2019	31-12-2019
Eigen vermogen			
Algemene reserve	179.980	184.288	175.834
Bestemmingsreserves	845.498	898.510	908.286
Gerealiseerde resultaat	57.320	0	31.284
Subtotaal Eigen vermogen	1.082.798	1.082.798	1.115.404

Voorzieningen	60.957	60.957	101.406
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	1.630.381	1.630.381	1.665.476
Subtotaal Voorzieningen en Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	1.691.338	1.691.338	1.766.882
Totaal vaste passiva	2.774.136	2.774.136	2.882.286

VLOTTENDE PASSIVA	31-12-2018	1-1-2019	31-12-2019
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	446.075	446.075	434.310
Overlopende passiva	293.925	293.925	318.444
Totaal vlottende passiva	740.000	740.000	752.754
TOTAAL PASSIVA	3.514.136	3.514.136	3.635.040

BUITEN BALANSTELLING	31-12-2018	1-1-2019	31-12-2019
Niet uit balans blijvende verplichtingen:			
Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Rotterdam	10.211.456	10.211.456	10.011.419
Garanties volkshuisvesting particulieren	40.691	40.691	36.714
Garanties ten behoeve van rechtspersonen	120.993	120.993	117.267
Indirecte garantstellingen uit hoofde van gemeenschappelijke regelingen	62.987	62.987	69.580

Overige onderdelen

[Kasstroomoverzicht](#)

[Gebeurtenissen na balansdatum](#)

Immateriële vaste activa

Pagina 111

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn niet-tastbare activa die over een langere periode van economische waarde zijn.

[Toelichting verloopstaat](#)

Immateriële vaste activa	31-12-2018	Vermeerdering	Afschrijving	31-12-2019
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	22.959	14.084	853	36.190
Totaal	22.959	14.084	853	36.190

Toelichting verloopstaat

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De bijdragen aan activa in eigendom van derden hebben betrekking op Hart van Zuid (Zwembad en Kunstenpand) en voorbereidingskosten voor (toekomstige) grondexploitaties.

De stand per 31-12-2018 betreft de boekwaarde van het in 2017 in gebruik genomen Zwembad Hart van Zuid.

Vermeerdering

Dit betreft kosten die gemaakt zijn voor het Kunstenpand Hart van Zuid € 13,4 mln en voorbereidingskosten voor (toekomstige) grondexploitaties € 644. Het Kunstenpand Hart van Zuid is nog niet in gebruik genomen. De oplevering zal plaatsvinden in 2020.

Afschrijving

Het bedrag van de afschrijving van € 853 heeft betrekking op Zwembad Hart van Zuid.

Materiële vaste activa

Pagina 112

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn de geactiveerde materiële tastbare bezittingen die de gemeente langdurig inzet voor de realisatie van beleidsdoelen en bedrijfsvoering. In onderstaande tabel wordt het verloop weergegeven per subcategorie en de totalen per hoofdcategorie. Onder de tabel is per subcategorie toegelicht waar de posten betrekking op hebben.

Toelichting verloopstaat

Materiële vaste activa	31-12- 2018	Correctie/ overboeking	Investering	Desinves- tering	Afschrijving	Bijdrage van derden	Duurzame waardevermin- dering	31-12- 2019
Investerings met een economisch nut:								
Gronden en terreinen	27.320	0	0	0	17	0	525	26.778
Gronden en terreinen in erfpacht	153.296	-207	12.325	9.705	0	0	0	155.709
Bedrijfsgebouwen	1.571.578	-16.647	0	3.541	48.216	0	90	1.503.084
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.219	0	0	0	476	0	0	743
Vervoermiddelen	86.986	0	32.528	3.184	23.014	0	0	93.316

Machines, apparaten en installaties	6.537	841	0	0	3.967	0	0	3.411
Overige materiële vaste activa	57.796	25.129	0	0	17.941	0	0	64.984
Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)	61.220	-40.729	99.616	0	0	0	0	120.107
Subtotaal investeringen met een economisch nut	1.965.952	-31.613	144.469	16.430	93.631	0	615	1.968.132
Investerings met een economisch nut met heffing:								
Gronden en terreinen	0	172	0	0	11	0		161
Bedrijfsgebouwen	0	8.903	0	0	432	12		8.459
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	110.784	49.085	0	0	4.203	29.184	0	126.482
Machines, apparaten en installaties	29.459	429	0	0	5.808	0	0	24.080
Overige materiële vaste activa	0	4.195	0	0	0	0	0	4.195
Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)	990	-53.641	52.876	0	0	119	0	106
Subtotaal investeringen met een economisch nut met heffing	141.233	9.143	52.876	0	10.454	29.315	0	163.483
Investerings in de openbare ruimten met een maatschappelijk nut:								
Gronden en Terreinen	16.879	4	0	0	586	62	0	16.235
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	245.262	52.541	0	0	11.887	14	0	285.902
Overige materiële vaste activa	27.289	15.234	0	0	5.746	0	0	36.777
Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)	139.718	-68.029	109.713	0	0	8.412	0	172.990
Subtotaal invest. in de openbare ruimten met een maatschappelijk nut	429.148	-250	109.713	0	18.219	8.488	0	511.904
Totaal materiële vaste activa	2.536.333	-22.720	307.058	16.430	122.304	37.803	615	2.643.519

Toelichting verloopstaat

Correctie/overboeking

In de kolom correctie/overboeking worden de overboekingen van de activa in aanbouw naar de diverse categorieën opgenomen (activeringen). Ook worden hier interne overboekingen van/naar andere balanscategorieën in vermeld. Het saldo van de kolom correctie/overboeking - € 22,7 mln betreft overboekingen naar Voorraad, waarvan een bedrag van - € 22,6 mln betrekking heeft op voor verkoop bestemde objecten en - € 169 op interne erfpachtmutaties.

Investerings met een economisch nut

Gronden en terreinen

De voorziening van het Schiekadeblok is verhoogd naar € 25,5 mln. De toevoeging 2019 aan deze voorziening bedraagt € 525 en is verantwoord onder Duurzame waardevermindering.

Gronden en terreinen in erfpacht

Tot en met december 2019 is voor € 12,3 mln grond uitgegeven in erfpacht, waarvan 4,3 mln niet-afkoop (canon) en 8 mln eeuwigdurend afkoop. De afschrijvingen voor verkopen erfpachtrecht gronduitgiften bedragen € 9,7 mln. Ook hebben er voor € 207 erfpachtmutaties plaatsgevonden naar bedrijfsgebouwen.

Bedrijfsgebouwen

Het saldo op Bedrijfsgebouwen in de kolom Correctie/overboeking - € 16,6 mln is als volgt opgebouwd:

- Activeringen € 14,6 mln
- Overboekingen naar de Voorraden - € 22,4 mln
- Overboekingen naar andere subcategorieën - € 8,8 mln

Tot en met december 2019 zijn de volgende relevante projecten geactiveerd:

- Renovatie Oscar Romeroschool € 2,8 mln
- Sportcomplex Olympia € 2,7 mln
- Verbouwing/aanpassing Bredestraat 312 € 2,3 mln

De desinvesteringen hebben betrekking op buitengebruikstellingen als gevolg van verkoop.

Naar aanleiding van de taxatie van 1/3 van de commerciële vastgoedportefeuille in 2018, heeft er nog een afwaardering van de bedrijfsgebouwen plaatsgevonden voor een totaalbedrag van € 90. Deze is verantwoord onder Duurzame waardevermindering. In 2019 zijn de brandstofverkooppunten getaxeerd met geen afwaarderingen als gevolg.

Vervoermiddelen

De vervoermiddelen betreffen voertuigen in eigen beheer. Het gaat om gemeentelijke voertuigen, waaronder afvalinzamelwagens en voertuigen voor externe klanten. De voertuigen worden na afloop van de leaseperiode vervangen. Er is een continue stroom van vervanging, wat maakt dat de balanswaarde nagenoeg constant is.

Overige materiële vaste activa

Tot en met december 2019 zijn voor de volgende kredieten geactiveerd:

- Vervangingsinvesteringen ICT € 8,1 mln
- Digitaliseringsagenda 2019 € 3,4 mln
- Doorontwikkeling Informatiemanagement voor Zorg, Welzijn en Jeugdhulp € 3 mln

Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)

Het eindsaldo van deze post betreft de materiële vaste activa (projecten) die nog niet in gebruik zijn genomen.

Bij ingebruikname worden de bedragen overgeheveld naar de activacategorie, waarop de investering betrekking heeft (kolom correctie/overboeking).

Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Bedrijfsgebouwen

Het saldo op Bedrijfsgebouwen € 8,9 mln heeft voor € 8,4 mln betrekking op overboekingen vanuit subcategorie economisch nut.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Tot en met december 2019 zijn de volgende relevante projecten geactiveerd:

- Rioolvervanging € 37,8 mln

- Verzamelproject Gemeentelijk Rioleringsplan 2019 € 9,4 mln

Onder bijdrage van derden is de onttrekking aan de voorziening rioolvervanging van € 29,2 mln verantwoord.

Overige materiële vaste activa

Het bedrag € 4,2 mln betreft de volgende twee activeringen:

- Containerisatie € 2,9 mln
- Natuurbegraven begraafplaats Hofwijk € 1,3 mln

Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)

Het eindsaldo van deze post betreft de materiële vaste activa (projecten) die nog niet in gebruik zijn genomen.

Bij ingebruikname worden de bedragen overgeheveld naar de activacategorie, waarop de investering betrekking heeft (kolom correctie/overboeking).

Investerings in de openbare ruimten met een maatschappelijk nut

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Tot en met december 2019 zijn de volgende relevante projecten geactiveerd:

- Deelactivering realisatie nieuwe Coolsingel € 21,5 mln
- Jaaractivering Wegen € 20,2 mln
- Grote Wijnbrug € 4,6 mln

Overige materiële vaste activa

De activeringen tot en met december 2019 hebben voornamelijk betrekking op de volgende kredieten:

- Vervanging Verkeersregelinstallaties 2018 € 6,2 mln
- Bomen en overig groen € 2,4 mln

Materiële vaste activa in uitvoering (projecten)

Het eindsaldo van deze post betreft de materiële vaste activa (projecten) die nog niet in gebruik zijn genomen.

Bij ingebruikname worden de bedragen overgeheveld naar de activacategorie, waarop de investering betrekking heeft (kolom correctie/overboeking).

Het bedrag onder bijdrage van derden van € 8,4 mln heeft voor € 4,8 mln betrekking op bijdragen H-6 weg Hoek van Holland.

Financiële vaste activa

Pagina 113

Financiële vaste activa

De Financiële vaste activa geeft inzage in de kapitaalverstrekkingen, de leningen en de overige financiële vaste activa.

Toelichting verloopstaat

	31-12- 2018	Vermeerdering	Verminderen en aflossingen	Buitengewone waardevermindering	31-12- 2019
Correctie					
Kapitaalverstrekkingen aan:					
Deelnemingen	370.338	0	16.135	0	386.473
Overige verbonden partijen	10.698	0	0	583	10.115
Totaal kapitaalverstrekkingen	381.036	0	16.135	583	396.588
Leningen aan:					
Woningbouwcorporaties	137.447	0	0	9.248	128.199
Deelnemingen	67.650	0	0	8.800	58.850
Overige verbonden partijen	10.901	0	0	1.000	9.901
Totaal leningen	215.998	0	0	19.048	196.950
Overige financiële vaste activa:					
Overige langlopende leningen	20.657	0	2.482	9.489	13.443
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van	750	0	0	750	0

Totaal overige financiële vaste activa	21.407	0	2.482	10.239	207	13.443

Totaal financiële vaste activa	618.441	0	18.617	29.870	207	606.981

Toelichting verloopstaat

Kapitaalverstrekkingen

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Het beginsaldo betreft voornamelijk de kapitaalverstrekkingen aan het Havenbedrijf Rotterdam NV van € 327,1 mln en aan het Warmtebedrijf Exploitatie NV van € 26,9 mln. In 2019 heeft een kapitaalstorting plaatsgevonden aan Rotterdamse Elektrische Tram (RET) van € 7,5 mln. Deze kapitaalstorting is onderdeel van een afspraak tussen Metropoolregio Rotterdam Den Haag, RET en de gemeente Rotterdam over de verdeling van de financiële consequenties van de vertraagde oplevering van de Hoekse Lijn. In juni 2019 is een lening van € 7,9 mln aan Stadion Feijenoord NV omgezet in aandelenkapitaal. Het aandelenkapitaal van NV Stadsherstel Historisch Rotterdam is uitgebreid met € 400 voor de aankoop van een tweetal historische panden van de gemeente

Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen

Dit zijn kapitaalverstrekkingen aan voormalige gemeentelijke instellingen. Per 1 januari 2019 was de boekwaarde € 10,7 mln. In 2019 is hierop € 583 afgeschreven.

Leningen

Leningen aan woningcorporaties

Tot begin jaren '90 heeft de gemeente Rotterdam leningen verstrekt aan de woningcorporaties voor de bouw en renovatie van woningen. Voor deze leningen betalen de woningcorporaties jaarlijks rente en aflossing. In 2019 is een bedrag van € 9,2 mln afgelost.

Leningen aan deelnemingen

Per 1 januari 2007 is de RET verzelfstandigd. Na de verzelfstandiging is de gemeente Rotterdam de RET blijven financieren tot de Metropoolregio Rotterdam Den Haag het grootste deel van de portefeuille overnam in 2017 en 2018. Er resteren nu nog enkele leningen aan RET Infrastructuur BV en RET Railgebonden voertuigen BV. In 2019 is hierop een bedrag van € 8,5 miljoen afgelost.

Leningen aan overige verbonden partijen

Dit betreft verstrekte leningen aan het Nationaal Restauratie Fonds (€ 3,9 mln) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (€ 6,0 mln).

Overige financiële vaste activa

Overige langlopende leningen

Sinds 2016 is een lening aan Cambridge Innovation Center (CIC) verstrekt. Op deze lening is, in lijn met de lening overeenkomst, de in 2019 opgelopen rente (€ 300) toegevoegd aan de hoofdsom. Daarnaast is er voor € 1,3 mln door de Krediet Bank Rotterdam (KBR) aan nieuwe leningen verstrekt aan cliënten in de schuldhelpverlening.

De reguliere waardevermindering bestaat uit het saldo van aflossingen op diverse leningen. Dit zijn leningen aan sportverenigingen en kunst- en welzijnsorganisaties om investeringen te kunnen financieren, maar ook leningen voor economische ontwikkeling. In 2019 is voor € 473 op deze leningen afgelost. Daarnaast is de in 1994 verstrekte lening aan Stadion Feijenoord NV omgezet in aandelenkapitaal (€ 7,9 mln). Op lopende leningen die verstrekt zijn door de KBR is in 2019 voor € 1 mln afgelost. De lening verstrekt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) is € 63 afgenomen.

Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer

Dit had betrekking op de voorfinanciering van subsidiegelden aan het Warmtebedrijf. Deze voorfinanciering is terugontvangen via gelden van het programma Bestaand Rotterdams Gebied Leefbaarheidsprojecten (BRG) en is in 2019 afgelopen.

Vorraden

De voorraden bestaan uit aanwezige materialen, grondexploitaties en handelsgoederen. Onder de tabel zijn de onderdelen nader toegelicht. Tevens is hier een toelichting gegeven op de geraamde kosten, opbrengsten en eindresultaat van de bouwgronden in exploitatie.

Toelichting verloopstaat

Vorraden	31-12- 2018	Correctie / overboeking	Rente	Investering	Desinvestering	Niet Gemeentelijke bijdrage	Genomen resultaat/ mutatie voorziening	31-12- 2019
Grond- en hulpstoffen								
Grond- en hulpstoffen	4.597	0	0	1.086	0	0	0	5.683
Subtotaal grond- en hulpstoffen	4.597	0	0	1.086	0	0	0	5.683
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie								
Bouwgronden in exploitatie	-109.581	169	-1.913	45.041	84.662	3.144	32.408	-121.682
Voorziening BIE	-46.862	30.377	-633	0	0	0	-6.127	-23.245
Subtotaal onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-156.443	30.546	-2.546	45.041	84.662	3.144	26.281	-144.927
Gereed product en handelsgoederen								
Gereed product en handelsgoederen	2.860	22.551	0	2.555	3.365	0	0	24.601
Voorziening handelsgoederen	0	0	0	0	0	0	-1.474	-1.474
Subtotaal gereed product en handelsgoederen	2.860	22.551	0	2.555	3.365	0	-1.474	23.127
Totaal voorraden	-148.986	53.097	-2.546	48.682	88.027	3.144	24.807	-116.117

Toelichting verloopstaat

Grond- en hulpstoffen

Tot de grond- en hulpstoffen behoren de magazijnen Materiaalvoorziening, Schone Stad, Zuidlaardermeer, Vervoer en Materieel en de kwekerij Bomen en Planten.

Bouwgronden in exploitatie

Grondexploitaties zijn gronden die worden omgevormd van in bezit zijnde grond met eventuele opstallen tot bouwrijpe grond. Het doel is om deze grond (opnieuw) te bebouwen. Deze grondexploitaties en de voorziening daarop maken deel uit van het programma Stedelijke Inrichting, taakveld 8.2 Grondexploitaties.

Correctie/Overboeking

De correctie/overboeking (€ 169) betreft met name een correctie op het project Schieveen.

Rente

De rente op de bouwgronden in exploitatie van - € 1,9 mln wordt, conform het Besluit Ruimtelijke Ordening (BRO), verantwoord onder onderhanden werk

Investering

De investeringen in de bouwgronden in exploitatie van € 45 mln bestaan voor € 7,4 mln uit verwervingskosten, € 23,2 mln kosten voor het bouw- en woonrijpmaken, € 17 mln voor de kosten voor ureninzet, -€ 5,5 mln voor overige verrekeningen (o.a. interne uitgiften) en € 2,9 mln voor overige kosten.

Desinvestering

De desinvesteringen van € 84,7 mln bestaan uit de uitgiften van bouwrijpe en/of woonrijpe grond. De grond wordt uitgegeven in volle eigendom of in erfpacht. De grootste gronduitgiften hebben plaatsgevonden in Nesselande € 17,0 mln Loyd Pier voor € 13,3 mln, Havenkwartier € 13,0 mln en Noordelijk Niertje € 9,6 mln, Het restant is verdeeld over een meerdere projecten en heeft betrekking op gronduitgiften kleiner dan € 5 mln.

Niet-gemeentelijke bijdrage

De niet-gemeentelijke bijdragen van € 3,1 mln bestaan voor € 2,4 mln uit ontvangen subsidies, voor € 400 uit investeringsbijdragen en voor € 300 uit overige opbrengsten.

Genomen resultaat/mutatie voorziening

Het genomen resultaat van € 32,4 mln bestaat uit tussentijdse winstnemingen op de actieve bouwgronden in exploitatie en winst- en verliesnemingen op de gereed gemelde bouwgronden in exploitatie. In de toelichting op het programma Ruimtelijke Ontwikkeling worden de resultaatnemingen nader gespecificeerd.

De ramingen van de nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten in de grondexploitaties zijn gebaseerd op de inzichten ultimo 2019 en de daarbij behorende inschatting van de uitgangspunten, de parameters en de risico's. Uiteraard is deze inschatting omgeven door onzekerheden en wordt deze periodiek herzien, waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Afhankelijk van de marktomstandigheden zijn er onzekerheden voor de geraamde afzetmogelijkheden voor woning- en werklocaties en voor de mogelijke uitkomsten daarvan. De geraamde nog te maken kosten bedragen € 461 mln (nominaal). Deze raming is onder te verdelen in geraamde kosten voor bouw- en woonrijp maken € 300 mln, apparaat € 51 mln, verwervingen € 34 mln en overige kosten € 76 mln. De geraamde opbrengsten bedragen € 516 mln. Deze raming is onder te verdelen in geraamde opbrengsten voor gronduitgiften € 484 mln, subsidies € 13 mln en overige opbrengsten € 19 mln. Het verwachte eindresultaat (Netto Contante Waarde (NCW)) van alle projecten (positieve en negatieve resultaten) bedraagt € 209,9 mln.

In de paragraaf Grondbeleid zijn de uitgangspunten, parameters, risico's etc. nader uitgewerkt.

Voorzieningen BIE	31-12-2018	Correctie /overboeking	rente	Genomen resultaat / mutatie voorziening	31-12-2019
Voorziening negatieve GU-plannen	-46.862	26.435	-633	-2.185	-23.245
Totaal voorzieningen BIE	-46.862	26.435	-633	-2.185	-23.245

Voorziening negatieve GU-plannen

Voor de bouwgronden in exploitatie met een negatieve netto contante waarde is een verliesvoorziening getroffen. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd. Per 31 december 2019 bedraagt de verliesvoorziening - € 53,6 mln. Conform de BBV mag maximaal de boekwaarde van het onderhanden werk van de betreffende grondexploitaties als een waarde correctie op de post bouwgronden in exploitatie worden gepresenteerd. In het geval dat de te treffen voorziening hoger is dan de boekwaarde, wordt het restant gepresenteerd aan de passiva zijde van de balans onder de voorzieningen. Op basis van de boekwaarden van de negatieve grondexploitaties wordt € 23,2 mln als waarde correctie op de bouwgronden in exploitatie (eindstand 31.12.2019) gepresenteerd en € 30,3 mln (in de tabel opgenomen als correctie/overboeking) onder de voorzieningen.

Gereed product en handelsgoederen

Deze post betreft projectmatig aangekochte woningen voor het Nationaal Plan Rotterdam Zuid (NPRZ) en de historische kosten van een (bouw)locatie binnen het plangebied van het project Parkstad voor een totaalbedrag van € 5,4 mln. De correctie/overboeking kolom bevat de overboeking van panden vanuit de MVA voor een bedrag van € 23,1 mln. Desinvestering van € 3,3 mln betreft de verkoop van panden. Voor deze overgeboekte panden is een bedrag van € 1,5 mln voorzien voor prijswijziging door marktontwikkelingen.

Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar

Pagina 115

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

In onderstaande tabel zijn de kortlopende vorderingen weergegeven volgens de voorgeschreven onderverdeling naar vorderingen op overheidslichamen, rekening-courant verhoudingen en overige vorderingen. De posten zijn onder de tabel afzonderlijk toegelicht, waarbij de overige vorderingen nog verder zijn gespecificeerd.

Toelichting verloopstaat

Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar	31-12-2018	Nominaal bedrag	Voorziening oninbaarheid	31-12-2019
Vorderingen op openbare lichamen	177.092	155.949		155.949
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	12.206	12.603		12.603
Overige vorderingen	145.716	254.523	118.459	136.064
Totaal uitzettingen	335.014	423.075	118.459	304.616

Toelichting verloopstaat

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen bestaan voor het grootste gedeelte uit een vordering van € 142,3 mln op het BTW- compensatiefonds. Het restant van € 13,6 mln heeft met name betrekking op ministeries, provincies, gemeenten en waterschappen.

Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen

De post rekening-courant verhoudingen met niet financiële instellingen heeft voor € 4,4 mln betrekking op het NRF (Nationaal Restauratiefonds), en voor € 8,2 mln op het SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten).

Onder de balanspost overige vorderingen is een grote verscheidenheid aan vorderingen opgenomen, waarvan onderstaand de grootste posten (na aftrek voorziening dubieuze debiteuren) worden toegelicht.

Overige vorderingen	31-12-2018	31-12-2019
Bijstandsvorderingen	37.125	39.443
Belastingaanslagen	38.277	36.589
Huren en exploitatiekosten	26.901	7.983

Parkeren	6.754	7.560
Grondzaken	3.060	7.422
Vergunningen en Toezicht	6.771	5.442
Overige vorderingen kleiner dan € 5 mln	26.828	31.625
Totaal	145.716	136.064

Bijstandsvorderingen

De vorderingen bedragen totaal € 126,3 mln waarvan € 86,9 mln als oninbaar is voorzien.

Belastingaanslagen

Opgelegde gemeentelijke belastingaanslagen van € 48,4 verminderd met de voorziening die is gevormd van € 11,8 voor oninbaarheid.

Huren en exploitatiekosten

Binnen de gemeente Rotterdam zijn vastgoed objecten in beheer die verhuurd of verkocht worden aan diverse partijen. De mutatie ten opzichte van 2018 wordt met name veroorzaakt doordat in deze post eind 2018 nog een bedrag van € 17,9 mln voor het Collectiegebouw was opgenomen.

Parkeren

Het betreft hier door de gemeente Rotterdam opgelegde parkeerboetes en uitgegeven abonnementen, bezoekerspassen en vergunningen. Het gepresenteerde bedrag is verminderd met de voorziening voor oninbaarheid van € 7,0 mln

Grondzaken:

Het betreft hier de verkoop van grondpercelen. De mutatie ten opzichte van 2018 wordt veroorzaakt doordat eind 2019 nog een factuur van € 6,7 mln is verzonden.

Vergunningen en Toezicht:

Het betreft hier vergunningen vanuit Bouw en Woningtoezicht (BWT). Het gepresenteerde bedrag is verminderd met de voorziening voor oninbaarheid € 3,5 mln

Overige vorderingen kleiner dan € 5 mln:

De overige vorderingen zijn niet toe te rekenen aan een specifieke soort vordering, maar wel te categoriseren naar taakvelden. De grootste taakvelden hebben een aandeel van € 14,9 mln in het saldo. Afval – Grondstoffen € 4,8 mln, Beheer overige gebouwen en gronden € 4,1 mln, Arbeidsparticipatie – Werk en Begeleide participatie € 3,2 mln, Wonen en bouwen € 1 mln, Vervoer & Materieel € 1 mln en Maatwerkdienstverlening 18- € 800.

Voorziening oninbaarheid:

Deze voorziening is getroffen op basis van de vastgestelde kaders inzake dubieuze debiteuren.

Liquide middelen

Pagina 116

Liquide middelen

Onder liquide middelen vallen de bank- en kasgelden van het concern.

Liquide middelen	31-12-2018	31-12-2019
Bank	2.476	14.308
Kas	240	193
Totaal liquide middelen	2.716	14.501

Overlopende activa

Pagina 117

Overlopende activa

In onderstaande tabellen zijn de nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen opgenomen. Deze zijn volgens de voorschriften onderverdeeld in de categorieën overheidslichamen en overige bedrijven of instellingen. Beide categorieën zijn in deze paragraaf verder gespecificeerd en nader toegelicht.

	2018	2019
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.	16.366	25.510
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	131.293	119.840
Totaal overlopende activa	147.659	145.350

Verdeling van te ontvangen bedragen van overheidslichamen naar herkomst:

Verdeling overheidslichamen naar herkomst	31-12-2018	Correctie/ overboeking	Toevoeging	Vrijgevallen bedragen	31-12-2019
Overige Nederlandse overheidslichamen	2.086	-565	4.392	2.683	3.230
Europese overheidslichamen	609	-328	235	504	12
Het Rijk	13.671	-2.480	18.524	7.447	22.268
Totaal	16.366	-3.373	23.151	10.634	25.510

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotbedragen op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:

Regeling	31-12-2018	Correctie/ overboeking	Toevoeging	Vrijgevallen bedragen	31-12-2019	Categorie
Subsidie ESF aanvragen	11.412	0	9.127	5.230	15.309	Rijk
IBS Rijk Nota Ruimte project Stadshavens Rotterdam	0	-2.438	7.311	0	4.873	Rijk
Bommenregeling	2.070	0	2.086	2.070	2.086	Rijk
IBS Provincie Zuid-Holland Verlenging Hoekse Lijn	0	0	1.847	0	1.847	Overige
Subsidieverordening Verkeer en Vervoer 2012	1.083	-1	1.927	2.192	817	Overige
IBS Waterschap Hollandse Delta Aanleg Blauwe Verbinding - Tracédeel Heulweg, fase 2	0	301	0	0	301	Overige
Interreg 2 Zeeën 2014-2020	0	206	157	255	108	Overige
Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2015	16	0	260	202	74	Overige
Subsidieregeling cofinanciering EFRO	0	-46	89	0	43	Overige
Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland	0	0	38	0	38	Overige
URBACT III	73	0	235	296	12	EU

Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland	0	-38	60	20	2	Overige
Algemene Subsidieverordening Waddenfonds 2017	0	0	14	14	0	Overige
Pilot beginnen binnen (Ministerie Van Veiligheid)	147	0	0	147	0	Rijk
LIFE+	208	0	0	208	0	EU
Rijkssubsidiering instandhouding monumenten (BRIM)	42	-42	0	0	0	Rijk
Interreg 2 Seas Mers Zeeën 2014-2020	328	-328	0	0	0	EU
Hoekse Lijn	987	-987	0	0	0	Overige
Totaal activa mede overheden	16.366	-3.373	23.151	10.634	25.510	

Correctie / Overboeking

De kolom correctie/overboeking heeft betrekking op overboekingen tussen overlopende activa en passiva medeoverheden, al naar gelang de debet- of creditstand per 31 december van de betreffende regeling.

Daarnaast worden jaarlijks de benamingen van de regelingen en de categorie beoordeeld. Indien (een deel van) het saldo van een regeling onder een nieuwe naam wordt gepresenteerd, is middels de correctie/overboeking kolom het saldo overgeboekt.

Toevoegingen / Vrijgevallen bedragen

In de tabel medeoverheden zijn de toevoegingen de door de verstrekker uitgekeerde bedragen. De vrijgevallen bedragen zijn de geboekte opbrengsten, berekend door de werkelijke kosten te vergelijken met de voorwaarden uit de toekenning. Per saldo zijn de uitgaven hoger dan de reeds van subsidieverstrekkers ontvangen bedragen. Daarom zijn deze regelingen aan de activakant gepresenteerd. Hieronder volgt het doel van de regelingen met in de stand per 31 december 2019 en/of in de kolommen correctie/overboeking, toevoegingen en vrijgevallen bedragen een bedrag dat boven het drempelbedrag van € 875 ligt.

Subsidie ESF aanvragen

Het betreft hier subsidieaanvragen uit het Europees Sociaal Fonds (ESF) voor geïntegreerde territoriale investeringen in wijken waarin achterstanden zijn en voor het verbeteren van de werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

IBS Rijk Nota Ruimte project Stadshavens Rotterdam

Naar aanleiding van een verzoek van de gemeente Rotterdam verstrekt het Ministerie van Volksgezondheid Ruimtelijke Ordening en Milieu een eenmalige subsidie voor de projecten Climate Campus. RDM-terrein, Kwaliteitsimpuls Rondje Rijnhaven en Entree Sluisjesdijk/Waalhaven Boulevard.

Bommenregeling

Bijdrage van het Rijk voor de opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog in het kader van de openbare orde en veiligheid. De vergoeding loopt via het gemeentefonds.

IBS Provincie Zuid-Holland Verlenging Hoekse Lijn

In het metro tracé naar Hoek van Holland wordt de doortrekking naar Hoek van Holland Strand gerealiseerd.

Subsidieverordening Verkeer en Vervoer 2012

Op grond van de Subsidieverordening Verkeer en Vervoer 2012 kan subsidie worden verstrekt voor de uitvoering van verkeers- en vervoersbeleid.

Vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	31-12-2018	31-12-2019
Vooruitbetaalde bedragen	34.908	26.652
Nog te ontvangen bedragen	96.385	93.188
Totaal vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	131.293	119.840

Vooruitbetaalde bedragen	31-12-2018	31-12-2019
Vooruitbetaalde ICT kosten	12.694	10.720
Vooruitbetaalde huren en servicekosten	5.296	6.128
Wigo4IT	5.851	0
Overige vooruitbetaalde bedragen < € 5 mln	11.067	9.804
Totaal vooruitbetaalde bedragen	34.908	26.652

Vooruitbetaalde ICT kosten

Deze kosten hebben betrekking op onderhoud, service en licenties over de jaren 2020 tot en met 2022.

Vooruitbetaalde huren en servicekosten

Een voorschot voor de onderhoudskosten van het Timmerhuis van € 0,8 mln loopt in de komende jaren af. Het restant saldo van € 5,3 mln betreft vooruitbetaalde kosten die allemaal betrekking hebben op 2020.

Overige vooruitbetaalde bedragen

Van dit bedrag heeft het grootste gedeelte betrekking op doorontwikkeling informatie voorziening € 3,8 mln en subsidie RIF010 voor een bedrag van € 2,3 mln Voor een BTW herziening niet economische activiteiten is een bedrag van € 1,8 mln opgenomen. Restsaldo van € 1,9 mln bevat diverse kleinere posten.

Nog te ontvangen bedragen	31-12-2018	31-12-2019
Gemeentebelastingen	37.179	27.666
Wabo Leges	9.020	16.872
Pintransacties Parkeren	7.573	8.740
Projectensaldi	4.963	5.936
Te ontvangen rente en aflossing	5.156	5.114
Overige nog te ontvangen bedragen < € 5 mln	32.494	28.860
Totaal nog te ontvangen bedragen	96.385	93.188

Gemeentebelastingen

Deze post is ultimo 2019 opgenomen voor de nog op te leggen aanslagen. Het aandeel Onroerende Zaakbelasting (OZB) omvatte per 31 december 2019 € 14,5 mln Precario € 6,1 mln Reclame en Logies € 5,1 mln en het restant van € 2 mln betreft Afvalstoffenheffing en Rioolheffing.

Wabo leges

Het betreft hier nog te factureren leges op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Mutatie betreft afwikkeling 2019 en opboeking nieuwe posten 2020.

Pintransacties Parkeren

Het saldo heeft betrekking op individuele pintransacties Parkeren. Deze worden begin 2020 door de banken afgerekend.

Projectensaldi

Dit zijn presentatiewijzigingen in verband met herrubricering (reclassificatie) van projecten met een creditsaldo naar de overlopende activa.

Te ontvangen rente en aflossing

Bestaat uit overlopende rente van de vervaldatum van leningen tot ultimo 2019 en rente en aflossing van leningen met een vervaldatum van 31 december 2019 die begin 2020 zullen worden verrekend.

Overige nog te ontvangen bedragen < € 5 mln

Grootste posten hebben betrekking op Vastgoed en Erfpacht € 3,4 mln, Sportbedrijf € 2,8 mln*, nog te verdelen kosten crediteuren over 2019 € 2,7 mln, dividendbelasting € 2,2 mln, energiekosten € 2,2 mln, Liquidatie Beurs € 2 mln, Randstadrail € 2 mln, bij de fiscus terug te vorderen BTW € 1,9 mln, Vervoer en Materieel € 1,6 mln, salarisgerelateerde posten € 1,2 mln, Vastgoed en Erfpacht € 1,1 mln, WABO leges 2018 € 1 mln, zorginstellingen € 1 mln Rest nog € 4,8 mln voor diverse kleinere posten.

*) De gemeente heeft op basis van de berichtgeving van het Sportbedrijf Rotterdam B.V. de inschatting gemaakt dat het sportbedrijf winst beoogt en dat de Btw die drukt op de gemeentelijke kosten die aan het sportbedrijf in rekening wordt gebracht, terugvorderbaar is. Het sportbedrijf is hierover in gesprek met de Belastingdienst. De gemeente wacht nadere berichtgeving af.

Eigen vermogen

Pagina 118

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het resultaat.

.Eigen vermogen	31-12-2018	Mutatie	1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	31-12-2019
Algemene reserve	179.980	4.308	184.288	0	8.454	0	175.834
Bestemmingsreserves	845.498	53.012	898.510	200.333	105.693	84.864	908.286
Gerealiseerde resultaat	57.320	-57.320	0	31.284	0	0	31.284
Totaal	1.082.798	0	1.082.798	231.617	114.147	84.864	1.115.404

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld als buffer voor tegenvallers. Het betreft de vrij aanwendbare middelen die de gemeente inzet wanneer zich onvoorziene financiële risico's voordoen. De algemene reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Het totale overzicht van de weerstandscapaciteit is opgenomen bij [weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) in het hoofdstuk Financiën.

Gerealiseerde resultaat

Het saldo op 1-1-2019 betreft het gerealiseerde resultaat over het boekjaar 2018. De resultaat bestemming is medio 2019 door de Raad bepaald en verdeeld over de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Het saldo op 31-12-2019 betreft het gerealiseerde resultaat over het boekjaar 2019 en zal in 2020 verdeeld worden over de algemene en bestemmingsreserves.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waar aan de gemeenteraad een specifieke bestemming heeft gegeven. De toevoegingen en onttrekkingen zijn geoorloofd voor zover de raad hiertoe heeft besloten. Onttrekkingen aan bestemmingsreserves zijn uitsluitend toegestaan wanneer dit past binnen het specifieke doel van de reserve. Navigeer hier naar een nadere specificatie van de [bestemmingsreserves](#).

Bestemmingsreserves	31-12-2018	Mutatie	1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	31-12-2019
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	492.611	5.960	498.571	57.762	27.962	31.511	496.860
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	74.268	545	74.813	16.866	6.720	0	84.959
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	63.512	10.000	73.512	20.000	15.299	0	78.213
Kredietrisicoreserve	70.932	-1.724	69.208	726	0	0	69.934
Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp	5.000	3.499	8.499	42.933	17.287	0	34.145
Bestemmingsreserve Bodem	0	0	0	39.139	5.056	0	34.083
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	28.565	0	28.565	0	2.062	8.476	18.027
Bestemmingsreserve Regio Deal Onderwijs	0	14.000	14.000	0	0	0	14.000
Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds	29.584	16.745	46.329	0	2.233	30.533	13.563
Bestemmingsreserve Stedelijk Bereikbaarheid (Waaronder Maastunnel)	11.168	0	11.168	7.265	6.914	0	11.519
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	4.247	0	4.247	900	0	0	5.147
Bestemmingsreserve Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen	3.486	390	3.876	2.400	1.596	0	4.680

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	16.142	0	16.142	1.423	4.934	8.000	4.631
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	6.345	2.049	0	4.296
Bestemmingsreserve Actieplan Lucht kwaliteit	3.594	0	3.594	0	631	0	2.963
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	4.285	0	4.285	0	1.487	0	2.798
Bestemmingsreserve Onderhoud Lease (v/h ROB Intern)	2.740	0	2.740	0	0	0	2.740
Bestemmingsreserve Groot Onderhoud (MJOP)	3.130	0	3.130	90	700	0	2.520
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	0	0	0	2.450	0	0	2.450
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	2.253	0	2.253	0	0	0	2.253
Bestemmingsreserve Sport Gebieden	1.946	0	1.946	0	0	0	1.946
Bestemmingsreserve Harmonisatie VVE	1.500	0	1.500	0	0	0	1.500
Bestemmingsreserve Funderingen	984	501	1.485	0	100	0	1.385
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese Subsidies	1.527	0	1.527	0	300	0	1.227
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.213	0	1.213	0	0	0	1.213
Bestemmingsreserve Friciekosten op afstand zetten LCC's	1.222	0	1.222	0	274	0	948
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	825	0	825	0	40	0	785
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	755	0	755	0	125	0	630
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag Sportaccommodaties	0	950	950	0	365	0	585
Bestemmingsreserve Bouw Nieuw Dierenasiel	0	0	0	575	0	0	575
Bestemmingsreserve Luchtsingel	581	0	581	0	45	0	536
Bestemmingsreserve Werklocaties	496	0	496	0	0	0	496
Bestemmingsreserve Zomerakkoord	495	0	495	0	0	0	495
Bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven en techniek	488	0	488	0	0	0	488
Bestemmingsreserve Economie Gebieden	424	0	424	0	0	0	424
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie Gebieden	651	0	651	0	228	0	423
Bestemmingsreserve B&W Fonds	393	0	393	0	0	0	393
Bestemmingsreserve Informatiebeveiliging	941	0	941	0	551	0	390
Bestemmingsreserve Spaarsaldo Participatiebudget	372	0	372	0	0	0	372
Bestemmingsreserve Citylab	695	688	1.383	0	1.023	19	341
Bestemmingsreserve Vastgoed Gebieden	690	0	690	0	349	0	341
Bestemmingsreserve Leertijduitbreiding	342	0	342	0	41	0	301

Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag Dossier	366	0	366	0	81	0	285
Bestemmingsreserve Scoren met Energie	0	260	260	0	0	0	260
Bestemmingsreserve Verbouwing Wereldmuseum	495	0	495	0	250	0	245
Bestemmingsreserve Infrastructuur	5.259	0	5.259	0	29	5.000	230
Bestemmingsreserve RCP Groene Daken	232	0	232	0	20	0	212
Egalisatiereserve Rekenkamer	205	0	205	0	0	0	205
Bestemmingsreserve Masterplan Dienstverlening	302	0	302	0	100	0	202
Bestemmingsreserve Vervoer over Water	319	0	319	0	133	0	186
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	142	0	142	75	0	0	217
Egalisatiereserve Ombudsman	114	0	114	0	0	0	114
Bestemmingsreserve Commissiereizen	55	0	55	55	0	0	110
Bestemmingsreserve Oranjabonnepolder	202	0	202	0	101	0	101
Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	858	0	858	0	760	0	98
Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	73	0	73	0	0	0	73
Bestemmingsreserve Kunstwerk Bospolder	0	350	350	0	280	0	70
Bestemmingsreserve Kansrijke Wijken	244	0	244	0	195	0	49
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling	34	0	34	0	0	0	34
Egalisatiereserve Ombudsman Derdengelden	20	0	20	0	0	0	20
Bestemmingsreserve Taaleis	997	0	997	0	997	0	0
Bestemmingsreserve Verkiezingen	1.529	0	1.529	1.329	2.858	0	0
Bestemmingsreserve Frictiekosten CNI	0	600	600	0	600	0	0
Bestemmingsreserve Stelselwijziging Afschrijving Vastgoed	215	0	215	0	215	0	0
Bestemmingsreserve Frictiekosten BMR 14+ Griffie	64	0	64	0	0	64	0
Bestemmingsreserve Gebiedscommissies Gebieden	47	0	47	0	47	0	0
Bestemmingsreserve Nachtmetro	0	248	248	0	248	0	0
Bestemmingsreserve Parkeren Gebieden	30	0	30	0	30	0	0
Bestemmingsreserve Taaleis Tegenprestatie	200	0	200	0	200	0	0
Bestemmingsreserve Krimp (motie 31)	194	0	194	0	0	194	0
Bestemmingsreserve Innovatie & Digitalisering	112	0	112	0	0	112	0
Bestemmingsreserve Inrichting Buitenruimte Gebieden	1.133	0	1.133	0	178	955	0

Toelichting

Hieronder volgt een toelichting van de bestemmingsreserves met een eindsaldo groter dan € 5 mln. Een nadere toelichting op de bestemmingsreserves is terug te vinden in de hierop volgende webpagina's:

[Vermogensspecificaties reserves](#), [Bestemmingsreserve IFR](#), [Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling](#) en [Bestemmingsreserve NPRZ](#). Deze specificaties betreft additionele informatie die op grond van het BBV niet verplicht is. Deze specificaties zijn geen integraal onderdeel van de Jaarrekening en vallen dan ook buiten de scope van de accountantscontrole.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)

De bestemmingsreserve IFR dient ter dekking van de gemeente brede investeringsprojecten voor de uitvoering van de Stadsvisie. Het fonds wordt onder meer gevoed uit een structurele intensiveringsreeks, verkoopopbrengsten van deelnemingen en bespaarde rente. Door instandhouding van de hoofdsom is een structurele rente-inkomst gegarandeerd van 2,25%.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingsfonds

De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling en projecten gekoppeld aan vergroening.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De bestemmingsreserve is ter dekking van projecten binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Door het Rijk is via het Gemeentefonds een bedrag beschikbaar gesteld waarmee in 2013 de bestemmingsreserve is gevormd.

Kredietrisicoreserve

De kredietrisicoreserve dient als buffer voor de risico's op wanbetaling op door de gemeente verstrekte of gegarandeerde geldleningen. Toename van deze reserve gebeurt door storting van solvabiliteitsbeslag bij verstrekken van nieuwe leningen, garanties en ontvangen renteopslagen en door garantiepremies gedurende de looptijd van de verstrekte leningen en garanties.

Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) en Jeugdhulp

De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de WMO en Jeugdhulp.

Bestemmingsreserve Bodem

Uit het oogpunt van efficiënt beheer en verantwoording is voorgesteld om de bestemmingsreserve Bodemsanering per 1 januari 2019 in te stellen en het betreffende saldo vanuit de bestemmingsreserve 'Taakmutatie Gemeentefonds' over te hevelen. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van uitgaven voor bodemsanering en wordt gevoed vanuit ontvangen Rijksmiddelen.

Bestemmingsreserve Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan Gemeenten (BUIG) (uitkeringen Participatiewet e.d.)

De bestemmingsreserve BUIG is gevormd ter dekking van eventuele toekomstige tekorten op het WWB-inkomensdeel (Wet Werk en Bijstand) en de (verlaagde) rijksuitkering. Jaarlijks actualiseert de gemeente de reserve bij de kaderbrief op basis van de uitkomsten van de jaarrekening en de verwachting naar de komende twee jaar.

Bestemmingsreserve Regio Deal Onderwijs

De bestemmingsreserve is gevormd voor investeringen in onderwijshuisvesting (Schuif op Zuid). Dit is onderdeel van de Regio-deal Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

De bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds is gevormd voor ontvangen Rijksmiddelen uit het Gemeentefonds waarvan besteding nog niet heeft plaatsgevonden. In een aantal gevallen zijn doeluitkeringen in jaarschijven uitgekeerd. Over het algemeen loopt in verband met de planontwikkeling de feitelijke realisatie minimaal een jaar achter op deze jaarschijven. De gemeente vangt dit met deze bestemmingsreserve op.

Bestemmingsreserve Stedelijke Bereikbaarheid

De bestemmingsreserve Maastunnel is in 2017 gevormd voor de niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.

Bestemmingsreserve Evenementenfonds

De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige grootschalige evenementen.

Bestemmingsreserves Grondexploitatie (Greken)

Hieronder volgt de verloopstaat van bestemmingsreserves die dienen ter dekking van de grondexploitatie (Greken). Deze zijn voor het gepresenteerde bedrag opgenomen in de genoemde reserve in de tabel van de bestemmingsreserves hierboven.

Voor de grondexploitatie worden de middelen in de bestemmingsreserves ingezet ter dekking van de te treffen verliesvoorziening. In 2019 hebben onttrekkingen plaatsgevonden aan de bestemmingsreserves ten behoeve van (de mutatie in) de verliesvoorziening voor de volgende grondexploitatie:

- Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam: Sportcampus (€ 332) en Noorderboulevard (€ 137)
- Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling: Heijplaat (€ 210)
- Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid: Urkersingel (€ 3,9 mln) en 2e Carnissestraat (€ 65)

	31-12-2018	Mutatie	1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	31-12-2019
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	5.320	-2.174	3.146	0	469	0	2.677
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (voorheen ISV-3)	995	-785	210	0	210	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	6.092	2.663	8.755	0	4.008	0	4.747
Totaal bestemmingsreserves greken	12.407	-296	12.111	0	4.687	0	7.424

Vermogensspecificaties reserves

Pagina 119

Reserves

Hieronder het overzicht van de reserves van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je de verloopstaat en een algemene toelichting over de betreffende reserve. Daarnaast worden de mutaties aan de bestemmingsreserves en afwijkingen tussen de realisatie en begroting toegelicht.

Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
bestemmingsreserves	1-1-2019				31-12-2019	
Algemene middelen	814.732	59.911	43.583	70.238	760.822	
Algemene Reserve	184.288	0	8.454	0	175.834	Realisatie
						Beginstand 1-1-2019 Toevoeging Onttrekking Vrijval Eindstand 31-12-2019

bestemmingsreserves

Algemene middelen	814.732	59.911	43.583	70.238	760.822
Algemene Reserve	184.288	0	8.454	0	175.834
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	184.288	0	8.454	0	175.834
Begroting 2019	184.288	0	8.455	0	175.833
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-1	0	1
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:					Doorlopend
Doel Reserve: De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.					
Toelichting Realisatie De onttrekking is conform de laatst vastgestelde begroting.					
2019:					
Toelichting Verschil					Niet van toepassing
Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve 498.571 57.762 27.962 31.511 496.860

Investeringsfonds

Rotterdam (IFR)

Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves					
Algemene middelen	814.732	59.911	43.583	70.238	760.822
Bestemmingsreserve	498.571	57.762	27.962	31.511	496.860
Investeringsfonds					
Rotterdam (IFR)					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	498.571	57.762	27.962	31.511	496.860
Begroting 2019	498.571	57.763	32.039	31.511	492.784
Verschil Realisatie - Begroting	0	-1	-4.077	0	4.076
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:					1999 (van 1999 t/m niet van toepassing)
Doel Reserve: De bestemmingsreserve is ter dekking van gemeentebrede investeringsprojecten in het kader van de meerjarige investeringsplanning. Het fonds wordt onder meer gevoed uit een structurele intensiveringsreeks, verkoopopbrengsten van deelnemingen en bespaarde omslagrente. De rentebaten over de hoofdsom wordt gebruikt voor de financiering van kapitaallasten (rente- en afschrijvingen) van aangewezen, lopende investeringen.					

Toelichting Realisatie Toevoeging is conform de laatst vastgestelde begroting. De gerealiseerde onttrekking is conform de gerelateerde, gerealiseerde lasten.

2019:

De vrijval betreft voornamelijk overheveling naar de bestemmingsreserves NPRZ en het Energietransitiefonds.

Voor een toelichting op de realisatie van de IFR-projecten wordt verwezen naar de paragraaf IFR / GO/ NPRZ van het hoofdstuk Reserves van de jaarstukken.

Toelichting Verschil Zie de paragraaf Bestemmingsreserve IFR onder de toelichting van het Eigen vermogen.

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	46.329	0	2.233	30.533	13.563	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Taakmutaties						bestemmingsreserves					
Gemeentefonds											
						Algemene middelen	814.732	59.911	43.583	70.238	760.822
						Bestemmingsreserve	46.329	0	2.233	30.533	13.563
						Taakmutaties					
						Gemeentefonds					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	46.329	0	2.233	30.533	13.563
						Begroting 2019	46.329	0	3.012	30.533	12.784
						Verschil Realisatie -	0	0	-779	0	779
						Begroting					
Toelichting Reserve											
Raadsbesluit: Jaarrekening 2006 (van 2006 t/m niet van toepassing)											
Doel Reserve: De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.											
Toelichting Realisatie Behalve de begrote onttrekking voor de onderdelen "verhoogde asielinstroom" en 2019: "samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit" is de onttrekking conform planning uitgevoerd. De vrijval betreft het gereserveerde bedrag wat overgeheveld is naar een aparte bestemmingsreserve Bodem.											
Toelichting Verschil Voor de onderdelen verhoogde asielinstroom en samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit zijn											
Realisatie - Begroting de begrote bedragen niet gerealiseerd, hierdoor heeft geen onttrekking plaats gevonden.											

Kredietrisicoreserve	69.208	726	0	0	69.934	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves											
Algemene middelen							814.732	59.911	43.583	70.238	760.822
Kredietrisicoreserve							69.208	726	0	0	69.934
Verloopstaat Reserve							Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019							69.208	726	0	0	69.934

Begroting 2019	69.208	726	0	0	69.934

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Begroting 2012 (van 2012 t/m niet van toepassing)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.

Toelichting Realisatie 2019: Het begrote resultaat van Lening- en garantieportefeuille is verrekend met de Kredietrisicoreserve.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Niet van toepassing

Bestemmingsreserve	16.142	1.423	4.934	8.000	4.631	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Doorontwikkeling

Organisatie

bestemmingsreserves

Algemene middelen	814.732	59.911	43.583	70.238	760.822

Bestemmingsreserve	16.142	1.423	4.934	8.000	4.631

Doorontwikkeling

Organisatie

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	16.142	1.423	4.934	8.000	4.631

Begroting 2019	16.142	1.423	5.392	8.000	4.173

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-458	0	458

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2015 (van 2015 t/m nader te bepalen)

Doel Reserve: Deze bestemmingsreserve is bedoeld voor de frictiekosten, gemoeid met de doorontwikkeling van de organisatie in de periode 2016 / 2019. De frictiekosten zijn zowel bedoeld voor de loonkosten (en personeelsgerelateerde kosten) van boventallige medewerkers (hpk'ers) die niet betaald kunnen worden uit de begroting van de clusters, als voor kosten die voortkomen uit arrangementen om medewerkers te stimuleren vrijwillig uit dienst te gaan.

Toelichting Realisatie 2019: De realisatie betreft de dotatie aan de reserve (conform begroting), de onttrekking en de vrijval (conform begroting). De onttrekking heeft betrekking op uitgaven in het kader van frictiekosten, transfer en verjonging (dakpanconstructies).

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Er is een onderschrijding omdat niet alle begrote onttrekkingen ten laste van deze reserve zijn geclaimd, circa 8%. De gerealiseerde onttrekkingen betreffen loonkosten voor bijvoorbeeld herplaatsingskandidaten, verjonging en begeleidingskosten. De lager uitgevallen kosten voor transfer en verjonging zullen doorschuiven naar volgende jaren, dit blijft behouden in de reserve.

Bestemmingsreserve	194	0	0	194	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Krimp (motie 31)											
bestemmingsreserves											
Algemene middelen	814.732	59.911	43.583	70.238							760.822
Bestemmingsreserve	194	0	0	194							0
Krimp (motie 31)											
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019						
Realisatie 2019	194	0	0	194							0
Begroting 2019	194	0	0	194							0
Verschil Realisatie -	0	0	0	0							0
Begroting											
Toelichting Reserve											
Raadsbesluit:										Begroting 2013 (van 2013 t/m 31-12-2019)	
Doel Reserve:		De bestemmingsreserve Krimp is ingericht om een impuls te geven aan de versnelde uitstroom van herplaatsers. De frictiekosten zijn zowel bedoeld voor de loonkosten (en personeelsgerelateerde kosten) van boventallige medewerkers (hpk'ers) die niet betaald kunnen worden uit de begroting van de clusters als voor kosten die voortkomen uit arrangementen om medewerkers te stimuleren vrijwillig uit dienst te gaan.									
Toelichting Realisatie 2019:		De bestemmingsreserve Krimp is bedoeld voor de frictiekosten gemoeid met de krimpopgave uit 2013 (Motie 31). Het betreffen de loonkosten (en personeelsgerelateerde kosten) van boventallige medewerkers (hpk'ers) en kosten die voortkomen uit arrangementen om medewerkers te stimuleren vrijwillig uit dienst te gaan. Deze opgave is afgerond en het restant van deze reserve ad € 194 is in 2019 vrijgevallen.									
Toelichting Verschil		Niet van toepassing									
Realisatie - Begroting											

Beheer van de stad	14.691	9.715	7.060	0	17.346

Bestemmingsreserve	2.740	0	0	0	2.740	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Onderhoud Lease	bestemmingsreserves										
(voorheen ROB Intern)											
	Beheer van de stad										
	14.691	9.715	7.060	0	17.346						
	Bestemmingsreserve										
	2.740	0	0	0	2.740						
	Onderhoud Lease										
	(voorheen ROB Intern)										
	Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019					
	Realisatie 2019										
	2.740	0	0	0	2.740						
	Begroting 2019										
	2.740	0	340	0	2.400						
	Verschil Realisatie -										
	0	0	-340	0	340						
	Begroting										

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2015 (van 1-1-2016 t/m nader te bepalen)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Onderhoud Lease ondersteunt een efficiënte bedrijfsvoering met betrekking tot het materieel van Lease, waarbij jaarlijkse schommelingen in kosten van onderhoud en reparatie worden opgevangen.

Toelichting Realisatie Niet van toepassing

2019:

Toelichting Verschil Dit betreft een saldo van kosten en opbrengsten en zit opgenomen in de post onderhoud in

Realisatie - Begroting de termijnen. In 2019 zijn er meer opbrengsten dan kosten geweest en dus geen onttrekking.

Bestemmingsreserve	202	0	101	0	101	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Oranjebonnepolder

bestemmingsreserves

Beheer van de stad	14.691	9.715	7.060	0	17.346

Bestemmingsreserve	202	0	101	0	101

Oranjebonnepolder

Verloopstaat Reserve

Realisatie 2019	202	0	101	0	101

Begroting 2019	202	0	101	0	101

Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)

Doel Reserve: Bestemmingsreserve Oranjebonnepolder is gevormd ter dekking van de beheerskosten voor de uitgevoerde werkzaamheden in de Oranjebonnepolder.

Toelichting Realisatie Deze onderhoudskosten vallen binnen het totale project jaargebonden onderhoud groen. De reserve wordt één keer per jaar onttrokken en bedraagt € 101 per jaar.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	581	0	45	0	536	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Luchtsingel

bestemmingsreserves

Beheer van de stad	14.691	9.715	7.060	0	17.346

Bestemmingsreserve	581	0	45	0	536

Luchtsingel

Verloopstaat Reserve

Realisatie 2019	581	0	45	0	536

Begroting 2019	581	0	45	0	536
Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0
Begroting					
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:			Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2031)		
Doel Reserve:			De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake de onderhoudsplicht van de Luchtsingel, die in 2016 is afgekocht.		
Toelichting Realisatie 2019:			De bestemmingsreserve wordt in 15 jaar leeggeboekt ter dekking van de onderhoudskosten. Deze onderhoudskosten vallen binnen het totale project "Jaargebonden onderhoud Bruggen en Tunnels".		
Toelichting Verschil			Niet van toepassing		
Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve	11.168	7.265	6.914	0	11.519	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
stedelijke						bestemmingsreserves					
bereikbaarheid											
(waaronder											
Maastunnel)											
						Bestemmingsreserve	11.168	7.265	6.914	0	11.519
						stedelijke					
						bereikbaarheid					
						(waaronder Maastunnel)					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	11.168	7.265	6.914	0	11.519
						Begroting 2019	11.168	7.265	10.965	0	7.468
						Verschil Realisatie -	0	0	-4.051	0	4.051
						Begroting					
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:			Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)		
						Doel Reserve:			De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.		
						Toelichting Realisatie 2019:			De exploitatie van de veerpont is later gestart dan voorzien. Hierdoor schuift het grootste deel van de lasten naar 2020. Daarnaast wordt het pakket aan eisen voor het verkeersregiemodel herzien waardoor dit jaar geen aanbesteding heeft plaatsgevonden.		
						Toelichting Verschil			Lagere onttrekking door een latere start exploitatie veerpont en uitstel van de aanbesteding van het verkeersregiemodel.		
						Realisatie - Begroting					
Bestemmingsreserve	0	2.450	0	0	2.450	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Blauwalg Kralingse						bestemmingsreserves					
Plas											
						Beheer van de stad	14.691	9.715	7.060	0	17.346

Bestemmingsreserve	0	2.450	0	0	2.450
Blauwalg Kralingse					
Plas					

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	0	2.450	0	0	2.450
Begroting 2019	0	2.450	700	0	1.750
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-700	0	700

Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:				Voorjaarsnota 2019	
Doel Reserve: In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is.					
Toelichting Realisatie 2019:				Niet van toepassing	
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting In verband met noodzakelijk extra onderzoek zijn de werkzaamheden waar de bestemmingsreserve voor is gevormd nog niet begonnen.					

Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636

Bestemmingsreserve	1.383	0	1.023	19	341
Citylab					
Realisatie					
Bestemmingsreserve					
Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636
Bestemmingsreserve Citylab	1.383	0	1.023	19	341
Verloopstaat Reserve					
Realisatie 2019	1.383	0	1.023	19	341
Begroting 2019	1.383	0	1.023	19	341
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:			Jaarrekening 2015 (van 1-1-2016 t/m 31-12-2020)		
Doel Reserve:			De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.		
Toelichting Realisatie 2019:			Onttrekking is volledig besteed aan Citylab subsidies. De onttrekkingen hebben plaatsgevonden bij verschillende clusters.		
Toelichting Verschil			Niet van toepassing		

Bestemmingsreserve	1.529	1.329	2.858	0	0	
Verkiezingen						
Realisatie						
bestemmingsreserves						
Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83		1.636
Bestemmingsreserve	1.529	1.329	2.858	0		0
Verkiezingen						
Verloopstaat Reserve						
Realisatie 2019	1.529	1.329	2.858	0		0
Begroting 2019	1.529	1.329	2.858	0		0
Verschil Realisatie -	0	0	0	0		0
Begroting						
Toelichting Reserve						
Raadsbesluit:				Jaarrekening 2013 (vanaf 1-1-2013)		
Doel Reserve:				De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten voor verkiezingen.		
Toelichting Realisatie 2019:				Inzet ten behoeve van de uitvoering van de verkiezingen.		
Toelichting Verschil				Niet van toepassing		
Realisatie - Begroting						

Bestemmingsreserve	302	0	100	0	202	
Masterplan						
Dienstverlening						
Realisatie						
bestemmingsreserves						
Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83		1.636
Bestemmingsreserve	302	0	100	0		202
Masterplan						
Dienstverlening						
Verloopstaat Reserve						
Realisatie 2019	302	0	100	0		202
Begroting 2019	302	0	100	0		202
Verschil Realisatie -	0	0	0	0		0
Begroting						
Toelichting Reserve						
Raadsbesluit:				2008 (van 15-04-2008 t/m nog nader te bepalen)		
Doel Reserve:				De bestemmingsreserve is gevormd voor dekking van éénmalige uitgaven kadernotitie dienstverlening.		
Toelichting Realisatie				Personele Inzet ten behoeve van het project Behavioural Insight Group Rotterdam (BIG'R).		

2019: Dit project heeft als doel het gemeentelijk beleid en uitvoering van meer gedragswetenschappelijke kennis te voorzien, om het daarmee effectiever en efficiënter te maken.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	47	0	47	0	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Gebiedscommissies						bestemmingsreserves					
gebieden						Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636
						Bestemmingsreserve	47	0	47	0	0
						Gebiedscommissies					
						gebieden					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	47	0	47	0	0
						Begroting 2019	47	0	47	0	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	2e herziening. Inzake invlechting Deelgemeenten (van diverse t/m 31-12-2019)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd uit de invlechting van deelgemeentelijke reserves en bestemd voor bijzondere uitgaven van de gebiedscommissies.				
						Toelichting Realisatie 2019:	In de afgelopen jaren is de bestemmingsreserve gebruikt voor verschillende uitgaven van de gebiedscommissies. In 2019 is er € 47 onttrokken voor een kunstwerk in Rozenburg. De bestemmingsreserve zal vanaf 2020 niet meer gebruikt worden.				
						Toelichting Verschil	Niet van toepassing				
						Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve	64	0	0	64	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Frictiekosten BMR 14+						bestemmingsreserves					
Griffie						Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636
						Bestemmingsreserve	64	0	0	64	0
						Frictiekosten BMR 14+					
						Griffie					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	64	0	0	64	0
						Begroting 2019	64	0	61	0	3

Verschil Realisatie -	0	0	-61	64	-3

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (vanaf 1-1-2013)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Frictiekosten BMR 14+ Griffie is ingesteld om een impuls te geven aan de versnelde uitstroom van (deelgemeentelijke) Griffiemedewerkers die na de ontwikkeling en implementatie van het gewijzigde bestuurlijke model (BMR14+) niet meer binnen de formatie passen. De frictiekosten zijn zowel bedoeld om de loonkosten van deze Griffiemedewerkers te dekken, die niet gedekt kunnen worden binnen het toegekende loonkostenbudget, als ook voor kosten die voortkomen uit arrangementen om deze medewerkers te stimuleren een andere betrekking te vinden.

Toelichting Realisatie 2019: In 2019 waren er geen kosten. De reserve kan worden opgeheven, omdat deze niet meer zal worden gebruikt. Daarom valt het volledige bedrag vrij.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting De realisatie is nagenoeg gelijk aan de begroting. De reserve kan worden opgeheven, omdat deze niet meer zal worden gebruikt.

Bestemmingsreserve	34	0	0	0	34	Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1- 2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12- 2019
Gemeentelijke klokkenluidersregeling											

Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636

Bestemmingsreserve	34	0	0	0	34

Gemeentelijke klokkenluidersregeling

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1- 2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12- 2019

Realisatie 2019	34	0	0	0	34

Begroting 2019	34	0	0	0	34

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit:	Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (vanaf 2007)

Doel Reserve: Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenluider te ondersteunen.

Toelichting Realisatie 2019: Niet van toepassing

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Niet van toepassing

Egalisatiereserve	114	0	0	0	114	Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Ombudsman											

Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636

Egalisatiereserve Ombudsman	114	0	0	0	114
Verloopstaat Reserve					
	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	114	0	0	0	114
Begroting 2019	114	0	0	0	114
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:			Jaarrekening 2014 (vanaf 1-1-2015)		
Doel Reserve:			Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.		
Toelichting Realisatie 2019:			Niet van toepassing		
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting			Niet van toepassing		
Egalisatiereserve	20	0	0	0	20
Ombudsman					
derdengelden					
Realisatie bestemmingsreserves					
	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636
Egalisatiereserve Ombudsman	20	0	0	0	20
derdengelden					
Verloopstaat Reserve					
	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	20	0	0	0	20
Begroting 2019	20	0	0	0	20
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:			Afspraak d.d. 23 maart 2005 tussen Ombudsman en gemeenteraad (vanaf 31-12-2006)		
Doel Reserve:			Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de derdengelden te waarborgen.		
Toelichting Realisatie 2019:			Niet van toepassing		
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting			Niet van toepassing		
Egalisatiereserve	205	0	0	0	205
Rekenkamer					
Realisatie bestemmingsreserves					
	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636

Egalisatiereserve	205	0	0	0	205

Rekenkamer

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	205	0	0	0	205

Begroting 2019	205	0	0	0	205

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 1999 (vanaf 1-1-2000)

Doel Reserve: Dit is een egalisatiereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.

Toelichting Realisatie 2019: Op dit moment zijn er geen wijzigingen. Via een bestemmingsvoorstel is een verzoek gedaan om een bedrag van € 12,5 te doteren aan de reserve. Deze dotatie is een correctie op het resultaat 2018.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Niet van toepassing

Bestemmingsreserve	55	55	0	0	110	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Commissiereizen

bestemmingsreserves

Bestuur en dienstverlening	4.288	1.459	4.028	83	1.636

Bestemmingsreserve	55	55	0	0	110

Commissiereizen

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	55	55	0	0	110

Begroting 2019	55	55	30	0	80

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-30	0	30

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: 10-maandsrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.

Toelichting Realisatie 2019: Conform begroting is € 55 toegevoegd aan de reserve.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Voor de Bordeaux reis was een bedrag van € 30 begroot. De kosten zijn niet zodanig te specificeren dat ze één op één aan de reis Bordeaux te linken zijn. Derhalve is er geen

onttrekking, de kosten zijn geboekt in de exploitatie.

Pagina 798 van 1042

Toelichting Verschil Ruime begroting om vertraging van stimuleringsbijdragen te voorkomen bij B&W besluiten
Realisatie - Begroting gedurende het jaar. In 2019 waren er geen B&W besluiten voor dergelijke uitgaven.

Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386

Bestemmingsreserve	4.247	900	0	0	5.147
Evenementenfonds					
Realisatie					
Bestemmingsreserves					
Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386
Bestemmingsreserve	4.247	900	0	0	5.147
Evenementenfonds					
Verloopstaat Reserve					
Realisatie 2019	4.247	900	0	0	5.147
Begroting 2019	4.247	900	3.033	0	2.114
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-3.033	0	3.033
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (1-1-2013 t/m niet van toepassing)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.				
Toelichting Realisatie 2019:	De toevoeging aan de bestemmingsreserve is bedoeld om toekomstige, grootschalige evenementen in de stad mogelijk te maken.				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De uitgaven voor het Eurovisiesongfestival 2020, waren in 2019 naar verhouding nog gering. Daardoor is de begrote onttrekking in de realisatie achterwege gebleven. Daarnaast is afgezien van een begrote onttrekking voor het Evenementenproof maken van een park. Reden daarvan is dat de uitgaven hiervoor dienen te worden geactiveerd.				

Bestemmingsreserve	3.876	2.400	1.596	0	4.680
Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen					
Realisatie					
Bestemmingsreserves					
Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386
Bestemmingsreserve	3.876	2.400	1.596	0	4.680
Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen					
Verloopstaat Reserve					
Realisatie 2019	3.876	2.400	1.596	0	4.680
Begroting 2019	3.876	2.400	1.596	0	4.680
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2015 (van 1-1-2016 t/m 31-12-2021)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de aanloopkosten van het collectiegebouw bij het museum Boijmans van Beuningen.

Toelichting Realisatie 2019: De toevoeging aan de bestemmingsreserve volgt uit verplichtingen verbonden aan de realisatie- en samenwerkingsovereenkomst over het Collectiegebouw. De onttrekking betreft de subsidie die voor het jaar 2019 is toegekend.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	1.222	0	274	0	948	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Friciekosten op

afstand zetten LCC's

bestemmingsreserves

Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386

Bestemmingsreserve	1.222	0	274	0	948

Friciekosten op

afstand zetten LCC's

Verloopstaat Reserve

	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	1.222	0	274	0	948

Begroting 2019	1.222	0	274	0	948

Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Begroting 2018 (van 14-11-2017 t/m 31-12-2021)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten als gevolg van het afstoten van locaties Sport en Cultuur. Conform de vastgestelde regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de HPK status krijgen.

Toelichting Realisatie 2019: In 2019 zijn de personele lasten van het 2e jaar gerealiseerd van de medewerkers met een HPK status. De onttrekking is conform de begroting. Het resterende saldo zal benut worden ter dekking van de personele lasten van LCC Romeijnshof die mogelijk later op afstand wordt gezet.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	1.946	0	0	0	1.946	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Sport gebieden

bestemmingsreserves

Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386
Bestemmingsreserve	1.946	0	0	0	1.946
Sport gebieden					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	1.946	0	0	0	1.946
Begroting 2019	1.946	0	0	0	1.946
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Besluit (2e herziening 2014) inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m nader te bepalen)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met sport.				
Toelichting Realisatie 2019:	Niet van toepassing				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				
Bestemmingsreserve	495	0	250	0	245
Verbouwing					
Wereldmuseum					
Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386
Bestemmingsreserve Verbouwing	495	0	250	0	245
Wereldmuseum					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
	2019				2019
Realisatie 2019	495	0	250	0	245
Begroting 2019	495	0	250	0	245
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2017 (1-1-2018 t/m 31-12-2020)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor een bijdrage in de bekostiging van de verbouwing van het Wereldmuseum.				
Toelichting Realisatie 2019:	Het in 2019 onttrokken bedrag is onderdeel van de subsidie die voor dat jaar aan het Wereldmuseum is toegekend.				
Toelichting Verschil Realisatie -	Niet van toepassing				

						Begroting					
Bestemmingsreserve	260	0	0	0	260	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Scoren met Energie	bestemmingsreserves										
						Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386
						Bestemmingsreserve	260	0	0	0	260
						Scoren met Energie					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	260	0	0	0	260
						Begroting 2019	260	0	0	0	260
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2018 (1-1-2019 t/m 31-12-2028)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de verplichting aan Sportsupport ten behoeve van een garantie die gegeven is voor Scoren met Energie . De garantstelling bedraagt maximaal 260 en loopt tot en met 2028.				
						Toelichting Realisatie 2019:	Niet van toepassing				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				
Bestemmingsreserve	950	0	365	0	585	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
kwaliteitsslag	bestemmingsreserves										
sportaccomodaties						Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386
						Bestemmingsreserve	950	0	365	0	585
						kwaliteitsslag					
						sportaccomodaties					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	950	0	365	0	585
						Begroting 2019	950	0	950	0	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-585	0	585
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Rekeningresultaat 2018				

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor de verplichtingen tbv achterstallig onderhoud verenigingen.

Toelichting Realisatie Aan verschillende verenigingen is subsidie toegekend voor onderhoud opstallen.

2019:

Toelichting Verschil Een tweetal grote subsidieaanvragen zijn vanwege uiteenlopende oorzaken in 2019 nog niet

Realisatie - Begroting toegekend. Daarnaast vindt er voor het project Honkbal op Zuid nog nader onderzoek plaats of het achterstallig onderhoud wegwerken de beste optie is voor deze locatie.

Bestemmingsreserve 0 575 0 0 575

Bouw nieuw dierenasiel

Realisatie **Beginstand 1-1-2019** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand 31-12-2019**

bestemmingsreserves

Cultuur, sport en recreatie	12.996	3.875	2.485	0	14.386

Bestemmingsreserve	0	575	0	0	575

Bouw nieuw dierenasiel

Verloopstaat Reserve **Beginstand 1-1-2019** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand 31-12-2019**

Realisatie 2019	0	575	0	0	575

Begroting 2019	0	575	0	0	575

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Voorjaarsnota 2019 (1-1-2019 t/m 31-12-2020)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor het bouwen van een nieuw dierenasiel.

Toelichting Realisatie Bij de voorjaarsnota is voor het dierenasiel beschikbaar gestelde budget vanuit taakveld

2019: Wonen en bouwen overgeheveld naar Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME. Het bedrag is in 2019 toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Economische Zaken 2.447 0 300 0 2.147

Bestemmingsreserve 1.527 0 300 0 1.227

Cofinanciering

Europese subsidies

Realisatie **Beginstand 1-1-2019** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand 31-12-2019**

bestemmingsreserves

Economische Zaken	2.447	0	300	0	2.147

Bestemmingsreserve	1.527	0	300	0	1.227

Cofinanciering

Europese subsidies

Verloopstaat Reserve **Beginstand 1-1-2019** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand 31-12-2019**

Realisatie 2019	1.527	0	300	0	1.227
Begroting 2019	1.527	0	300	0	1.227
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	10-maandsrapportage 2016 (van 15-12-2016 t/m nader te bepalen)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam. Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".				
Toelichting Realisatie 2019:	Per 1 oktober 2019 is de cofinanciering voor het BRIDGE project (€ 300).				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				

Bestemmingsreserve	424	0	0	0	424	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Economie gebieden	bestemmingsreserves										
						Economische Zaken	2.447	0	300	0	2.147
						Bestemmingsreserve	424	0	0	0	424
						Economie gebieden					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	424	0	0	0	424
						Begroting 2019	424	0	0	0	424
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Besluit (2e herziening 2014) inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m nader te bepalen)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Economie gebieden is gevormd in verband met de opheffing van de Deelgemeenten in 2014. Deze reserve is overgekomen naar Economie en is bestemd voor gebiedsontwikkeling, ondernemersondersteuning en economische visie in de voormalig Deelgemeenten Feijenoord (€ 881), Charlois (€ 20),Kralingen-Crooswijk (€ 10) en Hoek van Holland (€ 55).				
						Toelichting Realisatie 2019:	Er zijn geen projecten gerealiseerd in 2019.				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Niet van toepassing				
Bestemmingsreserve	496	0	0	0	496	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

bestemmingsreserves

Economische Zaken	2.447	0	300	0	2.147

Bestemmingsreserve	496	0	0	0	496

Werklocaties

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	496	0	0	0	496
Begroting 2019	496	0	0	0	496
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Tweede bestuursrapportage 2014 (van 1-1-2015 t/m 31-12-2019)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Werklocaties is gevormd omdat in het collegeprogramma "kendoe 2014-2018" is opgenomen, dat drie winkelgebieden samen met de partijen in die gebieden, vitaler gemaakt dienen te worden. De winkelgebieden Boulevard Zuid, Noorderboulevard en Plein 1953 zijn geselecteerd. In 2015 is samen met de partijen in de winkelgebieden voor elk van de drie gebieden een plan van aanpak voor de periode 2016-2018 opgesteld. Die plannen worden samen met de partijen in de drie winkelgebieden uitgevoerd.

Toelichting Realisatie Er zijn geen projecten gerealiseerd in 2019.

2019:

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Maatschappelijke Ondersteuning	695	0	200	0	495

Bestemmingsreserve	200	0	200	0	0
Taaleis Tegenprestatie					

bestemmingsreserves

Maatschappelijke Ondersteuning	695	0	200	0	495

Bestemmingsreserve	200	0	200	0	0

Taaleis Tegenprestatie

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	200	0	200	0	0
Begroting 2019	200	0	200	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2019)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake de uitvoering van de
Wet taaleis.

Toelichting Realisatie 2019: De kosten inzake de uitvoering van de Wet taaleis zijn conform begroting onttrokken aan
de reserve. De reserve is met deze mutatie uitgeput.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	495	0	0	0	495
Zomerakkoord					

Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

bestemmingsreserves

Maatschappelijke	695	0	200	0	495
Ondersteuning					

Bestemmingsreserve	495	0	0	0	495

Zomerakkoord

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	495	0	0	0	495

Begroting 2019	495	0	0	0	495

Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (1-1-2018 t/m 31-12-2020)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd naar aanleiding van het zomerakkoord. De middelen
worden in latere jaren ingezet voor armoedebestrijding.

Toelichting Realisatie Niet van toepassing

2019:

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Onderwijs	16.330	0	41	0	16.289

Bestemmingsreserve	342	0	41	0	301
Leertijduitbreiding					

Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

bestemmingsreserves

Onderwijs	16.330	0	41	0	16.289

Bestemmingsreserve	342	0	41	0	301

Leertijduitbreiding

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	342	0	41	0	301

Begroting 2019	342	0	277	0	65

Verschil Realisatie -	0	0	-236	0	236

Begroting						
Toelichting Reserve						
Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m 31-12-2020)						
Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ten behoeve van het ontwikkelen van de Children's Zone, een onderwijsconcept voor het bestrijden van onderwijsachterstanden in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.						
Toelichting Realisatie 2019: De realisatie van 2019 betreft een subsidie aan een school voor activiteiten op het Zuidergymnasium.						
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting De realisatie is in 2019 achter gebleven omdat de uitvoering van het traject naar 2020 is verschoven.						
Bestemmingsreserve	14.000	0	0	0	14.000	
Regio deal onderwijs						
Realisatie						
Beginstand 1-1-2019						
Toevoeging						
Onttrekking						
Vrijval						
Eindstand 31-12-2019						
bestemmingsreserves						
Onderwijs	16.330	0	41	0	16.289	
Bestemmingsreserve	14.000	0	0	0	14.000	
Regio deal onderwijs						
Verloopstaat Reserve						
Beginstand 1-1-2019						
Toevoeging						
Onttrekking						
Vrijval						
Eindstand 31-12-2019						
Realisatie 2019	14.000	0	0	0	14.000	
Begroting 2019	14.000	0	0	0	14.000	
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0	
Toelichting Reserve						
Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (1-1-2019 t/m 31-12-2023)						
Doel Reserve: De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor de thema 'School' inzichtelijk te houden.						
De inzet van de reserve is tweeledig:						
- De reserve is enerzijds bestemd voor de herstructurering van het onderwijsaanbod (onderwijshuisvesting) voor huidige en toekomstige leerlingen op Rotterdam Zuid. (Eindresultaat reserve voor 14mln)						
- Anderzijds is de reserve bestemd voor de onderdelen dagprogrammering binnen en buiten de Children's Zone en aanpak lerarentekort. (Periodieke reserve voor het restant bedrag)						
Toelichting Realisatie 2019: Niet van toepassing						
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Niet van toepassing						

Bestemmingsreserve	1.500	0	0	0	1.500	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Harmonisatie VvE						bestemmingsreserves					
						Onderwijs	16.330	0	41	0	16.289
						Bestemmingsreserve	1.500	0	0	0	1.500
						Harmonisatie VvE					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	1.500	0	0	0	1.500
						Begroting 2019	1.500	0	0	0	1.500
						Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0
						Begroting					
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Eerste bestuursrapportage 2016 (van 7-7-2016 t/m 31-12-2020)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van financiële risico's omtrent implementatie harmonisatie voorschoolse en vroegschoolse educatie (VvE).				
						Toelichting Realisatie	Niet van toepassing. Geen realisatie omdat de reserve is begroot voor het jaar 2020 conform				
						2019:	bestuurlijke besluitvorming.				
						Toelichting Verschil	Niet van toepassing				
						Realisatie - Begroting					
Bestemmingsreserve	488	0	0	0	488	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Vakmanschap in zorg						bestemmingsreserves					
						Onderwijs	16.330	0	41	0	16.289
						Bestemmingsreserve	488	0	0	0	488
						Vakmanschap in zorg					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	488	0	0	0	488
						Begroting 2019	488	0	0	0	488
						Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0
						Begroting					
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m 31-12-2020)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter financiering van het project Opleiden en Kiezen voor Vakmanschap in de Zorg, Haven en Techniek, als onderdeel van het uitvoeringsplan Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) 2012-2014.				
						Toelichting Realisatie	Niet van toepassing. Geen realisatie omdat de reserve is begroot voor het jaar 2020 en 2021				
						2019:	conform bestuurlijke besluitvorming.				

Openbare orde en veiligheid	716	0	361	0	355

Bestemmingsreserve	366	0	81	0	285
Saneringskosten Van der Gaag dossier					
Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves					
Openbare orde en veiligheid	716	0	361	0	355
Bestemmingsreserve	366	0	81	0	285
Saneringskosten Van der Gaag dossier					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	366	0	81	0	285
Begroting 2019	366	0	100	0	266
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-19	0	19
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (1-1-2018 t/m 31-12-2022)					
Doel Reserve:	Deze bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van saneringskosten van Overschiese Kleiweg e.d. met betrekking tot Van der Gaag dossier.				
Toelichting Realisatie 2019:	Er is in 2019 € 81 uitgegeven aan het Van der Gaag dossier, dit betreft voornamelijk juridische kosten. Hoeveel er in 2020 wordt uitgegeven, is nog niet bekend. De onttrekking 2020 zal vermoedelijk bij de 1e herziening worden opgevoerd.				
Toelichting Verschil	Dit dossier blijft moeilijk in te schatten, de realisatie was in 2019 uiteindelijk €19 lager dan eerder dit jaar was verwacht en begroot.				
Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve	350	0	280	0	70
Kunstwerk Bospolder					
Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves					
Openbare orde en veiligheid	716	0	361	0	355
Bestemmingsreserve	350	0	280	0	70
Kunstwerk Bospolder					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	350	0	280	0	70
Begroting 2019	350	0	350	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-70	0	70

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2018
Doel Reserve:	De afgelopen jaren heeft de stadsmarinier extra geld geïnvesteerd in de leefbaarheid van de wijk Bospolder Tussendijken. Onderdeel van het programma in de wijk was een kunstwerk. Dit kunstwerk, de bospoldervos, zou in 2018 worden geplaatst, maar door diverse oorzaken is dit vertraagd. Ten laste van het resultaat 2018 is daarom deze reserve gevormd, zodat het kunstwerk in najaar 2019 alsnog gebouwd en geplaatst kan worden.
Toelichting Realisatie 2019:	Het kunstwerk voor Bospolder Tussendijken is nu bijna klaar, maar door wat tegenvallers in de planning, is het kunstwerk net niet meer in 2019 geplaatst. De laatste termijn van 20% is daardoor niet meer betaald in 2019.
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De laatste termijn van het kunstwerk wordt in het eerste kwartaal van 2020 betaald. De begroting 2020 zal hierop worden aangepast. Na plaatsing van het kunstwerk en betaling van de laatste termijn, kan de reserve worden afgesloten.

Overhead	1.653	0	1.151	112	390

Bestemmingsreserve	941	0	551	0	390
Informatiebeveiliging					

Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves					

Overhead	1.653	0	1.151	112	390

Bestemmingsreserve	941	0	551	0	390

Informatiebeveiliging					

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	941	0	551	0	390
Begroting 2019	941	0	551	0	390
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve	
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2019)
Doel Reserve:	De samenleving en het concern Rotterdam digitaliseren in snel tempo. Informatiebeveiliging en privacy worden steeds belangrijker en krijgen daarbij ook steeds meer aandacht. Om te voldoen aan wetgeving en de verwachting van burgers zijn extra middelen en inzet nodig. Een deel van de acties (waaronder bijvoorbeeld de Awareness Campagne) is incidenteel van aard, hiervoor wordt de bestemmingsreserve gevormd.
Toelichting Realisatie 2019:	Voor de realisatie 2019 is het budget voornamelijk gebruikt in het kader van informatiebeveiliging en daaraan gerelateerde activiteiten op het gebied van informatiebeheer en fysieke beveiliging.
Toelichting Verschil	Niet van toepassing
Realisatie - Begroting	

Bestemmingsreserve	112	0	0	112	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Innovatie &						bestemmingsreserves					
Digitalisering						Overhead	1.653	0	1.151	112	390
						Bestemmingsreserve	112	0	0	112	0
						Innovatie &					
						Digitalisering					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	112	0	0	112	0
						Begroting 2019	112	0	0	112	0
						Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0
						Begroting					
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Eerste bestuursrapportage 2016 (van 7-7-2014 t/m 31-12-2019)				
						Doel Reserve:	De middelen van deze bestemmingsreserve worden aangewend voor de digitalisering van werkprocessen bij clusters, het doorzetten van zaaksgewijs werken en het verder ontwikkelen van informatie gestuurd werken binnen het concern (uitvoeren pilots en beschikbaar stellen noodzakelijke techniek).				
						Toelichting Realisatie	De vrijval is gerealiseerd conform begroting.				
						2019:					
						Toelichting Verschil	Niet van toepassing				
						Realisatie - Begroting					

Toelichting Realisatie	De realisatie betreft frictiekosten die zijn ontstaan vanwege tijdelijke overlap van oude en
2019:	nieuwe contracten bij de overgang naar een nieuwe leverancier voor datalijnen.
Toelichting Verschil	Niet van toepassing
Realisatie - Begroting	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673

Bestemmingsreserve	1.213	0	0	0	1.213
Duurzaam					
Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves					
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
Bestemmingsreserve	1.213	0	0	0	1.213
Duurzaam					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	1.213	0	0	0	1.213
Begroting 2019	1.213	0	153	0	1.060
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-153	0	153
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2008 (van 1-1-2011 t/m 31-12-2021)				
Doel Reserve:	De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.				
Toelichting Realisatie	Niet van toepassing				
2019:					
Toelichting Verschil	In 2019 is inzet van deze reserve niet nodig geweest. Er zijn geen specifieke lasten geweest				
Realisatie - Begroting	waarvoor dekking uit deze reserve nodig was.				

Bestemmingsreserve	232	0	20	0	212
RCP Groene Daken					
Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves					
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
Bestemmingsreserve	232	0	20	0	212
RCP Groene Daken					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	232	0	20	0	212
Begroting 2019	232	0	20	0	212
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Pagina 813 van 1042

het actieplan Luchtkwaliteit naar 2020. Ook zijn de werkzaamheden met betrekking tot de aanleg van een fietsparkeervoorziening aan de Provenierssingel uitgesteld naar 2020 (organisatorische oorzaken), waardoor de onttrekking uit de reserve € 615 lager uitvalt. In totaal valt de onttrekking uit de reserve € 1,1 mln lager uit.

Bestemmingsreserve	244	0	195	0	49	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Kansrijke wijken						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
						Bestemmingsreserve	244	0	195	0	49
						Kansrijke wijken					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	244	0	195	0	49
						Begroting 2019	244	0	244	0	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-49	0	49
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2021)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om toekomstige schommelingen in de uitvoering van het programma Kansrijke Wijken op te vangen. Het programma bevat een aantal grote bijdragen aan andere projecten. De buitenruimteprojecten hebben een langere voorbereidingstijd om te komen tot uitvoering.				
						Toelichting Realisatie 2019:	De realisatie is vrijwel conform planning/begroting. In 2019 is binnen het programma Kansrijke Wijken € 195 lasten gerealiseerd voor met name het project Droomstraat, Kansrijke Wijken, Assendelftplein, Groene Schoolpleinen, Wonen en Woonomgeving algemeen. Deze lasten zijn onttrokken uit de bestemmingsreserve Kansrijke Wijken.				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De realisatie van de lasten binnen het programma en de onttrekking uit de reserve valt € 49 lager uit door een verschuiving van de uitvoering project Welkomstplein naar 2020.				

Bestemmingsreserve	1.485	0	100	0	1.385	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Funderingen						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
						Bestemmingsreserve	1.485	0	100	0	1.385
						Funderingen					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	1.485	0	100	0	1.385
						Begroting 2019	1.485	0	100	0	1.385

Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (van 1-1-2018 t/m nader te bepalen)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.

Toelichting Realisatie 2019: De middelen zijn aangewend om te voldoen aan de verplichtingen van wijkgericht funderingsonderzoek en de inzet van procesbegeleiding bij funderingsherstel.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	215	0	215	0	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Stelselwijziging

bestemmingsreserves

Afschrijving Vastgoed

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673

Bestemmingsreserve	215	0	215	0	0

Stelselwijziging Afschrijving

Vastgoed

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	215	0	215	0	0

Begroting 2019	215	0	215	0	0

Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2011 (van 2011 t/m 31-12-2019)

Doel Reserve: Het doel van de reserve is het dekken van knelpunten die zich kunnen voordoen in het kader van de invoering van de kostprijsdekkende huur.

Toelichting Realisatie 2019: De middelen uit de bestemmingsreserve zijn gebruikt ter dekking van de afboeking van de boekwaarde en sloop van opstallen van objecten aan de Gebbeweg en Traviataweg.

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	73	0	0	0	73	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Duurzaamheid

bestemmingsreserves

gebieden

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673

Bestemmingsreserve	73	0	0	0	73

Duurzaamheid

gebieden

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	73	0	0	0	73
Begroting 2019	73	0	73	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-73	0	73
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Besluit (2e herziening 2014) inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m 31-12-2019)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten/projecten op het gebied van duurzaamheid in de voormalige deelgemeentegebieden.				
Toelichting Realisatie 2019:	Niet van toepassing				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	Dit geld is bedoeld voor bewegwijzering bij Waterfront en een stukje vergroening van Arie den Arendplein. Deze zaken zijn besproken met gebiedscommissie Pernis. Door vertraging vindt de uitvoering in 2020 plaats in plaats van in 2019.				

Bestemmingsreserve	1.133	0	178	955	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Inrichting Buitenruimte gebieden											
bestemmingsreserves											
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673						
Bestemmingsreserve	1.133	0	178	955	0						
Inrichting Buitenruimte gebieden											
Verloopstaat Reserve											
Realisatie 2019	1.133	0	178	955	0						
Begroting 2019	1.133	0	178	231	724						
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	724	-724						
Toelichting Reserve											
Raadsbesluit:	Besluit (2e herziening 2014) inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m 31-12-2019)										
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Inrichting buitenruimte gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van activiteiten en werkzaamheden met betrekking tot buitenruimte waartoe deelgemeenten hebben besloten en reserves hebben gevormd.										
Toelichting Realisatie 2019:	Uitgaven hebben betrekking op inrichtingsplan Rottebocht en Wilgenplantsoen in de deelgemeente Noord.										

Toelichting Verschil Het gereserveerde bedrag voor Spinozapark en de inrichting van de gymzaal op Heyplaat

Realisatie - Begroting van € 231 is overgedragen aan andere reserves. Het restant van de reserve is niet meer nodig en het bedrag is vrijgevallen.

Bestemmingsreserve	73.512	20.000	15.299	0	78.213
Nationaal Programma					
Rotterdam Zuid					
Realisatie					
Bestemmingsreserves					
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
Bestemmingsreserve	73.512	20.000	15.299	0	78.213
Nationaal Programma					
Rotterdam Zuid					
Verloopstaat Reserve					
Beginstand 1-1-2019					
Toevoeging					
Onttrekking					
Vrijval					
Eindstand 31-12-2019					
Realisatie 2019	73.512	20.000	15.299	0	78.213
Begroting 2019	73.512	20.000	28.845	0	64.667
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-13.546	0	13.546
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m niet van toepassing)					
Doel Reserve: De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.					
Toelichting Realisatie 2019: In totaal is er in 2019 € 15,2 mln onttrokken aan de bestemmingsreserve NPRZ. De grootste uitgaven in 2019 betreffen uitgaven voor het programma Steigers op Zuid (€ 2,7 mln) en de uitvoeringskosten voor de projecten Mijntintbuurt blok 1+2 (€ 1,6 mln), Urkersingel (3,9 mln) , Capaciteit NPRZ (€ 1,5 mln), Strategische verwervingen (€ 900), Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022 (€ 883), Buitenruimte Vreewijk Valkeniersbuurt (€ 722), Mijntintbuurt 3 (€ 469) en Vogelbuurt (€ 380).					
Toelichting Verschil: De onderbesteding ten opzichte van de begroting 2019 wordt vooral veroorzaakt door het wijzigen van de regiodeal van een decentralisatie-uitkering naar een specifieke uitkering (€ 13,3 mln). Verder is er voor project Mijntintbuurt blok 1+2 minder aan schadeloosstellingen uitgekeerd dan begroot en zijn minder verwervingen geweest dan voorzien bij de projecten Strategische verwervingen en Zegenstraat					
Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve	74.813	16.866	6.720	0	84.959	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Gebiedsontwikkeling						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling 169.52982.44032.3415.955213.673					
						Bestemmingsreserve	74.813	16.866	6.720	0	84.959
						Gebiedsontwikkeling					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	74.813	16.866	6.720	0	84.959
Begroting 2019	74.813	16.866	14.071	0	77.608
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-7.351	0	7.351

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m nader te bepalen)

Doel Reserve: De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.

Toelichting Realisatie 2019: De meeste uitgaven zijn gedaan voor vernieuwing Coolsingel, Het park bij de Euromast, Programma extra vergroening en voorbereidingskosten BIG Five projecten.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting: De uitgaven zijn bij veel projecten lager uitgevallen dan begroot. De grootste afwijkingen zitten op de taakvelden; Grondexploitaties, Ruimte en Wonen – Landschap en het taakveld Wonen en Bouwen. Bij grondexploitaties betreft dit vooral Rotterdam Central District, Wilhelm Tellhof en KPSV Bodemsanering. Bij Ruimte en Wonen – Landschap betreft dit Programma Extra Vergroening (20 ha) en voorbereidingskosten BIG Five. Bij Wonen en bouwen betreft dit vooral de aanpak van de particuliere voorraad en Het Park.

Bestemmingsreserve	5.259	0	29	5.000	230	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Infrastructuur						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
						Bestemmingsreserve	5.259	0	29	5.000	230
						Infrastructuur					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	5.259	0	29	5.000	230
						Begroting 2019	5.259	0	50	5.000	209
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-21	0	21
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	2002 (van 1-1-2002 t/m 31-12-2023)				
						Doel Reserve:	De vorming van de bestemmingsreserve Infrastructuur heeft plaatsgevonden in boekjaar 2002 en wordt aangewend ten behoeve van grootschalige infrastructurele projecten en is specifiek bestemd voor de dekking van de ontwikkeling van Rotterdam CS.				
						Toelichting Realisatie 2019:	In 2019 is inzet gepleegd op de uitvoering van de fietsenstalling en de stationshal. Daarnaast is € 5 mln vrijgevalen en toegevoegd aan de reserve Gebiedsontwikkeling ten behoeve van het onderhoud en beheer Zuidhal van Vastgoed.				

Toelichting Verschil In 2019 is er € 21 minder uitgegeven aan werkzaamheden aan Rotterdam Centraal dan verwacht.

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	858	0	760	0	98	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
groot onderhoud MBVB						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling					
						Bestemmingsreserve					
groot onderhoud MBVB											
						Verloopstaat Reserve					
						Realisatie 2019					
						Begroting 2019					
						Verschil Realisatie - Begroting					
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:					
						Doel Reserve:					
						Toelichting Realisatie 2019:					
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve	3.130	90	700	0	2.520	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
groot onderhoud						bestemmingsreserves					
(MJOP)						Stedelijke inrichting en ontwikkeling					
						169.529	82.440	32.341	5.955	213.673	
Bestemmingsreserve						3.130	90	700	0	2.520	
groot onderhoud											
(MJOP)											
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019						3.130	90	700	0	2.520	

Begroting 2019	3.130	90	700	0	2.520

Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2047)

Doel Reserve: Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar. Op dit moment lukt het nog om de pieken per object op te vangen in de totale onderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoed, omdat er ook objecten zijn waarbij binnen de onderhoudsbegroting minder dan het gemiddelde uitgevoerd hoeft te worden.

Toelichting Realisatie 2019: De middelen uit de bestemmingsreserve zijn gebruikt voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan de P+R Slinge.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Niet van toepassing

Bestemmingsreserve 690 0 349 0 341

Vastgoed gebieden

Realisatie **Beginstand 1-1-2019** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand 31-12-2019**
bestemmingsreserves

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673

Bestemmingsreserve	690	0	349	0	341

Vastgoed gebieden

Verloopstaat Reserve **Beginstand 1-1-2019** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand 31-12-2019**

Realisatie 2019	690	0	349	0	341

Begroting 2019	690	0	419	0	271

Verschil Realisatie -	0	0	-70	0	70

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Besluit (2e herziening 2014) inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m 31-12-2019)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Vastgoed gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten/projecten op het gebied van vastgoed in de voormalige deelgemeentegebieden.

Toelichting Realisatie 2019: De middelen uit de bestemmingsreserve zijn gebruikt ter dekking van sloop van opstallen van objecten aan de Gebbeweg en Traviataweg en ter dekking van kapitaallasten van de locaties Burg. Baumannlaan/Cloese en Pr.Alexanderplein.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting De kapitaallasten die uit de reserve gedekt worden zijn lager dan de geraamde onttrekking waardoor minder is onttrokken dan de begroting.

Bestemmingsreserve	0	6.345	2.049	0	4.296	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Energietransitie						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
						Bestemmingsreserve	0	6.345	2.049	0	4.296
						Energietransitie					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	0	6.345	2.049	0	4.296
						Begroting 2019	0	6.345	3.995	0	2.350
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-1.946	0	1.946
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	2e herziening 2019				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen.				
						Toelichting Realisatie 2019:	Het project Rotterdam Circulair draagt voor een groot deel bij aan de realisatie in 2019 (€ 965). De realisatie bestaat verder uit diverse projecten die deels tot een realisatie hebben geleid.				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De realisatie is lager uitgevallen dan begroot door diverse externe factoren. Voor vele projecten is de uitvoering en de daaraan verbonden kosten verschoven naar 2020 en verder.				
Bestemmingsreserve	0	39.139	5.056	0	34.083	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Bodem						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
						Bestemmingsreserve	0	39.139	5.056	0	34.083
						Bodem					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	0	39.139	5.056	0	34.083
						Begroting 2019	0	39.139	8.927	0	30.212
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-3.871	0	3.871
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	2e herziening 2019				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Bodem betreft rijksmiddelen voor Gasfabrieken, Spoed en Gebiedsgericht Beheer.				
						Toelichting Realisatie	In 2019 is € 5,1 mln gerealiseerd aan saneringswerkzaamheden bij gasfabrieken, het				

Toelichting Verschil In 2019 hebben geen grote saneringswerkzaamheden voor gasfabriek Keilehaven

Realisatie - Begroting plaatsgevonden, maar heeft aanvullend onderzoek ten behoeve van de

aanpak plaatsgevonden. Hierdoor zijn de lasten € 1,7 mln lager uitgevallen dan begroot. De

aanpak van lood in de bodem is bepalend voor een belangrijk deel van de kosten van het

deelprogramma Spoed. De aanpak van de te saneren locaties viel mee, waardoor in 2019 de

lasten € 1,9 mln lager uitkomen dan begroot. Verder wordt een uitrol van de gebiedsgerichte

aanpak richting Europoort onderzocht. Besteding van de middelen is onder andere afhankelijk

van het aantal bedrijven dat interesse toont in de aanpak en in welk jaar zij dit doen. De

lagere interesse in 2019 leidt tot lagere lasten van € 227. Als gevolg van de lagere lasten is

de onttrekking uit de bestemmingsreserve Bodem met € 3,9 mln lager uitgevallen dan begroot.

Bestemmingsreserve	825	0	40	0	785	Realisatie	Beginstand 1-1-	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-
Investeringen						bestemmingsreserves	2019				2019
Rozenburg						Stedelijke inrichting en	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
						ontwikkeling					
						Bestemmingsreserve	825	0	40	0	785
						Investeringen Rozenburg					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-
							2019				2019
						Realisatie 2019	825	0	40	0	785
						Begroting 2019	825	0	85	0	740
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-45	0	45
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Raadsbesluit 'financiële afwikkeling herindeling Rozenburg' (van 2011 t/m nog nader te bepalen)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor investeringen in Rozenburg.				
						Toelichting Realisatie 2019:	De realisatie heeft betrekking op vooronderzoek voor een LED-schermbij Pothof in Rozenburg.				
						Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De plaatsing van het LED-schermbij zelf heeft nog niet plaatsgevonden, omdat de vergunning daarvoor nog niet verleend is.				

Bestemmingsreserve	2.253	0	0	0	2.253	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Stadsinitiatief						bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en	169.529	82.440	32.341	5.955	213.673
						ontwikkeling					
						Bestemmingsreserve	2.253	0	0	0	2.253
						Stadsinitiatief					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	2.253	0	0	0	2.253
Begroting 2019	2.253	0	0	0	2.253
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:		Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)			
Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten voortvloeiend uit projecten vanuit het Stadsinitiatief. Op dit moment is dat alleen nog Project RIF010.					
Toelichting Realisatie 2019: In 2019 is RIF010 nog niet gestart. Men wacht nog op de bank voor de financiering van het project. Als het goed is dan start de bouw in het voorjaar 2020.					
Toelichting Verschil					Niet van toepassing
Realisatie - Begroting					

Verkeer en Vervoer	1.352	0	536	0	816

Bestemmingsreserve	319	0	133	0	186
Vervoer over Water					

Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
bestemmingsreserves					

Verkeer en Vervoer	1.352	0	536	0	816

Bestemmingsreserve	319	0	133	0	186

Vervoer over Water					

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	319	0	133	0	186

Begroting 2019	319	0	133	0	186

Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0

Toelichting Reserve					

Raadsbesluit:			Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m nader te bepalen)		

Doel Reserve: In het kader van het project Vervoer over Water zijn afspraken gemaakt met de Verkeersonderneming en diverse participanten. Deze afspraken lopen door tot en met 2020. Om in de toekomst aan de verplichtingen te kunnen voldoen is deze bestemmingsreserve gevormd.					

Toelichting Realisatie 2019: De bestemmingsreserve is aangewend om de dekkingsverschillen over de jaren heen op te vangen. De verstrekte subsidies voor Vervoer over Water lopen namelijk niet gelijk over de jaren.					

Toelichting Verschil					Niet van toepassing

Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve	30	0	30	0	0
Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

bestemmingsreserves

Verkeer en Vervoer	1.352	0	536	0	816
Bestemmingsreserve	30	0	30	0	0
Parkeren gebieden					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	30	0	30	0	0
Begroting 2019	30	0	30	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Besluit (2e herziening 2014) inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m nader te bepalen)				
Doel Reserve:	Voor € 110 (stand 01-01-2015) betreft dit middelen ter dekking van de jaarlijkse bijdrage (2013 tot en met 2017) aan de exploitatie van Parkeergarage Centrum Hoogvliet. Voor € 150 (stand 01-01-2015) betreft dit aanleg Parkeerplaatsen Rozenburg. De parkeerdruk in de Rozenburgse wijken is de afgelopen jaren fors toegenomen en veel Rozenburgers uiten hierover klachten. Tot slot is € 50 (stand 1-1-2015) afkomstig uit resultaatverdeling 2013 en is eveneens bestemd voor het uitvoeringsprogramma Parkeren Rozenburg.				
Toelichting Realisatie 2019:	De realisatie in 2019 betreft de bijdrage in exploitatie parkeergarage Centrum Hoogvliet. De realisatie is conform de begroting.				
Toelichting Verschil	Niet van toepassing				
Realisatie - Begroting					

Bestemmingsreserve	755	0	125	0	630

Verkeer en Vervoer

2011

bestemmingsreserves

Verkeer en Vervoer	1.352	0	536	0	816
Bestemmingsreserve	755	0	125	0	630
Verkeer en Vervoer					
2011					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	755	0	125	0	630
Begroting 2019	755	0	125	0	630
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Tweede bestuursrapportage 2011 (van 2011 t/m niet van toepassing)				
Doel Reserve:	De reserve Verkeer & Vervoer vormt de dekking van de gemeentelijke kosten voor verkeerseducatie, die niet op andere wijze begroot zijn. Op deze wijze is er vooralsnog				

Toelichting Realisatie De begrote gelden zijn volledig ingezet ter verbetering van de verkeerseducatie in Rotterdam.

2019:

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Bestemmingsreserve	248	0	248	0	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Nachtmetro						bestemmingsreserves					

Verkeer en Vervoer	1.352	0	536	0	816

Bestemmingsreserve	248	0	248	0	0

Nachtmetro

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	248	0	248	0	0

Begroting 2019	248	0	248	0	0

Verschil Realisatie -	0	0	0	0	0

Begroting

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Resultaatbestemming 2018

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Nachtmetro heeft als doel om de pilot nachtmetro in 2019 en de verlenging ervan te financieren. Voor de verlenging van de pilot nachtmetro is in 2019 het lastenbudget en de financiering uit de bestemmingsreserve Nachtmetro met een bedrag van € 248 verhoogd. De verlenging houdt in dat de nachtmetro ook in 2019 circa 1 uur langer zal doorrijden in de nacht van vrijdag op zaterdag en in de nacht van zaterdag op zondag.

Toelichting Realisatie De bestemmingsreserve is volledig ingezet voor de verlenging van de pilot Nachtmetro.

2019:

Toelichting Verschil Niet van toepassing

Realisatie - Begroting

Volksgezondheid en Zorg	13.435	42.933	19.002	0	37.366

Bestemmingsreserve	651	0	228	0	423	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Maatschappelijke Participatie gebieden						bestemmingsreserves					

Volksgezondheid en Zorg	13.435	42.933	19.002	0	37.366

Bestemmingsreserve	651	0	228	0	423

Maatschappelijke

Participatie gebieden

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019

Realisatie 2019	651	0	228	0	423
Begroting 2019	651	0	300	0	351
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-72	0	72
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:	Besluit (2e herziening 2014) inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m 31-12-2020)				
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met Maatschappelijke Participatie.				
Toelichting Realisatie 2019:	De totale uitgave voor E-Health is € 94. Voor de inzet van het Flexbudget is uiteindelijk €134 uitgegeven.				
Toelichting Verschil Realisatie - Begroting	De begrote lasten wat betreft de inzet van E-health voor € 100 en voor een Flexbudget in de gebieden € 200 zijn lager uitgevallen dan voorzien.				

Bestemmingsreserve	4.285	0	1.487	0	2.798
Decentralisatie AWBZ					
bestemmingsreserves					
Volksgezondheid en Zorg	13.435	42.933	19.002	0	37.366
Bestemmingsreserve	4.285	0	1.487	0	2.798
Decentralisatie AWBZ					
Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Realisatie 2019	4.285	0	1.487	0	2.798
Begroting 2019	4.285	0	2.330	0	1.955
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-843	0	843
Toelichting Reserve					
Raadsbesluit:			Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m 31-12-2020)		
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is ter dekking van investeringskosten om het nieuwe stelsel zorg & welzijn (na de decentralisaties AWBZ en Jeugdwet per 1-1-2015) stevig neer te zetten en om de grootste onzekerheden in de kosten en rijksbudgetten voor tweedelijsondersteuning WMO en specialistische jeugdhulp te kunnen opvangen. De onzekerheden in de kosten hebben te maken met het open-eindekarakter van de tweedelijsondersteuning WMO en met de toeleiding tot specialistische jeugdhulp die we voor een belangrijk deel niet zelf in de hand hebben (verloopt via de huisartsen). Om de risico's op de inkoop van tweedelijszorg hanteren we een reserve van 5% van het inkoopbudget van € 340 mln.				
Toelichting Realisatie 2019:	Realisatie 2019 betreft lasten voor niet-activeerbare lasten Programma DIM en frictiekosten.				
2019:	Tevens kosten voor project lerende organisatie.				

Toelichting Verschil Er was gedurende het jaar rekening gehouden met hogere lasten voor Programma DIM, deze
Realisatie - Begroting vielen iets lager uit. Een deel van de lasten zal nog in 2020 uit deze bestemmingsreserve
onttrokken worden.

Bestemmingsreserve	8.499	42.933	17.287	0	34.145	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
tweedelijns WMO en						bestemmingsreserves					
Jeugdhulp											
						Volksgesondheid en	13.435	42.933	19.002	0	37.366
						Zorg					
						Bestemmingsreserve	8.499	42.933	17.287	0	34.145
						tweedelijns WMO en					
						Jeugdhulp					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
						Realisatie 2019	8.499	42.933	17.287	0	34.145
						Begroting 2019	8.499	42.933	24.381	0	27.051
						Verschil Realisatie -	0	0	-7.094	0	7.094
						Begroting					
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit: Voorjaarsnota 2017 (van 1-1-2018 t/m 31-12-2021)					
						Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de WMO en Jeugdhulp.					
						Toelichting Realisatie Realisatie 2019 is dekking van het tekort op jeugdhulp regionaal (zware jeugdhulp) en 2019: jeugdhulp lokaal (vooral Jeugd met een Beperking en Jeugdhulp in gezinsarrangementen).					
						Toelichting Verschil Voor WMO en Jeugdhulp is uit deze bestemmingsreserve € 7,1 mln minder nodig gebleken					
						Realisatie - Begroting dan begroot. De tekorten jeugdhulp konden voor dit bedrag worden opgevangen door meevallende lasten op de WMO.					

Werk en inkomen	29.934	0	3.059	8.476	18.399																														
Bestemmingsreserve	28.565	0	2.062	8.476	18.027	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019																								
BUIG (uitkeringen						bestemmingsreserves																													
Participatiewet e.d.)						<table><tr><td>Werk en inkomen</td><td>29.934</td><td>0</td><td>3.059</td><td>8.476</td><td>18.399</td></tr><tr><td>Bestemmingsreserve</td><td>28.565</td><td>0</td><td>2.062</td><td>8.476</td><td>18.027</td></tr><tr><td>BUIG (uitkeringen</td><td colspan="5"></td></tr><tr><td>Participatiewet e.d.)</td><td colspan="5"></td></tr></table>						Werk en inkomen	29.934	0	3.059	8.476	18.399	Bestemmingsreserve	28.565	0	2.062	8.476	18.027	BUIG (uitkeringen						Participatiewet e.d.)					
Werk en inkomen	29.934	0	3.059	8.476	18.399																														
Bestemmingsreserve	28.565	0	2.062	8.476	18.027																														
BUIG (uitkeringen																																			
Participatiewet e.d.)																																			
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2018	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2018																								
						Realisatie 2019	28.565	0	2.062	8.476	18.027																								
						Begroting 2019	28.565	0	3.674	8.476	16.415																								
						Verschil Realisatie -	0	0	-1.612	0	1.612																								
						Begroting																													

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2015 (van 1-1-2015 t/m 31-12-2022)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.

Toelichting Realisatie 2019: Doel van de onttrekking aan de bestemmingsreserve BUIG 2019 is om bij een lager positief saldo (baten en lasten) dan begroot het verschil aan te vullen vanuit de bestemmingsreserve BUIG.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting De gemiddelde kosten per uitkering zijn iets lager uitgevallen dan ten tijde van de 10-maandsrapportage werd verwacht, met als gevolg € 1,2 mln lagere lasten. Ook is minder dan begroot uitgegeven aan loonkostensubsidies € 424. Per saldo hoeft er € 1,6 mln minder aan de bestemmingsreserve BUIG te worden onttrokken dan begroot.

Bestemmingsreserve	372	0	0	0	372	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Spaarsaldo						bestemmingsreserves					
Participatiebudget											

Werk en inkomen	29.934	0	3.059	8.476	18.399

Bestemmingsreserve	372	0	0	0	372

Spaarsaldo

Participatiebudget

Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2018	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2018
Realisatie 2019	372	0	0	0	372
Begroting 2019	372	0	372	0	0
Verschil Realisatie - Begroting	0	0	-372	0	372

Toelichting Reserve

Raadsbesluit: Jaarrekening 2014 (van 1-1-2015 t/m nader te bepalen)

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Spaarsaldo Participatiebudget is ontstaan, doordat de BBV regels voor het meenemen van het participatiebudget in 2014, zijn gewijzigd. Voorheen nam de gemeente niet-bestede participatiemiddelen (spaarsaldo) op de balans mee om die in volgende jaren te kunnen inzetten. Vanaf eind 2014 mag de gemeente dit niet meer op deze wijze presenteren op de overlopende passiva. Het zijn dus rijksmiddelen Participatiebudget van voorgaande jaren die de gemeente inzet voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein.

Toelichting Realisatie 2019: Er zijn geen kosten gemaakt ten lasten van deze reserve.

Toelichting Verschil Realisatie - Begroting Het totale kostenbudget wordt deels uit de algemene middelen gefinancierd en gedeeltelijk uit de reserve. De lasten voor 2019 passen volledig binnen de algemene middelen. Voor 2020

worden meer aanvragen voor een bijdrage SROI verwacht en dient de reserve doorgeschoven te worden naar 2020. De reserve dient dus beschikbaar te blijven om de uitgaven 2020 te financieren.

Bestemmingsreserve	997	0	997	0	0	Realisatie	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2019
Taaleis						bestemmingsreserves					
						Werk en inkomen	29.934	0	3.059	8.476	18.399
						Bestemmingsreserve	997	0	997	0	0
						Taaleis					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand 1-1-2018	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2018
						Realisatie 2019	997	0	997	0	0
						Begroting 2019	997	0	997	0	0
						Verschil Realisatie - Begroting	0	0	0	0	0
						Toelichting Reserve					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2019)				
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake de uitvoering van de Wet taaleis.				
						Toelichting Realisatie 2019:	Het geraamde bedrag is volledig ingezet aan kosten (verzorgen van opleidingen en taaltrainingen) die vallen onder de wet Taaleis.				
						Toelichting Verschil	Niet van toepassing				
						Realisatie - Begroting					
Totaal	1.082.798	200.333	114.147	84.864	1.084.120						

Bestemmingsreserve IFR

Pagina 120

Bestemmingsreserve IFR

Het Investeringsfonds Rotterdam (IFR) wordt, in het kader van de uitvoering van de Stadsvisie Rotterdam 2030, gebruikt als dekking voor projecten uit de investeringsplanning. Het fonds wordt onder meer gevoed uit een structurele intensivering, bespaarde rente en verkoopopbrengsten van deelnemingen. Een deel van de projecten betreft exploitatieprojecten, die als zo genoemde out-of-pocketkosten worden gedekt uit het IFR. Als er sprake is van investeringsprojecten die geactiveerd worden, dan worden de kapitaallasten (rentelasten plus afschrijving) uit het IFR gedekt.

Toevoegingen

Bij de begroting 2019 heeft uw raad ingestemd met een totale toevoeging aan het IFR van € 57,8 mln. In 2019 is conform begroting € 57,8 mln toegevoegd aan het IFR. Deze toevoeging bestond uit:

- bespaarde rente (€ 24,7 mln). De bespaarde rente op de hoofdsom van het IFR en op andere reserves en voorzieningen, worden jaarlijks toegevoegd aan het IFR
- toevoeging uit de exploitatiebegroting (€ 33,1 mln). Dit zijn eerder afgesproken intensiveringen, na aftrek van afgesproken kortingen

Onttrekkingen

Bij de begroting voor 2019 is een totale onttrekking aan het IFR begroot van € 32,0 mln. De realisatie in 2019 bedraagt € 28,0 mln. De lagere onttrekking van circa € 4,0 mln ten opzichte van de geactualiseerde begroting, bestaat voornamelijk uit het feit dat binnen sommige IFR-projecten realisatie die eind 2019 verwacht werd toch pas op een later moment geëffectueerd zal worden. Factoren die daarbij een rol hebben gespeeld zijn onder meer weersomstandigheden, vertragingen als gevolg van afhankelijkheid van voortgang in samenhangende projecten en het onverwachts eerder dan gepland beschikbaar komen van middelen van derden. Daarnaast zijn er onttrekkingen begroot, gerelateerd aan de grondexploitaties. Pas ultimo het jaar kan daarvoor de hoogte van de benodigde verliesvoorziening worden bepaald, hetgeen geleid heeft tot lagere onttrekkingen.

Hieronder wordt per project inzicht gegeven in de projectomschrijving, de inhoudelijke toelichting op hetgeen in 2019 is gerealiseerd en een financiële toelichting op het verschil tussen de begroting en realisatie.

	Budget	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant						
	IFR	t/m 2018	begroting	2019		per 1-1-						
			2019			2020						
Beheer van de stad	1.507	800	400	292	-108	415						
O210AX - IFR -	1.507	800	400	292	-108	415	Budget IFR	Realisatie t	Bijgestelde	Realisatie 2019	Verschil	Restant
Openbare							/m 2018	begroting				per 1-1-
toiletvoorzieningen								2019				2020
Beheer van de stad							1.507	800	400	292	-108	415
O210AX - IFR -							1.507	800	400	292	-108	415
Openbare												
toiletvoorzieningen												
Algemene informatie												
Project omschrijving	Aanbrengen van openbare toiletvoorzieningen op druk bezochte parken, evenementenlocaties, toeristische locaties en uitgaansgebieden. Hieronder wordt mede begrepen het project "Propere plee". waarbij horeca-ondernemers in de Rotterdamse binnenstad gevraagd worden hun toilet open											

Gebied					Stedelijk
Planning	2017	tot	2021	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	1.507	0	0	1.507	
Toelichting					
Toelichting	Openbare toiletvoorziening geplaatst op Schiestraat en Eendrachtsplein. Pilot Propere Plee heeft 40				
Uitvoering	contracten opgeleverd.				
(inhoudelijk)					
Toelichting	Het aantal contracten Propere Plee is in 2019 achtergebleven, dit betreft circa 110 stuks. In 2020				
Verschil realisatie	vindt een inhaalslag plaats van het aantal geplaatste toiletten en contracten Propere Plee.				
- begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting					
					Niet van toepassing
herbestemming					

Economische Zaken	1.250	250	1.000	558	-442	442

O214AH - IFR - Rotterdam Science Tower	500	0	500	58	-442	442	Budget IFR	Realisatie t/m 2018	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil	Restant per 1-1-2020

Economische Zaken	1.250	250	1.000	558	-442	442
O214AH - IFR	500	0	500	58	-442	442
- Rotterdam Science Tower						

Algemene informatie

Project omschrijving	Rotterdam ScienceTower onderdeel buitenruimte, als onderdeel van de aanpak van M4H krijgt de Begane grond en buitenruimte van de RST een upgrade.					

Gebied				Stadshavens M4H	
Planning	2019	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				

	500	0	0	500
Toelichting				
Toelichting	Vastgoedeigenaar Egeria heeft in 2019 een renovatieplan voor de Begane grond en een			
Uitvoering	herinrichtingsplan voor de Buitenruimte van de RST ontwikkeld. Het betreft hier een bijdrage aan de			
(inhoudelijk)	realisatie van fase 1 voor de aanpak van de buitenruimte, zodanig dat dit aansluit op aangrenzend			
	terrein van Lee Towers en openbaar gebied.			
Toelichting	Het hier geoormerkte bedrag van € 58 betreft een subsidie voor de realisatie van fase 1 van de			
Verschil	buitenruimte. Definitieve vaststelling van de subsidie vindt plaats in 2020.			
realisatie -				
begroting				
(financieel)				
Bedrag	Niet van toepassing			
herbestemming				
Toelichting	Niet van toepassing			
herbestemming				

Algemene informatie					
Project omschrijving	Bijdrage in de onrendabele top van een te bouwen gemeenschappelijke voorziening en internationale showcase voor vernieuwing en innovaties in de Food Sector met de werktitel: Experience Center op het industrieterrein van Nieuw Reijerwaard.				
Gebied	Overige				
Planning	2017	tot	2020	Fase	Afronding
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	750	0	0	750	

Toelichting	
Toelichting	In oktober 2019 heeft de vooroplevering van het Experience Center plaatsgevonden, de bouwkundige
Uitvoering	oplevering wel te verstaan. Voor wat betreft de inrichting zullen dan nog een aantal zaken moeten
(inhoudelijk)	

worden afgewerkt. Het 1e kwartaal van 2020 wordt de gebruikersovereenkomst geformaliseerd op basis van de rechten die we kunnen ontfangen aan het Experience Center in het kader van onze bijdrage. In het 2e kwartaal van 2020 zal de definitieve oplevering plaatsvinden.

Toelichting	Niet van toepassing
Verschil realisatie - begroting (financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416

O063AX - IFR - Bestaande Voorraad (oud)	33.703	30.774	902	-105	-1.007	3.034
	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
	IFR	2018	2019	2019		1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416

O063AX - IFR - Bestaande Voorraad (oud)	33.703	30.774	902	-105	-1.007	3.034

Algemene informatie

Project omschrijving Het programma Bestaande Voorraad, is in de collegeperiode 2006-2010 in gang gezet. Het doel van het programma is het in aanpak nemen van 5000 woningen. De daadwerkelijke verbetering van woningen strekt zich over meerdere jaren uit.

Gebied	Noord

Planning	2006	tot	2020	Fase	Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	33.703	0	0	33.703

Toelichting

Toelichting Het doel van het bouwkundig verbeteren van 5000 woningen in 2019 is behaald.
Uitvoering (inhoudelijk)

Toelichting Verschil Er is geen verdere aanspraak op subsidies gemaakt en er zijn zelfs subsidies teruggestort. Ook zijn

realisatie - er subsidieverplichtingen ingetrokken.

begroting

(financieel)

Bedrag 1.257

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

O063BX - IFR -	12.328	11.978	350	350	0	0							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Particuliere							IFR	2018	2019	2019		2020	
Voorraad (nieuw)													
							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							inrichting en						
							ontwikkeling						
O063BX - IFR	12.328	11.978							350		350	0	0
- Particuliere													
Voorraad													
(nieuw)													

Algemene

informatie

Project omschrijving De aanpak Particuliere Woningvoorraad is bedoeld voor verbetering van in ieder geval de basiskwaliteit van 3.000 woningen. De opgave richt zich voornamelijk op de oude stadswijken van Rotterdam. In de oude stadswijken concentreert zich een voorraad die zowel qua type woning, als qua eigenaar, als kwetsbaar aan te merken is. Veel woningen voldoen niet aan de huidige kwaliteitseisen, hebben een lage WOZ-waarde en taxatiewaarde, met te hoge hypotheken. Bovendien investeren veel eigenaren om verschillende redenen niet in hun woning, waardoor er sprake is van slecht tot zeer slecht onderhoud en een dreiging van verval. Het huidige programma past in een lange termijn aanpak van particuliere woningen die zich richt op het voorkomen van ernstig achterstallig onderhoud (basiskwaliteit). Het programma sluit aan op het programma Bestaande Voorraad.

Gebied	Stedelijk				
Planning	2011	tot	2019	Fase	Afronding
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	12.328	0	0	12.328	

Toelichting

Toelichting Doel van de 3000 bouwkundige verbeterde woningen is behaald.

Uitvoering

(inhoudelijk)

Toelichting Niet van toepassing

Verschil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

O136AX - IFR - 1.350 606 447 446 -1 298

Rivieroevers en

ecologie

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
IFR	2018	2019	2019		2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416

O136AX - IFR	1.350	606	447	446	-1	298

- Rivieroevers

en ecologie

Algemene

informatie

Project omschrijving	Verbetering van de verblijfskwaliteit en de ecologische waarde van de oevers van de Maas, de Rotte en de Schie.

Gebied	Stedelijk

Planning	2016	tot	2020	Fase	Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		

1.350	0	0	1.350

Toelichting

Toelichting	De volgende projecten worden vanuit Rivieroevers en ecologie nog gefinancierd: Leuvekolk en
Uitvoering (inhoudelijk)	Vergroening buitenruimte Blue City. Bijdrage aan project Grotekerplein is in 2019 voldaan. Inzake Leuvekolk is de waterinlaat afgerond in 2019. Het verwijderen van de schepen is vanwege een rechtszaak vertraagd en zal in 2020 plaatsvinden. Ontwerp van de kade en vispassage zijn qua vormgeving gereed. Verdere technische voorbereiding zal in 2020 gebeuren. Voor de herinrichting van de buitenruimte Blue City zal in 2020 een gedeelte van de voorbereiding en de volledige uitvoering van het ontwerp plaatsvinden.

Toelichting	Niet van toepassing

Verschil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting

Niet van toepassing

herbestemming

O195AX - IFR - 3.000 1.014 518 336 -182 1.650

Kansrijke wijken

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
IFR	2018	2019	2019		2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416

O195AX - IFR	3.000	1.014	518	336	-182	1.650

- Kansrijke

wijken

Algemene

informatie

Project omschrijving

In het programma "kansrijke wijken" zijn negen wijken benoemd waar te weinig grote woningen zijn en te weinig kansrijke gezinnen wonen. Doel van het programma is om de gehele wijk op dit punt meer in balans te krijgen. Na gesprekken met woningcorporaties, marktpartijen en anderen, zijn er projecten geïdentificeerd die als katalysator voor de drie wijken Oude Noorden, Nieuwe Westen en Middelland het verschil kunnen maken. Deze kunnen zorgen voor de juiste investeringen door marktpartijen en woningcorporaties, maar die te groot zijn om binnen het huidige budgettaire kader te kunnen financieren.

Gebied	Stedelijk

Planning	2016	tot	2020	Fase	Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.000	0	0	3.000

Toelichting

Toelichting

De bijdrage vanuit Kansrijke Wijken is bestemd voor de Tuin van Noord. De transformatie van de oude gevangenis PI Noordsingel naar woningen en appartementen is (na wat tegenslagen) op dit moment in volle gang. De eerste woningen worden naar verwachting in het 2e kwartaal van 2020 opgeleverd. Dan wordt ook gestart met de aanleg van de unieke buurttuin rondom de nieuwe woningen, de Tuin van Noord. Zowel de woningen als de tuin worden in delen daarna opgeleverd. Voor de tuin is een inrichtingsplan opgesteld dat naar verwachting in februari 2020 wordt vastgesteld. De buurttuin komt na volledige aanleg in eigendom en beheer bij de gemeente. In februari 2019 is het buurt verbeterplan gepresenteerd aan de bewoners van de Pupillenbuurt. Alle acties die de komende twee jaar uitgevoerd moeten worden staan hierin beschreven. Er zijn 3 buurtprojectleiders benoemd, dit zijn actieve bewoners die de verantwoordelijkheid nemen om de coördinatie van de acties uit te voeren. Er zijn diverse acties uitgevoerd in samenwerking met bewoners en verschillende partijen. Er zijn voorbereidingen getroffen om het Jaap Valkhoffplein anders in te richten en het centrale plein in de buurt wordt een plek waar iedereen zich thuis voelt. Een aantal panden worden gerenoveerd door Woonbron en er is gekeken op welke plekken 'groen', de buurt aantrekkelijker kan maken. Een ondernemersfestival waar het talent uit

de buurt zichtbaar werd heeft plaatsgevonden. Op het gebied van veiligheid zijn er afspraken gemaakt met bewoners, politie, de gemeente en de partners die bijzondere doelgroepen in de buurt huisvesten. In 2019 is bij zwembad Oostervant gestart met de herinrichting van het Oostervantplein. In 2020 zullen hier nog de laatste werkzaamheden aan worden verricht. Daarnaast wordt in 2020 een aantal verbeteringen in de buitenruimte op en rond het Henegouwerplein uitgevoerd.

Toelichting	Om verschillende redenen is er later begonnen met de uitvoering van de plannen voor de Pupillenbuurt.
Verschil realisatie - begroting (financieel)	Hierdoor zijn automatisch ook de kosten doorgeschoven naar 2020.
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

O197AX - IFR -	150	100	50	50	0	0								
								Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Aanlegsteigers								IFR	2018	2019	2019			2020
Schie								Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
								inrichting en						
								ontwikkeling						
								O197AX - IFR	150	100	50	50	0	0
								-						
								Aanlegsteigers						
								Schie						

Algemene informatie					
Project omschrijving	Landgoed De Tempel (en Nieuw Rhodenrijs) wordt een belangrijke trekpleister voor stedelijke recreanten en toeristen, mede dankzij de restauratie van de historische tuinen. Het vergroten van de aanleg mogelijkheden voor boten langs de historische trekvaart de Schie, past bij de ontwikkeling van het landgoed en bij de ambities van de provincie Zuid-Holland voor buitenstedelijk groen en de impuls die zij wil geven aan historische trekvaarten. Een bijdrage vanuit de gemeente maakt 50% co-financiering door de provincie mogelijk voor de aanleg van een insteekhaven met uitstapsteiger bij landgoed de Tempel en een uitstapplek bij de Overschiese Dorpstraat, achter de grote kerk in Overschie.				
Gebied	Overig				
Planning	2017	tot	2019	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	150	0	0	150	

Toelichting

Toelichting Het project is in 2019 afgerond.

Uitvoering

(inhoudelijk)

Toelichting Niet van toepassing

Verschil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

O216AH - IFR - 570 99 150 150 0 321 Budget Realisatie t/m Bijgestelde begroting Realisatie Verschil Restant per 1-1-

Leuvenkolk IFR 2018 2019 2019 2020

Stedelijke 380.487 269.322 19.067 15.749 -3.318 95.416
inrichting en
ontwikkeling

O216AH - IFR 570 99 150 150 0 321

- Leuvenkolk

Algemene**informatie**

Project Aanpak van de slechte waterkwaliteit in de binnenstedelijke Rotte, door de aanleg van een
omschrijving schoonwaterinlaat en vistrap in de Leuvenkolk. Dit betreft een integraal project waarbij een vistrap,
waterinlaat en een herinrichting van de Kade langs de Leuvekolk wordt gerealiseerd.

Gebied Centrum

Planning 2017 tot 2019 Fase Uitvoering

Dekking IFR Gemeente Derden Totaal
(overig)

570 300 1.075 1.945

Toelichting

Toelichting De Waterinlaat is inmiddels gereed en is in 2019 afgerond. Momenteel worden de voorbereidingen
Uitvoering getroffen voor het verwijderen van de schepen. De ontwerpen van de kade en vispassage zijn qua
(inhoudelijk) vormgeving gereed. Verdere technische voorbereiding van zowel kade als vispassage zal in 2020
gebeuren.

Toelichting Niet van toepassing

Verschil

realisatie -																		
begroting																		
(financieel)																		
Bedrag							Niet van toepassing											
herbestemming																		
Toelichting							Niet van toepassing											
herbestemming																		
O215AH - IFR -	1.500	1.475	25	25	0	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-						
Getijdenpark							IFR	2018	2019	2019		1-2020						
Maashaven							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416					
O215AH - IFR -	1.500	1.475	25	25	0	0												
Getijdenpark																		
Maashaven																		
Algemene informatie																		
Project omschrijving	De aanleg van een onderwaterdam met schoon baggerzand. Dit komt vrij uit de verdieping van de Nieuwe Waterweg, dit is ten behoeve van de toekomstige realisatie van een Getijdenpark.																	
Gebied	Charlois																	
Planning	2017	tot		2019	Fase		Uitvoering											
Dekking	IFR	Gemeente (overig)		Derden	Totaal													
	1.500	0		0	1.500													
Toelichting																		
Toelichting	Project betreft alleen fase 1 en is technisch gereed gemeld op 3 juli 2019. Het vervolg van het																	
Uitvoering (inhoudelijk)	project is medio september 2019 ondergebracht als één van de 5 grote buitenruimteprojecten, waarvoor separaat financiering dient te worden verkregen.																	
Toelichting Verschil	Niet van toepassing																	
realisatie -																		
begroting																		
(financieel)																		
Bedrag							Niet van toepassing											
herbestemming																		
Toelichting							Niet van toepassing											
herbestemming																		
O009AX - IFR -	80.237	78.328	900	624	-276	1.285	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-						
Buitenruimte							IFR	2018	2019	2019		2020						

Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
inrichting en						
ontwikkeling						

O009AX - IFR	80.237	78.328	900	624	-276	1.285

- Buitenruimte

Binnenstad

Algemene**informatie**

Project omschrijving	Doel van het programma "Visie openbare ruimte binnenstad" is het totstand brengen van een kwalitatief hoogwaardige buitenruimte, waar het voor bezoekers en bewoners aangenaam vertoeven is (zogenaamde City Lounge gedachte). Dit komt tot stand door pleinen, straten, stoepen en het openbaar groen beter in te richten en aangename (loop-)routes tussen die plekken te creëren. Vastgestelde kaders zoals de Rotterdamse stijl, de centrum stijl, het verkeersplan, het groenplan, en het lichtplan bieden de richtlijnen daarvoor.					

Gebied	Binnenstad				

Planning	2008	tot	2020	Fase	Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	80.237	0	0	80.237

Toelichting

Toelichting	Fase 1 van het project Jacobus/Mauritsstraat is uitgevoerd. Na de renovatie van Woonstad zal fase 2 starten. De verwachting is om begin 2021 te starten met fase 2. De herinrichting van het voorplein (inhoudelijk) wijkpark Oude Westen is uitgevoerd. Daarnaast zijn er verspreid over de Binnenstad, in overleg met de omgeving, parkeerplaatsen onttrokken en getransformeerd naar fietsvoorziening, terras of trottoir. Tijdens de Mobiliteits Challenge Hoogkwartier zijn 20 parkeerplaatsen tijdelijk getransformeerd naar groene plekken.					

Toelichting	Vanwege vertraging in de financiële afhandeling is er een verschil in realisatie en begroting ontstaan.					

Verschil realisatie - begroting (financieel)						

Bedrag herbestemming	Niet van toepassing					

Toelichting herbestemming	Niet van toepassing					

O009JH - IFR -	1.500	1.155	346	63	-283	282	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Buitenruimte							IFR	2018	2019	2019		2020
Pannekoekstraat /												
Stedelijke	380.487	269.322										

inrichting en ontwikkeling						
O009JH - IFR -	1.500	1.155	346	63	-283	282
Buitenruimte						
Pannekoekstraat /						
University College						
Algemene informatie						
Project omschrijving	Herinrichting van de buitenruimte ter hoogte van de Pannekoekstraat op het kwaliteitsniveau van de Rotterdamse Stijl. Dit als gevolg van de verbouwing van het monument aan de Nieuwemarkt tot Erasmus University College, de vervanging van het riool in de buurt en een particulier bouwproject ter hoogte van de Pannekoekstraat.					
Gebied	Centrum					
Planning	2015	tot	2020	Fase	Uitvoering	
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		
	1.500	0	0	1.500		
Toelichting						
Toelichting	De herinrichting, is op de bewegwijzering na, uitgevoerd. Financiële afhandeling is nog niet gereed.					
Uitvoering (inhoudelijk)						
Toelichting	De hangverlichting bleek niet haalbaar. De openbare verlichting met lichtmasten is goedkoper, waardoor het verschil ontstaan is.					
Vershil realisatie - begroting (financieel)						
Bedrag	232					
herbestemming						
Toelichting	De eindprognose geeft aan dat € 232 vrij kan komen.					
herbestemming						
	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
	IFR	2018	2019	2019		2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
O009KH - IFR	4.660	3.045	100	98	-2	1.517
- Buitenruimte						
Timmerhuis						

Algemene informatie

Project omschrijving De binnenstad rondom het Stadhuis, Timmerhuis en voormalig Postkantoor fungeert als visitekaartje van Rotterdam. In 2015 is het Timmerhuis opgeleverd, het Stadhuis is geheel gerenoveerd en de Meent is opnieuw ingericht. Daarop aansluitend vindt herinrichting plaats van de buitenruimte: Stadhuisstraat, het Doelwater, Raamplein, Rode Zand en Haagseveer. Met een loop/fietsbrug wordt het Haagseveer verbonden met de Lombardkade. Tevens zal de onderdoorgang van het Timmerhuis met de omgeving verbonden worden.

Gebied Centrum

Planning 2015 tot 2020 Fase Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	4.660	0	0	4.660

Toelichting

Toelichting Binnen het project was een extra voetgangersbrug opgenomen. Eind 2019 is er definitief geen
 Uitvoering toestemming door de vereniging van eigenaren gegeven en zal de extra brug niet doorgaan. De reden
 (inhoudelijk) hiervan is dat er al een voetgangersbrug aanwezig is. Hier moet nu de betere verbinding tussen Haagseveer en Lombardkade over gerealiseerd worden. Deze variant wordt nu verder uitgewerkt.

Toelichting Niet van toepassing

Verschil realisatie - begroting (financieel)

Bedrag 200
 herbestemming

Toelichting Binnen het project was een extra voetgangersbrug opgenomen. Eind 2019 is er definitief geen
 herbestemming toestemming door de vereniging van eigenaren gegeven en zal de extra brug niet doorgaan.

O009NX - IFR -	1.550	1.398	70	93	23	59							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Blaakplein							IFR	2018	2019	2019		2020	
							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							inrichting en						
							ontwikkeling						
O009NX - IFR	1.550	1.398	70	93	23	59							
- Blaakplein													

Algemene informatie

Project Ondanks de diverse fysieke ingrepen en kwaliteitsverbeteringen in de directe omgeving van station
 omschrijving Blaak, dreigt station Blaak zelf af te glijden als er niet in wordt geïnvesteerd. Door verstandig in te zetten

op het versterken van de aansluiting op fiets- en looproutes en de verblijfskwaliteit in en rondom het station, wordt Rotterdam Blaak aantrekkelijker als knooppunt voor forensen en dagjesmensen. Daarmee blijft het een passend ontvangstportaal voor bezoekers van het gerevitaliseerde Laurenskwartier. Ook is het een belangrijk overstapstation voor de trein/metro/bus van noord-zuid/oost-west bewegingen.

Gebied					Centrum
Planning	2016	tot	2019	Fase	Afronding
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	1.550	0	0	1.550	
Toelichting					
Toelichting					
De werkzaamheden zijn inmiddels uitgevoerd en het project is afgerond.					
Uitvoering					
(inhoudelijk)					
Toelichting					
Niet van toepassing					
Verschil					
realisatie -					
begroting					
(financieel)					
Bedrag					
59					
herbestemming					
Toelichting					
Niet van toepassing					
herbestemming					

O015AX - IFR -	18.876	16.064	435	570	135	2.242	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per	
Buitenruimte							IFR	/m 2018	egroting 2019	2019		1-1-2020	
Laurenskwartier							Stedelijke inrichting en	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
(Binnenrotte,							ontwikkeling						
Markthal, Blaak													
31)							O015AX - IFR -	18.876	16.064	435	570	135	2.242
							Buitenruimte						
							Laurenskwartier						
							(Binnenrotte, Markthal,						
							Blaak 31)						

Algemene informatie

Project omschrijvingHet realiseren van een hoogwaardige buitenruimte in de omgeving van Blaak 31, de Markthal en de Binnenrotte. Hiermee wordt aangesloten bij grote bouwprojecten en wordt invulling gegeven aan de ambities op het gebied van de City Lounge.

Gebied						Centrum
Planning	2010	tot		2023	Fase	Uitvoering

Dekking		IFR	Gemeente	Derden	Totaal
(overig)					
		18.876	0	0	18.876
Toelichting					
Toelichting Uitvoering		In 2019 is er gewerkt aan de voorbereidingen voor het plaatsen van het kunstwerk.			
(inhoudelijk)		Daarnaast is er gewerkt aan het afronden van de restpunten van het reeds opgeleverde werk.			
Toelichting Verschil		In 2019 zijn er al meer facturen aan de producent van het Kunstwerk betaald dan realisatie - begroting oorspronkelijk gedacht.			
(financieel)					
Bedrag herbestemming		Niet van toepassing			
Toelichting herbestemming		Niet van toepassing			

O023AX - IFR -	68.074	67.999	75	0	-75	75	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Pact op Zuid							IFR	2018	2019	2019		2020	
							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							inrichting en						
							ontwikkeling						
O023AX - IFR	68.074	67.999	75	0	-75	75							
- Pact op Zuid													

Algemene informatie					
Project omschrijving	In 2006 sloten verschillende woningcorporaties met de gemeente Rotterdam een overeenkomst: het Pact op Zuid. Wonen, inkomen, werkgelegenheid en schoolresultaten bleken op Zuid minder goed dan in de rest van Rotterdam. Om deze achterstanden in te lopen was tot 2016 een extra investering van € 1 miljard nodig in de sociale, economische en fysieke infrastructuur. Uit het programma Bestaande Voorraad is met vorige begrotingen een lening verstrekt aan Pact op Zuid. Het restant bedrag is noodzakelijk om Pact op Zuid in staat te stellen om aan de verplichtingen te voldoen van het programma bestaande voorraad.				
Gebied	Zuid				
Planning	2006	tot	2019	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
(overig)					
	68.074	0	0	68.074	
Toelichting					
Toelichting	Het laatste deel van de projecten binnen Pact op Zuid, te weten de sloop van wijkgebouw De Larenkamp				
Uitvoering	aan de Slinge 303. Locatie wordt geschikt gemaakt voor herontwikkeling met woningen en/of				
(inhoudelijk)	maatschappelijk vastgoed.				

Toelichting	De sloop is in 2019 afgerond, het budget is niet volledig benut.
Verschil	
realisatie -	
begroting	
(financieel)	
Bedrag	75
herbestemming	
Toelichting	Project is afgerond, restant saldo van € 75 zal worden herbestemd.
herbestemming	

O027KX - IFR -	2.000	0	560	326	-234	1.674	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Stadshavens: M4H	IFR	2018	2019	2019		2020						
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416						
O027KX - IFR	2.000	0	560	326	-234	1.674						
- Stadshavens:												
M4H												
Algemene informatie												
Project omschrijving	Het Rotterdam Makers District is de plek in de regio voor de innovatieve maakindustrie. Het Makers District, bestaande uit de gebieden Rotterdam en Merwe-Vierhavens (M4H Rotterdam) leent zich er perfect voor. Jonge bedrijven kunnen hier opstarten en doorgroeien naar gevestigde ondernemingen. Grote bedrijven kunnen hier experimenteren met nieuwe producten of processen. Er worden nieuwe technologieën uitgedacht, getest en toegepast. Deze nieuwe technologieën zijn gebaseerd op digitalisering, robotisering, additieve manufacturing, en op het toepassen van nieuwe, duurzame energie en materialen. Het Makers District: een innovatiemilieu, optimaal geëquipeerd voor de innovatieve maakindustrie en een proeftuin en etalage voor de stad en haven van de toekomst. Met een mix van werken en wonen en volop ruimte voor uitwisseling en ontmoeting. Deze ontwikkeling zal langjarige investeringen vergen van zowel de gemeente (eerste raming tenminste € 20 mln) als het Havenbedrijf.											
Gebied	Stad											
Planning	2019	tot	2020	Fase	Uitvoering							
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal								
	2.000	0	0	2.000								
Toelichting												
Toelichting	Het Definitief Ontwerp voor de Keileweg is inmiddels vastgesteld, maar de uitvoering vindt pas plaats											
Uitvoering (inhoudelijk)	vanaf 2020. De NRD voor het Milieu Effect Rapport (MER) /Bestemmingsplan is door het college van B&W vastgesteld.											

Toelichting	Onverschijding is een gevolg van vertraging in het buitenruimte-project Keileweg, vanwege mede
Verschil	geplande werkzaamheden van derden. De voorbereidingen voor het Milieu Effect Rapport (MER) /
realisatie -	bestemmingsplan zijn gestart en lopen op schema, er zijn echter minder kosten gemaakt dan eerder
begroting	gepland. Door verkoop van het Keilepand zijn investeringen niet nodig gebleken. Over andere panden in
(financieel)	het gebied lopen onderhandelingen.
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

O153AH - IFR -	125	0	125	31	-94	94	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Van Waning							IFR	2018	2019	2019		2020
Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416						
inrichting en												
ontwikkeling												
O153AH - IFR	125	0	125	31	-94	94						
- Van Waning												

Algemene informatie

Project Het voormalige directiekantoor van cementfabriek 'Van Waning' is in het bezit van de gemeente omschrijving Rotterdam. Het markante pand werd jaren geleden door de gemeente aangekocht met een onderhoudsplicht. Stadsontwikkeling wil het pand verkopen, maar sinds 2013 is bekend dat er sprake is van ernstig achterstallig onderhoud. Er heeft zich een ondernemer bij de gemeente gemeld die geïnteresseerd is in de ontwikkeling van het Van Waningpand tot horecagelegenheid. De gemeente vindt de ontwikkeling van een horecagelegenheid op die locatie gewenst, maar het Van Waningpand is in zijn huidige staat daarvoor verre van geschikt. De businesscase valt negatief uit, wat door een onafhankelijk onderzoek is bevestigd. Met de bijdrage uit het hefboombudget wordt het pand opgeknapt, zodat het geschikt is voor verkoop. Aldus wordt een bijdrage aan de onrendabele top geleverd.

Gebied	Feijenoord				
Planning	2017	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	125	0	700	825	

Toelichting

Toelichting	De subsidie van € 125 wordt in vier termijnen onder voorwaarde overgemaakt. In 2019 heeft één
Uitvoering	termijnbetaling plaats gevonden.
(inhoudelijk)	
Toelichting	Afwikkeling vindt in 2020 plaats.
Verschil	

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

O165C8 - IFR -	1.375	426	325	267	-58	682	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
M4H							IFR	2018	2019	2019		2020

Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
inrichting en						
ontwikkeling						

O165C8 - IFR 1.375 426 325 267 -58 682

- M4H

Algemene

informatie

Project Totstandkoming van het ruimtelijk raamwerk, ter voorbereiding op het bestemmingsplan dat voor de omschrijving gebiedsontwikkeling Merwe Vierhavens (waaronder bijvoorbeeld het Makersdistrict en de woningbouw Merwepieren vallen) noodzakelijk is. Projecten en activiteiten op het vlak van communicatie en marketing & acquisitie kwamen hierdoor tot stand.

Gebied Stadshavens

Planning 2018 tot 2020 Fase Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	1.375	0	0	1.375

Toelichting

Toelichting Er is gewerkt aan het opstellen van een programma van eisen voor de Keileweg wat in 2019 in Uitvoering uitvoering genomen wordt. Tegelijkertijd worden er activiteiten ontplooid om gezamenlijk met (inhoudelijk) Havenbedrijf meer ondernemers aan te trekken voor M4H en RDM (het Makers District). Dit heeft geleid tot nieuwe ondernemers voor de herontwikkeling van de TP loodsen.

Toelichting Het ruimtelijk raamwerk is niet helemaal afgerond in 2019, waardoor de realisatie achter is gebleven bij Verschil de begroting. Deze werkzaamheden worden begin 2020 alsnog afgerond.

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

O172AX - IFR -	18.325	14.530	783	711	-72	3.084							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Sportcampus							IFR	2018	2019	2019		2020	
Rotterdam							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							Inrichting en						
							ontwikkeling						
							O172AX - IFR	18.325	14.530	783	711	-72	3.084
							- Sportcampus						
							Rotterdam						

Algemene

informatie

Project Uitvoering van het geactualiseerde Masterplan Sportcampus (raadsbesluit 15 december 2016). De omschrijving sportparticipatie in Rotterdam loopt achter ten opzichte van de rest van Nederland. De sportparticipatie in Rotterdam Zuid loopt nog eens achter bij het gemiddelde van Rotterdam. Doel van het project is om in combinatie met sportstimuleringsprogramma's de sportparticipatie te verhogen. Daarnaast zullen er 530 woningen in het midden en hoge segment in een bijzondere omgeving worden toegevoegd, passend in de Woonvisie en een belangrijke toevoeging voor Zuid.

De huidige voorzieningen op het complex Varkenoord zijn sterk verouderd en moeten vervangen worden. Deze vervanging wordt aangegrepen om het ruimtegebruik te intensiveren en met name in de 2e fase functies toe te voegen zodat een Sportcampus ontstaat.

Gebied	IJsselmonde				
Planning	2015	tot	2026	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	18.325	0	0	18.325	

Toelichting	
Toelichting	De werkzaamheden voor de velden 6 en 7 van Sportcomplex Olympia en de tijdelijke 400 m-baan voor
Uitvoering	de atletiekvereniging zijn afgerond. De werkzaamheden voor het voorplein van het complex van de
(inhoudelijk)	Feyenoord Academy Soccer Club (FASC) en de eerste drie velden zijn afgerond. Gestart is met de sloop van het oude complex en het bouwrijp maken van de laatste twee velden. De parkeerplaatsen voor beide sportcomplexen zijn aangelegd. Het ontwerp voor het zuidelijke deel van het park tussen de complexen is vastgesteld, voorbereid en de aanbesteding is gestart. De marktbenadering voor de woningbouwontwikkeling in Park de Twee Heuvels is gestart. Voor de Noord-Oost hoek van de Sportcampus is verder gewerkt aan een stedenbouwkundig plan.
Toelichting	Er is enige vertraging in de uitvoering ontstaan.
Verschil	

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

O182AX - IFR - 87.807 25.483 5.611 5.319 -292 57.005

Hart van Zuid

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
IFR	2018	2019	2019		2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416

O182AX - IFR	87.807	25.483	5.611	5.319	-292	57.005

- Hart van Zuid

Algemene

informatie

Project Het project Hart van Zuid vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030. In de Stadsvisie omschrijving 2030 (door de gemeenteraad vastgesteld in november 2007) is het gebied rondom Ahoy, Zuidplein en Vaanweg-Pleinweg opgenomen als VIP-gebied. Dit gebied kan een sleutelrol vervullen in de zogenaamde "dubbelslag op Zuid", bestaande uit het wegwerken van achterstanden en het benutten van kansen. Hart van Zuid focust vooral op de kansen.

De out-of-pocket bijdrage van het IFR bestaat uit ten eerste de dekking van het contractbudget (onderdeel periodieke prestatie vergoeding) van het project Hart van Zuid, waarvoor door de ontwikkelende partij deze gebiedsontwikkeling wordt uitgevoerd. Verder beslaat het de gemeentelijke risicoreservering en de interne apparaatskosten.

Gebied	Charlois

Planning	2016	tot	2033	Fase	Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		

87.807	0	0	87.807

Toelichting

Toelichting Terugblikkend op de eerste jaren van uitvoering zien we dat het contract enerzijds robuust is gebleken

Uitvoering en anderzijds voldoende flexibel om als samenwerkende partners ruimte te vinden voor oplossingen en

(inhoudelijk) kansen die ten goede komen aan de kwaliteit van het gebied. Inmiddels is het nieuwe zwembad opgeleverd, is de renovatie van de Hallen van Ahoy afgerond en is het oude zwembad reeds gesloopt.

Momenteel wordt er gewerkt aan de bouw van het nieuwe Kunstenpand en is er halverwege 2018 gestart met de bouw van het Rotterdam Ahoy Convention Centre (RACC). Het project is te volgen op de website www.hartvanzuidrotterdam.nl.

Toelichting	Het verschil wordt onder andere veroorzaakt, doordat verplichtingen wel zijn aangegaan maar nog niet
Verschil	zijn gefactureerd. Deze verplichtingen lopen over de jaarschijf heen waardoor de begroting en realisatie
realisatie -	niet op elkaar aansluiten.
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

O187AH - IFR -	500	448	52	52	0	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Esch en							IFR	2018	2019	2019		2020
Brienoord												

Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
inrichting en						
ontwikkeling						

O187AH - IFR	500	448	52	52	0	0
- Esch en						
Brienoord						

Algemene informatie

Project	Het project Getijdenpark Eiland van Brienoord behelst het creëren van geschikte leef- en
omschrijving	acclimatiseringsgebieden (van zout naar zoet) voor flora en fauna én het verhogen van de recreatieve
	kwaliteit van het gebied door aantrekkelijker, toegankelijker en natuurlijker groen. Met deze inzet worden
	derden verleid om eveneens op deze plek aan de rivieroever van de Maas te investeren. Het gaat
	daarbij met name om investeringen door Rijkswaterstaat dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn
	Water 5 km. natuurvriendelijke oevers in de Nieuwe Maas moet aanleggen. Tevens heeft de Provincie
	Zuid-Holland eind 2016 toegezegd een bijdrage te leveren in het kader van de UPG middelen. Ook is er
	een LIFE IP bijdrage uit Europa.

Gebied	Overig				
Planning	2017	tot	2019	Fase	Afronding
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	500	1.153	382	2.035	

Toelichting

Toelichting	De gehele planvorming, de voorbereiding voor de uitvoering en de aanbesteding zijn afgerond. De
Uitvoering	werkzaamheden buiten zijn gestart en halverwege 2021 klaar.
(inhoudelijk)	
Toelichting	Niet van toepassing
Verschil	

realisatie -													
begroting													
(financieel)													
Bedrag							Niet van toepassing						
herbestemming													
Toelichting							Niet van toepassing						
herbestemming													
O193AX - IFR -	7.500	7.093	61	18	-43	389	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per	
Binnenstad							IFR	2018	egroting 2019	2019		1-1-2020	
(collegeprogramma													
2015-2018)													
Stedelijke inrichting en	380.487	269.322							19.067	15.749	-3.318	95.416	
ontwikkeling													
O193AX - IFR -	7.500	7.093							61	18	-43	389	
Binnenstad													
(collegeprogramma 2015-													
2018)													
Algemene informatie													
Project omschrijving													
Het opknappen van pleinen (in het bijzonder het Schouwburgplein, Oostplein en Stadspark Grotekerkplein) en het bevorderen van de levendigheid en gastvrijheid voor een aantrekkelijkere binnenstad.													
Gebied													
Centrum													
Planning													
2014 tot 2020 Fase Uitvoering													
Dekking													
IFR Gemeente Derden Totaal													
(overig)													
7.500 0 0 7.500													
Toelichting													
Toelichting Uitvoering													
In 2019 zijn de kadetrappen naar het water uitgevoerd vanuit programma Rivieroevers.													
(inhoudelijk)													
Hierna kon de strook tussen stadspodium en kade pas uitgevoerd worden. De uitvoering is bijna afgerond.													
Toelichting Verschil													
De uitvoering is door de kadetrappen vertraagd, waardoor afronding in 2020 plaats zal vinden.													
realisatie - begroting													
(financieel)													
Bedrag herbestemming													
Niet van toepassing													
Toelichting herbestemming													
Niet van toepassing													
O196AX - IFR -	2.800	2.718	25	45	20	37	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Goudse Rijkweg /							IFR	2018	2019	2019		2020	
Vlietlaan													
Stedelijke	380.487	269.322							19.067	15.749	-3.318	95.416	

inrichting en
ontwikkeling

O196AX - IFR	2.800	2.718	25	45	20	37
- Goudse						
Rijweg /						
Vlietlaan						

Algemene
informatie

Project	De Goudse Rijweg/Vlietlaan/Weteringstraat is een gebied met een verloederde uitstraling; het					
omschrijving	winkelgebied dreigt verder af te glijden. In het gebied wordt onderhoud gepleegd door de RET aan					
	tramlijn 7. Deze onderhoudswerkzaamheden zijn gecombineerd met een herinrichting van de					
	buitenruimte. Tegelijkertijd investeren Woonstad en de gemeente gezamenlijk in het winkelgebied "t					
	Middelpunt". Hiervoor is een alliantie opgericht die in 2018 moet resulteren in een					
	BedrijfsInvesteringsZone (BIZ).					

Gebied	Kralingen				
Planning	2016	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	2.800	0	0	2.800	

Toelichting

Toelichting	Het project is gereed, de laatste facturen worden in het 1e kwartaal van 2020 betaald. Hierna kan het				
Uitvoering	project gesloten worden.				
(inhoudelijk)					

Toelichting	In 2019 is er nog een extra bijdrage geleverd aan de BIZ. Deze bijdrage was oorspronkelijk niet begroot.				
Verschil					
realisatie -					
begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

O203AX - IFR -	450	0	450	137	-313	313							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Noorderboulevard							IFR	2018	2019	2019		2020	
supermarkt							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							inrichting en						
							ontwikkeling						
O203AX - IFR -	450	0	450	137	-313	313							

Noorderboulevard

supermarkt

Algemene

informatie

Project Om het stadsdeel te versterken, waarin de Noorderboulevard (Zwartjanstraat en Noordmolenstraat)

omschrijving ligt, is de vestiging van een supermarkt hier gewenst. De enige geschikte locatie hiervoor is het gemeentelijk vastgoed tussen de 2e en 3e Pijnackerstraat. Het gaat om 2 voormalige schoolgebouwen met gevels die in de cultuurhistorische verkenning van het Oude Noorden zijn benoemd als 'beeldbepalend'.

Gebied Noord

Planning 2018 tot 2021 Fase Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	450	0	0	450

Toelichting

Toelichting Er is een haalbaarheidsstudie verricht en een overeenkomst met de Jumbo gesloten als toekomstige

Uitvoering exploitant. Het plan is enthousiast ontvangen door ondernemers aan de Zwartjanstraat. Het blijkt

(inhoudelijk) echter technisch onhaalbaar om beide waardevolle gevels te handhaven, omdat een opening gemaakt moet worden om in dit gesloten bouwblok te kunnen bouwen. De gevel aan de 3e Pijnackerstraat wordt daarom opgeofferd, opdat de gevel aan de 2e Pijnackerstraat kan worden gehandhaafd. De meerkosten van de te behouden gevel maken de uitvoering van het plan echter onhaalbaar. De gemeente vindt het belangrijk om tegenover ondernemers het signaal af te geven dat beeldbepalende gebouwen belangrijk zijn, omdat zij de eis tot behoud van de gevel heeft gesteld.

Hierdoor is besloten dat de gemeente het onrendabele deel financiert.

Toelichting Er is een verschil tussen realisatie en begroting, vanwege het feit dat het project stil is komen te

Vershil realisatie liggen. We zullen de uitspraak van de Raad van State moeten afwachten voordat het project verder

- begroting door kan gaan. Verwachting is dat de Raad van State de zaak voor de zomer 2020 behandeld.

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

O204AX - IFR -	1.554	0	605	605	0	949	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Revit.							IFR	2018	2019	2019		2020	
Bedrijventerrein							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
Hordijk							Inrichting en						
							ontwikkeling						
O204AX - IFR	1.554	0	605	605	0	949							

- Revit.

Bedrijventerrein

Hordijk

Algemene

informatie

Project omschrijving Het bedrijventerrein Hordijk moet een bruisend bedrijventerrein worden, waar met name regionaal georiënteerde MKB met een Business To Business (B2B) karakter zich prima kunnen vestigen. Door de ligging naast het nieuwe Maasstad ziekenhuis biedt het bedrijventerrein de mogelijkheid voor het opbouwen van een sterk medisch cluster. Hierdoor kan een nieuw type bedrijvigheid aan de stad Rotterdam worden verbonden. Het bedrijventerrein wordt hierdoor een belangrijke banenmotor voor Rotterdam zuid.

Gebied

Planning	2002	tot	2019	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	1.554	0	0	1.554	

Toelichting

Toelichting Voor de aanleg van de ontsluiting van het Maasstadziekenhuis en de buitenruimten binnen het bedrijventerrein Hordijk tussen 2008 en 2012 is een IFR bijdrage toegezegd. Deze kon door financieel-technische redenen tot op heden niet verrekend worden. Dit is hersteld in 2019, waardoor dit project afgerond kon worden voor het IFR.

Toelichting Niet van toepassing

Verschil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag 949

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

O206AX - IFR -	2.000	1.178	450	0	-450	822							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Buitenruimte EMC							IFR	2018	2019	2019		2020	
(Binnenstad)							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							inrichting en						
							ontwikkeling						
O206AX - IFR -	2.000	1.178	450	0	-450	822							
Buitenruimte EMC													
(Binnenstad)													

informatie

Toelichting

(financieel)

herbestemming

herbestemming

LabCity - Field Lab

(overig)

Uitvoering de werkzaamheden voor het omklappen van de tramperrons aan de Stadionweg afgerond. De
(inhoudelijk) voorbereidende werkzaamheden zijn opgestart voor het aanpassen van de tram keerlus op de Kop van
Zuid en de herinrichting van de Posthumlaan/Veemstraat.

Toelichting In 2019 zijn de gerealiseerde kosten iets boven de begroting uitgekomen. Deze in 2019 meer gemaakte
Verschil kosten zullen in het aankomende jaren worden goedgeemaakt.

realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

O226AX - IFR - 3.830 102 181 261 80 3.467

Buitenruimte

Leuvehaven

/Schiedamsedijk

Budget Realisatie t/m Bijgestelde begroting Realisatie Verschil Restant per 1-1-
IFR 2018 2019 2019 2020

Stedelijke 380.487 269.322 19.067 15.749 -3.318 95.416
inrichting en
ontwikkeling

O226AX - IFR - 3.830 102 181 261 80 3.467

Buitenruimte

Leuvehaven

/Schiedamsedijk

Algemene informatie

Project Herinrichting van de buitenruimte rondom het nieuw te bouwen Leuvehavenpaviljoen aan de
omschrijving Leuvehaven. De herinrichting sluit aan op nieuwe functies en ontwikkelingen langs de Leuvehaven/op
de Schiedamsedijk.

Gebied Centrum

Planning 2017 tot 2020 Fase Uitvoering

Dekking IFR Gemeente Derden Totaal
(overig)

3.830 0 0 3.830

Toelichting

Toelichting In 2019 is een Programma van Eisen voor de nieuwe buitenruimte opgesteld en gestart met een
Uitvoering Voorlopig ontwerp voor het IP. In 2020 wordt het VO en vervolgens het DO afgerond. Ook wordt gestart
(inhoudelijk) met de voorbereiding van de uitvoering, die zal starten na oplevering van het nieuwe Leuvepaviljoen.
Oplevering van de buitenruimte Leuvehaven staat gepland in de maand januari van 2022.

Toelichting Raming ligt boven budget, gekeken wordt naar mogelijkheden om te bezuinigen.
Verschil

realisatie -	
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

O227AX - IFR -	1.400	103	196	114	-82	1.183							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Katoenveem							IFR	2018	2019	2019		2020	
leegstandsbeheer													
							Stedelijke	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							Inrichting en						
							ontwikkeling						
O227AX - IFR -	1.400	103	196	114	-82	1.183							
Katoenveem													
leegstandsbeheer													

Algemene informatie

Project Rijsmonument Katoenveem is sinds juni 2016 gemeentelijk eigendom. De gemeente wil het omschrijving Katoenveem een nieuwe gebruiksfunctie geven om de ontwikkeling van Merwe-Vierhavensgebied (M4H) te stimuleren. Het gebouw is echter in zeer slechte staat, onveilig en niet bruikbaar. Actief leegstandsbeheer tot het moment van oplevering is noodzakelijk om kraak, diefstal en vandalisme te voorkomen. De intentie is om renovatie en ingebruikname aan de markt over te laten. Daarvoor moet een marktuitleg ten behoeve van herontwikkeling worden voorbereid. Leegstandbeheer is tot het moment van oplevering herontwikkeling onontbeerlijk. Gestreefd wordt naar succesvolle opname door de markt medio 2020.

Gebied	Merwe-Vierhavensgebied				
Planning	2017	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	1.400	0	0	1.400	

Toelichting

Toelichting In 2019 is ruim € 90 besteed aan het beheer van de Katoenveem,; voornamelijk anti-Uitvoering kraakmaatregelen en onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van het wind- en waterdicht houden (inhoudelijk) van het pand. Daarnaast is circa € 24 aan uren geschreven. Deze uren zijn besteed aan het uitvoeren van onderzoek en het voeren van gesprekken om de wens- en haalbaarheid van een verkoop aan een filantropische instelling nader te onderzoeken.

Toelichting Het verschil tussen de realisatie en de begroting wordt verklaard, doordat er minder uren zijn besteed Verschil realisatie aan het project dan begroot. In 2019 was nog niet aan alle randvoorwaarden voldaan om tot volle

							- begroting	uitvoering van het project over te gaan, dit omdat nog niet alle externe (omgevings)factoren nader zijn					
							(financieel)	uitgekristalliseerd.					
							Bedrag	Niet van toepassing					
							herbestemming						
							Toelichting	Niet van toepassing					
							herbestemming						
O228AX - IFR -	1.150	185	965	965	0	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-	
Vredenoordplein							IFR	2018	2019	2019		2020	
							Stedelijke	390.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
							inrichting en						
							ontwikkeling						
O228AX - IFR -	1.150	185		965	965	0							0
Vredenoordplein													
Algemene informatie													
Project	Op het Vredenoordplein wordt op de plek van een voormalige basisschool een nieuw schoolgebouw												
omschrijving	voor voortgezet onderwijs gerealiseerd. De bestaande openbare buitenruimte sluit hier niet op aan en is												
	gedateerd. Om het plein, in deze sociaal en maatschappelijk gevoelige (kansrijke) wijk, op passend												
	niveau te krijgen wordt een investering in de buitenruimte gedaan.												
Gebied	Kralingen-Crooswijk												
Planning	2018	tot		2019	Fase		Afronding						
Dekking	IFR	Gemeente		Derden	Totaal								
		(overig)											
	1.150	0		0	1.150								
Toelichting													
Toelichting	Project is afgerond												
Uitvoering													
(inhoudelijk)													
Toelichting	Niet van toepassing												
Verschil													
realisatie -													
begroting													
(financieel)													
Bedrag	Niet van toepassing												
herbestemming													
Toelichting	Niet van toepassing												
herbestemming													

O229AX - IFR -	1.000	540	460	460	0	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Rijnhaven							IFR	2018	2019	2019		2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416						
O229AX - IFR	1.000	540	460	460	0	0						
- Rijnhaven												
Algemene informatie												
Project omschrijving	Voor de Rijnhaven wordt een nieuw traject gestart tot visievorming en voorbereiding van marktconsultatie om deze zeer bijzondere en centraal in de stad liggende maar in onbruik geraakte haven tot haar potentie te brengen. Met de voortgang van de gebiedsontwikkelingen Kop van Zuid (Wilhelminapier) en Katendrecht begint het afmaken van het "Rondje Rijnhaven" werkelijkheid te worden. Een ontwikkeling in de Rijnhaven met een bijzonder woonmilieu, duurzaamheid, hoogwaardig openbaar gebied en voldoende (fiets) parkeerplaatsen begint aan urgentie te winnen. Hierbij speelt ook de toegenomen woningbouwopgave een belangrijke rol. Deze zou ook in of aan de Rijnhaven kunnen worden gefaciliteerd. Een gebiedsontwikkeling in de Rijnhaven moet vooral een aanvulling zijn op bestaande en reeds geplande ontwikkelingen. Het maakt de aloude wens van een "Binnenstad op 2 oevers" werkelijkheid.											
Gebied	Zuid											
Planning	2018	tot	2019	Fase	Afronding							
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal								
	1.000	0	0	1.000								
Toelichting												
Toelichting	In 2019 is gewerkt aan het Masterplan Rijnhaven. Het Masterplan is een concretisering van het											
Uitvoering (inhoudelijk)	Ambitiedocument uit 2018. Het bevat de ruimtelijke vertaling van de ambitie en scope van de Rijnhaven en vormt de basis voor het verdere plan- en ontwerpproces.											
Toelichting	Niet van toepassing											
Verschil realisatie - begroting (financieel)												
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing											
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing											
O230AX - IFR -	870	116	95	73	-22	681	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-

	IFR	2018	2019	2019	2020	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416
O230AX - IFR - Mathenesserweg	870	116	95	73	-22	681
Algemene informatie						
Project omschrijving	De openbare ruimte van de Mathenesserweg wordt verbeterd om verloederding tegen te gaan. Het gaat om een nieuw verlichtingsplan, oversteek- en pleininrichting bij kruising met Rösener Manzstraat en vergroening van de koppen nabij Mathenesserbrug en Marconiplein.					
Gebied	Delfshaven					
Planning	2018	tot	2020	Fase	Uitvoering	
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		
	870	0	0	870		
Toelichting						
Toelichting	In 2019 is het IP opgesteld. In 2020 wordt het project uitgevoerd. Uitvoering loopt van 1 april - 1 juni.					
Uitvoering (inhoudelijk)						
Toelichting	Er heeft tijdelijk geen projectmanager op het project gezeten, hierdoor heeft het project even stil					
Verschil realisatie - begroting (financieel)	gelegen. Sinds december zit er weer een projectmanager op het project.					
Bedrag herbesteding	Niet van toepassing					
Toelichting herbesteding	Niet van toepassing					

O231AX - IFR - Buitenruimte Koningsveldeplein	526	27	499	405	-94	94	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
							IFR	2018	2019	2019		2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416						
O231AX - IFR - Buitenruimte Koningsveldeplein	526	27	499	405	-94	94						
Algemene												

informatie

Project omschrijving Het Koningsveldeplein is, in afwachting van de ontwikkeling van de voormalige school, al meer dan vijftien jaar tijdelijk ingericht. Het plein is deels verzakt, de speeltoestellen zijn aan vervanging toe en de functies sluiten niet goed aan bij de doelgroep. Het plein is het enige van formaat in het Liskwartier dat ruimte biedt aan alle leeftijdscategorieën en sport. De ontwikkeling van het plein is concreet benoemd als resultaat in het gebiedsplan en sluit aan op de doelstellingen van het beleid van het vorige college "Kansrijke wijken" en "Kom op naar buiten".

Gebied Noord

Planning 2016 tot 2020 Fase Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	526	391	110	1.027

Toelichting

Toelichting In 2018 is het inrichtingsplan Koningsveldeplein vastgesteld. In november 2018 is gestart met de uitvoering, waarvan het grootste gedeelte is in 2019 afgerond. Er is een nieuwe Krajicek Playground, (inhoudelijk met daaronder waterberging aangebracht. Er zijn nieuwe speeltoestellen (voor alle leeftijden) geplaatst en nieuwe plantvakken met beplanting gecreëerd. Het plein is in juli feestelijk opengesteld voor publiek met de wijkraad, directeur gebiedskwaliteit, bestuurder van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en de directeur van de Krajicek Foundation. Dit is samen met deze partijen en de bewonersorganisatie (BOL), de Kok en de Tuinman en Gallery Untitled georganiseerd.

Toelichting Het verschil is grotendeels te verklaren door de werkelijke kosten van de kratten voor de Verschil realisatie waterberging. Deze vielen goedkoper uit dan geraamd. Daarnaast volgen er nog kosten voor het - begroting herstel van de laatste zaken, voordat Stadsbeheer het plein in beheer neemt. (financieel)

Bedrag 64
herbestemming

Toelichting Het verschil is grotendeels te verklaren door de werkelijke kosten van de kratten voor de herbestemming waterberging. Deze vielen goedkoper uit dan geraamd.

O234AC - IFR -	3.300	1.550	1.750	1.750	0	0		Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Capaciteit								IFR	2018	2019	2019		2020

Feijenoord City

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	380.487	269.322	19.067	15.749	-3.318	95.416

O234AC - IFR 3.300 1.550 1.750 1.750 0 0

- Capaciteit

Feijenoord City

Algemene

informatie

Project Dekking van de gemeentelijke apparaatskosten, voor zover zij niet gedekt zijn door een
omschrijving investeringskrediet, voor het programma Stadionpark en onderdeel Feijenoord City. Voor het jaar 2019
gaat het om € 1,8 mln en de jaren 2019-2022 gaat het om € 1,8 mln jaarlijks ten behoeve van de
bekostiging van de gemeentelijke inzet in de gebiedsontwikkeling.

Gebied					Zuid
Planning	2018	tot	2024	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	3.300	0	0	3.300	

Toelichting

Toelichting De gemeente Rotterdam staat positief tegenover de ontwikkeling van Feijenoord City. Ze juicht het toe
Uitvoering dat een private partij als Feijenoord een actieve bijdrage levert aan de ontwikkeling van de stad. De
(inhoudelijk) gemeente heeft daarbij haar wettelijke bevoegdheden, zoals het vaststellen van het bestemmingsplan
en het verlenen van de benodigde vergunningen. Vanuit die rol toetst de gemeente de plannen van
Feijenoord. Om de ontwikkeling daadwerkelijk mogelijk te maken, heeft Feijenoord de gemeente
gevraagd ook actief deel te nemen in de ontwikkeling van Feijenoord City. Hiervoor is dit huidige project
geopend. Meer informatie over het project, de voorwaarden voor gemeentelijke deelname (position
paper - vastgesteld door gemeenteraad 2017) en de voortgangsrapportage is te vinden op www.feyenoord-city.nl.

Toelichting Niet van toepassing
Verschil
realisatie -
begroting
(financieel)
Bedrag Niet van toepassing
herbestemming
Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

O250AX - IFR -	0	0	155	0	-155	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Energietransitie							IFR	2018	2019	2019		2020
Stedelijke	380.487	269.322			19.067	15.749	-3.318	95.416				
inrichting en												
ontwikkeling												
O250AX - IFR	0	0			155	0	-155					0
-												
Energietransitie												
Algemene												
informatie												

Project De CO2-uitstoot van Rotterdam ombuigen in een neergaande lijn naar nul uitstoot in 2050, conform de omschrijving afspraken van Parijs en het Nederlands Klimaatakkoord door het realiseren van een betaalbaar, schoon, betrouwbaar, veilig en op innovatie ingesteld energiesysteem (= het totaal van opwek, opslag, grid en gebruik).

Gebied		Rotterdam			
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
(overig)					
	0	0	0	0	

Toelichting

Toelichting In 2019 is een eigen bestemmingsreserve Energietransitiefonds gevormd. De middelen zijn voorlopig
Uitvoering vanuit het IFR hierin gestort.
(inhoudelijk)

Toelichting Realisatie gebeurt vanuit het Energietransitiefonds.
Verschil
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

Verkeer en Vervoer	2.945	1.347	1.300	1.089	-211	509

O165B8 - IFR -	700	350	350	350	0	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
A16							IFR	2018	2019	2019		2020
Verkeer en Vervoer	2.945	1.347	1.300	1.089	-211	509						

O165B8 - IFR -	700	350	350	350	0	0
A16						

Algemene informatie

Project De gemeente Rotterdam draagt samen met de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag bij aan de omschrijving inpassingsmaatregelen voor de A16 Rotterdam. Deze bijdrage uit het voorbereidingsbudget IFR betreft gemeentelijke kosten voor voorbereiding en planbegeleiding.

Gebied		Stedelijk			
Planning	2018	tot	2024	Fase	Uitvoering
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	

(overig)	
	700 0 0 700
Toelichting	
Toelichting	Begeleiden van Rijkswaterstaat en de aannemer. Dit bestaat uit het doorlopen van de eisen,
Uitvoering	beoordelen en accepteren van het ontwerp, beoordelen van de verkeersmaatregelen en het
(inhoudelijk)	begeleiden van vergunningen.
Toelichting	Niet van toepassing
Verschil realisatie	
- begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

Verkeer en Vervoer	2.945	1.347	1.300	1.089	-211	509

Algemene informatie

Gebied	Hoek van Holland

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.795	0	0	1.795

realisatie - van (een deel van) de aanvullende werkzaamheden. De geplande werkzaamheden zijn wat in de tijd
begroting verschoven. De stationsomgeving wordt in 2022 opgeleverd. Hierdoor was er minder druk om het
(financieel) Inrichtingsplan en de uitwerking daarvan in 2019 geheel uit te voeren.

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

O165D8 - IFR -	450	0	450	450	0	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-1-
Oeververbinding							IFR	2018	2019	2019		2020
Verkeer en	2.945							1.347	1.300	1.089	-211	509
Vervoer												

O165D8 - IFR - 450 0 450 450 0 0
Oeververbinding

Algemene informatie

Project In het IFR is een budget opgenomen voor voorbereidingskosten. Hieruit worden voorbereidingskosten
omschrijving betaald van projecten die in de Lange Termijn Investeringsplanning (LTIP) zijn opgenomen, maar
waarover nog geen investeringsbesluit is genomen. Voor de nieuwe de oeververbinding is € 450
gereserveerd.

Gebied Stad

Planning 2019 tot 2019 Fase Uitvoering

Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	450	0	0	450

Toelichting

Toelichting In 2019 is begonnen met de voorbereiding van een nieuwe oeververbinding.
Uitvoering
(inhoudelijk)

Toelichting Niet van toepassing

Verschil
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

Totaal	386.189	271.719	21.767	17.689	-4.079	96.782

Naast de out-of-pocket projecten worden vanuit het IFR ook voorbereidingskosten en kapitaallasten gedekt over investeringen waartoe middels de investeringsvoorstellen is besloten.

Vrijval

In 2017 is door de raad besloten tot het vormen van een bestemmingsreserve voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler wonen (NPRZ-wonen). Voor 2019 heeft dit geleid tot overheveling vanuit het IFR naar de bestemmingsreserve NPRZ-wonen van € 16,5 mln (voor uitvoeringskosten programma NPRZ-wonen (€ 1,5 mln) en NPRZ 1e tranche (€ 5 mln) en 2e tranche (€ 10 mln).

Naar het Energietransitiefonds (ETF) is vanuit het IFR een overheveling van € 6,3 mln. Daarnaast zijn er de overhevelingen van het IFR naar de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling van € 6,3 mln en € 2,4 mln ter dekking van het algemene beeld.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Pagina 121

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling wordt gebruikt als dekking voor fysieke projecten die bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen met betrekking tot aantrekkelijke en gezonde woon- en leefmilieus. Het betreft buitenruimteprojecten gekoppeld aan gebiedsontwikkeling en projecten gekoppeld aan vergroening. De bestemmingsreserve wordt jaarlijks met maximaal € 10 mln aangevuld vanuit het positieve jaarrekeningresultaat van het product Grondzaken van het cluster Stadsontwikkeling.

Toevoegingen

Conform het raadsbesluit is op basis van resultaatneming op uitvoeringsprojecten binnen product Grondzaken het maximale bedrag van € 10 mln aan de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling toegevoegd.

Daarnaast zijn ten behoeve van de onderstaande projecten € 6,86 mln aan de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling toegevoegd:

- € 6,3 mln is vanuit het IFR overgeheveld ten behoeve van het programma Extra Vergroening;
- € 140 is vanuit Gebiedsontwikkeling toegevoegd ten behoeve van het project Spinozapark,
- € 460 is vanuit Gebiedsexploitatie teruggestort ten behoeve van de afwikkeling buitenruimte Afrikaanderwijk.

Onttrekkingen

Hieronder wordt per project inzicht gegeven in de projectomschrijving, de inhoudelijke toelichting op hetgeen in 2019 is gerealiseerd en een financiële toelichting op het verschil tussen de begroting en realisatie.

Pagina 868 van 1042

kwaliteitseisen, hebben een lage WOZ-waarde en taxatiewaarde, met te hoge hypotheken.

Bovendien investeren veel eigenaren om verschillende redenen niet in hun woning, waardoor er sprake is van slecht tot zeer slecht onderhoud en verval dreigt. Het huidige programma past in een lange termijn aanpak van particuliere woningen die zich richt op het voorkomen van ernstig achterstallig onderhoud (basiskwaliteit). Het programma sluit aan op het programma Bestaande Voorraad..

Gebied					Oude stadswijken	
Planning	2011	tot		2020	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden		Totaal	
		(overig)				
	6.184	-	-		6.184	
Toelichting						
Toelichting		Doel van de 3000 bouwkundig verbeterde woningen is behaald.				
Uitvoering						
(inhoudelijk)						
Toelichting		Er is geen aanspraak op de subsidie gemaakt, er zijn zelfs subsidies teruggestort. Ook zijn er				
Verschil		subsidieverplichtingen ingetrokken.				
realisatie -						
begroting						
(financieel)						
Bedrag		1.212				
herbestemming						
Toelichting		De gereserveerde subsidiegelden worden niet meer ingezet.				
herbestemming						

F01003 - GO -	914	714	200	156	-44	44							
Samenvoeging							Budget	Realisatie t/m		Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
woningen (Oud							GO	2018		egroting 2019	2019		1-2020
Charlois)							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							inrichting en						
							ontwikkeling						
F01003 - GO -	914	714	200	156	-44	44							
Samenvoeging													
woningen (Oud													
Charlois)													

Algemene informatie	
Project	Ontwikkelen en uitvoeren van een instrumentarium om te komen tot het samenvoegen van
omschrijving	woningen, (incl. subsidies en verhuiskostenvergoeding) om daarmee een gevarieerd
	woningaanbod te creëren, zodat gezinnen (met kinderen) voor de wijk Oud Charlois behouden

worden of zich er vestigen. 150 woningen worden samengevoegd tot 75 woningen; hiervan worden 60 woningen door de corporaties samengevoegd tot 30 woningen, terwijl 90 woningen door de gemeente worden samengevoegd tot 45 woningen

Gebied					Charlois
Planning	2012	tot	2020	Fase	Afronding
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	914	-	-	914	
Toelichting					
Toelichting	Het verstrekken van subsidies ten behoeve van samenvoeging "oude regeling" en proceskosten				
Uitvoering	/ondersteuningskosten voor "Samenvoegen op Zuid"				
(inhoudelijk)					
Toelichting	De kosten voor het onderdeel "Samenvoegen op Zuid" zijn lager uitvallen dan verwacht				
Verschil					
realisatie -					
begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

F01006 - GO -	1.768	0	0	-78	-78	1.846							
Mijnkintbuurt							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020	
Bestaande Voorraad							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							inrichting en						
							ontwikkeling						
F01006 - GO -	1.768	0							0	-78	-78	1.846	
Mijnkintbuurt													
Bestaande													
Voorraad													
Algemene informatie													
Project	Intensief beheer in de Mijnkintbuurt toe passen, zodat de buurt in afwachting van												
omschrijving	herstructurering, gedurende vijftien jaar goed kan blijven functioneren. Met de inzet van VvE010 wordt getracht om verenigingen van eigenaren te activeren en onderhoud aan de woningen te waarborgen, zodat de kwaliteit van de woningvoorraad wordt gestabiliseerd.												
Gebied	Charlois												

Planning	2009	tot		2020	Fase	Afronding
Dekking	GO	Gemeente		Derden	Totaal	
		(overig)				
	1.768	-		-	1.768	
Toelichting						
Toelichting	De beoogde doelstelling van het project is behaald.					
Uitvoering						
(inhoudelijk)						
Toelichting	Op grond van de definitieve vaststelling zijn subsidiegelden terugontvangen.					
Verschil						
realisatie -						
begroting						
(financieel)						
Bedrag	418					
herbestemming						
Toelichting	De gereserveerde subsidiegelden worden niet meer ingezet.					
herbestemming						
	Budget GO	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per
		/m 2018	egroting 2019	2019		1-1-2020
Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
inrichting en						
ontwikkeling						
F02007 - GO -	500	344	156	7	-149	149
Jaffa interne						
kosten						
gemeente SO						
Algemene						
informatie						
Project	Woningcorporatie Woonstad herontwikkelde woonwijk Jaffa Zuid in Kralingen-west (circa 150					
omschrijving	nieuwe woningen en openbare ruimtes). De rolverdeling is dat Woonstad de lead heeft bij deze					
	herontwikkeling, zij realiseert het vastgoed en de openbare ruimte. De gemeente faciliteert dit					
	proces, stelt plankaders op (bestemmingsplan, stedenbouwkundig matenplan,					
	inrichtingsplannen openbare ruimte) en toetst en ziet toe op het nakomen van afspraken.					
	Het doel van dit project is het bekostigen van de interne procesgang binnen de gemeente inzake					
	het opstellen, afsluiten en bewaken van de geleverde producten alsmede de afgesproken					
	bouwprestaties.					
Gebied	Kralingen					
Planning	2010	tot		2020	Fase	Afronding

Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	500	-	-	500
Toelichting				
Toelichting	Het afhandelen van openstaande zaken omtrent overdracht en afrekening met Woonstad.			
Uitvoering				
(inhoudelijk)				
Toelichting	De verwachte totaalafranking is doorgeschoven naar 2020. De Accountantsverklaring van			
Verschil	Woonstad kon pas eind 2019 worden geleverd in verband met beheerperiode.			
realisatie -				
begroting				
(financieel)				
Bedrag	Niet van			
herbestemming	toepassing			
Toelichting	Niet van			
herbestemming	toepassing			

F02017 - GO - 3.094 0 1.963 1.477 -486 1.617

Herinrichting

Coolsingel

Budget GO Realisatie t Bijgestelde b Realisatie Verschil Restant per
/m 2018 egroting 2019 2019 1-1-2020

Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
inrichting en						
ontwikkeling						

F02017 - GO - 3.094 0 1.963 1.477 -486 1.617

Herinrichting

Coolsingel

Algemene

informatie

Project Reconstructie van de Coolsingel naar een boulevard met allure. De Coolsingel krijgt een nieuw omschrijving profiel van gevel tot gevel, vanaf het Hofplein tot aan de Schilderstraat/Witte de Withstraat. Het nieuwe profiel zorgt voor goede verbindingen tussen het Lijnbaankwartier en het Laurenskwartier. Het profiel wordt opnieuw ingedeeld met meer ruimte en comfort voor voetgangers en fietsers. Er komen meer bomen, meer groen en een hoogwaardige bestrating die aansluit op de monumentale gevels. Door de inrichting met bijzondere verlichting en nieuwe ornamenten zal het verblijf op de Coolsingel veraangenamen.

Gebied Centrum

Planning 2015 tot 2021 Fase Uitvoering

Dekking GO Gemeente Derden Totaal
(overig)

3.094 - - 3.094

Toelichting

Toelichting De werkzaamheden aan de Stadhuiszijde (oostzijde) zijn grotendeels afgerond, behoudens

Uitvoering afwerking natuursteen en openbare verlichting. Het autoverkeer rijdt nu op de geasfalteerde

(inhoudelijk) rijbanen aan de Stadhuiszijde. De werkzaamheden aan de zijde van de Lijnbaan (westzijde)

starten in januari 2020.

Toelichting De realisatie van de Coolsingel verloopt redelijk volgens plan, op het achterlopen van uitgaven

Verschil na. De voornaamste reden is dat de gemeente en de aannemer eerst overeenstemming moeten

realisatie - bereiken over de inhoud van de termijncijfers, voordat er betaald wordt. De uitgaven

begroting verschuiven daardoor naar 2020.

(financieel)

Bedrag Niet van

herbestemming toepassing

Toelichting Niet van

herbestemming toepassing

F02019 - GO - 567 103 444 307 -137 157

Buitenruimte

Grondherenstraat

Budget GO Realisatie t Bijgestelde b Realisatie Verschil Restant per

/m 2018 egroting 2019 2019 1-1-2020

Stedelijke 86.485 15.114 13.872 6.637 -7.235 64.734

Inrichting en

ontwikkeling

F02019 - GO - 567 103 444 307 -137 157

Buitenruimte

Grondherenstraat

Algemene**informatie**

Project De ISV3 bijdrage wordt ingezet voor het ophogen van het terrein en de herinrichting van de

omschrijving buitenruimte in de Grondherenstraat. De werkzaamheden hebben betrekking op bestrating,

groenvoorziening, het aanbrengen van parkeerplaatsen en het plaatsen van speeltoestellen.

De totale herinrichting van de openbare buitenruimte, waarbij sprake is van een

kwaliteitsimpuls, bedraagt 5.690 m².

Gebied Charlois

Planning 2016 tot 2020 Fase Uitvoering

Dekking **GO Gemeente Derden Totaal**

(overig)

567 - - 567

Toelichting

Toelichting De uitgevoerde werkzaamheden hebben betrekking op: het herbestraten van de stoep, de

Uitvoering aanleg van nieuwe parkeerplaatsen, het aanleggen van de rijweg, het verwijderen van het

(inhoudelijk) parkeershof, het aanleggen van groen en de verbetering van de speelplek en de aanschaf van

Toelichting	Doordat niet alle werkzaamheden in 2019 zijn afgerond, schuiven de uitgaven door naar 2020.
Verschil	
realisatie -	
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van
herbestemming	toepassing
Toelichting	Niet van
herbestemming	toepassing

Algemene informatie					
Projectomschrijving	Het park krijgt een duidelijke kwaliteitsimpuls. Bij Oranjeboom fase 1 en fase 2 wordt de openbare buitenruimte, na de realisatie rondom de nieuwbouw blokken, in Rotterdamse stijl aangelegd. Het Feijenoorddijk Plein wordt ook aangepast. Ook bij de deelprojecten, gelegen aan de Zinkerblok - "Helderheidsplein" en Zebra Entrepot, zullen diverse herinrichtingswerkzaamheden plaatsvinden. De totale herinrichting van de openbare buitenruimte, waarbij sprake is van een kwaliteitsimpuls, bedraagt 33,5 HA.				
Gebied	Feijenoord				
Planning	2012	tot	2020	Fase	Afronding
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	3.744	-	-	3.744	

Pagina 874 van 1042

realisatie -													
begroting													
(financieel)													
Bedrag												Niet van toepassing	
herbestemming													
Toelichting												Niet van toepassing	
herbestemming													
F02026 - GO -	1.000	0	457	196	-261	804		Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
Buitenruimte								GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-
Afrikaanderwijk													2020
(bloemfontein fase 1 & 2)													
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
F02026 - GO - Buitenruimte	1.000	0	457	196	-261	804							
Afrikaanderwijk (bloemfontein fase 1 & 2)													
Algemene informatie													
Project omschrijving							De bijdrage wordt gebruikt voor de herinrichting van de openbare ruimte.						
Gebied							Feijenoord						
Planning							2018	tot	2020		Fase	Afronding	
Dekking							GO	Gemeente	Derden	Totaal			
							(overig)						
							1.000	-	-	1.000			
Toelichting													
Toelichting Uitvoering							De herinrichting van de openbare ruimte van de Joubertstraat, Bothastraat en						
(inhoudelijk)							Bloemfonteinstraat is in 2019 uitgevoerd. Daarmee is het project technisch afgerond.						
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)							Nog niet alle facturen voor de verrichte werkzaamheden zijn ontvangen.						
Bedrag herbestemming							Niet van toepassing						
Toelichting herbestemming							Niet van toepassing						
F02031 - GO - Hart van Zuid (PPS deel)	2.500	0	200	200	0	2.300		Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
Realisatiefase								GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
F02031 - GO -	2.500	0	200	200	0	2.300							

Hart van Zuid

(PPS deel)

Realisatiefase

Algemene

informatie

Project omschrijving

Het project "Hart van Zuid" vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030. In de Stadsvisie 2030, wat door de gemeenteraad is vastgesteld in november 2007, is het gebied rondom Ahoy, Zuidplein en Vaanweg-Pleinweg opgenomen als VIP-gebied. Dit gebied kan een sleutelrol vervullen in de zogenaamde "dubbelslag op Zuid": het wegwerken van achterstanden en het benutten van kansen. "Hart van Zuid" focust zich vooral op het benutten van de kansen. De bijdrage uit het Gebiedsontwikkelingsfonds (GFO) is gekoppeld aan de aanleg van de nieuwe buitenruimte in het Hart van Zuid.

Gebied Charlois

Planning	2016	tot	2021	Fase	Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.500	-	-	2.500

Toelichting

Toelichting

Terugblikkend op de eerste jaren van uitvoering, zien we dat het contract enerzijds robuust is gebleken en anderzijds voldoende flexibel om als samenwerkende partners ruimte te vinden voor oplossingen en kansen die ten goede komen van de kwaliteit in het gebied. Inmiddels is het nieuwe zwembad opgeleverd, is de renovatie van de Hallen van Ahoy afgerond en is het oude zwembad reeds gesloopt. Momenteel wordt er gewerkt aan de bouw van het nieuwe Kunstenpand en halverwege 2018 is de bouw van het RACC gestart. Het project is te volgen op de website www.hartvanzuidrotterdam.nl.

Toelichting Niet van toepassing

Vershil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

F02032 - GO - Tuin op 400 155 48 38 -10 207

het Zuiden: aanplant

bomen

Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-2020

Stedelijke inrichting en	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

ontwikkeling						
F02032 - GO - Tuin op	400	155	48	38	-10	207
het Zuiden: aanplant						
bomen						
Algemene informatie						
Project omschrijving		Het behouden van het groenkarakter van de Zuidelijke Tuinsteden, door het in fases aan- en terug-planten van grote bomen op strategische locaties in de wijk Pendrecht.				
Gebied		Charlois				
Planning	2011	tot	2020	Fase	Uitvoering	
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal		
		(overig)				
	400	-	-	400		
Toelichting						
Toelichting Uitvoering			In 2019 zijn diverse grote bomen geplant.			
(inhoudelijk)						
Toelichting Verschil			De gerealiseerd kosten vallen iets lager uit dan verwacht.			
realisatie - begroting						
(financieel)						
Bedrag herbestemming					Niet van toepassing	
Toelichting					Niet van toepassing	
herbestemming						

F03004 - GO - PK	2.290	985	600	239	-361	1.066	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
Willem Tellhof							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020
(deelplan 8 en 9)							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	64.734
(Hoogvliet)							inrichting en					
							ontwikkeling					
F03004 - GO -	2.290	985	600	239	-361	1.066						
PK Willem												
Tellhof												
(deelplan 8 en												
9) (Hoogvliet)												
Algemene informatie												
Project	"Wilhelm Tellhof" is gesitueerd in het deelgebied Hoogvliet Oudeland. De doelen van het project											
omschrijving	zijn het opkopen van bedrijfsruimtes om de gebiedsontwikkeling mogelijk te maken, het											

realiseren van parkeerplaatsen op maaiveld en het toegankelijker en aantrekkelijker maken van het winkelcentrum. De totale herinrichting van de openbare buitenruimte, waarbij sprake is van een kwaliteitsimpuls, bedraagt 2.500 m².

Gebied					Hoogvliet
Planning	2011	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	2.290	-	-	2.290	

Toelichting

Toelichting De gerealiseerde werkzaamheden hebben betrekking op de sloopwerkzaamheden van een
Uitvoering aantal woningen en bedrijven.
(inhoudelijk)

Toelichting Een aantal woningbouwontwikkelingen zitten in de haalbaarheidsfase en de onderhandelingen
Verschil met de ontwikkelaar zijn nog in volle gang. Hierdoor wordt het restbedrag doorgeschoven naar
realisatie - 2020.
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

F04004 - GO - ISV3-	10.980	0	510	238	-272	10.742	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
04.03.03							GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-
Bodemsanering												2020
Gasfabrieken												
Stedelijke inrichting en ontwikkeling							86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
F04004 - GO - ISV3-04.03.03	10.980	0	510	238	-272	10.742						
Bodemsanering Gasfabrieken												

Algemene informatie

Project omschrijving De bodemsanering van diverse gasfabrieklocaties in Rotterdam.

Gebied					Stad
Planning	2010	tot	2021	Fase	Afronding
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	10.980	-	-	10.980	

Toelichting

Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)							Kosten van monitoring en zuivering van de restverontreinigingen in het grondwater van de gasfabriek Kralingen over 2019.						
Toelichting Verschil realisatie - begroting (financieel)							Vervanging van de installaties is wel overwogen maar niet uitgevoerd in afwachting van nader onderzoek.						
Bedrag herbestemming							Niet van toepassing						
Toelichting herbestemming							Niet van toepassing						

F04005 - GO - KPSV	5.829	1.280	541	112	-429	4.437	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
Bodemsanering							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020	
							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							inrichting en ontwikkeling						
F04005 - GO - KPSV	5.829	1.280	541	112	-429	4.437							
Bodemsanering													
Algemene informatie													
Project omschrijving	Het project "Kostenplaats Stadsvernieuwing" (KPSV), heeft betrekking op de in 1995 gemaakte afspraken tussen de gemeente en de corporaties (die op dat moment verzelfstandigd werden), inzake de kosten voor bodemsanering. Conform de gemaakte afspraken komen de bodemsaneringskosten van de KPSV-locaties voor rekening van de gemeente.												
Gebied	Stad												
Planning	2010	tot		2024		Fase		Uitvoering					
Dekking	GO	Gemeente (overig)		Derden		Totaal							
	5.829	-		-		5.829							
Toelichting													
Toelichting	Voor de volgende projectlocaties zijn in 2019 bodemsaneringskosten vergoed op grond van												
Uitvoering (inhoudelijk)	KPSV-contracten: Jericholaan 80, Drentsplantsoen, Bloklandstraat 94 t/m 106 en 110 t/m 126. Daarnaast zijn aanvragen beoordeeld en begeleid voor een aantal andere locaties die (nog) niet tot vergoeding hebben geleid.												
Toelichting	De uitvoering is afhankelijk van de voortgang van projecten van derden en was dit jaar lager dan												
Verschil realisatie - begroting (financieel)	verwacht.												
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing												

F05001 - GO -	1.155	1.023	131	131	0	1						
Organisatie & Beheer							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
2016 en verder							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020
							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	64.734
							inrichting en					
							ontwikkeling					
F05001 - GO -	1.155	1.023							131	131	0	1
Organisatie &												
Beheer 2016												
en verder												
Algemene informatie												
Project omschrijving	Binnen de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO), voorheen (ISV3), is een budget gelabeld voor het organiseren en beheren van de gelden van deze bestemmingsreserve. De werkzaamheden betreffen het beoordelen van ingediende aanvragen voor een bijdrage /subsidie, toekennen, uitbetalen en vaststellen van bijdragen aan projecten, controleren en toezien van de financiële middelen in de bestemmingsreserve, het monitoren van de voortgang in de projecten, het controleren van de in LIAS begrote cijfers, het controleren en goedkeuren van de ingediende onttrekkingen en het vaststellen van vrijvallende middelen bij de projecten (fondsbeheer). Verdere werkzaamheden betreffen het rapporteren over de bestedingen uit de bestemmingsreserve in het kader van de P&C cyclus (fondsbeheer) en het coördineren van (her) bestemmingsvoorstellen van de vrijgevallen middelen aan het gemeentebestuur (fondsmanagement).											
Gebied	Stad											
Planning	2016	tot		2020		Fase		Uitvoering				
Dekking	GO	Gemeente		Derden		Totaal						
		(overig)										
	1.155	-		-		1.155						
Toelichting												
Toelichting	In 2019 zijn de benodigde werkzaamheden voor fondsmanagement en fondsbeheer, zoals in de											
Uitvoering (inhoudelijk)	projectomschrijving weergegeven, uitgevoerd.											
Toelichting	Niet van toepassing											
Verschil realisatie - begroting (financieel)												

							Bedrag	Niet van toepassing					
							herbestemming						
							Toelichting	Niet van toepassing					
							herbestemming						
F06002 - GO - IP	499	79	150	165	15	255		Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
Britsenburg-								GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-
Schuilenburg													2020
							Stedelijke inrichting en	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							ontwikkeling						
F06002 - GO - IP Britsenburg-	499	79		150	165	15	255						
Schuilenburg													
Algemene informatie													
Project omschrijving							Herinrichting van de buitenruimte tussen Slinge, Britsenburg, Ekelenburg, Vilsterenburg en Schuilenburg.						
Gebied							Charlois						
Planning							2018	tot	2020		Fase	Uitvoering	
Dekking							GO	Gemeente	Derden	Totaal			
							(overig)						
							499	-	-	499			
Toelichting													
Toelichting Uitvoering							Er is een start gemaakt met de uitvoering van het IP (inrichtingsplan) en een (inhoudelijk) riool aangelegd.						
Toelichting Verschil realisatie -							In 2019 is meer riool aangelegd.						
begroting (financieel)													
Bedrag herbestemming							Niet van toepassing						
Toelichting herbestemming							Niet van toepassing						
F06003 - GO - IP	750	0	50	20	-30	730		Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
Toermalijn -								GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-
Wildenburg													2020
							Stedelijke inrichting en	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							ontwikkeling						
F06003 - GO - IP	750	0		50	20	-30	730						
Toermalijn - Wildenburg													
Algemene informatie													
Project omschrijving							Het bouwrijp maken en herinrichten van de buitenruimte rondom woningbouw Toermalijn - Wildenburg.						

Gebied					Zuidwijk
Planning	2019	tot	2021	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	750	-	-	750	
Toelichting					
Toelichting Uitvoering	Onderzoekskosten ten behoeve van vleermuizen en het plaatsen van een				
(inhoudelijk)	stadssbank.				
Toelichting Verschil	Doordat de gesprekken in de initiatiefase langer hebben geduurd dan gedacht, was				
realisatie - begroting	het niet meer mogelijk om het begrote bedrag volledig te benutten.				
(financieel)					
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing.				
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing.				

F06005 - GO -	5.987	0	600	427	-173	5.560	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per
Herstructurering							GO	2018	egroting 2019	2019		1-1-2020
Pendrecht 2016												
Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734						
Inrichting en ontwikkeling												
F06005 - GO -	5.987	0	600	427	-173	5.560						
Herstructurering												
Pendrecht 2016												

Algemene informatie					
Project	In het zuidelijke deel van tuinstad Pendrecht zijn door Woonstad ongeveer 540				
omschrijving	nieuwbouwwoningen gerealiseerd, waarvan met name 350 eensgezinskoopwoningen met tuin. Naast de bebouwing is het gebied ook volledig opnieuw ingericht.				
Gebied	Pendrecht				
Planning	2005	tot	2019	Fase	Afronding
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	5.987	-	-	5.987	
Toelichting					
Toelichting	Het project is reeds opgeleverd en alle werkzaamheden zijn uitgevoerd. Woonstad heeft het				
Uitvoering	project gereed gemeld en de verleende geldelijke steun is door Stadsontwikkeling				
(inhoudelijk)	vastgesteld.				
Toelichting	Niet van toepassing				

Verschil realisatie														
- begroting														
(financieel)														
Bedrag							Niet van toepassing							
herbestemming														
Toelichting							Niet van toepassing							
herbestemming														
F06014 - GO - OCNC:	-4.683	0	-553	-553	0	-4.130	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant		
gebouwde							GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-		
parkeerplaatsen												2020		
Stedelijke inrichting en ontwikkeling							86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734		
F06014 - GO - OCNC:	-4.683	0	-553	-553	0	-4.130								
gebouwde parkeerplaatsen														
Algemene informatie														
Project omschrijving							Herstructurering van Nieuw Crooswijk met realisatie van gebouwde parkeerplaatsen ten behoeve van sociale woningbouw.							
Gebied							Crooswijk							
Planning							2007	tot	2020		Fase	Afronding		
Dekking							GO	Gemeente	Derden	Totaal				
							(overig)							
							-4.683	-	-	-4.683				
Toelichting														
Toelichting Uitvoering							Het teveel bevoorschotte subsidie (ISV2-02.18.04) van OCNC BV ontvangen. (inhoudelijk)							
Toelichting Verschil realisatie -							Niet van toepassing							
begroting (financieel)														
Bedrag herbestemming							Niet van toepassing							
Toelichting herbestemming							Niet van toepassing							
F06016 - GO -	2.700	1.233	100	74	-26	1.393	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-		
Paradijslaan e.o.							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020		
buitenruimte														
Stedelijke inrichting en ontwikkeling							86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734		
F06016 - GO -	2.700	1.233	100	74	-26	1.393								
Paradijslaan e.														

o. buitenruimte

Algemene informatie

Project omschrijving Bijdrage aan de kosten van herinrichting van de buitenruimte voor het Schutterskwatier, de Rusthofstraat en de Kerkhoflaan. Totale opgave: 2,24 HA kwaliteitsimpuls buitenruimte. Er is 1,65 HA in uitvoering en 0,59 HA in voorbereiding, de uiteindelijke realisatie is bekend bij oplevering wanneer er een proces verbaal wordt opgemaakt en de buitenruimte in beheer gaat.

Gebied Crooswijk

Planning 2014 tot 2021 Fase Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.700	-	-	2.700

Toelichting

Toelichting Voorbereidingswerkzaamheden voor de uitvoering van fase 2 (de Kerkhoflaan).
Uitvoering
(inhoudelijk)

Toelichting De geraamde kosten voor de voorbereidingswerkzaamheden vielen lager uit dan verwacht.
Verschil
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

F06018 - GO - 1.300 0 260 0 -260 1.300

Herstructurering

Rottebocht e.o.

Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per
GO	/m 2018	egroting 2019	2019		1-1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

F06018 - GO - 1.300 0 260 0 -260 1.300

Herstructurering

Rottebocht e.o.

Algemene informatie

Project omschrijving Herstructurering Rottebocht eo, een combinatie van sloop van 204 woningen en nieuwbouw van 120 woningen inclusief de parkeerplaatsen en de aanleg van 3,6 HA openbare ruimte met een kwaliteitsimpuls.

F06019 - GO -	2.900	2.035	165	89	-76	776								
							Budget	Realisatie t/m		Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
Masterplan							GO	2018		egroting 2019	2019		1-2020	
buitenruimte							Stedelijke	86.485	15.114		13.872	6.637	-7.235	64.734
Maasranden							Inrichting en ontwikkeling							
							F06019 - GO -	2.900	2.035		165	89	-76	776
							Masterplan							
							buitenruimte							
							Maasranden							

**Algemene
informatie**

Project	Herinrichting van niet aan woningbouw gekoppelde buitenruimten: realisatie verschillende				
omschrijving	ruimtes met groenvoorzieningen, speelplekken, kunst en langzaam verkeer. In totaal bedraagt dit 84.200 m². Specifiek: hellingbaan voor mindervaliden; aanleg buitenruimte Zalplaatsschool en de aanleg van een langzame verkeersroute.				
Gebied	Hoogvliet				
Planning	2009	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	2.900	-	-	2.900	
Toelichting					

F07002 - GO - DGE-	8.134	0	1.500	19	-1.481	8.115	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
130700-Buitenruimte							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020	
RCD							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							inrichting en						
							ontwikkeling						
F07002 - GO -	8.134	0	1.500	19	-1.481	8.115	DGE-130700-						
Buitenruimte							RCD						

Project	Het project Buitenruimte Rotterdam Central District betreft het realiseren van de buitenruimte
omschrijving	rondom het Centraal Station. Dit is verdeeld in een aantal deelprojecten, te weten Weena, Conradstraat, Stationsplein / Kruisplein, Calypso, Delftseplein en Proveniersplein.

Toelichting

Pagina 886 van 1042

OV en AT-palen vinden nog (herstel)werkzaamheden plaats. Na afronding van deze werkzaamheden vindt de overdracht plaats aan SB. Op dit moment vindt verdere financiële afronding van het project plaats.

Toelichting	Door meevallers in de financiële afronding van het project waren de begroote kosten voor 2019
Verschil	niet volledig nodig. Door de afrekening (bijdrage aan het project) met afdeling water van SB
realisatie -	ontstond een positieve boekwaarde.
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

F07004 - GO -	393	0	321	224	-97	169
Herinrichting						
Kruisstraat						

Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

F07004 - GO - Herinrichting	393	0	321	224	-97	169
Kruisstraat						

Algemene informatie

Project omschrijving	Het aanleggen van nieuwe bestrating en het vervangen van de gevelverlichting van De Doelen door nieuwe armaturen.

Gebied	Centrum

Planning	2018	tot	2020	Fase	Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		

393	-	-	393

Toelichting

Toelichting Uitvoering	De herinrichtingswerkzaamheden aan de Kruisstraat hebben plaatsgevonden. (inhoudelijk)

Toelichting Verschil realisatie -	De werkzaamheden vallen waarschijnlijk goedkoper uit dan verwacht. Op dit moment vindt de financiële afrekening plaats.
begroting (financieel)	

Bedrag herbestemming	Niet van toepassing

Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

F07005 - GO -	200	0	30	22	-8	178
Delftsestraat Fase 2						

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

F07005 - GO - Delftsestraat Fase 2	200	0	30	22	-8	178

Algemene informatie

Project omschrijving Het verbeteren van de vloer van de onderdoorgang naar het Delftsplein (looproute naar de Luchtsingel). Verder beslaat het project het plaatsen van extra afvalbakken en fietsrekken in de Schiestraat, het plaatsen van een hek (om betreding van het dak tegen te gaan) nabij de Luchtsingel en het aanbrengen van extra zitmeubilair en vergroening in de vorm van plantenbakken in de Delftsestraat.

Gebied Centrum

Planning 2018 tot 2020 **Fase** **Uitvoering**

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	200	-	-	200

Toelichting

Toelichting Er is opdracht gegeven aan een architectenbureau om een plan uit te werken voor de **Uitvoering** maatregelen in de Delftsestraat (vergroening en zitmeubilair). Daarnaast is de egalisatie van de (inhoudelijk) vloer van het Delftseplein afgerekend.

Toelichting Een deel van de werkzaamheden (uitvoering vergroening en meubilair Delftsestraat) is **Verschil** doorgeschoven naar 2020. **realisatie - begroting (financieel)**

Bedrag Niet van toepassing **herbestemming**

Toelichting Niet van toepassing **herbestemming**

F07006 - GO - Herinrichting Hofplein 19-20	3.575	0	200	189	-11	3.386	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
							GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

F07006 - GO - Herinrichting Hofplein 19-	3.575	0	200	189	-11	3.386

Algemene informatie

Project omschrijving Fase 1: Vergroening van het voormalige parkeerterrein tussen het spoor en Hofplein 19.

(De Luchtsingel wordt aangepast, door het aanbrengen van een hekwerk en verlichting, om beklimming en bekladding van het gerenoveerde kantoorgebouw te voorkomen);

Fase 2: Herinrichting van trottoirs en straten rondom Hofplein 19 en 20;

Fase 3: Herinrichting aan de zijde van het Hofplein, in aansluiting op overige werkzaamheden aan het Hofplein (verplaatsen trammasten, weghalen rijstroken en vergroening).

Gebied	Centrum			
Planning	2018	tot	2021	Fase Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	3.575	0	0	3.575

Toelichting

Toelichting Uitvoering Herinrichtingswerkzaamheden en het aanbrengen van een hekwerk bij de Luchtsingel. (inhoudelijk)

Toelichting Verschil Het verschil tussen de begroting en de realisatie is ver verklaren door de verschuiving realisatie - begroting van werkzaamheden naar 2020. (financieel)

Bedrag herbestemming Niet van toepassing

Toelichting herbestemming Niet van toepassing

F08002 - GO -	200	0	200	190	-10	10	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per
Voorplein Wijkpark OW							GO	/m 2018	egroting 2019	2019		1-1-2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114		13.872	6.637	-7.235						64.734
F08002 - GO -	200	0	200	190	-10	10						
Voorplein Wijkpark												
OW												

Algemene

informatie

Project omschrijving Herinrichting van het voorplein behorend bij het Wijkpark Oude Westen aan de West-Kruiskade. Hiertoe worden nieuwe beplanting en nieuwe bestrating aangebracht en worden vier nieuwe fontein geplaatst.

Gebied	Delfshaven				
Planning	2019	tot	2020	Fase	Afronding
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	200	-	-	200	
Toelichting					
Toelichting	Alle werkzaamheden zijn in 2019 uitgevoerd en opgeleverd, de financiële afwikkeling met				
Uitvoering	de aannemer vindt plaats in 2020.				
(inhoudelijk)					
Toelichting Verschil	Niet van toepassing				
realisatie - begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

F08003 - GO - Dak	2.131	0	288	165	-123	1.966	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
Museumpark garage							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020
Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734						
inrichting en												
ontwikkeling												
F08003 - GO -	2.131	0	288	165	-123	1.966						
Dak												
Museumpark												
garage												

Algemene informatie

Project	Om het gebied te verzachten door vergroening wordt een groot deel van de huidige verharding
omschrijving	vervangen voor een grasmat. Daarbij is het belangrijk dat het ook een aantrekkelijk, prikkelend groenvlak moet zijn als er geen evenementen plaatsvinden. De bijdrage wordt voor de volgende werkzaamheden ingezet: verharding van het evenementendek, vergroening van het evenementendek en voor het aanwenden van bijzondere constructies.

Gebied	Stadscentrum/ Stadsdriehoek				
Planning	2019	tot	2021	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	2.131	-	-	2.131	

Toelichting

Toelichting Diverse voorbereidingswerkzaamheden.

Uitvoering

(inhoudelijk)

Toelichting Niet alle voorbereidingswerkzaamheden konden in 2019 worden uitgevoerd.

Verschil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

F08005 - GO - 625 0 120 43 -77 582

Boomgaardhof

Budget Realisatie t/m Bijgestelde b Realisatie Verschil Restant per 1-

GO 2018 egroting 2019 2019 1-2020

Stedelijke 86.485 15.114 13.872 6.637 -7.235 64.734

inrichting en

ontwikkeling

F08005 - GO - 625 0 120 43 -77 582

Boomgaardhof

Algemene
informatie

Project Een kwaliteitsimpuls geven aan het Boomgaardhof, waarbij de verblijfskwaliteit wordt verhoogd,

omschrijving de veiligheid wordt verbeterd en er wordt vergroening aangebracht. De werkzaamheden worden

in tijd gekoppeld aan rioolvervanging en de diverse woningbouwontwikkelingen aan het hof

(Boomgaardhof /Kareldoormanstraat).

Gebied Centrum

Planning 2019 tot 2022 Fase Uitvoering

Dekking **GO Gemeente Derden Totaal**

(overig)

625 - - 625

Toelichting

Toelichting Een groot deel van de werkzaamheden zijn eind 2019 uitgevoerd. De rest zal in 2020 en 2021

Uitvoering uitgevoerd worden.

(inhoudelijk)

Toelichting Doordat de werkzaamheden eind 2019 zijn uitgevoerd, wordt het restbedrag doorgeschoven

Verschil naar 2020.

realisatie -	
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

F08006 - GO -	1.536	0	50	0	-50	1.536	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
Nassaukade							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020	
Stieltjesstraat													
							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							Inrichting en						
							ontwikkeling						
F08006 - GO -	1.536					0			50		0	-50	1.536
Nassaukade													
Stieltjesstraat													

Algemene informatie

Project omschrijving Door het gereedkomen van de nieuwbouw van het Hefkwartier, de recreatieve aanpak van de rivierkade en de groei van het kantoorpersoneel bij Unilever is een overzichtelijker en verkeersveiligere inrichting wenselijk. Om de verkeersveiligheid en de leefomgeving rondom het Hefkwartier te verbeteren, zullen de straten en de kruispunten bij de Oranjeboom- Nassaukade en Oranjeboom- Roentgenstraat heringericht worden.

Gebied					Feijenoord
Planning	2019	tot	2024	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	1.536	-	-	1.536	

Toelichting

Toelichting In 2019 is gestart met de uitwerking van het inrichtingsplan. In 2020 wordt er gestart met de Uitvoering herinrichting van de Nassaukade. (inhoudelijk)

Toelichting Het project was administratief nog niet geopend. Verschil realisatie - begroting (financieel)

Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	

							Toelichting		Niet van toepassing			
							herbestemming					
F08007 - GO -	120	0	30	0	-30	120	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
Wijnhaveneiland,							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020
verlevendiging												
buitenruimte												
F08007 - GO -	120	0	30	0	-30	120						
Wijnhaveneiland,												
verlevendiging												
buitenruimte												
Algemene informatie												
Project omschrijving	Ter versterking van de functie van het Maritiem District, als aantrekkelijk verblijfsgebied, is de gedachte om in het gebied een speelplek voor jonge kinderen te realiseren. Verder wordt er een openbaar toegankelijk dek gerealiseerd aan de kade van de Wijnhaven, door het neerleggen van een serie pontons.											
Gebied	Stadscentrum/Stadsdriehoek											
Planning	2019	tot		2022		Fase		Uitvoering				
Dekking	GO	Gemeente (overig)		Derden		Totaal						
	120	-		-		120						
Toelichting												
Toelichting	Niet van toepassing											
Uitvoering (inhoudelijk)												
Toelichting	In 2019 zijn er geen kosten gemaakt, omdat nog naar een geschikte locatie voor een speelplek wordt gezocht. De werkzaamheden die voor het jaar 2019 waren gepland zijn doorgeschoven naar 2020.											
Verschil realisatie - begroting (financieel)												
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing											
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing											
F08008 - GO -	600	0	30	0	-30	600	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
Herinrichting							GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020

winkelcentrum Lage

Land

Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
Inrichting en						
ontwikkeling						

F08008 - GO -	600	0	30	0	-30	600
Herinrichting						
winkelcentrum						
Lage Land						

Algemene informatie

Project omschrijving	Herinrichting van het winkelcentrum Lage Land. Een extra kwaliteitsimpuls geven aan de openbare ruimte, waarbij de verblijfskwaliteit van het winkelcentrum Lage Land wordt verhoogd. De werkzaamheden hebben betrekking op het aanbrengen van een speelinrichting, straatmeubilair (banken, eenzitters, containers), het planten van bomen (onderbeplanting, banden groenvakken en wortelschermen) en elektriciteitsvoorziening (markt).					

Gebied	Prins Alexander

Planning	2019	tot	2020	Fase	Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	600	-	-	600	

Toelichting

Toelichting	In 2019 was de herinrichting van de buitenruimte nog niet aangevangen.
Uitvoering (inhoudelijk)	

Toelichting	Doordat de werkzaamheden in 2019 nog niet begonnen zijn, worden de uitvoeringskosten
Verschil realisatie - begroting (financieel)	doorgeschoven naar 2020.

Bedrag herbestemming	Niet van toepassing

Toelichting herbestemming	Niet van toepassing

F08009 - GO -	194	0	194	166	-28	28

Blankenburgverbinding	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per
	GO	/m 2018	egroting 2019	2019		1-1-2020

kwaliteitsplan

Stedelijke inrichting en	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
ontwikkeling						

F08009 - GO -	194	0	194	166	-28	28

Blankenburgverbinding

[illegible]Pagina 895 van 1042

227

227

-

454

Toelichting

Toelichting Uitvoering

De voorbereidende werkzaamheden zijn in 2019 gedaan. De uitvoering van de

(inhoudelijk)

restauratie start begin 2020 en de start van de herinrichting volgt later in 2020. Het

betreft een integraal project.

Toelichting Verschil

Door gemaakte afspraken in 2019 worden de uitvoeringskosten doorgeschoven naar

realisatie - begroting

(financieel)

2020.

Bedrag herbestemming

Niet van toepassing

Toelichting

herbestemming

Niet van toepassing

F08019 - GO - Kop

552

0

100

30

-70

522

Budget

Realisatie t

Bijgestelde b

Realisatie

Verschil

Restant

GO

/m 2018

egroting 2019

2019

per 1-1-

2020

Stedelijke inrichting en

ontwikkeling

86.485

15.114

13.872

6.637

-7.235

64.734

F08019 - GO - Kop

552

0

100

30

-70

522

Keilehaven

Algemene informatie

Project omschrijving

De buitenruimte in het Kop Keilehaven gebied en de aansluiting van het gebied op

de directe omgeving (land en water) worden aangepakt door:

- Het aanleggen van een veilige oversteekplaats op de Benjamin Franklinstraat;

- Het aanleggen van een pad op het land in de richting van Ferro inclusief

vergroening;

- Het aanleggen van een getijdetrap / verblijfsplek aan het water van de

Keilehaven;

- Het aanleggen van een pad over het water van de Keilehaven;

- Het opknappen van de overige oevers.

Gebied

Delfshaven

Planning

2019

tot

2020

Fase

Uitvoering

Dekking

GO

Gemeente

Derden

Totaal

(overig)

552

-

-

552

Toelichting

Toelichting Uitvoering

Door capaciteitsproblemen is de uitwerking van het ontwerp vertraagd, dit geldt

(inhoudelijk)

ook voor de geo en milieu onderzoeken.

Toelichting Verschil

Door de vertraging zijn er minder kosten gemaakt dan was begroot.

realisatie - begroting													
(financieel)													
Bedrag herbestemming							Niet van toepassing						
Toelichting herbestemming							Niet van toepassing						
F08020 - GO -	280	0	80	8	-72	272	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
Wilhelminapier							GO	2018	Begroting 2019	2019		1-2020	
verlevendiging							Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
							inrichting en						
							ontwikkeling						
F08020 - GO -	280	0	80	8	-72	272							
Wilhelminapier													
verlevendiging													
Algemene informatie													
Project Omschrijving Gebied													
Het verbeteren van de verkeersveiligheid, leefbaarheid en verblijfskwaliteit op de Wilhelminapier. De bijdrage wordt ingezet voor oplossingen voor de verkeersproblematiek met betrekking tot fietsers, het oplossen van het rommelige aanblik en het toevoegen van bebording. Verder worden de overige oevers opgeknapt.													
Feijenoord													
Planning	2019	tot		2020	Fase		Uitvoering						
Dekking	GO	Gemeente		Derden	Totaal								
		(overig)											
	280	-		-	280								
Toelichting													
Toelichting Uitvoering (inhoudelijk)													
Onderzoekskosten inzake laden en lossen (Wilhelminapier)													
De instemming met alle partijen heeft langer geduurd dan verwacht, waardoor de uitvoeringswerkzaamheden niet eerder kon aanvangen.													
Verschil realisatie - begroting (financieel)													
Bedrag herbestemming													
Niet van toepassing													
Toelichting herbestemming													
Niet van toepassing													
F08023 - GO - Konak	140	0	94	4	-90	136	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant	

locatie

GO

/m 2018

begroting 2019

2019

per 1-1-

2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

F08023 - GO - Konak 140 0 94 4 -90 136

locatie

Algemene informatie

Project omschrijving De bijdrage wordt ingezet voor het verwijderen van de zogenaamde Konak kiosk achter Rotterdam Centraal station en het herinrichten van de buitenruimte.

Gebied Noord

Planning 2019 tot 2021 Fase Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	140	-	-	140

Toelichting

Toelichting Uitvoering Advies- en begeleidingswerkzaamheden.
(inhoudelijk)

Toelichting Verschil Doordat het paviljoen niet leeg was opgeleverd, was het niet mogelijk om de in 2019 realisatie - begroting geplande werkzaamheden uit te voeren. Het budget wordt doorgeschoven naar 2020.
(financieel)

Bedrag herbestemming Niet van toepassing

Toelichting herbestemming Niet van toepassing

F08027 - GO - 200 0 120 82 -38 118

Dekking Fondsbeheer

SIF 2019

Budget Realisatie t/m Bijgestelde b Realisatie Verschil Restant per 1-
GO 2018 begroting 2019 1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

F08027 - GO - 200 0 120 82 -38 118

Dekking

Fondsbeheer

SIF 2019

Algemene

informatie

Project Binnen de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO), voorheen (ISV3), is een budget omschrijving gelabeld voor het organiseren en beheren van de gelden van deze bestemmingsreserve. De werkzaamheden betreffen het beoordelen van ingediende aanvragen voor een bijdrage

/subsidie, het toekennen, uitbetalen en vaststellen van bijdragen aan projecten, controleren en toezien van de financiële middelen in de bestemmingsreserve, het monitoren van de voortgang van de projecten, het controleren van de in LIAS begrote cijfers, het controleren en goedkeuren van de ingediende onttrekkingen en het vaststellen van vrijvallende middelen bij de projecten (fondsbeheer). Verdere werkzaamheden betreffen het rapporteren over de bestedingen uit de bestemmingsreserve in het kader van de P&C cyclus (fondsbeheer). Het coördineren van (her) bestemmingsvoorstellen van de vrijgevallen middelen aan het gemeentebestuur (fondsmanagement).

Gebied					Stad
Planning	2020	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	200	-	-	200	

Toelichting

Toelichting In 2019 zijn de benodigde werkzaamheden voor fondsmanagement en fondsbeheer, zoals in de
Uitvoering projectomschrijving zijn weergegeven, uitgevoerd.
(inhoudelijk)

Toelichting Doordat er minder uren op het project zijn geschreven dan was begroot, wordt het niet benutte
Verschil deel van € 38 doorgeschoven naar 2020.
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

F08028 - GO - Het	1.000	0	600	299	-301	701	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per
Park							GO	2018	egroting 2019	2019		1-1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734

F08028 - GO - Het	1.000	0	600	299	-301	701
Park						

Algemene informatie

Project omschrijving Het Park binnen enkele jaren in ere herstellen op basis van de oorspronkelijke ontwerpen van vader en zoon Zocher, met het oog op 21e eeuws gebruik. Diverse deelgebieden in
Het Park worden aangepakt, te weten;
- Paden, ophogingen en dergelijk;

- Corentstaal rand aanbrengen;
- Het aanleggen van graszoden;
- Vernieuwen en uitbreiden van bakken en bankjes;
- Het planten van bomen en overige beplanting;
- Ook de hoofdroute, verlichting en entrees zullen worden aangepakt.

Gebied	Stad				
Planning	2019	tot	2021	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	1.000	-	-	1.000	

Toelichting

Toelichting	Werkzaamheden zijn in 2019 gestart met zogenaamde "Quick Wins", sloop vollere en				
Uitvoering	paden gebiedsdelen 12/13 en gebiedsdeel 11.				
(inhoudelijk)					
Toelichting Verschil	Genoemde werkzaamheden zijn vertraagd als gevolg van slechte weersomstandigheden				
realisatie - begroting	en worden voortgezet en doorgeschoven naar 2020.				
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

F08029 - GO - 5 grote	1.200	0	1.000	488	-512	712	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per
buitenruimteprojecten							GO	/m 2018	egroting 2019	2019		1-1-2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734						
F08029 - GO - 5 grote	1.200	0	1.000	488	-512	712						
buitenruimteprojecten												

Algemene

informatie

Project omschrijving	Uit de VJN 2019 zijn 5 plekken naar voren gekomen waar op dat moment geen geld voor de uitvoering begroot kon worden. De 5 plekken zijn: Alexanderknoop, Groene Long, Hofbogen, Park Maashaven en Schouwburgplein. Door de VJN 2019 heeft het college de opdracht verstrekt om een proces in gang te zetten. Het doel van het proces wordt omschreven als "Voorbereiding mogelijk maken voor 5 grote buitenruimteprojecten. De voorbereiding moet leiden tot plannen die in de VJR 2020 kunnen worden geagendeerd." Er moet versneld gewerkt worden om de plekken vooruitlopend op de voorjaarsretraite 2020 te kunnen presenteren, omdat de originele projectplannen een ander tijdsplan											

aanhouden. Daarbij moet een hogere kwaliteit worden getoond dan is opgenomen in de projectplannen. Om de optimale potentie van deze projecten inzichtelijk te krijgen vóór 6 april 2020 is er € 1,2 mln aan voorbereidingsgeld beschikbaar gesteld.

Gebied	Stad				
Planning	2019	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	1.200	-	-	1.200	

Toelichting	
Toelichting	In december 2019 moet een boek worden opgeleverd met daarin de 5 projecten, hun
Uitvoering	enthousiasmerende speerpunten en het grote verbindende verhaal. In de maanden januari
(inhoudelijk)	en februari van 2020 moet middels een collegesessie een presentatie worden geleverd dat het boek tot uitdrukking brengt. In maart en april 2020 wordt informatie opgehaald bij het college, welke wordt verwerkt zodat de plannen bij alle portefeuilles aansluiten.
Toelichting Verschil	Er is voor 2019/2020 een voorbereidingsbudget gereserveerd voor 5 grote
realisatie - begroting	buitenruimteprojecten van € 1,2 mln. De € 1,2 mln wordt ingezet voor de versnelde,
(financieel)	kwalitatief hoogstaande voorbereidingen van de projecten. In eerste instantie was er € 1 mln begroot voor 2019 en € 200 voor 2020. In 2019 bleek minder nodig te zijn dan in eerste instantie voorzien. Hierdoor resteert € 512 in 2019. Dit is nodig om de inmiddels
	voorzien kosten te dekken. Er komt nog een piekbesteding in de eerste maanden van 2020 om het proces tot een goed einde te brengen.
	Realisatie van 1 januari 2020 tot het heden is € 181, de openstaande inkooporders bedragen € 25. De rest van het geld is nodig om de voorbereiding niet te laten stagneren, zodat als er geld vrij komt er een vliegende start gemaakt kan worden, die aansluit bij de college doelstellingen. Daarnaast hebben, na de collegesessie, de wethouders gevraagd om meer informatie. Er is geld nodig om hen te kunnen bedienen van gefundeerde antwoorden.
	Het voorbereidingsbudget is volledig nodig, omdat sommige plekken zoals Park Maashaven en Schouwburgplein tot de voorjaarsnota van 2019 on hold waren gezet. Zij hebben dus helemaal geen budget beschikbaar voor de voorbereidingskosten die gemoeid zijn voor 2019 en 2020. De overige plekken hebben een beperkt voorbereidingsbudget, dat niet toereikend is voor de versnelling, de kwaliteit en de nu nog komende verdieping tot aan de voorjaarsnota van 2020.
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

F11001 - GO - 12.550 0 1.975 995 -980 11.555

Programma Extra

Vergroening

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
GO	2018	egroting 2019	2019		1-2020

Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
Inrichting en ontwikkeling						

F11001 - GO -	12.550	0	1.975	995	-980	11.555
Programma						
Extra						
Vergroening						

Algemene informatie

Project omschrijving	Doel van het programma is het realiseren van 20 HA groen door het stimuleren van de aanleg van privé-groen (tuinen en daken), aanleg van extra groen bij inrichtingsplannen (IP's) en onderhoudsplannen, extra groen op werklocaties en subsidie verlenen voor vergroeningsprojecten van bewoners. In het actieplan "Rotterdam gaat voor groen" worden de vier pijlers "groene daken", "werklocaties", "openbare ruimte" en "dichtbij huis" uitvoerig beschreven.

Gebied	Stad

Planning	2019	tot	2024	Fase	Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	12.550	-	-	12.550	

Toelichting

Toelichting	De stand van zaken per peiler: in december 2019 is er in totaal 5,1 HA extra groen geïnventariseerd bij de peiler openbare ruimte. Oplevering hiervan was in 2019 of zal in 2020 (inhoudelijk) /2021 plaatsvinden. De aanpak voor de bewonersinitiatieven is gereed en de eerste bewonerinitiatief-projecten zijn uitgevoerd. Op de website rotterdam.nl/kgavoorgroen is een overzicht van mogelijkheden te vinden. De betrekking van marktpartijen bij werklocaties wordt ook aan gewerkt, bij bedrijventerrein Spaanse Polder wordt aan concreet project gewerkt met enkele ondernemers. Gesprekken met corporaties lopen. Er is een subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen ingesteld, het volledige budget van 2019 is besteed aan 6 scholen. Een subsidieregeling klimaatadaptatie voor vergroening van tuinen en daken in samenwerking met Rotterdams Weerwoord is per 1 januari 2020 ingegaan. Totaal van 5 HA per jaar ligt op schema. In het voorjaar 2020 is de presentatie van de jaarlijkse stand van zaken aan de raad.

Toelichting	In het kader van het groenoffensief ("Rotterdam gaat voor groen") zijn minder kosten gerealiseerd dan voorzien door onderstaande oorzaken:
Verschil realisatie - begroting (financieel)	- Voor de stimulering van de aanleg van groene daken is een subsidiebudget ter beschikking gesteld, waarvan weinig gebruik is gemaakt; - Bij de vergroening van bedrijventerreinen/werklocaties zijn plannen in ontwikkeling, maar deze hebben in 2019 nog niet tot uitgaven geleid; - Bij diverse openbare ruimte projecten is er sprake van verschuiving van werkzaamheden naar

2020;

• Bij 'groen dichtbij huis' wordt een deel van de toegekende subsidie voor groenblauwe schoolpleinen uitgekeerd na realisatie (in 2020). Ook de kosten voor bewonersinitiatieven waren bij de start van 2019 hoger ingeschat.

Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

F02033 - GO - Nieuwe	2.250	0	0	210	210	2.040		Budget	Realisatie t/m		Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
Dorp F1 (Heijlplaat)								GO	2018		eqrotinq 2019	2019		1-2020

Stedelijke	86.485	15.114	13.872	6.637	-7.235	64.734
inrichting en ontwikkeling						

F02033 - GO -	2.250	0	0	210	210	2.040
Nieuwe Dorp						
F1 (Heijplaat)						

Algemene informatie

Project	Het bouwen van circa 200 nieuwe (grondgebonden koop) woningen door Woonbron in het
omschrijving	"Nieuwe Dorp". Om dit te bewerkstelligen zullen 288 woningen bijna volledig worden gesloopt. De ISV3 bijdrage wordt ingezet voor het amoveren van 288 woningen, het bouwrijp maken en woonrijp maken.

Gebied	Heijplaat

Planning	2011	tot	2024	Fase	Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		

2.250	-	-	2.250

Toelichting

Toelichting	Ter dekking van de toevoeging aan de verliesvoorziening voor de grondexploitatie DGE-9306
Uitvoering	Heijplaat Nieuwe Dorp.
(inhoudelijk)	

Toelichting	Niet van toepassing
Verschil	
realisatie -	
begroting	
(financieel)	

Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	

Verkeer en Vervoer	500	0	200	84	-116	416						
F11020 - GO - Aanpak	500	0	200	84	-116	416	Budget	Realisatie t	Bijgestelde b	Realisatie	Verschil	Restant
parkeerproblematiek							GO	/m 2018	egroting 2019	2019		per 1-1-
Noord & vergroening												2020
Verkeer en Vervoer	500	0	200	84	-116	416						
F11020 - GO - Aanpak	500	0	200	84	-116	416						
parkeerproblematiek												
Noord & vergroening												
Algemene informatie												
Project omschrijving	Het verminderen van de parkeerdruk en het verbeteren van de groenkwaliteit in de 4 wijken in Noord. Er worden extra parkeerplekken gerealiseerd en er wordt hoogwaardig groen in de wijk aangebracht.											
Gebied	Noord											
Planning	2019	tot		2020	Fase		Uitvoering					
Dekking	GO	Gemeente		Derden	Totaal							
	(overig)											
	500	-		-	500							
Toelichting												
Toelichting Uitvoering	Door het omvormen van de ongebruikte inritten (7), bushaltes (3) en een laad- & loszone (1) zijn in de wijk Noord 17 parkeerplekken gerealiseerd.											
Toelichting Verschil	Werkzaamheden die gepland stonden voor het jaar 2019 zijn doorgeschoven naar realisatie - begroting 2020.											
	(financieel)											
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing											
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing											
Totaal	86.985	15.114	14.071	6.720	-7.351	65.150						

Vrijval

Niet van toepassing

Bestemmingsreserve NPRZ

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) bestaat uit de pijlers Onderwijs, Werk en Wonen. De bestemmingsreserve NPRZ-wonen wordt gebruikt als dekking van projecten binnen de pijler Wonen van het NPRZ. De middelen in de bestemmingsreserve worden gebruikt als dekking voor projecten in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, die bijdragen aan de fysieke doelstellingen van het NPRZ-programma. De projecten zijn concreet opgezet om invulling te geven aan de gemeentelijke opgave binnen het NPRZ of dienen ter ondersteuning en facilitering van de opgave van derden (zoals woningcorporaties).

Door het Rijk is via het Gemeentefonds een bedrag beschikbaar gesteld waarmee in 2013 de bestemmingsreserve is gevormd. De bestemmingsreserve is in 2017 aangevuld met gemeentelijke financiële middelen voor fysieke projecten in Rotterdam Zuid, die eerst waren ondergebracht in de bestemmingsreserves Investeringsfonds Rotterdam (IFR) en Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV3).

Vanaf 2018 zouden tevens de rijksmiddelen vanwege de Regiodeal Rotterdam zuid (2018-2025) en de gemeentelijke cofinanciering voor de Regiodeal worden toegevoegd aan deze bestemmingsreserve. Het Rijk heeft echter in december 2019 de rijksmiddelen voor de Regiodeal gewijzigd van decentralisatie-uitkering naar een specifieke uitkering. Daarom zijn alleen de gemeentelijke cofinanciering voor de Regiodeal NPRZ en de rijksmiddelen regiodeal voor 2018 toegevoegd aan deze bestemmingsreserve en worden de rijksmiddelen voor 2019-2021 ondergebracht in een afzonderlijk fondsproject.

Toevoegingen

De gemeenteraad heeft op 29 juni 2017 besloten tot de vorming van één bestemmingsreserve voor het programma NPRZ pijler Wonen door gemeentelijke middelen voor projecten in Rotterdam zuid te bundelen.

In 2019 is aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen toegevoegd:

Vanuit het IFR:

- € 5 mln voortvloeiend uit de gemeentelijke verplichting om – als cofinanciering bij de korting op de verhuurdersheffing van woningcorporaties voor de transformatie-opgave in Rotterdam zuid (convenant Financiële impuls Rotterdam Zuid 2016-2022) – binnen de gemeentelijke begroting in totaal € 50 mln te reserveren;
- € 10 mln voortvloeiend uit de gemeentelijke verplichting om – als cofinanciering bij de Regiodeal Rotterdam Zuid (Regiodeal Rotterdam Zuid 2018-2025) – binnen de gemeentelijke begroting in totaal € 100 mln te reserveren voor NPRZ-pijler Wonen;
- € 1,5 mln voor apparaatskosten voor het programma NPRZ-wonen, conform besluiten in de begroting 2019 (Voorjaarsnota 2018);

Vanuit het gemeentefonds:

- € 10 mln als rijksbijdrage jaartranche 2019 voor de Regiodeal Rotterdam Zuid;

Vanuit taakveld Bouwen en Wonen (NBWT) van cluster SO:

- € 3,5 mln ten behoeve van de basisaanpak particuliere woningvoorraad (conform besluit directie SO dd. 21 februari 2019 en Voorjaarsnota 2019).

Onttrekkingen

In totaal is er in 2019 € 15,2 mln onttrokken aan de bestemmingsreserve NPRZ. De grootste uitgaven in 2019 betreffen uitgaven voor Urkersingel (€ 3,9 mln), voor het programma Steigers op Zuid (€ 2,7 mln) en de uitvoeringskosten voor de projecten Mijnkintbuurt blok 1+2 (€ 1,6 mln), Strategische verwervingen (€ 900), Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022 (€ 883), Buitenruimte Vreewijk Valkeniersbuurt (€ 722), Mijnkintbuurt 3 (€ 469) en Vogelbuurt (€ 380). Tevens is er in 2019 € 1,5 mln besteed aan uitvoeringskosten voor het programma NPRZ-Wonen.

De onderbesteding ten opzichte van de begroting 2019 wordt vooral veroorzaakt door het vanaf 2019 wijzigen van de regiodeal Rotterdam Zuid van een decentralisatie-uitkering naar een specifieke uitkering (€ 13,3 mln). Verder is er in 2019 voor project Mijnkintbuurt blok 1+2 minder aan schadeloosstellingen uitgekeerd dan begroot en zijn er minder verwervingen geweest dan voorzien bij de projecten Strategische verwervingen en Zegenstraat.

	Budget	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant							
	NPRZ	t/m 2018	begroting	2019		per 1-1-							
			2019			2020							
Beheer van de stad	1.340	477	263	154	-109	709							
N04015 - NPRZ	540	477	63	4	-59	59	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- IP Entree							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
Beverwaard							Beheer van de stad	1.340	477	263	154	-109	709
							N04015 -	540	477	63	4	-59	59
							NPRZ - IP						
							Entree						
							Beverwaard						
Algemene informatie													
Project	Exogeen - De sterk toegenomen instroom van asielzoekers in Nederland maakt dat ook in Rotterdam												

omschrijving gerichte inzet nodig is ten behoeve van de realisatie van een asielzoekerscentrum (AZC), de zorg voor statushouders en crisis(nood)opvang voor de duur van 5 jaar. Tegen deze achtergrond heeft de gemeenteraad op 12 november 2016 ingestemd met de realisatie van een tijdelijk asielzoekerscentrum aan de Edo Bergsmaweg in de wijk Beverwaard. Het is daarbij de ambitie van het college ten behoeve van de wijk waar het AZC is voorzien, te sturen op het behouden en mogelijk verbeteren van het huidige kwaliteits- en voorzieningenniveau van de wijk. De inspanningen /maatregelen, waarvoor geen ruimte binnen de huidige begroting is gevonden, worden hieronder beschreven en moeten leiden tot een fysiek en maatschappelijk sterk(er) Beverwaard.

Uit gesprekken met bewoners, instellingen en uit de belangrijkste uitkomsten van de digitale meningspeiling is gebleken dat 4 thema's prioriteit hebben voor Beverwaard: veiligheid, een schone wijk, opgeknapt bebouwing en werkgelegenheid. Eén van de maatregelen die hieraan moet gaan bijdragen betreft de aanpak van de Cannenburchstraat/Groeninx van Zoelenlaan, oftewel de Entree van Beverwaard. Hieronder vallen:

- Verduidelijking doorgaande route
- Vergroeningsopgave
- Nieuw lichtplan

Gebied	IJsselmonde				
Planning	2016	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	540	0	0	540	

Toelichting					
Toelichting	Door de vele afstemmingen met ondernemers uit de directe omgeving zijn de werkzaamheden				
Uitvoering	vertraagd. De projectrealisatie wordt in de loop van 2020 alsnog afgerond.				
(inhoudelijk)					
Toelichting	Vanwege juridische afstemming tussen gemeente en de gebruikers ter plaatse heeft het werk				
Verschil	stilgelegd en zijn er in 2019 minder kosten gemaakt dan begroot. De verwachting is dat de				
realisatie -	werkzaamheden in de loop van 2020 alsnog kunnen worden afgerond.				
begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

N10017 - NPRZ	800	0	200	150	-50	650	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Wijkconciërges							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
Beheer van de stad	1.340	477	263	154	-109	709						
N10017 -	800	0	200	150	-50	650						

NPRZ -

Wijkconciërges

**Algemene
informatie**

Project omschrijving Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) streeft naar wijken waar het prettig wonen is. Komende jaren wordt fors geïnvesteerd via de programma's Wonen en Buitenruimte op die buitenruimte, met extra aandacht op de focuswijken. Die buitenruimte moet uitnodigen tot ontmoeten, verblijven en bewegen (schoon, heel en veilig). Inzet van wijkconciërges leverde in diverse wijken een positief resultaat op dit thema. Daarnaast is de wijkconciërge een belangrijke schakel binnen de keten in de transitie van gebiedsgericht naar wijkgericht werken. De wijkconciërge is een dagelijks benaderbaar en herkenbaar aanspreekpunt voor bewoners. Daarnaast is hij/zij de oren en ogen van de wijk en schakel tussen de Rotterdammer en de collega's van de gemeentelijke clusters.

Gebied	Zuid				
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	800	0	0	800	

Toelichting

Toelichting Per 1 april 2019 werken 4 wijkconciërges in de wijken Feijenoord, Afrikaanderwijk, Hillesluis en
Uitvoering Bloemhof-Landbouwbuurt. Deze functies vallen organisatorisch onder gebiedsbeheer en van daaruit
 (inhoudelijk) vindt ook de aansturing plaats. Deze wijkconciërges zijn aangesteld voor een periode van 4 jaar.

Toelichting De bestedingen in 2019 passen binnen het geheel van de voorziene werkzaamheden en binnen het
Verschil totale budget.
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
inrichting en						
ontwikkeling						

N01001 - NPRZ	13.800	7.191	2.785	2.664	-121	3.945	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- UP Particuliere							NPRZ	2018	begroting 2019	2019		1-2020
Woningvoorraad												
"Steigers op												
Zuid"												
Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539						
inrichting en												
ontwikkeling												

N01001 - NPRZ	13.800	7.191	2.785	2.664	-121	3.945

- UP Particuliere

Woningvoorraad

"Steigers op

Zuid"

Algemene

informatie

Project omschrijving In overeenstemming met de afspraken uit het NPRZ moet in een periode van twintig jaren (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. Om deze ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 3.000 woningen moeten worden aangepakt. Op 9 juni 2015 heeft het college het Uitvoeringsprogramma Steigers op Zuid vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de aanpak van 3.000 woningen.

Gebied	Zuid

Planning	2015	tot	2022	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	13.800	0	0	13.800

Toelichting

Toelichting De aanpak van vrijwel alle beoogde 3000 woningen is in 2019 in uitvoering gegaan, waarvan er
Uitvoering inmiddels 1896 woningen bouwkundig gereed zijn.
(inhoudelijk)

Toelichting De uitgaven zijn lager dan verwacht, doordat er iets minder inzet is geleverd dan gepland.
Verschil
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

N02001 - NPRZ	200	150	21	0	-21	50	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Buca 1 Katwol							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
en Pleinweg							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
(Hefboom zuid)							inrichting en						
							ontwikkeling						
N02001 -	200	150	21	0	-21	50							
NPRZ - Buca 1													

Katwol en
Pleinweg
(Hefboom zuid)

**Algemene
informatie**

Project omschrijving Een inventarisatie samen met bewonersorganisatie en ondernemersvereniging heeft in 2014 geleid tot een overzicht van de meest kansrijke plekken voor verbetering op korte termijn. Een ontwikkelende partij zal een pand kopen van een failliete eigenaar, om dit vervolgens te slopen en opnieuw te bouwen. De gemeente faciliteert deze partij. Daarnaast zorgt de gemeente voor de herinrichting van openbare ruimte bij een nieuw horecapaviljoen aan de Dorpsweg dat de huidige drie kiosken vervangt (private investering).

Gebied Charlois

Planning 2016 tot 2020 Fase Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	200	370	0	570

Toelichting

Toelichting De kiosken zijn medio 2019 gesloopt en de locatie aan de Dorpsweg is bouwrijp gemaakt. Tevens is
Uitvoering de nieuwe riolering aangelegd.
(inhoudelijk)

Toelichting De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt door andere fasering van het project dan
Verschil gepland. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

N02003 - NPRZ	4.363	22	61	4.007	3.946	334	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Urkersingel F1							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
(gemeente grex)												
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539						
N02003 - NPRZ -	4.363	22	61	4.007	3.946	334						

Urkersingel F1

(gemeente

grex)

**Algemene
informatie**

Project omschrijving Als uitwerking van gemaakte afspraken tussen gemeente met woningcorporaties in het convenant "Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is de samenwerkingsovereenkomst "Aanpak Particuliere Woningvoorraad Carnisse, locatie Urkersingel" ondertekend door woningcorporatie Woonbron en gemeente Rotterdam op 4 juli 2017. Het projectdoel betreft het gemeentelijke aandeel van de grondige aanpak aan de Urkersingel, Walchersestraat en Carnissesingel. Het betreft de volgende prestaties en activiteiten (conform art 2.3 en art 4.6 SOK Urkersingel):

- de monitoring van het project, beoordeling van halfjaarlijkse rapportage van Woonbron en agendering voor besluitvorming door Woonbron + gemeente;
- het organiseren van de onteigening van de woningen die door Woonbron niet minnelijk (133) kunnen worden verworven. De voorbereiding van de benodigde onteigening start uiterlijk per 1 januari 2024 (conform art 7.1 SOK Urkersingel);
- het in een latere fase ontwikkelen van een bestemmingsplan, het voorbereiden en opzetten van een grondexploitatie en het organiseren van de gebiedsontwikkeling (incl. gronduitgifte) ten behoeve van woningbouw passend in de doelstellingen van het NPRZ.

Vanaf 2019 wordt de voortgang van het project gemonitord, wordt de halfjaarlijkse rapportage van woonbron beoordeeld en wordt besloten over eventueel hieruit voortvloeiende noodzakelijke acties door Woonbron en de gemeente.

Gebied	Charlois

Planning	2018	tot	2023	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	4.363	0	0	4.363

Toelichting

Toelichting	Op 21 februari 2019 heeft de raad besloten tot het vestigen van een Wet Voorkeursrecht Gemeenten
Uitvoering (inhoudelijk)	voor de Urkersingel conform afspraken in de samenwerkingsovereenkomst 2017. Tevens heeft de raad op 12 december 2019 besloten tot het in uitvoering nemen van de grondexploitatie Urkersingel. Daarbij is de motie "Slim Bouwen" aangenomen waarin gevraagd wordt nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden tot verdichting. Eind 2019 zijn 46 woningen door Woonbron verworven.

Toelichting	De uitnutting van de toegekende middelen NPRZ houdt verband met de vorming van een
Verschil realisatie - begroting (financieel)	verliesvoorziening in verband met het berekende tekort (netto contante waarde) van de grondexploitatie Urkersingel. De forse hogere realisatie ten opzichte van de begroting is veroorzaakt door het feit dat de grondexploitatie medio december 2019 in uitvoering is genomen.

Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

N02005 - NPRZ	6.586	2.157	2.030	1.560	-470	2.869	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Mijntkintbuurt							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020

blok 1+2												
(Gemeente-deel)												

N02005 -	6.586	2.157	2.030	1.560	-470	2.869
NPRZ -						
Mijntkintbuurt						
blok 1+2						
(Gemeente-deel)						

Algemene informatie

Project omschrijving Als uitwerking van gemaakte afspraken in september 2016 door gemeente met woningcorporaties in het convenant "Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is in september 2016 de samenwerkingsovereenkomst "Aanpak particuliere Woningvoorraad Tanwewijk, locatie Mijntkintbuurt" ondertekend door woningcorporatie Woonstad en gemeente Rotterdam. De vermelde financiële middelen zet de gemeente in voor de verwerving van 172 woningen en bedrijfsruimten (eventueel via onteigeningsinstrument). Vervolgens worden deze panden tegen marktwaarde verkocht aan woningcorporatie Woonstad, die vervolgens zorgt voor sloop, bouwrijp maken en het realiseren van 72 grondgebonden sociale huurwoningen met "niet DAEB" kwaliteit.

Gebied Charlois

Planning	2016	tot	2022	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		

	6.586	0	0	6.586

Toelichting

Toelichting Van de in totaal 172 woningen zijn er inmiddels 94 verworven, voor 53 woningen is
 Uitvoering overeenstemming over aankoop of al een koopovereenkomst. Eind maart wordt het Kroonbesluit
 (inhoudelijk) verwacht en zal de juridische onteigeningsprocedure starten.

Toelichting Er is minder aan schadeloosstellingen uitgekeerd dan begroot en door nieuwe jurisprudentie kan
 Verschil gebruik worden gemaakt van het BTW compensatiefonds. Samen met tal van andere mee- en
 realisatie - tegenvallers binnen het project hebben met name deze componenten voor een onderschrijding van
 begroting de begrote kosten van 2019 gezorgd.
 (financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting

Niet van toepassing

herbestemming

N02008 - NPRZ 3.000 97 2.000 900 -1.100 2.003

- Strategische

verwervingen

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
NPRZ	2018	2019	2019		1-2020

Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
inrichting en						
ontwikkeling						

N02008 -	3.000	97	2.000	900	-1.100	2.003

NPRZ -

Strategische

verwervingen

Algemene

informatie

Project Het project "Niet-projectmatige verwerving" dient om in de focuswijken van het NPRZ aankopen te

omschrijving kunnen doen voor woningen waar nog geen samenwerkingsovereenkomst (SOK) of bestuurlijk geaccordeerde projectmatige aanpak tegenover staat. Deze middelen worden ingezet om in te kunnen spelen op kansen die de markt biedt voor toekomstige projecten grondige aanpak

particuliere voorraad NPRZ.

Gebied	Zuid

Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	3.000	0	0	3.000

Toelichting

Toelichting Ten behoeve van de uitvoering van projecten zoals samenvoegen en aanpak Beijerlandse laan en

Uitvoering Groene Hilledijk en omgeving is om snelheid te maken gebruik gemaakt van strategisch verwerven.

(inhoudelijk) In 2019 is dit vaker ingezet in voorbereiding op de complexe uitwerking van deze projecten. In 2019 zijn er 115 units (woningen/winkels) aangekocht.

Toelichting De lagere uitgaven worden veroorzaakt doordat er in 2019 minder aankopen zijn gedaan dan

Verschil begroot, daarnaast zijn er huuropbrengsten gegenereerd van de vastgoedexploitatie.

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag	Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting

Niet van toepassing

herbestemming

N02009 - NPRZ	55	0	55	55	0	0						
- Veldstraat												
	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-						
	NPRZ	2018	2019	2019		1-2020						
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539						
N02009 - NPRZ - Veldstraat	55	0	55	55	0	0						
Algemene informatie												
Project omschrijving	In de Landbouwbuurt is sprake van een overschot aan kleine, kwalitatief slechte woningen. In juli 2016 hebben de gemeente en Havensteder een convenant getekend waarbij onder andere afspraken zijn gemaakt over de inzet van middelen uit de verhuurdersheffingskorting. Besteding van dit zogenaamde "rode geld" is nader vastgelegd in de prestatieafspraken (februari 2018) voor onder andere de Veldstraat. De herontwikkeling van juist de Veldstraat is in het belang van een verbeterd imago op deze visueel belangrijke locatie. In 2019 is hiervoor een samenwerkingsovereenkomst ondertekend waarin nadere details zijn afgesproken over de taakverdeling, de stedenbouwkundige randvoorwaarden (sloop en nieuwbouw van 11 woningen) en de verdere planning.											
Gebied	Feijenoord											
Planning	2018	tot	2019	Fase	Uitvoering							
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal								
	55	0	0	55								
Toelichting												
Toelichting	Begeleidings- en voorbereidingswerkzaamheden zijn in 2019 uitgevoerd. De											
Uitvoering (inhoudelijk)	samenwerkingsovereenkomst is ondertekend inclusief alle nodige bijlagen, waaronder de Nota van Uitgangspunten voor verdere stedenbouwkundige ontwikkeling. Tevens zijn andere taken uitgevoerd zoals afgesproken in het "afstemoverleg" met Havensteder waaronder de voorbereiding van de "markttoets". Deze is in december 2019 gepubliceerd.											
Toelichting	Niet van toepassing											
Verschil realisatie - begroting (financieel)												
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing											
Toelichting	Niet van toepassing											

N02010 - NPRZ	7.536	27	478	469	-9	7.040	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Mijkintbuurt 3							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539						
N02010 - NPRZ - Mijkintbuurt 3	7.536	27	478	469	-9	7.040						
Algemene informatie												
Project omschrijving	De aanpak van de Mijkintbuurt is onderdeel van de pijler Wonen van het NPRZ. Hierdoor wordt een meer gedifferentieerde samenstelling van woonmilieus verkregen en zal, conform de doelstellingen van het programma NPRZ, de leefbaarheid van de buurt een oppepper krijgen en krijgen ook gezinnen met een iets hoger inkomen kans om in het gebied een woning te vinden. De besluitvorming over sloop en vestiging Wvg (Wet voorkeursrecht gemeente) heeft in maart 2019 plaatsgevonden. Op 6 juni 2019 is het raadsbesluit genomen over financiën, vestiging Wvg en start van de verwerving.											
Gebied	Charlois											
Planning	2018	tot	2027	Fase	Uitvoering							
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	(overig)							
	7.536	0	0	7.536								
Toelichting												
Toelichting	In 2019 zijn er in totaal 7 woningen verworven.											
Uitvoering (inhoudelijk)												
Toelichting	In 2019 zijn minder kosten gemaakt voor de verwerving van de woningen dan geraamd was.											
Verschil realisatie - begroting (financieel)												
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing											
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing											
N06002 - NPRZ	510	130	380	380	0	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Vogelbuurt												

	NPRZ	2018	2019	2019	1-2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070 -13.438	42.539

N06002 - 510 130 380 380 0 0

NPRZ -

Vogelbuurt

Algemene informatie

Project omschrijving
De aanpak van de Vogelbuurt is onderdeel van de pijler Wonen van het NPRZ. Op 27 november 2017 zijn de gemeente Rotterdam, het Rijk, Corporaties en Marktpartijen met de coalitieovereenkomst NPRZ een samenwerking aangegaan voor de eerste fase van de grondige aanpak van de Vogelbuurt. Het voornemen is uitgesproken om een aanbod van 5 marktpartijen nader uit te werken in een haalbaarheidsonderzoek in de Vogelbuurt. Er wordt gewerkt aan uitgewerkte businesscase Vogelbuurt: een ontwikkelingsvisie met deelplannen.

Gebied Charlois

Planning 2018 tot 2023 Fase Opstart

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	510	0	0	510

Toelichting

Toelichting
In opdracht van de marktpartijen uit de coalitie-overeenkomst is een visie door West 8 gemaakt. In uitvoering samenwerking met deze marktpartijen zijn verkennende gesprekken met belanghebbenden gevoerd (inhoudelijk) en scenario's voor een grootschalige ontwikkeling in Carnisse verkend.

Toelichting Niet van toepassing

Verschil realisatie - begroting (financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

N06003 - NPRZ 90 33 10.357 57 -10.300 0

- Carnissepoort

Budget Realisatie t/m Bijgestelde begroting Realisatie Verschil Restant per 1-1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070 -13.438	42.539

N06003 -	90	33	10.357	57	-10.300	0

NPRZ -

Carnissepoort

**Algemene
informatie**

Project omschrijving De aanpak van de woonwijk Carnisse is onderdeel van het NPRZ. Er ligt onder andere een opgave om meer differentiatie aan te brengen in het woningaanbod en om Carnisse beter te verbinden met de voorzieningen van Hart van Zuid. Vanaf 2016 ondergaat het Zuidplein/Ahoy gebied een totale metamorfose, met als doel om een nieuw bruisend stadscentrum te maken met voorzieningen voor de woonwijken zoals een bibliotheek, theater, zwembad en een openbaar vervoersknooppunt. Het doel is om de inwoners van Carnisse beter te laten profiteren van de voorzieningen die in Hart van Zuid worden gerealiseerd, zoals het verbeteren van de bereikbaarheid. Carnisse Poort wordt de verbinding voor fietsers en voetgangers tussen de woonwijk Carnisse en de voorzieningen van Hart van Zuid. De verbinding gaat gepaard met de realisatie van grotere woningen.

Gebied	Charlois

Planning	2018	tot	2025	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		

	90	0	10.300	10.390

Toelichting

Toelichting Juni 2019 is de grondexploitatie Carnissepoort in uitvoering genomen. Vanaf dat moment is gestart met het aankopen van woningen. Er zijn 13 woningen aangekocht en er zijn diverse gesprekken (inhoudelijk) gevoerd met de eigenaren. Daarnaast zijn de voorbereidingen gestart voor het wijzigen van het bestemmingsplan.

Toelichting In december 2019 is de rijksbijdrage vanuit de Regiodeal Rotterdam Zuid gewijzigd van decentrale uitkering naar specifieke uitkering. Daardoor is, op basis van geldende BBV regelgeving, ook de realisatie - declaratiwijze veranderd. Wanneer vanuit de decentrale uitkering een bijdrage aan een begroting grondexploitatie is verleend, worden deze middelen gebruikt voor het vormen van een (financieel) verliesvoorziening voor deze grondexploitatie, wanneer einde jaar een tekort in het betreffende exploitatiesaldo (NCW) wordt berekend. Voor grondexploitatie Carnissepoort was in de begroting 2019 een onttrekking geraamd ten behoeve van het vormen van een verliesvoorziening. Nu de bijdrage vanuit de specifieke uitkering is verleend zal de declaratie op basis van gerealiseerde subsidiabele lasten plaatsvinden. Daarom is in 2019 veel minder onttrokken dan begroot.

Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	

Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

N02014 - NPRZ	130	32	98	13	-85	85	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
-							NPRZ	2018	begroting 2019	2019		1-2020

Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
inrichting en						
ontwikkeling						

N02014 - NPRZ	130	32	98	13	-85	85

-

Maximiliaanstraat

Algemene**informatie**

Project omschrijving	De aanpak van de Maximiliaanstraat is onderdeel van het NPRZ. De straat heeft veel potentie om de mooiste straat van Rotterdam-Zuid te worden. Hiertoe wordt de uitstraling verbeterd door reiniging van gevels, nieuwe kozijnen en door oog te houden voor de historische details.					

Gebied	Charlois					

Planning	2018	tot	2020	Fase	Afronding

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	130	0	0	130

Toelichting

Toelichting	Nadat in 2018 was gestart met de transformatie van de aanwezige school ter plekke, hebben de					
Uitvoering (inhoudelijk)	bewoners in 2019 hun woningen afgebouwd en is er in diverse sessies gesproken over de verbetering van de openbare ruimte. Diverse activiteiten hebben plaatsgevonden en de laatste gesprekken hebben geleid tot een gedragen plan. Bestellingen van straatmeubilair en planten (bakken) zijn gedaan. De definitieve uitvoering en dus afronding van het project wordt verwacht voor de zomer 2020.					

Toelichting	De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt door andere fasering van het project dan					
Verschil realisatie - begroting (financieel)	gepland. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.					

Bedrag herbesteding	Niet van toepassing					

Toelichting herbesteding	Niet van toepassing					

N02015 - NPRZ	130	65	65	18	-47	47

- Verschoorblok

	Budget NPRZ	Realisatie t/m 2018	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil	Restant per 1- 2020
Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
inrichting en						
ontwikkeling						

N02015 -	130	65	65	18	-47	47

NPRZ -

Verschoorblok

Algemene

informatie

Project omschrijving De aanpak van het Verschoorblok maakt onderdeel uit van het NPRZ. Met dit project wordt in de Verschoorstraat achterstallig onderhoud aan de particuliere woningvoorraad aangepakt en worden kleinere woningen samengevoegd tot grotere, duurzame en comfortabele woningen. Hierdoor ontstaat een meer gedifferentieerd woonmilieu.

Gebied	Feijenoord

Planning	2018	tot	2020	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	130	0	0	130

Toelichting

Toelichting In 2019 zijn diverse gesprekken gevoerd met private partijen, eigenaren van kluswoningen en
Uitvoering verhuurders. Diverse panden zijn opgeknapt, waaronder de hoekpanden Pleinweg/Verschoorstraat
(inhoudelijk) en Verschoorstraat/Bas Jongeriusstraat. Aangezien vanuit het project "samenvoegen" is besloten dat
het Verschoorblok niet veel kansen biedt en derhalve weinig prioriteit krijgt, is besloten dat
achterstallig onderhoud aan de particuliere woningvoorraad via dit project inmiddels is afgerond.
Vanaf heden zijn de reguliere subsidiemogelijkheden van kracht.

Toelichting Door de vertraagde werkzaamheden zijn er in 2019 minder kosten gemaakt dan begroot.

Verschil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag	Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting	Niet van toepassing

herbestemming

N02016 - NPRZ	130	55	75	22	-53	53

- Mijntbuurt

blok 4+5

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
NPRZ	2018	2019	2019		1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539

N02016 -	130	55	75	22	-53	53

NPRZ -

Mijntbuurt

Algemene informatie

Project omschrijving De aanpak van de Mijnkintbuurt blok 4 en 5 maakt onderdeel uit van het NPRZ. Met dit project wordt achterstallig onderhoud aan de particuliere woningvoorraad aangepakt en worden kleinere woningen gerenoveerd en samengevoegd tot grotere, duurzame en comfortabele woningen waardoor een gedifferentieerd woonmilieu ontstaat. Vanuit de kleinere transformaties en vanuit jarenlange ervaring met particuliere beleggers en ontwikkelaars, is dit project ontstaan voor de gerichte gebiedsaanpak vanuit een samenwerking met kleinere marktpartijen.

Gebied Charlois

Planning 2018 tot 2023 **Fase** Opstart

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	130	0	0	130

Toelichting

Toelichting In 2019 heeft een succesvolle tender plaatsgevonden en is er een marktpartij geselecteerd. De **Uitvoering** woningen zijn overgedragen aan de marktpartij en zij zijn gestart met de voorbereidingen om de (inhoudelijk) woningen samen te voegen en te verduurzamen.

Toelichting De lagere uitgaven worden veroorzaakt, doordat er ten behoeve van de voorbereiding van het **Verschil** project minder personeel inzet nodig is gebleken.
realisatie - begroting (financieel)

Bedrag Niet van toepassing
herbestemming

Toelichting Niet van toepassing
herbestemming

N02017 - NPRZ	1.144	123	650	243	-407	778	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Zegenstraat							NPRZ	2018	begroting 2019	2019		1-2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539						
N02017 - NPRZ - Zegenstraat	1.144	123	650	243	-407	778						

Algemene informatie

Project In het kader van NPRZ pijler Wonen zijn op 12 juli 2017 de erfpachtrechten van Zegenstraat 10-20

omschrijving en 25 aangekocht en op 26 augustus 2017 in gemeentelijke handen gekomen om de volgende doelstellingen te bereiken:

1) op korte termijn een maatregel treffen om een einde te maken aan de acute overlast waar de bewoners aan de Zegenstraat mee te kampen hebben, door de huurcontracten van de huidige huurders op te zeggen;

2) een aanvullend middel (eigenaarschap) ter beschikking krijgen om hulpbehoevende bewoners van de panden de zorg te verlenen die zij nodig hebben;

3) uiteindelijke transformatie van de panden tot woningen waarin bewoners met een gemiddeld tot bovengemiddeld inkomen zich kunnen vestigen voor eind 2020.

Gebied	Charlois				
Planning	2017	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	1.144	0	0	1.144	

Toelichting

Toelichting In 2019 zijn de bewoners geherhuisvest en is het plan voor funderingsherstel afgerond en

Uitvoering aanbesteed. Onderzoeken ten behoeve van funderingsherstel zijn uitgevoerd. De verwachting is

(inhoudelijk) dat medio 2020 de woningen worden verkocht.

Toelichting De lagere uitgaven worden veroorzaakt doordat de uitvoeringswerkzaamheden voor het

Verschil realisatie funderingsherstel later worden uitgevoerd.

- begroting

(financieel)

Bedrag 500

herbestemming

Toelichting Dekking van de kosten voor de onrendabele top zijn lager, dan begroot. Hierdoor zijn er minder

herbestemming middelen uit de bestemmingsreserve NPRZ-wonen nodig voor dit project. Een deel van het budget

wordt binnen de bestemmingsreserve NPRZ-wonen herbestemd.

N03002 - NPRZ	300	49	251	251	0	0		Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Bloemfontein								NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
F1+F2 (grex)								Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
								inrichting en						
								ontwikkeling						
N03002 -	300	49	251	251	0	0								
NPRZ -														
Bloemfontein														
F1+F2 (grex)														

Algemene

informatie

Project omschrijving Het project betreft herinrichting van de openbare ruimte gericht op meer ruimte voor kinderen, minder auto's op straat door alternatieve parkeeroplossingen en een stratenprofiel waarbij aan één zijde wordt geparkeerd. Het in te richten gebied betreft de volledige woonstraten Joubertstraat, Cronjéstraat, Bothastraat, de Brede Hilledijk en de Bloemfonteinstraat (conform plankaart bij IP Bloemfontein van 6 mei 2017). Hiermee wordt invulling gegeven aan één van de onderdelen (namelijk § 4) uit de samenwerkingsovereenkomst Afrikaanderwijk (2013) van woningcorporaties Vestia en Woonbron en gemeente Rotterdam.

Gebied	Feijenoord				
Planning	2017	tot	2019	Fase	Afronding
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	300	0	0	300	

Toelichting					
Toelichting	In 2019 is de herinrichting van de Bloemfontein afgerond.				
Uitvoering (inhoudelijk)					
Toelichting	Niet van toepassing				
Verschil realisatie - begroting (financieel)					
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing				
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing				

N03012 - NPRZ	1.010	75	456	232	-224	703							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Polderlaan							NPRZ	2018	2019	2019			1-2020
buitenruimte							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
							inrichting en						
							ontwikkeling						
N03012 -	1.010	75	456	232	-224	703							
NPRZ -													
Polderlaan													
buitenruimte													

Algemene informatie	
Project omschrijving	Doelstelling van het project is het creëren van een uitstraling voor de Polderlaan van een warme woonstraat (van 30km/u), door deze te vergroenen en door het toepassen van klinkers in de rijbaan.

De middenberm van de Polderlaan wordt vergroend en de oversteeksituatie voor voetgangers aan de zijde van de Hilledijk wordt verbeterd. Hierdoor wordt de Polderlaan representatiever, gebruiksvriendelijker en veiliger gemaakt. Daarnaast zal Stadsbeheer het riool vervangen met de verwachting om hiermee tegelijkertijd de rattenproblematiek te verminderen.

Gebied	Feijenoord				
Planning	2018	tot	2020	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	1.010	576	0	1.586	

Toelichting					
Toelichting	In 2019 is gestart met fase 1 t/m 3 van Hillelviet en de gehele Polderlaan (tot aan Polderstraat). Het				
Uitvoering	riool is vervangen en er is een apart regenwaterriool aangelegd. Er zijn nieuwe bomen geplant en				
(inhoudelijk)	daarnaast is het groen en de bestrating vernieuwd.				
Toelichting	De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt door andere fasering van het project dan				
Verschil	gepland. Het restantbudget zal gebruikt worden om het projectdoel te behalen.				
realisatie -					
begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

N04001 - NPRZ	225	199	26	2	-24	24							
- Carnissetuin							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
							inrichting en						
							ontwikkeling						
N04001 -	225	199	26	2	-24	24							
NPRZ -													
Carnissetuin													

Algemene informatie	
Project omschrijving	Tijdens een bespreking van het project Hart van Zuid in de Gemeenteraad van 5 november 2015 is de motie "Alternatief voor Carnissetuin" aangenomen. De motie constateert dat vanwege de uitbreiding van het Hoornbeeck College het gebruik van de Carnissetuin min of meer onmogelijk wordt. De gemeente heeft middelen vrijgemaakt voor het inrichten van een vervangende locatie.
Gebied	Charlois

Planning	2016	tot	2019	Fase	Afronding	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		
	225	0	0	225		
Toelichting						
Toelichting	De aanleg van Carnissetuin inclusief tuinhuis is in 2018 uitgevoerd. De financiële afwikkeling van de					
Uitvoering (inhoudelijk)	kosten van de uitvoeringswerkzaamheden is in 2019 afgerond.					
Toelichting	De lagere uitgaven worden veroorzaakt doordat de kosten van de uitvoeringswerkzaamheden lager					
Verschil realisatie - begroting (financieel)	zijn dan begroot. Het restbudget wordt herbestemd binnen de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.					
Bedrag herbestemming	24					
Toelichting herbestemming	Het restbudget is niet meer nodig voor dit project.					
	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
	NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
N04003 - NPRZ - Vergroening campus Tarwewijk	750	642	109	58	-51	50
Algemene informatie						
Project omschrijving	In dit gebied spelen verschillende initiatieven die met aanvullend investeringsgeld kunnen worden vergroend, zoals de realisatie van een 'Lekker fit' gymzaal (die aanpassing van de buitenruimte wenselijk maakt, het slopen van de Zwartewaalstraat 191), herinrichting Millinpark en verplaatsen bomen van Millinpark naar Rijsoordpad onder de metrobaan (waar de tijdelijke bouw-/opslagplaats wordt opgeheven) en vergroening rondom de speeltuinvereniging op de Heinenoordstraat. Als deze plekken worden vergroend, wordt meer massa gemaakt, zodat de vergroening beter zichtbaar en voelbaar is.					
Gebied	Charlois					
Planning	2016	tot	2020	Fase	Uitvoering	

Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal			
(overig)							
	750	0	0	750			
Toelichting							
Toelichting	In 2019 is gestart met planvorming voor de vergroening van campus Tarwewijk. Er is een hekwerk						
Uitvoering	rond de basisschool geplaatst en er zijn herstelwerkzaamheden in de buitenruimte rondom openbare						
(inhoudelijk)	basisschool De Globe uitgevoerd						
Toelichting	De lagere uitgaven worden veroorzaakt door de fasering van het project.						
Verschil							
realisatie -							
begroting							
(financieel)							
Bedrag	Niet van toepassing						
herbestemming							
Toelichting	Niet van toepassing						
herbestemming							
N04007 - NPRZ	1.200	840	21	27	6	333	
- Plein 1953							
revitalisering F1							
(Pendrecht)							
	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
	NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539	
inrichting en							
ontwikkeling							
N04007 -	1.200	840	21	27	6	333	
NPRZ - Plein							
1953							
revitalisering							
F1 (Pendrecht)							
Algemene							
informatie							
Project	Doel van deze bijdrage is het winkelcentrum weer aantrekkelijk te maken voor meer koopkrachtige						
omschrijving	inwoners. De herinrichting van de buitenruimte betreft de vergroening van circa 900 m², het						
	aanbrengen van een haag rondom groenvlak op Plein 1953, verharding vervangen door gras,						
	aanleggen van looppaden en het aanleggen van parkeerplaatsen conform Rotterdamse Stijl. De						
	aanpak van de Tiengemetebuurt (aansluitend op Plein 1953) betreft aanleggen van nieuwe						
	wandelroutes bij Valckesteijn en het herinrichten van de openbare ruimte rondom sloop/nieuwbouw						
	aan de Tiengemetensingel.						
Gebied	Charlois						
Planning	2017	tot	2023	Fase	Opstart		
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal			

(overig)													
							1.200	0	0	1.200			
Toelichting													
Toelichting	De voorbereidingswerkzaamheden voor de aanpak van de buitenruimte Tiengemeten-midden zijn in												
Uitvoering	2019 gestart. Er is een concept programma van eisen gemaakt.												
(inhoudelijk)													
Toelichting	De kosten voor de voorbereidingswerkzaamheden voor de aanpak van de buitenruimte Tiengemeten-												
Verschil	Midden, die in 2019 zijn uitgevoerd, zijn iets hoger dan vooraf ingeschat.												
realisatie -													
begroting													
(financieel)													
Bedrag	Niet van toepassing												
herbestemming													
Toelichting	Niet van toepassing												
herbestemming													
N04012 - NPRZ	688	453	235	7	-228	228	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Van							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
Haftenblok							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
							inrichting en						
							ontwikkeling						
N04012 -	688	453	235	7	-228	228							
NPRZ - Van													
Haftenblok													
Algemene informatie													
Project omschrijving	Conform de uitgangspunten van het NPRZ en de prestatieafspraken 2015-2016 tussen Woonstad en de gemeente vervangt Woonstad Rotterdam in de wijken Bloemhof en Hillesluis grote delen van haar voorraad door nieuwbouw. Zo ook het van Haftenblok, waar 21 eenheden van Woonstad zullen worden gesloopt en plaats maken voor gonggebonden eengezinswoningen. Dit bedrag betreft een gemeentelijke subsidie aan Woonstad als bijdrage aan het onrendabele deel van het project: de verwerving, sloop en bouwrijp maken van 2 woningen en 1 bedrijfsruimte (Van Haftenstraat 4-6) ten behoeve van de ontwikkeling en realisatie van 2 sociale eengezinswoningen (daeb) voor gezinnen met kinderen op het perceel Van Haftenstraat 4-6 en Adriaen Nimantsstraat 42, zoals omschreven in de vastgestelde gebiedsvisie Hillesluis 2015-2030. Deze ontwikkeling sluit aan op de ontwikkeling en realisatie van 9 sociale eengezinswoningen (daeb) op het perceel Van Haftenstraat 8 t/m 24, en Janne Bouwensstraat 41 voor rekening en risico van Woonstad.												
Gebied	Feijenoord												
Planning	2016	tot		2021		Fase		Uitvoering					

Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	688	0	2.468	3.156
Toelichting				
Toelichting	Verwerving en sloop van de 21 aan de Van Haeftenblok eenheden is gerealiseerd. In maart 2019 zijn			
Uitvoering	er 11 woningen opgeleverd. De nieuwbouw bestaat uit 11 grondgebonden gezinswoningen. Hiervan			
(inhoudelijk)	zijn er 9 woningen voor verhuur Sociaal en 2 (hoekwoningen) voor Sociaal Plus.			
Toelichting	De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt, doordat het onrendabele deel van wervingen			
Verschil	en sloop van de particuliere panden goedkoper is uitgevallen dan begroot. Restant budget wordt			
realisatie -	aangewend voor herinrichting van het plein Van Haeftenstraat.			
begroting				
(financieel)				
Bedrag	Niet van toepassing			
herbestemming				
Toelichting	Niet van toepassing			
herbestemming				

N04013 - NPRZ	2.391	296	800	722	-78	1.373	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Herstel							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
/renovatie												
buitenruimte												
(Vreewijk):												
Valkeniersbuurt												
N04013 -	2.391	296	800	722	-78	1.373						
NPRZ - Herstel												
/renovatie												
buitenruimte												
(Vreewijk):												
Valkeniersbuurt												

Algemene informatie												
Project	De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van circa 1.300 woningen in drie											
omschrijving	aandachtsgebieden (Linker Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9), evenals de herinrichting											
	van circa 76.000 m² buitenruimte. In de eerste fase wordt gestart met de aanpak van de woningen											
	aan de Korte Dreef (onderhoud in één van 35 woningen), Reigerpad (renovatie van 43 woningen) en											
	Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes). De gemeente volgt bij de inrichting											
	van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt											
	door Havensteder.											
	De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting van de openbare ruimte van in totaal 15.500 m²											
	groen en bestrating, te weten fase 1, de Valkeniersbuurt. De volgende straten worden aangepakt:											
	Weimansweg, Reigerpad, Eiberpad, Wolvepad, Vossepad, 't Slag en Valkeniersweg.											

Gebied	Feijenoord				
Planning	2015	tot	2025	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	2.391	2.011	0	4.402	

Toelichting

Toelichting In januari 2019 is gestart met de uitvoering van het inrichtingsplan (IP) Weimansweg/Reigerpad en

Uitvoering de IP's voor het Eiberpad, Wolvenpad, Vossenpad, 't Slag en de Valkeniersweg. Tijdens dit werk zijn

(inhoudelijk) ook de riolen vervangen in alle straten (behoudens de Weimansweg). Het is daarmee een integraal plan met SB. De werkzaamheden lopen volgens planning en het werk wordt medio 2020 opgeleverd.

Met de IP's wordt het historisch karakter van het Tuindorp Vreewijk versterkt door toepassing van een specifiek voor Vreewijk ontwikkelde toolkit. Deze zal onderdeel uitmaken van de Rotterdamse Stijl. In dat kader wordt ook een nieuw armatuur ontwikkeld voor de openbare verlichting in de straten. Het armatuur heeft een historische uitstraling. Gedurende het jaar is vanwege de geplande renovatie van de basisschool de Pniel, aan de Strevelsweg, de scope van de IP's uitgebreid met de herinrichting en vergroening van de openbare ruimte tussen de school en het gebouw 't Slag.

Uitvoering hiervan zal medio 2021 starten.

Toelichting De lagere uitgaven worden veroorzaakt door de fasering van het project.

Verschil
realisatie -
begroting
(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

N04019 - NPRZ 410 0 40 38 -2 372

- Buitenruimte

Vreewijk: Linker

halve vlieger

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
NPRZ	2018	2019	2019		1-2020

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539

N04019 - 410 0 40 38 -2 372

NPRZ -

Buitenruimte

Vreewijk:

Linker halve

vlieger

Algemene

informatie

Project De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van circa 1.300 woningen in drie omschrijving aandachtsgebieden (Linker Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van circa 76.000 m² buitenruimte. In de eerste fase wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één van 35 woningen), Reigerpad (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes).

De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. Havensteder is inmiddels gestart met de Verbeteraanpak woningen in de Linker halve Vlieger, die gefaseerd zal worden uitgevoerd. De bijdrage wordt ingezet voor de voorbereiding van de herinrichting van de openbare ruimte, fase 2 Linker Halve Vlieger. De straten in het gebied tussen Groene Hilledijk, Groene Zoom, Lede en de Bree (Linker Halve Vlieger) worden aangepakt.

Gebied					Feijenoord
Planning	2019	tot	2023	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	410	0	0	410	

Toelichting

Toelichting In 2019 is in vervolg op de inrichtingsplannen (IP's) Valkeniersbuurt gestart met het opstellen van de Uitvoering IP's voor de buurten Linker Halve Vlieger en Buurt 9 in Tuindorp Vreewijk. Dit zijn de drie buurten die (inhoudelijk) onderdeel uitmaken van het verbeterprogramma met Havensteder (convenant 2012). Met deze IP's wordt net als in de Valkeniersbuurt het historische karakter van het Tuindorp Vreewijk versterkt. Basis voor de IP's is het Masterplan Buitenruimte Tuindorp Vreewijk. Gelijktijdig met de uitvoering van de IP's worden ook de riolen vervangen. Het betreft dan ook integrale plannen met SB. In september 2019 is gestart met een Project Start Up (PSU) waarbij alle gemeentelijke disciplines en Havensteder aanwezig waren. De opgedane ervaringen tijdens de uitvoering van de IP's van de Valkeniersbuurt worden bij het opstellen van het Programma van Eisen (PvE) meegenomen. Uitvoering van de fysieke werkzaamheden start begin 2023.

Toelichting Niet van toepassing

Verschil realisatie - begroting (financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

N05001 - NPRZ 14.000 0 1.004 883 -121 13.117

- Basisaanpak

particuliere

Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
NPRZ	2018	2019	2019		1-2020

Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539

inrichting en ontwikkeling						
N05001 -	14.000	0	1.004	883	-121	13.117
NPRZ -						
Basisaanpak						
particuliere						
voorraad 2019-						
2022						
Algemene informatie						
Project omschrijving	In overeenstemming met de afspraken uit het NPRZ moet in een periode van twintig jaar (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. De basisaanpak richt zich op het technisch onderhoud van de woning, verbetering van verhuurderschap en het functioneren van Verenigingen van Eigenaren (VVE's). Met eerdere programma's particuliere woningverbetering zijn slechte delen van de woningvoorraad aangepakt. De opgave in de komende periode (2019-2022) is voortzetting van de aanpak voor 3000 woningen. Naar aanleiding van de evaluatie en actualisatie van de aanpak zijn de vernieuwingen in de komende periode: - verduurzaming: onderhoud en verduurzaming worden gecombineerd waar mogelijk. De eigenaren beschikken vaak echter over weinig middelen en niet alle investeringen kunnen worden terugverdiend door de energiebesparing. Dit vraagt om de ontwikkeling van nieuw instrumentarium; - koepel-VVE: mogelijkheden om Vve's op blokniveau te bundelen tot grotere VVE's worden onderzocht; - initiatieven uit de wijk: er wordt aansluiting gezocht bij eigenaren die hun woning(en) willen verbeteren.					
Gebied	Zuid					
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		
	14.000	0	0	14.000		
Toelichting						
Toelichting	In 2019 is voor 780 woningen de aanpak; het activeren VVE's en wegwerken van het achterstallig					
Uitvoering (inhoudelijk)	onderhoud gestart					
Toelichting						
In 2019 is minder personele inzet ingezet dan verwacht						
Verschil realisatie - begroting (financieel)						

Bedrag	Niet van toepassing					
herbestemming						
Toelichting	Niet van toepassing					
herbestemming						

N05002 - NPRZ	465	0	250	179	-71	286	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- (Ver)huren in							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
Carnisse												
Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539						
inrichting en												
ontwikkeling												
N05002 -	465	0	250	179	-71	286						
NPRZ - (Ver)												
huren in												
Carnisse												

Algemene informatie

Project omschrijving Dit project (Ver)Huren in Carnisse richt zich op de vastgoedmarkt van particuliere huurwoningen in Carnisse. Daartoe wordt nader bezien wie er in de betreffende woningen wonen, wie de huurwoningen bezitten/verhuren en welke processen zich voltrekken tussen deze groepen. Het project '(Ver)Huren in Carnisse' ontwikkelt een uitvoeringsaanpak om de disfunctionele aspecten van de vastgoedmarkt voor huur en verhuur te minimaliseren. (Ver)Huren in Carnisse levert een beschrijving van een uitvoeringsaanpak gericht op de aanpak van excessen van de vastgoedmarkt voor (ver)huur in Carnisse en maakt daarbij een inschatting van wat de omvang van die (ongeoorloofde) excessen is. Deze uitvoeringsaanpak baseert zich op de kennis en ervaringen van enkele op kleine schaal toegepaste interventies. In het opstellen van de uitvoeringsaanpak worden nadrukkelijk de stakeholders betrokken die nodig zijn voor het tot uitvoer brengen van de aanpak.

Gebied	Charlois					
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering	
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
		(overig)				
	465	0	0	465		

Toelichting

Toelichting Door monitoring van de koop- en verkoopbewegingen is er veel informatie verkregen, die is verwerkt in het eindrapport.

Uitvoering (inhoudelijk)

Toelichting De lagere uitgaven in 2019 worden veroorzaakt door het feit dat er minder inzet nodig is geweest dan vooraf ingeschat.

Verschil

realisatie -	
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

N06001 - NPRZ	40	0	3.340	40	-3.300	0						
- Groningerstraat							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
Stedelijke							70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
inrichting en												
ontwikkeling												
N06001 -	40	0	3.340	40	-3.300	0						
NPRZ -												
Groningerstraat												

Algemene informatie

Project omschrijving	De aanpak van de Groningerstraat is onderdeel van de pijler Wonen van het NPRZ. Met dit project wordt achterstallig onderhoud aan de particuliere woningvoorraad aangepakt. Hierdoor wordt een meer gedifferentieerde samenstelling van woonmilieus verkregen en zal, conform de doelstellingen van het programma NPRZ, de leefbaarheid van de buurt een oppepper krijgen en krijgen ook gezinnen met een iets hoger inkomen kans om in het gebied een woning te vinden. Betreft de sloop en nieuwbouw van het laatste deel van het blok tot aan de Groningerstraat. Het voornemen is een plan uit te werken voor de sloop van woningen en winkels in de Groningerstraat (1) en Beijerlandse laan (86 tot en met 94) en het realiseren van een nieuwe woonomgeving samen met nieuwe woningen.

Gebied					Feijenoord
Planning	2018	tot	2025	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	40	0	3.300	3.340	

Toelichting

Toelichting	De grondexploitatie is medio 2019 in uitvoering gegaan. Voor het verwerven van de panden is
Uitvoering (inhoudelijk)	contact gelegd met particuliere- eigenaren en eigenaar- bewoners om de onderhandeling, tot het verwerven van hun pand, te voeren.
Toelichting	In december 2019 is de rijksbijdrage vanuit de Regiodeal Rotterdam Zuid gewijzigd van decentrale
Verschil	uitkering naar specifieke uitkering. Daardoor is, op basis van geldende BBV-regelgeving, ook de
realisatie -	declaratiewijze veranderd. Wanneer vanuit de decentrale uitkering een bijdrage aan een

begroting grondexploitatie is verleend, worden deze middelen gebruikt voor het vormen van een (financieel) verliesvoorziening voor deze grondexploitatie, wanneer einde jaar een tekort in het betreffende exploitatiesaldo (NCW) werd berekend. Voor grondexploitatie Groningerstraat was in de Begroting 2019 een onttrekking geraamd ten behoeve van het vormen van een verliesvoorziening. Nu de bijdrage vanuit de specifieke uitkering is verleend zal declaratie op basis van gerealiseerde subsidiabele lasten plaatsvinden. Daarom is er in 2019 veel minder onttrokken dan begroot.

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

N07001 - NPRZ	2.000	0	500	165	-335	1.835							
-							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
							NPRZ	2018	begroting 2019	2019		1-2020	
Subsidieregeling							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
inrichting en													
ontwikkeling													
samenvoegen													
N07001 - NPRZ	2.000	0	500	165	-335	1.835							
-													
Subsidieregeling													
samenvoegen													

Algemene

informatie

Project Het NPRZ zet in op de verbetering van wijken in Rotterdam Zuid, waarbij de pijler Wonen zich richt omschrijving op het verbeteren van de woonomstandigheden en leefkwaliteit, primair in de focuswijken. Op dit moment is de woningvoorraad nog te eenzijdig en bestaat deze veelal uit kleine woningen die behoren tot de kwetsbare voorraad. De aanpak is erop gericht om particuliere woningeigenaren in de NPRZ focuswijken via een subsidieregeling te stimuleren om hun woning samen te voegen met een woning erboven, eronder of ernaast.

Gebied

Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	2.000	0	0	2.000	

Toelichting

Toelichting De subsidieregeling samenvoegen en vergroten van woningen Rotterdam Zuid is in 2019 gestart. Uitvoering Via diverse reclamecampagnes is het samenvoegen regelmatig onder de aandacht gebracht bij de (inhoudelijk) eigenaren van de woningen in de daarvoor aangewezen gebieden. Naast veel verzoeken om informatie zijn er 24 concrete subsidieaanvragen in behandeling genomen en reeds 6 subsidies verstrekt en vastgesteld.

Toelichting	De realisatie is iets achter gebleven doordat er minder subsidieaanvragen zijn ingediend dan
Verschil	verwacht.
realisatie -	
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

N07002 - NPRZ	175	0	175	129	-46	46							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
-							NPRZ	2018	begroting 2019	2019		1-2020	
Apparaatskosten							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
subsidieregeling							inrichting en						
							ontwikkeling						
N07002 - NPRZ	175	0	175	129	-46	46							
-													
Apparaatskosten													
subsidieregeling													

Algemene

informatie

Project	Het NPRZ zet in op de verbetering van wijken in Rotterdam Zuid, waarbij de pijler Wonen zich richt
omschrijving	op het verbeteren van de woonomstandigheden en leefkwaliteit, primair in de focuswijken. Op dit moment is de woningvoorraad nog te eenzijdig en bestaat deze veelal uit kleine woningen die behoren tot de kwetsbare voorraad. De aanpak is erop gericht om particuliere woningeigenaren in de NPRZ focuswijken via een subsidieregeling te stimuleren om hun woning samen te voegen met een woning erboven, eronder of ernaast.

Gebied					Zuid
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	175	0	0	175	

Toelichting

Toelichting	De subsidieregeling is in 2019 gestart. Via diverse reclame campagnes is het samenvoegen
Uitvoering	regelmatig onder de aandacht gebracht bij de eigenaren van de woningen in de daarvoor
(inhoudelijk)	aangewezen gebieden. Naast veel verzoeken om informatie zijn er 24 concrete subsidieaanvragen in behandeling genomen en reeds 6 subsidies verstrekt en vastgesteld.
Toelichting	De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt, doordat er minder aanvragen zijn ontvangen
Verschil	dan oorspronkelijk voorzien.

realisatie -	
begroting	
(financieel)	
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

N07004 - NPRZ	500	0	200	174	-26	326						
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
							NPRZ	2018	begroting 2019	2019		1-2020
-												
Apparaatskosten												
transformatie												
overige sporen												
(PV)												

N07004 - NPRZ	500	0	200	174	-26	326
-						
Apparaatskosten						
transformatie						
overige sporen						
(PV)						

Algemene informatie

Project	Binnen het programma NPRZ is grondige aanpak van de particuliere woningvoorraad een
omschrijving	belangrijk onderdeel. Hiertoe worden initiatieven en inspanningen langs diverse sporen benaderd: a. via de subsidieregeling "Samenvoegen en vergroten" wordt subsidie verstrekt aan eigenaar-bewoners voor samenvoegen en vergroten van bestaande woningen in de particuliere sector; b. door afspraken over de aanpak van blokken te maken met marktpartijen; c. door een aantal blokken met appartementen zelf samen te voegen en te vergroten; d. eventuele kansen rond samenvoegen die zich aandienen slagvaardig te faciliteren en ondersteunen. Voor het inventariseren en uitwerken van de initiatieven in de verschillende transformatiesporen worden diverse activiteiten uitgevoerd: - het verkennen van mogelijkheden; - initiatieven beoordelen op haalbaarheid; - initiatieven uitwerken en financieel doorrekenen en - afspraken vastleggen in overeenkomsten Dit budget is beschikbaar gesteld voor zowel de benodigde gemeentelijke apparaatskosten als voor het inhuren van externe expertise (onderzoeksbureaus) ten behoeve van de uit te voeren verkenningen.

Gebied					Zuid
Planning	2018	tot	2020	Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			

	500	0	0	500
Toelichting				
Toelichting	In 2019 is het programma ten behoeve van samenvoegen 'Adem In, Adem Zuid' vastgesteld. De			
Uitvoering	subsidieregeling samenvoegen en vergroten van woningen Rotterdam Zuid is in 2019 gestart.			
(inhoudelijk)	Eerste samenwerkingsovereenkomst met marktpartij is aangegaan en stichting wijkverbetering Rotterdam Zuid wordt opgericht. Er is een start gemaakt met de eerste samenvoegprojecten aan de Van Swietenlaan/Goereesestraat en Amelandseplein, die in eigendom zijn van de gemeente.			
Toelichting	De lagere kosten zijn veroorzaakt doordat er minder personele inzet is gepleegd, dan gepland.			
Verschil realisatie - begroting (financieel)				
Bedrag herbestemming	Niet van toepassing			
Toelichting herbestemming	Niet van toepassing			

N08001 - NPRZ	0	0	100	0	-100	0	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Proceskosten							NPRZ	2018	begroting 2019	2019		1-2020	
Beijerlandselaan							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
/Groene Hilledijk							inrichting en						
							ontwikkeling						
N08001 -	0	0	100	0	-100	0							
NPRZ -													
Proceskosten													
Beijerlandselaan													
/Groene Hilledijk													

Algemene informatie					
Project omschrijving	Het doel van het project Beijerlandseleen / Groene Hilledijk is om de komende jaren een vitale lokale economie en een aantrekkelijk woonklimaat in het winkelgebied en de omliggende wijken te creëren. Aanpak van ondermijnende criminaliteit, de overlast en problematisch verhuur is daarbij randvoorwaardelijk.				
Gebied	Feijenoord				
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	0	0	575	575	
Toelichting					

Toelichting	In 2019 zijn de inhoudelijke kaders voor het maatschappelijke winkelbeheer opgesteld en vastgelegd
Uitvoering	in een brancherings- en een beeldkwaliteitsplan. De Luifelaanpak is definitief en de uitvoering (voor
(inhoudelijk)	het verwijderen van de luifels) start in januari 2020. De ambitie om regie op het vastgoed te krijgen
	heeft in 2019 meer vorm gekregen. De gemeente is nu de grootste vastgoedeigenaar. Diverse
	partijen zijn geïnformeerd over de voortgang van dit project.
Toelichting	In december 2019 is de rijksbijdrage vanuit de Regiodeal Rotterdam Zuid gewijzigd van decentrale
Verschil	uitkering naar specifieke uitkering. Daardoor is, op basis van geldende BBV regelgeving, ook de
realisatie -	declaratiewijze veranderd. De gerealiseerde subsidiabele lasten zijn intern verrekend met het
begroting	fondsproject waarop de rijksmiddelen zijn ontvangen. Daardoor zijn de gerealiseerde lasten niet
(financieel)	zichtbaar in de mutaties van de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.
Bedrag	Niet van toepassing
herbestemming	
Toelichting	Niet van toepassing
herbestemming	

N10003 - NPRZ	280	0	280	139	-141	141							
							Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Proceskosten							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
programma							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
buitenruimte							inrichting en						
							ontwikkeling						
N10003 -	280	0	280	139	-141	141							
NPRZ -													
Proceskosten													
programma													
buitenruimte													
Algemene													
informatie													
Project	In het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 is het doel gesteld om komende jaren de												
omschrijving	buitenruimte in de wijken: Feijenoord, Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis, Tarwewijk, Carnisse, Oud-Charlois en Landbouwbuurt van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat de buitenruimte uitnodigt voor nieuwe bewoners om daar te komen wonen. Dekking van gemeentelijke apparaatslasten voor het buitenruimte programma, voor zover het geen uitvoeringsproject is, én voor zover zij zo omvangrijk zijn dat zij niet binnen de apparaatslastenbudgetten van de gemeente kunnen worden opgevangen. Doel van dit project is het opleveren van een samenhangend buitenruimte programma, met projecten, om in de focuswijken een woonomgeving te realiseren die iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen.												
Gebied	Zuid												
Planning	2019	tot		2022		Fase		Uitvoering					
Dekking	NPRZ	Gemeente		Derden		Totaal							
(overig)													

		280	0	0	280	
Toelichting						
Toelichting	In 2019 is een samenhangend programma NPRZ Buitenruimte opgezet en vastgesteld. Vanaf de					
Uitvoering	tweede helft hebben de gemaakte kosten betrekking op de monitoring en voortgang van het					
(inhoudelijk)	programma. Verder is er een aantal verkenningen voor projecten en studies uitgevoerd en zijn er					
	kosten gemaakt voor externe opdrachten (fotografie, begeleiding bewonersavond en verbeedend					
	kaartmateriaal).					
Toelichting	De lagere kosten worden veroorzaakt doordat er in 2019 minder ambtelijke voorbereidingsuren nodig					
Verschil	waren, dan voorzien. Daarnaast zijn vanwege personele prioritering enkele voorbereidende					
realisatie -	werkzaamheden naar 2020 doorgeschoven zijn.					
begroting						
(financieel)						
Bedrag	Niet van toepassing					
herbestemming						
Toelichting	Niet van toepassing					
herbestemming						

N10010 - NPRZ	350	0	49	13	-36	337	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Simonsblokken							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
buitenruimte													
							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
							inrichting en						
							ontwikkeling						
N10010 -	350	0	49	13	-36	337							
NPRZ -													
Simonsblokken													
buitenruimte													

Algemene

informatie

Project	Aan de Feijenoordkade liggen vier bouwblokken met 490 portiekwoningen van Woonstad Rotterdam,					
omschrijving	ook wel de Simonsblokken genoemd.					
	De vier woningblokken beschikken ieder over een openbaar binnenterrein waar de gemeente					
	eigenaar van is en kunnen een opknopbeurt gebruiken. Er is nu de kans om een integrale					
	kwaliteitsverbetering door te voeren voor de buurt om de leefbaarheid van de buurt te vergroten. De					
	planvorming wordt samen met de bewoners uitgevoerd, zodat de binnenhoven voor en door de					
	bewoners zijn. Doelstellingen van het project zijn:					
	- verhogen van de leefbaarheid van de wijk Feijenoord door een hogere gebruikskwaliteit van de					
	Simonsblokken, met focus op ontmoeting, kwaliteit van beplanting en betere speelaanleiding voor de					
	kinderen;					
	- het actief betrekken van bewoners bij de inrichting en beheer van de binnenterreinen;					
	- het verbeteren van de overgangen overgangen van openbaar en privé;					

- realiseren betere verbindingen tussen de hoven voor een meer open en uitnodigend karakter;

- aandacht voor klimaat adaptieve maatregelen.

Gebied					Feijenoord	
Planning	2019	tot	2021	Fase	Opstart	
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
	(overig)					
	350	0	0	350		
Toelichting						
Toelichting	In 2019 zijn de randvoorwaarden vanuit de gemeente opgesteld en is na een selectieronde de					
Uitvoering	externe partij geselecteerd die het proces met de bewoners gaat begeleiden. De externe partij is met					
(inhoudelijk)	het proces gestart door het uitvoeren van een ruimtelijke analyse en voorbereiding van het					
	participatieproces. In 2020 start het participatieproces voor de planvorming van de uiteindelijke					
	aanpassingen aan de binnenhoven.					
Toelichting	De lagere uitgaven in 2019 zijn veroorzaakt door de fasering van het project. De resterende					
Verschil	middelen zullen gebruikt worden om het beschreven projectdoel te behalen.					
realisatie -						
begroting						
(financieel)						
Bedrag	Niet van toepassing					
herbestemming						
Toelichting	Niet van toepassing					
herbestemming						

N10019 - NPRZ	107	0	107	58	-49	49	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Herinrichting							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
Drentsestraat e.							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
o.							inrichting en						
							ontwikkeling						
N10019 -	107	0	107	58	-49	49							
NPRZ -													
Herinrichting													
Drentsestraat e.													
o.													

Algemene informatie	
Project	In 2019 heeft Woonstad Rotterdam het project 'Drents Plantsoen' opgeleverd. De buitenruimte
omschrijving	(Drentsestraat, Overijsselsestraat, Vlasakkerstraat en Westerbeekstraat) sluit niet goed aan op het
	uitgiftepeil van de woningen. Het niveauverschil is op sommige plekken circa 30 cm. Om de
	woningen toegankelijk te houden heeft de aannemer tijdelijke voorzieningen moeten treffen door het

aanleggen van trap treden en een smal trottoir. De tijdelijke voorzieningen kunnen leiden tot gevaarlijke situaties. Zo zijn de trottoirs te smal om er met een kinderwagen en kind aan de hand te kunnen lopen. De buitenruimte dient daarom op niveau aangelegd te worden zodat de tijdelijke voorzieningen kunnen worden verwijderd. Tegelijkertijd wordt ook nieuwe bestrating aangelegd. Hiermee krijgt de woonomgeving een passende ruimtelijke kwaliteit.

Gebied					Feijenoord	
Planning	2019	tot		2020	Fase	Afronding
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden		Totaal	
		(overig)				
	107	252	0		359	
Toelichting						
Toelichting	In 2019 is de buitenruimte van de Drentsestraat, Overijsselsestraat, Vlasakkerstraat en					
Uitvoering	Westerbeekstraat herbestraat. Tevens is het straatprofiel tot aan de uitgiftepeil van de nieuwbouw					
(inhoudelijk)	opgehoogd.					
Toelichting	De lagere uitgaven worden veroorzaakt, doordat de financiële afwijking van het project in 2020					
Verschil	gaat plaatsvinden.					
realisatie -						
begroting						
(financieel)						
Bedrag	Niet van toepassing					
herbestemming						
Toelichting	Niet van toepassing					
herbestemming						

N11001 - NPRZ	100	0	10	0	-10	100	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Placemaking							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
programma												
Stedelijke	70.265	12.656						28.508	15.070	-13.438		42.539
inrichting en												
ontwikkeling												
N11001 -	100	0			10	0	-10					100
NPRZ -												
Placemaking												
programma												

Algemene informatie

Project omschrijving Tijdens de periode van transformatie van wijken wordt aandacht besteed aan het creëren van kwaliteitsverbeteringen in de focuswijken. Dit kan door kleine (soms tijdelijke) initiatieven te stimuleren. Met onder andere festivals, buurttuinen, kunst, tijdelijke winkels en horeca worden bewoners en bezoekers betrokken bij de ontwikkeling die de wijk doormaakt. De werkzaamheden

betreffen onder andere het organiseren, faciliteren en monitoren van alsmede het rapporteren over
placemaking.

Gebied	Zuid				
Planning	2019	tot	2022	Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	100	0	0	100	
Toelichting					
Toelichting	In 2019 zijn er geen algemene activiteiten rondom placemaking uitgevoerd. In het Dahliablok zijn er				
Uitvoering	muurschilderingen gemaakt en in de Zegenstraat zijn er diverse buurtactiviteiten uitgevoerd. De				
(inhoudelijk)	kosten zijn ten laste van de uitvoeringsprojecten gebracht.				
Toelichting	De lagere uitgaven worden veroorzaakt door het feit dat er geen algemene activiteiten rondom				
Verschil	placemaking zijn uitgevoerd.				
realisatie -					
begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

N12001 - NPRZ	6.000	0	1.500	1.500	0	4.500	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-	
- Capaciteit							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020	
NPRZ							Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
							inrichting en						
							ontwikkeling						
N12001 -	6.000	0	1.500	1.500	0	4.500							
NPRZ -													
Capaciteit													
NPRZ													

Algemene informatie

Project Dekking van gemeentelijke apparaatslasten voor de pijler Wonen van het NPRZ, voor zover zij niet omschrijving gedekt zijn door een investeringskrediet én voor zover zij zo omvangrijk zijn dat zij niet kunnen worden opgevangen binnen de apparaatslastenbudgetten van de gemeente. Voor de jaren 2018-2022 gaat het om € 1,5 mln jaarlijks ten behoeve van de gebiedsontwikkeling NPRZ.

Gebied					
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	6.000	0	0	6.000

Toelichting

Toelichting In 2019 is het programma NPRZ doorontwikkeld. Onder meer het Werkprogramma NRPZ Wonen

Uitvoering 2019-2022 is geschreven en diverse strategische vraagstukken zijn opgepakt. Er is een

(inhoudelijk) brancheringsplan voor de Boulevard Zuid gemaakt en inzet gepleegd ten behoeve van

bewonersbegeleiding en het vestigen van de Wet voorkeursrecht gemeenten. Tot slot heeft Mecanoo

Architecten een toekomstvisie voor Zuid gemaakt.

Toelichting Niet van toepassing

Verschil

realisatie -

begroting

(financieel)

Bedrag Niet van toepassing

herbestemming

Toelichting Niet van toepassing

herbestemming

N03001 - NPRZ	1.600	20	0	65	65	1.515	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
- Verwerving							NPRZ	2018	2019	2019		1-2020

Oud carnisse

(grex)

Stedelijke	70.265	12.656	28.508	15.070	-13.438	42.539
inrichting en						
ontwikkeling						

N03001 - 1.600 20 0 65 65 1.515

NPRZ -

Verwerving

Oud carnisse

(grex)

Algemene

informatie

Project In de grondexploitatie die op 15 december 2016 door de gemeenteraad is vastgesteld, is

omschrijving opgenomen: sloop/nieuwbouw van 16 panden, het verplaatsen van de buurtsuper en herinrichting

van gevel tot gevel.

De bijdrage wordt ingezet voor de verwerving van 8 van de 16 aan te kopen panden in de 2e

Carnissestraat (huisnummers 4 t/m 34 even zijde), die aangewezen zijn voor sloop/nieuwbouw.

Uitgangspunt na sloop en sanering is kleinschalige nieuwbouw, grondgebonden woningen van 2

lagen met een kap die binnen het kleinschalig karakter van Oud Carnisse passen.

Gebied Charlois

Planning	2016	tot	2021	Fase	Uitvoering	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		
	1.600	2.249	0	3.849		
Toelichting						
Toelichting	In 2019 is er voor 15 van de 16 panden minnelijke overeenstemming bereikt. Koninklijk Besluit voor					
Uitvoering (inhoudelijk)	onteigening wordt eind maart 2020 verwacht, waarna de juridische procedure gestart wordt. Parallel wordt verkoop opgestart voor herontwikkeling. De onderzoeken ten behoeve van sloop zijn in 2019 uitgevoerd.					
Toelichting	Niet van toepassing					
Verschil realisatie - begroting (financieel)						
Bedrag	Niet van toepassing					
herbestemming						
Toelichting	Niet van toepassing					
herbestemming						
	Budget	Realisatie t/m	Bijgestelde begroting	Realisatie	Verschil	Restant per 1-
	NPRZ	2018	2019	2019		1-2020
Cultuur, sport en recreatie	75	0	75	75	0	0
N11002 - NPRZ - Stadscultuur Afrikaanderwijk	75	0	75	75	0	0
Algemene informatie						
Project omschrijving	Het programma Stadscultuur biedt per wijk een samenhangend pakket van aandacht, ingrepen en activiteiten dat bijdraagt aan en voorwaarden schept voor een aantrekkelijke woonomgeving met een zorgvuldige balans tussen levendigheid en leefbaarheid, passend bij het specifieke profiel van de wijk. De Afrikaanderwijk is een van de wijken waar het programma Stadscultuur zich onttolt. Aangezien de wijk binnen het werkveld van de NPRZ valt en sterk in transitie is, is voor het jaar 2019 een extra bijdrage uit het programma Wonen van de NPRZ toegezegd en toegevoegd aan het programma Stadscultuur beschikbare middelen.					
Gebied	Feijenoord					

Planning	2019	tot	2019	Fase	Afronding
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	75	0	0	75	
Toelichting					
Toelichting	In 2019 zijn onder leiding van een pleinregisseur de verschillende culturele partijen bij elkaar				
Uitvoering	gebracht met het doel te komen tot centrale programmering van het Afrikaanderpark en de				
(inhoudelijk)	daaromheen gelegen podia. De programmering is afgestemd op de samenstelling van de bevolking				
	van de wijk, waarvan in 2019 een breed deel is bereikt. Verder is een klein deel van de middelen				
	ingezet voor (tijdelijke en structurele) technische middelen om programmering op verschillende				
	locaties in het park mogelijk te maken.				
Toelichting	Niet van toepassing				
Verschil					
realisatie -					
begroting					
(financieel)					
Bedrag	Niet van toepassing				
herbestemming					
Toelichting	Niet van toepassing				
herbestemming					

Totaal	71.680	13.133	28.845	15.299	-13.547	43.248

Vrijval

Niet van toepassing

Voorzieningen

Pagina 123

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.

Toelichting verloopstaat

Voorzieningen	31-12-2018	Correctie	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	31-12-2019
Voorziening Pensioenen Bestuurders	33.571	12.352	6.473	1.825	0	50.571
Verliesvoorziening Grondexploitaties	0	30.378	0	0	0	30.378
Voorziening Garantstelling Grondbank Zuidplaspolder	7.150	0	0	0	200	6.950
Voorziening Verzekeringen	3.413	0	3.072	1.199	521	4.765
Voorziening Vennootschapsbelasting	0	0	4.271	0	0	4.271
Voorziening Pensioenvoorziening Ex Raadsleden	259	0	1.287	26	0	1.520
Voorziening Leges Leidingen	1.075	0	944	0	1.075	944
Voorziening Afkoop Onderhoudsplicht Begraafplaatsen	327	0	362	0	20	669
Voorziening Beheer en Onderhoud N209	0	0	695	46	0	649
Voorziening Concernhuisvesting	300	0	0	0	0	300
Voorziening Huursuppletie Cultuurwerkplaats	309	0	0	103	0	206
Voorziening Belastinggeschillen	319	0	150	319	0	150
Voorziening Bomenfonds	9	0	24	0	0	33
Voorziening Tussenvonnis Nesselande	1.773	0	0	1.773	0	0
Voorziening Vervangingsinvesteringen Riolerings	0	0	29.184	29.184	0	0
Voorziening Pensioenen Bestuurders	12.352	-12.352	0	0	0	0
Voorziening Garantstelling C2 Deponie	100	0	0	100	0	0
Totaal Voorzieningen	60.957	30.378	46.462	34.575	1.816	101.406

Toelichting verloopstaat

Hieronder volgt een toelichting van de voorzieningen met een eindsaldo groter dan € 5 mln.

Een nadere toelichting op de voorzieningen is terug te vinden in de hierop volgende paragraaf:

[Vermogensspecificaties voorzieningen](#). Deze specificaties betreft additionele informatie die op grond van het BBV niet verplicht is. Deze specificaties zijn geen integraal onderdeel van de Jaarrekening en vallen dan ook buiten de scope van de accountantscontrole.

Voorziening Pensioenen Bestuurders

De voorziening is gevormd om over voldoende vermogen te beschikken om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van het college van B&W en politiek ambtsdragers van Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen. De hoogte van de voorziening is conform de berekening van een externe deskundige

Verliesvoorziening Grondexploitaties

In de BBV-notitie grondexploitaties die in 2019 is uitgebracht is een aanscherping aangebracht in de manier waarop de verliesvoorziening grondexploitaties in de balans moet worden verwerkt. Vanaf 2019 moet de waardecorrectie slechts tot de boekwaarde van de negatieve grondexploitaties op de balans worden opgenomen. Het surplus moet als voorziening onder de passiva worden opgenomen. Op basis van de boekwaarden van de negatieve grondexploitaties wordt € 23,2 mln als waarde correctie op de bouwgronden in exploitatie gepresenteerd onder de voorraden en € 30,4 mln onder de voorzieningen.

Voorziening Garantstelling Grondbank Zuidplaspolder

Deze voorziening is gevormd omdat de gemeente Rotterdam voor 40% deelneemt in de rechten en verplichtingen van de gemeenschappelijke regeling Grondbank Rotterdam Zoetermeer Gouda (RZG) Zuidplas. De beoordeling van de grondverkoop en het ontwikkelperspectief vindt jaarlijks plaats na vaststelling van de jaarstukken van de Grondbank.

Vermogensspecificaties voorzieningen

Pagina 124

Vermogensspecificaties voorzieningen

Hieronder het overzicht van de voorzieningen van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je de verloopstaat en een algemene toelichting over de betreffende voorziening. Daarnaast worden de mutaties aan de voorziening en afwijkingen tussen de begroting en realisatie toegelicht.

Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorzieningen	1-1-2019				31-12-2019
Algemene middelen	319	4.420	319	0	4.421
Voorziening	319	149	319	0	150
Belastinggeschillen					

Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorzieningen	1-1-2019				31-12-2019
Algemene middelen	319	4.420	319	0	4.421
Voorziening	319	149	319	0	150
Belastinggeschillen					

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
voorziening	1-1-2019				31-12-2019

Belastinggeschillen

Realisatie 2019	319	149	319	0	150
Begroting 2019	319	0	319	0	0
Verschil realisatie en begroting	0	149	0	0	150

Toelichting**voorziening**

Ingesteld per: 1-1-2001

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Doel voorziening: Het volledig afdekken van risico's in de toepassing van de werktuigenvrijstelling van enkele industriële complexen en risico's als gevolg van de lopende procedure omtrent de precario-en reclamebelasting.

Toelichting De dotatie ten bedrage van € 149 volgt door een geschil inzake tariefdifferentiatie op precario realisatie 2019: op leidingen. Het risico strekt over de belastingjaren 2017 tot en met 2019. Vanwege het beperkte risico is 25% van het principiële bezwaar over deze belastingjaren, inclusief rentecomponent, toegevoegd aan de voorziening. De aanwending van € 319 volgt uit het compromis dat in februari 2019 is bereikt inzake het geschil over de WOZ-waardering van een industrieel complex.

Toelichting verschil Het geschil inzake de tariefdifferentiatie precario was bij de 10-maandsrapportage nog niet realisatie - begroting voorzien, omdat er op dat moment geen beroep was ontvangen. 2019:

Voorziening 0 4.271 0 0 4.271
vennootschapsbelasting

Realisatie Voorzieningen **Beginstand** **Toevoeging** **Aanwending** **Vrijval** **Eindstand**
1-1-2019 31-12-2019

Algemene middelen	319	4.420	319	0	4.421

Voorziening	0	4.271	0	0	4.271
vennootschapsbelasting					

Verloopstaat **Beginstand** **Toevoeging** **Aanwending** **Vrijval** **Eindstand**
voorziening **1-1-2019** **31-12-2019**
Vennootschapsbelasting

Realisatie 2019	0	4.271	0	0	4.271
Begroting 2019	0	4.445	0	0	4.445
Verschil realisatie en begroting	0	-175	0	0	-175

Toelichting voorziening

Ingesteld per: 23-12-2019

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Doel voorziening: De voorziening is bedoeld ter dekking van de risico's als gevolg van aankondiging van de Rijksbelastingdienst dat zij de aangifte Vpb-lasten met ingang van heffingsjaar 2016 corrigeren. Dit betreft een correctie voor de activiteiten beschikbaar stellen van ruimte voor reclameuitingen en voor verhuur van de brandstofverkooppunten.

Toelichting realisatie 2019: Actualisatie van de raming voorziening vennootschapsbelasting op basis van recente ontwikkelingen.

Toelichting verschil realisatie - begroting 2019: Het verschil tussen realisatie en begroting is ontstaan door actualisatie van de raming voorziening af te dragen vennootschapsbelasting op basis van recente ontwikkelingen.

Beheer van de stad	1.411	31.209	29.230	1.095	2.295

Voorziening	0	29.184	29.184	0	0
Vervangingsinvesteringen					
riolering					

Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	1-1-2019				31-12-2019

Beheer van de stad	1.411	31.209	29.230	1.095	2.295

Voorziening	0	29.184	29.184	0	0

Vervangingsinvesteringen

riolering

Verlooptaat voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Vervangingsinvesteringen	1-1-2019				31-12-2019

riolering

Realisatie 2019	0	29.184	29.184	0	0

Begroting 2019	0	29.184	29.184	0	0

Vershil realisatie en begroting	0	0	0	0	0

Toelichting voorziening

Ingesteld per: 1-1-2007

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Doel voorziening: De voorziening dekt de kosten van vervangingen van riolen

Toelichting realisatie 2019: Het jaarlijkse spaarbedrag binnen de rioolheffing wordt aangewend ter dekking van de investeringsuitgaven aan de rioolvervanging. De begrote toevoeging is volledig afgeboekt op de vervangingsinvesteringen van riolen.

Toelichting verschil realisatie - begroting 2019: Niet van toepassing

Voorziening Leges	1.075	944	0	1.075	944
Leidingen					

Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	1-1-2019				31-12-2019

Beheer van de stad	1.411	31.209	29.230	1.095	2.295

Voorziening	1.075	944	0	1.075	944

Leges Leidingen

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
voorziening	1-1-2019				31-12-2019

Leges

Leidingen

Realisatie 2019	1.075	944	0	1.075	944

Begroting 2019	1.075	0	0	1.075	0

Verschil	0	944	0	0	944

realisatie en

begroting

Toelichting

voorziening

Ingesteld per:	31-12-2013

Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Doel	De vooruitontvangen opbrengsten van derden waarbij de kosten met een specifiek doel in een voorziening: volgend jaar worden gemaakt.

Toelichting	Vrijval van € 1,1 mln ontstaat als gevolg van de in 2019 uitgevoerde werkzaamheden. De realisatie 2019: toevoeging van € 944 betreft de vooruit ontvangen opbrengsten van derden ultimo 2019. De werkzaamheden hiervoor zullen in de loop van 2020 plaats vinden.

Toelichting	De toevoeging is afhankelijk van de ingediende aanvragen vanaf 1 juli tot en met 31 december en verschil de stand van de uitvoering hiervan. Hiervan is van te voren geen inschatting te maken en wordt realisatie - dan ook niet begroot. begroting 2019:

Voorziening Bomenfonds	9	24	0	0	33

Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	1-1-2019				31-12-2019

Beheer van de stad	1.411	31.209	29.230	1.095	2.295

Voorziening Bomenfonds	9	24	0	0	33

Verloopstaat voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Bomenfonds	1-1-2019				31-12-2019

Realisatie 2019	9	24	0	0	33

Begroting 2019	9	24	0	0	33

Verschil realisatie en	0	0	0	0	0

begroting

Toelichting voorziening

Ingesteld per:	31-12-2016

Eindigt per:	Geen einddatum bepaald
Doel voorziening:	De voorziening is bedoeld voor het herplanten van bomen en is gevormd door afkoop van herplantplicht door derden.
Toelichting realisatie 2019:	Voor het kappen van bomen in de Hooglandstraat (Restgebied Noord) is een bedrag van € 24 ontvangen ter dekking van de herplantverplichting. Omdat het bedrag in 2019 niet is besteed, is dit aan de voorziening toegevoegd.
Toelichting verschil realisatie - begroting 2019:	Niet van toepassing

Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	0	695	46	0	649	Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						1-1-2019					31-12-2019
						Beheer van de stad	1.411	31.209	29.230	1.095	2.295
						Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	0	695	46	0	649
						Verloopstaat voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Afkoop beheer en onderhoud N209	1-1-2019				31-12-2019
						Realisatie 2019	0	695	46	0	649
						Begroting 2019	0	695	0	46	649
						Verschil realisatie en begroting	0	0	46	-46	0
						Toelichting voorziening					
						Ingesteld per:	1-7-2019				
						Eindigt per:					31-12-2033
						Doel voorziening:	Rotterdam neemt een deel van de N209 over van de Provincie Zuid Holland. Voor het beheer en onderhoud voor de komende 15 jaar heeft Rotterdam een bijdrage gekregen.				
						Toelichting realisatie 2019:	De bijdrage van de Provincie Zuid Holland is in 2019 ontvangen en tevens heeft in 2019 de eerste aanwending plaatsgevonden (van de in totaal 15 aanwendingen).				
						Toelichting verschil realisatie - begroting 2019:	Door een beleidswijziging is de aanwending niet als vrijval geboekt, deze kon niet meer worden verwerkt in de begroting.				

Voorziening afkoop onderhoudsplicht begraafplaatsen	327	362	0	20	669	Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						1-1-2019					31-12-2019
						Beheer van de stad	1.411	31.209	29.230	1.095	2.295
						Voorziening afkoop onderhoudsplicht begraafplaatsen	327	362	0	20	669
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand

voorziening afkoop	1-1-2019	31-12-2019
onderhoudsplicht		
begraafplaatsen		
Realisatie 2019	327	362
Begroting 2019	327	362
Verschil realisatie en begroting	0	0
Toelichting voorziening		
Ingesteld per:	1-1-2018	
Eindigt per:	31-12-2033	
Doel voorziening:	De voorziening bevat de opbrengsten van afkoopsommen begraafrechten waar een schoonmaak of onderhoudsverplichting tegen over staat. De betaalde afkoopsommen zijn onder meer voor een periode van 5, 10, 20 en 30 jaar.	
Toelichting realisatie 2019:	De realisatie betreft de begrote opbrengst van 2019. Maandelijks is circa € 30 gedoteerd aan de voorziening. Daarnaast heeft de jaarlijkse vrijval over 2019 plaatsgevonden.	
Toelichting verschil realisatie - begroting 2019:	Niet van toepassing	

Bestuur en dienstverlening	46.182	7.760	1.851	0	52.091

Voorziening Pensioenen bestuurders	45.923	6.473	1.825	0	50.571
Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	1-1-2019				31-12-2019
Bestuur en dienstverlening	46.182	7.760	1.851	0	52.091
Voorziening Pensioenen bestuurders	45.923	6.473	1.825	0	50.571
Verloopstaat voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Pensioenen bestuurders	1-1-2019				31-12-2019
(samenvoeging van de voorziening Pensioenen bestuurders en voorziening pensioenen gebieden)					
Realisatie 2019	45.923	6.473	1.825	0	50.571
Begroting 2019	45.923	1.306	1.687	0	45.542
Verschil realisatie en begroting	0	5.167	138	0	5.029
Toelichting voorziening					
Ingesteld per:	1-1-2014				
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				

Doel voorziening: Het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van (oud)politiek ambtsdragers van het college van B&W, Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen.

Toelichting realisatie 2019: Aan het einde van het jaar zijn de pensioenen geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een significante dotatie aan de voorziening. Oorzaak van deze toevoeging is de enorme rentedaling. De aanwending van de pensioenen zijn de uitbetalingen.

Toelichting verschil realisatie - begroting 2019: De actualisatie van de pensioenen is aan het einde van het jaar. Door de significante rentedaling is een verschil ten opzichte van de begroting ontstaan.

Voorziening	259	1.287	26	0	1.520	Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Pensioenvoorziening ex raadsleden						Voorzieningen	1-1-2019				31-12-2019
						Bestuur en dienstverlening	46.182	7.760	1.851	0	52.091
						Voorziening	259	1.287	26	0	1.520
						Pensioenvoorziening ex raadsleden					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Pensioenvoorziening ex raadsleden	1-1-2019				31-12-2019
						Realisatie 2019	259	1.287	26	0	1.520
						Begroting 2019	259	1.283	0	0	1.542
						Verschil realisatie en begroting	0	4	26	0	-22
						Toelichting voorziening					
						Ingesteld per:	1-1-2015				
						Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				
						Doel voorziening:	Het dekken van de verplichtingen voortkomend uit pensioenrechten voor de nieuwe raadsleden (vanaf eind maart 2014).				
						Toelichting realisatie 2019:	Tussentijds zijn de pensioenen geactualiseerd. Bij deze actualisatie bleek een toevoeging van de voorziening noodzakelijk om aan toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. De aanwending van de pensioenen zijn de uitbetalingen.				
						Toelichting verschil realisatie - begroting 2019:	Aanwending was voor ex-raadsleden die recht hadden op pensioen. Deze is ten onrechte niet begroot.				

Cultuur, sport en recreatie	309	0	103	0	206	Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorziening	309	0	103	0	206		1-1-2019				31-12-2019
Huursuppletie											

Cultuur, sport en recreatie	309	0	103	0	206
Voorziening Huursuppletie	309	0	103	0	206
cultuurwerkplaats					
Verloopstaat voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Huursuppletie cultuurwerkplaats	1-1-2019				31-12-2019
Realisatie 2019	309	0	103	0	206
Begroting 2019	309	0	103	0	206
Verschil realisatie en begroting	0	0	0	0	0
Toelichting voorziening					
Ingesteld per:	31-12-2014				
Eindigt per:	31-12-2021				
Doel voorziening:	Het dekken van een deel van de jaarlijkse huurkosten van de cultuurwerkplaats.				
Toelichting realisatie 2019:	Het in 2019 aangewende bedrag maakt onderdeel uit van de in dat jaar toegekende subsidie aan de Cultuurwerkplaats.				
Toelichting verschil realisatie - begroting 2019:	Niet van toepassing				

Overhead	3.713	3.072	1.199	521	5.065
Voorziening	3.413	3.072	1.199	521	4.765
Verzekeringen					
Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorzieningen	1-1-2019				31-12-2019
Overhead	3.713	3.072	1.199	521	5.065
Voorziening	3.413	3.072	1.199	521	4.765
Verzekeringen					
Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
voorziening	1-1-2019				31-12-2019
Verzekeringen					
Realisatie 2019	3.413	3.072	1.199	521	4.765
Begroting 2019	3.413	1.623	1.043	580	3.413
Verschil realisatie en begroting	0	1.449	156	-59	1.352
Toelichting voorziening					
Ingesteld per:	1-1-2005				
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				

Doel Het stellen van zekerheden bij de afdoening van schadegevallen.

voorziening:

Toelichting Door ontwikkelingen in onderhanden shadedossiers is een toevoeging aan de voorziening

realisatie 2019: noodzakelijk gebleken. Afwikkeling van schades gebeurt door aanwending van de voorziening.

Neerwaarts bijgestelde, of afgewezen claims hebben geleid tot vrijval.

Toelichting De omvang van de schadeportefeuille en het verloop in de onderliggende dossiers, zijn op

verschil voorhand moeilijk te voorspellen. De ontwikkeling van de schadeportefeuille in 2019 is aanleiding

realisatie - tot een hogere toevoeging aan de voorziening dan geschat.

begroting 2019:

Voorziening	300	0	0	0	300	Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Concernhuisvesting						Voorzieningen	1-1-2019				31-12-2019
						Overhead	3.713	3.072	1.199	521	5.065
						Voorziening	300	0	0	0	300
						Concernhuisvesting					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						voorziening	1-1-2019				31-12-2019
						Concernhuisvesting					
						Realisatie 2019	300	0	0	0	300
						Begroting 2019	300	0	0	0	300
						Verschil realisatie en	0	0	0	0	0
						begroting					
						Toelichting					
						voorziening					
						Ingesteld per:	31-12-2017				
						Eindigt per:	31-12-2020				
						Doel voorziening:	Het dekken van toekomstige risico's in relatie tot Concernhuisvesting.				
						Toelichting realisatie	De voorziening is in 2017 getroffen. Jaarlijks wordt gezien in hoeverre het bedrag van de				
						2019:	voorziening aangepast dient te worden. Het huidige saldo betreft een nog lopend juridische				
							geschil.				
						Toelichting verschil	Niet van toepassing				
						realisatie - begroting					
						2019:					

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	9.023	30.378	1.873	200	37.328

Voorziening	7.150	0	0	200	6.950	Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Garantstelling Grondbank							1-1-2019				31-12-2019
Zuidplaspolder											

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	9.023	30.378	1.873	200	37.328
Voorziening Garantstelling	7.150	0	0	200	6.950
Grondbank Zuidplaspolder					
Verloopstaat voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Garantstelling Grondbank	1-1-2019				31-12-2019
Zuidplaspolder					
Realisatie 2019	7.150	0	0	200	6.950
Begroting 2019	7.150	0	0	0	7.150
Verschil realisatie en begroting	0	0	0	200	-200
Toelichting voorziening					
Ingesteld per:	31-12-2010				
Eindigt per:	31-12-2020				
Doel voorziening:	De gemeente Rotterdam neemt deel voor 40% in de rechten en verplichtingen van de gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas.				
Toelichting realisatie 2019:	IN 2019 is € 200 voorlopig vrijgevallen op basis van voorlopige cijfers zoals aangegeven door de Grondbank Zuidplas.				
Toelichting verschil realisatie - begroting 2019:	De vrijval of toevoeging wordt bepaald obv de jaarcijfers van de Grondbank. Deze zijn pas bekend eind februari. Er wordt daarom geen begroting opgevoerd.				

Voorziening	1.773	0	1.773	0	0	Realisatie Voorzieningen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Tussenvonnis Nesselande							1-1-2019				31-12-2019
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	9.023	30.378	1.873	200	37.328						
Voorziening Tussenvonnis Nesselande	1.773	0	1.773	0	0						
Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand						
voorziening Tussenvonnis Nesselande	1-1-2019				31-12-2019						
Realisatie 2019	1.773	0	1.773	0	0						
Begroting 2019	1.773	0	1.773	0	0						
Verschil realisatie en begroting	0	0	0	0	0						
Toelichting voorziening											
Ingesteld per:	31-12-2018										
Eindigt per:	31-12-2019										

Doel voorziening: In het kader van een juridisch geschil voortkomend uit het contract voor zandwinning in de Zevenhuizerplas lopen er sinds 2011 twee rechtszaken. De voorziening is gevormd om de financiële risico's te kunnen dekken ten gevolge van een tussenvonnis in de uitspraak van de rechtbank.

Toelichting realisatie 2019: De juridische geschillen zijn in 2019 afgewikkeld en de voorziening is aangewend.

Toelichting verschil realisatie Niet van toepassing

- begroting 2019:

Voorziening	100	0	100	0	0
Garantstelling C2 deponie					

Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorzieningen	1-1-2019				31-12-2019
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	9.023	30.378	1.873	200	37.328

Voorziening	100	0	100	0	0
Garantstelling C2 deponie					

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorziening	1-1-2019				31-12-2019
Garantstelling C2 deponie					

Realisatie 2019	100	0	100	0	0

Begroting 2019	100	0	100	0	0

Verschil realisatie en begroting	0	0	0	0	0

Toelichting

voorziening

Ingesteld per: 1-1-2011

Eindigt per: 31-12-2019

Doel voorziening: Het kunnen afdekken van een verwachte tekort op de exploitatie van C2 Rotterdam BV.

Toelichting realisatie 2019: In 2019 zijn kosten uren en inzet derden voor restwerkzaamheden C2 Deponie gerealiseerd en is € 100 onttrokken aan de voorziening. De C2 Deponie is in 2019 overgedragen naar de provincie Zuid-Holland.

Toelichting verschil realisatie - begroting 2019: Niet van toepassing

Verliesvoorziening	0	30.378	0	0	30.378
Grondexploitaties					

Realisatie	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorzieningen	1-1-2019				31-12-2019
Stedelijke inrichting	9.023	30.378	1.873	200	37.328

en ontwikkeling					
Verliesvoorziening	0	30.378	0	0	30.378
Grondexploitatie					
Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging- Correctie	Aanwending	Vrijval	Eindstand
verliesvoorziening	1-1-2019				31-12-2019
Grondexploitatie					
Realisatie 2019	0	30.378	0	0	30.378
Begroting 2019	0	0	0	0	0
Verschil realisatie en begroting	0	30.378	0	0	30.378
Toelichting					
voorziening					
Ingesteld per:	31-12-2019				
Eindigt per:	31-12-2020				
Doel voorziening: Conform de nieuwe BBV richtlijnen dient het surplus van de verliesvoorziening grondexploitatie (verlies -boekwaarde) apart geregistreerd te worden. Het betreft derhalve een reclassificatie van de verliesvoorziening grondexploitatie.					
Toelichting Op deze voorziening wordt het surplus 2019 geregistreerd.					
realisatie 2019:					
Toelichting verschil Het betreft een nieuw voorschrift van de BBV. Bij de jaarrekening is deze geboekt en in het realisatie - nieuwe boekjaar gelijk weer teruggeboekt.					
begroting 2019:					

Totaal	60.957	76.840	34.575	1.816	101.406

Vaste schulden met rentetypische looptijd van één jaar of langer

Pagina 125

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

In de volgende tabel zijn de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer opgenomen.

Toelichting verloopstaat

	31-12-2018	Vermeerdering	Vermindering	31-12-2019	Rente:
Obligatieleningen	56	0	0	56	N.v.t.

Medium Term Notes	603.000	685.000	393.500	894.500	3.966
Totaal obligatieleningen:	603.056	685.000	393.500	894.556	3.966
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	75.000	0	0	75.000	-266
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	835.521	0	256.317	579.204	33.599
Openbare lichamen	75.000	0	0	75.000	922
Overige binnenlandse sectoren	5.000	0	0	5.000	180
Totaal onderhandse leningen	990.521	0	256.317	734.204	34.434
Door derden belegde gelden	27	0	0	27	N.v.t.
Waarborgsommen	2.414	1.073	966	2.521	N.v.t.
Vooruit ontvangen afkoopsommen erfpacht	34.363	971	1.166	34.168	N.v.t.
Totaal overige leningen	36.804	2.044	2.132	36.716	N.v.t.
Totaal vaste schulden	1.630.381	687.044	651.949	1.665.476	38.400

Toelichting verloopstaat

De behoefte aan nieuwe financieringsmiddelen is afhankelijk van de ontwikkeling van de gemeentelijke investeringen in vaste activa en onderhanden werk, de ontwikkeling van de interne financieringsmiddelen en de ontwikkeling van de bestaande in portefeuille opgenomen geldleningen.

Obligatieleningen

Obligatieleningen

Tot in de jaren '50 van de vorige eeuw heeft de gemeente obligaties uitgegeven om in de financieringsbehoefte te voorzien. De rentecoupons op de obligaties zijn verlopen en er wordt dus geen rente meer uitbetaald. Een klein deel van de in het verleden uitgegeven obligaties is nog niet geïnd door de houders.

Medium Term Notes

Medium term Notes (MTN's) zijn waardepapieren die worden uitgegeven onder het MTN-programma Nederlandse Gemeenten dat wordt verzorgd door de Bank Nederlandse Gemeenten. In 2019 is voor € 685 mln aan nieuwe MTN's uitgegeven en is er voor € 393,5 mln afgelost.

Onderhandse leningen

Onderhandse leningen binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen

Betreft een lening van verzekeringsinstelling SRLEV NV die in het voorjaar van 2020 zal worden afgelost.

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Bij de volgende banken en overige financiële instellingen zijn onderhandse leningen opgenomen:

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	31-12-2018	31-12-2019
Bank Nederlandse Gemeenten	436.568	347.695
Nederlandse Waterschapsbank	373.953	231.509
ASN Bank	25.000	0
Totaal	835.521	579.204

Onderhandse leningen van openbare lichamen

Betreft een lening van de provincie Noord-Brabant die medio 2024 zal worden afgelost.

Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren

Betreft een onderhandse lening van Vereniging voor Vreemdelingenverkeer Nederland BV (VVV) die medio 2020 zal worden afgelost.

Overige leningen

Door derden belegde gelden

Dit betreft een renteloze lening aan de voormalige PTT in verband met uitgifte grond Veenweg.

Waarborgsommen

Dit betreft ontvangen waarborgsommen bij woningen en bedrijfsmatig onroerend goed welke bij beëindiging van het huurcontract worden terugbetaald.

Vooruit ontvangen afkoopsommen erfpacht

De post vooruit ontvangen afkoopsommen erfpacht omvat het nog niet vrijgevalen deel van de vooruit ontvangen afkoopsommen uit hoofde van niet-eeuwigdurende erfpacht.

Balans per 31-12-2018	34.363
Toevoeging afkoopsommen 2019	971
Vrijval / Verminderings 2019	1.166
Balans per 31-12-2019	34.168

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of korter

Pagina 126

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Onder de netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar zijn de betalingsverplichtingen opgenomen die de gemeente binnen één jaar moet voldoen.

Toelichting verloopstaat

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-12-2018	31-12-2019
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	322.000	323.000
Banksaldi	11.566	8.652
Overige schulden	112.509	102.658
Totaal netto-vlottende schulden	446.075	434.310

Toelichting verloopstaat

De tabel hieronder geeft een specificatie van de kasgeldleningen weer:

Kasgeldleningen	31-12-2018	31-12-2019
Spoorwegpensioenfondsen	0	97.000
Aegon Custody BV	134.000	82.000

Achmea Investerings Management (A.I.M.) Lagere Overheden (LO) Kasgeldstortingen Fonds	134.000	54.000
Aegon NV	0	47.000
Aegon Levensverzekering. NV	0	25.000
Stichting Pensioenfonds Openbaar Vervoer (OV)	0	18.000
Nationale Nederlanden interfinance BV	30.000	
Optas Pensioenen NV	24.000	
Totaal	322.000	323.000

Banksaldi	31-12-2018	31-12-2019
Betalingen onderweg/kruisposten	12.000	9.293
BNG	-434	-641
Totaal	11.566	8.652

Het saldo bestaat uit de daadwerkelijke banksaldi en de betalingen onderweg. Per bank zijn de Gemeentelijke bankrekeningen georganiseerd in een rente- en saldocompensabel stelsel. Dit betekent dat de saldi van de diverse bankrekeningen worden getotaliseerd voordat rente afrekening plaatsvindt.

Overige schulden	31-12-2018	31-12-2019
Na te betalen facturen	93.815	87.893
Crediteuren Kredietbank en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	11.815	10.963
Herziening gemeentefonds	5.383	3.033
Overige schulden < 5 mln	1.496	769
Totaal	112.509	102.658

Na te betalen facturen

Deze post heeft betrekking op nog te betalen facturen, grotendeels ontvangen voor eind december 2019 met een vervaldatum in 2020.

Crediteuren Kredietbank en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Deze hebben betrekking op:

- de schulden aan derden die zijn overgenomen van particulieren inzake de schuldhelpverlening € 10,2 mln

- de schuld aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Rijk) met betrekking tot de wijziging /terugvordering van gelden op basis van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs ad € 725.

Herziening Gemeentefonds

De herziening op het Gemeentefonds wordt uiterlijk 2 jaar na afloop van het desbetreffende jaar definitief vastgesteld. De belangrijkste maatstaf die -op dit moment- het meest fluctueert en nog kan worden bijgesteld is de 'waarde van de stad'. Dit is de totale Waardering Onroerende Zaken (WOZ)-waarde van de woningen en de niet-woningen van de Gemeente Rotterdam. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwerkt met een aanzienlijke vertraging de waarden van de maatstaf 'waarde van de stad'. Het effect is samen met de overige nagekomen correcties op het Gemeentefonds verwerkt.

Overige schulden

Deze hebben betrekking op:

de uitvoering van de zelfstandigen regeling ad € 641. Dit zijn werkzaamheden in het kader van bijstandverlening zelfstandigen en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. De Gemeente Rotterdam voert de betalingen uit in het kader van deze regeling. Daarnaast worden gelden op floatbankrekeningen gereserveerd voor cliënten/werkzoekenden ad € 128.

Overlopende passiva

Pagina 127

Overlopende passiva

In onderstaande tabellen zijn de vooruit ontvangen en nog te betalen bedragen opgenomen. De vooruit ontvangen bedragen zijn volgens de voorschriften onderverdeeld in de categorieën overheidslichamen en overige bedrijven of instellingen. De categorieën zijn in deze paragraaf verder gespecificeerd en nader toegelicht.

Toelichting verloopstaat

Overlopende passiva	31-12- 2018	31-12- 2019
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;	73.749	116.239
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen (vooruit ontvangen bedragen);	16.238	16.167
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks	203.938	186.038

terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume (nog te betalen bedragen).

Totaal overlopende passiva	293.925	318.444

Verdeling van ontvangen bedragen overheidslichamen ontvangen bedragen naar herkomst

Categorie	31-12-2018	Correctie/ overboeking	Toevoeging	Vrijgevalen bedragen	31-12-2019
Overige Nederlandse overheidslichamen	26.330	-12.915	70.496	60.608	23.303
Het Rijk	25.778	11.162	124.679	91.582	70.037
Europese overheidslichamen	21.641	-1.620	29.142	26.264	22.899
Totaal	73.749	-3.373	224.317	178.454	116.239

Regeling	31-12-2018	Correctie /overboeking	Toevoegingen	Vrijgevalen bedragen	31-12-2019	Categorie
Regio Deal Rotterdam Zuid	0	0	33.250	12.072	21.178	Rijk
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)	17.076	0	25.727	23.645	19.158	EU
IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam - deelproject 750 hectare Natuur en Recreatiegebied	0	12.622	2.613	0	15.235	Rijk
IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam - deelproject Bestaand Rotterdams Gebied	13.352	0	4.007	6.688	10.671	Rijk
Regionale Bestuursvereenkomst Blankenburgverbinding	0	390	6.684	0	7.074	Overige
Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	1.264	0	5.610	465	6.409	Rijk
Regeling specifieke uitkering stimulering sport	0	0	6.621	305	6.316	Rijk
Horizon 2020	0	1.440	3.522	766	4.196	Overige
Subsidieregeling herstructurering/ontwikkeling bedrijventerreinen	7.729	0	519	5.000	3.248	Overige
Bedrijvenregeling	2.728	0	1.155	748	3.135	Rijk
Onderwijsachterstandbeleid	0	0	53.763	50.701	3.062	Rijk
Samenwerkingsovereenkomst Binnenstedelijke Rotte	0	0	3.000	40	2.960	Overige
Kansen voor West	2.369	0	1.606	1.384	2.591	Overige
Urban Innovative Action (UIA)	1.563	0	1.499	1.501	1.561	EU
Voorziening Meld - en Coördinatiefunctie RMC	0	1.020	2.172	2.014	1.178	Rijk
ELENA	1.082	0	0	0	1.082	EU

LIFE 2014-2020	422	0	1.107	618	911	EU
Subsidies High Impact Crimes (HIC)	3.216	0	886	3.216	886	Rijk
Voortijdig Schoolverlaten rijksmiddelen (VSV)	603	0	1.708	1.488	823	Rijk
Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag	0	-988	50.776	49.134	654	Overige
Afvalfonds Verpakkingen	363	0	1.593	1.343	613	Overige
HHSK Kralingse Plas 2018	0	500	0	0	500	Overige
Uitvoeringsregeling Groen 2014	0	685	0	261	424	Overige
IBS Provincie Zuid-Holland Afzanden Kralingse Plas 2018-2020	450	-430	379	0	399	Overige
Subsidieregeling AMIF en ISF 2014-2020	0	0	375	0	375	Rijk
Antes	0	0	1.604	1.244	360	Overige
Vooruitontvangen bijdrage SOA/HIV	97	0	4.525	4.372	250	Rijk
Uitkering Educatie	1.888	0	7.538	9.198	228	Rijk
Incidentele specifieke uitkering voor de uitrol en ontwikkeling van slimme laadpleinen	0	0	196	0	196	Rijk
Interreg North Sea Region 2014-2020	0	-122	809	500	187	EU
Subsidieregeling gebiedsprogramma's groen Zuid-Holland 2016	320	0	300	526	94	Overige
ZoRo busbaan	79	0	0	7	72	Overige
IBS Provincie Zuid-Holland Uitwisseling warmte-stoom Rotterdamse haven	52	0	0	0	52	Overige
Subsidieregeling instandhouding monumenten	0	0	46	0	46	Rijk
PZH Floating Office Rotterdam GCA	0	0	200	163	37	Overige
Interreg Vlaanderen Nederland 2014-2020	0	58	158	187	29	Overige
Besluit rijkssubsidieering instandhouding monumenten 2013	0	-42	69	0	27	Rijk
Bijdrage RWS Koploperproject Circulaire Horeca	0	0	15	0	15	Rijk
Rivier als Getijddepark 2019-2021	0	0	25	18	7	Rijk
Voorziening Meld - en Coördinatiefunctie RMC	1.020	-1.020	0	0	0	Overige
IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam - deelproject 750 hectare Natuur en Recreatiegebied	12.622	-12.622	0	0	0	Overige
IBS Rijk Nota Ruimte project Stadshavens Rotterdam	2.438	-2.438	0	0	0	Rijk
Horizon 2020	1.440	-1.440	0	0	0	EU
Uitvoeringsovereenkomst Leuvekolk HbR, RWS en HHSK 2018	755	-500	145	400	0	Overige

Interreg Vlaanderen Nederland 2014-2020	58	-58	0	0	0	EU
Pardonregeling	88	0	0	88	0	Overige
Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland	48	-48	0	0	0	Overige
IBS Provincie Zuid-Holland Grotekerkplein	0	40	10	50	0	Overige
Subsidieregeling Pieken in de Delta	3	0	0	3	0	Rijk
Subsidieregeling Praktijkleren	189	0	105	294	0	Rijk
IBS Waterschap Hollandse Delta Aanleg Blauwe Verbinding - Tracédeel Heulweg, fase 2	384	-384	0	0	0	Overige
Waterberging Berkelplein	5	0	0	5	0	Overige
Subsidieregeling planvorming detailhandel Zuid-Holland	0	10	0	10	0	Overige
IBS Provincie Zuid-Holland Afzanden TRIPLE A	46	-46	0	0	0	Overige
Totaal	73.749	-3.373	224.317	178.454	116.239	

Toelichting verloopstaat

Correctie/Overboeking

De kolom correctie/overboeking heeft betrekking op overboekingen tussen overlopende activa en passiva medeoverheden, al naar gelang de debet- of creditstand per 31 december van de betreffende regeling.

Daarnaast worden jaarlijks de benamingen van de regelingen en de categorie beoordeeld. Indien (een deel van) het saldo van een regeling onder een nieuwe naam wordt gepresenteerd, is middels de correctie/overboeking kolom het saldo overgeboekt.

Toevoegingen / Vrijgevallen bedragen

In de tabel medeoverheden zijn de toevoegingen de door de verstrekker uitgekeerde bedragen. De vrijgevallen bedragen zijn de geboekte opbrengsten, berekend door de werkelijke kosten te vergelijken met de voorwaarden uit de toekenning. De kolom vrijgevallen bedragen betreffen de daadwerkelijke uitgaven. Voor deze regelingen dient nog met de subsidieverstrekken te worden afgerekend. Daarom zijn deze regelingen aan de passiva kant gepresenteerd. Hieronder volgt het doel van de regelingen met in de stand per 31 december 2019 en/of in de kolommen correctie/overboeking, toevoeging en vrijgevallen bedragen een bedrag dat boven het drempelbedrag van € 875 ligt.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Op grond van de Regio Deal Rotterdam Zuid verstrekt het Rijk subsidie voor de continuering en versnelling van de integrale aanpak op de thema's school, wonen en werken in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Dit is nodig om de achterstanden van Rotterdam Zuid op het gebied van school, werk en wonen weg te werken en opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 2030 te laten stijgen naar het G4-gemiddelde.

Europees fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)

Kansen voor West II is het samenwerkingsprogramma van de vier randstad provincies en de G4 gericht op het stimuleren van regionale ontwikkeling. Het Kansen voor West II programma wordt uitgevoerd met middelen uit het Europese fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO). De gemeente Rotterdam is als management autoriteit verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma. Activiteiten die voor subsidie in aanmerking komen moeten betrekking hebben op innovatie en duurzame energie.

IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam deelproject 750 hectare Natuur & recreatiegebied

Het project 750 hectare natuur- en recreatiegebied maakt deel uit van het project Mainportontwikkeling Rotterdam. Het project heeft betrekking op het nieuw natuur- en recreatiegebied op Midden-IJsselmonde (600 ha) en aan de Noordrand van Rotterdam (150 ha). Tevens is voorzien in een verbinding voor langzaam verkeer tussen Midden-IJsselmonde en Rotterdam-Zuid.

IBS Project Mainportontwikkeling Rotterdam Bedrijvenregeling Bestaand Rotterdams Gebied ((BRG)

Het programma Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) maakt deel uit van het project Mainportontwikkeling Rotterdam. Het programma omvat projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van de Rotterdamse haven en de gelijktijdige verbetering van het woon- en leefklimaat.

Regionale Bestuursovereenkomst Blankenburgverbinding

Op grond van de Regionale Bestuursovereenkomst Blankenburgverbinding verstrekt het rijk een bijdrage aan het kwaliteitsprogramma Blankenburgverbinding (Nieuw Waterland).

Regeling specifieke uitkering sport

Op grond van de Regeling specifieke uitkering stimulering sport kan subsidie worden verstrekt voor de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen. De regeling is in

het leven geroepen ter compensatie van de per 1 januari 2019 ingevoerde maatregel waardoor gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek kunnen brengen.

De gemeente heeft op basis van de berichtgeving van het Sportbedrijf Rotterdam B.V. de inschatting gemaakt dat het sportbedrijf winst beoogt en dat de Btw die drukt op de gemeentelijke kosten die aan het sportbedrijf in rekening wordt gebracht, terugvorderbaar is. Het sportbedrijf is hierover in gesprek met de Belastingdienst. De gemeente wacht nadere berichtgeving af.

Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï

Op grond van de Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï kan subsidie worden verstrekt aan projecten gericht op het beperken van de geluidsbelasting vanwege wegen en spoorwegen aan woningen, andere geluidsgevoelige gebouwen en geluidsgevoelige terreinen dan wel het beperken van het geluidsniveau binnen woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen. De regeling is bedoeld voor (samenwerkingsverbanden van) gemeenten.

Horizon 2020

Horizon 2020 is het programma van de Europese Commissie om onderzoek en innovatie te stimuleren. Onderdeel van het programma is de inzet op de maatschappelijke vraagstukken zoals klimaatverandering, vergrijzing, voedselveiligheid en betaalbare duurzame energie.

Subsidie regeling herstructurering/ontwikkeling bedrijventerreinen

Op grond van de Subsidieregeling herstructurering/ontwikkeling en planvorming bedrijventerreinen Zuid-Holland kan subsidie worden verstrekt voor de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en in mindere mate voor het stimuleren van de aanleg van nieuwe terreinen.

Bedrijvenregeling

Op grond van het Besluit financiële bepalingen bodemsanering zijn meerdere subsidieregelingen voor de aanpak van ernstige bodemverontreiniging uitgewerkt. Op grond van de Bedrijvenregeling kan subsidie verstrekt worden aan eigenaren en erfpachters van in gebruik zijnde en blijvende bedrijfsterreinen.

Onderwijsachterstandsbeleid

Het doel van deze regeling is de onderwijsachterstanden van kinderen uit lagere sociaal- economische milieus te verminderen. De middelen worden voornamelijk ingezet voor extra leertijd, vroeg- en voorschoolse educatie (vve)

en ouderbetrokkenheid. Schoolbesturen en onderwijs gerelateerde instellingen ontvangen subsidies voor een uitbreiding van de onderwijstijd. De middelen die worden ingezet voor vve zorgen er voor dat peuters op vve-locaties deelnemen aan activiteiten die hen moeten stimuleren op het gebied van taal, rekenen, motoriek en de sociaal emotionele ontwikkeling. In het kader van ouderbetrokkenheid is een bijdrage geleverd aan de inzet en professionalisering van medewerkers ouderbetrokkenheid.

Samenwerkingsovereenkomst Binnenstedelijke Rotte

Op basis van de samenwerkingsovereenkomst Binnenstedelijke Rotte verstrekt het Recreatieschap Rottemeren een bijdrage voor het project de binnenstedelijke Rotte binnen het programma Rivieroevers.

Kansen voor West

Kansen voor West is het samenwerkingsprogramma van de vier Randstad-Provincies en de G4 gericht op het stimuleren van regionale ontwikkeling. Het Kansen voor West programma wordt uitgevoerd met middelen uit het Europese fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO). De gemeente Rotterdam is als management autoriteit verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma. Projecten die voor subsidie in aanmerking komen moeten betrekking hebben op innovatie en duurzame energie.

Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Op grond van de Subsidieverordening Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag kan subsidie worden verstrekt aan verkeer- en vervoerprojecten. Het gaat om subsidies voor de aanleg van infrastructuur, het beïnvloeden van rij- en reisgedrag, de exploitatie van het openbaar vervoer en voor sommige pilots. Deze subsidies worden voornamelijk bekostigd vanuit de BDU-gelden. Een voorwaarde voor het verkrijgen van een subsidie is dat het een regionaal doel moet bevorderen of dienen, zoals beschreven in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB).

Urban Innovative Actions (UIA)

Urban Innovative Actions is een initiatief van de Europese Commissie voor ondersteuning van innovatieve projecten waarmee hardnekkige stedelijke vraagstukken in het kader van de Urban Agenda worden aangepakt. Rotterdam heeft een UIA-subsidie ontvangen voor het project BRIDGE. Met de subsidie worden activiteiten uitgevoerd gericht op het helpen van jongeren in Rotterdam-Zuid om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken.

Voorziening Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC)

Specifieke uitkering voor het uitvoeren van de regeling Regionale Meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten.

ELENA

ELENA (European Local Energy Assistance) is een (voorwaardelijke) subsidieregeling van de Europese Commissie en de Europese Investeringsbank waarmee steden en regionale overheden ondersteunt kunnen worden bij het uitwerken van investeringsprogramma's en -projecten. ELENA-ondersteuning is van toepassing voor projecten op het gebied van energiebesparing, verduurzaming van gebouwen, duurzame energieopwekking, duurzaam stedelijk transport en infrastructuur.

LIFE 2014-2020

LIFE is een Europees milieu- en klimaatprogramma dat door de Europese Commissie wordt gefinancierd. Het programma richt zich op de implementatie en integratie van milieu- en klimaatdoelen in ander Europees beleid en in de praktijk van de lidstaten.

Subsidies High Impact Crimes (HIC)

Subsidie voor de versterking van de aanpak van het afpakken van crimineel vermogen.

Voortijdig Schoolverlaten rijksmiddelen (VSV)

Specifieke uitkering voor het uitvoeren van maatregelen voor de regionale aanpak voortijdig schoolverlaten.

Afvalfonds Verpakkingen

Het afvalfonds verpakkingen vergoedt kosten voor de inzameling en recycling van verpakkingen aan gemeenten. Het Afvalfonds Verpakkingen treedt op namens het verpakkende bedrijfsleven en de taken die worden uitgevoerd worden gefinancierd vanuit de afval beheers bijdrage die verpakkende bedrijven betalen. De verplichtingen waar de verpakkende bedrijven zich aan moeten houden zijn vastgelegd in het Besluit beheer verpakkingen 2014. De afspraken tussen bedrijfsleven, gemeenten en overheden liggen vast in een Raamovereenkomst.

Vooruit ontvangen bedragen	31-12-2018	31-12-2019
Vooruit ontvangen ruimtelijke projecten	5.383	6.402

Overige vooruit ontvangen < € 5 mln	10.855	9.764
Totaal	16.238	16.167

Vooruit ontvangen ruimtelijke projecten

Projecten waarbij per saldo meer vooruit ontvangen is dan aan kosten is gemaakt. Deze post fluctueert jaarlijks afhankelijk van de voortgang van de projecten.

Overige vooruit ontvangen bedragen < € 5 mln

Het betreft hier een aantal posten waarvan de grootste van € 3,6 mln betrekking heeft op vooruitgefactureerde huren inzake maatschappelijk en commercieel vastgoed en erfpacht. Vergroening museumpark/Collectiegebouw is opgenomen voor € 1,9 mln Rest nog € 4,3 mln voor een aantal kleinere posten.

Nog te betalen bedragen	31-12-2018	31-12-2019
Te ontvangen facturen	87.571	76.678
Loonheffing, premies en salaris	70.091	63.156
Rente en aflossing	24.892	21.449
Regionale Veiligheidsactiviteiten	0	6.335
Reparatie- en onderhoudsfonds Leasebedrijf	5.864	5.160
Overige nog te betalen bedragen < € 5 mln	15.520	13.260
Totaal	203.938	186.038

Te ontvangen facturen

Hier worden de in 2019 geleverde prestaties opgenomen waarvoor in 2019 nog geen factuur is ontvangen. De grootste posten bestaan uit € 42,9 mln vastgelegde ontvangsten op inkooporders, € 22 mln diverse zorg posten zoals; Zorg in natura Jeugd, hulpmiddelen, AOW jeugdtogoed en Jeugdhulp. Project Hart van Zuid € 3,4 mln, verkooplasten vastgoed € 2,3 mln, Persoonsgebonden budget € 1,6 mln, € 1,5 mln ruiming explosieven WOII, huurverplichting Collectiegebouw € 1 mln en het restant van € 2 mln bestaat uit diverse kleinere posten.

Loonheffing, premies en salaris

Deze post bevat € 51,3 mln af te dragen loonheffing over 2019, € 11,3 mln aan pensioenpremies, € 400 restbedrag voor diverse inhoudingen /afdrachten wat salarisgerelateerd is. Verder is hierin ook verwerkt € 1,2 mln presentatiecorrectie en € 967 subsidie vermindering loonheffing.

Rente en aflossing

Dit betreft de opgebouwde rente over leningen vanaf de vervaldatum tot eind 2019 en de rente en aflossing van leningen met een vervaldatum van 31 december 2019 die begin 2020 worden verrekend.

Regionale Veiligheidsactiviteiten

De gemeente Rotterdam is penvoerder van deze samenwerkingsverbanden. De kosten en opbrengsten staan in de financiële administratie van Gemeente Rotterdam terwijl deze partijen geen verantwoording middels het jaarverslag aan de gemeenteraad behoeven af te leggen. Ultimo 2019 is deze post als schuld aan deze partijen opgenomen.

Reparatie- en onderhoudsfonds Leasebedrijf

Dit zijn reserveringen voor te maken kosten van leasevoertuigen.

Overige nog te betalen bedragen < € 5 mln

De grootste bedragen bestaan uit Parkeren € 3,6 mln, afkoop Canon contract € 1,6 mln, afvalverwerking € 1,5 mln, Borgpremie Bank Nederlandse Gemeenten € 1,4 mln, Vaste activa € 1,4 mln, Onderwijshuisvesting € 1,2 mln Restsaldo van € 2,6 mln bevat diverse kleinere posten.

Niet uit balans blijkende rechten en verplichtingen Pagina 128

Niet uit balans blijkende rechten en verplichtingen

De niet uit balans blijkende verplichtingen zijn langlopende overeenkomsten waaruit één of meerdere verplichtingen voortvloeien. Hiertoe rekenen we ook de verplichtingen die slechts voor één jaar of minder zijn aangegaan, die in de loop van het jaar zijn ontstaan en per ultimo van dat betreffende jaar nog voortduren.

Er dient gerapporteerd te worden over alle contracten die boven het drempelbedrag liggen van de Europese aanbestedingsregels. De meerjarige contracten nemen we op voor het volle bedrag waarover het contract is gesloten.

De volgende verplichtingen worden onderscheiden:

- garantieverplichtingen;
- inkoop- en afnameverplichtingen;

- huurverplichtingen;
- verplichtingen uit hoofde van personeelslasten;
- subsidieverplichtingen;
- leveringsverplichtingen.

Onderstaand volgt de beschrijving van garanties en borgstellingen zoals wordt voorgeschreven in artikel 57 van het BBV. Vervolgens geven we u, conform artikel 53 van het BBV, een beschrijving van de belangrijkste overige financiële verplichtingen.

[Achtervang, garanties en borgstellingen](#)[Claims](#)[Bankgaranties](#)[Renteswaps](#)[Inkoopverplichtingen](#)[Huurverplichtingen](#)[Subsidieverplichtingen](#)[Leveringsverplichtingen](#)[Arbeidskosten](#)[gerelateerde verplichtingen](#)[Niet uit de balans blijvende rechten](#)

Achtervang, garanties en borgstellingen

De onder de buiten balansstelling opgenomen posten worden hieronder nader toegelicht. In lijn met de voorgaande jaren wordt onder de buiten balansstelling als totaalbedrag opgenomen de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. De gemeente kan als achtervanger worden aangesproken om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen indien die in liquiditeitsproblemen komen. Bij de verdeling van de renteloze leningen over Rijk en gemeenten wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. In opdracht van de toenmalige Minister voor Wonen en Rijksdienst ontwikkelt de VNG een methodiek ten aanzien van de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Achtervang, garanties en borgstellingen (bestaande uit waarborgfondsen, garanties volkshuisvesting particulieren, gemeenschappelijke regelingen)	Gegarandeerd bedrag	Gegarandeerd bedrag
	01-01-2019	31-12-2019
1. Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Rotterdam	10.211.456	10.011.419
2. Garanties volkshuisvesting particulieren	40.691	36.714
3. Garanties ten behoeve van rechtspersonen	120.993	117.267
4. Indirecte garantstellingen uit hoofde van gemeenschappelijke regelingen	62.987	69.580
Totaal achtervang, garanties en borgstellingen	10.436.127	10.234.980

1. Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Rotterdam

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen. In lijn met de voorgaande jaren wordt het gegarandeerde bedrag weergegeven als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams

grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door de waarborgfondsen voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. In samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de G4-gemeenten wordt door de VNG nog een methodiek ontwikkeld voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Ad 1.a Achtervang Waarborgfonds Eigen Woning

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheekleningen die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. De Rotterdamse achtervangpositie bij WEW neemt jaarlijks verder af. Volgens de laatste opgave van het WEW wordt borg gestaan voor leningen onder Rotterdamse achtervang (afgegeven tot 2011) met een oorspronkelijke leningbedrag van € 3,4 mrd. Dit is 1,6% van het totaal door het WEW gegarandeerd bedrag (€ 214 mrd per 30-9-2019).

Ad 1.b Achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. Het WSW werkt dit programma in 2020 verder uit samen met de verschillende belangenhouders, waaronder de achtervangers. De meest recente opgave van het WSW geeft aan dat van het totaal van € 80 mrd door het WSW geborgde bedrag, € 6,7 mrd betrekking heeft op de achtervang van de gemeente Rotterdam.

Borgstellingen van waarborgfondsen op Rotterdams grondgebied met achtervang gemeente	Gegarandeerd bedrag 01-01- 2019	Gegarandeerd bedrag 31-12- 2019
a. Waarborgfonds Eigen Woning (WEW)	3.533.000	3.382.000
b. Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	6.678.456	6.629.419
Totaal borgstellingen van waarborgfondsen	10.211.456	10.011.419

2. Garanties volkshuisvesting particulieren

Ad 2.a Hypotheekgaranties

Deze hypotheekgaranties zijn in het verleden rechtstreeks door de gemeente ten behoeve van particulieren verstrekt. Tot 1995 gold er een rijksregeling. Eventuele verliezen op grond van deze regeling komen voor 50% voor rekening van het Rijk en voor 50% voor rekening van de gemeente. Het risico voor de gemeente is 50% van het verschil tussen restantschuld en de waarde van de woning bij verkoop. Bij de instelling van het WEW in 1995 eindigde deze rijksregeling.

Ad 2.b Garantielening NRF-leningen

In 1992 is de Samenwerkingsovereenkomst en de Overeenkomst inzake Zekerheidsfonds tussen de gemeente Rotterdam en de Stichting Nationaal Restauratiefonds (NRF) getekend. Hierbij heeft de gemeente Rotterdam zich garant gesteld voor door het NRF uitgegeven geldleningen aan particulieren.

Garanties volkshuisvesting particulieren	Gegarandeerd bedrag 01-01-2019	Gegarandeerd bedrag 31-12-2019
a. Hypotheekgaranties (50% contragarantie Rijk)	35.403	32.680
b. Garantie NRF-leningen	5.288	4.034
Totaal garanties volkshuisvesting particulieren	40.691	36.714

3. Garanties ten behoeve van rechtspersonen

Ultimo 2019 was het totaal gegarandeerde bedrag € 118 mln (2018: € 121 mln); dit betrof 18 verschillende geldnemers (2018: 21) met totaal 31 geldleningen (2018: 35). De meeste borgstellingen zijn vóór 2008 afgegeven. In 2019 zijn geen nieuwe borgstellingen verleend. Hieronder worden de garanties ten behoeve van geldnemers met een totaal schuldrestant groter dan € 1 mln nader toegelicht.

Ad 3.a Garanties ten behoeve van rechtspersonen, deelnemingen

De gemeente heeft een garantie van € 104 mln verleend ten behoeve van het Warmtebedrijf. Deze garantie betreft de financiering van het aanleggen van een warmtetransportsysteem met het oog op de reductie van CO₂-uitstoot. Voor meer informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf, zie de paragraaf Verbonden partijen.

Ad 3.b Garanties ten behoeve van rechtspersonen, geen deelnemingen

Het merendeel van de garanties die in het segment *Kunst* zijn verstrekt, hebben betrekking op de Stichting Kunstzinnige Vorming (SKVR) voor de aankoop en verbouwing van een drietal locaties. Het schuldrestant bedraagt € 0,6 mln (2018: € 0,8 mln).

De garantieverplichtingen in het segment *Zorg* betreffen voornamelijk leningen ten behoeve van de investeringen in zorginstellingen (Argos, Humanitas, Laurens), waarbij de garanties in eerste instantie in de jaren 1970 – 1990 zijn afgegeven. In de jaren 90 zijn een aantal schulden geherfinancierd en wederom gegarandeerd. Ten behoeve van de Hefgroep is een aantal leningen gegarandeerd voor de aankoop van voornamelijk panden voor buurthuiswerk. Het totale schuldrestant van de leningen in het segment *Zorg* is teruggelopen van € 9,5 mln ultimo 2018 naar € 8,1 mln ultimo 2019.

In het segment *Sport en recreatie* staat voor € 3,7 mln (2018: € 5,0 mln) aan garanties uit, waarvan het merendeel voor Diergaarde Blijdorp (€ 2,8 mln). In 1999 is door deelgemeente Prins Alexander een borgstelling afgegeven ten behoeve van de Stichting Sporthal WION. Omdat de stichting binnen de huidige financiële mogelijkheden niet aan zijn verplichtingen kan voldoen heeft de geldgever in 2020 een claim ingediend bij de gemeente als rechtsoptvolger van deelgemeente Prins Alexander. Deze claim omvat naast de restant hoofdsom van de lopende lening de nog niet betaalde aflossingen en opgelopen rente. Voor de claim is een verplichting op de balans opgenomen.

Achtervang, garanties en borgstellingen tbv rechtspersonen	Geldnemer	Aandeel Rotterdam	Hoofdsom	Gegarandeerd bedrag 01-01-2019	Gegarandeerd bedrag 31-12-2019
Garanties ten behoeve van rechtspersonen, deelnemingen					
Energie	Warmtebedrijf Holding BV	100%	104.000	104.000	104.000
Subtotaal garanties ten behoeve van rechtspersonen, deelnemingen			104.000	104.000	104.000
Garanties ten behoeve van rechtspersonen, niet-deelnemingen					
Kunst	Stichting Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta	100%	1.191	90	0
	Stichting KunstAccomodatierotterdam	100%	857	428	343
	Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	100%	3.696	799	583
	Stichting Muziektheater de Ontmoeting	100%	350	294	289
Zorg	Hefgroep Stichting	100%	2.874	666	521
	Stichting Argos Zorggroep	100%	13.403	4.300	4.086

	Stichting Careyn	100%	3.140	533	0
	Stichting Horizon, instituut voor Jeugdzorg en Onderwijs	100%	1.029	319	284
	Stichting Humanitas	100%	11.345	817	748
	Stichting Laurens	100%	13.940	2.254	1.932
	Stichting Lelie Zorggroep	100%	817	225	204
	Stichting Perspect	100%	1.259	57	0
	Stichting Zeemanshuis Rotterdam	100%	2.382	357	298
Sport en recreatie	BV Recreatiecentrum Oostervant	100%	1.388	247	154
	Stadion Excelsior BV	100%	1.180	322	268
	Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	100%	34.895	4.008	2.758
	Stichting Sporthal WION	100%	595	418	0
	Watersportvereniging Aegir	100%	68	14	12
Overig	Woonvereniging De Nieuwe Blauwen	100%	658	165	126
	Woonwerkvereniging de Lelie	100%	817	680	661
Subtotaal garanties ten behoeve van rechtspersonen, niet-deelnemingen			95.884	16.993	13.267
Totaal garanties ten behoeve van rechtspersonen			199.884	120.993	117.267

4. Indirecte garantstellingen uit hoofde van gemeenschappelijke regelingen

Ad 4.a. Indirecte garantstellingen GR Grondbank RZG Zuidplas

De gemeente Rotterdam heeft een deelname van 40% in de rechten en verplichtingen van de gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas. Volgens de ontwerp jaarstukken 2019 heeft de gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas ultimo 2019 voor € 70 mln aan leningen opgenomen. De gemeente Rotterdam staat indirect voor 40% van dit bedrag garant, dat wil zeggen voor € 28 mln.

Ad 4.b. Indirecte garantstellingen Nieuw Reijerwaard

De gemeente Rotterdam heeft een deelname van 33% in de rechten en verplichtingen van de gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard. Volgens de concept jaarstukken 2019 heeft de gemeenschappelijke regeling voor € 126 mln aan leningen opgenomen. De gemeente Rotterdam staat indirect voor 33% van dit bedrag garant, dat wil zeggen voor € 41,58 mln.

Indirecte garantiestellingen uit hoofde van gemeenschappelijke regelingen	Gegarandeerd bedrag 01-01-2019	Gegarandeerd bedrag 31-12-2019
a. Gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas	36.320	28.000
b. Gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard	26.667	41.580
Totaal indirecte garanties u.h.v. gemeenschappelijke regelingen	62.987	69.580

Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen

Claims

Oud-aandeelhouders van REMU NV claimen wegens de verkoop van Eneco Groep NV een bedrag van nominaal € 133 mln wegens een niet ontvangen privatiseringsvergoeding. Zie de pagina [Gebeurtenissen na balansdatum](#) voor een uitgebreide toelichting.

Bankgaranties

Ultimo 2019 heeft de gemeente Rotterdam voor in totaal € 0,1 mln aan bankgaranties uitstaan. Dit betreft in de meeste gevallen huurgaranties. Het bedrag komt ten laste van obligoruimte bij ABN AMRO.

Renteswaps

De gemeente heeft in 2009 en 2010 renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarna zijn geen nieuwe renteswaps meer afgesloten. In 2019 is een swap met een hoofdsom van € 50 mln afgelopen. Het totale volume van de lange financieringsbehoefte dat door middel van swaps tegen toekomstige renterisico's is beschermd bedraagt per ultimo 2019 € 185 miljoen. Deze swaps zijn afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten, een van de meest veilige banken ter wereld. De gemiddelde rente van de onderliggende financiering in combinatie met de swaps bedroeg in 2019 3,40%. De renteswaps zijn effectief.

Een renteswap heeft bij afsluiten een marktwaarde van € 0. Afhankelijk van ontwikkelingen in de marktrente kan zich gedurende de looptijd van een renteswap een (positieve of negatieve) marktwaarde ontwikkelen. De marktwaarde van de renteswaps zal echter aan het einde van de looptijd altijd weer teruglopen tot € 0. De theoretische marktwaarde van de renteswaps bedroeg ultimo 2019 -/- € 139,7 mln (ultimo 2018 was dit -/- € 79,1 mln). Deze marktwaarde is echter alleen van belang indien er sprake is van een bijstortverplichting – daarbij wordt een bedrag tot maximaal de marktwaarde ter zekerheid aan de tegenpartij in onderpand gegeven – of als er voortijdig moet worden afgekocht. Omdat voor de gemeente geen bijstortverplichting geldt en er contractueel geen bijzondere ontbindende voorwaarden bestaan, is deze theoretische marktwaarde voor de gemeente niet relevant.

Bedragen x € 1.000	BNG 212515	BNG 253507	BNG 253508	BNG 260784
Type instrument	Payer swap	Payer swap	Receiver swap	Payer swap

Tegenpartij	BNG Bank	BNG Bank	BNG Bank	BNG Bank
Onderliggende waarde	50.000	100.000	-100.000	85.000
Jaar van afsluiten	2009	2010	2010	2010
Ingangsjaar	2009	2010	2020	2012
Looptijd	10 jaar	50 jaar	20 jaar	50 jaar
Betaalde rente	3,77%	3,10%	Euribor	3,31%
Ontvangen rente	Euribor	Euribor	3,35%	Euribor
Onderliggende lening(en)	10018771	1001770		10018750 10018760 10018830
Hoofdsom onderliggende lening(en)	50.000	100.000		85.000
Marktwaaarde per 31-12-2018	-1.974	-52.505	27.346	-51.982
Marktwaaarde per 31-12-2019	0	-88.403	33.800	-85.139

Inkoopverplichtingen

Onderstaand worden de lopende contracten vermeld waarvoor langlopende inkoopverplichtingen bestaan.

Inkoop- en afnameverplichtingen	Openstaande verplichting (x € 1.000,-)
<i>Categorie</i>	
Automatisering	46.816
Communicatiekosten	14.135
Facilitaire diensten	655.966
Financiële diensten	1.343
Flexibele arbeid	43.821
Gebouwen en installaties	170.845
Grondexploitatie	2.080
Horeca	91
Kantoorbenodigdheden	508
Leerlingactiviteiten	1.315
Maatschappelijke activering	45.625
Materialen	17.228

Medische kosten	1.710
Natuur en milieu	3.023
Niet-inkoop en specifiek	705
Overige materiële kosten	3.960
Personeelskosten	3.698
Sport, cultuur, natuur en milieu	642
Subsidies	18
Telecommunicatie	3.205
Uitbestede werkzaamheden	573.770
Veiligheid en middelen	10.261
Verkeer en parkeer	1.599
Vervoer en logistiek	165.396
Voorzieningen	4.578
Werken	21.811
Totaal	1.794.148

Huurverplichtingen

Voor de vastgoedexploitatie wordt een aantal vastgoedobjecten meerjarig gehuurd. Onderstaande tabel toont de huurverplichtingen voor 2020 en de daaropvolgende jaren.

Huurverplichtingen	Verplichting
<i>Huurcontract voor:</i>	
Concernhuisvesting	398.458
Onderwijs	183.050
Sport en Recreatie	9.523
Kunst en Cultuur	2.378
Overige	5.809
Totaal	599.218

Subsidieverplichtingen

Verplichtingen van subsidies die toegekend zijn in 2019 waarvan de activiteiten gedeeltelijk of geheel plaatsvinden in 2020.

Subsidieverplichtingen	Openstaande verplichting (x € 1.000,-)
Algemeen	828
Citylab010	2.004
Duurzaam	60
Gebiedscommissie	410
Jeugd - Jeugdhulp	841
Jeugd - Jeugdparticipatie	26
Jeugd - Ondersteuning aan gezin	6.830
Jeugd - Risicjongeren	3.613
Jongerenloket - Ex-participatiebudget	125
Kunst en cultuur - Gebieden	61
Kunst en Cultuur - Overig	4.973
Kunst en Cultuur - Podiumkunsten	138
Kunst en cultuur - Structureel	115.913
Leefstijl, leefomgeving en indicatie	47.160
Monumenten	3.323
Natuur en milieu	5.151
Samenleving	23
Snelloket	19
Stadsontwikkeling - Algemeen	94
Stadsontwikkeling - Economie	295
Stimulering woningcorporaties	19
Veiligheid	18
Vergunningen	1.780
Wijkrecreatie	392
Zorg en marktsamenwerking	185

Totaal	194.500

Leveringsverplichtingen

Huurvorderingen van huurcontracten op jaarbasis op portefeuilleniveau.

Portefeuille	Totaal
Beheer Gebiedsontwikkeling	1.009
BNK Bedrijfsmatig onroerend goed	16.248
BNK Niet-actieve objecten	283
BNK Strategisch	240
BNK Wonen	15
Brandstofverkooppunten	23.311
Concernhuisvesting	3.403
GO Beheer panden NPRZ	1.718
GO Beheer GREX	11.501
Grond en water	26.887
Kunst en cultuur	36.108
Onderwijs	45.540
Parkeren	46.188
Reclame	15.473
Sport en recreatie	55.795
Welzijn en zorg	18.227
Totaal	301.944

Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Voor de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met vergelijkbaar volume is door het college een eenduidige gedragslijn ontwikkeld. Voor de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen heeft de gemeente geen voorziening getroffen. Uitgangspunt is het BBV waarin staat voorgeschreven dat voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een jaarlijks vergelijkbaar volume geen verplichting mag worden opgenomen. Uitzonderingen

vormen specifieke posten voor pensioenen van bestuurders. Jaarlijks wordt een inventarisatie gemaakt van de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (met onderbouwing). Op grond van de onderbouwing wordt beoordeeld of de geïnterpreteerde verplichtingen leiden tot een verstoringseffect.

Er is sprake van een verstoringseffect indien de mutaties in de omvang van de gemiddelde verplichtingen of de lasten voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen, over een periode van vier jaar meer dan 2% bedraagt van het totaal aan personele lasten van de jaarrekening (t-1). Indien sprake is van een verstoringseffect, is sprake van een 'niet vergelijkbaar volume'. In dat geval wordt in de concernjaarrekening een voorziening gevormd voor het deel dat de norm van 2% overschrijdt. Indien het risico zich voordoet, dan beslist het college over de budgettaire consequenties. De gemiddelde omvang van de aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen in de periode 2020 tot en met 2023 bedraagt € 18,1 mln. De tolerantienorm voor 2019 bedraagt circa € 18,3 mln. De gemeente blijft onder de tolerantienorm.

Niet uit de balans blijvende rechten

In 2018 zijn bij het Rijk twee verzoeken ingediend voor een bijdrage uit het BTW-compensatiefonds voor de jaren 2013 en verder. Dit ging om 1) een bijdrage voor de kosten voor de aanleg, het onderhoud, de uitbreiding en de inrichting van gemeentelijke begraafplaatsen en 2) een bijdrage voor de kosten voor re-integratie en outplacement. Voor beide is in 2019 een aanvullend verzoek ingediend voor de jaren 2014 en verder.

Niet uit de balans blijvende rechten	Bedrag (x € 1.000,-)
BTW-compensatiefonds: gemeentelijke begraafplaatsen 2013	116
BTW-compensatiefonds: re-integratie en outplacement 2013	1.975
BTW-compensatiefonds: gemeentelijke begraafplaatsen 2014	123
BTW-compensatiefonds: re-integratie en outplacement 2014	2.068
Totaal	4.283

Gebeurtenissen na balansdatum

Pagina 129

Gebeurtenissen na balansdatum

Verkoop Eneco

Nadat een meerderheid van de aandeelhouders het principebesluit hebben genomen om de aandelen te verkopen, zijn Eneco Groep N.V. (hierna Eneco) en de aandeelhouders - ondersteund door de adviseurs - gestart met het transactieproces met als doel het vinden van een geschikte nieuwe eigenaar voor Eneco. Eind 2019 is de

veilingverkoop afgerond en is met het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power als winnende bieder overeenstemming bereikt voor de aankoop van de door 44 gemeenten gehouden aandelen. De koopsom bedraagt circa € 4,1 miljard, waarvan circa € 1,3 miljard voor de gemeente Rotterdam is bestemd. In 2020 hebben alle 44 gemeenten ingestemd met de verkoop waardoor de verkoop in het eerste kwartaal van 2020 wordt afgerond nadat ook alle regulatoire goedkeuringen zijn verkregen.

De gemeentelijke organisatie werkt momenteel een voorstel uit op welke wijze de opbrengst op een verantwoorde wijze kan worden ingezet. Dit voorstel zal in het voorjaar aan de gemeenteraad worden aangeboden. In de paragraaf Verbonden Partijen is een nadere toelichting gegeven op de resultaten en ontwikkelingen bij Eneco in 2019.

Bij de verkoop van de aandelen in Eneco in 2020 is de koper (het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power) gevrijwaard van de claim van de oud-aandeelhouders van REMU N.V. (hierna REMU).

Samenvattend stelt REMU dat Eneco door het juridisch verzet tegen de Splitsingswet verhinderd heeft dat Eneco vóór 31 december 2010 geprivatiseerd is en dat REMU daardoor een contractueel afgesproken privatiseringsvergoeding niet ontvangen heeft. Eneco betoogt op hoofdlijnen dat Eneco, inclusief REMU, niet vóór 31 december 2010 verkocht is en dat de aandeelhouders daartoe ook geen plan hadden. De hoogte van de claim bedraagt nominaal € 133 miljoen. De totale claim bedraagt het nominale bedrag vermeerderd met de wettelijke handelsrente vanaf 1 juli 2009. De aandeelhouders van Eneco achten op basis van een juridische analyse de kans op een negatieve uitspraak in hoger beroep echter klein. Deze kans wordt in ieder geval kleiner geacht dan 50 procent waardoor er door de gemeente geen voorziening (conform artikel 44 BBV) behoeft te worden gevormd.

Corona pandemie

De pandemie als gevolg van het coronavirus heeft een ingrijpende impact op de gemeente Rotterdam. Naar verwachting zijn de financiële effecten op de gemeentelijke begroting groot. Er kan sprake zijn van meerkosten en dalende inkomsten, maar door vraaguitval en uitstel kan er ook sprake zijn van lagere kosten. Voorbeelden van onderwerpen zijn de parkeeropbrengsten en de bijstandsuitkeringen. Per saldo is de verwachting dat er sprake is van een fors financieel knelpunt op de begroting 2020 met een meerjarige doorwerking. De daadwerkelijke effecten worden actief geïnventariseerd en gemonitord, maar de precieze impact is op dit moment nog niet in beeld. Uw raad wordt in de vorm van een Voorjaarsbrief geïnformeerd over de context van de actuele ontwikkelingen, de impact voor het financieel meerjarig beeld en de richting hoe we deze grote opgaven met elkaar willen aanpakken.

De gemeente Rotterdam beschikt over voldoende liquiditeit om de negatieve effecten van de coronacrisis op te vangen. De verkoop van de aandelen van Eneco heeft geleid tot een aanzienlijk bedrag aan liquide middelen. Daarnaast is binnen de geldende kasgeldlimiet en renterisiconorm voldoende ruimte om geld aan te trekken bij de sectorbanken.

Het kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de banksaldi en liquide middelen die beschikbaar zijn gekomen en van het gebruik van deze geldmiddelen in 2019. Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode en bestaat uit kasstromen operationele-, investerings- en financieringsactiviteiten. Deze pagina betreft additionele informatie die op grond van het BBV niet verplicht is. Deze specificatie is geen integraal onderdeel van de Jaarrekening en valt dan ook buiten de scope van de accountantscontrole.

KASSTROMEN UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	2019
Exploitatieresultaat	32.606
<i>Aanpassing voor:</i>	
Afschrijvingen MVA en waardeverminderingen	122.919
Afschrijvingen bijdragen aan activa in eigendom van derden	853
Mutatie voorzieningen	40.449
Mutatie vaste schulden (excl. Leningen og)	-88
<i>Subtotaal</i>	164.133
Vorraden en onderhanden werk	-32.869
<i>Mutatie in werkkapitaal</i>	
Kortlopende uitzettingen (excl. Liquide middelen)	30.398
Kortlopende schulden (excl. Rek.-couranten en kortlopende leningen)	-9.851
Overlopende activa	2.309
Overlopende passiva	24.519
	47.375
Kasstroom uit operationele activiteiten	211.245
KASSTROMEN UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	2019
Investeringsen	-298.422
Desinvesteringen en bijdragen derden	54.233
<i>Subtotaal</i>	-244.189
Verstreking leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	0

Aflossingen leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	19.048
<i>Subtotaal</i>	19.048
Verstrekking overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	-2.482
Aflossingen overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	10.446
<i>Subtotaal</i>	7.964
Mutatie kapitaalverstrekkingen	-15.552
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-232.729
KASSTROMEN UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	2019
Mutatie kortlopende geldleningen	1.000
Aangetrokken leningen og	685.000
Aflossingen leningen og	-649.817
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	36.183
Mutatie geldmiddelen	14.699

Overzicht van baten en lasten

Pagina 131

Overzicht van baten en lasten

In dit onderdeel worden de totale baten en lasten vanuit verschillende perspectieven gepresenteerd.

[Baten en lasten concern](#)[Baten en lasten per programma en taakveld](#)[Toelichting op overzicht baten en lasten](#)
[Begrotingsrechtmatigheid](#)[Incidentele baten en lasten](#)[Algemene dekkingsmiddelen](#)[Overzicht van baten en lasten per taakveld](#)

Baten en lasten concern

In onderstaande tabel worden de baten en lasten naar verantwoordingscategorie getoond.

	Begroting 2019	Begroting 2019	2019	
Baten exclusief reserves	3.320.849	3.536.921	3.551.600	-14.679
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.315.593	2.396.343	2.391.836	4.507
Belastingen	331.172	329.221	330.351	-1.130
Dividenden	102.864	146.169	146.170	-1
Financieringsbaten	7.522	9.901	11.111	-1.210
Overige opbrengsten derden	615.445	668.507	673.816	-5.309
Overige baten	-51.747	-13.221	-1.685	-11.536
Lasten exclusief reserves	3.423.263	3.586.851	3.514.195	72.656
Apparaatslasten	961.942	1.013.902	1.010.735	3.166
Inhuur	81.069	121.262	123.438	-2.176
Overige apparaatslasten	28.977	28.619	30.271	-1.652
Personeel	851.896	864.021	857.027	6.994
Interne resultaat	-59.670	-57.560	-57.974	414
Interne resultaat	-59.670	-57.560	-57.974	414
Programmalasten	2.520.990	2.630.510	2.561.433	69.076
Financieringslasten	51.110	38.728	37.372	1.356
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	790.111	781.421	723.468	57.952
Kapitaallasten	131.741	132.220	134.542	-2.322
Overige programmalasten	65.643	74.080	82.911	-8.830
Salariskosten WSW en WIW	53.958	57.439	55.791	1.648
Sociale uitkeringen	860.318	870.215	862.707	7.509
Subsidies en inkomensoverdrachten	568.109	676.407	664.643	11.764
Saldo voor vpb en reserveringen	-102.414	-49.930	37.405	-87.335
Vennootschapsbelasting	800	800	4.799	-3.999
Saldo van baten en lasten	-103.214	-50.730	32.606	-83.336
Reserves	103.214	50.730	-1.321	52.052
Onttrekking reserves	146.882	166.988	114.147	52.840
Toevoeging reserves	49.936	200.333	200.333	0

Vrijval Reserves	6.268	84.076	84.864	-789

Resultaat	0	0	31.284	-31.284

Baten en lasten per programma en taakveld

Programma / Taakveld	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.126.447	11.796	68.965	8.614	25.586	2.079.886
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	1.681.168	6	0	0	0	1.681.161
Belastingen overig	32.197	- 680	0	0	0	32.877
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	10.064	304	0	0	0	9.760
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	5.880	16.500	8.614	25.586	11.820
OZB niet-woningen	189.247	9.651	0	0	0	179.595
OZB woningen	59.293	4.351	0	0	0	54.942
Treasury	154.480	- 12.515	52.465	0	0	114.530
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	4.799	0	0	0	- 4.799
Beheer van de stad	239.906	372.008	9.968	5.366	19	- 136.685
Afval - Grondstoffen	99.418	80.870	0	1.003	0	19.551
Begraafplaatsen en crematoria	6.014	5.734	0	0	0	280
Cultureel erfgoed - Archeologie	302	1.143	0	0	0	- 841
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	506	1.830	0	0	0	- 1.324
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	1.502	47.521	2.450	546	0	- 47.923
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	16	2.349	0	0	0	- 2.333
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	39.957	28.489	0	0	0	11.468
Riolering	75.439	60.171	0	0	0	15.268
Ruimtelijke Ordening - Beheer	188	6.221	0	0	0	- 6.033
Verkeer en vervoer - Beheer	16.563	137.680	7.518	3.817	19	- 124.798
Bestuur en dienstverlening	14.098	79.835	1.459	3.042	64	- 64.091
Bestuur - College	725	9.718	0	0	0	- 8.993
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	260	21.206	0	84	0	- 20.862
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	653	12.310	130	0	64	- 11.723

Burgerzaken	11.922	31.630	1.329	2.958	0	- 18.079
Musea - Stadsarchief	538	4.971	0	0	0	- 4.434
Cultuur, sport en recreatie	4.863	219.720	1.875	2.867	0	- 213.864
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	554	78.478	900	308	0	- 78.517
Media	6	21.009	0	0	0	- 21.003
Musea - Cultuur	9	33.561	400	1.846	0	- 32.106
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	2.128	18.405	575	0	0	- 16.852
Sportaccommodaties	219	52.731	0	679	0	- 51.833
Sportbeleid en activering	1.949	15.537	0	35	0	- 13.553
Economische Zaken	2.869	29.639	462	2.023	0	- 25.209
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	0	2.437	0	40	0	- 2.397
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	1.908	3.127	0	0	0	- 1.219
Economische ontwikkeling	961	12.682	0	1.983	0	- 9.737
Economische promotie	0	11.393	462	0	0	- 11.855
Maatschappelijke Ondersteuning	21.711	196.141	0	428	0	- 174.002
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	2.355	17.508	0	200	0	- 14.952
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	6.529	61.632	0	0	0	- 55.103
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schuldienstverlening	814	16.558	0	0	0	- 15.744
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	9.213	12.110	0	0	0	- 2.897
Samenkracht en burgerparticipatie	2.800	88.332	0	228	0	- 85.305
Onderwijs	59.107	189.866	0	676	0	- 130.083
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	58.669	124.598	0	676	0	- 65.252
Onderwijshuisvesting	437	65.268	0	0	0	- 64.831
Openbare orde en veiligheid	4.675	139.355	0	451	0	- 134.228
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	- 90	55.580	0	90	0	- 55.580
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	2.214	42.121	0	0	0	- 39.907
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	2.503	36.089	0	361	0	- 33.225
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	49	5.565	0	0	0	- 5.515
Overhead	9.280	439.975	1.423	5.753	8.306	- 418.060
Overhead - Activering Overhead	0	- 19.081	0	0	0	19.081

Overhead - Audit & Control	325	16.768	0	0	0	- 16.443
Overhead - Clusterondersteuning	0	85.979	0	0	0	- 85.979
Overhead - Concernondersteuning	5.042	344.907	0	3.539	112	- 336.214
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	33	6.381	1.423	2.213	8.194	2.636
Overige baten en lasten - Verzekering	3.881	5.021	0	0	0	- 1.140
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	317.213	333.991	72.451	50.047	42.413	3.232
Beheer overige gebouwen en gronden	187.596	127.561	2.200	4.300	0	62.135
Cultureel erfgoed - Monumenten	0	638	0	0	0	- 638
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	68.945	42.822	0	5.186	5.000	36.308
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	2.008	37.340	45.484	6.361	36.458	- 37.997
Openbaar groen (openlucht) recreatie - Landschap	1.821	9.783	0	2.397	0	- 5.565
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	2.781	9.395	0	102	0	- 6.512
Wonen en bouwen	54.063	106.451	24.768	31.701	956	- 44.499
Verkeer en Vervoer	165.436	133.546	797	12.026	0	43.119
Openbaar vervoer	44.576	52.194	0	670	0	- 6.949
Parkeerbelasting	103.135	25.949	0	0	0	77.186
Parkeren	14.803	27.967	0	30	0	- 13.134
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	2.923	27.435	797	11.326	0	- 13.983
Volksgezondheid en zorg	31.981	648.037	42.933	19.446	0	- 639.544
Geëscaleerde zorg 18-	1.979	120.077	22.600	14.291	0	- 126.408
Geëscaleerde zorg 18+	7.205	140.932	0	20	0	- 133.707
Maatwerkdienstverlening 18-	93	45.061	15.000	2.996	0	- 56.972
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	7.022	181.473	5.333	1.358	0	- 178.425
Maatwerkvoorziening (Wmo)	- 400	10.958	0	0	0	- 11.358
Volksgezondheid	13.331	47.717	0	0	0	- 34.386
Wijkteams en Wmo-loketten	2.751	101.819	0	780	0	- 98.287
Werk en inkomen	554.013	725.085	0	3.409	8.476	- 159.188
Arbeidsparticipatie - Werk	7.197	63.412	0	1.184	0	- 55.031
Begeleide participatie	10.678	77.538	0	116	0	- 66.743
Inkomensregelingen - Inkomen	536.138	584.136	0	2.109	8.476	- 37.413

Totaal	3.551.600	3.518.994	200.333	114.147	84.864	31.284

Toelichting op overzicht baten en lasten

Strikt formeel behoort de analyse van de afwijkingen tussen de begroting (na wijziging) en de realisatie tot het gedeelte van de jaarrekening en niet tot het gedeelte van het jaarverslag. Het is echter toegestaan in het gedeelte van de jaarrekening te volstaan met een verwijzing naar de analyse in het overzicht van baten en lasten naar het gedeelte van het jaarverslag. De bedoelde analyse is opgenomen in het jaarverslag onder 'Wat heeft het gekost?' bij de taakvelden bij ieder afzonderlijk programma.

Begrotingsrechtmatigheid

Bij vijf van de 13 begrotingsprogramma's zijn de lasten (vóór toevoeging aan de reserves) voor in totaal € 17,6 mln overschreden.

De lastenoverschrijding op het programma Algemene Middelen bedraagt € 1,5 mln. Deze wordt veroorzaakt door een afwaardering op Beurs Rotterdam NV, die niet eerder aan de raad gemeld kon worden.

De lastenoverschrijdingen van in totaal € 10,5 mln bij het programma Beheer van de stad worden voor € 1,6 mln gecompenseerd door direct gerelateerde baten. De overige lastenoverschrijdingen, opgeteld € 8,9 mln, hebben zich voorgedaan bij meerdere beheeractiviteiten. Deze hogere uitgaven passen binnen het door de gemeenteraad vastgestelde beleid en konden niet eerder dan bij rekening worden gerapporteerd.

Het programma Bestuur en dienstverlening kent een lastenoverschrijding van € 2,7 mln. Voor € 1,7 mln wordt de overschrijding gecompenseerd door direct gerelateerde baten uit leges en vergunningen. De resterende overschrijding wordt veroorzaakt door een extra dotatie aan de voorziening voor bestuurders, waarover de gemeenteraad via de 10-maandsrapportage is geïnformeerd.

De lastenoverschrijdingen bij Economische ontwikkeling, in totaal € 1,5 mln, worden voor € 1,2 mln veroorzaakt door extra kosten voor Gist en Scale Up (€ 845) en voor Asbeter (€ 324). Deze overschrijdingen worden gecompenseerd door gerelateerde baten. De resterende lastenoverschrijding van € 335 is een gevolg van extra inzet bij Haven en Maritiem, Circulair en Duurzame Economie en bij het stimuleren van groene innovaties. Deze lastenoverschrijdingen zijn gedaan binnen het door de gemeenteraad vastgestelde beleid en konden niet eerder aan de gemeenteraad worden gerapporteerd.

Hogere uitgaven aan begeleiding naar werk, onder andere ontwikkelnetwerken, re-integratietrajecten en reiskosten werkzoekenden, zijn bij het programma Werk en Inkomen oorzaak van lastenoverschrijdingen van in totaal € 1,5 mln. Deze overschrijdingen passen binnen het door de gemeenteraad vastgestelde beleid en konden niet eerder worden gerapporteerd.

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit het structurele exploitatiesaldo wordt afgeleid. Dit geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves gedekt zijn door structurele baten inclusief structurele onttrekkingen aan reserves. De provincie hanteert als norm voor het structurele exploitatiesaldo een evenwicht.

De begrote saldi in de tabel zijn afkomstig uit de oorspronkelijke begroting. De incidentele baten en lasten staat wordt conform BBV alleen in de oorspronkelijke begroting opgenomen. Nadien worden de begrote bedragen niet geactualiseerd.

Overzicht incidentele baten en lasten per programma

Incidentele baten en lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019	Programma
Totaal baten	3.320.849	3.551.600	
Incidentele baten	264.961	325.463	
Baten uit grondexploitaties	113.672	87.936	Ruimtelijke ontwikkeling
Gemeentefonds	88.103	102.581	Algemene Middelen
Hoekse Lijn	37.613	42.889	Verkeer en Vervoer
Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten	14.750	24.130	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Resultaatafneming grondexploitaties	1.700	32.559	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Baten Van werk naar werk	330	33	Overhead
Bijdrage van externe partijen voor Eiland van Brienenoord	3.020	595	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Europese subsidie UIA Bridge	1.655	1.212	Onderwijs
Veilingopbrengsten Brandstofverkooppunten	1.452	13.850	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Schulden en Armoede	1.264	0	Algemene Middelen
Eenmalig baten uit het Mediabeleid	660	0	Cultuur, sport en recreatie
Vergroening Buitenruimte Museumpark	582	417	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Herinrichten Spinozapark	415	11	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Vrijval stelpost omslagrente	410	0	Algemene Middelen
Project BAG-WOZ	403	0	Algemene Middelen
Grondbank LMO Sportcampus	305	82	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Opbrengsten regiogemeenten WMO-toezicht 2019	204	211	Overhead
Gederfde rentebaten leningen Havenbedrijf	-1.577	0	Algemene Middelen

Opbrengst grondverkoop A13/A16	0	6.501	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Bijdrage vanuit nota Ruimte voor fietspad en TP-loodsen in Merwe-Vierhavens	0	5.339	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Bijdragen vanuit anterieure overeenkomsten	0	3.568	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Regio deal Rotterdam Zuid	0	3.549	Onderwijs & Cultuur, sport en recreatie
Totaal lasten, inclusief VPB	3.424.063	3.518.994	
Incidentele lasten	392.296	482.990	
Uitgaven gerelateerd aan onttrekking van bestemmingsreserves	97.491	95.578	Diverse programma's
Gemeentefonds	88.103	102.581	Diverse programma's, maar voornamelijk Maatschappelijke Ondersteuning
Incidentele personeelslasten / inhuur	71.007	123.438	Diverse programma's
Lasten uit grondexploitaties	43.312	45.639	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Hoekse lijn	37.613	43.861	Verkeer en Vervoer
Lasten van werk naar werk	10.278	6.247	Overhead
Toevoeging voorziening	8.710	19.158	Diverse programma's
Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten	6.908	9.836	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Hart van Zuid	8.974	3.966	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Eiland van Brienenoord	3.020	595	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Buitenruimte RCD	2.161	0	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Mooi Mooier Middelland	1.800	1.158	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Europese subsidie UIA Bridge	1.655	1.480	Onderwijs
Capaciteitsuitbreiding afdeling Vastgoed	1.501	0	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Plan Oud-Crooswijk onderdeel herinrichten van Meekerenplein	1.500	0	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Verbeteracties uitvoeringsagenda Vastgoed	1.300	401	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Project Beschermingsbewindvoering	1.000	111	Maatschappelijke ondersteuning
Correctie besparing programma innovatie	943	943	Werk en Inkomen
Bijdrage gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas	934	0	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Vergroening Buitenruimte Museumpark	582	471	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Aanpak Parkeerproblematiek Noord & Vergroening	500	0	Verkeer en Vervoer
Dierenasiel	500	0	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Herinrichten Spinozapark	415	11	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling

Verstrekte subsidies	330	0	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Pilot perspectieffonds (100 jongeren)	300	0	Maatschappelijke ondersteuning
Plan Oud Crooswijk onderdeel functionele wijzigingen	285	127	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Programma Oost inrichting Prins Alexanderplein	260	260	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Pilot afval scheiden loont	250	0	Beheer van de stad
Grondbank LMO Sportcampus	249	114	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Rechtsherstel Joodse slachtoffers	215	215	Bestuur en Dienstverlening
Pilot uitbreiding budgetbeheer basis	100	0	Maatschappelijke ondersteuning
Revolverend fonds voor minima	100	0	Maatschappelijke ondersteuning
Regiodeal, pijler Werk	0	4.000	Werk en Inkomen
Regio deal Rotterdam Zuid	0	3.549	Diverse programma's
Verkoopkosten vastgoedobjecten	0	2.644	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Afwaardering verbonden partijen	0	1.900	Algemene middelen
HR Uitvoeringsagenda	0	1.800	Overhead
Sloopkosten Gebbweg/Traviatawg	0	894	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
10% regeling gebiedscommissies	0	612	Bestuur en Dienstverlening
Ondermijning	0	500	Openbare orde en veiligheid
Afboeking boekwaarde grondverkoop A13/A16	0	412	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Perspectief op Werk inzet 2019	0	400	Werk en Inkomen
Organisatiekosten Programma Veerkrachting BoTu 2028	0	300	Bestuur en Dienstverlening
Doorontwikkeling stuurinformatie	0	259	Overhead
Programmakosten Veerkrachting BoTu 2028	0	237	Bestuur en Dienstverlening
project BAG-WOZ	0	206	Algemene middelen
Extra afschrijving CHV	0	180	Overhead
Subsidie TP-loodsen in Merwe-Vierhavens (betaald vanuit nota ruimte)	0	5.339	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Anterieure overeenkomsten (extern gefinancierd)	0	3.568	Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling
Onttrekking en vrijval reserves	153.150	199.012	
Structureel	49.013	27.963	
Incidenteel	104.137	171.049	
Toevoeging aan reserves	49.936	200.333	

Structureel	34.531	37.148
Incidenteel	15.405	163.185
Saldo na reserveringen	0	31.284
Totale incidentele baten	369.098	496.512
Totale incidentele lasten	407.701	646.175
Structurele begrotingssaldo	38.603	180.947
Structurele begrotingssaldo in % van baten excl. onttrekkingen reserves	1%	5%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat meerjarig de structurele lasten volledig gedekt worden door de structurele baten. Hieronder worden de belangrijkste incidentele posten toegelicht.

Incidentele baten

Baten uit grondexploitaties

De baten uit grondexploitaties bestaande uit baten uit gronduitgiften, subsidies en bijdragen van derden. Hier staan incidentele lasten in de grondexploitaties tegenover.

Gemeentefonds

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de baat bij het programma Algemene middelen staan lasten bij de overige programma's.

Hoekse lijn

De ontvangen bijdrage voor de aanleg van metroverbinding Hoekse Lijn.

Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten

Incidentele opbrengsten door verkoop (dispositie) van vastgoedobjecten die de gemeente niet meer nodig heeft voor haar kerntaken.

Resultaatsnemingen grondexploitaties

Dit betreft de resultaatsnemingen op de grondexploitaties die samenhangen met de woningbouwproductie van 18.000 woningen.

Baten Van werk naar werk

Dit betreft alle baten onder het taakveld Overige baten en lasten – Van Werk Naar Werk / VOIL.

Veilingopbrengsten Brandstofverkooppunten

Het veilen van exploitatierechten van 3 brandstofverkooppunten. Deze veilingen hebben geleid tot incidentele baten (entrance fee).

Overige incidentele baten

Dit betreft de optelsom van overige incidentele baten, waaronder de opbrengst uit de grondverkoop A13/A16, de regio deal Rotterdam Zuid en de bijdrage vanuit de nota ruimte voor fietspaden en TP-loodsen in Merwe-Vierhavens.

Incidentele lasten

Uitgaven gerelateerd aan onttrekking van bestemmingsreserves

Het betreft uitgaven die worden gedekt vanuit een bestemmingsreserve. Deze uitgaven zijn per definitie incidenteel. Hieronder worden de lasten per programma weergegeven.

Programma	Realisatie 2019
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	46.514
Volksgesondheid en zorg	19.446
Verkeer en Vervoer	8.182
Overhead	5.753
Werk en inkomen	3.409
Bestuur en dienstverlening	3.042
Cultuur, sport en recreatie	2.867
Beheer van de stad	2.667
Economische Zaken	1.984
Onderwijs	676
Openbare orde en veiligheid	451
Maatschappelijk Ondersteuning	428
Algemene middelen	159
Totaal	95.578

Gemeentefonds

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de lasten bij diverse programma's (voornamelijk Maatschappelijk ontwikkeling) staat een baat bij het programma Algemene middelen.

Incidentele personeelslasten / inhuur

Dit bedrag bestaat uit alle lasten binnen verantwoordingscategorie Inhuur onderverdeeld naar programma's. Een overzicht hiervan is terug te vinden in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Lasten uit grondexploitaties

De lasten in de grondexploitaties bestaande uit kosten voor verwervingen, bouwrijpmaken, woonrijpmaken en overige kosten. Hier staan incidentele baten uit de grondexploitaties tegenover..

Hoekse lijn

De lasten voor de aanleg van metroverbinding Hoekse Lijn.

Lasten Van werk naar werk

Dit betreft alle lasten onder het taakveld Overige baten en lasten – Van Werk Naar Werk / VOIL.

Toevoeging voorziening

In beginsel worden toevoegingen aan voorzieningen beschouwd als een incidentele last en wordt een vrijval beschouwd als een incidentele baat. Onttrekkingen lopen rechtstreeks via de balans, niet via de exploitatie en vormen dus nooit een incidentele baat. Alleen toevoegingen aan de voorziening 'Vervangingsinvesteringen riolering' en de voorzieningen met een pensioenkarakter worden als structureel aangemerkt. De incidentele toevoegingen hebben voornamelijk plaatsgevonden bij de programma's Algemene middelen (€ 10,4 mln), Beheer van de stad (€ 3,7 mln) en Overhead (€ 2,6 mln).

Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten

Incidentele afschrijvingslasten (boekwaarde verkopen) die voortvloeien uit de verkoop van vastgoedobjecten.

Diverse incidentele lasten

Dit betreft de optelsom van overige incidentele lasten, waaronder de lasten aan het Hart van Zuid, de Europese subsidie UIA Bridge, Regiodeal pijler werk en regiodeal Rotterdam Zuid.

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen zijn toegelicht onder het programma [Algemene middelen](#).

Overzicht van baten en lasten per taakveld

In onderstaande tabel worden de baten, lasten en het saldo per BBV-taakveld getoond.

Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1 - Bestuur	1.638	43.234	-41.596
0.2 - Burgerzaken	11.922	31.630	-19.708
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	187.596	127.561	60.035
0.4 - Overhead	5.366	428.573	-423.207
0.5 - Treasury	154.480	-12.515	166.995
0.61 - OZB woningen	59.293	4.351	54.942

0.62 - OZB niet-woningen	189.247	9.651	179.595
0.63 - Parkeerbelasting	103.135	25.949	77.186
0.64 - Belastingen overig	32.197	-680	32.877
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	1.681.168	6	1.681.161
0.8 - Overige baten en lasten	43.871	45.770	-1.900
0.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)	0	4.799	-4.799
0.10 - Mutaties Reserves	199.012	200.333	-1.321
0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	31.284	-31.284
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer	-90	55.580	-55.670
1.2 - Openbare orde en veiligheid	4.732	80.559	-75.827
2.1 - Verkeer en vervoer	19.536	170.680	-151.144
2.2 - Parkeren	14.803	27.967	-13.164
2.3 - Recreative havens	0	0	0
2.4 - Economische Havens en waterwegen	0	0	0
2.5 - Openbaar vervoer	44.576	52.194	-7.619
3.1 - Economische ontwikkeling	961	12.682	-11.720
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.908	5.565	-3.657
3.4 - Economische promotie	10.064	11.696	-1.632
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 - Onderwijshuisvesting	437	65.268	-64.831
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	67.882	136.708	-68.826
5.1 - Sportbeleid en activering	1.949	15.537	-13.588
5.2 - Sportaccommodaties	219	52.731	-52.512
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	554	78.478	-77.924
5.4 - Musea	546	38.532	-37.986
5.5 - Cultureel erfgoed	302	1.782	-1.479
5.6 - Media	6	21.009	-21.003
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.452	75.709	-70.257
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	2.800	88.332	-85.532

6.2 - Wijkteams	2.751	101.819	-99.068
6.3 - Inkomensregelingen	542.667	645.768	-103.101
6.4 - Begeleide participatie	10.678	77.538	-66.860
6.5 - Arbeidsparticipatie	9.552	80.920	-71.368
6.6 - Maatwerkvoorziening (WMO)	-400	10.958	-11.358
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	7.836	198.031	-190.195
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	93	45.061	-44.968
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	7.205	140.932	-133.727
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	1.979	120.077	-118.099
7.1 - Volksgezondheid	13.331	47.717	-34.386
7.2 - Riolering	75.439	60.171	15.268
7.3 - Afval	99.418	80.870	18.548
7.4 - Milieubeheer	2.514	39.170	-36.656
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	6.014	5.734	280
8.1 - Ruimtelijke Ordening	2.968	15.616	-12.648
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	68.945	42.822	26.122
8.3 - Wonen en bouwen	54.063	106.451	-52.388
Eindtotaal	3.750.611	3.750.611	0

SiSa-verantwoording

Pagina 132

SiSa-verantwoording

SiSa staat voor Single Information, Single Audit. SiSa is de manier waarop gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen zich per jaar verantwoorden over de besteding van specifieke uitkeringen. Hieronder is de SiSa bijlage gepresenteerd. Door op het pijltje te klikken krijg je inzicht in de ingevulde indicatoren van de betreffende SiSa-uitkering.

Ministerie en
SiSa nummer

Sisa uitkering

Indicatornummer: C8 / 01	Besteding (jaar T)	Aard controle R	€ 6.687.668
Indicatornummer: C8 / 02	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
BZK - C22	Nota Ruimte project Stadshaven Rotterdam		
	Wet Ruimtelijke Ordening		
	Besluit Ruimtelijke Ordening		
	Gemeente Rotterdam		
Indicatornummer: C22 / 01	Besteding (jaar T)	Aard controle R	€ 7.310.304
Indicatornummer: C22 / 02	Bijdrage particuliere grondeigenaren	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: C22 / 03	Verwachte einddatum project afspraak	Aard controle R	31-12-2019
Indicatornummer: C22 / 04	Verwachte einddatum project realisatie	Aard controle R	31-12-2019
Indicatornummer: C22 / 05	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Ja
Indicatornummer: C22 / 06	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 29.672.676
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie.		
OCW - D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten		
	Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten		
	Contactgemeenten		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T)	Aard	€ 2.014.065

D1 / 01		controle	
		R	
Indicatornummer:	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Aard	€ 1.020.302
D1 / 02		controle	
		R	
OCW - D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021		
	Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten		
	Contactgemeenten		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T)	Aard	€ 1.134.826
D1A / 01		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding aan contactschool (jaar T)	Aard	€ 353.514
D1A / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) van educatie totaal (automatisch)	Aard	€ 1.488.340
D1A / 03		controle	
		n.v.t	
Indicatornummer:	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Aard	€ 603.097
D1A / 04		controle	
		R	
OCW - D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan	Aard	€ 31.900.968
D8/ 01	de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een	Aard	€ 18.799.489
D8 / 02	grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met	Aard	€ 1.000
D8 / 03	bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en	controle	
	peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	R	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast	Aard	
D8 / 04	de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	controle	
		n.v.t	
Indicatornummer:	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de	Aard	€ 0
D8 / 05	specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	controle	
		R	

Indicatornummer:	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast	Aard	
D8 / 06	de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	controle	
		n.v.t	
Indicatornummer:	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de	Aard	€ 0
D8 / 07	specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	controle	
		R	
OCW - D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)		
	Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018		
	Gemeenten		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan	Aard	€ 0
D9 / 01	de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een	Aard	€ 0
D9 / 02	grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met	Aard	€ 0
D9 / 03	bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en	controle	
	peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	R	
Indicatornummer:	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Aard	€ 0
D9 / 04		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	R	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast	Aard	
D9 / 05	de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	controle	
		n.v.t	
Indicatornummer:	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de	Aard	€ 0
D9 / 06	specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	controle	
		R	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast	Aard	
D9 / 07	de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	controle	
		n.v.t	
Indicatornummer:	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de	Aard	€ 0
D9 / 08	specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	controle	
		R	
OCW - D10	Volwasseneducatie		

Contactgemeenten

Indicatornummer:	Verstrekke uitkering (jaar T)	Aard	€ 7.537.947
D10 / 01		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) van educatie	Aard	€ 9.198.395
D10 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Aard	€ 227.244
D10 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Aard	€ 0
D10 / 04		controle	
		R	
lenW - E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa		
	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa		
Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)			
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de	Aard	lenM/BSK-2014/237882
E3 / 01	verantwoordingsinformatie	controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 330.397
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste	Aard	€ 0
E3 / 04	van het Rijk komt	controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste	Aard	€ 0
E3 / 06	van rijksmiddelen	controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie beschikingsnummer	Aard	lenM/BSK-2014/237882

E3 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 864.409
E3 / 08		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 10		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 11		controle	
		R	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Ja
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard	IenW/BSK-2018/249142
E3 / 01		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard	€ 0
E3 / 04		controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 06		controle	

Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2018/249142
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2018/249145
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0

Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2018/249145
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2018/249144
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0

E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste	Aard	€ 0
E3 / 06	van rijksmiddelen	controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie beschikkingsnummer	Aard	IenW/BSK-2018/249144
E3 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 08		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en	n.v.t.	
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en	n.v.t.	
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van	Aard	€ 0
E3 / 10	deze regeling ten laste van rijksmiddelen	controle	
		n.v.t.	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en		
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 11		controle	
		R	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de	Aard	IenW/BSK-2019/175665
E3 / 01	verantwoordingsinformatie	controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste	Aard	€ 0
E3 / 04	van het Rijk komt	controle	

R			
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/175665
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Ja
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/197274
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0

Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/197274
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Ja
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234985
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0

E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste	Aard	€ 0
E3 / 04	van het Rijk komt	controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste	Aard	€ 0
E3 / 06	van rijksmiddelen	controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie beschikkingsnummer	Aard	IenW/BSK-2019/234985
E3 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 08		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van	Aard	€ 0
E3 / 10	deze regeling ten laste van rijksmiddelen	controle	
		n.v.t.	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 11		controle	
		R	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de	Aard	IenW/BSK-2019/234970
E3 / 01	verantwoordingsinformatie	controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	

R			
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234970
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/235008

Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/235008
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de	Aard	IenW/BSK-2019/234961

E3 / 01		verantwoordingsinformatie	controle	
			n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard		€ 0
E3 / 02		controle		
		R		
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard		€ 0
E3 / 03		controle		
		R		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste	Aard		€ 0
E3 / 04	van het Rijk komt	controle		
		R		
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard		€ 0
E3 / 05		controle		
		R		
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste	Aard		€ 0
E3 / 06	van rijksmiddelen	controle		
		R		
Indicatornummer:	Kopie beschikkingsnummer	Aard		lenW/BSK-2019/234961
E3 / 07		controle		
		n.v.t.		
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard		€ 0
E3 / 08		controle		
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.		
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard		€ 0
E3 / 09		controle		
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.		
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van	Aard		€ 0
E3 / 10	deze regeling ten laste van rijksmiddelen	controle		
		n.v.t.		
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard		€ 0
E3 / 11		controle		
		R		
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard		Nee
E3 / 12		controle		

		n.v.t.	
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234951
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234951
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0

Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de	Aard	IenW/BSK-2019/234986
E3 / 01	verantwoordingsinformatie	controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste	Aard	€ 0
E3 / 04	van het Rijk komt	controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste	Aard	€ 0
E3 / 06	van rijksmiddelen	controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie beschikkingsnummer	Aard	IenW/BSK-2019/234986
E3 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 08		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en	n.v.t.	
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en	n.v.t.	
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van	Aard	€ 0
E3 / 10	deze regeling ten laste van rijksmiddelen	controle	
		n.v.t.	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en		
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard	€ 0

E3 / 11		controle	
		R	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de	Aard	IenW/BSK-2019/234976
E3 / 01	verantwoordingsinformatie	controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste	Aard	€ 0
E3 / 04	van het Rijk komt	controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste	Aard	€ 0
E3 / 06	van rijksmiddelen	controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie beschikingsnummer	Aard	IenW/BSK-2019/234976
E3 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 08		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en	n.v.t.	
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en	n.v.t.	
	volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van	Aard	€ 0
E3 / 10	deze regeling ten laste van rijksmiddelen	controle	
		n.v.t.	

Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en
volledigheid van de verantwoordingsinformatie

Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234958
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234958
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0

Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle n.v.t.	€ 0
Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234964
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234964
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 0
Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard controle	€ 0

Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		n.v.t.	
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle n.v.t.	€ 0
Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234989
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234989
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard controle	€ 0
Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		n.v.t.	

Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van	Aard	€ 0
E3 / 10	deze regeling ten laste van rijksmiddelen	controle	
		n.v.t.	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 11		controle	
		R	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard	IenW/BSK-2019/234982
E3 / 01		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard	€ 0
E3 / 04		controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 06		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie beschikkingsnummer	Aard	IenW/BSK-2019/234982
E3 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 08		controle	

Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		n.v.t.	
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard controle	€ 0
Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		n.v.t.	
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle	€ 0
Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		n.v.t.	
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: E3 / 01	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234995
Indicatornummer: E3 / 02	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 04	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 05	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 06	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenW/BSK-2019/234995

Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 08		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 10		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 11		controle	
		R	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard	IenM/BSK-2017/105973
E3 / 01		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard	€ 0
E3 / 04		controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 06		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie beschikingsnummer	Aard	IenM/BSK-2017/105973

E3 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 08		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 09		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 10		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 11		controle	
		R	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
E3 / 12		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard	IenM/BSK-2013/245270
E3 / 01		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Overige bestedingen (jaar T)	Aard	€ 0
E3 / 03		controle	
		R	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Aard	€ 0
E3 / 04		controle	
		R	
Indicatornummer:	Correctie over besteding t/m jaar T	Aard	€ 0
E3 / 05		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Aard	€ 0
E3 / 06		controle	

Indicatornummer: E3 / 07	Kopie beschikkingsnummer	Aard controle n.v.t.	IenM/BSK-2013/245270
Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 09	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 10	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t.	€ 0
Indicatornummer: E3 / 11	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E3 / 12	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
IenW - E13	Slimme laadpleinen Toekenningsbeschikking Gemeenten en provincies		
Indicatornummer: E13 / 01	Projectnaam / nummer	Aard controle n.v.t.	5000004096
Indicatornummer: E13 / 02	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: E13 / 03	Project afgerond (in jaar T)?	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen?	Aard	Nee

E13 / 04		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Toelichting op niet-afgeronde projecten	Aard	Project start in 2020
E13 / 05		controle	
		n.v.t.	
EZK - L4B	Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied (Project Mainportontwikkeling Rotterdam)		
	Uitwerkingsovereenkomst tussen het rijk en de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam		
	Stadsregio (Wgr+) Rotterdam en gemeente Rotterdam		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Aard	€ 1.150.000
F4B / 01		controle	
		R	
Indicatornummer:	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Aard	€ 16.833.000
F4B / 02		controle	
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	n.v.t.	
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
F4B / 03		controle	
	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	n.v.t.	
SZW - G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2019		
	Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Aard	€ 496.910.617
G2 / 01		controle	
	Gemeente	R	
	I.1 Participatiewet (PW)		
Indicatornummer:	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Aard	€ 10.098.287
G2 / 02		controle	
	Gemeente	R	
	I.1 Participatiewet (PW)		
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) IOAW	Aard	€ 25.758.214

I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze

werknemers (IOAW)

Indicatornummer:	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Aard	€ 368.244

G2 / 04

controle

Gemeente R

I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze

werknemers (IOAW)

Indicatornummer:	Besteding (jaar T) IOAZ	Aard	€ 1.077.665

G2 / 05

controle

Gemeente R

I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen

zelfstandigen (IOAZ)

Indicatornummer:	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	Aard	€ 16.602

G2 / 06

controle

Gemeente	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	R

Indicatornummer:	Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Aard	€ 1.521.528

G2 / 07

controle

Gemeente R

I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende

zelfstandigen) (Bbz 2004)

Indicatornummer:	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Aard	€ 465.035

G2 / 08

controle

Gemeente R

I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende

zelfstandigen) (Bbz 2004)

Indicatornummer:	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Aard	€ 32.220

G2 / 09

controle

Gemeente R

I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)

Indicatornummer:	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Aard	€ 4.770.431

G2 / 10

controle

I.7 Participatiewet (PW)

Indicatornummer:	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Aard	€ 0
G2 / 11		controle	
	Gemeente	R	

I.7 Participatiewet (PW)

Indicatornummer:	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	Aard	Ja
G2 / 12		controle	
		n.v.t.	

SZW - G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019		
	Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004		
	Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.		

Indicatornummer:	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Aard	€ 899.161
G3 / 01		controle	
		R	

Indicatornummer:	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Aard	€ 351.655
G3 / 02		controle	
		R	

Indicatornummer:	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Aard	€ 333.813
G3 / 03	(exclusief Rijk)	controle	
		R	

Indicatornummer:	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Aard	€ 311.609
G3 / 04		controle	
		R	

Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Aard	€ 294.459
G3 / 05		controle	
		R	

Indicatornummer:	Besteding (jaar T) Bob	Aard	€ 0
G3 / 06		controle	
		R	

Indicatornummer:	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Aard	€ 0
G3 / 07		controle	

R			
Indicatornummer:	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Aard	€ 0
G3 / 08		controle	
R			
Indicatornummer:	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	Aard	Ja
G3 / 09		controle	
n.v.t.			
VWS - H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling		
Gemeenten			
Indicatornummer:	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T)	Aard	90
H1 / 01		controle	
		Afspraak	D1
Indicatornummer:	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T)	Aard	120
H1 / 02		controle	
		Realisatie	D1
Indicatornummer:	Besteding (jaar T)	Aard	€ 1.373.418
H1 / 03		controle	
R			
VWS - H3	Seksualiteitscoördinatie- en hulpverlening + aanvullende curatieve SOA bestrijding		
Subsidieregeling publieke gezondheid			
Gemeenten			
Indicatornummer:	Aantal consulten (jaar T) seksualiteitshulpverlening in het verzorgingsgebied.	Aard	1.878
H3 / 01		controle	
		D1	
Indicatornummer:	Aantal gevonden SOA's (jaar T) in het verzorgingsgebied	Aard	3.733
H3 / 02		controle	
		D1	
Indicatornummer:	Aantal SOA-onderzoeken (jaar T) in het verzorgingsgebied	Aard	17.171
H3 / 03		controle	
		D1	
Indicatornummer:	Besteding (jaar T)	Aard	€ 4.262.036
H3 / 04		controle	
R			
Indicatornummer:	Stand Egalisatiereserve per 31 december (jaar T)	Aard	€ 250.831
H3 / 05		controle	

VWS - H4		Specifieke uitkering Sport	
Indicatornummer:	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Aard	€ 6.620.936
H4 / 01		controle	
		R	
Indicatornummer:	Projectnaam / nummer	Aard	1.1
H4 / 02		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch	Aard	€ 0
H4 / 03	berekend)	controle	
		R	
Indicatornummer:	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten	Aard	€ 0
H4 / 04	laste van Rijksmiddelen	controle	
		R	
Indicatornummer:	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per	Aard	€ 0
H4 / 05	project ten laste van Rijksmiddelen	controle	
		R	
Indicatornummer:	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard	€ 0
H4 / 06		controle	
		R	
Indicatornummer:	Kopie projectnaam / nummer	Aard	1.1
H4 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische	Aard	€ 0
H4 / 08	berekening)	controle	
		R	
Indicatornummer:	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van	Aard	0,00%
H4 / 09	Rijksmiddelen (automatische berekening)	controle	
		R	
Indicatornummer:	Toelichting	Aard	n.v.t.
H4 / 10	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Projectnaam / nummer	Aard	1.3 / V0002415
H4 / 02		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch	Aard	€ 59.992
H4 / 03	berekend)	controle	
		R	

Indicatornummer: H4 / 04	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 59.992
Indicatornummer: H4 / 05	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 06	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 07	Kopie projectnaam / nummer	Aard controle n.v.t.	1.3 / V0002415
Indicatornummer: H4 / 08	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Aard controle R	€ 59.992
Indicatornummer: H4 / 09	Percentage besteed (Jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Aard controle R	0,91%
Indicatornummer: H4 / 10	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	Aard controle n.v.t.	n.v.t.
Indicatornummer: H4 / 02	Projectnaam / nummer	Aard controle n.v.t.	2.2 / 100019011
Indicatornummer: H4 / 03	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Aard controle R	€ 244.400
Indicatornummer: H4 / 04	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 05	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 244.400
Indicatornummer: H4 / 06	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 07	Kopie projectnaam / nummer	Aard controle	2.2 / 100019011

		n.v.t.	
Indicatornummer: H4 / 08	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Aard controle R	€ 244.400
Indicatornummer: H4 / 09	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Aard controle R	3,69%
Indicatornummer: H4 / 10	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	Aard controle n.v.t.	n.v.t.
Indicatornummer: H4 / 02	Projectnaam / nummer	Aard controle n.v.t.	Overig
Indicatornummer: H4 / 03	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 04	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 05	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 06	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 07	Kopie projectnaam / nummer	Aard controle n.v.t.	Overig
Indicatornummer: H4 / 08	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Aard controle R	€ 0
Indicatornummer: H4 / 09	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Aard controle R	0,00%
Indicatornummer: H4 / 10	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	Aard controle n.v.t.	n.v.t.
Indicatornummer:	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld	Aard	€ 6.316.544

VWS - H5		Subsidieregeling Prep	
Indicatornummer:	Aantal intakeconsulten	Aard	106
H5 / 01		controle	
		R	
Indicatornummer:	Aantal vervolgsconsulten	Aard	70
H5 / 02		controle	
		R	
Indicatornummer:	Aantal geïnde eigen bijdragen van de gebruiker van € 7,50 per dertig pillen	Aard	360
H5 / 03		controle	
		R	
LNV - L2		Regio deal Rotterdam Zuid	
Indicatornummer:	Totaal ontvangen Rijksbijdrage	Aard	€ 30.000.000
L2 / 01		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Betreft pijler	Aard	School
L2 / 02		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Verplicht in (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per pijler	Aard	€ 3.559.186
L2 / 03		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Totale verplichting (jaar T)	Aard	€ 3.049.024
L2 / 04		controle	
		D2	
Indicatornummer:	Cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T)	Aard	€ 3.049.024
L2 / 05		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cofinanciering (jaar T)	Aard	€ 3.049.024
L2 / 06		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Betreft pijler	Aard	School
L2 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aard	€ 3.049.024
L2 / 08		controle	
		n.v.t.	

Indicatornummer: L2 / 09	Totaal beschikbaar t.o.v. ontvangen Rijksbijdrage	Aard controle n.v.t.	€ 26.950.976
Indicatornummer: L2 / 10	Toelichting	Aard controle n.v.t.	De omschrijving 'Totale verplichtingen (jaar T, indicatornummer: L2/04) is fout. Het moet 'Totale bestedingen (Jaar T) zijn.
Indicatornummer: L2 / 11	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: L2 / 01	Totaal ontvangen Rijksbijdrage	Aard controle n.v.t.	€ 24.000.000
Indicatornummer: L2 / 02	Betreft pijler	Aard controle n.v.t.	Werk
Indicatornummer: L2 / 03	Verplicht in (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per pijler	Aard controle n.v.t.	€ 691.579
Indicatornummer: L2 / 04	Totale verplichting (jaar T)	Aard controle D2	€ 6.270.000
Indicatornummer: L2 / 05	Cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 6.270.000
Indicatornummer: L2 / 06	Cofinanciering (jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 7.380.000
Indicatornummer: L2 / 07	Betreft pijler	Aard controle n.v.t.	Werk
Indicatornummer: L2 / 08	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 7.380.000
Indicatornummer: L2 / 09	Totaal beschikbaar t.o.v. ontvangen Rijksbijdrage	Aard controle n.v.t.	€ 17.730.000
Indicatornummer: L2 / 10	Toelichting	Aard controle	De omschrijving 'Totale verplichtingen (jaar T, indicatornummer: L2/04) is fout. Het moet

		n.v.t.	'Totale bestedingen (Jaar T) zijn.
Indicatornummer: L2 / 11	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer: L2 / 01	Totaal ontvangen Rijksbijdrage	Aard controle n.v.t.	€ 50.000.000
Indicatornummer: L2 / 02	Betreft pijler	Aard controle n.v.t.	Wonen
Indicatornummer: L2 / 03	Verplicht in (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per pijler	Aard controle n.v.t.	€ 46.466
Indicatornummer: L2 / 04	Totale verplichting (jaar T)	Aard controle D2	€ 2.522.722
Indicatornummer: L2 / 05	Cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 2.522.722
Indicatornummer: L2 / 06	Cofinanciering (jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 1.444.328
Indicatornummer: L2 / 07	Betreft pijler	Aard controle n.v.t.	Wonen
Indicatornummer: L2 / 08	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aard controle n.v.t.	€ 1.444.328
Indicatornummer: L2 / 09	Totaal beschikbaar t.o.v. ontvangen Rijksbijdrage	Aard controle n.v.t.	€ 47.477.278
Indicatornummer: L2 / 10	Toelichting	Aard controle n.v.t.	De omschrijving 'Totale verplichtingen (jaar T, indicatornummer: L2/04) is fout. Het moet 'Totale bestedingen (Jaar T) zijn.
Indicatornummer: L2 / 11	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard controle n.v.t.	Nee
Indicatornummer:	Totaal ontvangen Rijksbijdrage	Aard	€ 2.000.000

L2 / 01		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Betreft pijler	Aard	Cultuur
L2 / 02		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Verplicht in (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per pijler	Aard	€ 175.000
L2 / 03		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Totale verplichting (jaar T)	Aard	€ 500.025
L2 / 04		controle	
		D2	
Indicatornummer:	Cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T)	Aard	€ 500.025
L2 / 05		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cofinanciering (jaar T)	Aard	€ 198.156
L2 / 06		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Betreft pijler	Aard	Cultuur
L2 / 07		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aard	€ 198.156
L2 / 08		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Totaal beschikbaar t.o.v. ontvangen Rijksbijdrage	Aard	€ 1.499.975
L2 / 09		controle	
		n.v.t.	
Indicatornummer:	Toelichting	Aard	De omschrijving 'Totale verplichtingen (jaar
L2 / 10		controle	T, indicatornummer: L2/04) is fout. Het moet
		n.v.t.	'Totale bestedingen (Jaar T) zijn.
Indicatornummer:	Eindverantwoording Ja/Nee	Aard	Nee
L2 / 11		controle	
		n.v.t.	

Per 1 januari 2013 is de WNT van kracht. De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde 'topfunctionarissen'. 'Topfunctionarissen' zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris. De WNT verplicht ook tot openbaarmaking van de bezoldiging of ontslagvergoeding van de 'overige functionarissen', indien deze bezoldiging respectievelijk ontslaguitkering de maximale norm te boven gaat. De WNT-norm voor 2019 is € 194.000 (in geval er sprake is van een dienstbetrekking). Het individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking is voor de eerste twaalf kalendermaanden gelijk aan de som van €25.900 per gewerkte kalendermaand voor de eerste zes maanden in 2019 en €19.600 per gewerkte kalendermaand voor de volgende maanden (maximaal 6) (binnen een aangesloten termijn van 18 maanden). De WNT is van toepassing op Gemeente Rotterdam. Het voor Gemeente Rotterdam toepasselijk bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000 (het algemene bezoldigingsmaximum').

Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2019 (bedragen x € 1)	H. van Midden	V.J.M. Roozen
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1-1 - 2/10	1-1 / 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	104.160	165.043
Beloningen betaalbaar op termijn	14.860	20.674
<i>Subtotaal</i>	<i>119.020</i>	<i>185.717</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	146.164	194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totale bezoldiging	119.020	185.717
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	10/10 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.103	36.946
Beloningen betaalbaar op termijn	15.037	3.451
<i>Subtotaal</i>	<i>142.141</i>	<i>40.396</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	42.978
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totale bezoldiging	142.141	40.396
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Bezoldiging topfunctionaris zonder dienstbetrekking

Functiegegevens	Griffier a.i.		
Kalenderjaar	2019	2018	2017
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	20/9 - 31/12		
Aantal maanden functievervulling in het kalenderjaar	4		
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 187	€ 182	€ 176
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 103.600		
Individueel toepasselijk maximum	€ 75.112		
gehele periode kalendermaand 1 t/m 12			

Bezoldiging

Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 66.275
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 66.275
(-/) Onverschuldigd betaald bedrag	€ 0
Totale bezoldiging, exclusief BTW	€ 66.275
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.

Wijken

Pagina 134

Gebruiksaanwijzing vinden wijkagenda's

Optie 1 via de kaart:

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijknaam om doorgestuurd te worden naar de wijkagenda van deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijkagenda.

Optie 2 via een lijst:

Een lijst met wijkagenda's is te vinden via de groene menuknop rechtsboven aan uw scherm: klik op de menuknop. En klik vervolgens op "wijken". U ziet nu de wijkagenda's op alfabetische volgorde staan. Als u op de door u gewenste wijkagenda klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijkagenda.

Wijkagenda Afrikaanderwijk

Pagina 135

[Gebiedsverslag Afrikaanderwijk 2019 - PDF\(1.0M\)](#)

Wijkagenda Agniesebuurt

Pagina 136

[Gebiedsverslag Agniesebuurt 2019 - PDF\(6.5M\)](#)

Wijkagenda Bergpolder

Pagina 137

Wijkagenda Blijdorp

Pagina 138

[Gebiedsverslag Blijdorp 2019 - PDF\(45.2K\)](#)

Wijkagenda Bloemhof

Pagina 139

[Gebiedsverslag Bloemhof 2019 - PDF\(2.9M\)](#)

Wijkagenda Bospolder-Tussendijken

Pagina 140

Wijkagenda Carnisse

Pagina 141

Wijkagenda Centrum

Pagina 142

[Gebiedsverslag Centrum 2019 - PDF\(427.1K\)](#)

Wijkagenda Charlois

Pagina 143

[Gebiedsverslag Charlois 2019.pdf - PDF\(180.7K\)](#)

Wijkagenda Delfshaven

Pagina 144

[Gebiedsverslag Delfshaven 2019 - PDF\(1.0M\)](#)

Wijkagenda Feijenoord

Pagina 145

[Gebiedsverslag Feijenoord 2019 - PDF\(1.0M\)](#)

Wijkagenda IJsselmonde

Pagina 146

[Gebiedsverslag IJsselmonde 2019 - PDF\(2.1M\)](#)

[Gebiedsverslag Hillegersberg Schiebroek 2019 - PDF\(1.5M\)](#)

[Gebiedsverslag Hillesluis 2019 - PDF\(2.7M\)](#)

[Gebiedsverslag Hoek van Holland 2019 - PDF\(2.6M\)](#)

[Gebiedsverslag Hoogvliet 2019 - PDF\(4.4M\)](#)

[Gebiedsverslag Katendrecht-Wilhelminapier 2019 - PDF\(1.0M\)](#)

[Gebiedsverslag Kop van Zuid-Entrepot 2019 - PDF\(2.6M\)](#)

[Gebiedsverslag Kralingen-Crooswijk 2019.pdf - PDF\(3.1M\)](#)

Wijkagenda Lage Land

Pagina 157

Wijkagenda Liskwartier

Pagina 158

[Gebiedsverslag Liskwartier 2019 - PDF\(89.8K\)](#)

Wijkagenda Lombardijen

Pagina 159

Wijkagenda Mathenesse

Pagina 160

Wijkagenda Middelland

Pagina 161

[Gebiedsverslag Middelland 2019 - PDF\(593.1K\)](#)

Wijkagenda Nesselande

Pagina 162

[Gebiedsverslag Nesselande 2019 - PDF\(35.3K\)](#)

Wijkagenda Mathenesse

Pagina 163

[Gebiedsverslag Mathenesse 2019 - PDF\(687.7K\)](#)

Wijkagenda Noordereiland

Pagina 164

[Gebiedsverslag Noordereiland 2019 - PDF\(570.3K\)](#)

Wijkagenda Ommoord

Pagina 165

Wijkagenda Oosterflank

Pagina 166

Wijkagenda Oud Charlois

Pagina 167

Wijkagenda Oud-IJsselmonde- Beverwaard

Pagina 168

Wijkagenda Oude Noorden

Pagina 169

[Gebiedsverslag Oude Noorden 2019 - PDF\(66.3K\)](#)

Wijkagenda Overschie

Pagina 170

[Gebiedsverslag Overschie 2019 - PDF\(3.2M\)](#)

Wijkagenda Pendrecht

Pagina 171

[Gebiedsverslag Pendrecht 2019 - PDF\(613.3K\)](#)

Wijkagenda Pernis

Pagina 172

[Gebiedsverslag Pernis 2019 - PDF\(1.6M\)](#)

Wijkagenda Prins Alexander

Pagina 173

[Gebiedsverslag Prins-Alexander 2019.pdf - PDF\(65.5K\)](#)

Wijkagenda Provenierswijk

Pagina 174

[Gebiedsverslag Provenierswijk 2019 - PDF\(299.7K\)](#)

Wijkagenda Rozenburg

Pagina 175

[Gebiedsverslag Rozenburg 2019 - PDF\(2.3M\)](#)

Wijkagenda 's Gravenland- Prinsenland- Kralingseveer

Pagina 176

Wijkagenda Schiebroek

Pagina 177

Wijkagenda Spangen

Pagina 178

Wijkagenda Tarwewijk

Pagina 179

[Gebiedsverslag Tarwewijk 2019 - PDF\(877.4K\)](#)

Wijkagenda Vreewijk

Pagina 180

[Gebiedsverslag Vreewijk 2019 - PDF\(525.0K\)](#)

Wijkagenda Zevenkamp

Pagina 181

[Gebiedsverslag Zevenkamp 2019 - PDF\(33.4K\)](#)

Wijkagenda Zuidwijk

Pagina 182